APOLOGIAE CATHOLICÆ,

IN QVA

PARADOXA, HÆRESES, BLASPHEMIÆ, SCELE-ra, quæ

Iesuitæ, & Pontificij alij Protestantibus impingunt, ferè omnia, ex ipsorum Pontificiorum testimoniis apertis diluuntur,

LIBRI DVO.

DE NOTIS ECCLESIÆ.

Autore THOMA MORTONO Sacræ Theologiæ Baccalaureo, & quondam in celeberrima Academia CANTABRIGIENSI Collegij Iohannis Euangelistæ, Socio.

Editio castigatior & Index locupletior.

MATTH. 11. 19.

Iustificata est Sapientia à filiis suis.

LONDINI,

Excudebat IOHANNES NORTON, Serenissimæ Regiæ Maiestatis in Latinis, Græcis, & Hebraicis Typographus.

ANNO SALVTIS CIↃ. IↃC. VI.

AMPLISSIMO ET REVERENDISS. DOMINO, D. RICHARDO BANCROFTE, Archiepiscopo CANTVARIENSI, Angliæ totius Primati, ac Metropolitæ, verum honorem.

PRODIT auspiciis tuis (Pater in Christo Iesu honorande) ex nostris Aduersariis Religionis nostræ defensio: quam si vel eius Autores, qui Catholici soli haberi volunt, vel causam ipsam spectemus, quæ sola Catholica semper fuit, APOLOGIAM CATHOLICAM meritò appellemus: Nemo enim hîc causam hanc nostram agit, nisi vir aliquis ex Pontificiorum Doctorum grege, & quidem ferè egregius, quem, quoties Orthodoxis repugnantem introduco, *Aduersarium*, quoties rursus suffragantem, atque fauentem, *Aduocatum* nomino, Apostolum sequutus, qui ex Cretensibus Poëtam haud ignobilem aduersus Cretenses citans, *Prophetam nuncupauit. Pontificiorum multorum, imprimis verò Iesuitarum volumina multa, magnáque peruoluo, testimo- *Tit. 1.

nio cum testimoniis confero, &, pro virili, excutio, quid fit? fabula vetus, actores noui: nam obsoleta, trita, ac sæpiùs contrita sophismata sua Pontificij ingerunt, obiectant, & ad nauseam vsque repetunt, disputandi finis nullus: Enimuerò sæpè etiam suorum expositiones improbant, responsa tollunt, argumenta infringunt, adeóque causam suam penitùs subuertunt, vt etiamsi gratiæ causâ nihil faciant, plurima tamen sint nobis grata, quæ faciunt: propterea hanc refutandi rationem imprimis iucundam esse duxi, cui non sit ἀντιλέγειν, viz. [* Inimici nostri sint Iudices.] Huic operi veritatis indagandæ studio ardentissimo decennem operam impendi, ne quis fortè mihi vel præiudicium, vel temeritatem possit obiicere. Cuius nunc has primitias tibi (Angliæ nostræ totius Primas colendissime) non tanquam tanto nomine dignas, sed tanquam tuo merito debitas offero, atque persoluo. Neque enim obliuisci possum, nec tacere debeo, te tam sereno vultu, benigni animi indice, hoc qualecunque opus meum approbasse, ac si illud non minùs exoptatum, quàm non expectatum iudicasses. Tantam, támque singularem in causa Orthodoxa zelum tuum, erga me animi tui propensionem tantam expertus, hoc semper memoria grata, illud læta persequar: nunc verò, quod solum restat in viris magnis optimum, in minimis maximum pietatis officium, Deum Optimum Maximum per Christum

*Deut. 32.

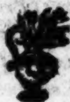
stum

ſtum Ieſum precor, vt autoritatem tuam Eccleſiæ veræ tranquillitati quàm diutiſſimè conſeruet.

Amplitudini tuæ

addictiſſimus

Thomas Mortonus.

Lectori Catholico S.

NON potes (*Lector Catholice*) *quisquis es, Apologiam hanc penitus contemnere: nam, si Pontificiis adhæres, habes hic quorum armis pugnes, sin Protestantibus, habes pro quibus. Cum enim doctoribus Pontificiis iam Protestantium cuiuslibet* [1] nomen *odio*, 2 laus *fastidio*, 3 Ratio, *licet* probabilissima, *ludibrio sit: Autores Protestantes omittamus, horum neminem, nisi loco hominis Rei nominatim citatum, loqui permittamus, solos, denique, Aduocatos consulamus Romanos: quorsum, inquies, istos, quibus ipse fidem non habes? imò verò habeo, sed vt ille suis, de quo extat illud celebre dictum:* Credidissem vobis, fratres, nisi credidissem. *Námque in omni ferè controuersia ab his ego prouoco ad hos, sed vt illa mulier à Cæsare dormiente ad Cæsarem experrectum: placet ne huius instituti mei gustum aliquem percipere? Pontificij Aduersarij,* [a] Protestantes, *inquiunt*, per doctrinam de sola fide, perseuerantiam in peccatis approbant, charitatem, pietatem, piam mentem excludunt *Sic Iesuitæ complures clamant, & vociferantur: Pontificios Aduocatos consulo:* [b] Protestantes, *inquiunt*, fidem illam, quam docent, à

charitate,

1 Nomen Caluini expungatur, nomen Melancthonis deleatur. *Index Expurg. vide lib. 2. c. 32.*

2 In his verbis (Pij Doctoris Lutheri) voces, pij Doctoris supprimantur. *Ibidem.*

3 Sic quidem expono, & licet expositionis huius Autorem nullũ habeo, hanc tamen magis probo, quàm illam August. cæterorúmque, alioqui probabilissimam, quia hoc cum Caluinistarum sensu magis pugnat. *Maldonat. Ies. com. in Ioh. 6. 62.*

a *Bellar. Maldonatus. Salmeron Staplet. vide Nota 6. hær. 1.*

b *Bellar. Maldon. Salm. Staplet. ibid.*

charitate, pœnitentia, affectu pio separari posse negant. *Qui sunt, inquies, iam Aduocati? ipsi inquam, qui Aduersarij fuerant. Rursus Aduersarius:* [c] Filius αὐτόθεος? Hæc Caluini sententia est hæretica, [d] blasphema, [e] Atheistica. *At Aduocatus:* [f] Non video cur hæc sententia Catholica dicenda non sit. *Huiusmodi contradictionum, hic tibi gustum præbere mihi licuit, non haustum: quas qui reconciliare nitatur, eâdem operâ contendat, polum arcticum cum antarctico copulare. quid causa sit planè nescio, nisi quòd illic veritatem oppugnare isti voluerunt, hîc veritas voluit se ipsa defendere. Iesuitarum Homerum salutemus, is quoque spiritum calidum, & frigidum simul nonnunquam exhalat. vt Aduersarius,* [g] Hæc sententia, quam vnus ex Protestantibus tenet, Tres sunt non statu, sed gradu &c. est planè hæretica. *sic aduersus Protestantes Bellarminus. quid ego? confugio ad Bellarminum. Aduocatus.* [h] Tres sunt &c. hæc loquitur Tertullianus, & rectè. *alia huiusmodi passim Lectori occurrunt, quæ apertè doceant, illud in hunc Romanum Theologum quadrare, quod de illo Romano Rhetore scripsit Lactantius:* Non potest faciliùs Cicero, quàm ab ipso Cicerone, refutari. *In horum testimoniis citandis, si me errare putas, tu possis: quamuis enim in vigiliis multis somnus fortè aliquis obrepserit, tamen, per Dei gratiam, is sum, qui possim Deum ipsum in animam meam testem, & vindicem inuocare,* Si sciens fallo: *absit enim à me, vt pro veritate,* quæ * Vita *est, patroci-*

c *Campianus,*
d *Canisius,*
e *Possiuinus, Iesuita, vide Notam 6. c. 52.*
f *Bell. ibid.*
g *Bell. vide Notam 6. c. 15.*
h *Idem ibid.*
* *Ioh. 14. 6.*

*Sap.1.11. *tiam acquiram mendacij* * Quod occidit animam. *Quantum ad eruendam veritatem possim, te potiùs experiri equum est, quàm me decet polliceri. Faxit Deus vt fructum laboris mei consequar (Lector) salutem tuam: his vtere, me ama, pro me ora, & in Christo Iesu etiam atque etiam vale.*

Omnibus debitor *T. M.*

Autorum

Autorum, qui in hac Apologia nunc Aduersariorum, nunc rursus Aduocatorum personas induunt, Catalogus Alphabeticus proponitur. Omnes in duas Classes distribuo.

CLASSIS I.

Tantùm Jesuitas continet, quorum vel sola nomina fidem quodammodò imperent suis.

IOsephus Acosta *Jesuita. libris de* Christo Reuelato. *Et* Historia de procuranda Indorum salute.

Jgnatius Armandus. Epist. ad Camierum.

Johannes Azorius *Jesuita.* Institutiones Morales.

Cæsar Baronius *Jes. & Cardin.* in Annalibus.

Robertus Bellarminus. *Jes. & Cardin. Integra volumina.*

Edmundus Campianus. Decem Rationes.

Petrus Canisius. *de* Quatuor nouissimis.

Franciscus Costerus, Enchiridion, *&* Apologia.

Martinus Delrius. Comm. in Cantic. *& Tract.* de Magia.

Johannes Duræus Contra VVhittakerum.

Johannes Gretzerus.

Joannes Maldonatus. Com. in Euang. *&* Summula.

Joannes Ozorius. Conc. Tom. 5.

Benedictus Pererius. Com. in Gen. Exo. Rom. Dan. *& de* Magia.

Nicholaus Pimenta. Hist. de rebus Indorum.

Ioannes Pineda. Comm. in Iob.

Antonius Possiuinus. de Autorit. Script. *&* Apparatus sacer.

Petrus Rabienera. in vna Epist.

Franciscus Ribera. *Comm.* in Prophetas minores, *&* in Apoc.

Alphons. Salmeron in euang.

Nicolaus Serarius Hist. de Moguntia. *& Tract.* de Lutheri Magistro.

Franciscus Suarez *Iesui. Magna volumina* in Thomam. *& aly Tract. 6. de* Lib. Arb. & Prædest.

Adamus Tannerus.

Franciscus Tolletus *Iesuita. & Cardin.* Com. in Luc. Ioh. Rom. Psal. *&* de Instruct. Sacerd. lib. 4.

Franciscus Turrianus. Aduersus Sadaelem.

Horat. Tursellinus. *de* Hist. Lauretana libri quinque.

Gregorius Valentianus *de omnibus controuersys ingentia volumina.*

Gabriel Vasquez in 3. partem Thomæ, *& Tract. de* Adoratione.

Blasius Vega. Comm. in Apoc.

Franciscus Xauerius *Iesuita* Epistolæ *familiares* Romam missæ, de rebus Indicis.

CLAS-

CLASSIS II.

Aliorum Pontificiorum, quorum quanta esse debet in hac Apologia autoritas, vel ex suorum librorum Epigraphis, & priuilegijs, vel ex Aduersariorum nostrorum Elogijs, vel ex ipsorum, denique cum Protestantibus dissidijs grauissimis satis constet.

A

AEneas Syluius. *Elogium.*[a] Magno in honore apud omnes est habitus: Legationes plures Concilij Basiliensis causa obiuit. postea PONTIFEX Romanus creator.

[a] *Platina de vita Pij secundi.*

Cornelius Agrippa. *Epigraphe.* [b] Nobilis viri Cornelij Agrippæ, vtriusque Iuris Doctoris. *Virum magnum vides, nec iam Magnum.*[c] Ego quidem hanc artem, *magicam,* à Parentibus puer imbibi, in qua non modicum tempus amisi, IAM me tædet & pœnitet insumptæ olim operæ, cuperémque OMNEM illius MEMORIAM vsumque EXSPOLIARE. *Librum ille de* vanitate scientiarum *emulgauit fateor, sed vt* * Diuinus Ecclesiastes, *cum clamat,* Vanitas vanitatum & omnia vanitas, *minimè vanum audi.* [d] Ostendam quanta sit hominum cæcitas, quàm arrogans præsumptio Philosophorum scholas præferre Ecclesiæ Christi, opiniones hominum præponere, aut adæquare verbo Dei. *Et ne suspecta sit apud Aduersarios fidei, lege Cap. 6. vbi Lutherum nostrum perstringit.*

[b] *Libri inscri. qui est de vanit. scient.*

[c] *Autor ipse c. 30. lib. de vanit. scient.*

* *Eccl. 1. 2.*

[d] *in præf. lib.*

Alphonsus *de Castro. titulus.* Ordinis minorũ. *Elogiũ.*[e] Fortissimus Lutheri Antagonista.

[e] *Vega lib. 15. de iustif. c. 16.*

Thomas Aquinas. *Elogium.* [f] Doctor Angelicus. [g] Flos Theologiæ scholasticæ. [h] Theologus maximus.

f *Perer. Iesuit. comm. in Dan.* g *Vega lib. 16. de Iust.* h *Mald. Ies. com. in Mat.* 13.

Benedictus Arias Montanus. *Elogium.* [i] Qui hodie editioni Bibliorum, nomine Philippi Regis Hispaniæ, præfuit.

i *Possiuinus Ie. Apparat. Tit.* Arias.

B

Benno Cardinalis.

Bonauentura. *Elogium.* [a] Seraphicus Doctor. [b] Dignissimus qui plurimorum manibus teratur.

a *Vega lib. 9. de Iustif. c.* 14. b *Possiuin. Ies. Appareat. Tit.* Bonauentura.

C

Caietanus Cardinalis. *Elogium.* [a] Erat vir de mysterijs fidei bene sentiens & de Theologia optimè meritus. [b] Incomparabilis Theologus, & inter doctissimos sui seculi eruditissimus: à Leone 10. Pontifice cum legatione in Germaniam missus, ad compescendos rumores, quos Lutherus excitauerat.

a *Pererius Ies. com. in Gen. 1. in hac verba,* (Creauit Deus.) b *Senens. Bibl. lib. 4. Tit.* Thomas.

Melchior Canus. [c] Episcopus Cameracensis, primariæ Cathedræ in Academia Salmaticensi olim præfectus. *Elogium.* [d] Mysteria sacrarum literarum nullus post magnos illos Doctores MAGISTRO CANO pleniùs aut planiùs docuit: hic vir erat in Concil. Trident. Theologus celeberrimus.

c *Inscriptio lib.* d *Pererius Ies. Com. in Exod. & Com. in Dan. lib. 12. c. 6.*

Georgius Cassander. *Elogium.* [e] Ferdinandus electus Imperator, semper Augustus Georgio Cassandro. Cùm eximia tua eruditio ad gloriam Dei, & Ecclesiæ salutem vsui sit futura, &c. Maximilianus 2. Dei gratia semper Augustus. Postquam, Cognate Princeps Elector, Domino, ac Patri nostro charissimo

e *Litera Imperatorum de Cassandro.*

nobis

nobis causæ oblatæ sunt, in quibus Georgio Cassandro docto, & pio viro nobis est opus in caussis, quas speramus ad Ecclesiæ salutem euasuras. *Hic Cassander librum quoque edidit, qui sic inscribitur.* Defensio Libelli pij viri contra Caluinum, &c.

Catechismus Tridentinus Catholicus. *Elogium.* [f] Is, nimirum, qui ex decreto Concilio Tridentini, Pij 5. Pontificis maximi iussu editus est. [g] Concilij Tridētini autoritate cōfectus.

Ambrosius. [h] Catharinus Archiepiscopus Cōpsæ. *Elogium.* [i] Vir acris ingenij, floruit tempore cum Conc. Tridentino.

Iodocus Clitouæus. *Elogium.* [k] De hoc argumento vide Iodocum Clitouæum.

Collegium Anglo-Rhemense Duocenum Rhemis antea commorans. *Elogium.* [l] Nouum Testamentum in Anglicam linguam conuertit, additis perdoctis notis, quibus hæreses iugulantur. [m] In quo opere nihil non Catholicæ pietati consentaneum.

Concilium Basiliense. *Elogium.* [n] Etsi certam fidem non facit, vt conciliū Oecumenicū tamen ex eo potest intelligi, multos Ecclesiæ Doctores, ex variis prouinciis congregatos ita sensisse.

Nicolaus Cusanus vtriusque juris Doctor, & Cardinalis. *Elogium.* [o] Hercules omnium Eugenianorum existimatus est; homo priscarum literarum eruditissimus; hic omne suum studium, omnémq; conatum in defensione Eugenij Pontificis collocabat.

D

Ioannes Driedo. *Elogiū.* [a] Fortissimus Lutheri

f *Eder. In partitionib. Catechismi.*
g *Bellar. li. 2. de Iustif. c. 15.*
h *Inscriptio libri.*
i *Possiuinus Iesuita. Apparat. sacro. Tit.* Ambrosius.
k *Bellar. lib. 1. de Clericis. c. 23.*
l *Possiuin. lib. Apparat. Tit.* Anglorum.
m *Priuilegiū ante libr.*
n *Bellar. l. 4. de Amiss. Grat. c. 15. §.* Deinde.
o *Aeneas Syluius l. 1. de gest. Conc. Basil.*
a *Vega l. 15. de Iustif. c. 16.*

Antagonista. [b] Egregius Louanij Theologus.
Duraudus. *Elogium*, [c] Vir doctissimus.

E

Ioannes Ecchius. *Titulus libri.* Vnicus ferè hoc seculo Catholicæ fidei assertor, & Hæreticorum omnium impugnator. *Et.* [a] Ecchius erat validus fidei Catholicæ Athleta. *Huius opera præter vnicum Enchiridion habeo.*

Georgius Ederus. Oeconomia Bibliorũ. *Priuilegium.* [b] Pius 5. Papa dilecto filio Georgio Edero Iuris vtriusque Doctori, dilecte fili salutem & Apostolicam benedictionem: Librum tuum, quem nobis nuncupâsti, libenter suscepimus, & operam tuam benè positam esse judicauimus.

Desider. Erasmus. *Huius Autoris nomen nemini inuisum debet videri, qui Pontificis Romani autoritatem saluam velit.* [c] Nũc habemus Leonem Pontificem eius nominis decimum, cuius auspicijs meus hic desudabat labor. *Elogium.* [d] Gaudeo Paraphrasin Erasmi sub prælo esse; inuideo Louanio, cui tantum contigit beneficium, quantum, vt opinor, vix agnoscit. [e] Vir longè doctissimus, & de bonis literis optimè meritus.

Claudius Espensæus Episcopus. [f] Nuper Paulus 4. Pontifex max. cùm de me in consacerdotum suorum collegium cooptando se cogitare seriò diceret. [g] Vide Claudium Espensæum de hoc argumento.

F

Ioannes Ferus ordinis Minorum. *Elogium.* Vir in diuinis literis nobiliter doctus, cui parem in e-

b *Espensæus. com. in Tim. 1.*
c *Staplet. de doctr. princ. l. de Config. Script. c. 13.*
a *Rabienera Ies. in præf. in l. Salmeronis Ies. in Parab. Euang.*
b *Pius quintus Põtifex in præfat. in li. Ederi*
c *Autor ipse in Paraphrasi. Annot. in 1. Thess. 2.*
d *Thomas Morus in epist. ad M. Dorpium*
e *Alphons. de Castro. l. 2. hæres. c. 13.*
f *Autor ipse l. de sex. Tract. in Epist. ad Card. Castil.*
g *Bellar. l. 1. de Clericis. c. 23.*
a *Sixtus Senen. Bibl. l. 4. Tit.* Ioan. Ferus.

in euangelicæ prædicationis Catholicæ Germanorum Ecclesiæ hac nostrâ tempestate non habent, scripsit hac nostrâ tempestate pias, & eruditas iuxta Catholicam doctrinam elucubrationes, quæ ab omnibus ferè Concionatoribus studiosè leguntur.

Franciscus Feuardentius. *Elogium.* [b] De fide Catholica præclarè meritus.

Franciscus de Victoria, Academiæ Salmaticensis professor. [c] Prærogatiuam Petri pro virili defendimus. *Elogium.* [d] En Theologiæ præceptorem summum, quem Hispania Dei beneficio accepit. *& est sæpius à Bellarmino citatus.*

b *Stapletonus. prompt. Feria. post Domin. Pass.*
c *Autor ipse Relect. 4.*
d *Canus locis theol. l. 4. cap. 1. in princ.*

G

Ioannes Gagnæus Parisiensis Theologus, Francorum Regis Ecclesiastes. *Epistola Dedicatoria.* [a] Illustrissimo & R^mo^. Ioanni A. Lotharingia Sacro-sanctæ Ecclesiæ Romanæ Cardinali.

Ioannes Gerson. *Elogium.* [b] Florentissimæ Academiæ Parisiensis Cancellarius, Theologiæ Scholasticæ peritissimus. [c] Nos monemur à Gersone, cuius in similibus magna est laus.

Glossa Ordinaria, *Communis in Ecclesia: hanc interdum Bellarminus producit.*

Gratianus Monachus. *Elogium.* [d] Vir in diuinis literis eruditissimus: Decretorum volumen insigne, ex veterum institutis, sanctionibus, & scriptis, quo iuris Canonici Doctores vsque in præsens vtuntur in scholis; ab Eugenio Papa 3. approbatum.

Gregorius Magnus, Pontifex Maximus.

a *Autor ipse in Epist. dedicat.*
b *Sixtus Senensis Biblioth. l. 4. pag. 271.*
c *Delrius Ies. l. 4. de Magia §. 3.*
d *Autor Anonymus de vita Gratiani in fine totius voluminis.*

H

a Sixtus Senens. Biblioth. lib. 4. Tit. Helcot.

b Pererius Ies. Com. in Gen. 14. num. 59.

Rupertus Holcott natione Anglus, Ordinis Prædicatorum. *Elogium.* [a] In scholastica Theologia valdè exercitatus, & in Scripturis exponendis præstans.

Hugo de sancto Victore. *Elogium.* [b] Qui alter ætatis suæ Augustinus habitus est.

I

a Acosta Ies. lib. de Temp. nouiss. cap. 15.

b Possiuin. Ies. Appar at. Sac. Tit. Iāsenius.

Cornelius Iansenius, Episcopus Candauensis, *Elogium.* [a] Vir eruditissimus, & pius. [b] Concordantiam Euangelicam edidit. quod opus autorem magna valentem doctrina, iudicio, pietatéque ostendit.

Index expurgatorius iuxta sacri Tridentini decretum: *Alius per Iunium è tenebris vindicatus: alius nuper ex Hispania cum priuilegio euulgatus.*

L

Leo Papa.

a Praef. libri.

Guilielmus Lindanus. *Epigraphe.* [a] Panoplia G. Lindani Dodraceni, quam Catholicæ & Apostolicæ Christi Iesu Ecclesiæ matri, pietatis ac gratitudinis ergô, faciebat. *Nemo maiori cum acrimonia Protestantes insectatur, pro Pontificia Religione nemo propugnat vehementius.*

b Titulus.

Franciscus Lucas Brugensis, sacræ Theologiæ licentiatus. *Epigraphe.* [b] Notationes in sacra Biblia Cardinali Gulielmo Sirleto dicatæ.

c Pererius Ies. Com. in Gen.

d Sixtus Senens. Biblioth. lib. 4. Tit. Nicholaus.

Nicholaus Lyranus. *Elogium.* [c] Autor nemini contemnendus, mihi quidem valdè probatus sacrarum literarum explorator videtur. Tanta quidem diuinarum literarum vera, pura, & germana intelligentia præditus, vt nullum

lum sui temporis Theologorum habuerit parem.

M

Magister sententiarum Petrus Lombardus Parisiensis Episcopus. *Elogium.* [a] Quem omnes Theologorum scholæ singulari quadam excellentia Magistrum sententiarum appellant. a *Sixt. Senens. Bibl. lib.* 4. *Tit.* Petrus.

Mercurius Gallo-Belgicus *vetus erat vir Pōtificijs partibus addictissim⁹: nuper nouus prodijt Gallo-Belgicus quem intelligo cum Protestantium albo esse ponendum, in hac vno æquiuocatione nominis testimonium cito, sed vnicum. lib.* 2. *Cap.* 13. *lit. t.*

Ioannes Picus Mirandulanus, [b] Princeps Phœnix cognominatus, vir ingenij prodigiosi, scientiarum & linguarum varietate ad miraculum exculti. b *Sixt. Senens. Bibl. li.* 4. *Tit.* Ioannes.

Thomas Morus. *Elogium.* [c] Vir tum alijs rebus inclytus, tum maximè ob Martyrij gloriam. c *Pererius Ies. comm. in Gen.* 30.

P

Schola Parisiensis. *Elogium.* [a] Accedit huc quod Academiæ illustres, ac potissimum Parisiensis, hanc sententiam amplectuntur. a *Bell. lib.* 4. *de Amiss. Grat. c.* 15. §. Deinde.

Albertus Pighius. *Autor à Bellarmino ferè in libris singulis allegatus, & approbatus.*

Platina. *Epigrapha.* [b] Ad Sixtum. 4 Pontificem maximum. Tu Theologorum & Philosophorum princeps, maxime Pontifex, non frustra mandâsti, vt res gestas Pontificum scriberem, ne illorum benefacta perirent negligentiâ Scriptorum. b *Ante Historiam de vitis Pontificum.*

Poggius Florentinus. *Elogium.* [c] Ætatis nostræ nobilis Scriptor.

[c] *Aeneas Syluius Hist. Bohe. de Hier. Prag.*

Polydorus Virgilius. *Minimè Lutheranus. Autor nonnihili. Elogium.* [d] Polydorus Virgilius librum integrum, ſeptingentas, & amplius prouerbiales ſententias ex Canonicis Scripturis deſumptas contexuit, earúmq; vſum explicuit.

[d] *Salmeron. Ieſ. Comm. in Parab. Tract.* 1.

R

Beatus Rhenanus. *Elogium.* [a] Fruſtra homo ille aliena laude intabeſcens in B. Rhenánum oblatrat, fruſtra inuolat in Elephantem culex: Rhenanum ego laudare nec nunc volo; nec, ſi vellem, ſatis poſſem.

[a] *Thomas Morus in Epist. ad M. Dorpium.*

Epiſcopus Roffenſis. *Elogium.* [b] Eruditionis copiâ, pietatis ſynceritate, animi conſtantiâ, cùm acerrimis Eccleſię Propugnatoribus comparandus.

[b] *Sixtus Senēſ. Bibl. li. 4. Tit.* Ioannes Fiſherus.

Ioannnes Royardus. *Ordinis minorum.*

S

Scotus. *Elogium.* [a] Argutiſſimus Doctor noſter. [b] Vir erat acutiſſimus & doctiſſimus.

Sixtus Senenſis. *Elogium.* [c] Erat eximius Theologus. [d] De geminis Scripturarum libris omnium accuratiſſimè ſcripſit Senenſis. [e] Cuius induſtriam cupio imitari. *Epigraphe.* [f] Bibliotheca Sancta, ad Pium 5. Pontificem maximum. Hæc tibi conueniebat dedicari, Sanctiſſime Pontifex, à filio, quem tuo renatum ſpiritu adoptâſti.

[a] *Vega li. 9. de Iuſtif. c.* 14.
[b] *Bell. lib. 3. de Euch. c.* 23.
[c] *Bell. lib. 1. de verbo Dei. c.* 7.
[d] *Stapletonus de doctr. principiis, li. 9. c. vlt.*
[e] Bell. *lib. 2. de verb. Dei c.* 10.
[f] *Præf. Operis.*

Carolus Sigonius. *Epigraphe.* [g] De republica Hebræorum ad Gregorium 13. Pontificem maximum.

[g] *Inſcriptio.*

Dominicus à Soto. *Elogium.* [h] Sotus vir inter cæte-

[h] *Pererius Ieſ.*

cæteros huius ætatis Theologos meritò numerandus. [i] Sotus autor imprimis grauis ob summam & doctrinæ, & prudentiæ existimationem.

i *Valent Ies. Analys. lib. 1. c. 5.*

Thomas Stapletonus in Academia Louaniensi Theologiæ professor Regius. *Elogium.* Pro nostra sentẽtia multa licet nobis ex Stapletono sumere. [k] Caterraneorum nostrorum omnium, qui viuunt, doctissimus. [l] Optimus nostri temporis Theologus.

i *Suarez Ies. lib. 3. de auxilio diuin grat.*
k *Apologia subordinat. Eccles.*
l *Possiuinus Ies. notis diu. verbi pag. 27.*

Faber Stapulensis. *Elogium.* [m] Cuius ego studium in restituendis bonis literis comprobo, eruditionem admiror.

m *Erasmus Annot. in Rom. 1.*

Didacus Stella Minoritanus. *Epigraphe.* [n] Eximius verbi diuini Concionator cum priuilegio.

n *In præfat.*

T

Tiraquella. Lib. de Pœnis.

Ioannes de Turrecremata Cardinalis. *Elogium.* [a] Erat Assertor vehementissimus Pontificiæ dignitatis. [b] Lege Turrecremata: vide Turrecremata. [c] Erat iuris Pontificij interpres consultissimus.

a *Francisc. de Vict. Relec. 4. Prop. 24.*
b *Bell. lib. 2. de Conc. c. 1.*
c *Sex Senens. Bibl. Tit.* Iohannes.

V

Andæras Vega. *Elogiũ.* [a] Vir cùm primis eruditus, & in primarijs Conc. Tridentini Theologis doctorum iudicio numeratus, in cuius Concilij expositione studiosè versatus.

a *Canisius Ies. præf. in lib. Vega de Iustif.*

Lodouicus Viues. *Elogium.* [b] Vir vndique eruditissimus, extra omnem irreligiosi animi suspicionem, Scriptor legi dignissimus.

b *Espens. Com. in 2. Tim. part. 2.*

Vulgata Editio, *Elogium.* [c] Sacra Synodus Tridentina decreuit, vt hæc ipsa pro authentica habeatur.

c *Canus locis Theolog. lib. 2. c. 13.*

d *Stapletonus lib. de consig. Script. c.13.*

Thomas VValdensis. [d] Cuius est magna laus in Ecclesia, Autor nobilissimus. *Fides Aduocatorum nostrorum seriem suorum testimoniis satis communitam.*

Summorum huius disputationis capitum dilucida, & succincta Analysis.

In Libro Primo.

D*istinctio Ecclesiæ in* Visibilem *&* inuisibilem, *quatenus obtinere debeat.*

Visibilis Ecclesiæ *notas alias Pontificij sibi vendicant, cap.6. Orthodoxi in aliis acquiescunt. Lib.2.*

Notæ *quas Pontificij nobis obtrudunt, si numerentur, multa sunt, si ponderentur, nullæ.*

Prima *est nomen* Catholica: *hæc primò quoad Thesin discutitur,* An sit nota? *Cap. 7. secundo quoad Hypothesin duplicem.1. An Orthodoxi propriè* Lutherani, *aut* Caluinistæ *dici poßint ca.8.2. An Pontificij non propriè* Papistæ. *Cap.9.*

Secunda *est* Antiquitas, *contrà contendimus.1. quoad Thesin Christianam primæuam, quatenus primam, nouam fuisse.2. quoad hypothesin:* Romanam *iamdiu in multis nouatam esse, atque mutatam, cap.10. & plenius in Nota 6.*

Tertia *Nota est* Duratio. *Notha, siue respicimus* Erat, *siue* Erit *prauidemus. Cap.11.*

Quarta *est* Amplitudo. *De qua quæstionis status falsus reiicitur. cap.13. & verus discutitur, obseruatis*

seruatis temporibus Ante, ad, & post *Christi aduentum Cap.16. & 17.*

Quinta *est* Successio Episcoporū, & ordinatio. *Thesis non satis constans: Hypothesis ordinationem Romanam interruptam & inordinatam depingit. cap.18. &c.*

Sexta *est* Conspiratio in doctrina cum antiqua Ecclesia. *Thesin amplectimur, Hypotheses examinamus duas: in prima Pontificij Orthodoxis hæreses antiquas viginti affingunt, quas Bellarminus ex professo persequitur. Alij etiam duodecim alias Cap.24. vsque ad cap.65. Deinde illas antiquas detrahunt veritates Cap. 69. vsque ad 75. Altera Hypotheses Pontificiorum hæreses nonnullas exagitat, Cap.66. vsque ad 69. & antiquitati repugnantes plurimas insulsissimas nouitates. cap.76. vsque ad cap. vltimum.*

In Libro secundo.

SEptima *est* Vnio, *quam duplicem esse prætexunt.* 1. Vnio membrorum cum capite Romano Pontifice: *Thesis euentilatur, & argumentis solidis refellitur. Cap.1. luculentiùs verò exemplis nobilissimorum Martyrum, Patrum sanctissimorum, & Ecclesiarum amplissimarum, quæ extra hanc vnionem ex hac vita fœliciter emigrarunt. Cap.2. vsque ad 5.*

Hypothesis.1. sæpè Clerum populúmque Romanum, id est, Romanam Ecclesiam sæpè istius Capitis vnionem necessariò excußisse. cap.5.

Hypothesis 2. non iam Protestantes, sed ipsos Pontifices Schismaticos esse censendos. Cap.5. & 6.

2. *pars* Vnionis est Membrorum inter se. *Vel moralis, reijcitur. Cap.* 7. *vel dogmatica, examinatur ex Thesi Cap.* 7. *ex Hypothesi, in qua Protestantium in maximis controuersiis mirificus consensus, Pontificiorum discors concordia appareat. Cap.* 7. *vsque ad* 10.

Octaua *est* Sanctitas Doctrinæ, *Thesin agnoscimus, Hypotheses discutimus, & in prima Pontificij Protestantibus multa paradoxa calumniosè impingunt. Cap.* 11. *in* 2. *ipsi Multorum rei deprehenduntur. Cap.*12. *vsque ad* 16.

Nona Nota efficacia doctrinæ. *Thesis refutatur. Cap.* 16. *in Hypothesi prima profectus doctrinæ Pontificiorum in Indorum conuersione ieiunus ostenditur. Cap.* 17. *In* 2. *Protestantium progressus, magis quàm velint, fœlix. Cap.*19.

Decima *est* Sanctitas vitæ institutorum. *Thesis vacillat. Cap.* 20. *In Hypothesi.* 1. *Lutheri cum Diabolo colloquium à Pontificijs exagitatur.* 2. *Deinde Protestantium omnium moribus notam impietatis aspergunt. Cap.* 21. 22. *In altera Hypothesi vita Institutorum Ordinum Dominicorum &c. & Iesuitarum, ipsorum Pontificum, & totius corporis Ecclesiæ Romanæ Pontificiorum penecillis depicta proponitur. Cap.* 23.

Vndecima Nota, Gloria miraculorum. *Thesis improbatur. cap.* 25. *Hypothesis prima iniquè à Protestantibus exigitur. Cap.* 25. *Et Lutherum ac Caluinum tale quid tentasse fingitur. c.* 26. *Hypothesis altera docet hoc Charisma iamdiu Ecclesiæ Romanæ, defuisse: vbi probatur Miraculis, quæ Xauerio olim, aut nunc Iesuitis aliis tribuunt, fidem nullam esse habendam. c.*27.

Duode-

Duodecima Nota *est* Lumen Propheticum. *Eodem ordine & modo nec Protestantes Propheta falsi: nec Pontificij veri: cap.* 29.

Decima tertia. Confessio Aduersariorum. *De* Doctrina, *de* Vita *laudes Aduersantium. cap.* 31.

Decima quarta, Infelix Exitus Patronorum. *Quæstio* Repentinæ mortis *distinctione dissoluitur. cap.* 33.

Nota vltima, fœlicitas temporalis, *quæ nec Protestantium causæ obest, & ipsis Pontificijs infeliciter succedit. cap.* 37.

Nota *quā Protestantes tenent,* Vera verbi prædicatio, atque receptio. *cap.* 38. *& deinceps.*

APOLOGIAE CATHOLICÆ pars prima.

Ontrouersiarum omnium, quæ iamdiu Ecclesiam Christi exercuerunt, difficillima ea est, qua Ecclesiam ipsam definimus, cuius Quæstionis capita præcipua sunt duo: primum de Ecclesiæ Indice, & Notis, Alterum de eius Regula & Iudice disceptat. Vtrumque duce bona Conscientia, Comite Modestia, per Dei gratiam, ex Pontificiorum ipsorum non contortis aut coactis, sed disertis, & enucleatis suffragiis facilè expediemus. Primum caput hic Tomus primus præstat, secundum verò promittit in Tomo secundo absoluendum.

Hæc Quæstio de notis Ecclesiæ partes duas complectitur, quarum prior notas, quas Pontificij vrgent, posterior, quas Protestantes exhibent, discutit, atque definit. Primum (nè verbi ambiguitas nobis imponat) à distinctione

auspicabimur visibilis, & Inuisibilis Ecclesiæ.

Capvt I.

Status Quæstionis.

a Bellarminus lib 3 de Eccles. Milit. cap. 12. §. quinta Sententia.

b Ibidem §. Secundò docet.

c Ibid. §. Nostra.

d Ibidem in fine Cap.

[a] DOcet Caluinus Ecclesiā constare ex solis Prædestinatis, & veram Ecclesiam à solo Deo cog: osci, quia cōstat ex numero eorum, qui sunt Electi. Præterea docet quandam esse Ecclesiam externam, in qua sunt boni & mali.[b] Augustana confessio dicit, veram Ecclesiam, quæ est Congregatio Sanctorum, non esse visibilem, sed tantum fidei oculis cerni: Alteram externam esse, nempe, Cōgregationem hominū conuenientiū in doctrina fidei, & vsu Sacramentorum, & ita in hac bonos, & malos inueniri.[c] Nostra sententia est Ecclesiam vnam esse, non duas.[d] Et hanc visibilem esse & palpabilem, vt est regnum Galliæ: nec requiri internas virtutes, vt Quis sit pars huius Ecclesiæ, sed tantum externam professionem fidei, & Sacramentorum sufficere. *Quæstio igitur est, vtrùm Ecclesia ea, quam nos in Symbolo* vnam, verè Sanctam, & Catholicam *esse credimus & profitemur, omninò inuisibilis sit, & à visibili omni Ecclesia necessariò distincta. Protestantes aiunt, Pontificij negant. Nostrum est Protestantium defensionem, Pontificiorum ipsorum confeßionibus, & antiquorum Patrum suffragiis astruere: Confeßiones Pontificiæ partim Scripturarum testimoniis, partim lumine rationis nituntur.*

1. *Sacra Oracula consulamus.*

Aduer-

Aduersarius.[c] Non vnum locum Caluinus proferre potuit, vbi nomen Ecclesiæ tribuitur Congregationi Inuisibili Electorum. [f]Nullo loco Scripturæ in hac significatione vsurpatur. *Ecce verò loca quinque, & quidem illustria, quibus sola Ecclesia Prædestinatorum, luculenter depingitur. Primus est Rom.*8. Quos vocauit, hos iustificauit: quos iustificauit, hos glorificauit. *Aduocatus.* [g] Ecclesia dicitur ab ἐκκαλέω euoco: quia, qui ad Ecclesiam pertinent, Dei vocatione præueniuntur. Vt ad Rom.8. Quos vocauit. *agit itaque propriè de Ecclesia, quali tandem? an non tantum Prædestinatorum?* [h] Apostolus hoc in loco eleganti quadam gradatione probat nihil posse ELECTIS accidere, quod eorum interuertat, & perdat salutem. [i] PRÆDESTINATOS Deus vocauit in tempore, Vocatos iustificauit à peccatis, Iustificatos glorificauit, & ad regnum cœleste perduxit. [k] Sic interpretatur hunc locũ *Augustinus: Diabolus, inquit, ligatus est, seducere Ecclesiã nõ possit, An solutus possit? Absit, nunquã.n. seducetur ab illo Ecclesia PRÆDESTINATA, de qua *Paulus: Firmũ stat fundamentũ Dei, habens hoc signaculum (*quoad nos Inuisibilis est*) DEVS nouit qui sunt eius. *Sequitur locus Secundus* * Ephes. 5. 27. Christus dilexit Ecclesiam suam, mũdans eam lauacro aquæ in verbo, vt exhiberet eam sibi gloriosam, nõ habentem maculam, aut rugam, &c. *& rursus.* * Nemo odit carnem suam, sed fouet eam, vt Christus Ecclesiam, quia membra sumus ex carne eius, & ex ossibus eius. *Aduocat.*[l] Id est, vt exhiberet Sponsam suam Eccle-

c *Bellar. ibid. Cap.12.*

f *Costerus Iesuita Apolog. part.3. Cap.11.*

Locus primus.

* *Rom.*8.

g *Bellar. ibid. cap.1 §. Venio.*

h *Pererius Iesuita Com. in* 100.

i *Tolletus Iesuita Com. in hunc locum.*

k *Episcopus Espensæus Com. in* 2. *Tim.* 2.

* *Lib.18. de Ciuit. cap.*51. *& lib.20. cap.* 18.

* 2. *Tim.* 2.

Locus secundus.

* *Ephes.*5.27.

* *Ibid. ver.*29.

l *Aquinas Com. in eum locum.*

siam immaculatam, hic per gratiam, & in futuro per gloriam.[m] Est enim arctissima coniunctio inter Christum & nos, vt in verbis proximis ostenditur, MEMBRA sumus ex carne eius, & ex ossibus eius. *Nosne vt homines reprobos & omni scelerum turpitudine conspurcatos, quos Spiritus sanctus porcis & canibus turpissimis propter execrandam morum fœditatem assimulat, cum verè Fidelibus, seu natiuis Christi ossibus, & sacratissima eius Sponsa, tanquam cum homine belluam, copulemus? Locus tertius.* *Math. 16. Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam: & portæ Inferorum, non præualebunt aduersus eam. *quibus verbis vos per* Petram [n] Papam *semper vestrum vultis, per Ecclesiam quoque* Romanam vestram *visibilem non adumbrari modo, verumetiam propemodum demonstrari. at Aduocatus.* [o] Sensus est, regnum Diaboli regno Christi infestum esse, hoc variis modis ab illo oppugnari, nunc per blanditias & voluptates, nunc per persecutiones, & falsa dogmata, nunquam verò Diabolũ præualiturũ aduersus eam. *aduersus quàm? visibile ne?* [p] Aduersus Ecclesiam quæ constat ex congregatione FIDELIVM, vna fide, spe, & CHARITATE.[q] Non loquitur de Ecclesia sicut communiter sumitur pro his qui Christiani dicuntur, siue boni sint, siue mali, sed de Ecclesia secundum Spiritum, quę SOLOS ELECTOS complectitur. *Id quod Parabola illustrat.** Luc. 6. Qui audit & facit, similis est homini, qui ædificat domum suam super Petram, inundatione facta non possit moueri, quia fundata est supra Petram. [r] Super

PETRAM

m *Suarez Iesuita Tom. 3. in Thom. q. 57. Art 1. §. 3.*

Locus tertius.
* *Math. 16. 18.*

n *Costerus Iesuita Apolog. art. 3. cap. 1.*

o *Iansenius Concord. in hunc locum.*

p *Cardinalis Caietanus in eundem.*
q *Ferus in Math. 16.*

* *Luc. 6. 46.*

r *Stella in Lucam.*

Petram ædificat qui ædificat super Christũ, Nulla tentatione superatur, vt B. Paulus triumphans, Quis, inquit, separabit me à charitate Christi: an tribulatio? *Impij verò, qui in Ecclesia visibili grassantur, nulli non carnis libidini indulgent, omni tentationi, tanquam tempestati, cedunt, & planè succumbunt: quomodo igitur non praualebit aduersus eos infernum, quibus iam Satan, ceu proprijs suis mancipiis praeest, ac dominatur? Locus quartus*: * Ioh. 10. Oues meæ vocem meam audiunt, cognosco meas, cognoscor ab iis. *Aduers.* [s] Non possum hoc in loco eorum opinionem admittere, qui per Oues solos Prędestinatos interpretantur: *quidni? Aduocat.* [t] Augustinus & Beda sic hunc locum exposuerunt. *sed tu hic horum autoritatem (vt quoties vestris placitis aduersatur) flocci facis, quamuis admittendam omnino.* [u] Est enim animaduertendum, quamuis generaliter sint, Oues Christi, qui in Christum credunt, tamen particulariter hic Christus loquitur de Prædestinatis atque Electis, qui oues in æternum sunt futuræ. *certum nè hoc est?* [x] Loquitur Christus Tantum de Electis, qui perseueranter audiunt. *Locus vltimus*: * Mulier fugiet in desertum, & Cap. 13. Adorabunt bestiam omnes, quorum nomina non sunt scripta in libro vitæ: [y] Quibus verbis ostenditur Ecclesiam tempore Antichristi constare Tantum ex Praedestinatis.

Locus quartus *Ioh. 10. 13. 14.
s *Maldonatus in hunc locum*
t *Idem ibid.*
u *Tolletus Iesuita Com. in eandem.*
x *Bellar. lib. 4. de Eccles. Milit. cap 2.*
Locus quintus. *Apoc. 12. 13.
y *Ribera Iesuita Com. in eum locum.*

Caput II.

Protestantium assertio quatuor Pontificiorum rationibus comprobatur.

Ratio I.

a Catechesis Austriaca Iesuitarum, de Symbolo, & Bellar. infrà in cap. 8.

Ecclesia Catholica, quam credimus, ea est, [a] Extra quam (sicut extra Noë archam) nulla omnino salus Mortalibus competit. *at extra Catholicam vestram visibilem, quam solam esse contenditis, possunt Christiani multi saluantur, ergo alia Catholica inuisibilis est agnoscenda. Maiorem dedistis, Minorem in triplici exemplo daturi, Catechumenorum, Excommunicatorum, Schismaticorum.*

Exemplum primum.

De Catechumenis.

b Bellar. lib. 3. de Eccles. Milit. c. 2. §. Nostra & c. 6. in principio.

c Bellar. ibid. cap. 3. §. Denique.

d Tolletus Iesuita, lib. 2. Instruct. Sacerd. cap. 31. in fine.

e Bellar. quo supra cap. 10. § Obiiciunt. quarto.

Aduersarius. [b] Catechumeni nondum baptizati, cum non sint participes Sacramentorum, ex Ecclesia (quam definimus) excluduntur. *non pereunt tamen, Aduocat.* [c] Autor libri de Eccles. dog. apertè dicit Catechumenos non saluari: hoc nimis DVRVM DICTVM videtur. certè Ambrosius in Orat. de obitu Valent. disertè affirmat Catechumenos posse SALVARI. [d] Huiusmodi si obeant absque Baptismo, tamen cũ contritione & voto Baptismi SALVANTVR. *quod exẽplo veteris Testamenti confirmatur adhuc luculentius.* [e] Gentiles fideles, vt Iob, Nahamã, & alij, qui fide TANTVM cum Ecclesia Dei coniungebantur, soli, fateor, Ecclesiam constituebant, qui Protestatione vnius fidei congregati erant, siue ea per Sacrificia, siue alio modo fieret, in vnum Deũ Creatorem cœli, & terræ. *Ergo Ecclesiæ filij ex cõmunione visibilis Ecclesiæ non sunt propriè & necessario diiudicandi.* Exemplum secundũ, *Excommunicatorum.* *Aduersarius.* [f] Excommunicati, licet Pœnitẽtes fuerint, tamen

Exemplum secundum.

f Bellar. lib. 3. cap. 2. & 6. in principio.

tamen antequam absoluantur, sunt extra Ecclesiam. *quam Ecclesiam vis? an etiam visibilem? omninò. num igitur eos extra Catholicam eam ponis, extra quam nulla speranda est salus? Aduocatus.* g Non sunt Excommunicati isti in Ecclesia, quoad externam communionem, sed sunt in Ecclesia ANIMO, & DESIDERIO. quod iis SVFFICIET AD SALVTEM: *quod & nobis pariter sufficiat ad te refellendum: nam* animum & desiderium *solus καρδιογνώστης nouit: sunt igitur membra inuisibilia, adeoque Inuisibilis Ecclesiæ: nam dum alterum membrum ponis Ecclesiæ visibilis, in quo actualiter non sunt, alterum Inuisibilis membrum, in quo sunt, supponas necesse est. Exemplum tertium Schismaticorum. Aduersarius.* h Schismatici omnes ex Ecclesia excluduntur. *quid? ita vt semper sit de eorum salute desperandum? Aduocatus.* i In Schismate simplici, quod sine vlla deprauatâ doctrina fit, ita vt ambiguum sit à quo Schisma fiat, antequam legitimè iudicetur, dubium non est, quin eius sectatores ad Ecclesiam pertineant, vt Gerson tenet. *Potest hùc referri Exemplum quartum Impiorum Christianorum: quod ratio subsequens suppeditat.*

g *Bellar. ca. 6. §. At contra.*

Exemplum tertium.

h *Ibidem.*

i *Doctor Glorianus lib. de Schismate. pag. 181.*

CAPVT III.

Ratio II.

M*Vlti sunt in Ecclesia visibili, qui cum Ecclesia Catholica cognationis nihil habent, ergo Inuisibilis aliqua extra quam sunt, admitti debet diuersa ab ea, in qua versantur. Antecedens*

probatur exemplis (heu) nimis multis eorum, qui dum externam Ecclesiæ cōmunionem colunt, Satanæ tyrannidi inseruiūt. Aduersarius. [a] Sic Protestantes argumentantur: Impij, qui externam Ecclesię professionem amplectuntur, cùm sint & fide, & charitate destituti, non sunt vera mēbra Ecclesiæ Catholicæ; quia, inquiunt, membrū mortuū non est membrum nisi ęquiuocè. Dico illos esse mēbra Ecclesię Catholicę vera, quamuis non viua. *hac tu de Impijs: quid porro?* [b] Etiam Hæretici occulti, nondum per obstinaciam ab Ecclesia separati, non tam Hæretici, quàm errantes censendi sunt, & sunt in Ecclesia. *quid tandem?* [c] Etiam ex indelebili charactere cognoscuntur in Inferno, qui fuerunt membra Christi. [d] Potest Christus habere membra damnanda. *quæ vestra de impijs, hæreticis, reprobis sententia, Doctoribus vestris non reprobanda modò, verum etiam execranda videtur. Aduocatus.* [e] Impios Christianos non esse, nisi ÆQVIVOCE membra Ecclesiæ concedi solet à multis: ita cardinalis de Turrecremata, vbi id probat ex Alexandro de Ales: Hugone, & Thoma: Idem etiam docent Petrus de Soto, Melchior Canus, & alij: docent illi quidem Reprobos ad Ecclesiam pertinere tanquam vngues, humores, pili, & alij, quę NON SVNT MEMBRA. *sic Doctores tui, quid tu tandem? Aduersarius.* [f] At si sic esset, sequeretur Papam malum non esse caput Ecclesiæ. *eia quàm argute? ne Papa, etiam* Malus *non sit Ecclesiæ caput, quiuis vel scelestissimus erit* verum membrum *Christi. hoc tuum commentum Schola vetus explosit, tu v-*

nus

[a] *Bellar. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 9. §. Ad vltimum.*

An Impij sint membra Christi.

[b] *Cap. 4. § Secundo Obijcient.*

[c] *Ibidem. §. Vltima.*

[d] *Costerus Iesuita Apolog. cap. 1. part. 3.*

[e] *Bellar. quo supra §. Ad Vltimum.*

[f] *Bellar. quo supra.*

nus multis *repugnas:iã ab vno ordinis tui Theolo go primario refutandus. Aduocatus.* [g] Vt flegma, pituita,sanies,saliua,sanguis abundans VIVENTIS hominis NEQVE MEMBRVM sunt, NEQVE PARTES,& tamen non sunt extra corpus:Ita Impij ad SVPERFLVOS humores referuntur, qui suo tempore, vbi maturi fuerint, cũ stercoribus egeruntur.*iam clauũ tuum clauo expellam,sed tuo.Si*(inquis) Papa malus non est verum membrum Christi, non est verum caput Ecclesiæ:*at Iesuita Costerus negauit Impium quẽuis esse* mẽbrum Christi,*proinde cuiuis prõptũ erit concludere:Papa &c.hic si voce Ecclesiæ visibilem intelligis, væ Capiti tuo: Papa.n.malus non erit Caput Ecclesiæ: sin Inuisibilem, væ causæ tuæ, sequetur.n.Ecclesiã, quã in Symbolo profitemur,non esse visibilem. quanquã non quid doceat quis,sed quid demonstret spectandũ est. Aduersarius.* [h] Vt in corpore,inquiunt,naturali,de quo Apostolus: Nemo odit carnẽ suã,Ephes.5.ergo nullum verum Christi membrum possit perire. Reprobi itaque non sunt membra Christi: Respondeo. Similitudines non conuenire in omnibus.[i] Sed dicunt Christum in veris membris suis operari.Respondeo,non esse necesse, vt Christus in omnibus operetur, aliqua enim sunt mortua & arida. Possit igitur idem esse membrum Christi,quoad professionem externam : & membrum Diaboli, quoad morum prauitatem.*ain? etiam vniuocè idem?* [k] Verum membrum etiamsi non viuum.*multum diuersè nos Spiritus sanctus instituit. Aduocatus.*[l] Ex hoc loco pius Doctor Hugo (alludens ad corpus

g *Costerus Iesuita Apolog. part.3. cap.12. §.Et Hugo.*

h *Bellar.quo supra §. Argumentum 4.*

i *Cap.9 §.Vltima.*

k *Idem ibidẽ cap.4.§.Secundo obiiciunt.*

l *Costerus Iesuita quo supra.*

humanum, cui Est simile corpus Ecclesiæ) dicit, qui non habet Spiritum Christi, non esse Christi mẽbrũ: Nihil in hoc corpore Mortuum, nihil extra corpus vivum. Verũ est, si enim Christiani Iusti in membris Soli habeantur, non mirum: tum quia in illis Solis est Spiritus sanctus, sicut scriptum est: Qui spiritum Christi non habet, is nõ est eius. tũ quia omnia ad Illorum commoda referuntur, dicente Apostolo: Omnia sustineo propter Electos. *quin etiã ne hic vnus Aduocatus vnicus esse videatur:* [m] Christiani non sunt, qui nõ Vivam Christi Fidem habent. *in hoc enim similitudinis huius ratio posissimum consistit, vt ostendat vera Christi membra non posse penitus perire.* [n] In * Eph.5. Nemo carnem suam odit: Et Christus diligit Ecclesiam vt corpus suum: patet per effectum; quia probatio dilectionis, est exhibitio operis, quatenus igitur quis carnem suam, tantum Christus Ecclesiã. [o] Vt Ioh.6. Resuscitabo eos in nouissimis: id est, quę sunt mẽbra Christi Cum christo capite resurgent. *vel.* [p] Vt in Eph.5. vir est caput vxoris, & Christus Ecclesiæ, & Saluator corporis sui: id est: vt vir cum vxore, ita tenetur Christus remouere omne malum ab Ecclesia. *Itaque non aliter reprobis cum Christo, quàm saluti cum damnatione conuenit. hac de Reprobis, nunc de Hæreticis disseremus. Aduersarius.* [q] Hæretici occulti non tam hæretici, quã errantes censeri debent. *dilutum hoc est, quod de Hæreticis Philosopharis, non enim is solus, qui Hæresin palam profert, atque promulgat. sed Aduocatus.* [r] Hæreticus est quis-

m *Tolletus Iesuita Com. in Rom.8.*

n *Aquinas in hunc locum.*
* *Ephes.5.*

o *Maldonatus Iesuita Com. in Ioh.16.*

p *Bellar. quo supra. cap.14. §. Respondet Caluinus.*

q *Bellar. supra.*

r *Alphonsus de Castro. lib. 1. aduersus Hæres. cap.6.*

quisquis à fide Catholica QVOMODO LIBET recedit, inquit Thomas, eidem subscribit Occam. *nec immerito quia: sed tibi prius obiicienti occurremus.*

Obiectionis solutio.

Aduersarius. [f] Sententia nostra demonstrari possit ex 1.*Ioh.2. Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis, nam si fuissent ex nobis, mansissent vtique nobiscum: loquitur de Hæreticis, qui si non animo & voluntate, tamen externa professione erant Catholici, & postquam proruperunt in apertum schisma, desierunt modis omnibus esse ex nobis. *quasi verò nulli esse possint laruati Hæretici.* *Aduocatus.* [t] Hæretici, qui in externa communione Sacramentorum, & professione persistunt, in conspectu DEI AB ECCLESIA SEPARANTVR, ET REIPSA, ET PROPRIE domus Dei finibus exterminantur. *non igitur verè isti, sed nomine tenus de Ecclesia censendi sunt: quod loco non dissimili demonstrabimus,* * Iohan.17. Vos non estis de mundo, &c. *quid ex his, inquies? attende.* [u] Aliud est esse de mundo, & in mundo. In mundo erant Apostoli, & Christus, De mundo verè non fuerunt. IN mundo esse, est VISIBILITER in mundo côuersari, & viuere. At DE mũdo esse est mundi malitiam & incredulitatem amplecti. *ex hoc loco (quia* [x] Similis est alteri Iohannis: Non erant ex nobis, &c.) *discere potuisti, tam hæreticos semper de Ecclesia, quàm Apostolos de mundo, id est,* non Reipsa, *sed æquiuocè constitisse. tantum igitur*

f Bellar. quo supra §. Ac primum.
* 1.Ioh.2.
t Colleg. Anglo. Rhem. Annot. in 2.Tim. 2.
* Ioh.17 14.
u Tolletus Iesuita Comm. in Ioh.17.
x Caietanus Comm. in Ioh. 17.

abest vt hæreticos & reprobos corporis Christi mystici partes veras esse concedamus, vt eos ne inter pilos quidem, sed potius inter pustulas, & stigmata, imo etiam vulnera, & pestes numeremus.

CAPVT IIII.

Ratio III. quæ ex similitudine multiplici emergit: { *Archæ,* *Membri,* *Sponsæ,* *Gregis,* *Filij.*

Similitudo Archæ.

A*Duersarius.* [a] Archa Noë figura erat Ecclesiæ, vt sicut extra Archam nemo saluari potuit, ita nec extra Ecclesiam. vt 1. Pet. 3. *aut de visibili exponas oportet, aut de inuisibili: si hoc, est quod contendimus, sin illud, est contra id quod contendisti. nimirum.* [b] Extra Ecclesiam positi Catechumeni saluantur, *Responde.* [c] Respondeo hos desiderio, & voto tantum esse in Ecclesia, id est, non actu, sed potentia, ideò saluari. *at instant Protestantes & vrgent. Qui erant extra archam actu, vndis obruti peribant, etiamsi se in Archa custodiri vel votis ardentissimis exoptarunt. proinde in Ecclesia esse potentia, non sufficit ad salutem. Responde.* [d] Respondeo Similitudo non tenet in omnibus. [e] Sed in hoc quemadmodum in Archa saluabantur animalia munda, & immunda, ita in Ecclesia sunt boni & mali. *Responsum dilutum, atque insulsum. Petrus enim de hominibus piis, non de brutis animalibus Similitudinem instituit. Aduocatus.* [f] Sicut Archa fuit de lignis leuigatis, & dolatis, ita Ecclesia constat de SANCTIS,

a Bellar. ibid. cap. 7. §. Argumentum 2.

b Supra cap. 2. lit. c.

c Cap. 3. §. Vltima.

d Ibidem.

e Cap. 7. §. Argumentum secundum.

f Aquinas Comm. in eum locum.

CTIS, per angustias & tribulationes afflictis: & sicut Archa ex lignis IMPVTRIBILIBVS, ita Ecclesia constat ex hominibus INCORRVPTIS: deinde in Archa pauci, sci: octo animæ (inquit Petrus) saluabantur, ex hoc significatur paucitas SALVANDORVM: postremò sicut multiplicatis vndis eleuabatur Archa, sic per tribulationes crescit Ecclesia. *impium verò erit Impios istos tuos* SANCTORVM, INCORRVPTORVM, SALVANDORVM, *honorare elogiis. Denique (vt omnia in hac similitudine rectè conspirent) sicut omnes olim in archa inclusi, saluabantur, ita quotquot in Catholica Ecclesia verè, constanterque permanserint, saluatos iri necesse est.*

2. *Similitudo membri.*

3. *est Sponsæ de quibus* * *suprà cap. 3.*

4. *est Similitudo Gregis.*

* Luc. 12. Nolite timere pusille Grex. *Aduocatus:* g Pusillus reuera grex SANCTORVM CHRISTIANORVM, in comparatione eorum, qui suam professionem deturpant. *hinc sequitur nomen Gregis) quo significatur Ecclesia) ad solum Fidelium, & Sanctorum cœtum pertinere: cui conuenit illud quod* * *suprà Iesuita de* Ouili *Christi tradidit.* *Luc. 12. g Iansenius Concord. in hunc locum. *Suprà.

5. *Similitudo Filij.*

*Ex eo quod Ecclesia queri videtur in persona Rachel.** Math. 2. Rachel plorans filios suos, & noluit, *id est, non potuit*, consolari, quia nõ sunt. *nam. Aduocatus.* Non sunt filij, qui putantur esse, non sunt Catholici, qui dicuntur tales, multi sunt FALSI, FICTI, SIMVLATI Christiani, qui nec Catholici, nec Christiani, cum vtrun- *Math. 2.

quic egregiè simulant, sed politici sunt: *quid, quæso, aliud quàm pictus homo, quilibet fictus, id est æquiuocè, Christianus? & vt paulo post, Stapletonus,* malus Christianus, qui vitam turpiter & flagitiosè ducit, hic certè Christiano nomine indignus est. *potius iuxta Bernardum* * Christianus Antichristianus *appellandus.*

*Lib. de Consid. ad Eugenium.

Capvt V.

Ratio IIII.

ADuersarius. [a] Credimus (inquiunt) Ecclesiam Catholicam: ergo non videmus: quia *Heb. 11. Fides est rerum non apparentium. Respondeo: negatur Consecutio: quia id quod videtur, credi etiam possit Qvatenvs non videtvr. *Thomas Christum hominem videbat, credidit Deum esse: ita nos videmus hos homines qui ad Ecclesiam pertinent; credimus autem eos esse Ecclesiam Catholicam. *Quo tuo responso Consequutio ipsa maximè confirmatur. sic enim insurgo: Quicquid credo,* quatenus id credo, *inquis, non videtur, at Ecclesia, quatenus est verè Sancta & Catholica, non cerni, sed credi poßit. aliquem enim aut fidem Catholicam verè & non simulatè profiteri, aut syncerè & non hypocriticè, & æquiuocè sanctum esse, ecquis tam* καρδιογνώστης *est, qui poßit de fide statuere? Deinde eadem est fidei & Spei ratio. at* *Rom. 8. Quod videt quis quid sperat? *Aduocatus.* [b] Rectè Caietanus: Duo sunt in obiecto fidei consideranda: quorum alterum est materiale, Res ipsa, quæ speratur, & ita res possit videri:

a Costerus Iesuita Encherid. Tract. de Ecclesia.

*Heb. 11.

*Ioh. 20. 29.

*Rom. 8. 24.

b Pererius Iesuita Comm. in Rom. 8.

deri: alterum Formale, id est consecutio & possessio rei, in quam tendit spes, quæ actu spe ranti non adest. & *Heb. 11. Credimus verbo creata esse secula, [c]Mundum videmus, creatum esse credimus. *Sic igitur cōcludere licet: Quod pro priè credimus, est formale obiectū fidei, adeoq; inuisibile at credimus,* Ecclesiā Catholicam, *ergo est propriè inuisibilis, vnde eleganter vester.* [d]Vides non est fides. *hanc fidei prærogatiuam vel Thómæ infidelitas (quam obseruas) te docere potuit, cui Christus:* * Quia vidisti me Thoma credidisti, beati qui non viderunt & crediderunt. [e] Fidem Thomę Christus laudat, modum, quo cre didit, reprehendit, quod, euidentia rei victus, crediderit, quod, non tam sibi, quàm oculis ma nibusque suis credere voluisset. Qvia vidisti me, id est, quia tetigisti, nop crediturus vtique, nisi vidisses. at non debet, veluti tormentis, extorqueri fides, quæ eo plus habet meriti, quo minùs argumenti, ac rationis: hoc enim est Fides, inquit Augustinus, Tract. 10. in Ioh. Credere qvod non vides.

*Heb. 11. 2.
c Ribera Comment. in Heb. 11.
d Hugo de Sancto Victore.
*Ioh. 20.
e Maldonatus Iesuita Com. in hunc locum

Obiectionis solutio.

Aduers. [f]Ecclesia, quam Paulus persequebatur, vel erat vera Ecclesia, vel falsa: Si vera, tum Paulus, licet prædestinatus, non erat de Ecclesia, & multi Turcæ nondum vocati, etsi prædestinati, non sunt adhuc membra Christi, ergo Ecclesia catholica non constat ex Prædestinatis, contra Lutheranos. *Nihil agis. Non enim absolutè ex Prædestinatis constare ecclesiā voluit:*

f Bellar. cap. 7. §. Accedat quoque.

sed ex Prædestinatis iam efficaci gratia vocatis. tu verò te collige parumper, & ipsi tibi, rem accuratius pensitanti, attende. est enim, inquis, Notandum. Aduocatus. g Notandum est, hominem posse esse filium & membrum Christi duobus modis: vno modo secundum Prædestinationem, alio modo secundum PRÆSENTEM IVSTITIAM. hæc distinctio habetur apud Paulum. 2. Timot. 2. Nouit Deus qui sunt eius. & Rom. 8. Qui spiritum Dei non habet, is non est eius. ostendit eos qui sunt tantum secundum Prædestinationem filij, NON ACTV esse, sed potentia: Eos vero, qui sunt secundum præsentem iustitiam filij, ACTV ET SIMPLICITER ESSE. *Ecclesiam verò de iis, qui actu vocantur, intelligi iam * suprà concesseras.* Ecclesia à Græco ἐκκαλέω, euoco, deducitur, quia, qui sunt de Ecclesia, vocantur per verbum. h Electi enim, & Prædestinati non sunt vera membra Christi, ANTEQVAM fide illuminentur. *ita tui argumenti nodum Herculeum, scilicet, distinctionis tuæ cuneo, vere perspicuéque dissoluimus: namque mera Prædestinatio adesse rei actuale non facit, sed Prædestinationis executio: neque enim quia ex Decreto Dei æterno sequitur omnes semel mori, propterea omnes simul sempérque mori consequetur. Postremo loco patroni nostri patres antiqui sunt salutandi, ne Antiquitatis patrocinio destituti esse videamur.*

g *Bellar. ibid. §. Interest autem.*

** Suprà.*

h *Costerus Iesuita Apolog. part. cap. 12.*

Patroni.

* Ecclesia est ouile Christi, Oues sunt, quas nemo rapiet, habent enim nomina inscripta in libro vitæ. * Templum Dei ex lapidibus viuis ædifi-

** Augustinus Tract. 45. in Ioh. 10.*
** Origenes in Ioh. 26. & in Math. 16.*

ædificatur, vbi verus est Israel: Cum Beatis sumus vna Ciuitas, de qua dictum est in Psal. 101 * Gloriosa dicta sunt de te. * Electi sunt Dei Ecclesia: Si hortus conclusus est, Sponsa Christi, Cant. 2. quæ est Ecclesia, patere ea profanis non possit. * Quid est Sponsa domini, nisi Congregatio Iustorum? * Vinea Domini est Ecclesia Prędestinatorum. *Siue igitur Ecclesiam Inuisibilem à visibili distinguamus, vt aliam, siue, vt aliter se habentem, distinctio ipsa in Ecclesia Catholica erit prorsus καθ' ὅλου. De distinctione Visibilis & Inuisibilis satis, ad causam iam propius accedamus, &*

Hieronymus in Psal. 101. Hom. 76.

Cyprianus Epist. 76.

Bernardus serm. 68. in Cant. & Serm. 62.

De Ecclesiæ visibilis Notis proprijs agamus.

Capvt VI.

Quæstionis status.

a Nostri (inquit Caluinista) distinctè affirmant, Ecclesiam strictè acceptam, pro cœtu vocatorum, & electorum ad vitam æternam, nobis in his terris esse inuisibilem: Alteram verò, significatione, quæ latius notat cœlum vocatorum ad Euãgelij professionem externam, per Ministros verbi, si de particularibus Ecclesijs loquamur, esse visibilem, si de fide vniuersalili, & Catholica agitur, eam primò totam visibilem fore asserimus postremo diei quod Christus loquitur de adeunda Ecclesia: Dic Ecclesiæ, id tantum de particularibus & visibilibus externis cœtibus intelligimus. *recte. nam aliud est credere Ecclesiam, quod*

a Costerus Iesuita Apolog. parte 3. cap. 11.

Inuisibilem *significat: aliud credere Ecclesiæ, quod visibilem designat: agite, de huius visibilis Ecclesiæ notis & Characteribus insignioribus disseramus, de quorum numero, & proprietate vtrinque vehementer abigitur.*

De numero Notarum.

b *Possseuinus. Iesuita in Thes. 11.*

Aduersarius. b Protestantes alij Ecclesiæ symbola duo assignant: Alij tria: tertiam alij tesseram addunt: Alij denique, his minimè contenti, quintam adhibent: *Scilicet, vt in Protestantes, tanquam homines inter se plurimum discordes, iocullariter insultetis: ipsi in aliena republica curio si nimis, in vestra planè peregrini. nam. 1. Protestantes non ita inter se dissentiunt, vt reconciliari nequeant. Aduocatus.* c Lutherus septem Ecclesiæ notas excogitauit, Protestantes alij illas septem ad duas reuocant. 2. *Ipsi vos Pontificij estis in maiori varietate, atque dissensione constituti fieri non potest, quin aures nostras demulceat tanta vestra, tamque dulcis Harmonia?* d Ex recentioribus nostris Theologis communiter quatuor Ecclesiæ notæ assignantur: Driedo, & Soto ponunt sex: Medina decem ponit, addit etiam vndecimam: Sanderus duodecim: Nos quindecim proponemus: Quas, si quis velit, possit ad quatuor priores reuocare. *Sotus præcipuè vnam concordiam, Horantius vnam successionem, Catechismus Tridentinus duas, Valentianus, Costerus, Stapletonus, tres hi, tantum tres. Recentiores Theologi quatuor, Driedo sex, Medina decem, Sanderus duodecim, Bellarminus (nam hoc etiam malum—vires acquirit*

c *Bellar. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 2. in principio & Costerus Iesuita Enchirid.*

d *Bellar. ibidem cap. 3. §. Ex recentioribus*

acquirit eundo) notas quindecim confinxit.

De proprietate: primo quales Notas Pontificij aßignari cupiant.

Aduersarius.[e] Notæ, quibus Ecclesia discernenda est, primo propriæ, non communes esse debent, NE QVIDEM OPINIONE ALIORVM. *id est, vt ego interpretor, fere nulla.* Secundò, re ipsa, quam illustrant, notiores. Alioqui non notæ sunt, sed ignotæ.[f] Tertio sunt inseparabiles à vera Ecclesia. [g] Ex quibus non coniecturalem, sed infallibilem certitudinem Ecclesiæ habere possimus. *vestra quales esse debent pulcrè descripsisti; quales verò esse solent, Collega tuus graphicè depinxit.*[h] Hæ notæ, quas vrgemus, VNA SANCTA, CATHOLICA, & Apostolica, NON sunt notæ Ecclesiæ SIGILLATIM, sed coniunctim, quia fieri possit, & vna harum, & altera alijs conueniat. *Ergo eas, nec proprias, nec per se notiores, sed separabiles esse agnoscitis: & tesseras complures illas quidem, præcipuas verò quatuor aßignatis, quas Protestantes, si adsint, non reijciunt: si absint, non respiciunt. summam illi & ferè solam essentialem indiuiduam, perpetuamque Ecclesiæ notam vendicant Euangelicæ doctrinæ veritatem. Primò Pontificiorum notas nothas deleamus. Secundo loco vera Protestantium symbola confirmabimus.*

[e] *Bellar. cap. 5. §. Ad primum &c.*

[f] *Ibid. §. Tertio.*

[g] *Cap. 10. §. Sed.*

[h] *Valent. Iesuita Analys. lib. 6. cap. 7.*

Capvt VII.

Nota prima, Titulus Catholicæ Ecclesiæ.

a Bellar. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 4.
b Valent. Iesuita Analys. lib. 6. cap. 3.

ADuersarius. [a] Nota prima est hoc nomen Catholica. [b] Catholica dicitur, id est vniuersalis: 1. de vniuersalitate doctrinæ, quam profitetur de Deo, Creaturis, Angelis, &c. Secundò de vniuersalitate loci, quia per vniuersum terrarum orbem diffusa est. Tertiò, respectu temporis, quia ad finem mundi perseuerabit. *Hæc nota spuria est, siue nomen ipsum, siue etiam rationem nominis respicimus. si nomen, est nimis commune: quia Aduocat.* [c] Omnis Hæresis velit videri, & dici Catholica. *Ergo non est nota. sin rationem aliquam nominis. Primam examina, peræquè Protestantium Ecclesia Catholica est doctrina non minus vniuersalis, quàm vestra, si secundam Romana Catholica, nũquam fuit: quia.* [d] Vt Ecclesia eodem tempore Totivs orbis ditiones occupet, ne in hunc vsque diem fortasse contigit. *si denique Tertiam, tum Catholica nondum est magis, quàm mundi fines, sed instas. Aduers.* [e] Ex Augustino, & Cyrillo: etsi, inquiunt, omnis hæresis Catholica dici velit, tamen cùm in aliquam vrbem veneris, vbi variæ Sectæ conueniunt, quærasque vbi sit Ecclesia vera; Omnes Hæretici dicent se habere veram Ecclesiam. Sed petas insuper vbi sit Catholica; Nullus Hæreticus suam Ecclesiã ostendit. hæc Cyrillus. hęc nota nostram perinde demonstrat. Et Pasianus dixit: Christianus mihi

c Bellar. quo supra in princip.

d Costerus Iesuita Encheirid. Tract. de Ecclesia. §. Post quam.
e Bellar. quo supra, cap. 4.

mihi nomen est, Catholicus cognomen. *vt omittam hoc argumentum, vel ipsis Authoribus, videri pompa, quam pugna, aptius, nec tamen fuisse tunc prorsus ineptum, cum patres prius nomen Catholica cum re conuenire luculentis rationibus comprobâssent: Respondeo ad Argumentum: nudam nominis appellationem, siue etiam nominis rationem, duo sophismata continere: vnum aequiuocationis: figura dictionis alterũ. Aequiuocationis futilitatem primò appositione exemplorum, secundò argumẽti retorsione ostendemus. Aduocatus.*[f] De Ecclesia Sardicensi dicit Spiritus: Scio opera tua, quia NOMEN habes, quod viuis, & mortua es.* Apoc. 3. Hæc erat mortua, cùm tamen NOMEN HABERET, quod viueret, & OPINIONE SVA viua erat. & [g] Marcionitæ, & Valentiani SE Catholicos, & Orthodoxos DICI VOLVERVNT, cęteros Hęreticos appellabant: Nouatiani SE puros vocabant, cæteros omnes Impuros: *etiam* [h] Ariani Orthodoxos Homousianos per contumeliam dixerunt: & Donatistæ etiã eos vocabant Traditores. *Denique* [i] Simon Magus VVLGO DICTVS erat Magna Dei potentia. Act. 8. Ita enim populum dementabat, vt quod Deo proprium est, in creaturam transferret. *Vides igitur argumentum à nomine ad rem, quam non modò semper puerile, verùm etiam sæpe perniciosum sit quum præsertim nomina (quæ sunt humani placiti, & ingenij fœtus) dignitatis & præstantiæ, error quoque arrogare sibi soleat, contumelia & infamia alijs affingere. Deinde hoc nomen Catholici cõmune esse Hæreticis dixti, quod (te fatente) tollet*

f *Ribera Iesuita Com. in Apoc. A nomine ad rem non valet argumentum.*

* *Apoc. 3.*

g *Roffenss. aduers. Luth. Art. 3.*

h *Possanenses Iesuita. Thes. 4.*

i *Ioannes Ferus in Acta.*

proprietatem Notæ SALTEM OPINIONE IPSORVM. *Postremò hoc argumentum simili arte retorquebimus: Protestantes ab Eckio, Iansenio, Espensæo, sæpe* Euangelici, *&* Reformatores *salutantur, quam serio, nihil laboro, certè quidem vsitatè. attende. Si variæ Sectæ Francofurti conuenirent, & quæras vbi sit vera Ecclesia: Omnes Hæretici dicerent se habere veram Ecclesiam. at cùm insuper petas vbi sit Ecclesia Euangelica & Reformata, Omnes protinus ad Protestantium cœtum digitos intenderent. vera ne propterea Ecclesia Protestantium censeri debet an non? si dicis, cur non eos sequeris? si negas, cur hoc Argumentum persequeris? vel faciamus hunc Ethnicum tuum Venetias accedere, vbi Græcos audio liberè suos conuentus agere, dubitaréque vtris se adiungat, Romanensibus, an Græcis, quid agit? Vtrique Antiquitatem iactabunt, iactabunt successionem: proculdubio Græcis, quia Græcia primos radios Euangelij immittebat. Patronus.* *Ex nostris exortũ est Euãgelij lumen, & in totum orbẽ egressum. * Nostri Antiocheni primi nomina Christo dederunt, vt appellarentur Christiani. *Aduocatus.* [k] In Hierusalem primo fides prædicata est. *sed, missis tuis argutijs, ad Patrum testimonia respondeo, ex ijs eruendam esse germanam huius nominis rationem, quod primò vsurpari à Patribus cœpit, aut ad distinguendã Ecclesiã Christianorum à Synagoga Iudæorũ, alijsque hæreticis, qui Ecclesiã vni loco affixã esse putarunt, vel tandẽ obtinuit, vt Hæreticos eos, qui sacrosanctum mysterium Trinitatis scelerate negarunt, ab Orthodoxis distinguerer: quod igitur commune est omnibus Orthodoxis,*

Græci antiquitatem nominis Romanis præripiunt.

*Basilius Epist. 70.
* *Chrysost. Hom. ad populum Antioch.*

k *Costerus Iesuita Encherid. Tract. de Summo Pont. Ob. 6.*

id vos,

id vos, quasi vobis proprium, temerè arrogatis: ijs verò detrahitis, qui nec Catholicæ Ecclesiæ ius vni loco astringunt, & Trinitatis hostibus acerbissimè aduersantur. Aduocatus. l Vt Ecclesia sit Catholica inprimis requiritur, vt non excludat vlla tempora, loca, genera hominum, in quo distinguitur à Synagoga. Erat Ecclesia particularis, non Catholica, quia erat alligata vni tempori, vsque ad Aduentum Christi: ET VNI LOCO, id est, templo Salomonis. *Augustinus igitur eruditè Donatistas hoc argumẽto refellebat. quia* m Credebant Ecclesiam in SOLA AFRICA remansisse. n Se solos in Ecclesia fuisse prædicabant: ceteros omnes foras ab Ecclesia. *Nempe, soli Africæ suæ eam alligatam esse voluerunt, ex fucata Scripturæ translatione, interpretationeque decepti.* * *Psal.* 18. In sole posuit tabernaculum suum. o Id est, inquiunt Donatistæ, constituit Ecclesiam in Africa, quæ erat totius mũdi plaga meridiana. *Iniquè verò aduersus Protestantes adducitur, qui huiusmodi insomnium abominantur: verius in eos quadrat, qui vni Romanæ Cathedræ occidentali affixã esse profitentur. alterã rationem impositionis huius nominis Sozomenus tradit:* * Theodosius, *inquit*, decreuit, vt illorũ Ecclesia duntaxat Catholica diceretur, quæ TRINITATEM æquali honore coleret. *Deinde sic disputo: nomen Christiani, & cognomen Catholici sunt omnino synonyma, probatur.* p Qui Ariani, quique Marcionitæ vocantur, inquit Lactantius, CHRISTIANI esse desierũt: & cũ OMNES CHRISTIANI à Christo dicimur, inquit Anselmus,

l Bellar. quo supra. c. 7. §. Sunt autem. Multiplex ratio nominis Catholici.

m Idem cap. 9.

n Roffens. Art. 13.

* Psal. 18.

o Senensis Biblioth.

* Sozomenus lib. 7. c. 4.

p Bellar. quo suprà. cap. 7.

explosi sunt Marcionitæ, qui à Marcione titulum acceperunt. *proinde (quòd ad veritatem nominis attinet) aut* Cognomen Catholicorum *Protestantibus concedendum erit, aut nomen hoc* Christianorum *pariter denegandum. Postremò Argumenti tui vim, si qua est, Costerus tuus infirmat.*[q] Non quæritur quid cæteræ Ecclesiæ dicant, sed quid VERE DICANT: Omnes hæretici affirmant apud se veram, & Catholicam fidem inuiolatam retineri, at, cùm constet vnicam esse fidem, & vnicam Ecclesiam, facile apparet, neque omnes istos, sed vnicum ex omnibus veram fidem profiteri, & NOMEN Ecclesiæ Catholicæ sibi vendicare. *tu quæris, quod ille non* quærendum *esse rectè monuit. quoties igitur, qui sunt veri & Catholici Doctores, ambigitur, non nomen veritatis, sed veritas nominis eruenda est. nunc à Thesi ad Hypothesin descendamus: quam duplicem esse perspicio, Altera Protestantes, Pontificios altera perstringit.*

[q] *Costerus Iesuita Apol. part. 3. cap. 7. §. Non quæritur. Iesuita Bellarmini Thesin testimonio suo subuertit.*

CAPVT VIII.

Hypothesis duplex: prima.

ADuersarius.[a] Protestantes, vt antiqui Hæretici ab Autoribus suis Marcionitæ, Valētiniani, Simoniani, ita suorum nomina induerunt: alij Lutherani, alij Caluinistæ, alij Zuingliani dicuntur. Nos autem ab aliquo certo homine nemo vnquam vocauit: constat igitur nostram Ecclesiam solam esse veram. *Respondebunt Protestantes: primò, nihil facilius est, quàm*

[a] *Bellar. cap. 4. §. Hieronymus & hoc figmentum Iesuitæ plerique omnes vrgent strenuè. Valent. in Analysi. Costerus in Encheirid. Armandus in Epi.*

Orthodoxos istiusmodi honorariis ornare elogiis. *Aduocatus.* [b] Priscis seculis Catholicæ fidei Propugnatores Basilium, Nazianzenum, Ambrosium, Hieronymum, Augustinum hæretici, hæreticos Manichæos, Homousianistas, Sabellianos, Basilianistas appellabant. *Secundò, hoc, quod de Protestantibus comminisceris, magis mendacio tuo tribuendum est, quàm Lutheri, aut Caluini merito. audi Reum.* * Sunt qui se Lutheranos esse gaudent: non, sic, ô fatue, non sic, oro, vt meum nomen taceatur, & NEMO LVTHERANVS, sed Christianus appelletur. Quid est Lutherus? doctrina non est mea, neque pro vobis crucifixus fui. D. Paulus 1. Cor. 3. nolebat pati, vt Christiani dicerentur à Paulo, sed à Christo. Vnde itaque mihi fœtido vermium sacco accederet, vt filij Christi à meo vilissimo nomine denominarentur? Absit! ô Amici! deleamus schismatica nomina, & denominetur Christus, cuius doctrinā habemus. *audin' quā humiliter, & plane abiectè Lutherus de se scripserit, quem tu non semel bipedum superbißimum appellitas? tu vtinam tam abfuisses à malitia, quantum ille à superbia. Reus dixit, nunc loquatur Aduocatus.* [c] Protestantes tenent Spiritum NON esse alligatum VLLIS EPISCOPIS, aut VLLI hominū generi: & Iohannes Caluinus omniū hominū, atque adeo ipsorum Conciliorū definitiones ad amussim Scripturarū examinari iubet: & Lutherus, non VLLI homini, inquit, commissum est, vt concludat aut constituat, quid sit fides, & Brentius, non licet, inquit, CVIVSQVAM sententiæ ita inhærere, vt eam si-

b *Lindanus Panopl. præfat. §. Quod inquiunt. Catholici ab Hæreticis hæretici salutantur.*

**Lutherus Tom. 4. vol. Germ. fol. 4. Lutherus execratur nomina schismatica, & Lutheranorū.*

c *Bellar. lib. 3. de verbo Dei. cap. 3. Protestantes non Caluini aut Lutheri, aut cuiusquam hominis autoritate nituntur.*

ne iudicio nostro complectamur. *Itaque aut hæc non est Caluini & Lutheri sententia, quam tu tam verè liberèque agnoscis: aut qui Caluinum & Lutherum duces sequuntur, non sunt propriè Caluinistæ, & Lutherani nuncupandi. Tertiò respondebunt, Thesin superiorem negando: neque enim omnes Hæretici ab aliquo certo Autore, sed multi ab hæresibus suis sua nomina acceperunt. probatur.* [d] Surrexerunt Acephali, qui simul insurgebant: NVLLVS enim repertus est, qui eorum esset PRINCEPS, & MAGISTER. Isti vnam tantum, in Christo naturam esse dicebant. *Hæc ille. eiusdem farinæ alios Hæreticos recensuit, Alogianos, Ignoietas Anthropomorphitas, Angelicos, Anabaptistas, Catharistas, quibus nullla persona, sed sua Hæreses nomina indiderunt. nunc calumniam istam in Aduersarios reiiciamus.*

d *Alphonsus de Castro lib. 4. Tit. de Christo. Non omnes hæretici, ab autoribus suis nomina sua deriuarunt.*

CAPVT IX.

Secunda Hypothesis.

ADuersarius. [a] Quod Protestantes, nos papistas vocant, nomen à Papa deducitur, qualis fuit Petrus. adde, quod non vocantur Papistæ, nisi à Caluinistis, & Lutheranis. *Bellarminum propemodum puduit nominis Papistæ, vtinam omnino, etiam Papismi: est autem, vbi illi arridet Papistæ titulus:* [b] Papista à Papa deducitur, verum est, nam & Petrus Papa fuit. *Nobis igitur probandum, nullam vnquam Sectam rectius à ducibus suis, quàm Pontificios ipsos à Papa re-*

a *Bellar. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 4. §. At Hieronymus.*
An Papistæ titulus viris pontificiis verè tribuatur.
b *Idem alibi.*

pare-

pa cognomen suum hausisse: & esse hos, post hominum memoriam, nobilissimos Sectarios. Aduoc. Catholicus est, (inquit Lyrinensis) qui veræ fidei non præponit CVIVSQVAM autoritatem. ᵈ Schismaticorū apud Corinthios, 1.Cor. 3. alij dicebāt, ego sum Pauli, ego Apoll. ego Cephæ. Denique * Quotquot genuerūt Apostoli, inquit Augustinus in Psal. 44. eos nō Paulinos, aut PETRIANOS, sed Christianos nominabāt. At (iam enim assumptionem aggrediemur) hac est Pontificiorum professio. ᵉ Catholicus est, qui est VNI Pastori PAPÆ subditus. ᶠ Cuius summi Pastoris voci OBSEQVENDVM est. ᵍ Quia in eo Spiritus veritatis residet. Ex quibus cōcludo. Primò, Omnes Romanæ Ecclesiæ alumnos propriissime Papistas nominari: quippe nulla Secta vnquam, ne Simoniana quidem, magis iurauit in verba Magistri. Secundo: Ecclesia Romana non est Catholica, quia Catholica non est, quæ hominis autoritatem præponit, vt ait Lyrinēsis, vel (vt Tertullianus) quæ ædificat fidem super personas: vel, denique, populus (vt Augustinus) qui se Petrianos appellari volunt. Nam si Petrianos à Petro dici nefas, à Papa Papistas fas erit. Imo papismi articulo, (de infallibili iudicio Papæ) nullum vnquam monstrum Ecclesiæ iamdiu contigit deformius, aut luctuosius, quem Papismum Erasmus sæpè appellat palliatam tyrannidem. De his plura in Nota 7. nunc Patronos salutemus.

ᵖ Ederus Oeconom. Bibl. lib. in Epilogo.

ᵈ Bellar. quo supra cap. 4.

* Beda in locum Apost.

ᵉ Bellar. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 2. §. Nostra.

ᶠ Stapletonus.

ᵍ Valent. Iesuita Analys. lib. 6. cap. 4.

Patres.

* POSTREMO tenet me in Ecclesiæ ipsum

* August. lib. contra Epistolam Fundamenti cap. 4. & 9.

Catholicæ nomen, quia non ſine cauſa inter tam multas hæreſes iſta ſola Eccleſia hoc nomẽ obtinuit. *Bellarminus hanc notam primam, & quaſi palmariam, Auguſtinus verò eam poſtremam facit, & (vt ita dicam) ancillariam. Pergit enim:* * Quod ſi fortè aliquid apertiſſimum de Manichæi apoſtolatu in EVANGELIO inuenire poteris, INFIRMABIS mihi CATHOLICORVM autoritatem, qui iubent, vt non credam: cui cùm credo, non inuenio quomodò poſſim etiam tibi credere. *Hac enim Catholici nota, fieri poßit larua Haretici.* * NEC CATHOLICIS Epiſcopis CREDENDVM, ſiquidem fortè falluntur, vt contra Scripturas Canonicas aliquid ſentiant. *Quid ergo?* * Si videris hominem Chriſtianum, conſidera, ſi Confeſſio eius conueniat CVM SCRIPTVRIS: ſi ſic, TVM VERVS EST CHRISTIANVS. *Ergo cognomen viri Catholici ex Scripturarum luce illuſtrandum eſt. Poſtremò vobis Catholica inuolutam amphiboliam explicabimus. Aduocat.*[h] Epiſtola Iacobi Catholica dicitur, id eſt, Vniuerſalis: vt enim Epiſtola ad Romanos Græcis etiam vtilis erat, ſic hæc, Iudæis dicata, vniuerſos Chriſtianos inſtruit. *Deinde Patronus.* * Sicut vniuerſa terra ex multis terris, ſic vniuerſa Eccleſia ex multis Eccleſijs conſtat. *Si igitur Eccleſiam Catholicam exponas, vt ille Iacobi Epiſtolam Catholicam, quia Doctrinam continet, qua ad vniuerſos pertinet, ſic quauis Orthodoxa Eccleſia particularis Catholica dici debet: ſin (ſic Auguſtinus de terra) vt vniuerſas alias in ſe complectatur: ſic Romana Catholica di-*

ci non

* *Idem ibid.*

* *Auguſt. de Vnit. Eccleſ. cap. 10.*

* *Chryſoſt. hom. in Matt. 7.*

h *Feuardentius in Praf. in Epiſt. Iacobi § Scribit.*

* *Auguſt. lib. de Ciuit. c. 12.*

ci non magis, quàm vna vniuersa dici possit. Postremò, vt vos constrictos teneam, ex vestris principijs deducto dilemmate probo, Romanam vestram non posse dici propriè Catholicam.[i] Vt quis verè baptizetur, necesse est, vt intendat Minister facere, quod facit Ecclesia Romana: Imo verus est Baptismus, etiamsi intendat non facere, quod Ecclesia Romana facit: sufficit intendere facere, quod facit Ecclesia Catholica. *Hac intentio Ministri, qua distinguitur Romana à Catholica, vel recta est, vel falsa: si falsa, cur eam necessariam facis, sine qua nullus est verus Baptismus? sin recta, quo iure vos Romanam, & Catholicam confunditis? de quo* mox plura.*

i Bellar. lib. 1. de Sacram. Gen. cap. 27. §. Petes.

* Infra in nota. 4. & 7.

Caput X.

Nota secunda, Antiquitas.

Status Quæstionis.

[a] SIne dubio vera Ecclesia antiquior est quã falsa: vt Deus Diabolo, Semen Zizanijs. *Protestantes distinguunt: Antiquitas vel nuda proponitur, vel veritatis patrocinio munita: si illud, fucum: sin hoc, fidem facit. neque enim tam veritas Antiquitatis quã antiquitas veritatis persuadere Catholicis debet. vos igitur (inquient Protestantes) nobis doctrinæ antiquitatem ostendite, & in vestris postulatis acquiescemus.*

a Bellar. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 5. in princip.

De Thesi. An Ecclesia semper Antiqua.

Aduersarius.[b] Nostra Ecclesia, quam Ad-

b Bellar. quo supra cap. 4.

uersarij nostri Papisticam vocant, est antiquissima: Ergo vera. *In huius notæ prædicatione multa peccas. Primò, quia etiamsi sit hæc consequentia verißima, non fuit tamen hæc perpetua nota Ecclesiæ,* nam si non fuisset recens, quid nũc esset vetus? *vt cecinit Horatius. at Ecclesia Catholica noua fuit.* [c] *Aduocatus.* Christiana Religio, IAM RECENS NATA, mox oppugnata erat à Scribis & Pharisæis: deinde summa vi etiam à Gentibus. & Christianæ Religionis Autor & tempus quando COEPIT possit assignari: nimirum, prædicari anno 15. Tiberij Cæsaris. *Agnoscis igitur infantiam antiquæ Ecclesiæ. Secundò, Samaritani contra veros cultores Iudæos, Pagani, atque etiam Iudæi contra Christum, & Christianos eandem Antiquitatis notam prætexuerũt: ergo est nota communis cum Hæreticis, saltem opinione ipsorum.* [d] Eligebat Deus duas vrbes cultus sui Silo in Samaria, & Hierusalem in Iudęa: in illa tabernaculum, in hac templum suum constituebat. reiecta Silo diligebat Hierusalem: Samaritæ nihilominus cultus diuini laudem sibi vendicabant, eò quod in Silo PRIMVM inuocatum esset nomen Domini: Iudæi contrà ad se id decus trahebant, eò quod POST Deus Sionem, id est, Hierusalem Silo præposuisset. *Itaque non loci Antiquitas, sed præcepti diuini autoritas in hoc negotio obtinere debet. quia* [e] In * Marc. 1. Mulier Samaritana colloquium habuit cum Christo: PATRES nostri, inquit, Deum adorauerunt in hoc monte, vnde ergo est, quod dicitis: in Hierusalem cultum diuinum esse præstandum? PRO ANTIQVITATE

c *Bellar. cap. 5. §. Sed in &c.*

d *Carolus Sigonius de Repub. Heb. lib. 2. c. 6.*

e *Iansenius in hunc locum.*
* *Marc. 1.*

TATE loci diuini cultus Mulier contendebat, & obiiciebat exemplum Abrahæ, & Patriarcharum: PATRES NOSTRI, inquit, adorauerunt, &c. Iudæi verò se Prophetarum, & VERBI DIVINI AVTORITATE suum cultum tuebantur: Samaritani contra SIBI VIDEBANTVR antiquitatis vestigiis insistere. *Oborto tandem Christianismo, Iudæi & Pagani ita restiterunt, vt facilè intelligamus non nouam esse hanc nouitatis calumniam:* nam [f] Christianam Religionem RECENS NATAM Scribæ & Pharisæi, deinde etiam Pagani summa vi oppugnabant. *Vtrique Antiquitatis vestigiis niti sibi videbantur.* Imo. [g] Nazareni nomen tam infame apud Iudæos esse cœperat propter Iesum, quem NOVÆ SECTÆ autorem dictitabant, eratque perinde ac si hæreticum quis diceret. *Eodem modo iuxtà cum Iudæis Pagani certabant.* * *Act.* 17. *quæ* NOVA DOCTRINA est hæc? *sed ad rem.*

[f] *Bellar. supra cap. 5.*

[g] *Arias Montanus in Math. 26.*

* *Vulgata Editio.*

Secundò de Hypothesi. An pontificiorum, partim noua.

Aduersarius. [h] Protestantes Religionem antiquam Romanam mutatam esse vociferantur: cum tamen non possunt huius mutationis autorem, tempus, locum vllum assignare. nec quis Aduersarius nouum aliquod dogma nostrum oppugnauerit, sicut nos in Arianismo, Nestorianismo, Lutherianismo ostendimus. Ergo Ecclesia Romana nondum à veritate deflexit. *Qui ita disputat, nec heresis naturam, nec de heresibus historia lucem, nec Romana Eccle-*

[h] *Bellar. ca. 5. §. In omnibus. Idem Costerus vrget in Enchiridio.*

siæ ingenium satis eruditè accuratèque perpendit. Primò eadem est natura hæresis & morbi. Aduocatus.[i] In * 2. Tim. 2. Sermo eorum, vt Cancer, serpit, &c. hinc Græci, & Latini morbum intelligunt, horrendum sanè, nimirum vlcus illud, quod in mulierum mammillis enatum est: quod, nisi citò subuentum est, putrefacit, & paulatim omnes partes occupat, & corrumpit: quod virus, cũ ad cor peruenerit, nullam medicinam admittit. sic hæresis iuxta Apostolum, &c. *cum igitur tibi proponitur corpus vsque ad tabem redactum, non tu ita agnosces, nisi perinde constet tibi, quo momento primùm tabes illa cœperit? Secundò, Lux historiæ docet, multas olim hæreses extitisse, quarum tamen Autor vel tempus, vel locus certus aßignari nullus poßit.*[k] Eius hæresis, quam Nestorianam dicimus, autores prodiderunt Nestorium autorem fuisse: quod equidem miror, cùm præsertim Ambrosius, qui longo tempore Nestorium processerat, lib. de Incar. hæresis huius mentionem fecerit. [l] Hæretici Ignoietæ Deo ignorantiam tribuebant, quis fuerit eius hæresis AVTOR, aut quando COEPERIT APVD NEMINEM REPERIRE POTVI. *Alios multos eiusdem generis obseruat. nunc ex infinitis vestris dogmatibus (quandoquidem vnicum efflagitas) satis erit proferre vel vnum, huiusmodi verò, in quo ingenij Ecclesiæ Romanæ specimen egregium appareat.*[m] Consuetudo hæc nõ administrandi Eucharistiam populo sub duplici specie, vsu primo comprobata est, deinde lege sancita, postquam in Ecclesijs occidentalibus obtinuisset,

[i] *Episc. Espensæus Comm. in * 2. Tim. 2.*

[k] *Alphonsus de Castro. lib. 4. Hæres. Tit. Christus.*

[l] *Idem lib. 5. Tit. Deus.*

[m] *Valent. Iesuita: lib. de Eucharist. cap. 10. pag. 499.*

QVAM-

QVANDO VERO COEPERIT MINIME CONSTAT. *Excussa est igitur noua vestra de Antiquitate gloriatio:* In omni, *inquis*, magna mutatione prius Autor, tempus, locus, Aduersarius nobis satis innotescunt. *Hic iam vestram non modò ingentem primaua institutionis mutationem, verumetiam (sic enim Gelasius Pontifex etiam nominat) sacrilegam mutilationem perspicimus: qua etiam aliquando innaluit, quamuis,* [n] MILLE post Christum annos cõtraria consuetudo durauerat. *In quâ de Autore, loco, Aduersario, tempore primo, nihil quicquam constat. quidni igitur alia dogmata vestra, more huius Canceris, serpsisse arbitremur? perinde enim in dogmatum, atque in dialectorum articulis, in Religionis professione atque in regionis vernaculis plerumque solet accidere: quin tu igitur tempus primum demonstra, quo vernacula Graca, Romana, Hebraa primò cœperint à natiua sua integritate degenerare. denique vehementer expecto quid respondeas: si nunc quoque Iudai vellent cum Christianis, si Patriarcha Antiochenus cum Pontifice Romano de Antiquitatis iure contendere. nam* [o] Ex IVDÆIS COEPIT Christiana Religio. [p] Et Antiochiæ Petrus Cathedram suam aliquandiu tenebat, priusquam ad Romam eam transtulisset. *Et tamen Gracam Ecclesiam totam tu* * *nunc Schismaticam esse asseris. Si ex antiquitate loci causa hac metienda, & definienda est, Antiochena Ecclesia Romana facilè hanc notam praripiet: si ex antiquitate doctrina, Scripturarum tabulis obsignatis agamus, quibus nullus Christianus possit nouitatem ascribere: de qua Antiquita-*

n *Cassander lib. Consult.*

o *Bellar. cap. 5. §. In omni.*
p *Idem lib. 1. de Romano Pontifice.*
* *Infrà in Nota 7.*

te in nota sexta planè copiosèque discutietur, vbi Antiquitatem verè antiquam & primæuam à degeneri & noua vestra discernemus. Patronos consulamus.

CAPVT XI.

Patres.

*Ambrosius lib. 3. Epist. 30.

* SI longa ætas (inquit Symmachus paganus in Epistola ad Theodosium Imperatorem) autoritatem religionibus faciat, seruanda est tot seculis fides nostra, & sequendi sunt Maiores nostri, qui sequuti sũt fœliciter suos. *Quæ Ambrosij fuit, eadem esse possit nostra responsio.*

*Ambrosius Epist. 32.

* Sed Maiorum nostrorum (inquit Symmachus) seruandus est ritus: reprehendit messem, quia SERA fœcunditas est, reprehendit vindemiam, quia in OCCASV anni est, reprehendit oliuam, quia POSTREMVS est fructus. Messis nostra fides est, quæ ab ortu mundi manebat in Sanctis, sed postrema ætate se diffudit in populos: explosa igitur, ea opinione, quæ ante conualuit, id quod erat VERVM IVRE PRÆLATVM EST. *Quinetiam nos ad Tertulliani Apologiam prouocamus.* * Antiquior omnibus est veritas. hoc mihi proficit Antiquitas præstructa diuina literatura. *rursus.* * quodcunque aduersus veritatem sapit, hoc erit hæresis, etiam CONSVETVDO, *eadem omnino est Cypriani vox* * CONSVETVDO sine veritate, vetustas ERRORIS est. Et. * Non hominis consuetudinẽ sequi oportet, sed Dei veritatẽ. *Vt denique antiquũ Ethnicorum de Antiquitate coccysmum agnoscas.*

*Tert. in Apolog. contra Gentes. cap. vlt.

*Lib. de veland. virg.

* Cyprianus Epist. 74.

* Idem Epist. 63.

*Lib. 2. contra Gentes.

*cas.** Sed quod nos agimus nouum est, quod vos priscum, & quid hoc aut vos iuuat, aut causam nostram contristat? Religionis autoritas non est tempore metienda, minimè, sed nè bonam causam prodere videar, Omnipotens Deus nouella res est? *Nec non Ignatius.** Audiui quosdã dicentes: nisi Euangeliũ in antiquis inuenero, nõ credã: his dico quod mihi pro antiquis est Iesus Christus, cui nõ parere est manifestum exitium. *Denique Augustinus.** Pagani, antiquitatis causa, se verum tenere contendunt: quasi Antiquitas, aut vetus consuetudo praeiudicet veritati. *& paulò post.* Hic est mos Diabolicus, vt per ANTIQVITATIS TRADVCEM commendetur fallacia. *Aduocatus.* [a] Difficillimum nobis apud Indos fidei impedimẽtum ex ipsa INVETERATA CONSVETVDINE proficiscitur, vbique sanè consuetudo magnas vires habet, sed apud Barbaros maximas: quippe vbi rationis est maximum, ibi cõsuetudo radices profundissimas agit. [b] Indi, ne Christiani fierent, causam hanc afferebant, se à MAIORIBVS suis semper cultores extitisse, Sacerdotibus suis Bonzijs plurima largitos esse, sedes & domicilia excitâsse, itaque si iã ad Christum se transferrent, omnem superioris vitae fructum perdituros. *Est ergo haec nota per se obscura, quia Antiquitatis nomen saepè Erroris fucus fuit: nobis si à veritate aberrare nolumus, satis esse debet Scripturarum antiquitas. quia* [c] Sanctarum Scripturarum SVMMA est Antiquitas, quę bona sua parte longè antecesserũt omniũ prophanorũ hominũ monumenta, vt ostendit Io-

**Epist. ad Philadelphios.*

**August. noui & vet. Testa. qu. 114.*

a Acosta Iesuita de salute Indorum. lib. 2. cap. 18.

b Xauerius Iesuita lib. 4. Epist. 1.

c Greg. Valent. Iesuita Analys. lib. 1. cap. 16.

ſephus lib.1.contra Appionem.Iuſtinus Apolog.2.Clemens Alexandrinus.1.Strom.Tertullianus Apolog. cap. 19. Auguſtinus lib. 18. de ciuit. Dei. cap. 37. ex his fontibus etiam prophanarum ſententiarum vetuſtiſſimi Doctores hauſerunt, quicquid melius & verius tradiderunt.*Hoc dixiſſe de Antiquitate Scripturarum ſufficit:quarum de omni-moda ſufficientia Tomus proximus demonſtrabit. De Antiquitate doctrinæ, * infrà,nota ſexta copiosè diſceptat.*

Valere apud omnes debet ſacrarum Scripturarum antiquitas.

** Infrà in nota ſeptima.*

Capvt XII.

Nota tertia, Duratio.

a Bellar.lib.4. de Eccleſ. Milit.cap.6.

A*Duerſ.*[a] Duratio diuturna, nec vnquam interrupta,eſt nota Eccleſiæ: Eccleſia enim Catholica dicitur,non ſolum quia ſemper fuit: ſed etiam,quia ſemper Erit. Dan.9. Regnũ tuum in æternum non diſſipabitur. Act.5. Si hoc eſt ex Deo conſilium, non poteſtis diſſoluere. & 2. Tim.3. de hæreticis dicitur: vltrà non proficient.At Eccleſia Romana ab Apoſtolis Dvravit,ergo eſt vera Eccleſia.*Hoc nota quinta expediet:nunc tantùm huius notæ obſcuritatem,nè dicam, Notatoris oſcitantiam, oſtendam. Aduocatus.*[b] In notis non coniecturalem certitudinem Eccleſię habere volumus,ſed infallibilem.*iam audiamus egregium, ſcilicet, diſputatoris acumen.*Scio*(inquit Bellarminus)*Eccleſiam eſſe veram, quia Dvrabit.*Hic ſenſum cõmunem Iudicem depoſco,perinde ac ſi dixeris: Credere debes,Lector,me vigilantẽ hac diſſeruiſſe,*

b Bellar.quo ſupra cap.6.

seruisse, quia vigilabo. quæ ratio incertitudine sua exsuperat omnem, non modò coniectandi, verum etiam somniandi futilitatem. Secundò,[e] In notis Ecclesiæ requiritur, vt soli Ecclesiæ veræ conueniant. *At hoc tuum* DVRAVIT, *vel opinione vestra, alijs quoque hæreticis conuenire:* DVRABIT *quoque Antichristo cōpetere satis liquet. primò de πρόσω:*[d] Antè Lutheri tēpora fuere hæ religiones: Paganismus, Iudaismus, Mahometismus, Græcismus, &c. *Vbi idē de Paganismo, & Græcismo quod de Christianismo affirmare licet: speciosū hoc genus argumētandi, & fallendis imperitis accōmodatū, sed de Antichristianismo, quoad* durauit, *quid vobis videtur? Primum.*[e] In 1. * Ioh. 2. Multi Antichristi sunt in mundo, & hic est spiritus Antichristi seductor, &c. notat Bruno, Apostolum de Antichristi tempore instruentem innuere eius membra, per LONGA TEMPORA, caput suum præcedere: hanc etiam instructionem omni Ecclesiæ, & secundum omnes suas ætates esse factam. *nunc de ὀπίσω* & DVRABIT *accipe.*[f] In * 2. Thess. 2. Tunc reuelabitur ille antiquus, quem Dominus Spiritu oris sui interficiet, & destruet illustratione Aduentus sui, &c. hinc habes, prudens Lector, quod sequaces Antichristi DVRABVNT vsque ad apparitionem aduentus Christi, differentia enim est inter destructionem, & Consumptionem: Consumptio spiritualis est, Consumet eum spiritu oris sui, id est spiritu sermonis Euangelici, vbi multi ad veritatem Euangelicam conuertentur: at multi PERSEVERABVNT vsque ad aduentum

e *Valent. Iesuita quo suprà.*

d *Bellar. quo suprà cap. 6. §. Iam verò.*

e *Episcopus Espensaus Comm. in 1. Tim. 4.*

* *1. Ioh. 2. 18.*

f *Cardinalis Caietanus Comm. in*

* *2. Thess. 2*

Christi. indè additur: & destruet eum illustratione aduentus. *Atque de Duratione Antichristiana prognosticon vestrum non ægrè concedimus, Aduersarius.* g STABIT Ecclesia Romana, quãdiu erit in orbe Christi Ecclesia. h ROMA NON ERIT sedes Antichristi. *Hanc Iesuitæ confidentiam alterius Iesuitæ confessio facile obtundet. Aduoc.* i ROMA dicitur Babylõ, quia ad finem seculi FVTVRA est officina omnis IDOLOLATRIÆ. *Hic vnus, ne videatur vnicus, integri Concilij suffragijs muniendus est.* k ROMA ERIT sedes ANTICHRISTI. *nec hi soli*, l Illud etiam nobis dicendum videtur ex Aretha, Primasio, Ausberto, Haimone, Ambrosio, & alijs, hoc loco, IDOLOLATRIAM vrbis ROMANÆ significari, defecturamque esse ROMAM A FIDE: atque adeo FVTVRAM esse HABITATIONEM DÆMONIORVM, & omnis spiritus immundi, ob flagitia, & Idololatriam, quæ TVNC temporis in Romana ciuitate, Romanoque imperio latè grassabitur. *Sed hanc notam nota proxima luculentius explicabit, quia hæ vtraque commisceri simul possunt: perinde enim est siue Durationem amplam, siue Amplitudinem durantem dixeris.*

g *Acosta Iesuita de Temp. nouiss. cap. 3.*
h *Bellar. lib. 3. de Rom.*
i *Ribera Iesuita Comm. in Apoc. 14.*
k *Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Apoc. 17. 5.*
l *Vega Iesuita in Apoc. 18. Comm. 1. §. 4.*

CAPVT XIII.

Nota quarta, Amplitudo.

Prima Cautio.

VT *σκιομαχίαν omnẽ facilius effugiamus, multiplex cautio adhibenda est. primò: Protestantes, quoties distinguunt inter Ecclesiã visibilem*

lem, & inuisibilem, hanc definiunt esse cœtum Electorum, solamque Catholicam propriè dici volunt, nec vnquam posse deficere.

Aduersarius. [a] Si Protestantes vllam in se Theologiæ sensum haberent, nunquam dicerent Ecclesiam posse à fide deficere, id est, à Christo sponso diuortium pati. *Hic notanda occurrit (nè quid grauius dicam) inscitia vestra, quia. Aduocatus.* [b] Notandum est multos ex nostris tempus terere, dum probant asolutè Ecclesiā non posse à fide deficere, nā PROTESTANTES ID CONCEDVNT, sed dicunt id intelligi de Ecclesia inuisibili. *Stapletonus igitur, & Valentianus Iesuita operam multam ludunt, qui hoc prolixè satis strenuéque probare conantur. Secunda cautio. Protestantes aliquam Ecclesiam veram, etiam visibilem, semper extitisse non inuiti largiuntur: sed tamen nullam vnam, & indiuiduam Ecclesiam eo priuilegio esse munitam, vt non possit à fide deficere: nam, hanc esse eorum sententiam docet Aduocatus.* [c] Iam definiūt Ecclesiā esse cœtū visibilē, sed tamen exiguum plerunque esse, & in paucis quibusdā pijs cōsistere. *Tertia Cautio.* [d] Dicunt Protestantes Ecclesiā, tēpore Apostolorū, fructificâsse, etiam tēpore Irenęi, Tertulliani, Athanasij, Hieronymi, Augustini maximè floruisse fortasse nō negāt.

Imò profectò nō negāt, & in hoc ipso iā cardo quæstionis versatur: explicatis his Amphibolia inuolucris, nullius negotij erit omnia testimonia peregrina & heterogenea ex hac causa remouere: Primò testimonia ea, quæ solam Catholicā inuisibilem exprimunt, non sunt cum hac quæstione, de

a *Colleg. Anglo-Rhem. Annot. in Ephes. 5. 29. Calumnia aduersus Protestantes à Bellarmino explosa.*

b *Bellar. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 13. Secunda Cautio.*

Protestantium sententia.

c *Bellar. lib. 3. cap. 11. & cap. 3.*

Tertia Cautio.

d *Ibidem lib. 4. cap. 7. §. Iam verò.*

*visibili particulari Ecclesia, permiscenda: huius generis sunt ea, quæ Bellarminus passim obijcit & inculcat.** *Math.* 1. Portæ Inferni non præualebunt aduersus eam. Psal. 47. Fundauit eam in æternum. Math. vlt. Ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi: *quæ singula Patres ferè singuli de solo Electorum cœtu interpretantur. Secundo, quandoquidem Protestantes non grauatè admittunt, Ecclesiam, quoque visibilem aliquandiu floruisse, & in summo splendore plerunque conspicuã extitisse, παρεργὰ sunt omnia ea testimonia, quæ nihil aliud possint efficere. Horum in numero ponimus, Math.* 18. Dic Ecclesiæ Psal. 28. In sole posuit tabernaculum suum. Act. 20. Attendite Gregi. Math. 5. Ciuitas supra montem posita. 1. Tim. 3. Vt scias quomodò te geras in Ecclesia Dei. Ephes. 4. Quosdam dedit Pastores Ecclesiæ. *Quæ singula indefinitè loquũtur de Ecclesia, nullam certam indiuiduam distinguunt perpetua veritatis successione conspicuam. Aduersarius.*[e] Esaiæ 61. Fœdus perpetuum feriam cum ijs, & omnes qui viderint eos, cognoscant illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus: hic locus profectò tam perspicuus est, vt explicatione non indigeat. *& sanè locus satis per se perspicuus, ex quo quàm nihil efficias, locus ipse demonstrat: non enim dicitur,* Omnes videbunt, & cognoscent. *sed Aduocatus.*[f] Omnes qui viderint, cognoscent. *fœdus quidem perpetuum est, quod est nouũ Testamentũ, sed hic tã mirabilis eius successus nõ ita perpetuò vniuersalis, sed ferè Apostolicæ ætati proprius.* [g] Fœdus perpetuum, id est, vt Hieronymus exponit,

*Suprà c. 1.

*Esa. 61.
e Bellar. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 13.

f Vulgata Translatio.

g Leo Castro Comm. in Es. 61.

exponit, Euangelium: semen eorum significat Fideles, per APOSTOLOS, adductos ad fidem, quorum prædicatione VNIVERSVS orbis ad fidem conuersus est.[h] Quia APOSTOLI ibant lugētes, seminantes Euangelium lachrymis & afflictionibus multis: sed non frustra, sed lætantes propter GLORIOSAM messē. *Postrema Cautio. Cū Protestātes asserunt Ecclesiā, instar Lunæ, nonnunquā pleno orbe fulgere, nūc etiā prorsus nubē contrahere, & quasi eclipsin pati: intelligūt ad eam paucitatē redigi nonnunquam, vt non videatur nisi ab ijs qui in ea versantur, sed vt non sit visibilibus suis ritibus, visibilique successione, vel fidelibus omnibus publicè cognita. debent igitur Pontificij omnes suas vires experiri, omnesque suas machinas adhibere ad hoc Protestantium propugnaculum expugnandum: ex quo etiam constat Parabolas illas Retis, Ouis, Agri, Conuiuij esse ab hac quæstione alienas: cùm præsertim Ecclesiam describunt, non visibilem modò, verum etiam gloriosè visibilem, nunc Quæstionem ipsam aggrediemur.*

h *Didacus Aluarez, Comm. in eundem locum.*

Quarta & vltima Cautio.

CAPVT XIIII.

Status Quæstionis verus.

AMplitudo, siue multitudo, & varietas Credentium est nota Ecclesię.[b] Vt non modo visibilis sit, sed etiam VALDE CONSPICVA.[c] Notæ erunt tam perspicuæ, vt OMNES videant, inter quas Amplitudinem numeramus. *Vide nè huic lumini tenebras offundas.*

b *Costerus Iesuita Enchirid. de Eccles. in fine.*

c *Bellar. suprà.*

d *Beller. quo suprà lib. 3. c. 7.*

d Obseruandum est, non requiri, vt hæc multitudo sit in omnibus hominibus totius mundi, sed tantùm, vt innotescat OMNIBVS PROVINCIIS, ita vt in omnibus aliqui sint de Ecclesia: deinde, non requiritur vt hoc simul fiat, sed satis est vt FIAT SVCCESSIVE. Primo, Satis est (*inquis*) ad hanc multitudinem, vt in omnibus prouincijs aliqui sint de Ecclesia. *Quis verò, obsecro, Menippus (cui Poeta in Lunæ globo domiciliũ tribuũt) vel omnes prouincias cernere vnquam potuit, aut istos reliquos Catholicos discernere?* Disputamus, *inquis*, de notis Ecclesiæ, quibus olim Patres, nunc Catholici omnes, possunt Ecclesiam ipsam dijudicare. hæc autem satis est, si non simul, sed SVCCESSIVE deinceps fiat. *Id est, vt ego interpretor, iam esse Ecclesiæ notam, quæ nõdum est nota Ecclesiæ. diuinare hoc est, non disputare: nimirum veluti cum Cornix in Capitolio* ἔσται πάντα καλῶς. *Interpres hoc ostentum exposuit.* * EST, quia non potuit dicere, dixit, ERIT.

* *Suetonius de vita Domitiani.*

Cominius pugnatur.

e *Possuanens. Iesuita. Thes. 15.*

Aduersarius. e Ecclesiæ claritas, & splendor ita in diuinis literis exprimitur, vt is hominum cœtus, qui hac nota careat, Ecclesia Dei censeri non possit. *Ecclesiam credentium iamdiù sæpè augustam fuisse, & multitudine, ac claritate floruisse, est in confesso apud omnes: Quæstio igitur est, Vtrum multitudo sit Ecclesiæ militantis nota perpetua. Possuanenses asserunt, Protestantes negant,*

negant, & ex vtroque Testamento commentum hoc conantur infringere. Ex statu veteris Ecclesiæ, in quo duo tempora occurrunt, vbi cultus Dei publicus miseris modis prophanatus interijt; primum Eliæ: secundum primi aduentus Christi. tẽpore Eliæ splendidam hanc visibilitatem defecisse, quando celeberrimus ille Propheta, & Ecclesiæ quasi Patriarcha, videbatur sibi solus esse relictus. 3. Reg. 19. cùm tamen iam septem millia Dei cultores integri extiterunt, sed in spelunca abstrusi, non publicè conspicui, nec addicti erant vlli visibili Pastori visibilia sacra celebranti.

Aduersarius: [f] Non loquitur Elias de omni populo Iudæorum, sed solum de ea parte, quæ subiecta erat Regi Samariæ, quæ pars, ex decẽ tribubus constans, à duabus alijs Iudæ, & Bẽiamini diuisa erat, constat enim, ex eodẽ 3. Regum libro, tempore Eliæ regnâsse in Hierusalẽ Asam, & post eum Iehosaphat, & sub illis fuisse in Hierusalem populum, & Sacerdotes in verâ Religione manifestè persistentes. *Hoc responsum multis modis refellitur: primò, quia non per omnia consentit cum fide historiæ. Aduocatus.* [g] Cum Ahab Rex Samariæ dedit filiam suam Ioram Regi Iudæ, tunc omnes IVDÆI videbantur esse IDOLOLATRÆ, ita vt Elias putaret SE RELICTVM esse solum. *Quod etiam ex argumento Apostoli confirmari videtur.* * Rom. 11. Nescitis quomodò Elias interpellat Deum aduersus Israël, cum dicit, Ego solus? &c. *quid per nomen Israel intelligi voluit Apostolus? numquid tantum decem tribus? an non vniuersam Iudæorum gentem?* [h] Obseruandum

f *Bellar. lib. 3. de Eccles. triumph. c. 16. §. ad Aliud. Ecclesia tempore Eliæ.*

g *Lombardus in com. in Rom. 11. ex Ambrosio.*

* *Rom. 11.*

h *Arias Montanus com. in Hosaam. c. 1.*

est cum nomen Israel absolutè appellatur integram Iacobi familiam, hoc est, Dvodecim tribvs significari: nam cum tantùm decẽ tribus seorsim indicantur, id fit aut appositione Iudæ, aut additione regni, aut domus, vt regnũ Israel, aut domus Israel, quasi proprijs notis nominatur. *quod Apostolus etiã exemplo suo illustrat.* [i] Nam & ego (inquit Apostolus) Israelita sum de Tribv Beniamin.* Apostolus non ortum habuit ex decem tribubus, sed ex tribu Beniamin, qvæ erat pars Regni ivdæ. *Secundò, vt responsum tuum verum esse concedamus, tamen argumento Protestantium minimè satisfacit, siue historia typum, siue veritatem ipsam spectemus. si Typum,* [k] In libris Regum describitur regnum Iudæ & regnum Israel: per regnum Iudæ designatur Pavcitas fidelium, tantvm enim tribvs dvas continebant. Per regnum Israel designatur Mvltitvdo hæreticorvm, vt Hieronymus ad Paulinum obseruat. *quorsum igitur Amplitudinis nota, nisi ad Hæreticos propugnandos? ad Historiæ lucem reuertamur:* [l] Rehoboam, traductis ad se decem tribvbvs, quod Israel appellabat, Omnem illum Populum ab auita religione, ad Idolorum cultum auertebat: quare Deus permisit populum suum postea captiuum duci in Assyriam: Reges etiam ivdæ in cultus sanctitate minimè permanebat, ita vt Ezechias Rex grauiter questus est, quod tabernacula etiam clauserant, holocau-

i *Aquinas com. in Rom. 11.*

* *Arias Montanus.*

k *Ederus Oeconom. Bibl. lib. 2. de libris Regum.*

l *Carolus Sigonius de Rep. Heb. lib. 2. c. 4. vide 1. Reg. 12. 28. & 1. Reg. 14. 22.*

holocaustum Idolis obtulerant, proinde non multis post annis vrbe, temploque incensis, in Babyloniam captiui abierunt, ibique (vt scribit * Osæas Propheta) per 70 annos manserunt SINE SACRIFICIO SINE ALTARI SINE EPHOD. *iam igitur penitus extincta fuit nota Amplitudinis.* *Os.4.4.

De statu Ecclesiæ Iudaicæ in tempore aduentus Christi.

Aduersarius:[m] Ad Christi aduentum, Synagoga Iudæorum, non tam defecit, quàm mutata est. *imò verò penitus defecit, siuè concilium Sacerdotum, siuè etiam populi turbam consideremus. Primò, de ordine sacerdotali. Aduocatus:* *Math. 17: Mane facto, concilium inierant OMNES, [n] Nimirum SACERDOTES, Scribæ, Seniores, congregati erant in concilium COMMVNE aduersus Iesum. [o] Quod videtur prædictum, esse Hier.18. PERIBIT LEX à Sacerdote ET VERBVM à propheta, & Consilium à Sapiente. [p] In * Ioh. 9. Conspirauerunt Iudæi, vt si quis confiteretur Christum, EXTRA SYNAGOGAM fieret: & Cap.12: Multi ex principibus crediderunt in eum, sed propter Pharisæos non profitebantur, vt E SYNAGOGA NON EIICERENTVR &c. nam probri loco maximè ducebatur apud Iudæos, si quis Synagogæ expers factus fuisset. *Denique* [q] Turba Populi clamat crucifige. *et* [r] MAXIMA TVRBA Iudæorum in hoc Concilio, SATANÆ Synagoga fuit. *Disputo. vel illa multitudo*

m *Bellar. lib. 3. de Eccles. Militant. cap. 16. §. Ad tertium, &c. luctuosus ecclesiæ status in aduentu Christi.*

*Math.17.

n *Iansenius Concord.*

o *Bellar. quo supra. cap. 17. §. ad tertium.*

p *Carol. Sigonius lib. 2. de Reb. Hebr. c. 8.*

*Ioh. 9.

q *Iansenius Concord. in Ma. 17.*

r *Stapleton. Doct. princip. Lib. 2. cap. 11. Templum Domini.*

sacerdotum, Pharisæorum, Scribarum, Populi, quæ Christum excommunicabat, Ecclesia tum fuit, vel plebs obscura, quæ Christum agnoscebat, & venerabatur: si illa, qui fit, vt sponsum suum Christum hostili animo persequeretur? sin hæc, quomodò externus splendor, & multitudo fuit perpetua nota Ecclesiæ? videtis enim vniuersalem illum splendorem vsque adeò vniuersali eclipsi obfuscatum, vt, non dicam prouinciam integram, sed, vix personam vnam occupauerit. id quod Sanctus Bernardus obseruat: SOLA (*loquitur de B. virgine Maria*) per illud triste sabbatum stetit in fide, & saluata fuit Ecclesia in ipsa SOLA.

CAPVT XV.

De Ecclesia noui Testamenti.

A*Duersarius.* Non sequitur à defectione veteris Ecclesiæ ad statum noui Testamenti, quia Ecclesia Christianorum melioribus, & firmioribus promissis munita est. *imò verò sequitur, nisi aut Pater antiquus aut recens Scholasticus delirauerit. Aduocatus.* b Oportet hæreses esse, non igitur doleamus (inquit * Chrysostomus) quod MVLTÆ sint SECTÆ hoc tempore, PROPHETARVM contigit, fuerunt tunc PLVRES Pseudoprophetæ, verùm ex eorum comparatione, veri Prophetæ illustriores fuerunt, etenim morbus sanitatem magis demonstrat, tenebræ lucem, tempestas tranquillitatē. *alter.* Quadraginta Prophetæ Ahab mentiti sunt, ex ore SOLIVS MICHÆ, viri contempti-

a *Stapletonus Bellar. & alijferè omnes. valet argumētum à luxato Synagogæ statu ab ecclesiæ conditione in miseram demonstrandam.*
b *Perer. Iesuita com. in Exod. 7. Disp. 11.*
* *Hom. 46. in Act.*
c *Melchior Canus Loc. theologicis lib. 5. c. 5.*

temptibilis, veritas egressa est: non igitur numero suffragiorum sententiam (*exemplum veteris testamenti ad vsum noui accommodat*) METIMVR, sapientes pauci sunt, Stultorum infinitus est numerus. *Deinde responsum quàm languidum, & elumbe sit, facilè apparebit, si tres Ecclesiæ Christianæ ætates, Infantiam, adolescentiam, & Senectutem examinemus.*

De infantia, & incunabulis Ecclesiæ.

Aduocatus. [d] Scimus quod in initio Ecclesiæ PAVCIORES erant CHRISTIANI, quàm aduersarij Iudæi. *De Infantia, Res est in confesso apud omnes. ætatem adultam contemplemur. taceo decem illas persecutiones Ecclesiæ, in quibus templa Christianorum euersa, libri sacri exusti, Pastores conquisitis tormentis cruciati, & interfecti fuerunt, tantum de hæresibus agam, quæ cladem Ecclesiæ, omnibus persecutionibus atrociorem, inuexerunt.* *d Bellar. lib. 4. cap. 5. §. In omni.*

De Adolescentia Ecclesiæ.

Aduersarius. [e] Obiiciunt nobis Protestantes illud Hilarij contra Auxentium Arianum: MALE, inquit, vos parietum amor cœpit, malè Ecclesiam Dei in tectis, ædificiisque veneramini, montes mihi & lacus, & carceres sunt tutiores. Deindè illud Hieronymi opponunt, in Dialogo contra Luciferianos, de eodem tempore Ecclesiæ loquentis: Ingemuit, inquit, TOTVS ORBIS, & SE ARIANVM esse miratus est. Respondeo. Hilarius loquitur *e Bellar. lib. 3. de Eccles. mil. cap. 16. Hæresis Ariana Ecclesia Catholica vniuersa quandam, quasi ignorantia, noctem offundebat.*

tãtum de Ecclesia Mediolanẽsi, hoc autẽ, quod de vna Basilica dicitur, non debet trahi ad Ecclesiam vniuersam. Hieronymus in vna sententia duabus vtitur figuris, & eos impropriè taxat, qui sine dubio non erant Hæretici, sed errantes. *In vtróque falleris. Primò. non loquitur Hilarius de vna aliqua Basilicâ: Patronus ipse loquatur.* *Rarum est apud ORIENTALES inuenire Episcopum, vel Populum Catholicum. *hæc ille de Orientalibus: at Mediolanensis Basilica in Italia, parte, nimirum, Occidentali, sita erat. sed nolo rem ipsam rigidius cum Bellarmino expostulare, nihil non oblatum accipiam. Aduocatus.* [f] Nouimus Ecclesiam iis aliquando errorũ, schismatum, persecutionum fluctibus esse agitatam, vt imperitis quidem, nec satis prudenter rationes temporum rerumque circumstantias æstimantibus, COGNITV fuerit DIFFICILIS, quod tum maximè accidit, cum Arianorum hæresis in orbe PENE TOTO dominabatur, nam eo tempore scripsit HIERONYMVS, contra Luciferianos, ECCLESIÆ NAVEM eo tempore PENE OBRVTAM fuisse: & Hilarius pluribus monuit verbis, contra Auxentium, NON fuisse Ecclesiam tunc temporis in tectis, & EXTERIORI POMPA quærendam, sed potius in Carceribus, & speluncis, non igitur negamus quin fuerit Ecclesia, alio, atque alio tempore, DIFFICILIVS DIGNOSCERE.

*Locus ipsius Hilarij.

f Gregor. Valent. Iesuita Analys. lib. 6. cap. 4. §. hanc etiam.

Aduersarius. [g] Illud testimonium Hilarij, fuit à Vincentio Donatista, Augustino obiectum. *Si igitur vobis minus arridet dictum Hilarij, at Augustini responsum vobis saltem satisfaciat:*

g Bellar. quo suprà & Staplet. lib. 2. doc. Princ. cap. 18.

ciat: nam: Aduocatus. [h] Diuus Augustinus sic scribit, Epist. 48. ad Vincentium: ipsa est Ecclesia, quæ aliquando obscuratur, & tanquam obnubilatur multitudine scandalorum &c. sed tamen in suis firmissimis eminet. hæc Augustinus. ideo cùm Ecclesiam semper visibilem esse affirmauimus, non ad PRÆSENTEM Ecclesiæ statum quo VIDEBATVR LATERE, respicimus: sed ex præteritis temporibus cum illo collatis, eam deprehendere. *En Iesuita Ecclesiam* DIFFICILEM COGNITV *& penitus* LATENTEM *agnoscit. & nè habeat Bellarminus, quod Basilicā, vt solet, Romanam opponat. quasi, cùm tota Ægyptus plusquam Cimmerijs tenebris occupata fuerit, Romana illa tanquam terra Goshē, lucis meridianæ fulgore splenduisset: Athanasius occurrit Liberiū Papam Romanum Arianismi liberè accusans*: Liberius, inquit, post exactum in exilio biennium, minis mortis inflexus est ad subscriptionem hæresis, atq; ita restitutus. *Adsunt Aduocati tres, & quidem opinione vestra, ter nobiles. Aduocatus.* [i] Ariana hæresis ROMANVM ORBEM ferè peruagabatur. [k] Ariana hæresis AB ORTV SOLIS MERIDIE, videlicet ab Ægypto veniens, per Græciā transiuit in Aquilonē: *&* inde Gothi egressi TOTVM FERE OCCIDENTEM infecerunt, quoniam illi Arianis maximè fauebant. DVRAVIT autem hæc pestis per trecentos annos, aut forte amplius. NAM HISPANIAM hoc morbo laborasse, tempore Gregorij Papæ, constat ex ipso Gregor. dialogor. lib.3.cap.31. *Denique* [l] D. Hie-

h *Valent. Iesu ita loco suprà ex eo citato.*

* *In Epist. ad vitam solitari um agentes*

i *Costerus Iesu ita Encheirid. Tract. de Eccl. §. postquam.*

k *Alphonsus de Castro lib. hæres. 5. Tit. Deus hæres. 6.*

l *Lindanus Panopl. lib. 3. cap. 6.*

D

ronymus in Chronicis, ex Eusebio, memoriæ proditum reliquit, omnes penè TOTO ORBE ECCLESIAS Arianorum consortio pollutas fuisse: imò VNI illi Nicenę Synodo Arriani DECEM, & amplius Ariminense, Smyrnium, Mediolanense, Isauricum, Nicomediense, Tyrium, Nicænum, Thraciæ diuersa Constantinopolitana, plurima Antiochena Concilia obiecta esse videas. *Potuit Bellarminus alia testimonia Augustini, Chrysostomi, Nazianzeni, Athanasij, adhibere: sed sensit vir cautus aquam sibi respondenti adhærere, vt est in Prouerbio. quæ tamen Valentinianus liberè agnoscit, nimirum: Nazianzeni.** Vbi sunt, inquit, qui paupertatem nobis obijciunt, opésque suas insolenter iactant, qui Ecclesiam MVLTITVDINE definiunt, GREGEMQVE EXIGVVM aspernantur? Hi Vulgus habent, ita nos fidem: illi aurum, & argentum, nos fidem & doctrinam *Athanasij.* * Quæ nunc, inquit, Ecclesia liberè Christum adorat? quippe si pia est, periculo subiacet; nam si alicubi sunt pij, sunt autem vbique permulti, illi, vt Propheta Elias, in SPÆLVNCAS, & CAVERNAS terræ sese abstrudunt. *Nec mirum:*[m] Ariani TOTAS ORIENTIS ECCLESIAS, Antiochenam, Alexandrinam, Constantinopol. Hierosolomitanam, expulsis Orthodoxis, occupant, atque in OCCIDENTE, ejecto in exilium Liberio, Felicem in Romanam sedem substituunt.

* *In Orat. contra Arianos.*

* *Epist. ad solitariam vitam Agentes.*

m *Lindanus Panoplia lib. 2. cap. 6.*

CAPVT

Capvt XVI.

De Ecclesia senili, vel etiam decrepitâ ætate, quam nunc animis, & fortè oculis contemplamur.

ADuersarius. a Diaconos non gloriari in templis, & successione Episcoporũ secundum se, sicut Iudæi, qui confidebant in verbis mendacij Hier.7. dicentes, Templum Domini templum Domini: sed propter Christi promissionem, qui ait, Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ Inferni non præualebunt aduersus eam. Qualem promissionem Iudæi nunquam habuerunt, neque verum est quod aduersarij dicunt, prædictam esse in Scripturis Ecclesiæ visibilis ruinam, cùm potius vbique habetur contrarium. Sed Obijciunt illud * 2. Thessal.2. Nisi venerit discessio primùm. Respondeo nomine discessionis vel intelligi ipsum Antichristum per Metonymiam, vel defectionem à Romano Imperio, vel discessionem ab Ecclesiâ: nõ autem generalem, sed particularẽ, id est, non omniũ, sed multorum, vel omniũ quidem, sed occultorum Hæreticorum. *id est, Respondens vel somniat, vel seriò nugas agit, vel hallucinatur, vel planè potius tergiuersatur, sed illud*, Hoc age, *multum me delectat. probandum est igitur hanc discessionem significare Apostasiam, nõ tantũ ab Imperio, verũ-etiã à fide Catholicâ, eãque Generalem fore, non modo particularem, nec tantum occultorum Hæreticorum, sed ferè omnium*

a Bellar. lib.3. de Eccl. triumph. cap.16.§. Ad quintum.

* 2. Thess.2.

Christianorum, vsque adeò vniuersalem, & publicam, vt nec locus, nec pastor, nec cœtus aliquis publicus Fidelibus omnibus innotescat. Hoc efficiam, atque præstabo, si prius Pontificiorum præpropera gloriatio proferatur. Aduersarius. [b] Ecclesia ab ascensione Christi, vsque ad hoc tempus, OMNIBVS SEMPER INSIGNITER VISIBILIS, & cognita fuit: publica Sacramenta, Conciones publicæ, PASTORES visibiles, visibiles etiam Aduersarij, Concilia quoque visibilia, TOTA ECCLESIA VNDIQVE VISIBILIS, & Professorum nomina toti mundo notissima: De Inuisibili Protestantium Ecclesia, in tota Scriptura ne γρὺ quidem. *Hanc tam splendidam, & gloriosam Visibilitatem Ecclesiæ perpetuam Protestantes oppugnant, sed quibus machinis, præsidijsque freti, studiosius attendamus. Aduocatus.* [c] Verisimile est hanc ingentem Apostasiam futuram esse, non modò ab Imperio Romano, verùm etiam ab ECCLESIA Romana, cuius status, & etiam omnis cum ea Communicatio EXTERNA CESSABIT, quanquam cordium communio non omnino deficiet. *Hi etiam generalem defectionem publicã, etiã à fide agnoscunt, in quâ assertione si vnicã voculã* (Romana) *expunxeris, Protestantibus palam astipulantur: & vt seipsos refutent disertius.* [d] Quemadmodum Ecclesia nostra Romana hodierno die in Angliâ se habet vbi NVLLVM REGIMEN PVBLICVM obtinet, NVLLA OFFICIA SACRA PVBLICA exercet, dici potest in SOLITVDINEM abijsse, quamquã nec fidelibus

b *Colleg. Anglo-Rhemens. Annot. in Act. 11. vers. 24.*

c *Idem Collegium Annot. in 2. Thess. 2.*

d *Idem Collegium. Annot. in Apocalyp. 12.*

libus

libus eam ſequentibus, nec hoſtibus eam perſequentibus ignota erit, ita tempore Antichriſti futura eſt. *En geminam Proteſtantium defenſionem, qui Eccleſiam Fidelibus notam eſſe ſemper dicunt, ſed tamen non omnibus, nec ſanè hoſtibus: quomodo enim perſequutionibus conſpicua erit, quæ nè tota ſit, in Cauernis, & Cryptis ſe abſcondit? en inſuper inſignem in Rhemenſibus Palinodiam.* Conciones PVBLICÆ, inquiunt, Sacramenta PVBLICA, Miniſtri PVBLICI, tota Eccleſia viſibilis, omnia conſpicua. *Nunc rurſus recantant, aperta, quæ fuere operta, ſunt:* Altaria, Sacerdotes, ſacra, conciones clandeſtinæ, totum denique Eccleſiæ regimen OCCVLTVM. *Faciem eius Eccleſiæ ſqualidam & luctuoſam intueaur.* [e] Tempore Antichriſti Sacramentum NON erit in LOCIS PVBLICIS, nec publicus ei honor adhibebitur, ſed PRIVATIM, ET OCCVLTE ſeruabitur, & honorabitur à Chriſtianis. [f] Tēpore Antichriſti OMNIS Eccleſiaſtici ordinis SPLENDOR, & DECVS exoletum, & SEPVLTVM IACET, Sacerdotes gementes, portæ deſtructę, altaria deſerta, ſacræ ædes vacuæ, quòd non ſint, qui venient ad Agni ſolennitatem. [g] Eccleſiarum ædes ſacræ erutæ, LITVRGIA EXTINCTA, Pſalmorum cantatio nulla erit. [h] Apocal. 13. verſ. 5. Admirata eſt tota terra beſtiam, & verſic. 7. & data eſt ei poteſtas ſuper omnem Tribum, populum, linguam, gentem, & adorauerunt eam omnes Gentes, qui inhabitant terram, quorū nomina non ſunt ſcripta in libro vitæ: Quibus verbis

Eccleſia tempore Antichriſti eclipſin fere vniuerſalem patietur.

e *Peter. Ieſuita Comm. in Dan. lib. 15. Pag. 714.*

f *Acoſta Ieſuita lib. 2. de temp. nouiſſ. cap. 15.*

g *Idem. c. vlt.*

* *Apoc. 13.*

h *Ribera Ieſuita Comm. in Apoc. idem habet Vega Ieſuita in hoc loc.*

1.

docet INNVMERABILEM MVLTITVDINEM eorum, qui Antichristo adhærebunt, nimirum omnes præter SOLOS PRÆDESTINATOS, ij enim sunt, quorum nomina sunt inscripta in libro vitæ. etiam * Apoc. 12. 4. & Cauda eius trahebat tertiam partem Stellarum, &c. hoc manifestissimè dicitur de tempore Antichristi, in quo Diabolus ita erit potens, vt PLVRIMOS ex viris sanctis superaturus sit, & secum ducturus tractaturusque in terram, id est, à cœlesti vita ad terrestrem, & turpibus voluptatibus deditam: nam hos vocat Stellas, quia in Cœlo, quasi fixi videbantur, & ex alto virtutum vertice lumen alijs præbere. vers. 6. fugiet Mulier in solitudinem, id est, propter persecutionem, MAGNA PARS fidelium fugiet. [i] * Apoc. 9. Cecidit Stella magna, cui est data clauis Abyssi, quo puteo aperto, ascendit fumus fornacis magni, quo obscuratus est sol, & aër à fumo putei. Per solem Doctores: per Aërem ECCLESIA longè latéque dispersa significatur, quæ lumen à Pastoribus mutuatur, HÆC OBSCVRATA est. *Denique.* [k] Tunc cessabunt preces, oblationes, Sacramenta. Luc. 1. Filius hominis cùm venerit, putas inueneritfidem in terris? [l] significat defectum, & paucitatem in hominibus qui in nouissimis reperientur in terris viui,

* *Apoc. 12.*

i *Aquinas in hunc locum.* * *Apoc. 9.*

k *Bellar. lib. 3. de cultu Sanctorum. cap. 4. §. Ex his.* * *Luc. 1. 8.*

l *Iansenius Concord. in eum locum.*

m *Bellar. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 13. §. Denique. Dilemma Bellarmini contra Ecclesiam latentem.*

Obiectionis solutio.

Aduersarius. [m] Latens illa Ecclesia (quam Protestantes fingunt paulò antè Lutherũ extitisse)

tisse)vel fidem suam profitebatur, vel non: si profitebatur, nō erat latens, sed manifesta: si nō profitebatur, certè Ecclesia Christi nō erat. Cō fessio enim fidei, ex ipsorū Sententia, est nota Ecclesiæ, qui verò non confitetur fidem, ea in corde retenta, exterius profitetur perfidiam. Rom.10. Ore confessio fit ad salutem, *In eodem argumento * Possuannenses quoque vehementer exultant, tamque hoc illis videtur esse Achilleum, vt * Bellarminus illud rursus repetat, atque inculcet, quibus si respondeas, aliam esse professionem occultam, aliam publicam, Consequentia vis nulla erit: hanc verò distinctionem veram, & necessariam esse probabimus, primò, exemplo veteris Testamenti. Aduocatus.* n Elias sic queritur apud Deum. 3. Regum. Ego, inquit, relictus sum solus. SOLVS, id est, cultor vnius Dei: ita dixit, quia alij NON ita MANIFESTABANT se esse veros Dei Cultores, responsum tulit, extitisse iā septē millia, qui cultū Dei minimè deseruerāt. *Fingamus Eliam iam eodem modo cum Deo cōtendisse. Itáne verò omnipotens Deus? tot sanctissimorū virorū millia in spelunca abstrusi latitarunt, nondū vel mihi fideli Prophetæ tuo, vel persecutoribus suis infestissimis cognita?* Aut exterius fidem suā profitentur aut nō: si non, *cur eos seruos tuos nominas? si sic, suam ipsi prodiderunt perfidiam. Consequentia, igitur, illa tua admittenda non est, ne simili hoc, aut Dei seruos impietatis insimulemus, aut ipsi tāquā serui impij Deū ipsum mēdacij. Secundò, vestrum argumentum ex concessis vestris retorqueo.* o Quemadmodum Ecclesiæ

*Thes. 3. 7.

*Lib. 4. cap. 5.

n *Aquinas Comm. in Rom.* 11.

Dilemmatis solutio.

o *Rhemens. Valent. Ribera Iesuita suprà.*

Romanæ pars hodierno die in Anglia, vbi nullum publicum regimen tenet: ita tota Ecclesia se habebit in tempore Antichristi: nullum erit publicum Sacramentum, omnis externa communicatio cum Ecclesiâ cessabit, sed, vt sol, obnubilata latebit. *Sacerdotes, & Iesuitæ, qui nunc in Angliâ, & Romanæ Ecclesiæ negotijs præficiuntur, vel publicè fidem suam profitentur, vel non: si sic, cur hominum secularium habitibus, & fidis nominibus in Cryptis absconditi religionem dissimulant: si non, dū in lucē non prodeunt, suam produnt perfidiā? Aduersarius.* p Si aliqua fuisset Lutheranorū latens Ecclesia ante Lutherū, prędicāte Luthero, mox cognoscere Socios suos, & ad eos currere debuissent, etiam nō vocati, at non ita factum est. *falleris. Aduocatus.* q NEC SOLVS hoc seculo Lutherus prodijt, sed etiam MVLTORVM AGMINE: seu quodam satellitio stipatus, processit, qui illum tanquam Ducem primo spectasse videntur, vt illū deinceps sequerētur. illi enim STATIM adhæserūt Philippus Melancthon, Conradus Pellicanus, Lumbertus, Fabricius, Capito, Osiander, Sturmius, Martinus Bucerus, *Nec tamen necesse habemus ad hoc, de latente Ecclesia, responsum recurrere: veram fidei amplitudinem sic definimus.* r Fides Catholica: hæc vox Græca, Catholica, sonat Latinè quod VNIVERSALIS, quæ tamen non sic dicitur, quod VNIVERSI eam teneant, sed quod EAM HABERE TENENTVR, nec enim fides nostra definit esse Catholica, quod quam-plurimi eidem aduersantur. Quid enim (*inquit Apostolus Rom. 3.*) si quidam

p *Bellar. lib. 3. cap. 5. §. Præterea si.*

q *Alphonsus de Castro Epist. nuncup. in lib. aduers. hæres.*

r *Æneas Sylvius de gest. Basil. lib. 1. fol. 9. Huius nominis* Catholicæ *Ecclesiæ luculenta interpretatio.*

Rom. 3.

si quidam illorum non crediderunt, nũ eorum infidelitas fidem Dei euacuabit? imò [f] VEL VNA PROVINCIA, si retinet veram fidem, verè, & propriè diceretur ECCLESIA CATHOLICA. *Patroni sunt in hac causa Patres ferè vniuersi, quorum aliquot testimonia ex Aduersariorum ore producta accepimus, qualia (nè forte desiderentur) hac esse possunt:* * Ecclesia est Sol, & Luna, & Stellæ, quando Sol obscurabitur, Luna non dabit lucem suam, Stellæ cadent de cœlo, ECCLESIA NON APPAREBIT, Impijs tunc eam persequentibus vltra modum. * Sicut LVNA ortus suos, & DEFECTVS habet FREQVENTES, SIC ECCLESIA, quæ à Christo lumen suum mutuatur. *Denique, vt in hac nota notemus Hæreticam quandam iactantiam.* * Imperator Adrianus sic cum Liberio Episcopo Romano disputabat contra Athanasium: hoc ORBIS TERRARVM, inquit, comprobauit, quota tu pars est ORBIS TERRARVM, qui pacem ORBIS dissoluis? *Ecquid contra Arianos Liberius respondere potuit? vt non idem responsum Luthero de Ecclesiæ amplitudine conueniret, nimirum.* * Quæstio est, qui fit vt Orthodoxi non sint aliis numero pares? Respondeo dictum est de Orthodoxorum numero, PAVCI ELECTI, & ANGVSTA PORTA.

f Bellar. infrà.

Patres.

** August. Epist. 88.*

** Ambrosius exham. lib. 4. cap. 8.*

** Theodoretus lib. 2. hist. cap. 16.*

** Iustinus Martyr. quæst. 1. in Resp. ad Orthodox.*

Capvt XVII.

Nota quinta.

[a] Nota quinta est successio Episcoporum.

a Bellar. li. 4. de Eccles. Milit. c. 8.

a Bellar. li.4. de Eccles. Milit. cap. 8.

Quæstionis Status.

b Ibidem

Aduers. [b] Duo requiruntur, vt aliquis legitimè ab Apostolis descendisse dicatur: vnū est successio: alterum Ordinatio: quantum ad successionem requiritur, vt succedatur alicui Apostolo, vt Polycarpus Ioanni: Omnes, qui non per legitimam successionem, & ordinationem descenderunt, fures sunt, & Latrones. *Primò de parte prima: Successionem distinguimus, aliam doctrina, aliam persona: illam Protestantes, hanc Pontificij ostentant.*

Hac Personalis Successio quantum, vel ad Romanam Ecclesiam probandam, vel ad Ecclesiam Protestantium infirmandam valeat, videamus.

Thesis.

c Bellar. quo supra cap. 8. in principio.
d Valēt. Iesuita Analys. lib. 6. cap. 13.
e Bellar. quo supra. §. Sed vt.

Aduersar. [c] Quinta nota est successio Episcoporū in Romana Ecclesia, ab Apostolis deducta vsque ad nos. [d] Augustinus hoc firmissimo argumento vsus est: Tenet me, *inquit*, in Ecclesia legitima Sacerdotum successio. Prętereo Irenæum, & alios Patres, qui hac nota Ecclesiam veram demonstrari voluerunt. [e] Hac notâ Cyprianus, vt argumento firmissimo, vsus est ad veram Ecclesiam ostendendam. [f] Si non est Ecclesia vbi non est successio, tum sequitur hic (*Roma*) esse Ecclesiam, quia hic est successio. *Argumenti forma (si quis eam contexere velit) est huiusmodi.* Vbi non est successio, non est Ecclesia: sed Romæ est successio, ergo, Ro-

f Ibidem §. Respondeo vel. Bellarmini insulsa ratio argumentandi.

go;Romæ eſt Eccleſia. *Hic,ex altera præmiſſarum negatiua, affirmatiua infertur Concluſio,Error vel à pueris,non ratione, ſed irriſione refutandus:quantum ad materiam propoſitionis maioris.* Vbi non eſt ſucceſſio, non eſt Eccleſia. *Noſti eam eſſe infirmam,nam.* Notandum eſt, *inquis: perge, beneuolum enim habes Lectorem.* *Aduocatus.* [g] Notandum eſt,hoc argumentum, à legitima Succeſſione ductum, NON NECESSARIO PROBARE,ibi eſſe Eccleſiam, vbi eſt ſucceſſio:Sed præcipuè ad probandum, ibi non eſſe Eccleſiam, vbi non eſt ſucceſſio. *Quis putaret Theologum quemquam diſputando tam inſigniter impingere, vt eius argumentandi formam,vel quiuis puer,materiam Autor ipſe refellat? Succeſſionis notam,qua Valentinianus Ieſuita,ceu argumento* firmiſſimo *&* *Bellarminus Ieſuita* euidentiſſimo Eccleſiam demonſtrari, *dixit,hac Bellarmini notatio expunxit.in quo nemo non facilè notabit, Succeſſionem Epiſcoporum non eſſe propriam notam Eccleſiæ.*

g *Bellar.ibid. §.Dico ſecundò.*

CAPVT XVIII.

Prima Hypotheſis.

Aduerſarius. [h] Sed Argumentum à Succeſſione adducitur præcipuè ad probandam non eſſe veram eccleſiam, vbi non eſt ſucceſſio,atque hoc argumento euidenter probatur non eſſe veram Eccleſiam apud Lutheranos. *Quāobrem?* [i] Succeſſio doctrinæ non poſſit à perſonali ſucceſſione ſeparari. *Reſpondeo. Primò,theſin eam eſſe falſam. Secundò,vt veram eſſe*

h *Bellar.quo iam ſuprà.*

i *Stapl.de doc. princip. lib.4. cap.20.*

concedamus, sequetur Romanam non esse veram Ecclesiam. Tertiò, absq; successione personæ, ipsam doctrinæ successionē debere sufficere. primùm, quia hanc notā vel etiā negatiuè non tenere antiquitatis exempla plurima demonstrant. Aduoc. [k] Templa sæpe AB HÆRETICIS occupabantur cum Catholici in cryptis, & desertis versabantur. [l] Photius homo PROFANVS Ignatio LEGITIMO Patriarchæ per autoritatem pseudo-Synodi substitutus erat. [m] Legere est egregiam Catholicorum ab exilio reuersorum, erga Arianos, quos in ecclesiis SVIS præfectos repererunt, animi moderationem, & humanitatem, qua, cum Alij, tum Eulalius Auensenas SVOS EPISCOPATVS Arianis pari potestate administrandos concesserunt, modo Orthodoxam pietatem amplecterentur. *viden' hic successionis seriem interruptam fuisse, & Hæreticis Catholicos quasi postliminiò, successisse? ex quibus duo hæc erunt consectaria. Primum. Successionem loci non esse notam Ecclesiæ: quia Photius Ignatio, videlicet Hæreticus succedit Catholico. Secundum, non esse notam non Ecclesiæ, quia Athanasius Ariano, Catholicus succedit Hæretico.*

Nota successionis non tenet negatiuè.

k Bellar. lib. 3. de cultu Sāctorum. c. 6 §. Ad quintum.

l Epist. Espens. com. in Tim. digress. lib. 2. pa. 290.

m Ibid. digres. lib. 3. pag. 360.

Secunda Hypothesis.

Secundo loco probabimus hac notâ Romanam Ecclesiam commaculari magis, quàm demonstrari: quia huius Ecclesiæ successio multis modis dissoluebatur: primò per multas Hæreses perniciosissimas. secundò per sacrilegam Pontificum irruptionem, & interruptionem: tertiò per immane scortū. postremò per muneris Ecclesiastici nefandum contemptum:

contemptum: quæ omnia in Ecclesiæ istius capite inualuerunt.

Primò per Hæresin.

Aduocatus.[n] Omnes Ecclesiæ patriarchales, per longa tempora Episcopos MANIFESTE HÆRETICOS habuerunt. ac proinde INTERRVPTA est apud illos veterum Pastorum SVCCESSIO. *hac ratione, qua tu Patriarchales sedes oppugnas, vestra Romana Cathedra labefactetur necesse est. quia.*[o] En Zephirinus PONTIFEX MONTANIZAT. [p] Liberius PONTIFEX erat HÆRETICVS, nec legitur conuersus ad fidem. [q] Indignus, qui in Catalogo Pontificum numeretur. [r] fuit COELESTINVS Papa NESTORII hæresi infectus. [s] Bene igitur legitur, eum diuino fulmine percussum, atque à Deo depositum fuisse. [t] PAPA Honorius erat MONTANISTA QVEM plures Synodi, & tres PAPÆ hæresis damnabant.[u] Cœlestinus Pontifex NON VIDEO quomodo possit ab Hæresi excusari. *hos & alios Pontifices, etiam vt Pontifices hæresibus perniciosissimis infectos ius legitimæ successionis iamdiu sæpè grauiter perrupisse classis propria in Tomo proximo multis argumentis expediet.*

n *Bellar. lib. 4. de Eccles. milit. cap. 4. §. Adde vlt. Hæreticis nemo ritè successit. Papa per multi Hæretici.*

o *B. Rhenanus in argumen. in Tert. aduersus Praxeam.*

p *Compilatio de Liberio.*

q *Platina de eius vita.*

r *Valla declam. de falsa donat. Constant.*

s *Cardinal. Turrecremata de Anastasio.*

t *Melchior Canus locis Theol. lib. 6. cap. 8. pag. 213.*

u *Alphonsus de Castro lib. 1. de Hæres. c. 4. fol. 7.*

Secunda Deprauatio in illegitimo modo succedendi cernitur.

Aduersarius. [x] Nulla schismata legitimam vel doctrinæ, vel Pontificū successionē interru-

x *Costerus Iesuita Apolog. par. 3. ca. 6. §. nulla.*

perunt. *de interruptione doctrinæ diximus, de persona dicamus. Aduocatus.* y Non succeditur, nisi Episcopis defunctis, legitimis Episcopis DETRVSIS NEMO POSSIT SVCCEDERE. *est hoc verißimum. disputationis ergò addamus & illud tuum.* z Nullus Pontifex possit iure vllo coactiuo deponi, siuè politico, siuè Ecclesiastico. *nunc fer tu legem quam fers, & attende:* nam. a Constantinus Papa EIICITVR, Stephanus tertius SVFFICITVR. Leo octauus à Christophero in VINCVLA conijcitur: ipse Christopherus sedem OCCVPAT, Papa salutatur. Ioannes Vigesimus-quart⁹ fugam arripit, capitur, DAMNATVR MERITÒ quo è Pontificatu ciecto Oddo Põtifex CREATVR, Cœlestinus doctis DOLIS à Bonifacio delusus se Pontificatu ABDICAT, ipse Bonifacius Pontifex CONSTITVITVR, *Conclude tandem. Aut igitur Prædecessores istos iure depositos fuisse, aut Successores legitimos iamdiù sedi Romanæ Defuisse. arctius hoc premam.* b Nicolaus Pontifex legem tulit, vt quisquis non Canonicâ Electione in Thronum Petri ascendit, is non Apostolicus, sed APOSTATICVS habeatur. c Romanus Pontificatum VI, Christopherus MALIS artibus, Bonifacius DOLO, ac fraude, Syluerius secundus arte MAGICA & opera DIABOLI, Formosus SIMONIA, Martinus secundus quoque MALIS ARTIBVS, Pontificatum adepti sunt. & d Plerique olim Pontifices per summum DEDECVS, ad summum decus peruenerunt. *Ergo Pontifices multi legem Succeßionis improbè violarunt.* * Qui autē non fideliter

y *Bellar. quo suprà cap. 8. §.* Deinde.
z *Bellar lib. 2. de Romano Pontifice cap. 26. & lib. 2. de Conc. cap. 18.*
a *Platina in eorum vitis Cathedra Romana violenta et fraudulēta possessio.*
b *Platina de vita Nicolai secundi.*
c *Platina de horum Pontificum vitis.*
d *Picus Mirand. in Epist. ad Leonem. de reformandis morib⁹. Tract.* 4.
* *Bernard.*

fideliter introiuit, neque per Christum, quidni infideliter agat, & contra Christum? *vt Bernardi verbis vtar. De Schismate pontificum plura accipies, nota 7.*

CAPVT. XIX.

Tertia deprauatio: vbi succedit scortum, successionis series turpissime violatur, at nobilissimum Scortum Ioannam fœminam illam Cathedram tenuisse fertur.

ADuersarius. [a] Dico hanc fabulam esse de Ioanna fœmina, quę fingitur sedisse anno 850. quamque nobis Protestantes impudentissimè objiciunt. Martinus Polonus, quem testem proferunt, erat Scriptor recentior; nullus antiquorum huius Papissæ meminit. Polonus igitur testis est parum idoneus, homo plenus fabularum. *quidni idoneus? an quia scriptor recentior? nil refert, modo eius testimonium Antiquitatis suffragio nitatur. Aduocatus.* [b] Hæc quæ scripsi ex ANTIQVORVM scriptis accepi. *est etiam vbi tu Polonũ tanquã idoneum, imò necessarium testem tibi seriò vendicas.* [c] Martinus Polonus de Gregorio 7. Roman. Pont. HONORIFICE SCRIPSIT *bene habet. Polonus cum Põtificis Romani nomen exornat, vt testis fide dignus producitur, cũ Pontificis turpitudinẽ notat, plenᵘˢ est fabularũ. Enimuerò si hac fabula est, plures tu antiquos Historiographos fabulatores facies. Aduers.* Quod fabula sit, probatur ex ipsa

a Bellar. lib. 3. de Romana Pontif. cap. 24.

De Iohanna papissa.

b *Martinus Polonus in lib. à Bellar. citato. Bellar. Polonũ testẽ recipit, & respuit.*

c *Bellarmin. lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 13. ad finem.*

d *Bellar. l. 3. de Rom. Pontif. cap. 24.*

narratione, in qua Autores ipsi mirabiliter pugnant, & qui de ea scribunt, Autores recentiores fuerunt, cùm tamen fuerunt historici alij, non solùm Latini, sed etiam Græci, qui ante Polonum scripserunt, & historiæ huius mentionem nullam faciunt. *Ratio vtráque inepta. prima, vel te teste. Aduocatus.* e De tempore Petri, quando primùm Romam venerit, & quis ei primus successerit, MAGNA est inter AVTORES DISSENSIO, NEC tamen dubitandum est, an Romæ fuerit, *Ergo aut non rectè improbas Joannam fœminam pontificibus vestris successisse, aut Petrum præcessisse non satis accuratè defendis. altera ratio paulo iniquior, quod testes peregrinos iuratis & planè domesticis opponis, & illorum silentium horum testimonio disertissimo anteponis. Catalogum testium nostrorum recognoscite, vel potius vestrorum. Aduocatus.* 1. Tempore gignendi ad processum scanditur vico flédi, PAPA cadit. 2. Marmorea statua propter rei perpetuam memoriam erecta est. 3. Pontificatum, morum, & doctrinæ præstantia comparatum, INFAMI PARTV defuncta reliquit. 4. MVLIER sexum mentita virilem in partu moritur. 5. IMPREGNATA in processione pergens peperit, & moritur. 6. En--triplici Phrygiam diademate mitram extollebat apex, & Pontificalis Adulter. 7. Hæc, quod MVLIERIBVS negatum est, contulit sacros ordines, promouit Episcopos, ministrauit Sacramenta, nec irrita sunt eius facta, communi errore faciente jus. & credo Ecclesiam tunc coactam fuisse multa dissimulare, quæ religionis rigor aliter non tu-

e Bellar. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 5.
Dilemma, quo Bellar. necessariò inuoluitur.

1 Guilhel. Monachus in lib. Rhithmico.
2 Antonius Archiep. Florentinus part. hist. 2.
3 Valerius, Anselmus in chron.
4 Cranzius Decanus in Catalogo Pontificum.
5 Fascic. Tēp. cuius Carthusi. quidam author. extitit. fol. 66.
6 Baptist. Mātuanus.
7 Cornel. Agrippa lib. de vanit. Scient. cap. de Secta Monastica.

non tulisset. [8] Multi hanc historiam propter rei FOEDITATEM omiserunt. [9] Hæc ego de illa scripsi ne omisisse videar, quod OMNES ferè AFFIRMANT. *De* [10] *Polono Monacho antè accepimus. taceo de hac Ioanna minimè tacentes vt* [11] Sigebertum Monachum, [12] Marianum Scotum, [13] Bergonensem familiæ Eremitarum, [14] Ioannem Stellam Veneti Sacerdotem, [15] Nauclerum Cardinalem Tubigensem, [16] Ioannem Lucidum, [17] Baptistam Ignatium, [18] Balæum, [19] Antonium Sabellicū, [20] Ranulphum, [21] Franciscum Petrarcham, [22] Boccatium, [23] Matthæum Palmerium, [24] Trithenium Abbatem. *Hos ego testes tantùm numero; tu ponderes, & singulos ferè aut Episcopos, aut Monachos, aut Abbates, omnes (vt opinor) Pontificiæ Religioni addictissimos fuisse reperies. postremò vna rima vestra occludenda est, per quā velitis euadere.* [f] *Aduersarius*: Obiiciunt nobis Protestantes statuam parturientis Pontificis, at hoc fabulosissimum; Si statua (inquit noster Bellarminus) huius Ioannis esset, Mulierem cum Infantulo recens nato representâsset: sed Imago neque fœminam referebat, neque Infantem in sinu gestatum, sed puerum satis magnum, & quasi præcedentem famulum; quare coniiciunt quidam, fuisse statuam cuiusdam Ethnici Sacerdotis parati ad sacrificandum, quem Minister suus præcedebat. Instat verò Iunius. statuam illā nostra memoria remouerunt Osores antiquę veritatis. Respondeo imò amatores; sicuti sublatæ sunt mendaces illæ, de Sancta Leone, manum sibi, ob prauum carnis

8 Raphael Volaterranus in Comm. suis Pontif. Rom. dicatis. lib. 22.
9 Palatina de istac Ioanna in lib Pont. Ro. nuncupatis in vita Ioha. 8.
10 Polon⁹ sup.
11 Chron. ad annum 874.
12 Qui contubernio Benedictinorū mortuus. Cron. lib. 3. ad annū 874.
13 In supplemēto Supplemēti.
14 Libris de vitu Pontif.
15 In suis Crō.
16 In sua Crō. Abbati dicato de emēdat. temp. li. 8 pag. 61.
17 Lib. 7. ca. 3.
18 In hist. suā.
19 In sua Aeneade lib. 1.
20 In Polycrō. lib. 5. cap. 32.
21 In libro Italicè scripto.
22 Lib. de claris mulieribus.
23 Continuator Eusebij & Prosperi.
24 Analys. in vita Lutprandi primi.
f Serarius Iesuita in lib. 1. de rebus Mogunt.

motum, abſcindente; picturę. *Hic Aduocato nobis non eſt opus, quia hac reſponſio videtur planè ſecum ipſa confligere. nam in ſtatua illa: vel ea fuit fœminæ puerperæ ſimilitudo, vt fabulam eſſe conuinceret: ſi hoc, cur verum mendacii argumentum è loco publico ſublatum eſſe voluiſtis? ſin illud, cur antiquæ repugnatis veritati? aut igitur imprudens admodum ſtaturæ ablatio fuit, aut impudens formæ negatio: id quod veriſimilius appareat, quia Coniectores veſtri ſubtiliſsimam illam Sacerdotis, etiam ſacrificantis, imaginem fuiſſe fateri coguntur.*

CAPVT XX.

4. *Deprauatio: Qui præcipuum Paſtoris munus, prædicandi officium, excutiunt, nō ſunt Apoſtolorū ſucceſſores legitimi: vel nō: at Pōtifices omnes hoc prædicādi munus iādiu prorſus contempſerunt, & Epiſcopi alii vix rarò illud exercuerunt.*

a Bellar. lib. 3. de Rom. Pont. cap 24.
b Idem lib 1. de Rom. Pont. cap. 14.
Muneris Paſtoralis contēptus delicatiſsimus.
c Maldonat. Ieſuita Summula. qu. 10. Articulo 3. §. 6.
Tenetur Epiſcopus interdū per ſe docere.

ADuerſarius.[a] Satis eſt, ſi iſta curent ab alijs pręſtari.[b] Etſi Pontifices non concionantur: tamen multos alios paſtorales actus exercent, ligant, ſoluunt, controuerſias iudicant, Epiſcopos creant, & quod per ſe concionando non faciunt, faciunt per alios. *Dogma ab antiquorum Pontificum exemplis, ab antiquorum Patrum ſuffragiis, ab Antiquitatis præconiis, denique ab authoribus veſtris refutatum atque damnatum. Primò (quia contra Ieſuitā imprimis valebit Ieſuitæ alicuius autoritas.) Aduocat.* [c] Nota-

runt

runt Hieron. in cap. 4. ad Ephes. & August. epist. 57. propterea Paulum non distinxisse Pastores & Doctores: quia omnis Pastor DEBET DOCERE: & nomen Pastoris significat actionem PERSONALEM, sicut nomen Medici. Itaque sicut nemo potest per alium curare, ita NEMO potest suas oues PER ALIVM pascere. NEC quicquam valet responsio communis. SATIS esse PER VICARIVM laborare, quia secundum eandem regulam, satis esset manducare per Vicarium, quia scriptum est. Qui non laborat, non manducet. de diuino iure multa sunt testimonia in sacris literis, vt Num. 12. Excubare in custodia Tabernaculi. Nemo autem potest excubare, nisi pręsens. Christus etiam describit nobis Pastorem notis suis inter alias. vt Oues suas COGNOSCAT, & illę audiant vocem ILLIVS; at nec ille eas cognoscere, nisi pręsens, nec illę, nisi pręsentem, audire possint. *Nec mirum, cum præsertim* [d] Christus Dominus, * Math. 28. Apostolis & eorum Successoribus Episcopis mandat. * ITE DOCETE & D. Paulus, * 1. Cor. 1. Misit me Dominus Euangelizare non Baptizare. Id est, PRÆCIPVE me misit ad PRÆDICANDVM, non autē ad administrāda Sacramenta: tamen prędicare possunt per alios; nisi legitimè impediantur, quia pręceptū prędicandi affirmatiuum est, cuius obligatio non vrget pro omni tempore. *Verum hoc quidem est: veruntamen vt nullo tempore vrgeat, nec per multas annorum centurias in Ecclesia in vsu sit (nisi quia vsitatū) monstrū videtur: Exēpla sunt*

* *Math. 28.*
* *1. Cor. 1.*
d *Valēt. Iesuita Tō. 4. disp. 9. qu. 1. punct. 3. idem quoque iisdē ferè verbis Bellar. lib. 3. de Rom. pōt. ca. 24 §. Addē*

e Episcopus Roffensis. Art. 32. aduers. Luthe.

in promptu. [e] Fuerunt ANTE HÆC TEMPORA sanctissimi Patres, qui singulis dominicis ad Populũ H o m i l i a s declamitarũt, extant enim ad hũc diẽ eorũ cõciones: Quòd si in RECENTIORIBVS culpa fuerit, &c. *addit.* Non ea culmini Apostolico merentur imputari, sed ijs qui negligunt munus hoc obire, tam sibi, quàm suis opprimè frugiferum. *Esto. ij tamen Pastores non sunt, qui proprium, & necessarium Pastoris officium excusserunt.* [g] Leo primus sibi liberum esse negauit TACERE, aut fidelibus populis sermonis officium subtrahere. Absque tintinnabulis, inquit, *Gregorius, nec sancta ingredi Pontifici licebat, nec Antistitis nomen possidere. Audiatur, ait Dominus Mosi, SONITVS, quãdo ingreditur, & sonitu Præ-dicationis incedit. Gregorius primus, Innocentius secundus, & tales alij Romæ Episcopi, ijdem & ECCLESIASTÆ fuere. *Hæc de antiquis Episcopis Episcopus. nunc Patres loquantur.* [h] In 1. Tim. 3. Apostolus Episcopum διδακτικὸν εἶναι. de quo loco Chrysostomus, & Oecomenius, hoc, inquiunt, adiecit Apostolus, quod est Episcopo PROPRIVM, aptum esse ad docendum: & Hieronymus, si quis, inquit, plebem sibi subiectam non instruit, nec Apostolus, nec Propheta, nec Episcopus, NEC PASTOR, est appellandus. Canon Apost. 58. Episcopus non docẽs DEPONATVR: HAS claues docendi, & Sacramenta administrandi, Omnes Sacerdotes in B. Petro accepisse magna libertate docet Ambrosius. Origines: si quis

f Idem ibidẽ. Veteres Pontifices prædicandi munere studiosè fungebantur.

g Episc. Espenseus Comm. in Tit. 1. & in 1. ad Tim. digress. lib. 2. cap 2.

* Epist. 24. necessitas. Concionandi

h Idem Espenseus ibidem.

quis vult esse Pontifex, non tam vocabulo, quàm merito, non discedens de tabernaculo Domini, id est, meditandis Scripturis populum doceat. *Hæc idem vester Episcopus, & multa alia ex Patribus copiosè in hanc sententiam. Primò Autores vestros testes appello.* [i] PROPRIVM est Pastoris officium docere. [k] Doctor est qui SCIT docere, & ACTV docet plebiculam suam. [l] Pontifex Pius Secundus indoctum Episcopum ASINO cõparabat. [m] Ad Prælatos ex officio spectat docere populum. Petro dictum erat, Pasce oues: quis autem verior pastus, quàm verbum Dei? *Redeo ad Hypothesin, vestros semper nolle, sæpe non posse docendi muneri satisfacere. Primum.* [n] Obseruẽt hinc mitrati Episcopi: debent habere notitiam vtriusque Testamenti, in cuius signum portant mitram in Capite, duplici cornu. [o] Cauendum est ne illud impleatur: Paruuli petierunt panem, & non erant, qui frangerent ijs, Hiero. 4. QVOTVS QVISQVE Prelatorum maiorum, minorúmve populum suum docere videtur? certè (*attendite*) ex NOSTRATIBVS EPISCOPIS (qui Tridenti pars aliquota fuerant, vbi prædicandi munus Prelatis, tanquam PRÆCIPVVM officium impositum est) nemo per se docet: ludimus in re seria? an potius decretorum specie reformationem poscentibus illudimus? Noui ex istis, qui se ad istam docendi seruitutẽ (generosi scilicet) se teneri præfractè negant: res nobis est cum ijs, quibus nulli magis Concilia, Patres, Ecclesiam clamitant, & tamen functionem suam MAXIME sibi

i *Aquinas Comm. in 1. Tim. 3.*
k *Catharinus.*
l *Platina de vita Pij 2.*
m *Alphonsus de castro lib. 1. aduers. Hæres. cap. 13.*
n *Lyranus in Math. 13.*
o *Episcopus Espensæus locis ex eo suprà allegatis.*

Cura pastoralis præcipua à Recentioribus Episcopis Romanensibus præcipuè, præfractèque contemnitur.

Diligentia Vicaria multu exitiosa esse solet.

Proprium, & necessariam, Doctrinam abiciunt, hos possim quæstionibus, tanquam tormentis vexare: sed obtundis, inquiunt, tametsi intelligimus; neque obtinebis vt Episcopi, quas Theologastris, & fraterculis libenter concessimus, Cathedras rursus conscendamus, Vicaria diligentia contenti erimus. *Bene est, sed hac lege.*[p] Qui per alium munere prædicandi suo defungitur, habebit salutem Vicariam, sed pœnam personariam: ibit ille in Gehennam per se, in Paradisum per alium. *De* Nolle *constat, de* Posse *videamus.*[q] Paulus secundus: ab omni doctrinæ genere remotissimus erat.[r] Non concionantur Pontifices multi, ita corporis ocio à lectionis gratia secluduntur: vt quid doctrinæ subditis gregibus exhibeant, Præcones non inueniant, & Dei verbi fame populum perire sinant.[s] Olim Portenti instar habitum fuit, si pro Episcopo haberetur, qui non etiam reipsa verum, & Proprium Episcopi munus exhibuisset; quod hodie plusquam Monstri loco habetur si quis exhibeat: quos cum temporum natura, Scriptura, Ecclesia, Concilia, Pontifices, Patres, Cæsares, Superi, Inferi accusent, damnentque. Quis est qui absoluat? *Quid tandem?*[t] Ingenuè fateor, si Petri successores eodem modo vsi fuissent potestate sua, quo Petrus; nemo Christianus eam impugnasset. *Ergo Episcop. vestri non possunt Episcopalem Petri Cathedram sibi vendicare.*

p *Anonymus.*
q *idem.*
q *Platina de eius vitâ.*
r *Episcop. Espēsaus Comm. in 1. Tim. 3.*
s *Iohannes Ferus Comm. in Math. 16.*
t *Iohannes Ferus Comm. in Math. 16.*

Caput

CAPVT XXI.

Secunda pars huius notæ est Ordinatio.

[a] SEcunda pars successionis est ORDINATIO. *Primò de Thesi: aio non esse omnimodò veram: tum quòd Hæretica Ecclesia hanc notam prætexere solet, tum quòd Catholica non possit eam perpetuò demonstrare. Primùm Aduocatus.*[b] Nota quartò antiquos HÆRETICOS CONSVEVISSE, vt plurimum Ecclesiam imitari in ordinatione Episcoporum vt patet ex*Cypriano,& ex*Augustino. *atque etiam*[c] in Episcopo Hęretico manet potestas conferendi ordines,quia facit nomine,institutione, & autoritate Christi: ideoque ab Hęreticis Episcopis ordinati, & ad Ecclesiam redeuntes, non iterum ordinantur.& tenent aliqui Hęreticos Episcopos potestatem quoque Iurisdictionis nō amittere.*ergo publica Ordinatio Catholicis cum Hæreticis est communis,vel opinione, vestra,nō solum* opinione ipsorum.*secundò,hāc notam non satis nobis innotescere, argumentum Protestantium non obscurè euincit. Aduersarius.*[d] Obiiciunt: Quis certò noscere possit, qui sunt veri Episcopi,& Presbyteri, cum id pendeat ab intentione Ordinantis, & Charactere inuisibili. Respondeo. duo sunt in istis consideranda: primum, quod teneant locum Christi, & quod ipsi non possint nos decipere in ijs,quę necessaria sunt ad salutem; & hoc modo certi sumus certitudine infallibili, & in hoc non requiritur vel fides Ordinantium, vel character ordinis, sed solum,

a *Bellar. quo suprà cap.*8.

b *Bellar quo suprà* §. Nota quartò

**Epist.lib.*1.3

**Epist.*165.

c *Asserius Iesuita.lib.*8.*Instit.Cap.*19. *quāuis addat suum. Sed ego puto.*

d *Bellar.lib.*3. *de notis Eccle. cap.*10. §. *Secundò Dico.*

Ordinatio est nota ignota.

vt habeantur pro talibus ab Ecclesiâ: vt teneamus Ecclesiam esse conspicuam; hæc prima consideratio verè sufficit. Secundo modo, vt habeant potestatem ordinis, & Iurisdictionis: in hoc NON HABEMVS CERTITVDINEM, NISI MORALEM. hæc secunda causę non satisfacit. *Quæstio est quomodo Ordinatio sit nota Ecclesiæ, aut quomodo mihi innotescat, hos esse Ecclesiæ Pastores ordinarios, respondes* quia sic habentur ab Ecclesia. *dum petis ab Ecclesia notam Ordinationis, non facis Ordinationem esse notam Ecclesiæ: putida ἀδολεσχία. secundò:* Id, inquis, infallibiliter nouimus, quia pro talibus habentur ab Ecclesiâ. *Et tamen,*[e] Notæ Ecclesię, *inquis*, quas afferimus, non demonstrant euidentiam veritatis, sed credibilitatis. *Quod quàm tu eruditè responderis, vel Rustici viderint: namque Thesin tuam tua inconstantia refutauit. De nota satis, iam de notatis.*

Aduersarius nugatur.

e Bellar. lib. 4. cap. 3. in principio.

Hypothesis Secunda.

f Bellar. 3. cap. 8.

Protestantium ordinatio illustratur.

Aduersarius.[f] Ex hac nota, tanquam ex argumento certo dicimus Lutheranos non esse veros Ecclesię Pastores, quia Ordinationem legitimam nullam habent, nec successionem ab Apostolis: nullus eorum Episcopus ab Episcopo ordinatus erat, ergo carent autoritate ordinis, & Iurisdictionis.[g] Quis quęso Episcopus Lutherum Episcopum ordinabat? quis Caluinum? *Quæstio hæc magni est momenti, rem absoluam paucis. Primò, Protestantes, qui primò Tyrannidem papalem excusserunt, cùm Sacerdotes fuerint,*

g Possuanenses Iesuitæ Thes. 61.

fuerint, si quid boni inerat in Ordinatione Papali, hoc (vt in Baptismo) ad eos dimanasse probabimus: quia quam tu potestatem ordinis, & Iurisdictionis Episcopis tribuis, ea Presbyteris alijs omnibus iure Diuino competit. Aduocatus.[h] Potestas Ecclesiastica duplex est, Ordinis scz. & Iurisdictionis: Potestas ordinis est in ordine ad corpus Christi verum scz. Eucharistiam: Iurisdictionis in ordine ad Christi corpus mysticum, id est regendam Ecclesiam; sed in potestate Ordinis non solum intelligitur potestas consecrandi Eucharistiam, sed etiam disponendi, & idoneos reddendi homines ad Eucharistiã, imò omnia gerendi quæ aliquo modo ordinantur ad Eucharistiam, vt est CONSECRANDI PRESBYTEROS, & alios ordines CONFERENDI, & VNIVERSA omnia Sacramenta administrandi, remittendi quoque peccata, & omnia tandem faciendi, quę Alicui ratione alicuius consecrationis conueniunt; vnde potestas ordinis, potestas Consecrationis plerumque vocatur. *Si hæc potestas ordinis (vt hic vester Hispaniæ Doctor primarius definiuit) etiam in Presbyteris ius habeat Presbyteros ordinandi, tum profectò à Luthero, Zuinglio, & alys Presbyteris, Presbyteri creati ordinis successione legitima non caruerunt, præsertim cum.*[i] Ordinis potestas est in omni Sacerdote, nec ab eo auferri potest. *Sic Iesuita vbi Iurisdictionis potestati tantum excommunicandi, absoluendi, dispensandi, indulgentiam conferendi ius tribuit: hoc posito, eos omnes, qui ordinis potestatem sunt nacti, ordinandi potestate, ex iure diuino, præditos esse, ne-*

Potestas ordinationis communis.

h *Franciscus de Victoria Relect.1. de Potest. Eccl. Sect.3. quæst.2.*

✱*De hoc infra cap.30.*

i *Tolletus Iesuita in Instruct. Sacerd. lib.1. cap 3.*

i *Valent. Iesuita Tõ.4. disp. 5. quæst. 2. punct.1.*

cesse est. Enim verò diligens cautio adhibenda est, quando Presbytero alicui Presbyterum ordinare liceat. sanè non in Ecclesia benè composita, sed in statu collapso, & deplorato, vt, nimirum, vos in casu necessitatis Baptizandi *officium Laicis permittitis. sic* * In Alexandria, & per totam Ægyptum, si desit Episcopus, consecret Presbyter. *Et vbi Episcopi in lupos degenerant, ibi Presbyteri antiquum suum ius consecrandi repetant. Antiquum voco, quia Episcopatum, & presbyteratum iure diuino idem esse confirmant.* [k] Marsilius, [l] Gratianus, [m] Cardinalis Cusanus. *violanda igitur non sunt praescripta Maiorum, nec pro cuiusque arbitrio temeranda. De hac quaestione vide* * *Infrà.*

Altera Hypothesis.

Aduersarius. [n] Ordinatio est nota Ecclesię Catholicę, qua Romana demonstratur. *Nequaquam, sed defamatur, si vel ordinatos, vel etiam ordinationem vestram perpendere velimus. Illos. Aduocatus.* [o] Ioannes Octauus Mulier, per duos annos, quod Mulieribus negatum est, CONTVLIT SACROS ordines. & [p] Eugenius, à sede Apostolica detrusus, Sine electione rursus in sedem irrupit: ergo qui ab illo postea erunt ordinati, NON erant VERI EPISCOPI. *Audin? non erant legitimi, & tamen procul-dubiò ab Ecclesia tunc pro legitimis habebantur. Deinde.* [q] Stephanus sextus Pontifex, tanto odio in corpus Formosi Pontificis mortui sęuiebat, vt digitos eius abscinderet; illos pręsertim, quibus in Consecratione vsus est, & acta eius omnia dissoluebat. Stephano successit

* *August. Quaest.* 101.
k *Mars. Patauinus. lib.* 2. *cap.* 17.
l *Gratianus.*
m *Cusanus de Concord. Cath. cap.* 13.
* *Infrà cap.* 30
n *Iesuita suprà.*
o *Agrippa suprà.*
p *Aeneas Syluius de gest. Conc. Basil.*
Legitima Ordinatio in Ecclesia Romana iamdiu ignotissima fuit.
q *Palatina in vitis horum Pontificum.*
In Ecclesia Romana ordinatio sẽper certa nota esse non potuit, cuius notio dubia sapè fuit, atque confusa.

successit Romanus, qui omnia Stephani Pontificis acta improbat, abrogatque. Post Romanum Sergius Pontifex creatur, causam Formosi restituit, diiudicans perperàm à Stephano factum; qui censuit eos ITERVM ORDINANDOS esse, quos Formosus ad sacros ordines asciuerat. Sergius Papa Pontificatum iniens acta Formosi improbat; vt necesse fuerit DENVÒ ad sacros ORDINES admittere eos, quos Formosus sacerdotali ordine dignos censuerat. sic isti Pontifices largitione, & ambitione Pontificatum quęrentes, ipsi à Petri, & Maiorum suorū VESTIGIIS DISCESSERANT. *Deinde*, [r] Liberius Pontifex HÆRETICOS Arianos MINISTROS ORDINABAT. *Postremò*. [f] Tempore Ioannis 23. erant tres Papæ, NEC, quis erat legitimus Papa, facilè CONSTABAT. *Secundo loco Ordinationem ipsam examinemus.*

r *Bellar. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 9. §. Post biennium.*

f *Idem ibidem cap. 14.*

CAPVT XXII.

Ordinatio Pontificiorum inordinata proponitur.

Status Quæstionis.

[a] Forma Ordinationis in ijs omnibus, quæ Sacramenti ordinis rationem participant, est, vt per traditionem calicis & patinæ, cum pane & vino, pronuncientur hæc verba, Accipe potestatem offerendi sacrificium. *quale verò?* [b] Propriè dictum Sacrificium Propitiato-

a *Greg. Valen. Iesuita Tō. 4. disp. 9. q. 1. punct. 5.*

b *Bellar. lib. 2. de Missa, cap. 16. & c. 6. & 7*

rium, pro viuis & defunctis. *Qualis hic ordo tamen?*[c] Minister noui Testamenti est propriè Sacerdos ordinatus secundum ORDINEM MELCHIZEDECH. *Nulla hic ferè vox occurrit, quæ non à veritate prorsus abhorreat. voces alias Tractatus alius: vnicum ordinem* Melchisedech, *hic vnus discutiet.*

c Idem ibidem lib. 1. cap. 16. & 25. Forma ordinationis Romana.

Aduersarius.[d] Argumentum Caluini tale est. Christus est Sacerdos in æternum. ergo Christo nulli substitui debent Successores, aut Vicarij: in hoc enim nouum Testamentum à veteri distinguitur, Heb. 7. quòd ibi multiplicabant Sacerdotes, quia MORTE PROHIBEBANTVR permanere; neque responderi potest, eos, qui nunc ordinantur Sacerdotes, non succedere Christo, sed Suffraganeos esse. nam Apostolus loco citato, non concedit vllorum Sacerdotum multiplicationem, nisi propter MORTEM præcedentium: Christus autem SEMPER viuit, & Sacerdos manet: ergo solus nunc fungitur sacerdotio sacrificandi, vel si multi sint in terris Sacerdotes, Christi Sacerdotium abrogatur. Respondeo nullus Catholicus affirmat Sacerdotes, qui sunt in Ecclesia, Christo succedere, quod autem sint Vicarij, & Suffraganei, vel potius Ministri Christi in Sacerdotio, secundum ORDINEM MELCHISEDECH non repugnat veritati, & æternitati sacerdotij Christi: Imo non potest Christus dici Sacerdos in æternum, nisi per Ministros sacrificet: quia certum est, eum propriè, & per se non sacrificare. *In duobus insigniter falleris. Primum* Nullus, *inquis*, Catholicus (*quod est*

d *Bellar. lib. 1. de Missa, ca. 25* §. Quod autem.
Idē planè Valent. Iesuita Tom. 4. disp. 6 qu. 11. punct. 1. An quis post Christum Sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Nullus Christo succedit, Bellar. ait. Ribera negat.

est opinione tua, vir Pontificius) affirmat Sacerdotes Christo succedere. *Cum tamen in Schola, etiam Ignatiana, huius dogmatis assertor reperiatur. Aduocatus.* [e] SOLVS Christus perfectus Sacerdos, Pontifices autem Romani, qui SVCCEDVNT, non aliud Sacerdotium habent, aut aliud sacrificium offerunt. sed participes sunt sacerdotij eius, & in memoriam sacrificij eius offerunt. *Hic Iesuita falsum docēdo, verum tamen confitetur, videlicet: apud suos videri aliquem* Christo succedere, *licet, fateor, proximus fuit Bellarmini error, quòd aeternitatem sacrificij Christi vult, non in personali Christi functione, sed in aliorum Ministrali officio, duntaxat consistere. error à B. Paulo disertè refutatus.* [f] Duplici ratione dicitur Christus ab Apostolo Sacerdos in ęternum: quia, ipse ęternus est, nec moritur vt ALII SACERDOTES, qui DVM vixerunt, potuerunt hostias offerre, sed MORTE impediuntur. At Christus licet cùm obtulit sacrificium mortuus est, tamen resurrexit, & iam viuit in ÆTERNVM. Secundò, non est finita virtus eius sacrificij, cum eius morte, sed NVNC etiam patri illud REPRÆSENTAT, & res nostras apud patrem agit, vt omnes electi vitam consequantur ęternam. proptereà ait Apostolus: vnde saluare in perpetuum potest accedentes PER SEIPSVM ad Deum, semper viuens ad INTERPELLANDVM pro nobis. *Rursus.* [g] Nemo potest negare (*quod tamen Bellarminus tuus negauit*) hoc pronunciatum: CHRISTVS NVNC IN COELO SACERDOTIS OFFICIO FVNGITVR apud Patrem pro no-

e *Ribera Iesuita Comm. in Heb.7. Nū. 72.*

f *Ribera ibid. Num. 66.*

g *Ibid. Num. 32.*

*1.Ioh.2.

bis; vt Apostolus Ioannes probat: *Si quis pec cat Aduocatum habemus Christum Iesum. & Paulus Heb.7.23. Alij quidem plures facti sunt Sacerdotes &c. id est: in lege non erant vnicus Sacerdos, sed multi, quorum (quia mortales) alter alteri succedebat. HIC AVTEM, id est Christus, quia semper manet, & viuit, semper est Sacerdos, semper habens Sacerdotium, & successione non indiget. *Si igitur vos, cum estis Sacerdotes, morti obnoxij, ordinationem vestram secundum ordinem* Melchizedech *asseritis, perit vestra Successio: quia,*[h] Ideò Melchizedech erat figura Christi (qui est Sacerdos in æternum) quia vt ait Theophylactus, & alij, NEQVE eius MORS narratur, NEQVE SVCCESSIO eius scribitur. *Sin successionem vendicatis, perit vestra ordinatio, quia, hoc (eodem teste) ex eodem argumento Apostolico demonstratur. Itaque consultius multò erit Protestantium ordinationem amplecti, quæ non sacrificandi, sed prædicandi, & Sacramenta administrandi munus Ministris proponit: munus, inquam prædicandi, præsertim cum: officium* Sacerdotum in prædicatione & doctrina debet consistere. [i] *Gratianus.* Officium Episcopo proprium. [k] *Aquinas.* & pręcipuum. [l] *Valentianus Iesuita.* & personale. [m] *Maldonatus Iesuita.* Sine quo quis nec Pastor est dicendus. [n] *Espensaus.*

h *Ribera Iesuita quo suprà. Dilemma: quo probatur, pontificios sacerdotes vel à vera ordinatione, vel à vera successione defecisse*

i *Gratianus dist.38.cap.Ignorantia.*

k l m n *hac omnia suprà cap.20.*

CAPVT XXIII.

Patrum Iudicium opponitur: Hos consulamus.

ADuersarius.[a] Cedant (inquit * Tertullianus) Hæretici, origines suarum Ecclesiarum, euoluant ordinem Episcoporum, & per successionem ab initio decurrentem, an primus ille Episcopus aliquam ab Apostolis, vel Apostolicis viris habeat autoritatem. *Certè Successio personæ, cùm adest, non est aspernanda: cùm abest, modò ne desit Catholicæ doctrinæ successio, non est vehementiùs exigenda. ita vtraque se habet, vt illa sit Pompæ, hæc pugnæ aptior: teste Tertulliano, cuius tu verba proxima callidè dissimulas.* *Ipsa doctrina Hęreticorum, cum Apostolica comparata, de diuersitate, & contrarietate sua pronuntiabit: neque Apostoli alicuius esse suam ecclesiam, neque viri Apostolici quia sicut Apostoli non contraria Apostolis; ita viri Apostolici non Apostolicis contraria edidissent, ita vt nihil promoueant, (*hac nota igitur affirmatiuè non tenet*) LICET DICANT SE APOSTOLIS SVCCESSISSE ab alijs Ecclesiis, quę licet NVLLVM ab Apostolis, aut Apostolicis autorem suum proferant: tamē (*Nec tenet igitur negatiuè*) in EADEM FIDE conspirantes non minùs APOSTOLICÆ deputantur, propter consanguinitatem DOCTRINÆ. *Aduersarius.* [b] Etiam Augustinus: * Me tenet in Ecclesia à sede Petri, cui pascendas oues suas Christus commenda-

a *Bellar. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 8.*
* *Tert. præscript. 32.*
* *Ibidem. pag. 100.*
b *Bellar. quo suprà.*
* *Lib. contrà epist. Fundamenti cap. 4.*

uit, vsque ad præsentem, Episcoporum successio Sacerdotum. *Rectè, vbi doctrinæ successio non desideratur, alioqui.* * Siquidem VERITATEM, quam pollicemini, tam manifestè monstrare possitis, vt in dubium venire non possit, PRÆPONENDA est OMNIBVS illis rebus quibus in Catholica teneor. *Et rursus.* * Quanquā non tam de istis documentis præsumimus, quam de SCRIPTVRIS sanctis, quas Hæretici tam fugiunt, quàm Latro crucem. *Apud eos, qui epistolam fundamenti, id est, nouum Euangelium obtrudunt, notam successionis exigit Augustinus, apud eos autem, qui Scripturas agnoscunt, solis Scripturarum documentis se, & causam suam explorari voluit. Hanc notam repudiare, nota est Hæretici, qui scripturas refugit* (*inquit Augustinus*) Vt latro crucem. *Patronos alios consulamus.* * *Irenæus seipsum exponit:* * Iis Presbyteris obaudiendum est, qui cum Episcopatus successione CHARISMA VERITATIS certum acceperint. *Quid ita?* * Successio sedis est nomine tenus Successio, nisi FIDEI habeat veritatem. * NON CATHEDRÆ, sed religionis successionem propriam existimare debemus: nam qui eandem FIDEI DOCTRINAM profitetur, eiusdem quoque throni particeps est: qui contrariam amplectitur, Aduersarius quoque in throno censeri debet. *Certè, nam.* * Non habent hæreditatem Petri; qui FIDEM PETRI non habent. *Reddatis igitur nobis quæso Petri fidem, & vobis Petri sedem non inuiti largiemur: sin minus, cognoscite quòd*, * Ecclesia non in parietibus consistit, sed in DOGMATVM VERITATE.

* *August. ibi.*
* *August. epist. 175.*
* *Lib. 3. cap. 3.*
* *Lib. 4. cap. 43.*
* *Nazianzenus de laudibus Athanasij.*
* *Idem in Orat. Basil.*
* *Ambrosius lib. 1. de Pænit. cap. 6.*
* *Hieron. in Psal. 133.*

TATE. *Quare?* Parietes OMNES Ecclesiarum Hæretici possidebant: Ecclesia verò vera ibi erat, FIDES vera erat. *Patres Iudices sequemur, & successio fidei esse possit sine successione doctrinæ: doctrina etiam absque successione personæ, ita tamen, vt in veritate dogmatum notior Ecclesiæ nota cõstituatur, quàm in titulari serie personarum.*

De hac Nota conclusio hæc esse possit, ex Aduersariorum ore profecta.

Aduocatus. c Quod si VNA aliqua prouincia retinet VERAM FIDEM, adhuc verè propriè CATHOLICA diceretur, dummodò clarè ostenditur, eam esse vnam, & eandem cum illa, quæ fuit aliquo tempore, vel diuersis mundi temporibus. *Igitur prouinciæ, vbi Protestantium religio obtinet, quidni* Catholicæ *dici possint, si modò eandem cum primitiua Ecclesia fidem profitentur? imò (vt summam omnium vno verbo complectar.)* d Personalem successionem nihil moramur, modò DOCTRINAM nostram consentientem Scripturis ostendere possimus. e Mihi enim nec laudi, nec VITVPERIO erit, dummodò verè Christianus sim, Maiorum meorum matutina, aut VESPERTINA conuersio. *Vos igitur Protestantium fidem hæreticam esse probetis oportet, priusquam eorum Ecclesiam non Catholicam esse, notâ aliqua ostendere possitis.*

c *Bellar. lib. 4. cap. 7. §. Tertiò et.*

d *Stapleton. lib. 13. de doct. princip. cap. 6.*

e *Aeneas Sylvius de gest. Conc. Basil.*

CAPVT XXIIII.

Nota sexta.

ADuersarius. a Nota sexta Ecclesiæ est conspiratio in doctrina cum Ecclesia antiqua;

a *Bellar. lib. 4. de notis Ecclesiæ cap. 8.*

quia doctrinã retinet, quam Apostoli tradiderunt: Iam ostendemus doctrinam nostram esse doctrinam veterum Catholicorum; & doctrinam aduersariorum cum doctrina veterum Hæreticorum conspirare. *Primò de antiquis heresibus, quas Protestantibus imponitis. Secundò de antiqua veritate, quam vobis ipsi vendicatis, in vtroque non dubito quin animis non contra veritatem obfirmatis abundè faciam.*

Herasis prima, de Iustificatione per solam fidem.

b Bellar. lib. 4. de notis Ecclesia cap. 9. §. Nunc ad &c.

Aduersaarius. Aggrediamur Catalogum errorum, qui apud antiquos Patres pro exploratis hæresibus notantur, quos tamen Protestantes pro orthodoxis dogmatibus amplectũtur. Prima hæresis est Simonianorũ, qui docebant hominem saluari per gratiam Simonis Magi, quem Deum faciebant, non secundum operum iustitiam.[c] Dixerunt Eunomiani nemini peccata nocere, modò fidem habeant. Idem Protestantes.[d] Eunomius tam fuit inimicus bonis operibus, vt nemini obesse quorumlibet peccatorum perseuerantiam diceret. Simon Magus docuit suos, nec Prophetas attẽdere debere, nec opera curare, Lutherana hæresis de sola fide est illis affinis. *Calumnia ipsa Simone Mago digna, nõ nihil enim atri illius**Fellis *sapere videtur. Quantum Protestantes à Simonianâ, aut Eunomianâ impietate abhorruerint, vos ipsi, quæso, dicite. Etenim in tota hac causa Aduocatos nullos nisi ipsos vos Aduersarios volumus. Aduocatus.*[e] SIMONIANI docebant hominem

c Ibidem.

d Stapleton. lib. 7. de doctr. princip. c. 7.

* Act. 8. 23.

e Bellar. supra.

minem saluari secundum GRATIAM SIMONIS Magi. *At*, [f] PROTESTANTES dicunt oportere nos iustificari tãtũ PER GRATIAM DEI in Christo Iesu, quã per fidẽ tantũ apprehẽdimus. *Quantũ inter Protestãtes & Simonianos Hæreticos intersit, quæritis? Quantum inter Iesum, & Magum, id est, quantum inter filium Dei, & filium perditionis, Redemptorem mundi, & mundi impostorem: Itaque cum Simoniana hæresi Protestantes affinitatis nihil habent, ecquid cum Eunomiana agnoscunt?* [g] EVNOMIVS nihil cuiquam obesse peccatorum PERSEVERANTIAM dixit: & [h] Affirmauit Eunomius fidẽ sufficere ad salutem, quamuis MALA opera ADESSENT, PROTESTANTES dicunt quidem ad salutem sufficere, NEGANT tamen fidem illam SINE operibus esse posse. *Quibus verbis Tolletus Iesuita Iesuitã Bellarminum non obscurè mendacij insimulat: Agnoscit enim Eunomianos fidem mortuam, Protestantes verò viuam profiteri: vt veritas ipsa clarius elucescat duo sunt à nobis breuiter enucleanda. Primum Protestantes in eo quod asserunt* FIDEM SVFFICERE. *Vestros Catholicos primarios opinionis suæ astipulatores habuisse, in eo quod negant* Fidem iustificantem sine operibus esse posse: *Hæreticis ex Diametro aduersari: ita vt dum, quam Protestantes tenent opinionem veram oppugnatis, inscitia, dum, quam non tenent falsam illis imponitis, malitia vestra appareat. De priore, Aduersarius.* [i] Nos sola fide iustificari coram Deo: est opinio paradoxa. [k] Omnium hæresium seminariũ. [l] Iustitia fictitia & imaginaria. *Imo verò hanc esse orthodoxam sententiam,*

[f] *Bellar. lib. 2. de Iustif. c. 12. & passim per librum integrum.*

Calumnia Bellarmini ex ipsius ore detegitur.

[g] *Staplet. suprà.*

[h] *Tollet. Iesuita Comm. in Ioh. 13.*

Doctrina de sola fide oppugnatur.

[i] *Bellar. lib. 1. de Iustif. ca. 12.*

[k] *Maldonat. Comm. in Math. 19.*

[l] *Feuardentius Comm. in Iac. 2. Pontificij doctores Iustificationem per solam fidem amplectuntur.*

& ad salutem necessariam, viri Pontificij, Protestantium Aduersarij grauissimi, & doctrina insignes, libellis suis publicis, & in Comitijs celeberrimis constanter asseuerarunt. Aduocat. [m] Pighius fortissimus Lutheranorum Antagonista: [n] Aliique Catholici: [o] Doctrina, & pietate insignes. [p] Et Colonienses Canonici: Quinetiam Autores libelli oblati à Cæsare collocutoribus Protestantibus in Comitijs Ratisbonensibus dicunt, TANTVM per imputationem iustitiæ Christi, quatenus fides nostra apprehendit misericordiam, atque iustitiam Christi, propter meritum Christi, nos iustificari coram Deo. *Vt prætercam Cassandrum, Stapulensem, Peraldum, Ferum, & alios Romanæ ecclesiæ alumnos, qui omnes ad eandem Protestantium doctrinam, tanquã vnicam animarum anchoram, totis viribus adhæserunt. Doctrina meritò concedenda:* [q] Concedamus fide iustificari nos, modò fateamur ad cõsequendam salutem necessaria esse bona opera. *Cuius sententiæ veritatem (Deo annuente) proprius suus Tractatus luculentis rationibus confirmabit. Ex his interim satis liquet, Protestantes, cum Hæreticis quam parũ hæreticè senserint: quãtum insuper in eadẽ sententia ab ijsdẽ Hæreticis dissenserint videamus. Primo in Particulari. Aduersarius.* [r] Non alia via homini, inquit Lutherus, cum Deo conuenire potest, quàm per fidem, opera nihil curat. Et tam diues est Christianus, (inquit) vt non possit perire, etiam si velit: quãtum-cunque malè viuat, nisi nolit credere. *Respondeo. Nos opera Iustificationẽ præcedẽtia, in actu Iustificationis, id est, remissionis peccatorum,*

m *Vega teste, lib. 7. de Iustific cap. 21.*
n *Staple. lib. 7. de Iustific. c. 9.*
o *Vega lib. 15. c. 11.*
p *Ibid. ca. 21.*
q *Erasmus de Concord. Eccl.*
r *Bellar. lib. 4. de notis Eccl. cap. 9. §. Lutherus. Lutherus accusatur.*

torum non ita curare oportere, ut vel si bona fuerint gratiam mereantur, vel si mala, super-abundanti gratia nos priuent, tam est apud Christianos omnes Decretum Theologicum, vt Schola vestra hoc palam decantet: Hoc in loco vnius Lutheri Antagonistæ testimonio contenti esse possimus: Aduocatus: [s] Statuamus igitur tertium: fides quæ iustificat ferax est bonorum operum. Galat.5. Nec verò inficior quin fides ABSQVE PARTV bonorum operum, hoc est, cum OPERA NONDVM peperit, Iustificare, at iam operum grauida est, & paritura est, cùm occasio fuerit. *Ad alterum quod attinet, Iesuita Valentianus, quamuis satis studiosè cupiebat, non est tamen ausus illam Luthero sententiam confidenter affingere.* [t] Quanquam Lutherus (*inquit*) NON LONGE abfuisse ab ea opinione VIDETVR, quæ statuit neminem in vllo præterquam infidelitais peccato delinquere. *Lutherum verò etiam longè abfuisse ab illa impietate, Lutherus ipse ex ore Accusatoris sui Bellarmini ostendit.* [u] SED videtur Lutherus docere libertatem Christianā in eo consistere, quod PIA conscientia libera sit ab omnibus operibus, NON FACIENDIS, sed accusantibus, & defendentibus. *Repete verba Lutheri.* Pia conscientia (inquit Lutherus) dictat peccasti, responde peccaui: Illa, ergo lex te damnabit: Responde quid mihi cum lege, quia habeo Christum liberatorem? quia nulla est condemnatio ijs, inquit Apostolus, qui sunt in Christo Iesu, qui NON ambulant SECVNDVM CARNEM, sed secundum spiritum. *Constat loqui Lutherum de* conscientia pia, *qua*

[s] *Roffens. art. 1. aduers. Lutherum. Lutheri dictis suffragatur Anti-Lutherus.*

[t] *Greg. Valēt. de different. vet. & nou. legis part. 2. c. 3.*

[u] *Bellar. lib. 4. de Iustific. c. 4.*

se peccasse grauiter dolet, nec potest velle in posterum peccare. qua igitur Conscientia potuerunt Bellarminus, Lindanus, Campianus dicta Lutheri pia & Orthodoxa, in sensum blasphemum, & hæreticum detorquere? hanc sæpe sibi factam iniuriam Lutherus vehementer verèque querebatur? Aduocatus.[x] Hoc erat pronunciatum Lutheri: Scelerarum esse, cum noueris sensum pium esse, ex verbis cōmodè dictis statuere errorē. sic ille verè [a] Compertum est ab his (*Pontificios intelligit*) multum Lutheri libris damnata esse, vt hæretica, quæ in Bernardi Augustinique libris orthodoxa, imò & pia leguntur. *Et quæ huc pertinent omnia tractatus noster de Iustificatione punctatim expediet, nunc tantùm pauca generatim attingemus. Aduersarius.* [b] Simoniani docuerũt suos non debere opera curare, Eunomius docuit nemini obesse perseuerātiam in peccatis: Cui affinis est Protestantium opinio de sola fide. [c] Dogma minimè Apostolicum, sed Simonis Magi, Eunomij, Basilidis, Iouiniani Pseudo-apostolorum hæresis teterrima. [d] Sunt enim bonorum operum contemptores. [e] Qui in articulo necessitatis excludunt pœnitentiæ affectum. [f] fidem intelligunt, quæ caret omni bono affectu charitatis. [g] Nec præter fidem requirunt rectam, & nouam mentem. *Siccine? fides Protestantium perseuerantiam in malo approbat? non curat bona opera? Charitatem, pœnitentiam, mentem piam, cæterásque virtutes excludit? Sic quidem Bellarminus, Stapletonus, Vega, Maldonatus clamant, & vociferantur: Quibus Aduersarijs tantùm Bellarminum, Stapletonum, Vegam, Maldonatum, Adduocatos opponimus:*

x *Tannerus Iesuita in exā. Hunniana Relat. cap.13.* §. Sed quia.
a *Eras. in epist. ad Card. Mogunt. pag. 422. edit. vlt.*
b *Bellar. & Staplet. suprà.*
c *Feuardentius præfat. in Com. in Iac.*
d *Salmeron. Ies. tract. in Parab.*
e *Staplet. in quo suprà. lib. 3. cap. 35.*
f *Ibid. l. 8. c. 35.*
g *Vega lib. 11. c. 22.*
Aduersarij inuidiosè protestantes damnant, simul & ingenuè absoluunt.

Maldonatus prodeat:[h] Dicunt sanè Protestãtes fidem iustificantem NON POSSE esse SINE BONIS OPERIBVS. *Vega.*[i] Iustificationem & SANCTIFICATIONEM tam coniunctas, tam que cohærentes esse asseuerãt, vt NON POSSIT alterũ ab altero DIVELLI. Etiam tu Caluine POENITENTIAM in Peccatoribus requiris, vt Iustificentur. *Stapletonus.* [k] OMNES Protestantes ad vnum dicunt, fidem quæ iustificat esse VIVAM, & operantem per CHARITATEM aliáque opera. *Quid Bellarminus tandem?*[l] Confessio Augustana per solam fidem NON EXCLVDIT ALIAS VIRTVTES, sed meritum ipsarum.[m] NEGAMVS, inquiunt Protestantes, fidem POSSE cum malis operibus CONSISTERE, nã qui habet propositum peccãdi, fidem remissionis peccatorũ cõcipere nullã possit.[n] Dicunt FIDEM solã iustificare, sed eam non ESSE SOLAM.[o] Non negabunt in Iustificato requiri FIDEM & POENITENTIAM. *Denique* [p] Tametsi dicunt remissionem peccatorum non pendere ex conditione operum, neque fidẽ, aut pœnitentiã, aut vllum actũ nostrũ esse causam, aut meritum Iustificationis: tamen non negant requiri fidem & POENITENTIAM: etiam FIDEM VIVAM, & pœnitentiam SERIAM, & sine his neminẽ Iustificari. *Res igitur iã in cõfesso est, protestantes cum fidem viuã à mortua, pœnitentiã à peccatis seriam, à perseuerantia in peccatis, sanctificationẽ ab impietate, Iesum Saluatorem ab Impostore Mago distinguunt: à Simonianis, & Eunomianis Hæreticis non posse non discerni.*

[h] *Maldonat. Comm. in Iob.* 3.15.
[i] *Vega libr.15. de Iustif.c.5.*
[k] *Staplet.lib. 9.de Iusti.c.7.*
[l] *Bellar.lib.4. cap.1.§.* Ac *primum.& li. 1.cap.14.§.* Ioan.Calui.
[m] *Bellar.li.4. de Iustif.c.1.*
[n] *Ibid.lib.1. c.15.*
[o] *Lib.3.c.6.*
[p] *Lib.2.de Iustif.c.6.* §.Hæc, & Similia, &c.

Iam verò, vt constet Lutherum sui seculi quasi alium Baptistam, tanquam in deserto huius mundi vocem viua fidei, veraque pœnitentia extitisse, proferam homiliarum eius quasdam quasi rapsodias, lectori, vti spero, non ingratas, certè quidem ad causam necessarias: * Fides, tanquam Iohannes pectus Christi possidet, quicquid Christus aut est, aut habet, Credētis propria bona sunt: bona opera, veluti Petrus, Christum sequuntur: ita tamen fidem, & opera intelligamus, vt in NVLLO homine SEPARENTVR, sicut neutra sine altera esse possit. * Nos volumus conscientias hominum (vt pullum Christi) à proprijs operibus soluere: Aduersarij clamant, (quasi bona opera prohiberentur) Hæreticus es, soluis pullum, homines licentiosos & prauos conaris reddere: Et obsistunt, nè pullus, hoc est conscientia hominum soluatur, Christoque adducatur, sed vt adhuc maneant SVIS legibus alligatæ: quomodo ergo ipsos Apostolos Christi se habere docet? Respondeo, DOMINVS IPSIS OPVS HABET, hoc est vt probè doceant, quod sit inter opera legis, es opera gratiæ discrimē, atq; dicāt, BONA OPERA NEQVAQVAM PROHIBEMVS, sed FALSIS bonis operibus cōscientias soluimus, nō vt ipsi licētia diffluāt, sed vt Christo vero domino adducti & subiecti SINCERE BONIS operibus seriò studeant, ad quæ DOMINVS opus ipsis habeat, adducique sibi requirit. * Necessarium est, vt Christum audias, ipsique te TOTVM consecres, abnegato teipso, & hac

* *Lut. in lect. in Ferijs Iohannis Euangelistæ.*

* *Ibid. §. Et si.*

* *Lect. in feriis Ioh. Euang.*

& hac ratione ex Cain in Abelē mutatus gratus ipse Deo fies, & dona grata offeres. Hæc fides te iustificat, cui Dominus in contēplatione sui filij, omnia peccata, totum Adamũ, & Cainum condonat, ac donat etiam tali fidei suum Spiritum, qui hominem penitus immutat, nouumque reddit, qui iam fit alia ratione, aliâque voluntate, vtique in bonum propensa, TALIS NON POSSIT NON BONVM OPERARI.* Gratia nos à seruitute legis liberat, NON LEGEM ABROGANDO, sed donans nobis Spiritum liberum, & filiorum, vt non minarum metu, quæ est seruitus, sed sponte nostra DEO PAREAMVS, non secus, ac si nulla omnino lex lata esset. * Qui non ob metum Gehennæ, sed suo arbitrio, ac si lex nulla esset, Deo seruiunt, sunt tanquam Tabulæ Mosis, intus, & foris digito Dei scriptæ, legem exterius, & interius seruant. * Quibus lex iam non est Pædagogus ad Christum, sed in Christo est facta sodalis. Non enim interit, sed illi mutati, nō lex, vt ex animo faciant, quod metu fecerant. * Nusquam Scriptura opera sine fide, sed solam fidem, at VIVAM, ex qua opera dimanant, vbique requirit. *Hæc cùm ita se habeant, dum vos tam execrandas de fide hæreses Protestantibus sine fide falsò affingitis, in criminationibus vestris reliquis profectò fidem nullam poscere, aut expectare debetis. Sed agite, Qui enim semel verecundiæ fines transilijt (inquit orator) eum grauiter impudentem esse oportet.*

*Ibid. §. vbi.

* *Lect. in Calendis Ianuariis ex Epist. ad Gal. c. 3.*

* *Ibidem.*

* *Lect. in c. 1. Domin. quadr.*

Capvt XXV.

Hæresis secunda de Autore peccati.

a *Bellar.lib. 4.de Eccles. Milit.c.9.&c.*

b *Feuardentius Comm. in Iac. 1.*

c *Campianus Iesuita Rat.8.*

d *Vasquez Iesuita in 1.2. partem Thomæ. disp.129. Num.2.*

e *Bellar. Iesuita quo supra.*

Caluinus in loco ab Aduers.obiecto.

Caluinus Cō. in Iac. 1. idem tinit in Psa. Caluinus discrete negat Deum esse autorum peccati, infra etiam expressius.

ADuersarius.[a] Secunda hæresis est Florini, quæ eadem Simonis Magi, Marcionis, & Manichæorum fuit: Deum esse Autorem peccati.[b] Eandem restaurarunt Caluiniani, & Lutherani, qui hominem omni libero arbitrio exutum in belluarum sortem traducere conantur. [c] Faxo nôrint Protestantes istoc suorum axioma. Deus est autor peccati. *Protestantes, qui in hāc blasphemiam proruperint, designate.*[d] Pudeat Caluinum, & Melancthonem, aliósque huius temporis Hæreticos, qui Deum opt. max. autorem peccati, & culpæ pronunciant. [e] Hoc sine vllo pudore docet Caluinus lib. Instit. cap. 18. *Vos potiùs pudeat vestri huius tam impudentis calumniæ. Hoccine fuit Caluini* axioma Deum esse autorē peccati? *Hoc* docuit Caluinus? *Hoc* pronunciauit? *Prodeat primò Reus, Caluini verba exploremus. Reus.* * Flagitiorum causa EXTRA HVMANAM voluntatem quærenda NON est, ex qua mali radix assurgit, & in qua peccatum residet. *Et* Deum esse Autorem peccati *plus centies disertè negat: locum vnum proferam, quod te (Feuardenti) Iacobi locum exponentem latere minimè potuit:* * Iacobus peccatorum Autorem MERITO Deum esse NEGAT, admonitio necessaria, NE nos Deum loco nostro substituamus, acsi nos ipse ad peccandum impelleret. summa est: frustra tergiuersari homines, qui vitiorum suorum culpam reiiciunt in Deum, quia non ex alio fonte

prouenient

prouenitnt mala, quam EX MALA cuiusque cordis CONCVPISCENTIA. *Hæc Caluinus. nun quid verò ex consequentijs eius hæc hæresis colligi possit? Aduersar.* [f] Nō solùm permissione, (inquit Caluinus) verumetiam voluntate Dei homines peccant, ita vt nihil illi deliberando agant, quod non Deus ipse anteà decreuerit. *Rursus.* Quòd aliqui, inquit, verbum Dei contemnunt, ipsorum est prauitas, sed in hanc prauitatem à Deo adducti sunt, vt in ijs potentiam suam, & seueritatem ostendat. [g] Lutherus etiam, Illud velle, quo Iudas voluit Christum prodere, fuisse opus Dei. *Primò de permissione: permissionē illā, quā tu cōminisceris, qua excludis actum volendi in Deo, nemo Christianus non execrabitur. ais enim.* [h] Deus quoad peccatum, non habet positiuè velle, sed tantùm priuatiuè, nec enim vult esse peccatum, nec vult non esse, sed non vult esse, quod est permittere. *Hanc, inquam, voluntatis suspensionem stupidam prorsus, & impotentem Deo tribuere, sine blasphemia non possis. Aduocatus.* [i] Voluntas Dei est semper actu ad vnum oppositorum determinata, & Dei voluntas est actus æternus. *Ergo alterum illud non velle Deus non possit: quanquam nec approbando malum velit, nec sanè faciendo:* Enimuero Deum velle malum, (inquis) durum dictum est, & execrabile. *audi. Aduocatus.* [k] Dictu LEVE est, & absque conscientiæ scrupulo dicitur, sed graue auditu: videtur enim tum dici, quod Deus malum diligit, & approbat, quod prauum est, ideò refutat hoc pia mens, non quia quòd dicitur, non rectè dicitur, sed quia

f *Bella.. quo supra. c.9.§.* Deinde.

g *Staplet. lib. 11. de Iustific. c.4.*

h *Bellar. lib. 2. de amiss. grat. c.16. §* Dico igitur. *&c.*
Distinctio Iesuitæ indigna prorsus Dei Maiestate.

i *Aquinas lib. 1. contra Gentes c.82.*
Velle peccatum quomodo.

k *Hugo de sancto Victore. li. 1. de Sacrament. cap.12. part.4.*

quod BENE DICITVR, non benè intelligitur. Deus cùm facit bonum, & permittit malum, apparet voluntas eius, quoniam esse VVLT quod facit, & QVOD PERMITTIT, est Dei voluntas, operatio eius, & permissio eius. *Ipsissimus sensus Caluinianus, quem necesse est in ipso Victore vincere, secundam criminationem remouebit. Reus.* * Deus tentat neminem. Iac. 1. loquitur de internis tentationibus, quæ nihil aliud sunt, quam inordinati appetitus, illorum AVTOREM MERITO DEVM ESSE NEGAT, quoniam ex carnis nostræ corruptione manant, verùm tota Scripturæ doctrina huic sententiæ reclamare videtur, quæ tradit Deum homines excæcare, in reprobum sensum tradere, in prauas & fœdas cupiditates conijcere. Respondeo. Sic quidem Scriptura loquitur: an quia Dominus eorum corda deprauet, atque corrumpat? MINIME, ideo enim subijcitur, tradidit eos prauis suis desideriis, quia cor eorum iam corruptum, & vitiosum erat. Deus tradendo tantum peccata vlciscitur, atque ita se res habet, non aliunde nos in malum impelli, sed cuique PRAVVM SVVM AFFECTVM Ducē esse, & Impulsorē. DEVM AVTEM NEMINEM TENTARE, quia malis nō tentatur, id est mala non appetit. *At Lutherū quomodo expediam? facillimè; etenim. Aduocat.* [l] Multa facit Deus ETIAM INTRA EVM, qui obduratur, quibus vitio suo is fit deterior, EXCITAT VARIOS MOTVS vel spei, vel timoris, vel CVPIDITATIS, vel iræ, itemque varias imaginatio-

** Caluinus Comm. in Iac. 1.13.*

l Perer. Iesuita Comm. in Gen. 18. disp. 8. Iesuita & dictum & sensum Caluinianum amplectitur.

ginationes IMMITTIT, dubias atque perplexas, quibus ille nimio plus incredulus PRÆCIPITATVR in malum. hanc execæcandi Impios, & obdurandi viam omnium maximè approb.* Augustinus, Deum non modo per permissionem atque patientiam, sed etiam PER POTENTIAM, & ACTIONEM potentissima sua prouidētiâ, sed tamen sapiētissima, atq; iustissima agere. *Huc vsque Iesuita. quid, vt nō sit Author peccati? sane, quod exemplo dilucidū fiet.* m Quēadmodū malæ ambulationis in homine claudo in detortam tibiam vitium reijcimus, & vitium Scripturæ exaratæ in optimo Scriba, in malam papyrum, aut malè temperatum calamum: ita mala nostra non debent imputari Deo, quod auxilio generali ad ea CONCVRRIT, sed nobis qui deflectimus, & claudicamus ab ipsius lege, & influxum eius in malum detorquemus, quamobrem licet nobiscum faciat actus, qui intrinsecum, & inseparabilem habent MALITIAM, nequaquam tamen, vt antiquiores Theologi probè monuerunt, peccati Author censeri debet: quia in moralibus, ille alicuius operis causa iudicatur, qui PRÆCIPIT, consulit, suadet, præmiat, approbat, at Deus, vt Theologi probabilius sentiunt, cùm Voluntate, & consensu, VELIT ET FACIAT nobiscum PECCATA, nihil horum facit. *Hæc Vega, Concilij Tridentini expositor. aut igitur Caluinus & Lutherus hac hæresi absoluendi sunt, aut Augustinus, & alij Theologi probabiliores in eadem implicandi. Equidem cum sententiam Caluini excutio, à vobis in singulis pa*

** Augustinus lib. 5. aduersus Iulianum c. 3.*

m Vega lib. 2. cap. 15. de expos. Concil. Trident.

Similitudo elegans.

ginis exagitatam, nihil profectò in ea reperio, quod non est à grauißimis Scholasticis disertißimè sapè decantatum, quoties monent in eadem actione peccantis inter operationem Dei, & peccatum hominis, tanquam inter effectum, & defectũ esse discernendũ progredior: sed nescio cuius vox rauca, & sanè morosa nobis obstrepit. Aduersarius. [n] Ecce (inquit Caluinus) in exemplo Iob colligimus Deum eius probationis, cuius Satan minister fuit, autorẽ fuisse. Ecce Caluinus apertè plus tribuit Deo in scelere quàm Diabolo. διαβολὴ, quam (credo) *nec Diabolus Caluino ausus esset obycere. Caluinus enim Deũ probationis Authorem facit, non sceleris. Caluinus causam suam agat. Reus.** Magnũ est DISCRIMEN inter opus Dei, & opus Impij, cum eo Deus vice instrumenti vtitur, Impius enim sua auaritia, & prauitate incitatur ad facinus, ex qua radice, id est, animi affectione, opus Qualitatem sumit, ac meritò malum iudicatur; at Deus respectum habet omninò contrarium, ita vt in eodẽ opere IVSTITIAM bonitatémque DEI contemplemur, ex altera parte DIABOLI, & Infidelium MALITIAM: exemplum pellucidum habemus in Iob, qui in opere Diaboli, Deum intuetur. Deus inquit abstulit: nec tamen excusandus Diabolus, sumunt enim opera qualitatem à PROPOSITO AVTORIS: qui hæc non distinguit, omnia vt porci rostro suo inuertunt. tales sunt Libertini, qui non tantùm Diabolum cum Deo HORRIBILI SOCIETATE coniungunt, verùm etiam in Deum ipsum transferunt laudabilia

n *Stapleton' Doctrin Prin. de hac quæst. Putida Calumnia.*

* *Caluinus aduersus Libertinos cap. 14.*

dabilia opera Diaboli, cẽsẽtes quod nihil agat nisi à Deo constitutum. Hæc autem Hæresis originem cœpit à Simone Mago; nos obseruare debemus opera ex malo siue agentis malo esse, interim Deus omnia gubernat, & in bonum finem dirigit, ita vtitur Diabolo, vt Nihil habeat Cvm eo commvne magis quàm solis radij ex corruptione cadaueris, aliquid corrupti ad se trahit, nec tamen puritate sua efficit, vt cadauer minùs putidũ ac fœtidũ sit, sic Deus per Impios ita operatur vt neque iustitia, quæ in ipso est, eos iustificet, nec ipse eorum iniustitiã, & corruptione contaminetur. *In quo Caluinus Augustino suffragatur. Aduocatus.* ° Deus, inquit Augustinus, non est Autor peccati, quia peccatũ priuatio est, ac ad faciendũ peccatum concursus causæ Moralis necessarius est, at Dei concursus cum homine est Natvralis, & vniuersalis. p Et Thomas reddit rationem: In peccato, inquit, duo sunt; Operatio, & defectus ipsius: Operatio quidẽ secundum rationem operationis in Deum referẽda est: sed defectus nullo modo; quia defectus solùm in causam deficiẽtem reduci potest, Deus autẽ non est causa deficiens. *Et, vt nemo Caluinũ accuset, qui vel Canum Doctissimum Scholasticũ, vel Suarem Jesuitam velis defendere, his Aduocatis, multa paucis perstringam: in quibus quæstionis huius summam complectar:* q Hæc etiam opera non fiunt nisi Deo Volente, neque ipse influit in ea, nisi Volvntarie: quod etiam verum est de operibus Peccatorum, quatenus à Deo fivnt vel

Caluinus sibi obiectas hæreses disertis verbis refellit, & execratur.

o *Sebastius Barradius Cõcord. Euang. lib. 4. cap. 6.*

p *Vasquez Jesuita in Thom 1.2. To. 1. quæst. 79. art. 2. cap. 5.*

q *Suarez Jesuita lib. de varijs opusc. Theol. lib. 4. disp. 1. §. 2. num. 14.*

Deus in illa influit: nam quatenus est vniuersalis Prouisor sapienter iudicat EXPEDIRE tales actus permittere & ad illos CONCVRRERE, & Iustissimè hoc ipsum VVLT. Oportet tamen in peccando DISTINGVERE, aliquid quod à DEO fit, & quod à DEO NON fit: Operatur enim Deus ACTVM PECCATI, nō malitiam eius. *Vel quod idem est:* [r] Deus est naturalis causa motionum omnium, etiam malorum, non autem moralis, hoc est, NEC SVADET, nec imperat malum. *Ecquid diuersè Protestantes?* [f] De actibus malis quoad formale peccati, non est controuersia inter Catholicos: sit ergo fide certum Deū nullo modo inclinare ad formale peccati: NEQVE HÆRETICI) *sic Protestantes, parùm Catholicè, nominat)* HOC NEGANT, benè enim norunt NEC Deum posse INTENDERE formale peccati, NEC INCLINARE voluntatem hominis, vt illud intendat. *quid multa?* [t] Quod dicunt Protestantes Deum nobis sua omnipotenti voluntate necessitatem imponere, in hoc NON REPREHENDVNTVR à Catholicis, eò quòd quasi aliquid asserant, quod vel reipsa contradictionem, aut repugnantiam inuoluat, aut Dei omnipotentiam superet: Propriam causam peccati FATENTVR ADVERSARII esse voluntatem humanam. *Quis non Protestantibus felicitatem suam meritò gratuletur, quibus veritas ipsa, vel ex Aduersariorum ore profecta, patrocinatur?*

[r] *Canus locis Theolog. lib.2. cap.4.*

[f] *Suarez Iesuita lib. de variis opusc. Theol. lib.2.c. 2. Num 5. Iesuita palam Protestantibus patrocinatur.*

[t] *Suarez Iesuit. in opusc. Theol. lib. 1. cap.2.§.* Non ergo. *Quâ sententia disputatio Bellar. integra excussa euanuit lib.6. de Amiss. grat. c.16.§.* Ceterum. *vbi in hanc opinionem acriter inuehitur.*

CA-

Caput XXVI.

Hæresis Tertia de perdita imagine Dei in Adamo.

ADuersarius. [a] Tertia hæresis est Originis. Primò. Adamum imaginem Dei perdidisse, ad quam creatus erat. idem Caluinus lib. 2. Institut. cap. 1. S. 5. per peccatum, inquit, primi hominis obliterata est cœlestis imago. [b] De homine quid? Imago Dei in homine deleta est, nulla boni scintilla superstitit: tota natura quoad omnes partes ita funditus euersa, vt ne renatus quidem quicquam sit aliud intrinsecus, nisi mera corruptio, atque contagio. sic Protestantes. *Primo, Distinguendum est de imagine, nam significat, vel animæ rationalis substantiam, vel tantum dotes & qualitates animæ spirituales: quæ Distinctio fortè Originem, certè quidem Caluinum, à suspicione Hæreseos vindicabit. Aduocatus.* [c] Origines per imaginem intelligebat, vel naturam, seu substantiam rationalem; vel significabat similitudinem, seu animi qualitatem: quod si Origines secundum hunc modum vsurpauerit; quis non videt ibi nullam esse hæresis suspicionem? *Et quis non videt, Alphonso Moderatore, Caluinum omni Hæresis suspicione prorsus liberari? verum hoc sapit Hæresin scilicet quod* Imaginem obliteratam esse dixerit. *dixit fateor, atque insuper fatebor Caluinum Hæreticum fuisse, nisi etiam verè Catholicos idem & sensisse, & dixisse constiterit: Aduocatus.* [d] Solent plerique per substātiā, quā Pro

a Bellar. lib. de notis Eccles. cap. 9.

b Campianus Iesuita rat. 8. pag. 59.

c Alphons. de Castro lib. 2. aduersus hæres. tit. Adam.

d Maldonat. Ies. Comm. in Luc. 15.

Eadem patrũ & Caluini de hac quæstione ratio & penetratio.

digus dicitur, PERDIDISSE, Luc.15. LIBERVM ARBITRIVM, cæteraſque naturales facultates, interpretari. Sic Auguſtinus, Beda, Euthymius, Bernardus, quæ tamen ſano ab ijs ſenſu dicta ſunt: alij per eam Subſtantiam perditam, IMAGINEM & ſimilitudinem ſignificari putant: Ambroſius, OMNIA, inquit, naturæ ornamenta conſumpſit, & Auguſtinus ſerm. 37. de verbis Domini. *Campiani occurramus calumniæ.*[e] Aliqui ex noſtris exponunt hominem liberè moueri in Deum, cùm ab eius gratia excitatur, quoniam ſponte, & pleno iudicio mouetur. idem omninò Caluinus docet. *Rurſus Reum ipſum examinemus: Is cùm per imaginem intelligit tantum Dotes veræ ſanctitatis, hanc dicit per lapſum prorſus obliteratam fuiſſe:* * Conſtat Adamum creatum eſſe ad imaginem Dei, quo indicat factum eſſe participem diuinæ tum ſapientiæ tum Iuſticiæ, virtutis & innocentię, hęc COELESTIS IMAGO obliterata fuit. *Cùm verò lumen rationis naturalis integrum intelligit, tum ait,* * Regenerationis ſcopus eſt vt Imago Dei, quę per primam tranſgreſſionem fœdata, & tantum non obliterata fuerat, in nobis reformetur. *Vtrámque ſententiam Ieſuita ſic reconciliabit.* [f] Reſpondeo imaginem Dei aliam eſſe naturaliter impreſſam in intellectu, nempè memoriam, & voluntatem, & huius nihil minui intrinſecè; ſed tantum extrinſecè, & ideò nunquam deleri, quantumuis extrinſecè minuatur: aliam verò eſſe imaginem Dei, homini per gratiam, & Charitatem impreſſam: his enim qualitatibus Deo ſimiles efficimur, & hęc

e *Bellar. lib 6. de lib. Arbit. cap. vit.*

* *Caluinus loco quẽ Bellar. ſuprà citauit in li. 4. de notis Eccleſ. cap. 9.*

* *Caluinus l. 3 de Iuſtificat. cap. 3. nũ 8. & 9. vt citat. eum Stap. Prompt. in Heb. 2. Quadrageſſ. §. Nunc.*

f *Vaſquez Ieſuita. in 1. 2. Thomæ. Tõ. 1. diſp. 137. num. 14.*

hęc OMNINO AMITTITVR per peccatū; & de hac intelligēdi sūt Origines,& Augusti-nus,(*addi enim potuit*)& *Caluinus.tu perge.Aduersarius.*[g]Origenes secūdò docuit:Infernū nihil aliud esse quā Cōsciētię horrorē.Idē Caluinus Instit.3.Cap.vlt.*Vult quidē Gehēna pœnam nōnullā in Cōsciētia cruciatu cōsistere;at eū docere,*nihil aliud esse Infernū,*calūnia est;igne vel infernali Cōsciētia purgāda.Reus**Quemadmodū dominus beneuolētiā suā erga fideles,pręsenti bus bonis testādo spiritualē fœlicitatē eiusmodi typis,ac symbolis tūc adūbrabat:ita dabat in POENIS CORPOREIS IN REPROBOS iudicij sui documēta.*Hæc Caluinus.igitur Reproborum corporibus pœnam æternam infligendam esse palam astruit, corporibus inquam, non modo Conscientijs.Hic nihil opus erit Aduocato.*

g *Bellar.lib.4. de notis Eccles. cap.9.§. Origines,&c.*

* *Caluin.Instit. cap.11.§. 28. secundum edit.primam.*

CAPVT XXVII.

Hæresis Quarta de mulierum ministerio.

ADuersarius.[h] Quarta hęresis est Peputianorū,qui mulieribus sacerdotiū tribuebāt, at Lutherus docet tā mulierē, quā Sacerdotē absoluere,& iam regnat in Angliâ Mulier Pōtifex, apud Caluinistas.*Lutherus quid sibi voluit? Reus:**In remissione culpę nō plus facit Papa, quā quiuis Sacerdos,imò, cùm Sacerdos abest, quā quilibet Christianus.*Aduocatus.*[i]Credidit Lutherus totā vim delēdę culpę, non in Ministro,sed in fide Credentis sitā esse,& non potestati Ministri,sed fidei,qua in verbum Dei credimus,remissionis effectū esse tribuēdum.*Recte exposuit Lutheri sententiam , sed male excogitauit:rursus loquatur Reus;** Apost. 1. Cor.14.

h *Bellar. cap. 9.§.Peputiani*

* *Art.13.*

i *Roffens. art. 13. aduers.Lutherum.*

* *Luther.dom pasc. prox.in Ioh.20. Lutherus in Ecclesia ordinem & ordinationem efflagitat.*

Omnia cum Ordine fiant. at ſi omnes Sacramenta porrigere velimus, quis futurus eſſet ordo? ſi omnes ſimul concionari, qualis coaxatio? qualis iam ranis in vſu eſt. Omnes Sacramenta adminiſtrandi poteſtatem habemus, ſed nemo ſibi hoc temerè, vt exerceat, aſſumere debet; NISI is, Qui AB ECCLESIA ad hoc DESTINATVS fuerit: idem ſentiendum eſt, de poteſtate ligandi, & ſoluendi. *Hanc calumniã igitur retorquendo diluemus. Lutherus mulieribus facultatem abſoluendi, nẽpe* declaratiuè, *&* *priuatim tantum tribuit, vos etiã baptizandi conceditis. quid intereſt? ille veſtrã abſolutionem, vt non Sacramentum repulit, vos Sacramẽtũ verũ temeraſtis. Aduo.*[k] vt Laici baptizent (vſus multis abhinc ſeculis vſurpatus) Si Miniſter in tempore non adſit, non video, inquit Caluinus, quàm firma ratione poſſit defendi. *Qua verò ratione, etiam damnari poßit procul dubiò Tertullianus planè vidit.*[l] Tertullian⁹ in prẹſcript. hẹreticos variis deſcribit coloribus, ipſæ mulieres, inquit, hæreticæ, quàm procaces ſunt? quæ audẽt docere; curationes promittere, forſan & TINGERE. *De altero cauillo, primò, pars innocens defendenda eſt, deinde verò pars rea damnanda. Ad reginam Angliæ quod attinet, dicimus.* Regium eſſe à non bonis audire malè. *Hoc enim quod ex Cochlæo obiicis, iſtius nobilißimi Scurræ frontem perfrictam magis decuit, quàm ſingularẽ (Bellarmine) eruditionem tuam. Ego Anglus cùm ſim hominis non Anglici apologia vti poſſim.* * Nullum primatum Regina Angliæ exercet, quem non Iehoſaphat, & Ezechiæ Deus

k Bellar. lib. 3. vel 4. cap. 9. de notis Eccleſ. 1.

l Roffenſ. art. 33. aduerſ. Luther.

Baptizandi Miniſterium Mulieribus nullo modo competit.

**Sterinus Apolog. aduerſ. Caſter. Ieſuit.*

Regina Angliæ nullam niſi regiam iuriſdictionem vnquã exercuit

Deus tribuebat. *At hic licet nostræ Regionis incola non fuit, fuit tamen Religionis nostræ acerrimus defensor. Aduocatum accersam, omni exceptione maiorem. Aduocatus.* [m] Non minor, neque inferior esse debet autoritas Principum Christianorum, quàm olim in republica Israelitarum fuit, non modò, vt legem diuinam (ex præscripto Dei illis commendatam) immaculatam conseruent, sed vt ad eam vitam suam instituant, exemplo piorum Regum, qui Leuitis & SACERDOTIBVS MANDARVNT, vt Dei cultum ad præscriptum diuinæ legis ministrarent; illi ordinem Sacerdotum confusum, & dissipatum composuerunt, officium quemque exequi iusserunt; horum piorum Regum præclara instituta pij Reges Christiani sedulò imitati sunt. Constantius, Theodosius, Carolus, quorum vigilantia in CONSTITVENDIS REBVS ECCLESIASTICIS ex historijs satis apparet. Principum officium olim iam habitum est, Concilia Præsulum, & Doctorum conuocare, quæ ad constituendam Ecclesiæ pacem pertinerent diligenter inquirere: officij sui Ecclesiasticos viros in tollendis falsis cultibus COMMONEFACERE. nam Seculares Principes Deo rationem reddituri sunt, propter ECCLESIAM, quam A CHRISTO tenendam SVSCEPERVNT; neque huic Principum officio detrahit exemplũ Oseę, qui Sacerdotum officium de adolendo incenso vsurpabat, & ob eam rẽ lepra percussus diminutus erat: neque enim id agitur, vt ipsi Principes, & Magistratus propria Ministrorũ

m *Cassãder in Consult. Art. 16*

officia, quę sunt prędicandi, & Sacramenta administrandi, inuadant, sed vt eos in suo officio contineant: nec ad rem pertinet, quod Principes ouium numero collocētur, qui se totos pastorum curę committere debeant. nam in diuinis literis Reges non modò oues, verum etiā Patres nutricij, etiam Ecclesiæ appellantur, qui vt ipsi nec oues pascent, nec de pabulo de se iudicare debent, tamen Ouibus de idoneis Pastoribus prospicere, & vt illis idoneum pabulum suppetat PROVIDERE tenentur. *Ecquis potuit Anglus pro Principis sui Autoritate respondere disertius? huic eruditißimi hominis defensioni nostrates Seminarii contra fratres suos Iesuitas in Apologiis suis astipulantur. At illa (inquis) in eligendis designandisque Episcopis autoritatem sibi vendicabat: esto. &* [n] Nos (*inquis*) non negamus quin populus aliquando Episcopos elegerit, sicut nunc in plerisque locis per Pontificis autoritatem Episcopi à REGIBVS eliguntur. *Nec aliud aliquod vel prædicandi vel Sacramanta administrandi munus Elizabetha Princeps magis, quàm olim soror eius Maria vnquam attigit, indigna omni laudis præconio si attigisset: sed audi.* [o] Audi Elizabetha regina potentissima, his te Principibus adiunge, dignam Maioribus, dignam ingenio, dignā literis, dignam LAVDIBVS TVIS. *En Iesuitica Secta de Elizabetha encomium, na (tu igitur Bellarm.) homo in alienâ regione curiosus es nimis, in tua planè peregrinus qui Papissam Anglam abs te malitiosè confictam aliis obiicere malis, quàm Anglam vel Moguntinam vestram verè Papam agnoscere*

[n] Bellar. lib. 1. de Clericis cap. 7. §. Argumentum nonum.

[o] Camp. Iesuit Rat. 10.

noscere: Aduocatus.[p] Accepimus fœminam Anglam Ioann. octauam duos annos REXISSE SEDEM ROMANAM, sacros ordines contulisse, Episcopos prouocâsse, ADMINISTRASSE SACRAMENTA, & cętera Pontificum Romanorum munia exercuisse.[q] Quam historiam multi, propter rei fœditatem, omiserunt. *De hoc, vel potius hac * papa alibi plenius diximus, vbi viginti Pontificiæ professionis testibus locupletißimis, eius historiæ veritas asseritur.*

p *Agrippa de vanitat. sciēt. cap. de sectā Monastica.*

q *Volateranus in Comm. suis Pont. Rom. dicatis.*

* *Suprà cap.* 19.

CAPVT XXVIII.

Quinta hæresis de concupiscentia in Renatis.

ADuersarius.[a] Hęresis quinta Procli, Peccatum in renatis semper viuere: concupiscentiam enim verè esse peccatū, nec radicitus tolli per Baptismum , sed sopiri per fidem, vt est apud Epiphanium hæres. 64. vbi ponit refutationem huius ex Methodio, idem Protestantes. *Liceat nobis ex eodem Methodio huius cauilli refutationē petere, quia. Aduocat.** Proclus resurrectionem excutit, dicit animas sine corpore ante mandatum vixisse, postea in corporis vinculum & carcerem, & pedicas coniectum, & sine corpore impossibile esse peccare. *Hac omnia Methodius: Secundo Respondeo. Cum Proclus ait peccatum viuere, id intellexit Regnare, & dominari etiam in Renatis: id tum ex assertione Procli , tum etiam ex responsione Methodii satis constat. ille.* * Ne haberet homo malū immortale peccatū PRÆDOMINANS,

a *Bellar. lib. de notis Ecclesi. cap. 9. & lib. 1. de Baptismo c. 13. Idem Perer. Ies. Comm. in Rom. 5. Bellar. abutitur testimonio Methodii.*

* *Methodius apud Epiphā. loco citato.*

* *pag. 162.*

&c.*hic.** Si talis est natura carnis, vt legi Dei SVBIICI nequeat, quomodo Paulus hortatur: Non REGNET peccatum,&c? *Et probat toties carnem subiici, quoties actualibus non inseruit.** Non paret scortationi, delicijs; omne enim peccati studium per carnem (*intelligit corpus*) consummationem acquirit. *Denique** Lex Spiritus vitę per Christum, pęnitus peccatum REGNANS in carne vicit. *Hac Methodius contra Proclum, an idem Protestantes cum Proclo?* Peccatum regnare, *Dic obsecro, quid sibi vult. Aduocatus.*[1] NON REGNET PECCATVM.&c.* Rō. 6. Nomine peccati omnium consensu CONCVPISCENTIA accipienda est: quę quidem tum Metaphoricè Regnare, & imperare dicitur, cum ardentius incitata CONSENSVM voluntatis extorquet. optimè: *an insuper peccatum Regnans Protestantes in renatis astruunt?* Dicunt Protestantes concupiscentiam in renatis esse peccatum, LICET NON SEMPER REGNET. *Ergo iam Protestantes absolues? minimè, quamobrem verò? Aduersarius.* Quod Proclus, hoc idem posteà Messaliani hęretici docuerunt, vt est apud Theodoretum; hęc est ipsissima hęresis Lutheri, hæres. 2. & 31. eadem Calu. Inst. lib. 4. Idem Philippus. *Respondeo, Protestantes nec Messalianorum hæresin tenere, nec omnino hæresin. primùm. Aduocatus.* [e] Messaliani tantam vim orationi tribuebant, vt Baptismo derogarent, dicentes NVLLAM VTILITATEM Baptizatis ex baptismo accedere, sed solam orationem studiosam DÆMONEM INHABITANTEM EFFVGARE. ATQVI, Luthe

* *Pag.171.*
* *Pag.173.*
* *Pag.175.*

b *Bellar. lib. 5. de amiss. grat. cap. 3. §.* Similis Tropus, *&c.*

a *Rom. 6*

Proclus peccatū, regnare in renatis, hæreticè docuit, quod Protestantes orthodoxè negant.

c *Bellar. ibid, cap. 10. in principio.*

d *Bellar. lib. de notis Eccles. cap. 9.*

Obijcitur protestantib. Messalianorum hæresis cum prorsus contrarium Protestantes defendunt.

e *Alphons. de Castro lib. 3. de hæres. Tit. Baptism.*

[f] Lutherus art. 2. ait omnia PECCATA in baptismo REMITTI. Caluinus, omnium peccatorum, inquit, REATVS per Baptismum DELETVR. Philippus, Peccatum in Baptismo REMITTI, vt non imputetur; *Nunc doceo secundum; sed tu prius ipsam hæresin designa.* [g] Dicunt Protestantes concupiscentiam in Renatis verè esse peccatum. *Reuerâ sic dicunt, & verum dicũt: certè quidem peccaturi, si aliud aut dixerint, aut senserint. Primum, quia: Aduocatus:* Heb. 12. Deponentes circumstans peccatum &c. [h] Concupiscentiam Carnis aduersus spiritum Sanctum intelligit, quã appellare PECCATVM Apostolus SÆPE solet. vt Rom. 7. & 8. *sic igitur eam appellare vox Apostolica sonat. iam.* [i] Sceleratum est modum loquendi, & quoad rem ipsam verum, & per se SCRIPTVRAS IMITANTEM tanquam blasphemum & inauditum portentum traducere. *Esse quoque propriè peccatum ex Consequentia euincam insolubili.* [k] Non quod est præter, sed quicquid est CONTRA legem Dei est MORTALE peccatũ. Nec enim aliter peccatũ intelligi possit, quàm quod sit legis transgressio. *At* [l] FATEMVR CONCVPISCENTIAM esse quandã iniquitatẽ, & aliquãdo Obliquitatẽ, non modò contra dominatum mentis, verùm etiam CONTRA LEGEM Dei. *Quod idem* [m] *Vega Concilij Tridentini Interpres approbatißimus de omni veniali peccato verum esse concedit non inuitus. sed nolo vobiscum rigidè agere, nolo negatam extorquere veritatem, quam licet oblatam accipere: De quo ex Cassandro vestro * paulò post:*

f Bellar. lib. 1. de Baptism. cap. 13. §. Hoc nostro, &c.

g Ibid. cap. 9. An concupiscẽtia in Renatis sit propriè peccatum.

h Ribera Iesuit. Comm. in Heb. 12.

i Tannerus Ies. exam. Hun. Relat. cap. 13. §. Sed quia.

k Bellar. lib. 4. de Iustificat. cap. 13.

l Staplet. lib. 3. de Concupisc. in Renatis c. 2.

m Vega lib. 14. de Iustific. c. 15.

* Infrà lit. n

intereà qua sit in hac parte hæresis, Patrum aduersus Hæreticos responsa satis significabunt. [n] Pelagiani olim affingebant Catholicis talem errorem, quasi dicerent. Per Baptismum non auferri omnino peccata, sed quasi Capillos radi, remanentibus eorum radicibus, vnde iterum renascantur. B. Augustinus, dicunt, inquit, Pelagiani Baptisma non dare omnem indulgentiam peccatorum, aut auferre crimina, sed radere, vt omnium peccatorum radices in mala carne teneantur. Quis hoc aduersus Catholicos, inquit Augustinus, nisi Infidelis affirmat? Dicimus enim Baptisma dare omnium indulgentiam peccatorum, & auferri crimina non radere; nec vt omnium peccatorum radices in mala carne teneantur, quasi rasorum in capite capillorum, vnde crescunt iterum resecanda. Eodem spectare videtur, quod B. Gregorius habet. Si qui sunt, qui dicunt peccata Baptismate superficie tenus dimitti, Infidelis est. Si peccata in Baptismo non funditus dimittuntur, quomodo qui lotus est, mundus est totus, cui de peccato aliquid remansit? *Iam verò & omnia peccata in Baptismo remitti, & concupiscentiam in Renatis per gratiam non esse, Criminale peccatum Caluinus, & Lutherus, palam docent: esse tamen adhuc sua natura peccatum vestrûm multi tenent, materialiter tamen peccatorum radicem manere nulli non libenter dabunt, hoc* [o] Ex Augustino & reliquis Ecclesiasticis Scriptoribus conuenit, eam concupiscentiam, etiam post Baptismum reliquam, Apostolum, & eum secutum Augustinum, peccatum nonnun-

n Perer. Ies. Comm. in Rō. 5. num. 9.

o Cassāder lib. consult. art. 2.

nonnunquam appellare, non modò, quia ex peccato factus est, sed quia est fomes peccati, & DOMINATIONI MENTIS RESISTIT. certè insignis Theologus apertè asserit, etiā in REGENERATIS manere peccatum, etiamsi non imputetur. [p] Si peccati rationem in vitio illo, & iniquitate, languore & morbo constituas, cui Spiritu resistendum est, ne illicitos actus gignat, non ineptè PECCATVM DICITVR; sin peccati rationem in ipsa OFFENSA Dei & REATV, cui ex aduerso pœna & damnatio respondet, sitam intelligas; non est peccatum in regeneratis, quia nisi ei voluntas consentiat, ad peccatum non deputatur. *Non potuit causam hanc Caluinus definire disertius, peccatum est igitur, nec mirum, nam,* [q] Tā potentissime visceribus nostris inhæret venereæ rei cupiditas, vt ne cogitare quidem de explenda cupiditate possimus, quin voluptate nescio qua occulta tangamur, quam plerique NIMIVM VENIALE peccatū esse volūt. *Ex his satis intelligis, tam abhorrere nos ab Hæresi, vt sententiam nostram iuxtà cum Ecclesiasticis Scriptoribus, Theologi vestri insignissimi, opinione vestra Catholici, tanquam Catholicam amplectantur, quod suus proprius, & destinatus locus αὐθέῳ, abundè demonstrabit. Esse etiam radicem peccatorum omnium, quæ post Baptismum perpetrantur, vtinam experientia nostra non tā palam vociferetur, vt non opus sit nobis, Bellarmine, his testimonijs tuis:* [r] Concupiscentia est fons tentationū, est lex membrorum repugnās legi mentis, est peccati fomes: est potētia animi vitiata, assimulata canibus rabiosis, in carne materialiter pec

Concupiscentiam esse peccatum.

[p] *Idem ibid.*

[q] *Viues Cōm. in August. de ciuitate Dei. lib.1. cap.9.*

[r] *Bellar. hæc singula copiosè. vide Indicem controu.3. general. in hāc vocem* Concupiscentiā.

catum, quod non tollitur per Baptismum, sed remanet in renatis. CONTRA SPIRITVM vsque ad mortem pugnans, quæ adolescentes adigit ad insaniam, & Insignes viros peruertit. *Postremò (libet enim addere, vt Messalianos hæreticos affines vestros possitis agnoscere) Aduocatus.*[f] Aduersus ignauos Monachos, qui tum in Africa errorem hunc à Messalianis hæreticis enatum fouebant, Augustinus scripsit librum de opere Monachorum, quo tria potissimum demonstrat: primum; vt Monachi, qui nullo Euangelico negotio, nulla curâ Ecclesiastica occupantur, non vitam sine vllo labore manuum transigant ociosam, &c.

[f] *Sixtus Senens. Bib. lib. 6 Annot. 3. 17.*

Caput XXIX.

De duab' alijs Hæresibus. { *Prima Pœnitentia subsidium: Secũda personas Trinitatis euertit.*

A*Duersarius.*[a] Hęresis sexta Nouatianorum error præcipuus erat, non esse in Ecclesia potestatem reconciliandi Homines, nisi per Baptismum: postea etiam addiderunt, nõ debere Baptizatos inungi Chrismate ab Episcopis. Caluinus negat vllũ esse Sacramentum pœnitentię pręter Baptisma, Lutherus pœnitentiam reijcit. Augustana confessio cõfirmationem, Caluinus Chrismatis vnctionem. *Dabo equidem operã in singulis tibi satisfacere. Primò, ad partem priorẽ. Aduocatus.*[b] NOVATIANA hęresis peccantibus OMNEM pœnitentię virtutẽ tollit, dicens eos, qui semel post

[a] *Bell. lib. 4. de notis Eccles. cap. 9* §. Nouatianorum.

[b] *Alphõsus de Castro lib. 12. aduers' hæres. Tit.* Pœnitentia.

post baptismum lapsi sunt, NVNQVAM postea consequi REMISSIONEM peccatorum ETIAM-SI EOS POENITEAT. [c] Omne peccatum lethale post Baptismum commissum irremissibile censuerunt.[d] In Ioh.5.4. Dixit Christus noli amplius peccare; ne deterius aliquid tibi contingat. Ex quo loco probat Pacianus contra Nouatianos, non negandum esse POENITENTIBVS veniam, nec enim dixisse Christum iam noli peccare, quia non sanaberis iterum, sed, ne deterius aliquid tibi contingat. [e] Dicunt Protestantes in Christianis post baptismum requiri fidem, & POENITENTIAM, vt iustificentur, & remissionem consequantur. [f] Caluinus non vult opus esse nouo pœnitentię sacramento quo cœlesti Patri reconciliemur, cuius, inquit, vis in Baptismo viget, ideoque Baptismi memoriam esse repetendam. *Quid igitur est de quo controuertitur?* [g] Non de quauis pœnitentia inter nos, & Protestantes controuersia habetur, Pœnitentia vel in sola mentis conuersione, atque interna peccati detestatione cõsistit, vel in externis signis, vt mœrore, lachrymis, cõfessione, corporis afflictatione se prodit. neque de hac re vlla controuersia est: Ipsi Aduersarij, Caluinus, & Kemnitius, opera externa laboriosa, vt signa verę pœnitentię internæ non reijciunt. Deinde absolutionis RITVM aliquem fere ommes agnoscunt. Sed hic est status controuersiæ, vtrùm pœnitentia, signis externis manifestata, accedente ad eã verbo absolutionis, sit Sacramẽtum propriè dictum. *Præsertim*

c *Vega lib. 13. de Iustific. cap.2. pag.186*
d *Maldonat. IesuitaComm. in Ioh.14.*
e *Bellar. lib.3. de Iustific. cap.6. & sæpè aliàs*
f *Lindanus panopl. lib.4.c.57*
g *Bellar. lib 1. de Pænitent. cap. 8. §. Vt igitur. Iesuita Caluinum accusat pariter & excusat.*

cum fictum Sacramenti Pœnitentiæ nomen repudiant, non ipsam Pœnitentiam, quam Patres docuerunt.[h] Vera Pœnitentia (inquit * Ambrosius referente Magistro) est virtus, qua, cõmissa cum emendationis proposito plangimus, & plangenda vlteriùs non committimus. Idem * Gregorius. quam Lactantius Recipiscentiã vocat. *Nouatiani pœnitentiæ, & contritionis remedium omne lapsis abstulerunt post Baptismũ: Protestantes tantum pœnitentiæ sacramentum, nec tamen omnino Sacramentum negant aliquod esse: Illi veram virtutem pœnitentiæ: hi tantum ritum externum reiiciunt: id est, Protestantes prorsus negant, quod Nouationi affirmant: & tamẽ illis Nouatianam hæresin aspergitis. Vtinã itáque te Bellarmine, istarum calumniarum aliquando pœniteat. Ad Partem posteriorem transeamus, de Confirmationis Chrismate siue Baptismatis: Protestantes non dicere demißius possunt, quàm olim de impositione manuũ Hieronymus. Aduocatus.*[i] Dicit Hieronymus impositionem manuum multis in locis ad honorẽ Sacerdotij magis, quã legis necessitatem facere, significat eam non esse absolutè necessariam. *Quàm insuper non sit necessaria confirmatio, confirmat praxis vestra.*[k] In regno Angliæ nullius Episcopi, adeoque nec confirmationis vsus à primo anno Regni Elizabethæ à Pontifice nobis concedebatur. *sic loquuntur Seminarii de his infrà.*[l] Christus baptismum instituens, nullum de Chrismate adhibendo dedit præceptum, hoc igitur amisso Baptismus nihilominus est perfectus: per hanc rationẽ refellitur alter error Claudij Taurinẽsis

h *Vega li. 13. de Iustific. cap. 16.*
* *Ambros. in Serm. Quadragess. li. 13. c. 16.*
* *Gre. Ep 37.*

i *Greg. Valẽt. Iesuita lib. de num. Sacram. cap 31*
Impositio manuum.

k *In libellis suis aduersus fratres Iesuitas.*
* *Infrà.*
l *Alphõsus de Castro lib. 3. ad uers. hæres. Ti. Baptism. hæres. 6.*
Signum crucis in Baptismo non est per se necessarium.

sis Episcopi, qui dixit Baptisma esse nullum, nisi signum crucis fronti Baptizati infigeretur. hic autem manifestus est error, constat enim Christum cùm institueret Baptismum numquam de signo crucis meminisse. *Postremò, vos, qui Nouatianos Hæreticos alijs obiicitis, vereor, vt in eorum exemplo, seu spectaculo quodam, possitis vultum vestrum minimè Catholicum contemplari: quid est enim quod aliâs docuistis?* [m] Asserimus nos legem Dei rectè implere posse, & esse omninò perfectos. *Quid ferè aliud Nouatiani iactarunt? Aduocatus.* [n] Nouatiani, ob arrogantissimam puritatis, ac sanctimoniæ opinionem, apud populum se Catharos, id est, puros, esse iactitabant; & de Ecclesia pœnitentiā submouebant. [o] Quos propterea Nazianzenus appellat NOVOS PHARISÆOS, & nomine duntaxat, non animo & voluntate, puros.

m *Bellar. lib. 4 de Iustific. cap. 10. & deinceps.*
n *Lindanus panopl. li. 4. c. 64*
o *Ribera Iesuita Comm. in Heb. 6. num. 11*

Hæresis septima, contra Trinitatem personarum.

Aduersarius. [p] Hæres. septima est Sabellij: vnam tantum esse personam in Deo. Idem tenebat Michael Seruetus, & eadem sententia iam in multis locis regnat. *Malitia interdum vsque adeò impotens est sui, vt cum gratiæ causa nihil faciat, omnia tamen sint grata, quæ facit. sic* tenebat (*inquis*) Seruetus. *certè, qui nimirum. Aduocat.* Seruetus Hispanus in Geneua, autore Caluino, dignum scelere suo supplicium pertulit. *Tu in toto hoc capite Caluinum, & Lutherum ex professo oppugnas. hic Caluinum huius hæresis non autorem, sed vltorem esse, confiteris.*

p *Bellar. lib. de notis Eccles. cap. 9.*
Caluinus hæreseos vindex.
q *Bellar. præfat. in controuers. de Christo. §. Primi[illegible] minis. [illegible] cum igit[illegible]*

Capvt XXX.

Hæresis octaua Manichæorum in duobus: { *Primò, facultatem liberi Arbitrij tollit.* *Secundò, Patriarcharũ dignitatem deturpat.*

A *Duersarius.* [a] Hæresis 8. Manichæorum, quorum erat (vt ait Hieronymus) damnare naturam, & liberum auferre arbitrium, nec peccatorum originem (inquit Augustinus) libero arbitrio tribuebãt. Idem omnino Lutherus; qui librum scripsit de seruo arbitrio: idem Caluinus, qui non permittit homini liberam electionem VLLA IN RE, nec nomen liberi arbitrij possit tolerare. [b] Hic est Protestantiũ Atheismus. [c] Deus, inquit Caluinus, est autor & causa peccati. *Imo; Reus.* * Euanescat stultũ Manichæorum nugamentum, qui cum substantialem in homine malitiam imaginantur: alterum illi conditorem affingebant, ne iusto Deo viderentur malitiam, aut mali principium assignare. dicimus hominem naturali vitiositate corruptum, sed quę à natura non fluxerit. *Cùm igitur vos quidem rem oculis inspexistis; vtimini, si placet, alienis: & quantum à Manichæorum hæresi abfuerit Caluinus, facilè sentietis. Aduoc.* [d] Manichęi Arbitrium in VTRAMQVE PARTEM liberum tollunt, Caluinistæ liberũ TANTVM IN BONVM, non in malum. *Huc vsque verè, sed parum liberaliter, quia in omni spirituali bono libertatem negant, sed (nã profectò bonũ verè morale homini naturali super-*

a Bellar. lib. de notis Eccles. c. 9. §. Manichæorum.
b *Possiuinus Ies. lib. 3. de notis verbi Domini, pag. 92.*
c *Campianus Ies. rat. 8. in principio.*
* *Cal. Instit. cap. 2. §. 15. ex Edit. prima.*
Obiectam sibi heresin Caluinus non sine execratione reijcit, & cum ratione refutat

d *Maldonat. Ies. Comm. in Math. 7.*
Si vni Iesuitæ credimus Caluinus omninò Manichæorum hæresin tuetur: si alij; non omnino.
Vega lib. 2. de imbecill. natura cap. 12.

natu-

naturale est) in bonum tantum supernaturale. [e] CONCEDVNT quidem Protestantes libertatem ad iustitiam Philosophicam, atque ciuilem, sed non ad spiritualem, atque diuinã, hoc est, quoad opera legis externa, non interna. *Sed ne iustus, Aduersarius.* [f] In hoc est Caluinus magis impius Manichæo, quod Manichæus Deo malo tribuit mali initium, Caluinus Deo bono, qui nullam libertatem possit tollerare. *Quis te malus Dæmon in hanc sententiam impulit? an in primo peccatore liberum arbitrium Caluinus negat? Aduocatus.* [g] Caluinus CONCEDIT hominem præditum fuisse libero Arbitrio ANTE LAPSVM, sed nunc eo carere. *An etiam Deum authorem esse peccati non negat?* Deus (*inquit Caluinus*) non est peccati author. *Inter Manichæum, & Caluinum quid igitur distat? ille in natura creata liberum arbitrium negat: hic tantum in natura corrupta: ille libertatem ad omne bonum, hic tantum ad bonum spirituale: nostra igitur doctrina non est Manichæorum hæresis, sed ne hæresis quidem, neque enim possit hæresis cum veritate reconciliari. at Vega vester.* [h] Adiiciam viam qua iam NOBISCVM Protestantes in hac quæstione RECONCILIARI queant: *An etiam Catholici dici possunt, qui hæresi disertè repugnant? at ipse tu.* [i] Aduersus Protestantes, & QVOSDAM etiam CATHOLICOS liberum arbitrium defendemus. *Operam igitur, Vega, perdes, quia hic Iesuita reconciliationem non feret, sensum etiam Catholicorum oppugnabit, etiam Catholicum. quia. Aduocatus.*

e *Vega lib. 2. de imbecill. naturæ cap. 12.*

f *Bellar. ca. 3. quo supra.*

g *Bellar. lib. 4. de Grat. & lib. Arbit. c. 7. & lib. 1. de Grat. primi hominis cap. 1.*

§. In eodem. * Supra.

h *Vega lib. 2. de imbecill. naturæ cap. 12.*

i *Bellar. lib. 4. de lib. arbit. c. 16.*

Caluini sententia nec tam hæretica fuit, vt non & Catholicis exponi posset, & à veris Catholicis defendi soleat, atque [illegible] *tiam debi*[illegible]

k *Cassand. lib. Cõsult. art. 18.*

[k] Hoc, inquit Bonauentura, piarum mentium est, vt NIHIL SIBI tribuant, sed TOTVM GRATIÆ Dei, vnde quantumcunque aliquis det gratiæ Dei, etiamsi SVBTRAHAT potestati naturæ, aut LIBERI ARBITRII, à pietate non recedit, cùm verò aliquid gratiæ Dei subtrahitur, & naturæ tribuitur quod gratiæ est, ibi potest periculum interuenire. *Vtcunque veritas nobis faueat, vereor tamen quomodo Antiquitas aduersari videatur.* *Adver.*[l] Caluinus fatetur se repugnare toti antiquitati, semper, inquit, apud Latinos vox liberi arbitrij extitit, apud Gręcos, αὐτεξούσιον vocabulũ arrogantius, à quo ego abstinendũ censeo, dicit etiam omnes veteres, excepto Augustino, plus æquo humanas vires extulisse, & de libero arbitrio aut variasse aut vacillasse. *Quid dixerit audio, quàm verè, id expecto: ecqua ratio: Aduocatus.*[m] Dicit esse vocabulum AMBIGVVM, in altero sensu bonum, in altero falsum, ergo esse VITANDVM, & VALLA etiam optabat nomen à medio tolli de contrario.[n] In hoc Chrysostomus, Cyrillus, alijque Doctores Græci NON PROBANTVR.[o] Est eorum doctrina nimis AFFINIS Pelagianorum HÆRESI. *Quãuis duo Insignes Iesuitæ Caluini prudentiam approbâsse videantur, operætamen precium erit audire quid ipsius dicat Reus.* * Fundamentum Manichæorum est, nefas esse ascribi Deo mali creationẽ. Respondeo nulla Creatura in initio extitit, in qua non sapientiæ, & iustitiæ suæ specimen ediderat Deus. non ex natura, sed ex naturæ corruptione peccata nascuntur. *Caluinus*

l *Bellar. lib. 4. de notis Eccle. cap. 9. §.* Ac primum, &c. §. notandum autem.

Quantum pro libero Arbitrio Antiquitas *faciat.*

m *Bellar. lib. 4. de lib. Arbitr. cap. 5.*

n *Tolletus Ies. Com. in Ioh. 6.*

Antiquorum patrum auctoritas in hac parte, ab ipsis Iesuitis infringitur.

o *Maldonatus Ies. Com. in Ioh. 6.*

* *Caluinus Instit. lib. c. 6. §. 18.*

Quam Manichæorum hæres. Campianus Caluino imposuit.

Caluinus non modo deiicit, verum etiam detestatur.

ninus tantum abest vt Manichaeorum haeresin teneat, vt eam etiam luculenter refellat, imò, quam tu in Manichao odisse videri velis, in eandem ipse dilaberis. Accusatores. [p] Nos dicimus rebellionem carnis aduersus Spiritum, futuram fuisse in homine, ex naturæ conditione, si homo in puris naturalibus extitisset: quod Protestantes negant, quasi hoc sit Deum mali autorem facere. *Quasi hoc non sit, cum Manichao natura prima* vitiositatem *ascribere: imò quod Manichaus Deo malo (vtar ego ex te, in te, verbis tuis) Bellarminus Deo bono tribuit. De libero arbitrio plura paulò post.*

p *Bellar. lib. de gra. Adami c. 7. per totum caput pracipuè §.* Obiectio. *Fundamentum Manichaeorum. quod Caluinus labefactauit, Bellar. erigere & corrobare videtur.*

* *Infrà in huius notæ part. 2.*

Haeresis Altera.

Aduersarius. [q] Altera Manichæorum hæresis hæc fuit, accusabant veteris Testamenti patres, vt docet Augustinus Saræ fraudes, & impias imposturas, Abrahæ idololatriam, Sephoræ stultitiam etiam Caluinus tribuit. *O si inscitia in te tua tantum, & non etiam malitia hanc Caluino Haeresin affinxisset, sic quidem Caluinus, sed vah quantum χάσμα inter illorum haeresin, & huius veritatem interfuit? Reus.* * Impij Manichæi reiecto veteri Testamento legem, & Prophetas ludibrio habuerunt. *Caluinus errores Patriarcharum agnoscit, ita tamen, vt* Manichæorum errorem execretur: *eodem planè ingenio, quo ex Sanctis Patribus vestri celeberrimi, nimirum sancto, & modesto. Aduocatus.* [t] Manichæi SCRIPTVRAS veteris legis AVERSATI erãt, ideirco in Patriarcharũ mores cõtumeliosiùs inue-

q *Bellar. de notis Eccles. c. 9. Eos haereticos Bellar. Caluino veluti cognatos & consobrinos facit, quos ipse Caluinus vt sibi ac veritati hostes infestissimos strenuè persequitur.*

* *Caluinus aduers. Libertinos c. 3.*

t *[illegible] Bibliot. l. 7. c. 8. Patriarcharum vitia notari sine vitio possunt.*

hebantur. quanquam verò Patriarcharũ in veteri Testamento grauia crimina concedantur, non propterea Scripturæ minuitur authoritas, IMO nobis MAGIS COMMENDTAVR, vt fidẽ consequamur, quia Scriptura excipit nullius adulandam personam. quædam in vituperabilibus laudanda, quædam in laudabilibus vituperanda, non tacens. *Hæc ex Augustino vester Senensis. Secundo.*[s] Cur Moses narrauit ebrietatem Noah? primò vt ex hoc appareat simplicitas, & sinceritas historiæ omnia incorruptè narrantis.[t] sed inquiunt Manichæi, ille Iudas, qui cum Nuru sua concubuit, inter Patriarchas computatur, quasi verò iste Iudas, qui Dominum Christum prodidit, non inter duo-decim Apostolos numeretur. Sic Augustinus. *Hæc Iesuita, in quo igitur illi differant, quis non videt? Manichæi Patriarcharum vitijs seducti, veteris Testamenti fidem perfidißimè oppugnant. Protestantes & Orthoxi omnes; ex ijsdem vitijs, historiæ fidem confirmant, & ex fide historiæ Patriarcharum crimina facilè confitentur. Defensio non modo veritatis, verum etiam vtilitatis plenißima. quia :* [u] Quædam criminia Patriarcharum scriptis produntur (inquit Augustinus) vt quatuor hæc, videlicet fidem, eruditionem, timorem, spem consequamur, fidem historiæ, quæ nemini adulatur: eruditionem, vt ea vitia effugiamus, quæ Scriptura vituperat: Timorem, vt casus Maiorum sit timor Minorum: Spem, vt in talibus lapsibus non desperemus salutem. *Doctè imprimis, & eleganter, etenim.*[x] De viris pijs, & singulari Dei gratia excellentibus,

s *Perer. Iesuita Comm. in Gen. 9. & in 37. Iesuita iuxtà cum Caluino non modò concedit insignia fuisse Patriarcharum vitia: verum etiam concedi oportere eruditè probat.*

t *Idem.*

u *Sextus Senensis loco suprà citato.*

x *Perer. Ies. Comm. in Dan. 4. Gen. 9. per aliquam vitia nos ad virtutē erudimur.*

cellentibus, vt de Dauide, Salomone, Petro, LAPSVS TRADVNTVR. nimirum vt huiusmodi exemplis doceamur, qualis sit homo præsente Dei gratia, qualis item absente: scilicet qualis est aer præsente, vel absente, lumine, quale corpus, præditum, vel priuatum anima: aut homo compos mentis, aut vsu rationis captus. *Vel.* vt qui Lecturi erant, documentum ex alijs facerent, quod sibi vsui sit. *Qui vsus?* [z] PATRIARCHARVM VITIA SCRIPTVRA EXPOSVIT, vt qui fortis tibi videris, inquit Ambrosius, caueas ne cadas. *Primus vsus est in cautelam ne labare: Secundus, in consolationem ne lapsus desperes.* [a] Etiã SANCTORVM LAPSVS vtilis est, inquit Ambrosius, nihil mihi nocuit, quod negauit Petrus, profuit quod emẽdauit. *Ex his liquet, ex eadẽ gemula nos mel, Manichaeos venenũ sugere. hac adhuc in genere: video praterea aliquibus Instantijs tuis occurrendum esse. Aduersarius.* [b] Caluinus: Dominus, inquit, imputabat fidem Abrahæ, non cum adhuc IDOLIS seruiebat, sed cum multis iam annis vitæ sanctitate excelluisset. en Abrahamum Idolorum cultorem facit. *En verò grandem Caluini hæresin, scilicet. Aduocatus.* [c] Fuisse quidem Abrahamum aliquando SVPERSTITIONE INFECTVM docet Genebrardus ex sententiâ duorum nobilissimorum Rabinorum. cuius ego viri, ob singularem fidei Catholicæ ardorem, memoriam, noménque libenter vsurpo: in hanc sententiam, videtur impensior fuisse Ioannes Mazius, qui in hoc nostro tempore commẽtarios

z Perer. Com. in Gen. 19.

a Maldonat. Ies. Comm. in Math. 26.

b Bellar. lib. de notis Eccl. c. 9. §. Manichæi. *An Abraham olim Idololatra fuerit.*

c Perer. Iesuit. Comm. in Gen. 11. lib. 6. num. 255. *Sententiam Caluini doctores Pontificij permulti tenent, accuratéque defendũt.*

edidit in libros Ioshuæ, non minus Catholicos, quàm eruditos atque disertos, his verbis: non possum eos audire, qui magno conamine Abrahamum ab hoc IDOLOLATRIÆ SCELERE impurissimo vindicare, nescio quibus argutijs student: quasi verò non tanto illustrior sit gratia Dei, quâ illum est complexus, quanto erat ille sceleratior, minusque dignus fauore? hanc sententiam apertissimis verbis confirmare videtur Philo, confirmatur ex eo, quod Deus dicitur apparuisse Abrahæ; non dicitur Abraham vidisse Deum, sed Deus apparuisse Abrahæ: *Hac ingenuè Iesuita. quanquam addit.*

d Idem ibid.

d Verum contraria sententia mihi magis placet, & à me stat Iosephus, & *Suidas. Falleris vir doctißime, Suidas tibi Aduersarius erit, quem tu, vt Aduacatum, tibi assumis, Aduocatus.* e Abrahæ vocatio, & institutio erat nobis Ethnicis, & veris Abrahæ filijs symbolum, & typus. nam quemadmodum ille, cùm Chaldæus esset, & IDOLOLATRA VESTÆ CVLTOR, ab Idololatria ad veram Dei latriam est conuersus: sic nos &c. quod si hoc cuiquam insolens & paradoxon videtur, is, si hominis Græci, & diligentissimi, probatissimiq; testimonio (SVIDAM dico) nō est contentus, certè non potest nobis nō consentire, latini hominis testimonio instructus, nimirum Augustini li.10. de ciuitate Dei. cap.vlt. *Genebrardus* (*vestris verbis vtor*) Catholicæ fidei propugnator. *Mazius in libris suis* non minùs Catholicis quàm eruditis. *Philo, Suidas viri non Hæretici, Lindanus Caluini Aduersarius acerrimus. etiám ex Augustino, autore,*

e Lindanus panopl. lib. 3. cap. 11.

tore, omnium consensu, Catholico, iuxta cum Caluino, senserunt. En, tamen, Caluini hæresin sc.! Abrahamum Idololatram facit. *Authores missos faciamus, rem ipsam excutiamus, & hac Caluini opinio, vt Masius obseruat, Dei gratiam magis commendat, vt Lindanus etiam admirabilem Gentium vocationem magis illustrat. sed instas secundò. Aduersarius,*[f] Rebeccha varijs imposturis, inquit Caluinus, Dei veritatem corrupit, cum malo artificio filij benedictionem procurabat, maritum decepit, filium mentiri coegit. *Sic mendacium Caluinus taxat, ipse nihil mentiens. Aduocatus.*[g] Est quidem opinio nec PAVCORVM, NEC IGNOBILIVM DOCTORVM Iacobum in præripiendo benedictionem MEMDACIVM officiosum dixisse. *Sic Iesuita de alijs, quamuis ipse in aliam sententiam inclinet potiùs atque propendeat. at subtilissimo doctori, fraus ista suboleuit.*[h] Aliqui conantur Patriarchas Dei defendere mentitos non fuisse, SED NON EST RATIONABILE. *idem Albulensis, Lyranus, & alij: ego verò non personas hominum, sed rationum momenta deposco.*[i] Si dixisset Iacob, ego sum primogenitus tuus, & non addidisset Esau, excusari potuit, NVNC NON POSSIT, quia Pater repetens dixit: Tu es filius meus Esau? de industria restringens interrogationem ad personam Esau. respondit Iacob, sum: INEXCVSABILIS A MENDACIO. *Et quid si in Iacob agnoscamus nos, quod vos in alijs Patriarchis facilè conceditis?*[k] Sine vlla dubitatione dixerim filios IACOB, Simonem & Leui, GRAVISSIME PECCASSE. Primo ante cœdem. in tri-

[f] Bellar. lib. de Notis Eccl. ca. 9 §. Manichæi.

An Rebecca dolo frata Benedictionem præripuit.

[g] Perer. Iesuita Com. in Gen 27.

[h] Scotus in 3. sentent. dist. 38.

[i] Cardinalis Caietanus Cō. in Gen 27.

[k] Perer. Iesuit. Comm. in Gen. 37. & in c. 12.

bus, quia, patre inscio, impietatis crimen habent, quia eo animo paciscuntur mendacij, quod per Sacramentum Circumcisionis, sacrilegij. Secundò, circa cædem, quia inermes inuadunt, quia vltra meritum vlciscuntur, quia in Innocentes sæuiunt, idque cum totius familiæ paternæ periculo, prorsus inhumani existimandi sunt. Erat factum Reuben probrosissimum, quando Patris sui vxorem vitiabat. Ioseph fratres suos accusabat, inquit Theodoretus, non de vno crimine, sed in vniuersum iudicauit Eos FLAGITIOSA VITA FVISSE. *Rursus.* [l] Hieronymus simulationem Abrahæ FOEDAM necessitatem vocat. *Et Hieronymo Canus suffragatur. Hac igitur non successit, alia aggrediendum est via. progredere.*

l Canus locis Theologic. lib. 3. cap. 4.

Capvt XXXI.

Hæresis nona, de Ecclesia visibili.

ADuersarius. [a] Donatistæ Ecclesiam ex solis iustis constare volebant, & inde deducebant Ecclesiam visibilem perijsse ex orbe terrarum, & in sola Africa remansisse, eandem esse doctrinam Caluinistarum certum est, nam Ecclesiam constare ex solis Bonis volunt. Etiam Ecclesiam visibilem, nunc solùm esse in patribus Septentrionalibus, vbi ipsi sunt, docent omnes. *Hoc esse tuum putidulum, sed & pellucidum figmentum vel ex te ipso didici, nam Aduocatus.* [b] DONATISTÆ Ecclesiam VISIBILEM constare volunt de solis electis. At

a Bellar. lib. de Notis Eccles. cap. 9. §. Donatistæ.

b Bellar. loco citato.

c Ca-

[c] Caluinus & PROTESTANTES, cùm dicunt Ecclesiam non posse deficere, aut perire, de Ecclesia INVISIBILI loquuntur, quam definiunt esse congregationem Electorum. *Ergo iam inter Donatistas, & Protestantes non minus, quam inter* Visibile, & inuisibile *discriminis interest. ad secundam partem accedo. non dicunt Protestantes Ecclesiam suam solam esse, aut solam veram, aut non posse deficere, sed tantùm solam (quantum fieri possit) omnis erroris, superstitionis, & Idololatricæ tyrannidis, purgatissimam: quæ omnia, Deo annuente, loco suo confirmabimus. Intereà videndum vobis fuit, ne in errore, quem aliis imponitis, vos ipsi demersi videamini. uam*

Aduers. [d] Omnes sedes Apostolicæ, Alexandrina, Antiochena, Hierosolimitana defecerunt: sola Romana sedes Petri immobilis permansit, nec possit deficere. *Quid ita?* Quia dictum est Petro: pasce oues. *Nunc hoc dogma vestrum cum Donatistarum hæresi conferamus.* [e] *Aduocatus.* Augustinus, Epist. 48. ad Vicentium, meritò ridet Donatistas, qui ex istis verbis mysticè explicatis, Indica vbi pascis in meridie, colligebant Ecclesiam Christi in sola Africa remansisse. *Viden?* SOLAM ET SOLAM: ILLI in meridie, VOS in occidente: ILLI Scripturam mysticè, VOS allegoricè, *exponitis. Vtrique pariter*, Suam solam non posse deficere.

c *Bellar. lib. 3. de Eccle. milit. c. 13. in princ. Bellar. hæretici sententiam eadem tribuit diuersè & planè contrariè sentientibus.*

d *Bellar. lib. de Notis Eccles. c. 8. §. Si ergo: & lib. 1. de Romano Pontifice.*

e *Bellar. lib. 3. de Verbo Dei. c. 3.*

Capvt XXXII.

Hæresis decima, contra diuinam Christi naturam.

a Bellar. lib. de Notis Eccles. ca. 9. §. Ariani.

b Bellar. ibid. §. Primũ errorem.

c Bell. in præfat. Controuers. de Christo. §. Sed iam.

d Greg. Valẽt. Ies. lib. 1. de Vnitat. & Trinitat. c. 9. Caluini modus loquendi, seu hæreticus, exagitatur.

e Armandus Ies. in epist. ad Camierum.

f Anton. Possiuinus Iesuit. de Notis Diuini Verbi. lib. 3. pag. 78.

* Caluinus.

g Tolletus Ies. Com. in Ioh. 14. Iesuita modum loquendi nõ dissimilem, sensum quoque plane eundem ex patrib⁹ proferunt & profitentur.

ADuersarius. [a]Hæresis decima est Arianorum, qui docuerunt filium Dei esse Patre minorem. Sic hodie Tritheitæ. *Quid hoc ad Protestantes, quos tu in hoc toto Capite ex professo oppugnas? Sic inquis,* Tritheitæ. *nimirũ: Aduocatus.* [b] Quos Arianos tamen, Lutherus, Caluinus, Philippus, vt hæreticos impugnarunt. *Ergo iam Protestantes dimittere seu innocentes velis? nequaquam, Aduersarius.* [c] Caluinus dicit Patrem esse per excellentiam Deum, hoc Arianismum sapit. [d] Iure Caluinum ponimus in eorum Hæreticorum numero, qui filij diuinitatem inficiati sunt: etenim sensit Caluinus nomen Dei καθ' ὑπεροχὴν i. per excellentiã soli Patri tribui. [e] Rectè sanè Bozius, auferre Caluinus (inquit) æqualitatem filio cum Patre, respectu naturæ, personæ, voluntatis, generationis, etiam nominis. [f] Est hic Caluini Atheismus. *Habetis fortaßis reũ confitentem. Reus.* * Ingenuè fatemur, καθ' ὑπεροχὴν, id est, per excellentiam Dei nomen patri propriè ascribi. *Hoc intelligi verè posse nõ respectu naturæ, sed respectu personæ, idque non re, sed relatione gignentis ad genitum, quis in Theologia tam tyro est, qui nesciat? sed ecquis Catholicus iã ausit Caluini sentẽtiam, aut probare, aut approbare? non nemo, Aduocat.* [g] Ioh. 14. Pater maior me est. Qvidam ratione diuinitatis, hæc dicta esse censent, vt nomen, maioris, non substantię inæqualitatẽ, sed

sed ORIGINIS DICANT, quia ab ipso filius non à filio pater. HANC EXPOSITIONEM ILLVSTRES DOCTORES SEQVVNTVR: inter Quos ATHANASIVS, oratione secunda, contra Arianos: BASIL. lib. 4. contra Eunomium: Greg. NAZIANZENVS orat. 4. contra Arianos. HILARIVS libr. 9. Trinit. ORIGENES Homil. 2. in Deutero. [h] PATER EST MAIOR filio, etiam QVATENVS FILIVS DEVS erat, non quidem reipsa, sed HOC IPSO quod ille PATER, hic filius. Patris enim est nomen HONORIFICENTIVS nomine filij, quia principium eius est: vt exponunt Athanasius, Hilarius, Epiphanius, Gregorius, Nazianzenus, Cyrillus, Leontius, Chrysostomus, Theophylactus, Euthymius. *Secundò, etiam excellentia hac in officio fily cerni posit, non necessario illo quidem, sed voluntario, vt patet.* * Phil. 2. Qui cũ in forma Dei, &c. seipsum exinaniuit. &c. *non quod æqualitatem amisit, sed quod se ad munus Redemptoris submisit. Aduocatus.* * Ioh. 6. De cœlo descendi, non vt faciam meam voluntatem, sed Patris. [i] Fecit quidem Christus non suam, sed Patris voluntatem, sed id ipsum sponte, & voluntate sua fecit, non coactus. Itaq; non sequitur eum esse minorem Patre. [k] Intelligit non minorem quoad naturam. *viz.* cùm dicitur à Tertulliano, filius est minor Patre, non intelligi debet minor quoad deitatem sed quatenus à generante genitus, à mittente missus, à dante accipiens dicitur: id quod Scholastici vocãt in Patre autoritatem, in filio

1. *Sensus orthodoxus.*
h *Maldonat. Ies. Com. in Ioh. 14.*
* *Phil. 2.*
* *Ioh. 6.*
i *Maldonat. Ies. Com. in Matth. 6.*
2. *Sensus orthodoxus.*
k *Erasmus in Præfat. ad Libros Tertull.*

SVBAVTORITATEM. *Videte hominum stuporem.* Pater est per excellentiam Deus: *Sic Caluinus*: *&* Nomen Patris est HONORIFICENTIVS. *Sic Maldonatus Iesuita.* est in patre (*inquit Caluinus*) excellentia, *&* in filio (*inquiũt Scholastici*) est subautoritas. *Vel hinc quã æqui sitis rerum æstimatores, facilè liquet.* Hoc in Caluino hęresin sapit scilicet: *Sanè Aduersariis, quibus nec sanum, nec sapiens est palatum, sanioris cerebri Iesuitæ accuratè distinguunt.* [l] Filius minor, non quoad naturam substantiæ, sed quoad relationem originis, non quoad diuinitatis inæqualitatem, sed quoad munus & voluntatem redemptionis. *Hæc cùm ita se habeant, dicam quod magis stupeas. Aduersarius.* [m] Facit Caluinus filium MINOREM Patre quoad naturam, generationem, nomen. *Hoc Iesuita, etiam opinione suorum tam falsò, vt & in Caluinum ingens Iesuitarum Cohors inuehantur quasi Christum quoad naturam, & generationem ÆQVALEM Patri fecerit, de quo * infrà. Hic Bellarmino satisfecimus, ibi Bellarminus satisfaciet pro nobis.*

l *Maldonatus Iesuita suprà.*

m *Armandus Iesuita suprà.*

* *Infrà vbi agitur an Christus αὐτόθεος.*

Alia hæresis aduersus Traditiones.

Aduersarius. [n] Alterum Arianorum errorem docent omnes huius temporis hæretici. Sectarij enim omnes huius temporis, omnes traditiones reiiciunt, vt patet ex Brentio, & Caluino, & aliis. *ain*? ARIANORVM errorem? & OMNES Sectarij? & traditiones OMNES *reiiciunt? tria sunt omnia, & totidem sunt mendacia. primò enim doce, si potes, Ariũ omnẽ abiecisse traditio-*

n *Bellar. lib. 4. de notis Eccle. c. 9.*

traditionem, imò vel vnam, in promptu est, inquies, ὁμοούσιος, hæc verò, si nomen spectemus, non erat, vt nôsti, traditio Apostolica, sed Ecclesiastica, & tunc noua, sed tamen salubriter ad Articuli expositionem inuenta, sin rem, & dogma ipsum respicimus, tum. o Hæresis Ariana ex ipsis Scripturis expressè refutatur. *Secundò, Protestantes (quos inter Sectarios numeras) omnes aliquas amplectuntur, non omnes reijciunt, siue traditiones scriptas, seu non scriptas intelligas:* p Brentius in Apologia: nequid, ait, ambiguitatis in nomine traditionis relinquatur, nō loquimur nūc de ea Traditione, quâ nobis sacra Scriptura, & quæ in ea cōtinentur à Maioribus nobis tradita sūt: NAM HANC TRADITIONEM AFFIRMAMVS esse CERTAM, firmā, & indubitatā, sed de traditionibus alijs loquimur, quæ non sunt AB APOSTOLIS scriptis mandatæ. *Hanc traditionum omnium dominam & quasi Deam Protestantes studiosius, quàm vos, venerantur: ad non scriptas quod attinet teipsum testem adhibeamus.* q Protestantes CONCEDVNT Apostolos quædam instituisse, quæ ad Ordines Ecclesiæ spectant dies quosdam FESTOS OBSERVANT. *Non ritus itaque traditos, sed doctrinas non traditas auersantur: quatenus Traditionibus auscultandum sit, locus ei disputationi proprius per Dei gratiam, ex confessis vestris, & Patrum antiquorum iudiciis apertè copiosèque explicabit: docebitque nullam ab iis repudiari Traditionem, quæ non vel propter inutilitatem vel propter superstitionem omitti debeat.*

o *Bellar. lib. 4. de Verbo Dei* 11.5. Profett.

p *Lindanus panopl. lib. 1. c. 2.*

q *Bellar. li. 4. de Verb. Dei. c. 3. Protestantes, inquit Bellar. traditiones* omnes *negant & tamē quasdam concedūt.*

CAPVT XXXIII.

Hæresis vndecima Aereanorum in tribus.
1. *Impugnat orationem pro mortuis.*
2. *Stata ieiunia tollit.*
3. *Ponit æqualitatem Ministrorum.*

a *Bellar. lib. de Notis Eccl. ca. 9. §. Aeriani.*

k *Alfonsus de Castro lib. aduersus hæres. Tit.* Cibus, *&* *Tit.* Nuptiæ.

* *Epiphanius hæres. 75.*

c *Ecchius in Enchirid. sub finem loci de* Veneræt. Sanctorum. *Inuocatio mortuorum non verè antiqua.*

ADuersarius. [a] Hæresis vndecima est Aëreanorum, qui tres errores docebant. Primus, non esse orandum pro mortuis. Secundus, stata ieiunia non esse celebranda. Tertius, Episcopum à Presbytero nulla differentiâ debere discerni. eadem Caluinistæ, & Lutherani ferè omnes. *Respondeo, primò alios fuisse errores fundamentales, partim cum aliis communes, partim etiam sibi proprios, vobisque cognatos admodum, qui Aërium in hæresis crimen traxerunt. Aduocat.* [b] Tatianorum hæresi adhęsit Æreus, dicens NON LICERE VESCI CARNIBVS. *Rursus, etiam in eo errore fuit* Æreus, vt refert Augustinus, vt neminem ad communionem admitteret NISI CONTINENTES. *accedat illud Epiphanij:* *Aëreus erat ARIANVS in totum rectè dictus Aëreus, quia erat aëriis spiritibus inflatus. *Sed mitte, inquies, quod scio, dic quod rogo. dicam, si prius in hoc tu mihi satisfeceris, in quo Concilio vsquam, vel hæc sententia* Non est supplicandum pro defunctis: *vel hæc* Ieiunij ratio libera esse debet, *pro hæresi habebatur: prior sententia vsque adeo non est hæretica, vt vera Antiquitas Protestantibus planè suffragetur.* [c] Inuocatio Sanctorum in sacris literis veteris Testamenti explicitè præcepta non erat, *quia populus propensus erat* in Idololatriam: nec in nouo,

ne

ne Gentiles conuersi ad fidem, se iterum induci ad falsum cultum paterentur. *atque hæc cautela multos, post Christum, annos necessariò obtinuit. de veteri Testamento disertè Iesuita:*[d] Quod aliquis orauerit Sanctos defunctos, vt pro se orarent, nusquam legimus. *Habeo ego ad manum de hac quæstione, quæ satis vel auido Lectori faciant. Sed non sunt hæc huius negotij.*

d *Suarez Iesuita in Thom. part. 3. qu. 52. Art. 1. disp. 42. §. 1.*

Secunda Criminatio.

Aduersarius.[e] Protestantes in sua confessione saxonica apertè scribunt, se pacis publicæ causa stata IEIVNIA, & huiusmodi TRADITIONES libenter obseruare velle. *Quòd si fortè negassent, tamen Antiquitas illis fauere videretur.*[f] Aduertendum est OLIM in veteri Ecclesia Iudæorum, frequentissimum fuisse vsum ieiunandi, vt ex tota Scriptura constat, NVLLVM tamen TEMPVS ieiunij indictum illis fuit, sed ieiunia aut sponte in pœnitentiam peccatorũ, aut in carnis mortificationem, aut maximè in temporibus angustiæ, & tribulationis, aut aliis DE CAVSIS à maioribus Iudæorum iniungebantur. Nec Christus suo tempore Discipulis suis ieiunia interdixerat. *Addit.* Præcepta ieiuniorum POST CHRISTI sponsi ascensionem instituta fuit. *Nunc me ad tertiam Criminationem accingam.*

e *Cassander lib. Consult. Art. 16.*

f *Tolletus Iesuita Comm. in Luc. 5. Annot. 70.*

Tertia Criminatio.

Aduers.[g] Aiunt Protestantes Episcopum &

g *Greg. Valēt. Iesuita Tom. 4. disp. 9. qu. 1. punct. 2.*

Presbyterum nulla differentia debere discerni. *Nullámne prorsus differentiam agnoscunt? si tu negaueris, alius; sin pertinaciter asserueris, nullus eris. nam, Aduocatus.* h Certè (præter Anabaptistas, qui Scripturas vt rem non necessariam abijciunt atq; contemnunt) Omnes Protestantes (*hos vocat Sectarios*) admittunt Tres saltē Ministrorum Gradvs: nempè Episcoporvm, quos vocant Pastores superintendentes, vt habeant curam Ecclesiasticæ disciplinæ: & Presbyterorū, quos vocant Ministros verbi, & Sacramentorū, & Diaconorū, qui super-intendētibus, & Pastoribus nauēt operā in administratione Sacramentorum, & officijs alijs. *Qui gradus distinguūt horrendam illam tyrannidem ἀναρχίαν & æqualitatis inæqualitatē: auersantur non igitur de differentia omni, sed de differentia ordinis, seu potestate ordinandi, quæstio instituenda est. Aduers.* i Æreus hæreticus ordinis differentiā negabat esse iure diuino, idem Protestantes. *Quod idem fortè Sanctus Hieronymus, nec aliud Patres alij asseuerarunt, hoc scholæ vestræ Doctor primarius non ita pridē facile largiebatur.* k Michael Medina lib. 1. de sacr. Orig. affirmat non modò Sanctū Hieronymvm idem in hoc cum Æreanis hæreticis sensisse, verùm etiam Ambrosium, Augustinum, Sedulium, Primasiū, Chrysostomū, Theodoretū, Oecumenium, Theophylactum. l Ita, *inquit*, isti viri alioqui Sanctissimi, & Orthodoxi. *Hæc Medina vestri responsio; ecquid vobis arridet? Aduers.* m Non est tolerabilis. *Probabo verò respon-*

h *Idem quo iā suprà* §. Neque istuc. *Protestantes omnes gradus in Ministerio facilè agnoscunt.*

i *Bellar. quo suprà Scholasticus patres ferè vniuersos, vt sibi videtur, hæreseos, vt nobis veritatis insimulat.*

k *Bellar. lib. 4. de Eccles. milit. c. 9. in princip.*

l *Valent. Iesuita Tom. 4. disp. 9. qu. 1. punct. 2.* §. Ad tertiam.

m *Ibidem.*

hoc non modò ferendum, sed etiam omnibus alijs responsis praeferendum esse. Aduocatus. [n] Antiquitus inter Presbyterum, & Episcopum nihil intererat, vt testatur Hieronymus. sed post propter schisma à multis delectus est Episcopus, & quotquot Presbyteri, totidem erant Episcopi. *tua, Erasme, apud Iesuitas sordet autoritas. Aduersarius.* [o] Dico (quicquid sit de potestate Iurisdictionis) manifestè agnouisse Hieronymum Episcopum potestate ORDINIS esse superiorem Presbytero iure diuino. *Est igitur assertio Erasmi grauiori aliquo testimonio munienda. Aduocatus.* [p] Hieronymus in ea opinione fuit, vt crederet Episcopum, & Presbyterum eiusdem esse ordinis, & autoritatis. *Ecce etiam alterum.* [q] Videtur REVERA Hieronymus in ea opinione fuisse. *An ille solus?* [r] Anselmus & Sedulius opinionem suam ad Hieronymi sententiam accommodarunt. *Quam eandem sententiam Medina vester patribus pariter omnib. tribuit. Quod ego nunc hac ratione suadeo.* [s] Oportet expendere causas non paucas ob quas prisci veritatis Magistri à proposito veritatis scopo aberrarunt: vna est, quòd tanto pietatis zelo ardebant, vt cùm errorem pro viribus destruere conati sunt, in errorem contrarium deciderunt. *At* [t] Patres antiqui isti (*à Medina nominati*) post Aëreum scripserunt, nec ignorare potuerunt si quid tale fuisset in Aereo damnatum. *Quid ex his, inquies? ostendam: Si cognouissent Patres hanc in Aereo haeresin damnatam esse, tantùm abest vt ei errori verbis suffragari viderentur, vt potius in contrarium errorem*

n *Erasmus Annot. in 1. Tim.* 4.

o *Valē. Iesuita quo suprà* §. Explicabo.

p *Alphonsus de castro aduers. haeres. tit.* Episcopus.

q *Bellar. Iesuit. lib. 1. de Rom. Pont. cap.* 8.

r *Idem lib. de membris Eccles. Milit. ca.* 15. *& Valent. quo suprà* §. Ad Sedulū.

s *Sixtus Senē-sis* Biblioth. li. 5. *in Praefat.*

t *Valēt. Iesuit. quo suprà.* §. Haec responsio.

abriperentur: si non cognouerunt hanc opinionem in Aereo damnatam, cur vos eam hoc nomine in Protestantibus damnandam esse contenditis? concludam.[n] An Episcopatus inter ordines Ecclesiasticos ponẽdus sit, inter Theologos & Canonistas non cõuenit; cõuenit autem inter omnes in Apostolorum ætate inter Episcopos & Presbyteros NVLLVM DISCRIMEN fuisse, sed post-modùm schismatis euitandi causâ Episcopum Presbyteris fuisse præpositum, cui Chirotonia, id est, Ordinandi potestas concessa est: sine qua ordinandi distinctione, pax, vel politica, vel Ecclesiastica retineri vix possit. *Absit verò vt praxin Ecclesiasticam, quæ ad tollendum schisma instituta fuit, per schisma perrumpere velimus: & non potius eam sanctè humiliterque colamus. dummodo (quod in Ecclesia vestra Patres Concil. grauiter dolebant) schismatis remedium non pariat venenum tyrannidis.*

n *Cassander lib. consult. art.14.*

Capvt XXXIIII.

12 *Hæresis Iouiniani cui error quintuplex adhæsit.*

1. *Negat hominẽ peccare post Baptismum.*
2. *Ieiunij regulas violat.*
3. *Virginitatis dignitatem obfuscat.*
4. *B. Virginis integritatem in partu negat.*
5. *Præmia Beatorum non distinguit.*

*ADuersarius.*a Hæresis duodecima Iouiniani fuit, eaque multiplex: prima, non posse hominem peccare post baptismum, si fuerit

a *Bellar. lib. de Notis Eccles. cap.9.§. Iouinianus. & lib. 4. de Amiss. Grat.*

fuerit baptizatus; eadem Caluini. Vera fides, inquit, semel habita, nunquam potest amitti. *Caluino hæresin Iouinianam aspergis? Aduocatus.* [b] Iouinianus & alij, NESCIO QVI, Hæretici negauere hominem acceptam Baptismi gratiam peccare posse. *Sic hic Iesuita, qui nusquam ferè Caluinum & Bezam non dente petit Theonino. hic,* Nescioqui, *inquit: id est, non potuit hæc illis hæresin impingere. prodis igitur tu tuam calumniādi libidinem nimiam, facultatem refutandi nullam. quia Iouiniani, inquis*, negant hominē post baptismum peccare posse. *At* [c] Tu, Caluine, pœnitentiam requiris à peccatoribus, vt iustificentur. *numquid non de baptizatis loquitur? certè. id enim te non mediocriter torquet.* [d] Dicūt Protestantes vel concupiscentiam, etiam in Renatis, esse peccatum. *Deinde.* [e] Dicunt Protestantes in Christianis post Baptismum requiri fidem & pœnitentiam vt Iustificētur. *postremò* [f] Caluinus non vult nobis opus esse nouo pœnitentiæ sacramento post peccatum; sed tā-tùm memoriam Baptismi esse retinendam. *Ecquid tandem vel simile Caluinus docuit? Aduersarius.* Fidem semel acceptam, ait Caluinus, nunquam posse amitti. ergo. *nec tamē vnquam docuit, omnes, cùm Baptizantur, vera ac viua fide præditos esse: sed ad oppositum: non inde sequitur fideles non posse peccare; quod si fortè sequitur, tum, priusquam Caluinum condemnes, quomodo Augustinum absoluas, cogita. Patronus.* * Horum fides, quæ per dilectionem operatur, aut omninò non deficit, aut reparatur priusquam hæc vita finiatur, *vel*

b *Maldonatus Iesuit. Comm. in Ioh.* 5.14.

c *Vega. lib.* 15. *de Iustif. cap.* 4

d *Bellar. lib. de notis Eccles. ca.* 9. *in hæres.* 5.

e *Bellar. lib.* 3. *de Iustif. cap.* 6

f *Lindanus Panopl. lib.* 4. *cap.* 57.

* *August. de Corrept. & Grat. cap.* 7.

g Campianus Iesuit. Rat. 10.
h Bellar. lib. 3. de Iustific. cap. 9.

Campianum vestrum: [g] Nisi Diui è cœlo deturbentur cadere ego nunquam potero. *Aduocatus.* [h] Accepistis Spiritum Adoptionis: Catharinus ex hoc loco docuit FIDELES in persuasione de sua salute nón posse falli. *Non tamē hinc efficies eos in hac opinione constitutos fuisse, vt cum Iouiniano dicerent Christianos post Baptismum* non posse peccare. *Quam hæresin itáq; Augustino, vel etiam Campiano, aut Catharino tuo non ausis, eam Caluino nostro, quæso, non velis impingere.*

CAPVT XXXV.

Secunda Calumnia.

a Bellar. lib. de not. Eccles. c. 9. & in Orat. in publicis scholiis Romæ post tractatum, de bonis operibus.

** Caluinus in Instit. loco à Bellar. citato.*

A*Duersarius.* [a] Secundò Iouinianus docuit ciborum delectum, & ieiunium, non esse meritorium. Idem Caluinus; & alij Protestantes sunt hostes Ieiuniorum. *In quibus videamini Protestantes triplicis criminis insimulare: quod, nimirum, non modò in Ieiunio modum, & meritum: verùm etiam ipsum reyceerent ieiunium. primò, de Ieiunio. primum respondeat Reus.** Ieiunium commune ad disciplinam, de qua nunc tractamus, pertinet, quoties de re aliqua magnâ Deo supplicādum est: Ieiunium vnà cum oratione indicere expediret, vt Scripturæ ostēdunt. Act. 13. Nehem. 1. hoc alacriores ad precādum reddimur, imminente aut grassante vlla calamitate pastorum officium est, hortari ad ieiunium Ecclesiam, quo suppliciter iram Dei deprecentur, hoc Dei gloriæ, & publicæ ædificationis interest, tum etiam nobis ipsis vtile, & salutare. vt Ioel. 2. *& tamen* Protestantes, *inquis,* secuti sunt Patriarchā suū Iouinianū. *Perge*

verò

verò vt intelligamus tãdẽ, quẽ tu Patrẽ in mẽtiẽdo sequutus fueris. Aduocatus.[b] Iouinianus dicebat nihil prodesse ad salutẽ Ieiunia, Caluinus, Brẽtius & alij Protestãtes docẽt quidẽ Ieiuniũ vtile esse ad carnis petulãtiã coercẽdã, ad orationis auxiliũ, ad signũ humilitatis, & pœnitẽtię. *Iouinianus* nihil prodesse ad salutẽ. *Caluinus* vtile esse *ad ea pietatis officia exequẽda, quibus salutẽ imprimis consequimur.*[c] Philippus Melãchthon non negat Ieiunij, & rerum indifferentium obseruationẽ posse homini PRODESSE, & cõducere ad cultum Dei, nõ tamen immediatè sed mediatè: facit enim Ieiunium vt homo sit aptior ad fundẽdas preces, in quibus est cultus Dei. *Deinde. Aduersarius.*[d] Hęresis Nicolaitarum, & Valẽtinianorum qui nullos omnino cibos; neque in perpetuum, neque omnibus, neque Quibusdam, neque absolutè, neque certa de causa interdici patiuntur: ad hanc classem pertinet Iouinianus, & huius temporis hæretici, Caluinus, Brentius. *Reus.** Cùm occasio tulerit, Ieiuniũ, Ecclesię indicere expedit. *Aduocatus.*[e] Protestantes existimant in ieiunio maximè à cibis lautioribus, abstinendum, & proinde melius eum ieiunare, qui carne fumo durata, quàm qui piscibus, & varijs condimentis gulam irritantibus vtitur. *Rursus.* Caluinus vult vt ieiunium non soluatur, antequam res illa pacta sit, cuius gratia susceptum est Ieiunium, vt si propter solennem precationem suscipiatur. *Iouinianum, & Caluinum, si placet inter se conferamus. Iou.* à nullis omnino cibis abstinendum esse. *Calu.* Imo à lautioribus ma-

b *Bellar. lib. 2. de bonis operibus cap. 11. in principio.*

Caluinus nihil minus quàm Iouinianus teste Iesuit.

c *Pererius Iesuita Cõm. in Rom. 1. cap. 14 disp. 3. num. 20*

d *Bellar. loco iã suprà citato cap. 3. §.* Altera igitur.

* *Caluinus suprà.*

e *Bellar. lib. 2. de bonis operi. cap. 3. §.* Quatuor autem. *& cap. 2. in princip.*

Ciborum delectus qualis esse debeat.

ximè. *Iou* per nullum tempus. *Calu.* per tempus ſolennis precationis. *Iou.* neque omnibus, nec quibuſdam. *Calu.* toti Eccleſiæ. *Iou.* neque abſolutè, nec certa de cauſa. *Calu.* quoties de re aliqua magnâ ſupplicandum eſt Deo. *& tamen* Proteſtantes & Iouinianus, *inquis*, ad eandem claſſem hæreticorum pertinent. *mendacium hoc ieiunio, & pœnitentiâ expiandum. hac in genere: nunc* ad modum, & meritum *respondeamus, & primò de delectu ciborũ. Aduerſ.*[f] Proteſtantibus non placet, quod abſtinentiam à carne Ouis, caſeo ieiunium dicimus: reprehendunt in nobis delectum ciborum. *Prudens ſciénſque falleris: non omnem ciborum delectum reprehendunt. nam. Aduoc.*[g] aduerſarij admittunt abſtinentiam in genere, à nimio & LAVTO cibo. *Quanquam omnimodam potius abſtinentiam præſcribant*[*] *vſque ad veſperam, quæ eſt valentibus lex Ieiunij ſacratißima*, [h] In omni Ieiunio non tam à quo abſtineas, quàm à quo non abſtineas quæri oportet. *Veſtrum verò delectum auerſantur, & quidem meritò. quia* [i] Eſt hic delectus abſque delectu. *Certè. Primò quod lautitias, & vini hauſtum indulgetis; & tamen Chriſtianis carnis, & lacticiniorum omnium guſtu interdicitis.*[k] Finis Ieiunij eſt corporis concupiſcentias edomare, neque aduerſarij id negant, iam Eccleſia noſtra non cõſtituit regulam de lautitijs.[l] Sed abſtinentiam præcepit carnium, ouorum, caſei. [m] Non autem in frigidioribus Regionibus vini, quod, calefaciendo corpus, incitat ad libidinem. *Secundò, quod abſtinentia illa, quam obtruditis, obſeruari ſine Ieiunio poßit.*[n] Aliquando

f *Bellar. ibid. cap. 3. in fine.*

g *Bellar. lib. 2. de bonis operibus. cap. 5. in princip.*

* *2. Sam. 1. & 3*

h *Polydorus Virgilius Inuent. de* Ieiunijs.

i *Ibidem.*

In Ieiunio pontificiorum ieiunium deſideratur.

k *Bellar quo ſuprà §. Deinde.*

l *Ibid. §. Ad*

m *Ibid. §. Ad illam.*

n *Tolletus Ieſui. lib. 6. de Inſtruct. Sacerd. cap. 3.*

quando prohibentur caro, & lacticinia, cũ tamẽ NON est IEIVNIVM: vt in Quadragesimæ dominicis. *Tertiò quia certi ciborum generis exactio, in antiquis hæreticis dãnabatur.*[o] Mõtanistæ tẽpore Ieiunij cogebãt homines ad cibos tantũ aridos sumendos. Itẽ feria quarta & sexta iubebant omnes vsque ad vesperam ieiunare. in his eos Catholici dicebãt nõ rectè facere. *De aquitate huius satis, de antiquitate paucis; tantũ vt sentias mores cum temporibus à primæua puritate deflectere.*[p] Secũdò, Quod attinet ad ciborũ delectum: semper in Ieiunio obseruatum est, vt ab ijs abstineretur, qui maximè finem, ieiunij impedire poterant: id MVTATIS TEMPORIBVS MVTATVM EST. nam perfectum, & verum Ieiunium, & quasi exẽplar omnium, fuit aliud, quod ipso nomine declaratur NIHIL COMEDERE. nam PROPRIE ESSE Ieiunium est nihil prorsus edere: tale Ieiunium Mosis, Pauli, & aliorum, SINE CIBO ET POTV. secundum genus Ieiunij inter Monachos vsitatum, nihil igni admotum edere, ne panem quidem. Tertium, fuit panis, & aqua. Quartum, fuit magis (*en vestrum, Ieiunium, dicam, an conuiuium?*) DELICATVM constans ex oleribus, & leguminibus, & pomis. *Addam quintum, nam.*[q] Certè negari non potest consueta Christianorum Ieiunia, carnium esu, & VINI potu caruisse: at verò (*ò tempora! ò mores!*) IAM in more positum est, vt cum piscibus, herbis, fructibus, VINO similiter VTAMVR. *Delicatam hanc, & vix sobriam ieiunandi nouitatem fastidiamus, & sanctam, & anti-*

o *Bellar. lib. 2. de bonis operibus cap 9. 5.* §. Sed obiicit. *vide Tert. lib. de Ieiunio: vbi Mõtanista impugnans sententiam Catholicorum, leges Ieiunij imponit.*

p *Maldonat. Iesuita in Summula. qu 23. Ar. 2.*

Quibus & quantis gradibus ab antiquitate deflectitur.

q *Azorius Iesuita lib. 7. Instit. cap. 21.* §. Certè

Pontificij in ieiunio indulgẽt genio.

quam imitemur. [s] Mihi purioris Christianismi magisq; consentaneum Euangelicæ, & Apostolicæ doctrinæ videatur, si nullum certum cibi genus præscribatur. *Hæc de modo, nũc de merito.*

s Eras. Paraph in 1. Cor. 8.

Aduer. [t] Protestantes obstinatè contendunt ieiunium nihil valere ad satisfaciendũ pro peccatis, nihil ad impetrandum auxilium, nihil ad cœleste præmium promerendum. hæresis Iouiniana. *Aduocatus.* [t] In confessione Saxonica Protestantes damnant traditiones de rebus indifferentibus, quatenus iis accedit opinio meriti: & Protestantium Principes apertè scribunt, se publicæ pacis causa STATA IEIVNIA, & huiusmodi traditiones libenter obseruare velle, his conditionibus, vt doctrina Euangelij, de Iustificatione per fidem Christi, syncerè tradatur; nec in illarum Traditionum obseruatione fiducia collocetur. *Quid Protestantes postulent vides, quo iure id velint attende.* [u] Quartum genus Abstinentiæ hodie colũt multi PERVERSA RATIONE, quippe vel errore opinionis existimãt sũmã perfectionis Christianę in vnius Abstinẽtię cultu, & exercitatione contineri, vel hominum laudem aucupantur, vt incautis & simplicibus falsa sua dogmata facilius persuadeant. [x] Et diffitendum non est, nonnullos fuisse homines SVPERSTITIOSOS, & imperitos, qui huiusmodi Ecclesiæ ritibus, ad salutem hominum factis, ad tyrannidem, & Conscientiarum laqueum abusi sunt; atque etiam ex vulgo multi in earum obseruatione fiduciam collocarunt: nec defuêre, qui eas etiam diuinis præceptis anteponerent; in quos rectè torqueri illud

Bellar. lib. 2. de bonis operib. cap. 11. & Maldonat. Iesuita in Sũmula qu. 23. Art. 12.

t Cassãder lib. Consult. Art. 16. Cassander Bellarmini calumniam diluit.

u Pererius Iesuita Com. in Dan.

x Cassander loco iam suprà.

lud Christi possit: Frustrà me colunt docentes mandata hominum.[y] Nihil pietatis aut addit, aut adimit ciborum delectus, SVPERSTITIOSVM facere potest, piū non potest. *Denique Patronus.* * Quædam bona propter seipsa expetenda sunt, vt sapientia: quædam propter aliud, vt Ieiunium; quod tum probatur, quando eò refertur, vt carnis petulantia coërceatur. *Deinde nullum opus bonum, nedum Ieiunium, esse meritorium, possum ego innumeris Aduocatorum confeßionibus, rationibusque efficere. sed hæc causa quoque propriam, plenioremque disputationem exigit, quàm ego nunc in numeratis habeo. nunc satis erit Lutheri de Ieiunio iudicium accuratißimum attexere.** Omnino per Ieiunium corporis castigatio, & moderatio nobis commendatur, vbi S. Paulus dicit: CASTIGO CORPVS, & IN SERVITVTEM REDIGO. sed nequaquam eo animo suscipiendum est, quasi aliquod per ea velis vel salutis, vel iustitiæ meritum parare: sed duntaxat ad castigandum corpus, & commodandum Proximis, atque hoc pacto verè seruis in ieiunio tuo Deo, dum illud gratuitò in honorem ipsius, ad extinguenda peccata, & donandam carnem propriam suscipis: qui edendo ieiunant, carnem suam citius irritant, quàm domant.

y Erasmus vbi quo suprà.
** August. li. de bono coniugij. cap. 9.*
** Luth. Lect. Euan. die Dominic. à Natali Christi proximo.*
Orthodoxa sententia Lutheri.

Tertia Calumnia.

Aduersarius.[a] Tertia. Iouinianus coniugium virginitati dignitate & merito æquabat. Idem Lutherus: Coniugatam coram Deo præstare

a Bellar. quo suprà.

virginibus, Statũ coniugatorum veluti aurum; cœlibum, veluti lutum, æſtimat. Similia Caluinus, & alij. *Verba Lutheri mihi nunc legere non licuit: hoc nemo neſcit, Proteſtantes Coniugium, ſanctum ſuperſtitioſa, coacta, & plerunque vix virginitati anteponere. alioqui. Aduoc* [b] Cõfeſſio VVittenbergenſis: Manifeſtum eſt, inquiunt, quod etſi cœlibum ſtatus ſit in publicis periculis tranquillior, & ad peragenda publica Eccleſiæ miniſteria, his, qui non vtuntur, aptior & accõmodatior: tamen non eſt ſentiendum, quod hoc genus vitæ per ſe ſit coram tribunali Dei excellentius, aut ſanctius quàm coniugium. *Et ſanè hæc eſt illa beatitudo quàm Diuus Paulus prædicat. Aduocatus.* [c] 1. Cor. 7. Beatior autem erit ſi ſic, id eſt, Virgo permanſerit. Beatior, vtpote quæ minùs moleſtiarum minuſque impedimenti habitum eſt, & ſpiritu, & corpore ſeſe totam in pietatis exercitationem tradat. *Quid enim?* Nuptiæ licet plurimum difficultatis habent, ſic tamen aſſumi poſſint, vt vitæ perfectiori impedimento Non ſint. raro licet & planè difficile id ſit. Apoſtolus ad Titum hæreticis nuptias damnantibus ora obſtruit, rem adeo pretioſam oſtendens, vt cum ea poſſit quis ad ſanctum Epiſcopatus ſolium ſubuehi. *Quid ni hoc etiam vobis ora obſtruat, qui planè contrarium aſtruitis, nos cæteris paribus, virginitatis caſtitatem coniugali vita non inuiti anteponimus. Aduerſarius.* [e] Aduerſarii dicunt perperam reprehendi Iouinianum ab Hieronymo, & Auguſtino. [f] Hieronymum Proteſtantes non ferunt. *Quid ita?* [g] Forbenius; Hiero-

b Lindanus Panopl. lib. 4. Proteſtantes virginitatem coniugali ſocietati præferunt.

c Arias Montanus Com. in 1. Cor. 7.

d Epiſco. Eſſenſaus Ieſuita Comm. in 1. Tim. 3. Nuptias interdum miniſterio minimè obeſſe.

e Bellar. lib. de notis Eccleſ. cap. 9. Sententia Hieronym.

f Campianus Ieſu ta rat. 5.

g Cenſores in Indice expurg.

Hieronymus, inquit, erat in matrimonium contumeliosus. Deleatur. *Quid tandem? nimirum quod ille apud Comicum.* Effregit fores, resarcientur, *nam Aduocat.*[h] Hieronymus serui-do quodam affectu, ita interdum rapiebatur in admirationem virginitatis, vt pijs etiam viris videretur lædere matrimonium, sit hoc vanum, nisi in Hieronymi Scriptis inueniantur ea verba quæ sunt apud Tertullianum eo nomine damnata. *Sed cùm hic Aduocatus in eandem spongiam*(deleatur)*incubuit, alius, etiam Iesuita quærendus est, qui pro candore velit, & per authoritatem poßit verum confiteri.*[i]Hieronymus videtur aliquanto matrimonio iniquior. *De Augustino paulò post. nunc qui Patriarcham, vt dicis, nostrum perstrinxisti, vide quomodo defendas Patrem tuum, vel si placet teipsum sed de hoc * infrà. tu interim ex Augustino monendus :* * Caue, melior est in Scriptura Dei veritas, quam in cuiusquam mente, aut carne virginitas. *Hāc tu mentis virginitatem si vouisses, non te in omni accusatione tam turpiter prostituisses.*

h *Eras. aduersus Albertum Pighium de virgin.*

Caluinus reprehendit Hieronym. sed reprehendendum.

i *Acosta lib. 2. de Christo reuelato cap. 10.*

**Aug. lib. de Virginitate cap. 18.*

** Infrà.*

CAPVT XXXVI.

Circa superiorem hæresin duæ alia Calumniæ.

ADuersarius.[a] 4. Iouinianus dixit Beatam Virginem in partu virginitatem amisisse, idem Bucerus, & Molinæus, dicentes Iesum in partu vuluam adaperuisse. *Cur hos duos*

a *Bellar. lib. de notis Eccles. ca. 9. §. Quartus Error.*

tantum perstringis? non dubito, quin alii Protestantes omnes sibi factam iniuriam liberè querantur, quòd eos velis ab hac Buceri hæresi absoluere, quod & frater tuus, quamuis distorto animo, rectè obseruauit. [b] Inter alias innumerabiles Caluinistarum hæreses, hęc vna est, quod matrem Christi in partu Virginem fuisse negent. *Diceres vuluam* adaperuisse *aiunt, nec innumerabiles sunt Protestantium hæreses, quas tuus Bellarminus, vicenario numero complexus est, nec hac hæresis, nisi plane Euangelica. Aduocatus.* [c] Luc. 2. 23. de Christo scriptum est: Quicunque primā APERVERIT VVLVAM, Sanctus Domino vocabitur. Origenes hom. 14. putat Christum Virginis matris VVLVAM ADAPERVISSE, sed non more cæterorum; cæterorum enim conceptus quoque muliebris vterum aperit, cùm Christus clauso virginis vtero sit conceptus, citra virilē operam. porro. ita nascens APERVIT vterum vt NON CONVELLERET CLAVSTRA pudicitiæ VIRGINALIS. hęc est Origenis sententia, quæ sane pugnat cum eo, quod iam pia credulitas omnium fere animis infixit, Christum sine nixu, & labore parturientis, clauso virginis vtero prodiisse. quæ sanè vt est plausibilis, nec irreligiosa, ita sanè Scripturarum sacrarum testimonijs doceri NON possit. Certè Ambrosius, ab Origenis sententia non abhorruit. *Hic Aduocatus fortaßis Aduocato eget, cuius nomen video Aduersariis inuisum videri prodeat alius.* [d] PATRES aliqui dicúnt Christum PROPRIè ADAPERVISSE VVLVAM Matris suæ, cum aliis mulieribus soleant

b *Maldonat. Iesuit. Comm. in Luc. 2.*

c *Eras. annot. in Luc. 2.* *Nihil aliud Protestantes quàm quod Euangelista & Patres docuerunt.*

d *Iansenius Concord. in Luc. 2.*

leant VIRI vterum aperire, quæ est sententia Theophylacti in hunc locum. Similis est sententia Ambrosij sic scribentis: Nõ enim virilis coitus Virginis secreta reserauit, sed immaculatum semen inuiolabili vtero Spiritus Sanctus infudit. hic ergo solus APERVIT VVLVAM, vt immaculatus exiret. Similia habet Origenes. [e] Tertullianus dicit Mariã PATEFACTI Corporis lege peperisse. cùm omnes hodie Theologorum centuriæ Christũ clauso Virginis vtero prodiisse velint. Tametsi Tertulliano Ambrosius subscribit, sed quis diuinare potuit quid subtiles isti Theologi, tot post ipsum seculis essent definituri? eo vix aliam antiquiorem scriptorem Christianus orbis habet. *Antiquitas in hoc Aduersariis tam inuisa fuit, vt Cẽsores ex authoritate Concilii Tridẽtini ad hoc munus delegati, satis pro imperio, sic decreuerint.* [f] Deleantur sequẽtia in Beato Rhenano in argumẽto libri de carne Christi; quod officit perfectioni virginis Matris. *Nec tu Rhenane igitur potuisti diuinare quid rigidi isti de te decreturi essent?* *Aduersarius.* Iouinianus dixit B. Mariam virginitatẽ perdidisse, idem cõmuniter hodie Caluinistæ cùm dicunt, Christũ matris vuluã adaperuisse. *Disputo. si hac nõ sunt idẽ tũ Bucerus in hoc Hæreticus nõ fuit: sin idẽ, tũ Tertullianus, Origenes, Ambrosius, Theophylactus, B. Rhenanus, atque adeo B. Lucas (quod absit) Hæretici fuere. postremo, vt ex vnius Iesuitæ ore, ora Iesuitis omnibus occludã, vt non habeãt quod contrà vel mussitẽt. attẽdite.* [g] Notãdũ est, FOEMI-

[e] Rhenanus in Arg. 3. ad lib. de carne Christi.

[f] Index ex pur rat. pag. 78.

[g] Bellar. suprà. & Greg. Valent. Iesuita Tom. 4. disp. 2. quæst. 2. punct. 1.

[h] Tolletus Ies. & Cardinalis li. 5. de instruct. Sacerdotũ ca. 6. §. Quartus casus. Semper Iesuit.

NA quamuis ab alio SVPERETVR, si non consentiat interius in actu turpi, non peccat, NEC VIRGINITATEM AMITTIT, si virgo erat. *Vbi vulua etiam per turpem coitum aperitur Iesuita virginitatem seruari confidenter docet. Protestantes, qui authoritate Euangelica, & antiquorum Patrum consensu, ferè vnanimi, sine virili opera, sed per exitum sacrosancti corporis Iesu Christi, apertionem vuluæ illibatam, & immaculatam Beatæ Virgini tribuunt, hæreseos damnantur.* Quinta Calumnia. Aduersarius 5.[h] Docuit Iouinianus præmia Beatorum esse paria. Lutherus, omnes Sancti, inquit, . que sancti sunt, atque mater Dei, ex quo sequitur omnes æque Beatos fore. *An hæc opinio fuit Luthero peculiaris?*[i] Volunt Protestantes, omnes qui iustificantur æqualiter fieri iustos, & æqualem esse omnium coram Deo iustitiam, & sanctitatem. *Respondeo primò ad Antecedens, illud esse necessariò falsum: secundò, ad consequentiam, hanc non esse verè necessariam. Ideoque vos in hanc sophistas ridiculos, in illo vafros Accusatores deprehendi. De Primo cùm dicent Protestantes, fideles omnes æquè iustos esse coram Deo, dupliciter accipiendi sunt, vel vt intelligant par veritatis, non inæqualitatis: id est, æquè, licet non æqualiter Christi membra. non tamen si eorum simpliciter inter se, sed cum Christo capite, & corpore eius mystico ratio habeatur. prodeat Reus.* * Quantumuis inter se corporis membra omnia imparia sint, & officijs, atque dignitate plurimum DISTENT, in eo tamen paria sunt, quod eiusdem corporis membra pariter

h Bellar. lib. de notis Eccles. ca. 9. §. Iouinianus.

i Perer. Iesuit. Com. in Rom. 3 num. 103.

* Luther. lect. ex Rom. 12. 2. Domin. ab epiphan.

pariter existunt, neque potest oculus sibi plus in corpore iuris vendicare, quàm contemptissimum quodque, neque plus suum esse corpus affirmare quàm cuiuslibet alterius: ita habet res Christianorum, qualescunque sint, siue firmi fide, siue infirmi, siue consummati moribus, siue morbis grauati, tantundem quilibet in Christo, & Christianismo possidet quan tum alij, vnde equidem non minus possum de Christo gloriari, quàm diuus Petrus, aut Virgo Deipara: Perplacet sane Diuum Petrum NOBILIVS esse in Christi corpore membrum, QVAM sim EGO, at ille rursus me non contemnit, quod sim humilis, & abiectus, quandoquidem eiusdem corporis mēbrum sum. *Vel etiam secundò, vt significent non quidem iustitiam inhærentem, quæ in sanctificatione, sed imputatam, quæ in remissione consistit. Rursus loquatur Reus.** Tam B. Mariæ ad gratiam per Christi sanguinem adspirandum fuit, quàm nobis. *Tam humilis hæc & orthodoxa Lutheri sententia vt nemo nisi malitiosè peruersus, poßit in ea aut arrogantiam aut hæresin notare. Quid opus est* Aduocatis. *Quanquam cùm adsint non sunt contemnendi.* Aduocatus.[k] Cum dicunt Protestantes Omnes Sanctos ęquè iustos esse coram Deo, loquuntur de Iustitia imputatiua.[l] Per quam iustitiā significant remissionē peccati. *Atque hac ratione Iustificati omnes etiam æqualiter sunt Iusti.* [m] Deus quibus vnicum peccatum remittit, remittit vniuersa, vt Augustinus docet: Impietas, inquit, infidelitatis est ab eo, qui est summè misericors, di-

Accusatoris criminationē iamdiu Reus depulit.

* *Lect. in die Natiuitat. Mariæ.*

k Bellar. li. 3. de Iustific. c. 1 & cap. 16.

l *Vega. lib. 10. de Iustific. fol. 680.*

m *Bell. in controuersia de Satisfact.*

n Aquin. part. 3. qu. 86. art. 3.

midiatam sperare veniam. [n] Quia hæc perfectio misericordiæ Dei, vnde cuius miseretur TOTALITER miseretur, quod significauit Dominus cùm simul mutum, & surdum sanabat. *In promptu erit concludere: Ergo omnes, quoad Imputatiuam iustitiam, æqualiter Iusti cēsentur coram Deo. Quid tandem de inhærente Iustitia, & Sanctificatione sentiunt?* [o] Concedunt Deum remunerare iustos iuxta opera eorum; sed propter opera, id est, ex meritis operum, negant. *Et iam suprà inæqualitatem Sanctificationis Lutherus concessit, ad consequentiam reuertor: Si ex æqualitate remißionis peccatorū, sequitur paritas præmii cœlestis, tum vos (Bellarmine) Iouinianistæ eritis. Si ex inæqualitate gratiæ infusæ, gloriæ inæqualitas sequitur, tum Protestantes Iouinionistæ nō sunt. Nam & hi inæqualitatem gratiæ infusæ, & vos æqualitatem imputatiuæ gratiæ posuistis. Ex inæqualitate sanctificationis necessariò inæqualis sanctorum dignitas cœlestis efficitur, non quidem ex merito Operantis, sed ex benignitate miserentis, qui coronat munera sua, & gratiam pro gratia, id est, gratiam beatitudinis, iuxta analogiam gratiæ sanctificationis misericorditer remunerabit. Hanc causam Scholæ iudicio permittamus.* [p] Gloria cœlestis, quoad substantiam suam, quæ est visio Dei æterna absque relatione ad opera datur, atque gradus gloriæ pro diuersa proportione gratiæ infusæ confertur. *Postremò si idem Lutherus quod Iouinianus, Alphonsus vester* lib. de hæres. tit. BEATITVDO hæres. 4. *qui Iouinianum taxat, qui potuit Lutherum præterire?*

o Bellar. in controuers. de Iust. passim.

Dilemma.

p Vega lib. 10. de Iustifi. cap. 7.

Cap.

Capvt XXXVII.

De hæresi 13. *Vigilantij cui quatuor obiiciuntur.*

1. *Reliquias Sanctorum temerâsse.*
2. *Sanctorum nomina deprauâsse.*
3. *Sanctorum Inuocationem repulisse. Impugnâsse Sacerdotum cœlibatum.*
4. *Votum paupertatis abtulisse.*

A*Duersarius.* [a] Tertia decima hęresis Vigilantij est, quatuor docuit, quæ omnia Sectarij tenent. Primum est sanctorum reliquias non esse venerandas. Protestantes corpora Sanctorum combusserunt, & reliquias contempserunt. [b] Lutherus monet reliquias, tanquam populi seductiones, altissimè sub terram abscondendas esse, quod quid aliud est quàm omnium Sanctorum memoriam abolere? *Respondeo, eos non antiquam illam Sanctorum venerationem, sed nouam superstitionem auersari, qua aut falsas, & suppositītias reliquias pro veris inuexit, aut veras falsis, & impiis honoribus coluit. Reus,* *Non reclamo Diuorum ossa Sancta esse, sed hoc detestor, quod plerique omnes maiori studio ad illa exornanda rapiuntur, quàm ad Proximi necessitatem subleuandam: quapropter, vt abusus tollantur, & dilectionis opera proferantur, vellem terra istas Sanctorum reliquias contectas esse.

[a] *Bellar. li. de notis Eccl. c. 9.*

De Reliquiis.

[b] Bell. *præf. in Controu. de Eccles. triumph. lib.* 2. §. Atque vt, *&c.*

* *Lutherus lect. in Festo exaltationis.*

c *Cassian.lib. consult. art 21.*

Causam Protestantium vir pontificius agit strenuè.

*Aduocatus.*c Legimus ad loca Martyrum, reliquijs insignia, vota nuncupata, & peregrinationes susceptas, quæ omnia tum vtilia erant, cùm adhuc recens, & certa memoria Martyrum vigeret, & Deus, qui indubitatis miraculis, eos, qui mortui videbātur, sibi viuere declararet, quibus fides, quam ipsi professi sunt confirmabatur: VERVM in hæc paulatim ABVSVS irrepsit, nam queritur Basilius hanc consuetudinē suo tempore CORRVPTAM fuisse, & temporibus Augustini, & Ambrosij mos ferendi epulas ad Martyrū memorias ab Ambrosio interdictus erat. Vt apud* Augustinū patet. posterioribus etiā tēporibus memorijs Sanctorū NIMIVM indultum est, cum ab impijs Hominibus falsa FIDVCIA in cultu INEPTO, & superfluo collocabatur, qui abusus reprehenditur in Cōcilio Cabilocensi cap. 43. accesserūt & alia mala, quod auaritię causâ, falsę reliquię supponebātur, ficta miracula prędicabātur, SVPERSTITIO inde alebatur magis in miraculorū admirationē, quā Sanctorū imitationē rapiebantur. nonnunquā illusione Dęmonis, hominū superstitione abutentis, NOVÆ reliquiæ indies reuelabantur, qui ABVSVS DAMNATVR in Concil. Lugdunensi cap. 62. & Concil. Carthag. 5. cap. 14. hodie verò cùm omnia reliquijs Sanctorum plena esse videntur, verendū est, nè, diligenti examinatione adhibita, detestandæ imposturæ patefiant, quemadmodū in nonnullis locis patefactum est, vt olim B. Martino accidit, qui in loco nomine Martyris celebri, deprehendit, non Martyris, sed scelerati La-

* *August. lib. 8. de Ciuit Dei cap. vlt. & li. 2. confess. c. 64.*

tro-

tronis monumentũ. multò consultius videtur, vt ab omni reliquiarum ostentatione ABSTINEATVR,& populus ad veras reliquias colendas, id est, ad EXEMPLA sanctitatis, quæ in Scripturis vel ab ipsis Apostolis, vel de ipsis extant, imitanda prouocetur. *Hanc consultationem eruditissimi viri ferè totam introduxi quia est ad causam appositissima, nèc ea quicquam videtur nihil dici posse consultius. Vereor vt Lectorem offendat, aut quia verbis prolixus, aut quia solus adest, sed ideo solus adest, quia prolixus; in cuius testimonio nulla ferè vox est, quam non facilè possim eiusdem professionis testibus locupletissimis confirmare. sed hoc in Classe de Idololatria (Deo dante) articulatim discutietur. summa hæc erit: Sanctorum reliquias (si ad corporis membra pertinent) non culturæ, sed sepulturæ; sin ad externos habitus, & falsæ fuerint, non admirationi, sed obliuioni esse tradendas: sin vera admittendas esse, non quatenus superstitionis fomenta, sed quatenus piæ memoriæ monumenta esse possint. tu interim non potes non agnoscere Protestantes reliquiarum omnium indicio, & sacratissimarum, & certissimarum cultui maximè salutari, plus etiam quam velitis, addictos esse, & consecratos? quas Reliquias rogitas? Scripturas volo, nam.*[d] Si vestes, quæ tetigerunt Saluatorem, pro reliquijs habemus, cur Verba, quæ ex ore eius processerunt, pro reliquijs non habemus? cùm scriptum sit Luc. 4. Et mirabantur omnes de verbis gratiæ, quæ procedebant ex ore eius. *De reliquijs igitur Martyrum verè videar esse dicturus, quæ Augustinus de legis*

[d] Peraldus Episcopus. In summa Tom. 1. de Beatitudine.

Reliquiæ fidi dignæ.

veteris ceremonijs. * Iudaicæ ceremoniæ, tanquam defunctorum corpora, non Impiorum obloquijs, tanquam canum morsibus, proijciendæ erant, sed cum honore sepeliendę: quas tamen quisquis iam rursus celebrarę voluerit, tanquam sopitos cineres eruens, erit non modò non pius Baiulus corporis, sed sepulturæ violator. *Quod an in vos quadret ex vobis perdiscemus. Aduersarius.* [e] Protestantes, tanquam in nobis superstitiôsum, ridēt quod Martyrum cineres, & pulueres veneramur. [f] Verum possit quis recta intentione ossa martyrum in puluerem redacta, etiam in vermes conuersa, colere, & venerari? *Nullúsne Catholicus hoc delirium vestrum explosit? Aduocatus.* [g] Henricus negat sanctos adorandos esse in formâ vermiū. *Denique: quandoquidem* [h] Eadem doctrina, quæ de adoratione imaginum data est, seruata proportione, est ad Reliquias accommodanda, *Quæ huc spectant de Imaginibus infra vberius explicabimus.*

* *August. in Epist. ad Hieron.*

Superstitio Romana.

e *Azorius Iesuita lib. 9. Instit. c. 8.*

f *Vasquez Iesuita lib. 3. de* Adorat. *disp. 3. c. 8. nu. 112. & 124.*

g *Idem ibid.*

h *Suarez Iesuita Tom. 1. disp 55. qu. 25. Art. 6. § 1.*

Capvt XXXVIII.

Calumnia secunda.

ADuersarius. [a] Imitantur Lutherani Maiores suos Iulianum, Vigilantium, & quotquot tanquam nefaria bella contra Sanctos gesserunt, eos omni honore spoliantes. [b] Errāt Hugonotici, qui Sanctorū virtutes & mores ne quidem prædicari sustinent. *Siccine omnem honorem, etiam commemorationem negant? Reus.*

a *Bellar. præf. in li. de triūph. Eccl.*

b *Feuardentius Comm. in Iac. c. 5. Ver. 10 Insigne mendacium.*

* Si ritè

* Si ritè docere plebem velimus, sic exemplá Sanctorum prædicari oportebit vt in ijs Deus magnificetur, nos verò INVITEMVR, ad similē Dei gratiam, opera eorum sic PRÆDICARI conuenit, vt obedientia, qua suæ vocationi inseruierunt Sancti, & mandatis sibi operibus studuerunt; nobis COMMENDETVR. *Poßim ego vos Reorum testimonijs infinitis obruere, sed adest Aduocatus. Aduocat.*[c] In apologia sua Protestantes TRIPLICEM HONOREM Sanctorum probant: quorum primus est gratiarum actio, quod Deus eos tantis gratijs cumulabat. Secundus, ex eorum exemplis fidei confirmatio. Tertius, Imitatio fidei atque virtutum, earúmque HONORIFICA COMMEMORATIO. *Et est hoc quidem Sanctos verè honorare. Negas?*[d] Duabus in rebus Mortuorum memoriam quodammodo immortalem facere possimus: primò magnifica ijs condendo Sepulchra, verumtamen mortuorum memoria PERPETVATVR maximè ingenij operibus, cum Scriptis disertissimis eorum VIRTVTES & facta CELEBRANTVR. *Aduers.*[e] At Protestantes euomunt in omnes Cœlites horribiles blasphemias. Vocat eas Caluinus vmbras, laruas, colluuiem, monstra. hac contumelia, blasphemia vix vlla maior esse possit.[f] Hoc notandum, *viz. Mendacium vestrum. Quid si enim Caluinus non omnes sanctos perstrinxerit? quid si nè Sanctos quidem? quid si sceleratos etiam, aut saltem eos, qui non modò non scelerati homines, sed non omnino homines vnquam extiterint? quæ sunt verba Caluini? Reus.*

* *Lutherus lect. in scriis Ioh. Eiling.*

c *Cassander lib. Consult. Art. 21. Reus absoluitur.*

d *Perer. Iesuita Cō. in Gen. 35. ver. 19.*

e *Bell. præf. de triumph. Eccl.* §. *Iam verò. Fictum crimē.*

f *Armandus Iesuita in epistola ad Camierum Caluinianum.*

* Caluinus li. 3. Instit. ca. 20. §. 27.
g Bellar. lib 1. de Eccl. triumphant. cap. 20. §. Argumentum 8. & in Catechesi.
h Cassander. lib. Consult. Art. 21.
i Bellar. in præfat. supra.
* Caluinus in loco, quem Bellar. notat.

* Nisi accedat Hippolitus, Georgius, & SIMILES laruæ. *Hoc nec tu, Bellarmine, ignorabas, nec Canisius tuus.*[g] Caluinus, & Melancthon sic ratiocinantur. Multi (inquiunt) vt Georgius, & Catherina, inuocantur, qui non modò NON SANCTI, sed nec vnquam homines fuerunt. *Aduocatus.* [h] In Sanctorum historijs commemorantur ij, qui an vnquam fuerunt, meritò dubitatur. *Aduers.* [i] Sanctos Caluinus mõstra appellat. *Ain? Sanctos? Reus.** Multa tẽpla Christophero, & Catharinæ, aliisque FICTITIIS nominibus dicata sunt, & talibus monstris, omitto Dominicum, & Medardum, & similes bestias. *Non igitur generatim omnes Sanctos, (absit) sed tantum vestra ficlitia numina perstrinxit. Aduersarius.* [k] VVicleffus Sanctos obiter Scurris conferebat, quod est hæreticis proprium. *Reus.** Sancti in cælis licet NON SINT Scurræ, inquit VVicleffus, sed incorporati in Christo, per gratiam Saluatoris, tamen minùs se habent, in comparatione ad Christum, quàm Scurræ ad Regem. *Sic VVicleffius, vt vel eius Aduersarius scil. Aduocatus noster* [l] *Thomas VValdensis testatur. quæ fuerit Caluini, & VVicleffi mens, satis iam ex eorum verbis constat: quam præterea vera fuerit, ex vobis perdiscemus: cum enim secundum traditas, & omnium ore decantatas de ijs historias colitis, nihil profectò aliud quàm vmbras, laruas, & monstra colitis. Aduocatus.* [m] Gelasius Pontifex huius generis historias multas in Concilio reprobauit, quæ, vt ipse loquitur, ab infidelibus scripta esse putantur. Sicut Georgij aliorúmque passiones,

Crimen fictũ.
k Bellar. lib. 1. de triumph. Eccl. c. 15.
* VVicleffus. Crimen fictũ.

l VValdens. Tom. 3. Tit. 12. f. 111, & 114.

m Canisius lib. theolog. 11. c. 6.

passiones, quæ ab Hæreticis probantur, conscriptæ.[n] Nihil habeo quod de Christopheri gigantea statura dicam.[o] Virgerius in Concilio Tridentino legendas Georgij, & Christopheri veras esse negabat.[p] Multa huiusmodi figmenta historias Sanctorum conspurcarunt. Denique[q] Homo in comparatione ad Deum, est putredo, vt sanctus Iob loquitur. iam ad causam propius accedamus.

n *Baron. in Martyrolog. Iulij 25.*
o *Balaus in Marcello. 11.*
p *Cassander lib. Consult. Art. 21.*
q *Ioannes Perus in Iob. 25.*

Tertia Calumnia.

Aduers. Secundo,[r] Vigilantius docuit orationes mortuorum, pro alijs, non exaudiri, ex quo sequitur, frustra Sanctos inuocari. Idem Protestantes. *Antecedens illud, quod Vigilantio tribuis, Protestantes planè respuunt. Aduocatus.* [s] Protestãtes largiuntur Sanctos in cœlis orare pro Ecclesia in genere, sed ex eo consequens esse negant, Sanctos esse inuocandos. *Et sanè non inuocandos esse rationibus euincam necessarijs. quando tandem? quando nimirum de controuersia ea tua differendum erit, de quâ hic dicis,* Sed de his aliàs. *Vno tamen verbo de antiquitate hoc in loco satisfaciendum erit, sed optando magis, quàm sperando. Aduocatus.* [t] Vtinam credendi forma à primitiua peteretur Ecclesia, quæ tot Martyres Christo consecrauit, quæ nullum scopum, præter Christum, habuit: nulli cultum præterquam vni, Trinóque Deo impendit.

r *Bellar. lib. 4. de Eccles. milit. c. 9.*
s *Cassand. Art. 21. & Lindanus panop. lib. 3. c. 30.*
t *Faber Stapulens. præfat. in Euange.*

Capvt XXXIX.

De Superiori in duabus alijs.

ADuersarius tertiò. [a] Docuit Vigilantius Sacerdotes debere esse vxoratos: idem docent nunc sectarij, Lutherus, Caluinus, &c. *Eadem omnia inquis, ô deplorandam hominis conscientiam! Aduocatus.* [b] De cœlibatu vnus erat Græcorum error, quem Vigilantius expresse docuit, ALTER Lutheranorum. *Id est, idem, & diuersus fuit Vigilantij, & Lutheri error. ostendam igitur primò Protestantes eandem Vigilantij hæresin, quã illis tribuis, non tenere. secundò, nec tenere hæresin. Primum. Aduocatus,* [c] Error erat OPORTERE Clericos vxores ducere, antequam ordines suscipiãt, quia post ordines non licuit; hic fuit, vt alij volunt, error Nicholaitarũ hæreticorum, QVEM CONSTAT VIGILANTIVM EXPRESSE DOCVISSE. [d] Ex Hieronymo constat Vigilantium Hæreticum docuisse, NON esse Diaconos ab Episcopis ORDINANDOS, NISI PRIVS duxissent vxores. [e] Lutherani docent, non modò ante, verum etiam post ordinationem, LICERE vxorem ducere. [f] Volunt Protestantes LIBERVM ESSE vxores ducere, nec quenquam lege continendi astrictum esse debere. *Hæc omnia Iesuitæ sententiã Protestãtium explicantes: nunc proferant ipsi suam.* [g] Nos tenemus, NEC MARITOS in sacros ordines ADMITTENDOS ESSE, nec ORDINATIS LICERE POSTEA VXORES ducere. *Nunc depulsis tenebris licet Spiritus dis-*

a *Bellar. lib. de notis Eccle. c. 9. §.* Eadem omnia, &c.
b *Bellar. lib. 1. de Clericis c. 19. in Principio.*
Bell. sibi non constat.
c *Bellar. lib. 1. de Clericis c. 19.*
Protestantes non sunt Vigilantiani.
d *Costerus Iesuita Enchirid. cap. 19.*
e *Bellar. quo supra.*
f *Valent. Iesuita lib. de* Cœlibatu *Cõ. 4. disp. 9. quæst. 5. punct. 5.*
g *Bellar. loco iam supra citato.*
Cœlibatus æquitas, & antiquitas.

tus discrepātes discernere. Primo Vigilantius OPORTERE omnes Clericos vxores DVCERE. *Secundo Bellarmin.* OPORTERE prorsus NON DVCERE. *Tertio, Protestantes, vt sæpe Christus, ita iuxta cum doctrina Christi, in medio perstant.* Licere vel liberum esse ducere, vel non ducere. *Ille necessitatem Coniugij vendicabat, hi cœlibatus, nos in vtroque Christianam libertatem profitemur. De huius æquitate alibi, nunc de Antiquitate expediam: nos antiquitatem Apostolicam vendicamus.* h *Aduersar.* Clitonæus asseruit votum continentiæ esse annexum sacris ordinibus iure diuino. Michaël Medina, & Iohannes Major tenuerūt esse juris diuini, saltem vt nequeat quis simul vti sacro ordine & matrimonio vacare. *Aduocat.* i NON iure DIVINO sed tantū humano prohibitum est conjugiū Sacerdotibus. k Communior sententia & verior est NON esse juris DIVINI ECCLESIASTICI TANTVM. *Quid ergo?* l Restat vt in ordinandis hoc STATVTVM cœlibatus RELAXETVR, & MORE VETERIS ECCLESIÆ, & huc vsque Orientalium Ecclesiarum honesti quoq; Mariti ad Ecclesiæ ministerium admittantur. grauior Quæstio est de ijs qui POST Sacerdotium vxores duxerunt, vtrum ijs in Ministerio permanendi, & vxoris familiaritate oportuno tempore vtendi, facultas permitti possit. Primum hoc DIVINO NVLLO iure prohibetur, vt exempla PRISCA testantur, huiusmodi statuta non tam anxiè obseruata fuisse, quàm ob Ecclesiæ necessitatem aliquando RELAXATA fuerint.

h *Valent. Iesuita Tom. 4. disp. 9. quæst. 5. punct. 5.*

i *Bellar. lib. 1. de Clericis. c. 14.*

k *Valēt. Iesuita quo supra.*

l *Cassander. lib. Consult. Art. 23.*

Quam diu? [m] Diu licuit in ecclesia Orientali contrahere POST ordinationem. *Denique.* [n] Copula Sacerdotalis nec legali, nec euangelicâ, nec Apostolica authoritate prohibetur. *Qua igitur lege, & cuius?* [o] Clitonæus, qui tum Cœlibatus legem strenuè defendere voluit, putat legē cœlibatus primùm fuisse à Syritio Papa, id est, circiter annum 390. inuentum; *Itaque cum illam Vigilantij hæresin Protestantibus impingis, tu (vt de Vigilantio olim Hieronymus) non vigilantem te prabes, sed dormitantem, præsertim cùm Pontifex vester non potuit non confiteri.* [p] Sacerdotibus magna ratione sublatas esse nuptias, maiori RESTITVENDAS videri.

m *Caietanus tom. 1. opusc. tract. 17.*
n *Gratianus 26. q. 2. Cau. Sors, &c.*
o *Greg. Val. lib. de* Cœlibatu. *pag.* 159. *ex Clitonæo. de Contin. lib. 4. cap. 4.*
p *Pius 2. vt refert Platina in vita eius.*

CAPVT XL.

Quarta Calumnia.

ADuersar. [a] Quartus Vigilantii error, non expedire relinquere omnia, & dare pauperibus, & ad religionem, relictis omnibus, properare: idem etiam Sectarij. [b] Hic est primus euangelicæ perfectionis gradus, vendere omnia, & dare Pauperibus. *Respondeo. Primo. Protestantes non modò aliquam, verum etiam summam perfectionem Christianam defendere. Secundo, Vestram doctrinā, hæresin magis quā religionē sapere. Aduocat.* Secundus paupertatis Euangelicæ gradus est, non quidem vendere omnia, sed, nè Christum amittamus, omnia amittere. Tertius est, cum malis artibus diuites

a *Bellar. cap. 9. quo suprà.*
b *Maldonat. Iesuita Com. in Math. 5. Paupertas monastica.*
c *Maldonat. Iesuita quo suprà Germana paupertas euangelica.*

diuites esse possumus, perituris opibus Dei timorē anteponere. *Quartus.* Sorte nostra esse contentos, & æquo, propter Christum, animo paupertatem ferre. *Nemo, qui baptizatus est, qui huiusmodi paupertatis votis se non obstrinxerit. nunc quæ sit paupertatis Euangelicæ summa perfectio dijudicandum.* d Math. 6. 33. Quærite primùm regnum Dei: Christus non omninò vetuit cætera quærere, vt eorū sollicitudo nos non à regno Dei quærendo euertat, ita quærere vt ijs seruire velimus; non enim possumus duobus Dominis seruire. Vers. 24. Quærere autem secūdo loco propter regnum Dei non vetuit, sed docuit. Nam in Oratione dominica præcepit dicere, Adueniat regnum tuum; præcepit etiam dicere: panem nostrum quotidianum da, &c. *Vide iam in quos tu te laqueos induisti, qui præcepit necessaria quærere, præcepit non abijcere: at primū tu concedis. Ergo vestrū illud*; Omnia dare (*cum gradū tuum secundū superat*) *illi dominicæ petitioni*, Da nobis hodie, *quā dominus pro sua misericordia præcepit, apertissimè repugnat. sed quid ego vi extorqueo, quod Aduers. etiā benignè largietur? sed alius.* e Abrenūciatio propriarū facultatum dupliciter consideratur: vno modo vt est in actu, sic in ea non consistit essentialiter perfectio, & iā nihil prohibet statum perfectionis esse sine abrenunciatione propriorū: alio modo secundum præparationem animi, vt nimirum homo sit paratus, si opus fuerit, omnia dimittere, vel distribuere, & hoc pertinet directè ad perfectionē, vt ex Augustino patet. &c. *Et sane hanc per-*

d *Idem Maldonatus ibid.*

e *Aquin. 2. 2. q. 184. art. 7.*

Solida distinctio.

dictum elegãs. *fectionem ex voto Baptismi omnibus Christianis communem esse, etiam ex Hieronymo patet.* [f] Nihil interest vbi sitis in seculo, qui extra Seculum estis. *Secundo vt habeas quo perfectio vestra damnetur.* [g] Discimus tribulationem, & persecutionem non esse quidem vtilem, sed periculosam, & NON EXPETENDAM, sed tolerandam, cùm aliter fieri non possit. vnde Math. 16. Iubemur orare: ne nos inducas in tentationem. *Disputo. Si iam Monastica disciplina consecrati* Omnia reliquistis, *vt etiam verè Pauperes sitis (cum præsertim omnis extrema paupertas in tribulationis, & tentationis gradu non infimo ponitur) quomodò petitione illa dominicâ vti possitis? si non est omnino paupertas (neque enim ad paupertatem Euangelicam pertinet ea paupertas, in quo, propter maximas eius delicias & ocium, nemo vel secularissimus vobis non inuideat) quomodo perfectionẽ iactare possitis? equidem cũ hanc vestram iactantiam cogito, non facilè intelligo, vtrum potius doleam populi stupiditatem, quod eam admirentur, an vestram futilitatem rideam, quod eam perfectionem, ceu summam, verbis prædicetis: quam tamen, si cum aliis comparetur, longè esse infimam probatis. Aduersarius.* [h] Sic testantur de hoc genere diuinæ literæ. Accipiet nomen in regno cœlorum maius, atque nobilius. *Quare?* [i] Religio est status hominum ad perfectionem Christianam paupertatis, continentiæ, obedientiæ, vota tendentium. [k] Tres hæ non sufficiunt nisi his tribus votum accedat, id est, sacra promissio Deo facta, quâ quis obstringit se ita perpetuò esse victurum. Religio

f *Episcop. Esp. com. in Titum. c.2.*

g *Bellar. lib. 3. de Laicis c. 16. §. 2. causa.*

h *Bellar. in præfat. ante contro. de* Monachis.

i *Bellar. lib. 2. de* Monachis *c. 2.*

k *Idem ibidẽ.*

ligio enim est status & rem significat immobilem.[l] hæc perfectio, quæ consistit in obseruatione Consiliorum: vt paupertatis &c. necessaria est ad excellentiorem gradum gloriæ in regno cœlorum. at [m] Accidit nonnunquam vt Monachus, vel religiôsus ad Cardinalis dignitatem euehatur, aut ad Episcopi munus eligatur. *Agedum Episcopi, & cardinales non omnia abiiciunt, sed suis propriis quidem, iisque amplissimis beneficiis fruuntur. Religiosi negligunt: Episcopi obedientiæ regulam præscribunt, Religiosi obtemperant: quæritur igitur vter horum status sit perfectior, Episcoporum, an Monachorum? loquere.* [n] Status Episcoporum est status perfectionis adeptæ: Status religiosorum, & Monachorum, est status perfectionis acquirendæ, hi nondum sunt perfecti, illi sunt. quia ad eum gradum charitatis peruenerunt, ad quem Religiosi, per sua vota & exercitia contendunt. qui per paupertatem, continentiam, obedientiam, impedimenta salutis remouent, quæ ex diuitiis, coniugiis, imperiis oriuntur. [o] Cælestinus Pontifex Romanus, pontificatu deposito, ad pristinum ordinis statum se retulit, quod & alij Episcopi permulti fecisse perhibentur. *Quorsum hæc? inquies, quorsum? vt teipsum agnoscas: tu olim inter Religiosos, nunc, abiecta cuculla, Galero Cardinalitio insignitus Rabbi salutaris.* [p] Vnum dicam illustrissime Cardinalis, vitam egisti, in nostra societate Iesuita, inculpabilem, assumptus es postea in Cardinalatum. *Eras igitur in statu religionis constitutus.* Cuius est, inquis, voto obstringi perpetuo, ita vos esse

l Bellar. c. 9. §. Neque obstat.

m Asorius Iesuita inst. lib. 11. c. 7. §. Secundò quæritur.

n Bellar. lib. 2. de Monachis. c. 2. §. Tertius gradus.

o Azorius Iesuita quò suprà in fine.

p Perer. Iesuit. in Epist. nuncu pat. com. sui in Exod. ad Bellarminum. Bellar. sua praxi thesin suam euertit.

victuros. *Quodque est vestro ordini peculiare, nullam dignitatem Ecclesiasticam vmquam admittere velle, & in hac perfectionis, quasi prærogatiua, ordines alios Monasticos excellere aliquandiu ordo vester non mediocriter gloriabatur. tu igitur, obsecro, responde: Status Monasticus,* Perfectionem, *inquis, Euangelicam profitetur, & præ aliis, sic enim dicis,* centuplũ, *meretur, id est,* gradum in cœlo excellentiorem. *Cardinalis iam factus à Cœlesti te deiici sinis? sin minus, professionem Monasticam (quam integro libro stabilire conaris) vno hoc exemplo tuo, & confessione penitus labefactasti: & cum voti obligationem perpetuam asseris, quam ipse violasti, te aut scriptis tuis Palinodiam occinere oportet, aut in vita tua sacrilegam tuam desertionem confiteri pluribus possem hanc quoque de Monachismo gloriolam vestram profligare, nisi hac causa suam quoque propriam classem postularet. Ex Clemente Alexandrino concludam.* * Qui enim perfectus fuerit exempla habet Apostolos, & reuera vir ostenditur, non in eo quod vitam elegerit Monasticam, sed ille viros vincit, qui in matrimonio, & liberorum procreatione, & domus cura, ac prouidentia, citra voluptatem, & dolorem, se exercet, & cum domus curatione est indiuulsus à Dei charitate, insurgens aduersus omnem tentationem, quæ affertur per filios, vxorem, famulos: ei autem qui hæc non habet, euenit magna ex parte vt non tentetur. *Nunc secundum membrum aggredior & ostendo professionem istam, ad hæresin propius accedere. Aduocatus.* q Erat quidem error Vadiani, qui docuit Ecclesiasticos

Strom. lib. 7. fol. 152. Pontif. doctr. Hæreticorum placit. magis affinis.

q *Iansenius concor. c. 29.*

cos

cos non posse possidere vllas diuitias, quia talis fuit vita Christi, vt refert* Augustinus. *quomodò igitur non Pontifex Nicholaus hæreticus? nam.* [f] Nicholaus quartus Romanus Pontifex sentiebat illam paupertatem esse sanctam, & meritoriam, Ioannes 22. planè negat. *Vbi tu tamen in Nicholai, id est, (si Augustino, vel Ioanni Papæ credimus) hæreticam sententiam magis propendes.*

*Aug. lib. de Hæresibus. f Bellar. lib. 4. de Romano Pont. cap. 14.

CAPVT XLI.

De Hæresi quarta-decima.

A*Duersarius.* [a] Hæresis quarta-decima Pelagianorum. primò, in hominibus, præcipuè in filiis Fidelium, non esse peccatum Originale. hunc errorem Caluinus, & Bucerus tenent. *Addit alius.* [b] Pelagianam hæresin Caluinus reuocat, qui docet paruulos non perire, quibus subita morte arreptis, dempta est facultas Baptismatis. *In hac accusatione, aut horum cæcitatem deploramus, si non possunt, perfidiam, si verum nolunt videre: etenim hæc Palagianorum hæresis Protestantium doctrinæ ex diametro aduersatur, & magis inter vos, & Pelagianos conuenit. Aduocatus.* [c] Proprius est Pelagianorum error, negare peccatum originis esse hæreditariam naturæ nostræ corruptionem, & prauitatem quæ nos iræ Dei, & æternæ damnationis reos faciat. [d] Simpliciter negantes originale peccatum. [e] Omnes Protestantes reipsa consentiunt, vt colligo ex Augustana cōfessione, Cal-

a Bellar. lib. de notis Eccle. c. 9. §. Pelagia.

b Lindanus panop. lib. 4. cap. 15.

c Valent. Iesuit. de Orig. Pec. ca. 2. & deinceps.

d Idem Tom. 2. disp. 6. qu. 12. punct. 1.

e Idem in loco citato lit. d.

f Idem ibid. c. 8. & in Tom. 2. disp. 6. qu. 11. punct. 1. §. Quam quæstionem.

uino, & alijs. *imo etiam.* [f] Caluinus, & Lutherus, cæterique Protestantes adeò non negauerunt peccatum originale, vt etiam prodigiosis loquendi modis illud exagitent, etiam in renatis manere dicunt, quamdiu hanc vitam degunt.[g] Vocantes hoc peccatum MAXIMVM quo totus homo inficitur. *Bellarminus, & Lindanus, Caluinum accusant, quasi negauerit esse originale peccatum, Valentianus & Vazques Iesuitæ eundem Caluinum accusant quasi is peccatum originale, peccatum esse nimis affirmauerit: en horum hominum ingenium vafrum, atque distortum, ne Protestantibus non sint Aduersarij erunt etiam & sibi, maximè verò veritati, quia.* [h] In hac doctrinâ, quod sciam, nihil à nobis dissentiunt Lutherani, constanter vbique docet Protestantes in suis confessionibus, & apologijs: damnati verò sunt in hac Tridentinæ Synodus definitione, Pelagiani, Armenij, Albanenses & alij, qui originale peccatum negauerũt. *Sic Vega, qui Synodo Tridentinæ interfuit, illius Expositor postea electus: quod confitetur non minus ingenuè alius.* [i] Est in hoc Protestantium articulus Catholicæ traditioni consentaneus, vt agnoscit Ecchius, *Caluini mentem exponite, & quomodò originale peccatum inesse in Renatis, quomodò non inesse iudicauerit, explicate.* [k] Etiam in Renatis peccatum originale Protestantes asserunt vim habere, vt suâ naturâ nos morti addicat, nisi quod non imputatur. *Accusator loquatur.* [l] Caluinus negat filijs Fidelium imputari originale peccatum, idem Bucerus. *Bene habet Pelagius,* in filijs fideliũ, *inquit,* negabat esse originale pecca-

g Vasquez Iesu. Tom. 1. disp. 132. nu. 2. Stupenda aduersantium peruersitas.

h Vega lib. 2. de Conc. Triden. c. 6. Protestantes absoluuntur.

i Cassander Consult. art. 2.

k Staplet. Iesuit. de Orig. peccat.

l Bellar. li. 4. de amiss. gratiæ c. 14. Mira cæcitas accusatorum.

le peccatum. Caluinus verò & Bucerus(*ut no-stis*)non negant esse, sed tantum aiunt non im-putari,& tamen idem, *inquis*, cum Pelagianis. *Quæ hæc est vertigo? Lindani Calumnia diluen-da est. Aduersar.* [m] Filios fidelium Baptismi exportes non perire (quæ est Pelagiana hære-sis)tenet Caluinus contra necessitatem Baptis-mi. *Aduocatus.* [n] Caluinus defendit neces-sitatem Baptismi contra contemptum. *Num-quid hoc hæresin sapit? Numquid non rationem orthodoxa confirmatur? Aduocatus.* [o] Ratio Zuin glij est, quod non Baptizati saluari possint, quia Deus(*in tali casu necessitatis*)non est alliga tus Sacramentis.Sed respondeo illi. *Imò respon de prius Aquinati tuo.* [p] Deus non alligauit gratiam suam Sacramentis, *Vel etiam tibi.* [q] Deus non est alligatus Sacramentis.*Tu modò ais,modò negas.Responde igitur Catholicis iis,qui Caluini doctrinam constanter propugnarunt.* [r] Vt pereant quotquot(qui sunt infiniti)qui Baptis-mo carent,hoc (inquiunt Caietanus, Gabriel, & alij Catholici) est à Dei misericordiâ alie-num. *Quibus tamen respondisti.* Cùm infantes non Baptizati sine sua culpa pereunt, hoc oc-culto Dei iudicio tribuendum est.*Quod respon sum etiam si Dei iustitiam asserere poßit, at Ec-clesiam qui poßit à sacrilega impietate vindicare, quod non huic necessitati (quoad fieri poßit) sem-per occurrat? Sed Infantes sæpe in dies aliquot, a-dultos verò,* [s] Per annum aut amplius (vbi dis-crimen mortis non vrget)distineri. [t] Legimus de sanctis olim hominibus, eos Diu distulisse Baptismum. *Sic Pracipitis, cùm tamen nihil est*

m *Lindanus quo suprà.*

n *Bellar. ibid.* §.Secunda ratio.

o *Bellar. ibid.* §. Secunda ratio,&c.

p *Aquinas part.3. qu.64*

q *Bellar. lib. 4. de Christo, c. vlt. Fundamentum Calui ni Iesuita ponit.*

r *Bellar. lib. 1. de Baptis. c. 4.* §.5. Argumentum.

Pontificij causam Caluini astruunt.

Ratio.

s *Acosta Ies. lib. 5. de procu-rand. Indor. salute c. 3.*

t *Greg. Va-lent. Iesuit. Tom. 4. disp. 5. qu. 3. punct. 4.* §.Quod si.

ipsa morte sæpe instantius? Secundo loco. Aduocatus. u Negabat Pelagius filios ante Baptismum in gratiam recipi. x Dicebat Pelagius, necessarium esse Baptisma Infantibus ad consequendum regnum cœlorum. At y Caluinus, & Bucerus dicunt, filios Fidelium etiam sine Baptismo Sanctos esse, & saluari. z Et non perire. *Attendite, quod Pelagiani negant, Protestantes astruunt: quod asserunt Protestantes vos Pontificij oppugnatis: ergo magis Pelagianis vobiscum (in hac quæstione) quam cum Protestantibus conuenit. Obstat nobis postrema Criminatio. Aduersarius.* a Ex Caluini doctrina sequitur Sacramenta nouæ legis esse indifferentia. b Apud hos valet hoc Axioma, Baptisma si habeas, recte; si careas nihil damni est. *Sanè nihil mihi damni, vbi nulla mea culpa, alioqui. Aduo.* c Quid est aliud Sacramentum; etiam confitentibus Protestantibus, quàm externa ceremonia à Christo instituta, tanquam ORDINARIUM REMEDIUM salutis.

u *Alphonsus de Castro aduersus hæres. tit.* Peccatum.
x *Vasquez Iesu. To. 1. disp. 130. num. 2.*
y *Bellar. lib. de notis Eccl. c. 9.*
Tertia stupiditas.
z *Lindanus panopl. lib. 4. c. 15.*
Aduersarij in pelagianismũ labuntur.
a *Bellar. lib. 4. de Baptis. & Eucha. c. 1.*
b *Campianus Iesuita Rat. 8.*
c *Maldonat. Ies. com. in Marc. 6. 13.*

CAPUT XLII.

Error Secundus, de peccato mortali.

Calumnia Prima.

ADuersarius. a Pelagiani secundò dicunt, per quodlibet peccatum etiamsi leuissimum perdi iustitiam, & proinde omne peccatum esse mortale, hunc errorem Sectarij omnes tenent. Caluinus & Lutherus. *Lindanus, Alphonsus, Valentianus & Vasquez Iesuita hæreses*

a *Bellar. lib. de notis Eccle. c. 9.*

veses omnes obseruant, Opiniones Protestantium legunt, examinant, exagitant, & præter omnem modum, atque modestiam sæpe damnant, quos tamen puduit, in hac Quæstione vllam Protestantibus hæresin Pelagianam aspergere. Erat exploratus Pelagij error docere, Omne peccatum vel leuißimum ita iustitiam labefactare, vt nullo modo, ne per gratiam quidem expiari potuerit, aut posse venialia peccata cū gratia consistere: at Protestantes. Aduocatus.[b] Habeant filij Dei inquit Caluinus, omne peccatum mortale esse, quia rebellio est aduersus Dei voluntatem, quæ iram Dei prouocat, Sanctis quædam venialia, non suapte natura, sed misericordia: Et esse in Regeneratis verè peccata, licet voluntariè peccantibus non imputentur. *Numquid hæc non orthodoxa sententia? Aduersarius.* [c] Error manifestus: nos verò tenemus aliqua peccata esse venialia ex se, non ex misericordia Dei.[d] Quod veniale in eo distinguitur à mortali quod formaliter loquendo non est dignum pœna æterna.[e] Hac ratione verè propriéque distinguitur à mortali, verissima hæc sententia, à qua non est vllo modo recedendū. *Imò vel maximè, ita tamen vt doctores vestros, si minus duces, attamen huius veritatis testes, & Aduocatos habeamus. Aduocatus.* [f]Ex Doctoribus Catholicis nōnulli graues, etiā & pij Gerson, Almarius, Roffensis, dicunt omnia peccata EX SE mortalia esse, & SOLA MISERICORDIA ad æternam pœnam non imputari: Idem docet Michael Bias. *Vnum pro omnibus, loqui permittamus, vt ex acerrimo Lu-*

b *Bellar. lib. 1. de Amiss. grat. c. 4.*

c *Vasquez Iesuita in Thom. Tom. 1. disp. 142. nu. 7.*

d *Suarez Iesuita Tom. 3. in Thom. disp. 11. Sect. 2.*

e *Azorius Iesuita Inst. lib. 4. c. 4. §. Communia autem.*

f *Vasquez Iesuita quo supra nu. 4.*

theri Aduersario orthodoxæ veritatis testimonium luculentum teneamus. Aduocatus. [g] Quod peccatum veniale SOLVM ex Dei MISERICORDIA veniale sit, hoc ego tecum Luthere sentio. *An igitur ex natura sua?* [h] Potius quod VENIA dimitti SOLEAT semper in iustis. *Potius igitur quod soleat, quàm quod debeat, hoc naturæ meritum innuit, illud donum misericordiæ. sed abyssus abyssum sequitur, & superiorem Calumniam Calumnia noua comitatur.*

[g] *Episcopus Roffensis art. 32.*
[h] *Azorius Iesuita Instit. lib. 4. c. 8. in prin.*

Calumnia secunda. Peccata esse paria.

Aduersarius. [i] Iouiniani hæresis fuit. Peccata esse paria. [k] Hoc quoque tritum est in hac fæce Protestantium: Peccata esse paria. Hac trutina non leuius in Deum deliquerit ille caupo, qui gallum gallinaceum, quam qui hominem occiderit. *Splendidum mendacium, sed potius par tibi esse videtur leniter, & insigniter mentiri, quia. Aduocatus.* [l] Lutherani non dicunt, quod sciam, virtutes esse pares, aut paria peccata; neque negant hominem posse crescere spe, dilectione, aliisque virtutibus. [m] Non opinor, Luthere, te velle cum Iouiniani Sectatoribus asserere cunctas animas parem immunditiem contraxisse. *Ergo oculi tui, Campiane, credo pa[..]tis non erant, cum peccatorum paritatem colligere ex Protestantium scriptis videbantur. sed aliquid erat quod aciem oculorum tuorum perstrinxit, quod an malitiæ an inscitiæ tribuendum sit facilè erit conijcere. Aduersarius.* [n] Cùm Gerson planè affirmat omnia peccata in ratione offensæ

[i] *Roffens. art. 5. aduers. Luther.*
[k] *Campianus Iesuita Rat. 8. sic, etiam censur. contra Protest.*
[l] *Bellar. lib. 3. de Iustif. c. 16. in princ.*
[m] *Episcopus Roffensis quo supr.*
[n] *Vasquez Ies. Tom. in Thom. disp. 42. num. 8.*

sensa ex se esse infinita. Quia contra Dei bonitatem infinitam commissa, sequitur in eius sententia omnia peccata esse æqualia, vt Stoici dicebant: cuius erroris ipsum Gersonem meritò insimulat Petrus Soto. *Ergone Gersonem Stoicismi conuincetis?* merito *inquis? sequela e lumbis. Aduocatus.* [o] Quidam dicere non dubitant Gersonis opinionem accedere Stoicorum sententiæ, omnia peccata ęqualia esse, dicentium: quia si omnia æternam pœnam merentur, omnia sunt paria, quod certè illi autores MALE contra Gersonem inferendo concludunt, quia vnum peccatum (*etiam mortale*) acerbius & grauius quàm alterum mulctari, & puniri queat. *Itaque ἀπάθεια planè Stoica te, Vazques, Sotumque tuum occupauit, quos Gersoni Stoicismum falsò obijcere nihil puduit. quem errorem vestrum aliqui quanto minori inscitiâ, tanto maiori cum malitiâ Protestantibus affinxerunt, cùm præsertim (vel opinione vestra) ipsa mortalia peccata etiam in æterna pœna inæqualitatem pœnarum merentur.* [p] Etiam in Inferno pœnarum gradus distinguuntur, &, vt apud Iudæos, quatuor sunt CAPITALIVM pœnarum genera. Strangulatio, Gladius, Lapidatio, combustio, sic Christus significat tria peccata, EADEM Inferni POENA, licet NON EADEM GRAVITATE digna, puniri.

[o] *Azorius Ies. Instit. lib. 4. c. 9. §. Verum enim.*

[p] *Maldonat. Iesuit. Comm. in Math. 5.*

Capvt XLIII.

Hæresis 15. quæ tollit personæ vnitatem.

a Bella. lib. de notis Eccl. c. 9.

b Valent. Iesuit. Tom. 4. disp. 1. qu. 2. punct. 2.

c Bellar. praef. de Christo. §. Quid quod.

* Ibid.

Adversarius. [a] Hæresis decima-quinta Nestorianorum, hi docuerunt in Christo duas esse personas; idem egregiè præstiterunt Lutherus, Caluinus, Beza. [b] Hi huic hæresi suffragantur. *Primo loco Lutherus examinandus est.* [c] Lutherus Nestorio fauet vbi vocat Christum hominem omnipotentem. *Profer verba Lutheri. Reus.* * Mihi (inquit Lutherus) negotium fuit cum Nestorianis, qui pertinacissimè Contra me disputabant, quod diuinitas Christi non possit pati. *Lutherus (vt patet) se Nestorianis hæreticis, tanquam hostem acerrimum, opposuit: iam probandum erit, eum hæresin eorum oppugnâsse, etiam sine hæresi. Dixit, inquis,* Diuinitas Christi, pati possit. *Sic quidem Lutherus, sed loqui eum quoad suppositum totius personæ Christi, non quoad Diuinitatis naturam, ignorare minimè potes: quod discrimen Collega tuus luculenter explicauit. Aduocatus.* [d] Nestorius Negabat Mariæ filium verum Deum esse, sed potius Purum Hominem, aliámque personam à filio Dei æterno. Lutherus vocat Christum hominem Omni-potentem, & docet Diuinitatem posse pati. *Num Christum Deũ esse negat, qui eum omnipotentem affirmat? sed instas, & vrges. Aduersarius,* [e] Homo omni potens, & Diuinitas patitur, Nestorianismum sapit. *Erit igitur, te Iudice, Lutherus velit nolit, Nestorianus.*

d Valent. Iesuita lib. 2. de Idololatria c. 5.

e Bellar. q supra.

f Idem.

storianus. nam profectò. Aduocatus.[g] Lutheranorum error (*in hoc tantum erras, quòd errorem vocas*) erit Nestorianismo planè CONTRARIVS. *Facis nã tu igitur, Bellarmine, omnia intelligendo, vt nihil intelligas. hactenus sensus eius veritatem expiscati sumus, nunc verbi asperitas lenienda est. Adu.*[h] Cùm dicimus Deum ex Maria natũ esse, non ad naturã diuinitatis pertinet, sed ad Hypostasin, id est, ad personã Christi, qui est Deus, & homo, & eodẽ sensu dicimus Deũ passum esse. *Audio* Deum passum esse, & *agnosco*, at Diuinitatem pati, *in Theologia non absonum modo videtur esse, verum etiam blasphemum. Hic insuper tuam, Valentiane, opem oppido imploramus.*[i] Certissimum est Vigilium dicere CLAVIS: DIVINITATEM Christi CONFIXAM esse, sed impassibiliter, sic illum interpretor, Christus Deus, & homo cùm idem sit, passus est in cruce, carne, & humanitate.[k] Hic Vigilius viguit anno à Christi Natiuitate 380. *Huic phrasi de passione Diuinitatis est alia de eius natiuitate similis.* [l] Dicis Augustinus, natura æterna atque diuina non nascitur ex humana natura, nisi secundum naturam humanam: ex quo effici videtur, diuinam naturam concipi. Respondeo. Propter identitatem, quæ ponitur inter naturam & hypostasin, quandoque natura ponitur pro persona, vel Hypostasi, & propter hoc dicit Augustinus: NATVRAM DIVINAM esse CONCEPTAM, & natam, quia scilicet persona filij concepta erat secundum humanam naturam.[m] Me-

g *Greg. Valent. Iesuit. lib. 2. contra Vbiquitarios c. 1. Reus obiecto crimine absoluitur.*

h *Idem Iesuit. quo supra.*

i *Ibid.*

k *Lindanus Panopl. in princip. lib.*

l *Aquinas part. 3. q 35. art. 1.*

Phrasis Lutheri cum patrũ antiquorum phrasibus concordat.

m *Suarez Iesuita Comm. in eum locum Thoma.*

ritò dicit Thomas esse hanc impropriam loquutionem, & piè explicandam. *Homo homini quid interest? Sancti Patres Diuinitatem verè pati, nasci, clauis affigi dicunt: & phrasis piè explicanda est, Lutherus hæreticum Nestorianum oppugnans, nihil dicit, aut sensit aliud, & tamen Nestorianæ hæresis insimulatur. proximus est Caluinus. Aduersar.* n Idem etiam, quod Nestoriani, præstitit Caluinus. *Per hoc totũ Caput, ipse tibi quid Caluino obiicis, locũ designas, hic nè attingis quidẽ. haud temerè est, si quis Caluinũ ipsum audiret, eius profectò veneraretur calamum, tuam detestaretur calumniam. Reus.* * Furiosi phrenetici Spiritus attributa humanitatis Christi arripiunt, ad tollendam diuinitatem, quæ verò de vtraq; natura sic coniunctè conueniunt ad tollendam vtramque: id verò quid aliud est quàm contendere Christum non esse hominem, quia Deus est; nec Deum, quia homo est; nec vtrumque quia Deus est homo, vnitis, scilicet, non confusis naturis constans. Procul ABIGENDVS est A NOBIS NESTORII ERROR, qui Christi naturam distrahere, potius quàm distinguere volebat, Scriptura clara voce reclamante. *Post Caluinum Bezam vehementius persequeris. Aduersarius.* o Beza siuè ex ignorantia, siuè ex malitia duas hypostaticas vniones in Christo statuit: vnam animæ cum corpore, alteram diuinitatis cum humanitate. *Reus.* * Manifesta est pertinacia eorum, qui Christi naturas cum Nestorio dissoluunt, proprietates verò cum Eutychete confundunt. *Ecquis hic verborum contextus, ecqua vocula,*

n *Bellar. cap. 9. Caluinus.*

* *Caluin. Instit. de hoc Articulo* Nat. ex virgine. *Caluin. hæresin sibi obiectã damnat.*

o *Bellar. qui supra. Beza.*

* *Beza in epist. dedicat. in nou. Testam.*

voculæ, in quod iota aliquid hæresis sonat? Aduocatus. p Nestorij error est errori Eutychetis per extremum contrarius: Eutyches ita personam Christi asserebat, vt naturas confunderet: Nestorius autem ita naturas distinguebat vt vnam personam non agnosceret. Ecclesia Catholica (*quod iam Beza præstitit*) incedit media via, quæ & naturas contra Eutychetem distinguit, & contra Nestorium retinet personæ vnitatem. *Nihilominus vt vtcunque efferbuerit tua, Bellarmine, in Bezam malitia, vt Nestorianum, vel inuitus, audiat: quid dixit Beza tandem, quod huius erroris notam remissimam inurere potuit? Reus.* *Fatemur personā filij ab ipso momento; quo caro ipsius concepta fuit, vnitam fuisse humanæ naturæ inseparabiliter, ita vt non sint duo filij Dei, sed vnus Christus Iesus, verus Deus & verus homo. *Quid ergo* (*inquies*) *Beza sibi voluit per duas vniones Hypostaticas? nihil profecto aliud, quàm quod Symbolū Athanasij nos docuit.* Sicut anima & corpus constituūt vnū hominē: sic homo, & Deus vnū Christum. *Prior est Hypostasis naturæ humanæ, altera vnius personæ, quæ ex humana, & diuinæ naturæ vnione conflata est, etenim vox Hypostasis ambigua est, quæ tam naturā, quàm personam designat. Aduocatus.* q Nestorius statuit in Christo duas esse personas, vnam diuinam, alteram humanam. Christum dixit esse tantum hominem, in quo, speciali prærogatiua, Deus habitabat, non autem fuisse hypostatica vnione Deum, & hominem. *Quid simile Beza habuit? imò quid non dissimile, & planè contrariū?* r Beza (*in-*

Beza hæresin sibi obiectam quoque damnat.

p *Valent. Iesuita Tom.* 4. *disp.* 1. *qu.* 2. *punct.* 2. §. Fuit.

* *Beza lib. Confess. Art.* De Iesu Christo. c. 22.

q *Alphonsus de Castro aduersus hæres. Tit. Christus.*

r *Bellar. in verbis suprà ex Beza citatis.*

f Alphonsus supra.

quis) in Christo vnionem hypostaticam ponit, diuinitatis cum humanitate. [f] Nestorius hypostaticam vnionem diuinitatis, & humanitatis in Christo negabat, *Et tamen* idem, *inquis*, egregiè cum Nestorio Beza præstitit. *In hac accusatione ab ignorantia suspicione Confeßio tum Beza, tum etiã ex Beza, tua, Bezam ipsum liberabit. Fieri igitur non potest, quin tibi hac scribenti malitia adhaserit, qua quidem caca est, & eas plerumque excacat, quos complexa est. Postremò qui in Protestantes impetum facis, quomodo Pontificẽ vestrum defendas, ipse videris. Namque* [g] Papa Cœlestinus erat Nestorii hæresi infectus.

g Laurentius Valla. decla. de donat. Constant.

Capvt XLIIII.

Hæresis 16. *circa Eucharistiam.*

a Bellar. lib. de notis Eccl. c. 9 §. Eodem tempore.

Aduersar. [a] Hæresis decima-sexta etiam quorundam Nestorianorum, qui negârunt Christi corpus manere in Eucharistia, si seruetur in alterum diem. In errore eodem fuerunt Bucerus, Caluinus, & alij qui negant esse corpus Christi in Eucharistia, nisi cũ sumitur. *Neque hoc in loco possum satis mirari vafrum, atque distortũ ingeniũ vestrũ: tu fingis nescio quos veteres Hareticos huius opinionis duces extitisse, quam Suarez tuus, tanquam primis eius Autoribus Protestantibus tribuit.* [b] Alia hæresis est horum temporum docens Eucharistiam neq; seruandam esse in altari, neque circumgestandam neque adorãdam: huius autor dicitur esse Bu-

Bellar. hæreticos fingit.

b Suarez. Iesuit. To. 4. disp. 46. qu. 75. art. 1. sect. 8

esse Bucerus, vt Royardus, Hosius, Castro, Cochlæus, Sanderus affirmant. *Tu vt hanc opinionem iampridem in antiquis hæreticis damnatam, ille vt propter nouitatem in Protestantibus damnandam esse doceat, omnes ex Christi institutione satis damnati. Aduocat.* [c] Contendũt Protestantes Sacramentum Eucharistiæ consistere in tota ipsa actione, qualem Christus designauit: ACCIPITE ET MANDVCATE; Bibite, hoc facite: & in distributione vtriusque speciei, dicente Christo: HOC FACITE in commemorationem mei; vnde etiam pernegant species illas asseruatas, extra illum vsum & actionẽ, sacramentum vllo modo esse; quẽadmodum, inquiunt, Sacramentum Baptismi, quod consistit in illa operatione Baptizandi extra quem vsum aqua ipsa non est vlterius Sacramentum. *Quibus argumentis cum occurrere prolixè studetis à qua modis respondentibus hæret, vt est in Prouerbio. hoc experiri liber?* Concedo reliqua Sacramenta in ipso vsu materiæ solo consistere, sed in hoc Sacramento non in solo materiæ vsu, sed in materia conseruata & permanente consistit. *Hic facta inductione cogitur in eodem insistere puerile κρησφύγετον. Secundò extra institutũ vsum Sacramenti quẽ vos Sacramẽti vsum fingere poßitis? Aduersar.* [e] Circumgestationem (*in processione*) & Adorationem. *Vsus cum nouitatis, tum futilitatis plenißimus. Aduocatus.* [f] Tempore veteris Ecclesiæ populus non cursitabat ad videndum id quod Sacerdos ostendit, sed prostratis humi corporibus, animis IN

[c] *Valent. Iesuit. Tom. 4. disp. 6. qu. 1. punct. 3.*

[d] *Idem ibid.* §. Nihilominus.

[e] *Suarez. Iesuit. vbi supra.*

[f] *Erasm. tract. de Amab. Eccl. Concord.*

COELVM erectis, gratias agebant CHRISTO Redemptori, qui nos sua morte redemit. *Nihil porrò tale nouit* VETVS Ecclesia ROMANA. *In altari non quærit Christum qui eum in cælo adorat, ratio planè Angelica.* *NON est hic, surrexit ENIM. *Denique.* g Eucharistiæ Sacramentū, inquit Cranzius, à cœlesti Magistro ad vsū, nō ad ostentationē institutus erat. *En dignū Apolline documentum vestrum, vsum extra vsum profiteri. Deinde (est enim obseruandum) certum aliquē in hoc genere hæreticum, nec Alphonsus, aut Lindanus vester in repetendis hæresibus huiusmodi aliquam hæresin assignare potuit, nos denique antiquitatem aucupamur, sed illam antiquissimam.* h Obijcitur nobis Origenes, qui dicit, Dominus panem, quem dedit, NON DISTVLIT, nec differri iussit in crastinum. Respondeo verum est, Dominum non iussisse Eucharistiam à se consecratam deferri in crastinum. *Addis.* Sed non potest inde colligi non debuisse vnquam postea Eucharistiam conseruari: multa enim Dominus non per se iussit, quæ postea per Apostolos iussit. *Vbi tandem hoc diuinare facilius tibi fuit, quàm demonstrare: liceat quæso nobis dominum nostrum verè imitari, & vobis Christi Discipulos comitari falsò, facilè patiemur. Denique hoc dogma* i *Durandus vester amplectitur, cuius sententia veritatem & Sacramenti ratio, & dignitas euincere videatur, ne, vt vos soletis, Sacramētum Christi mysterium diutius seruando, propter putredinem, tandem cogamur* k Comburendum *Vulcano consecrare.*

*Math.28.
g Cassand.lib. Cōsult. art.22.
h Bellar lib. 4. de Eucharist. c.5. §. Secundo loco.
i Durandus in lib.4.dist.11. qu.1.
k Bellar. quo suprà §. Tertio loco.

CA-

CAPVT XLV.

Hæres. 7. Quâ Christi natura humana subuertitur.

ADuersarius.[a] Hæresis decima-septima Eutychianorum, qui docuerunt esse in Christo vnam naturam, sicut vnam personam. eandem hoc tempore instaurauerunt nonnulli Lutherani. nimirum Brentius, & Simidelinus, vbi docuit eius humanitatem conuersam esse in naturam diuinam, & esse vbique. *Fortasse, sed Aduocatus.*[b] Dicunt Lutherani Realem illam communicationem diuinarum proprietatum cum humanitate assumptam, nequaquam esse essentialem, id est, non ita illam de humanitate affirmari, quomodo affirmatur de diuinitate, quasi humanitas per suam essentiam dicatur esse illa, nec communicatio est Physica, aut subiectiua, quasi in ipsa humanitate insint tanquam accidentia in Subiecto. sed esse cuiusdam modi singularis, & arcani, quem hypostaticum seu personalem vocant, atque ita videri volunt non tollere naturarum distinctionem, quoniam, inquiunt, humanitas Physicè, & sua natura manet circumscripta, at propter hypostaticam vnionem, diuina illi competunt.[c] At Eutyches per summam amentiam aiebat, tantum esse in Christo naturam ex duabus conflatam, eamque nunc esse tantum diuinam. *Hac Iesuita. si igitur ipsos sibi Interpretes esse pateris, vides quantum ab Eutychianis abhorreant.* Eutychiani (*vt verè dicis*) docuerunt vnam esse in Christo naturã: at Lutherani

a *Bellar. lib. de notis Eccle. c. 9.*

b *Greg. Valët. Ies. lib. 1. contra vbiq. c. 3.*

c *Idem Tom. disp. 1. qu. 2. punct. 1. §.* Tertius error.

naturas distinguũt. *Sed vi cõsequentia, in errorẽ, eos trahis. hũc tu eorũ errorẽ per me licet, exagita, oppugna, & detestare, quantũ lubet: in hac accusatione tuâ nec nos, quos Caluinistas vocas, attingis, & vestra Religionis Helenam Missam (vtinam omissam) plane iugulas. Dicis enim. Aduersarius.* [d] Dicimus corpus Christi fuisse in duobus locis simul, etiam localiter. [e] Dicimus corpus Christi esse vbicunque sunt hostiæ consecratæ. at dicere illud esse, vel esse posse in infinitis locis simul, immensitatem requirit, & Eutychianismum defendit. *Hac tu. at hanc esse Vbiquitistarum haresin doctor vester Seraphicus demonstrat.* [f] Corpus Christi nec in quantum corpus, nec in quantum vnitum diuinitati hoc habet, vt sit in pluribus locis simul, nam vbique esse, est diuinæ naturæ proprietas, nulli creaturæ competit, ne humanæ quidem Christi naturæ communicari possit. *Orthodoxè inprimis, à qua sententia nec Argumentorum nec tormentorum vis vlla nos debet diuellere. noui, heu, noui perfugium vestrum.* Non dicimus, *inquis*, Christum pluribus in locis naturaliter esse posse, sed per omnipotentiam diuinam. *Et Vbiquitista.* Humanitas naturaliter, *inquiunt*, infirma est, & circumscripta, sed propter diuinitatis communionem vbique & omnipotens. *Iam ego schola vestra Archi-moderatorem appello, qui impotens vestrum omnipotentia diuina asylum euertat prorsus, atque prosternat.* [g] Si potest Christi corpus esse in duobus locis simul, tum etiam in pluribus, atque adeo VBIQVE, sed dicendum quod in pluribus locis simul

d *Bell. lib. 3. de Eucharist. c. 5.*
e *Bellar. lib. 3. de Christo. c. 18. §. Quod autem.*
f *Aq. dist. 27. qu. 1.*
g *Aq. in Supplemento. q. 83. art. 3.*

simul esse NEQVIT, ne per miraculum quidem. *At enim, inquis, possit, sed in mysterio. Et Vbiquitistæ, quos hic oppugnas:* vbique est, sed ineffabili modo. *aut igitur Papismus vobis renunciandus est, aut Lutheranismus, adeoque (si vobis credimus) Eutychianismus confitendus. quia si verba spectamus, Lutherani Eutychiani non erunt; si Consequentiam verborum vrgemus, vos pariter eritis. quia perinde, inquis, est,* Siue dixerimus Christi corpus esse, aut posse esse vbique. *Idem quoque vt ait Aquinas,* dicere esse posse in pluribus locis, & in infinitis.

CAPVT XLVI.

Hæresis 18. de Imaginibus.

A*Duersarius.* [a] Hæresis decima-octaua. Xenaias primus palam asseruit, Christi & Sanctorum Imagines non esse venerandas. Caluinistæ signum crucis erigi nolunt: in hoc Caluinus est Diabolo peior, quia Diabolus crucem execratur, quia timet, & timendo honorat. Caluinus autem, quia irridet, atque contemnit. *Quousque tandem & Lectoris patientia abuti, Bellarmine, pergis, & conscientia tua? omnémne prorsus Imaginum cultum Caluinus sublatum voluit? Aduocatus.* [b] Opinio Caluini est, imagines Christi, & Sanctorum NON ESSE SIMPLICITER PROHIBITAS, sed non debere poni in templis, easque sine notatione historica rerum gestarum vsum

[a] *Bellar. li. de notis Eccl. c. 9. idem etiam Lindanus Panopl. Tab. 1. Caluinus diabolo malo, in malo præponitur.*

[b] *Bellar. lib. 2. de Imaginibus c. 8. in princip.*

nullum habere. *Quo hoc ingenio docuit? an Diabolico?* c Vetat Caluinus Imagines in templis in sublimi statui, ob periculum Idololatriæ, ex Augustino. *Et.* d Adducit Caluinus experientiam, quæ docet in cultu Imaginum SUPERSTITIONEM & ERROREM IRREPSISSE. *Non itaque omnem Imaginum usum contumeliosè reiecit, sed piè prudentérque cauit abusum, ne vilz. sacrosanctus Dei cultus Idololatria superstitione Satanica polluatur. agedum igitur, accusationem tuam repete.* Diabolus odio Christi eius imaginem execratur, & horrendo honorat. *Apologiam attexe.* Caluinus præ reuerentia Christi, ne Idololatriâ cultus diuinus cō spurcetur, Imagines coli vetat. *Et tamē* Caluinus, *inquis*, est Diabolo peior. διαβολὴ, *itáq; quod erat diabolo ab Arch-angelo, id tu tibi, Bellarmine, à Caluino responsum putes:* Increpet te Dominus: *sed ad salutem precor. non iam mihi desunt testimonia tuorum locupletissima, quæ Caluini amorem pium, iudicium sanum in hac parte fuisse contestantur, si hoc esset hoc in loco agendum: nunc tamen Caluino-mastix repellendus es.* e Qui sæuierunt in Imagines NON prorsus ABS RE concitati sunt ad eum zelum: (licet immodicum mea sententiâ) nā HORRIBILE CRIMEN est, Idololatria, hoc est, Simulachrorum cultus, qui tametsi jam olim sublatus est è moribus hominum, tamen PERICVLVM est ne technis Dæmonum eôdem reuoluantur incauti. *Alienum est à nostro instituto, quæ huc spectant omnia nunc persequi, tantum calumnijs ijs occurram, quibus in hac controue siâ*

c Idem c. 9. in principio.

d Ibid. c. 11.

Bellar. Caluin. accusat pariter & excusat.

e Erasmus de Concord. Eccle.

Caluinus

Caluinus iniquè & inuidiosè premitur, quas ad hac capita, Nomen, Personam, Cultumque ipsum reuocamus. Primò, de nomine. Aduersarius.[f] Appellat Caluinus imagines Sanctorum Idola, & simulachra, quasi à sacris Autoribus promiscuè vsurpentur, falsum. *quod in Caluino falsum reprehendis, forsan tibi verum esse videbitur, ex ore confratris tui Iesuitæ profectum. Aduocatus.* [g] IDOLVM græcè IMAGINEM (*de sacris Imaginibus loquitur*) SIVè SIMVLACHRVM significat. *Hæcque nomina vsque adeò confundit, vt non vereatur simulachrorum cultum in hunc modum ex Scripturis defendere.* [h] Innuit B. Petrus aliquē esse SIMVLACHRORVM ET IDOLORVM CVLTVM LICITVM. *Hæc de nomine. Secundo loco de persona agendum. Aduersarius.*[i] Caluinus ait nefas esse Deo inuisibili, & incorporeo, imaginem corpoream & visibilem collocare; nos Catholici contra. *Scilicet vos Catholici contra; & fortè nonnulli Catholici contra vos. Aduocatus.* [k] Opinio illa Caluini, non licere pingere imaginem Dei in forma hominis, est etiam ALIQVOT CATHOLICORVM, vt Albul. Durandi, Peresij: qui dicunt hęc non rectè fieri. *Idque rectè dici facile erit euincere: quia visibilis imago Dei inuisibilis est hæreseos Anthropomorphitarum quasi lena.*[l] Hæresis Anthropomorphitarum fuit, qua creditur Deum ex humanis membris consistere. *Ita vt.* [m] Nisi Idiotæ à concionatoribus instituantur, membra, quæ in hac pictura cernuntur, esse metaphoricws accipienda, fateor, NON SINE PERICVLO exhiberi. *Quid ergo?* [n] Hic ergo tantū

f *Azorius Ies. Instit. l. 9. c. 7.*

g *Valent. Ies. lib. 3. de Idolo. cap. 8. §.* Quod autem.

h *Idem ibi. Nomen Idoli.*

i *Bell. lib. de Eccles. triūph. cā. 8. §.* Ergo.

k *Bellar. quo supra §.* Hæc opinio. *Imago deipicta.*

l *Alphō. de Castro li. 5. de hæres. tit.* Deus.

m *Bell. quo sup §* Tertio, Scripturā:

n *Idem ibid. Bellar. propt.... modum tergiuersatur.*

defendimus non esse in vniuersum defendendas huiusmodi imagines. *Non in vniuersum defendam inquis; es in paulo tenacior: illud enim in vniuersum damnant Patres fere vniuersi. sed de his alias. proximo loco cultus ipse examinandus restat. Aduersarius.*[o] Adducit Caluinus experientiam quæ docet (*inquit*) paulatim ex cultu Imaginum irrepsisse superstitionem, & Idololatriam.[p] At cum sic obiiciunt Protestantes, quis non eorum doleat perniciem?[q] Quis enim Catholicorum diuinum honorem Imaginibus vnquam detulit? *Quis Catholicorum rogas? nemo, inquam: at Pontificiorum (hos enim intelligis) forsan nonnullus. Aduocatus.*[r] Sũt BENE MVLTI rudiores stupidioresque qui Imagines colunt non vt figuras, sed perinde quasi ipsæ aliquem sensum habeant; magisque ijs credant, quàm Christo.[s] Dici non potest QVANTA Idololatria apud rudem populum alatur per Imagines.[t] Manifestius hoc est, quàm vt verbis explicari possit.[u] Dum Imaginibus exhibent LATRIÆ cultum. *Spes tamen aliqua hoc malum reformandi esset, si tantum sua simplicitas, populum, & non etiam doctorum nimia subtilitas, eos in tantam traxisset amentiam. vos igitur Rabbini (si placet) dogmata vestra recolite, & recognoscite. Primo, Aduersarius.*[x] Sit hæc nostra propositio: Imagines Christi & Sanctorum venerandæ sunt, non solùm per accidens, vel improprie, verùm etiam PROPRIE; ita vt TERMINETVR adoratio in IMAGINE, NON SOLVM vt vicem gerit exemplaris. *Aduocatus.*[y] Stultum hoc est, & superstitiosum. *Sic Iesuita,*

o Bell. lib. 2. de Eccles. Triũp. cap. 11.
p Lindan. Panopl. l. 3. ca. 11.
q B. Ilan. præf. lib. de Beat. Sanct.
r Polyd. Virg. lib. de inuent. cap. 13.
s Agrippa li. de Vanit. cap. 57.
t Cassander lib. Consult art. 21
u Ioh. Gerson. quæst. de Neglig. prælatorũ num. 7.
x Bell. lib. 2. de Eccles. Trium. ca. 2. in princi. Thesis stultitiæ plena.
y Vasquez Ies. li. 2. de Adora. disp. 8. cap. 3. et cap. 8 ac deinceps hoc accuratè euincit.

suita, idque quatuor argumentis probat. Aduersarius.[a] Veteres scholastici absolutè dicunt Imagines Christi esse colendas adoratione latriæ: Eadem fuit opinio Thomæ, *nec veterum modò*, • Constans EST Theologorum (*ô Theologos!*) sententia imaginem EODEM HONORE, & cultu coli, quo colitur id, cuius est imago. *Aduocatus.*[b] Hic modus loquendi non caret periculo, quique id dicunt vix sese intelligunt, nedum populus imperitus. *Perinde ac si dixeris; cùm Cæcus Cæcum ducit (de quo genere Christus prædixit) de vtriusque esse salute penitus desperandum. possim ego huius quæstionis articulos omnes punctatim dissoluere; sed non est instituti mei hoc tempore rationes discutere sed tantum criminationes profligare. Vestrum iam erit (quia hic nihil aliud quàm veteres hæreses Protestantibus obiicitis) vestros duces pariter agnoscere,*[c] Obiiciunt nobis Protestantes* Irenæi testimonium, vbi ponit inter hęreses Carpocratis & Gnosticorum, quod haberent & coronarent imagines: & *Epiphanium docentem hæreticos esse, qui imaginem B. Virginis circumferunt.

Et profectò, omnibus pensitatis, multis modis tutior est ab errore Imaginum contemptus, quàm hodiernus abusus, de quo paulò post.

[a] Vasquez Ies. quo iam suprà

[a] Azorius Ies. Instit. lib. 9 ca. 6. §. Tota hęc.

[b] Bell. lib. 2. de Eccles. triumph. cap. 22. in principio.

[c] Azorius quo suprà cap. 6. §. Cæterum.

*Lib. 1. ca. 24.

*Hæres. 79.

Capvt XLVII.

Hæres. 19. de Votis.

a *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 9. §.* Lampetiani. *& lib. 2. de Monachis cap. 15. in prin. & Alphons. de Castro. li. libro. Tit.* Vota.

b *Alphons. de Castro lib. aduersus. hæres. Tit.* Vota.

* *Psal. 116. Caluinus Com. in eum psal.*

A*Duersarius.*[a] Hæresis decima-nona est Lampetianorum) *seu, vt alii vocãt, Lamperianorum*) contra vota; Eandem Lutherus & Caluinus. *Respondeo. Protestantes non omninò hæresin eandem tenere, sed ne hæresin quidem. Primum. Aduocatus.*[b] Lamperiani vota OMNIA oppugnabant, dicentes illa Christianis non prodesse, quia videntur Christianis necessitatem quandam, & coactionem inferre. *Vota igitur hæretici,* quasi non omninò prosint, *omnia oppugnarunt: at Protestantes, si Reum loqui sinamus. In* Psal. 116.* Vota mea reddam Iehouæ nunc coram omni populo eius.) * Votorũ ergo finis, & VSVS est, primùm vt impetrandi fiduciam cordibus suis obtineant filij Dei: Deinde vt se magis ad gratiarũ actionem INCITENT. nam certè VOVENDI LIBERTAS filijs Dei pro subleuanda eorum infirmitate CONCEDITVR, quia hoc modo ad eos descendit indulgentissimus Pater, & secum permittit filialiter agi, modò in hunc, quem dicimus, FINEM voueant. *Sin Aduocatum audies.*[c] Volunt (*intelligit Protestantes*) vota de rebus quibusdam posse fieri, si ad bonos fines fiant. *Quantum ab hæreticis Protestantes absint, satis intelligimus; quàm proximè veritati adhæreant, despiciamus. Aduersarius.*[d] Primùm Lutherus & Caluinus docent vota non posse fieri nisi de rebus à Deo PRÆCEPTIS. *Hic quoque pa-*

c Bellar. lib. 2. *de Monach. cap. 15.*
Bellar. se reum falsi facit.

d Ibid. §. Primum.

*que palam dormitat noster Iesuitarum Homerus, qui (vix tribus interiectis lineis) experrectior agnoscit contrarium. Aduocatus.*e Docent secundò vota de rebus à Deo NON PRÆCEPTIS posse fieri. *Quæ hæc vertigo? Res itaque præcepta, & non præcepta voti materia esse possit, sed illa vt Domina, hæc vt ancilla, & quatenus diuino præcepto inseruiat. Reus.**Psal. Qui iurauit Iehouæ, vouit forti Iacob. Itaque in votis spectandum est quid probet Deus, nè præcipuo iure suo fraudetur, quia apud eum PRIOR est OBEDIENTIA quàm victimæ. *Innuit vota tantùm eatenus esse reddenda, quatenus vouendo diuinis præceptis promptius constantiusque obsequamur. Aduocatus.*f Volunt vota de rebus à Deo non præceptis posse fieri, ad negotia huius vitæ expeditius FACIENDA, vel ad VITANDA PECCATA, vel alios BONOS FINES fiant, exempli causa, eum, vt docet Caluinus, qui sæpe in vitium ebrietatis labitur, rectè facturum, si voueat se triduo aquam bibiturum, si iterum in ebrietatem inciderit. quomodo etiam existimat viduas quasdam (tempore Apostolorum) vouisse continentiam, vt EXPEDITIVS fungerentur munere Diaconissarum. *Nunc experiar quibus machinis possis huius opinionis fundamenta conuellere primum. Aduersarius.*g Ait Caluinus vnum esse commune votum fidelium, promissionem illam, quam in Baptismo facimus, idque propriè votum dici. *ex quo sequitur, quicquid est votorum quod post Baptismum Christiani nuncupauerint, si finem eorum respicimus ad præceptū diuinū pertinere; sin*

e *Ibid.* §. Secundum. *Aduers. super*

* *Psal.*
* *Caluinus in eum psal.*

f *Bellar. ibid. quo suprà.*

g *Ibid. quo suprà & ca. 19.* §. Quæstio. *Votum Baptismi.*

principium in ipso Baptismo contineri: de quo illud verè affirmari poßit, quod de aliis vestris votis hic vester. [h] Qui votum semel Deo factum millies repetit NON NOVVM FACIT, sed pristinum renouat, atque confirmat. *At instas. Aduersarius* [i] Promissionem in Baptismo non esse votum propriè dictum, est cōmunis Theologorum sententia, & quidem verissima. *Quorum Theologorum obsecro? nam certè. Aduocatus.* [k] Baptisma esse votum PROPRIE, ac verè dictum, VETERES Theologi cum* Magistro videntur sentire. *Sic ille, quamuis ipse, scilicet adultioris ingenii, eruditionis cumulatioris, addit.* Sed probabilius est quod Scholastici alii tenēt. *Enimuerò ignoscere nobis, Azori debes, si in hac parte, vbi est tanta Autorum contentio, veteribus Scholasticis magis quàm nouis; Magistro tuo, quàm tibi Discipulo, assentiri malimus: sin rationem exigis, altero fundamento adhærescemus, viz. quicquid propriè vouemus, si finem eius spectemus, esse rem imperatam, adeóque in ipso Baptismo inclusam contineri. obiicis. Aduersarius.* [l] Dico votum, de re præcepta, non esse propriè votum, nisi quatenus res illa præcipitur, vt non præcepta. *Tu dicis, cui contradicit hic tuus. Aduocatus.* [m] Qui vouet rem INDIFFERENTEM, eius votum, ex COMMVNI OMNIVM sententia est inane *Disputo. Res omnis vel præcepta est, vel prohibita, vel indifferens, at votum de re prohibita impium, de indifferenti, quatenus indifferens, ineptum: ergo res præcepta, quatenus præcepta, sub votum cadit. ratio est in promptu. quia* [n] Nulla est indiuidua actio humana quæ est indiffe-

h. *Azorius Ies. lib. 11. cap. 14.* §. Quæ res an
i *Bellar. ibid. quo suprà.*
k. *Azorius Ies. quo suprà.* §. Tertio quæritur.
* *Lib 4. sent. dist. 38.*
Schola veteris autoritas sordet.
l *Bellar. lib. 2. de Monach.* 16. §. Nono probatur.
m. *Azorius Ies. Instit. lib. 11. cap. 14.* §. Sexto quæritur.
n *Vasquez Ies. To. 1. in Thom. part. 1. disp. 52. cap. 1.*
Thomistæ reijciuntur.
Obiectio.

indifferens, sed propter circumstantias necessario, vel bona vel mala, si Thomę, & omnibus Thomastis credimus, *Sic ille, ipse Thomistis non credens in hoc, à Primo Thoma, Thomista, quod non credit, credendum omnino, quoties enim non agitur de actione absolutè naturali, qualis est scalpere caput, fricare manus, nasum purgare; sed de actione in qua iustitiæ aut charitatis, aut Religionis ratio aliqua cernitur; quoduis opus bonum est Deo debitum. Luc.* 17.* Dicite quod debuimus fecimus. *Sed de hoc aliàs. tu insurgis. Aduersarius.*° Gen. 28. Votum vouit Iacob, si fuerit Dominus mecum &c. tunc erit mihi Dominus &c.] quod sit votum de re non præcepta patet, quia alioqui peccasset Iacob faciendo votum conditionatum de re pręcepta. [p] Stolidum fuisset sub ea conditione vouere Deo cultum generalem, ad quem simpliciter tenebatur. *Erratis viri Doctissimi. quia Aduocatus.* [q] Nihil impedit quo minus quis se denuò voti religione obstringat, ad quod alioqui faciendum LEGE, & PRAECEPTO compellitur. Deus enim nos sibi suis LEGIBVS deuinxit, & nos ipsos ei pariter VOTI NEXV, vinculóque obligamus. vt Iacob Gen. 28. vouit Domino, se eum vt Dominum veneraturum, vnde qui castitatem Deo promissam adulterio violat, est ET diuinę legis violatę & voti facti reus. *Etenim eadem est iuramenti, & voti ratio. at.* [r] In Psal. 118. Iuraui & statui custodire iudicia Iustitię tuę.] vbi Dauid ad obseruantiam mandatorum, pręter obligationem quam habebat ex lege Mosis, se iu-

* *Luc.* 17.

° *Bell. quo iam suprà cap.* 16. §. Septimo votum, & §. Nono probatur.

p *Pererius Ies. Cō. in Gen.* 28.

q *Azorius Ies. Instit. lib.* 11. *cap.* 14. §. Cæterum. *Solutio.*

r *Pererius Ies. quo suprà.*

rando obligauit. *postrema querela.* *Aduersarius.*[f] Docuerunt Lampetiani Monasteria libera esse debere, id est, sine votis perpetuis, ita vt mutari queant: eadem est Lutheri & Caluini sententia. *Hæc nec istorum Hæreticorum opinio fuit, nec omninò hæretica: primum* * *suprà ostendimus: alterum iam paucis illustrabo. primò.* *Aduocatus.*[t] Me habere Caium in ludo socium res indifferens est, si inde peccandi occasionem sumo, vouere possim me NVNQVAM postea cum illo lusurum: at si POST VOTVM desinit occasio mali, desinit quoque esse MATERIA VOTI, quoniam incipit esse materia indifferens. *Secundò, vt rem attingamus exactius.*[n] Possit Pontifex Iustis de causis monastica vota irritare. *De quo* * *supra. Disputo. Si non potest esse iusta causa dissoluendi votum Monasticum, Papa iniustè facit, qui vota relaxat. si potest incidere iusta causa dissoluendi votum, iniusta est consuetudo votum perpetuum nuncupandi. quia. Patronus.* * Non arbitror Deum exigere à nobis quodcunque promissum bonum, si aliquod MELIVS fuerit à nobis persolutum. *Quid ni igitur cum Caietano vestro causam de votis perpetuis verè constanterque definiamus? Aduocatus.* * Attende, prudens Lector, quod NVLLVM VOTVM à Iesu præscribitur violenti vitæ perfectionem assequi; quia non in vinculis votorum, sed in operibus consistit perfectionis assequutio. *De quo* * *infra accuratius.*

f *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 9. §. Lampetiani & li. 2. de Monach. cap. 15. in princ.*

* *Supra in initio huius capitis.*

t *Azorius Ies. quo sup.*

n *Idem ibid. in tract. de Votis.*

* *Supra.*

* *Bernardus Epist. 57.*

x *Cardinalis Caietanus Cō. in Math. 19.*

* *Infrà.*

Capvt XLVIII.

De Hæresi vltima.

Aduersarius.[a] Hæresis 20. & vltima quorundam qui negabant Eucharistiam esse veram carnem Christi, & tantum esse volebant figuram, seu Imaginem corporis Christi: vt docet Theodoretus in Dialogo tertio. hanc hæresin docet Caluinus. *Tria respondeo. Primum, Caluinum non modò dissentire ab istis hæreticis, verùm etiam illis ex diametro repugnare. Secundùm, docere quoque veritatem. Tertium Vos in hæresi crassissima implicari. Primùm, te Aduocato, suadeo. Aduocatus.* [b] Ne glorientur Caluinistæ sententiam suam valde antiquam esse, Obseruandum est Antiquissimos illos hęreticos (de quibus Theodoretus loquitur) non tam Sacramentum Eucharistiæ, quàm mysterium Incarnationis oppugnâsse. *Ne concedas Caluinistarum sententiam* antiquam fuisse, *doces non fuisse* Eandem: *vt tamen doceas eam esse Hæreticam, dicis,* Eandem (*nimirum antiquam*) Hæresin Caluinus docuit. *Antiquum tu quidem obtines, idem modò aiens, modò negans, in quo tamen videri poßis minimè idem: nisi quod es idem, qui soles. hoc explicato, quantum inter se dißideat explica, te enim denuò Aduocatum deposcimus.*[c] Hęretici isti negarunt, Christi corpus esse in Eucharistia, negarunt enim Incarnationem Christi, & in Eucharistia volebant tantum esse figuram. *Quid autem Caluinus?* [d] Docet symbola, & corpus Christi, licet loco inter se plurimum

a Bellar. lib. de notis Eccles. cap. 9. §. Quorundam.

b Bell. lib. 1. de Eucharist. ca. 1. paulò post prin.

c Bell. locis illis suprà allegatis

d Idem ibid.

distent, tamen coniuncta esse NON SOLVM ratione SIGNI, quia vnum est signum alterius, sed etiam quia cum signo Deus VERE nobis exhibet IPSVM VERVM Christi CORPVS ET SANGVINEM, quò animæ nostræ verè alantur. *Optimè, sed repete verba Caluini.* Sic enim scribit Caluinus in Math. 26. Et lib. 4. Institut. cap. 17. §. 5. *Reus.* * VERE in cœna datur nobis corpus Christi vt sit animis nostris in cibum salutarem, hoc est, substantia corporis Christi pascuntur animæ nostræ, vt VERE vnum efficiamur cum eo, NON ergo VACVVM, aut INANE SIGNVM nobis proponitur; sed verè carnis Domini fiunt participes, qui fide hanc promissionem recipiunt. In sacra sua cœna iubet me Dominus sub symbolis Panis & vini corpus, & sanguinem sumere, nihil dubito quin & ipse verè porrigat, & ego recipiam, Sed solo ore fidei. Similia habet Beza. *Quid ex his?* [e] Admittit Caluinus panem Eucharistiæ NON ESSE NVDAM FIGVRAM corporis Christi, sed figuram quæ REM IPSAM exhibeat. *Iam rursus redi tu, quæso, ad te.* [f] Hæretici isti, inquis, negabant Dominum habere verum corpus: At Caluinus (*inquis*) dixit Fideles veri corporis Christi verè esse participes. *Deinde* Hæretici (*inquis*) in Eucharistia volebant esse tantum figuram corporis Christi: At Caluinus (*inquis*) admittit non tantùm figuram corporis Christi in Eucharistia. *Et tamen* Eandem (*inquis*) hæresin Caluinus docuit. *Preuaricaris planissimè, & deploratam prodis conscientiam. Iam duo reliqua absoluemus.*

** Caluinus locis, & verbis citatis à Bellarmino. lib. 1. Eucharist. cap. 1. §. Secundò docet, &c.*

e Bellar. lib. 1. Eucharist. ca. 5. § Septima est

f Bellar. ibi. c. 1 §. Ne, &c.

uemus. Caluini sententiam , de spirituali modo manducandi corpus Christi , Orthodoxam esse, vestram verò , de corporali manducatione , nouam Hæresin continere. De priore. Aduersarius. [g] Concilium Tridentinum dicit corpus Christi esse in Eucharistia verè contra Caluinistas, qui dicunt esse in FIGVRAM TANTVM, figura enim opponitur veritati. Deinde concilium dicit adesse realiter, contra figmentum Caluinistarum, qui dicunt corpus FIDE TANTVM apprehendi, sæpe quidem asserunt corpus Christi reale sumi in Eucharistia. sed REALITER NVNQVAM. *Hæc tria.* figura tantum , fide tantum , realiter nunquam , *tu cum concilio tuo, sed sine consilio, iudiciόve temerè effutiuisti: an fortè concilij Patres te fefellerint fratrem tuum consule. Aduocatus.* [h] Fortunatus Caluinista dicit in sacramento corpus Christi verissimè, REALISSIMEQVE percipi. [i] Et Caluinus affirmat sæpiùs Christi corpus esse præsens in Sacramento, quatenus ibi nostris animis verè vnitur , & communicatur SVBSTANTIALITER (sic enim loquitur) secundum substantiam, non modò secundum effectum. [k] Cum quo Beza, & Sadael consentiunt *Verum Valentiane, inuito Bellarmino, fateris, nunc insuper sensum eorum genuinum profer.* Hæc est eorum sententia , Corpus Christi, licet σωματικῶς καὶ οὐσιωδῶς , id est, corporaliter, & essentialiter, sit tantum in cœlo; nihilominus duplici modo in hoc Sacramento verè percipi. Primo, Spiritualiter & Sacramentaliter : spiritualiter quidem ore mentis , id est, per fidem , & per arctissimam coniunctionem

g *Bell. lib. 1. de Eucharist ca. 2* §. Quarto Concil.

Concilii Tridentini egregia inscitia.

h *Valēt. Iesuit. Tom. 4. disp. 6. quæst. 3. punct.* 1 §. Item.

i *Valēt. Iesuit. quo iam suprà* §. 7.

k *Ibid.* §. 9.

Christi cum animo cõmunicantis virtute Spiritus Sancti; non corporaliter ore dentis, sed mentis. Secundo, Sacramentaliter ore quidem corporis, sumendo, non ipsum Christum, sed signum corporis eius panem & vinum; quæ dicunt esse sigilla certa, quibus promissio redemptionis in corpore, & sanguine Christi FIDELIBVS obsignatur. *Quam fideliter exponis Protestantium sententiam, tam pueriliter oppugnas.* *Aduersarius.* At tale dogma, quo ponunt corporis & sanguinis Christi substantiam, secundum se etiam verè percipi ab animo piè communicatis, & verè cum illo vniri, quamuis loco distet, vt commentitium repudiari debet. Nos dicimus post consecrationem Dominum Christum corporaliter sub specie panis contineri, substantiâ panis in eius corpus conuersa. *Quasi verò verè & realiter manducari sine illa Transubstantiatione, aut orali cõmunicatione nequeat.* Aduocatus.[l] Infantes in Baptismo aliquo modo participant Corpus Christi nempe quãtum ad REM significatam, & dici possunt carnem Christi manducare, & bibere sanguinem eius, VERA enim caro, & VERVS sanguis in hoc sacramento vnionis REALITER continetur. Hæc est vera sententia Augustini, quam eandem habet Innocentius in Epistola ad Cõcilium Mileuitanum. *Augustinus, & Pontifex Romanus (teste Iesuita) dicunt* verè *carnem Christi (vbi spiritualiter tantum) realiter contineri, & verè manducari. Hoc propugnaculum defensionis suæ Protestantes dum tenent, Argumenta vestra omnia seu plumbeos pugiones facilè contemnant.*

Nunc

[l] *Tolletus Ies. Comm. in Ioh. 6. Annot. 38.*

Caro Christi Realiter manducatur vbi non oraliter, aut corporaliter sumitur.

Nunc postremo loco, qui de præsentia Christi reali alijs hæresin falsò affingitis, veram vestram agnoscite. Aduersarius.[m] Fides nostræ Ecclesiæ docet in Sacramento Eucharistiæ vi diuinorum verborum transmutari naturam panis, & vini, vt conuertantur in corpus, & sanguinem Christi. *Dogma (ne gloriemini vestram doctrinam antiquam esse) nouissimũ ne de veritate, Hæreseωn crassissimarum plenissimum. Primum. Aduocatus.*[n] In Synaxi transubstantiationem SERÒ admodum definiuit Ecclesia.[o] Ante concilium Lateranense hoc DOGMA non fuit. *Hæresis hæc cùm nihil non absurdi, tum multas in se hæreses inuolutas continet Christi naturam humanam destruentes, quarum examen accuratius loco suo proprio destinauimus. Hic instituti nostri ratio exigit tantum duas attingere, Transubstantiationem panis, & corporis Christi manducationem carnalem. Primum. Aduocatus.*[p] Substantia panis manet, hoc dogma est minoribus incõmodis obnoxium; & rationi, & sacris Scripturis minus repugnans. *Hic vir Scholasticus fuit, vos fortassis testem aliquem grandioris ætatis, & nobilioris notæ expectatis. En igitur eundem Theodoretum, quem in hac tua Calumnia contra Caluinum, sed inuidiosè, produxeras: Cum dixti,* vt docet Theodoretus in Dialogo. *Quid ille?* Theodoretus in Dialogo: Panis, inquit, in Eucharistia manet panis idem quoad Substantiam. *Responde, sed quã possis verecundè.*[r] Theodoretus de aliis erroribus notatus erat. *In aliis errabat, ergone in hoc? arguté. qui tamen si error fuit, Pontifex vester*

m Coster. Institia Enchirid. tract. de Eucharist. Transubstantiatio dogma nouum.

n Erasm. annot. in 1. Cor. 7.

o Scotus vt refert Bellar. lib. 3. de Eucharist. cap. 23. de hoc infrà.

p Occa. in Centiloq. Theol. Cõcil. li. 4. q. 6.

q Greg. Valẽt. Ies. lib. de transubstant. cap. 8 pag 390. §. Quod si autores.

r Idem ibid.

s Idem lib. 2. de Idolol atriae. 5. §. Profert quoque. *errori patrocinatus est.*[s] In Eucharistia non desinit substantia, seu natura panis & vini, inquit Gelasius. *Hoc testimonium ita vos planè constrictos tenet, vt necesse habeatis boni Papa authoritatem perfringere, vt malæ causæ succurratis. Quo modo.*[t] Tanquam Doctor aliquis, non tanquam Pontifex hoc definiuit Gelasius. *Solenne hoc vestrum est, sed putidum & futile commentum, siquidem antiquam vestram canitis Cantilenam.*[u] Ioh. 11. Hoc dixit Caiphas cùm esset Pontifex illius anni: ergo illa dicens non potuit errare. *Igitur Pontifex non potest non loqui vt Pontifex, sed huius quoque figmenti vestri refutatio non est huius instituti. Alteram hæresin aggrediar. Aduocatus.*[x] Capernaitas (cùm sic dixerunt, durus est Sermo) tam crassos, & hebetes fuisse non est existimandum, vt carnes Christi bestiali more scindendas esse, elixas, assatas cogitarent, sed in modo hærent, quem spiritualem Christus indicat. *Sed demus tamen illos tam crassos, & hebetes fuisse; quid vos tandem?* Apertissimè loquimur,[y] Corpus Christi verè à nobis contrectari, manducari, circumgestari, carni nostræ misceri, dentibus teri, sensibiliter sacrificari. *Hoc est reuera apertè loqui, & sine ambagibus: quid igitur inter antiquissimos illos Hæreticos, & vos intersit, non video, nisi quod illi Carnem Christi in specie propria manducandum, vos sub specie panis terendam, aut saltem deglutiendam putetis, Inter eum qui hominem nudum, & qui sacco obuolutum occidit, quid interest? nimirum ille crassius, hic subtilius scelus suum exequitur. De Transubst.* **infra plenius plura.*

t Idem ibid.

u Colleg. Ang. Rhemens. annot. in Ioh. 11.

x Ino. Episcop. Carmelensi. an. Dom. 1092

y Alanus lib 3 Eucha. cap. 37.

* Infra.

Cap.

Capvt XLIX.

Conclusio ex superioribus Hæresibus.

ADuersarius. Has viginti hæreses, in Ecclesia antiqua damnatas, cùm Protestãtes pro articulis fidei habeant, nos verò dãnamus, sequitur nostram doctrinam cum doctrina veteris Ecclesiæ conspirare. *Quid (malum!) hæc mentiendi libido sibi vult? viginti? nec omninò plures? laudo tuam modestiam: an igitur viginti? Conscientiam deploro: in hæresibus viginti obiiciendis cum aliorum nomina, tum maximè animam tuam triginta ferè mendaciis insignibus onerasti, quod profectò ego non magis verè, quàm doleter affirmo asseroque. Synopsin hanc inspice, in qua (omissis alijs viris Pontificiis aduocatis disertissimis,) soli Iesuitæ vt Accusatores, & Aduocati introducuntur.* a Bel. lib. de notis Eccles. cap. 9.

Calumniarum Synopsis.

Prima Obiectio. [a] Quod Simoniani, qui docuerunt hominem saluari tantùm per gratiam Simonis Magi: hoc idem Protestantes. *Solutio.* Simoniani voluerunt tantum per gratiam Simonis Magi homines saluari, Protestantes verò tantùm per gratiam Iesu Christi. *Secunda,* [b] Cum Eunomio dicunt nemini nocere impœnitentiam, aut perseuerantiam in peccatis. *Sol.* Protestantes requirunt pœnitentiam vt Quis iustificetur. *Tertia,* [c] Cum Florino faciunt Deum autorem peccati. *Sol.* In hoc Quoad

a Suprà cap. 24 lit. b. e.

b Ca. 24. lit. h. h.

c Ca. 21 lit. a. s.

formale peccati non est controuersia inter nos
d Ca.26.lit.a.d & Protestantes.4. d Cum Origene, Adamum
Dei imaginem perdidisse. *Sol.* Eodem modo
e Ca. 26.lit.b. & deinceps. Sancti Patres loqui solent. 5.[e] Cum Proclo di-
f Cap.26.lit.e. def. cunt peccatum in Renatis viuere, quod est, re-
gnare. *Sol.* Peccata in Renatis regnare Prote-
stãtes negant.6.[f] Cum Massilianis Baptismum
nihil prodesse. *Sol.* Docent Baptisma vtile esse
g Ca.29.lit.a.b quo peccata remittantur 7.[g] Cum Nouatianis
tollunt pœnitentiam post Baptismum. *Sol.* Ne-
gant Nouatiani quenquam remissionem con-
sequi, si fortè post Baptismum peccauerit. Pro-
testantes verò post Baptisma in peccatoribus
h Ca.30.lit.a.d ad iustificationem requirunt pœnitentiam.8.[h]
Cum Manichæis auferunt liberum arbitrium.
Sol. in natura integra. Protestantes non negant
Adamum libero arbitrio præditum fuisse. *in natura corrupta.* Non, vt Manichæi, negant li-
bertatem tam ad bonum quàm ad malum, sed
i Ca.3.lit.q. x. tantum ad bonum.9.i Cum Manichæis Patriar
charum lapsus notant. *Sol.* In Patriarchis Sancti
Patres crimina multa notarunt, quæ in sacris li-
k Ca.31.lit.a.b. teris produntur. 10.[k] Cum Donatistis volunt
Ecclesiam constare ex Electis tantum. *Sol.* Do-
natistæ de visibili Ecclesia loquuntur, Prote-
l Ca.32.lit.a.g. stãtes verò de inuisibili.11.[l] Cum Arianis Chri-
stum esse Patre minorem quoad Deitatem. *Sol.*
Docent Sancti Patres Patrem esse maiorem fi-
lio; intelligentes maiorem, non quoad sub-
stantiam naturæ, sed quoad ordinem originis.
m Ca.34.lit.a. d 12. [m] Cum Iouiniano non posse hominem
peccare post Baptismum. *Sol.* Requirunt
in peccantibus post Baptismum pœnitentiam,
vt Iu-

vt iustificentur. 13. [n] Cum Iouiniano nihil prodesse Ieiunium ad salutem. *Sol.* Dicunt vtile esse Ieiunium ad pietatem. [o] Cum Nicolaitis in ieiunio cibum nullum interdici patientur. *Sol.* Existimant à cibis lautioribus esse abstinendum. 15. [p] Cum Iouiniano reprehendunt Hieronymum, quasi in matrimonium contumeliosus fuisset. *Sol.* Et sanè fuit Hieronymus matrimonio paulo iniquior. 16. [q] Cum Iouiniano dicunt B. Virginem in partu vuluám adaperuisse, ex quo sequitur eam Virginitatem perdidisse. *Sol.* Hoc inde non sequetur. 17. [r] Volunt cum Iouiniano æqualem esse omnium Iustitiam. *Sol.* Intelligunt iustitiam imputatiuam, quæ consistit in remissione peccatorum, quę est totalis in omnibus. 18. [s] Cum Vigilantio omnes Ministros vxoratos esse debere. *Sol.* Protestantes verò tantum liberum esse & licere. 19. [t] Cum Pelagianis negant in filiis Fidelium esse Originale peccatum. *Sol.* Vsque adeo hoc non negant, vt plane contrarium teneant. 20. [u] Cum Pelagianis peccatum leuissimum suâ naturâ & sine misericordia Dei esse mortale. *Sol.* Quod Catholici aliqui graues & pij tenuerunt. 21. [x] Lutherus cum Nestorio diuinitatem pati. *Sol.* Diuinitatem conceptam, natam, confixam esse Patres aliqui dixerunt. 22. [y] Cum Iouiniano peccata esse paria aiunt. *Sol.* Non hoc dicunt quod sciam. 23. [z] Cum Nestorianis Beza sensit. *Sol.* Beza in Christo vnionem hypostaticam ponit diuinitatis & humanitatis. Nestorius vnionem hanc negat. 24. [a] Cum Xenia Caluinus Imagines

n Cap. 33. lit. b
o Ca. 35. lit. d. e
p Ca. 35. in 2. Calumn. lit. e. i
q Cap. 36. lit. a. g.
r Ca. 38. lit. l. m.
s Ca. 39. lit. a. c
t Ca. 41. lit. a. f
u Cap. 42.
x Cap. 43.
y Cap. 36.
z Cap. 43.
a Cap. 44.

prohibet. *Sol.* Non simpliciter Imaginum v-sum prohibet, sed abusum. 25. b Cum quibusdam negant carnem Christi præsentem esse in Eucharistia. *Sol.* Non negant corpus Christi à fidelibus verè, & realiter, sed corporaliter (*id est carnaliter*) sumi. 26. c Cum Lampetianis vota nihil prodesse. *Sol.* Docent vota in rebus quibusdam posse fieri si ad bonos fines fiant.

b *Cap.* 48 *lit.* a.d.k.

c *Cap.* 47. *lit.* a.c.

Capvt L.

Hactenus Criminationes à Bellarmino in vno capite Proteſtantibus inuſtas, viginti hæreſeon notas, vel ipſorum Confeſsiones luculenta diluerunt: nondum tamen Calumniarum omnium cloacam expurgauimus, nunc, quæ aliàs Proteſtantibus obiici ſolent paradoxa, hæreſes, blaſphemias alias aggrediemur.

Accuſant Proteſtātes, quaſi oppugnauerint.

- *Deitatem ipſam quoad*
  - *Omnipotentiam, cum* Atheis.
  - *Trinitatem in verbo* ὁμούσιος, *cum* Arianis.
- *Christi naturā*
  - *Diuinam in*
    - *Nomine, filius* αὐτόθεος.
    - *Munere Mediationis, an Mediator vt Deus cum* Eutychianis.
  - *Humanā quoad*
    - *Animam in quique an*
      - 1. *Ignorauerit quicquam, cum* Ignoietis.
      - 2. *Deſperauerit.*
      - 3. *Quicquam corrigendū fecerit.*
      - 4. *Pro ſe meruerit*
      - 5. *Ad Inferos deſcenderit.*
    - *Corpus: Quod alius illud temerè Cadauer dixerit.*
- *Christianorū bona*
  - *Beatitudinem ipſam poſt immediatam mortem.*
  - *Remedia ad Beatitudinē neceſſaria*
    - *Confeſsionem cum* Audianis.
    - *Contritionem cum* Libertinis.

Calumnia prima.

Aduersarius. a Quidam Zuinglianorum, quales sunt Beza, & Petrus Martyr, negant omnipotentiam Dei: quod facta vt infecta sint facere nequeat. *Insulsa Iesuitæ ignorantia, quid enim Beza noster dixit quod non homines vniuersi, etiam Iesuitæ, naturæ lumine coguntur asserere? Primò Pererius, vbi ostendit Deum in remissione peccati actum præteritum non tollere, sed tegere. Aduocatus.* b Inordinatos peccati actus qui semel factus est, NON POTEST NON ESSE FACTVS. c Si de facto agamus, quod factum est non potest infectum esse. *An hac Thesis Dei omnipotentiam negat? an non eam planè potius confirmat?* d Deus Omnipotens dicitur, non modò quia potuit facere quæcunque in mundo continentur, sed etiam quia nihil ei facto impossibile est, NISI quod vt FIAT CONTRADICTIONEM implicat: Contradictio autem est affirmatio & negatio eiusdem de eodem. *Exempli gratia:* e Fieri NEQVIT vt Spiritus existat indiuisibiliter more corporum, quia facere contradictoria non est efficere sed deficere. *Huc, si placet, accommoda:* Factum est, & factum non est. *Quid poßit esse distinctius? facessat igitur impotens hæc tua de omnipotentia criminatio.*

a *Poßiuinus Ies. lib. 3. de notis verbi diuini. cap. 8. pag. 140.*

b *Perer. Iesuita Com. in Rom. 4. nu. 11.*

c *Maldonatus Iesuita in Sum. quæst. 11. art. 7.*

d *Pererius Iesuita Comm. in Gen. 17. in princ. & 24.*

e *Bellar. lib. 1. de Eucharist. c. 14. §. Sextus locus.*

CA-

CAPVT LI.

Calumnia secunda in qua { *Lutherus,* *Bullingerus.* *Erasmus Arianismi accusatur.* }

ADuersarius. [a] Lutherus, odit, inquit, anima mea hoc vocabulum ὁμουσιον. &c. portentum. [b] Quid, quæso, aliud diceret Arrius, si ab inferis nunc existeret? [c] Lutheri Atheismus. *Mentimini egregiè. Reus.* * QVOD SI odit anima mea nomen homousios, & nolim eo vti, non ero Hæreticus, quis enim cogit me VOCABVLO vti, modo REM TENEAM, quæ in Concilio per Scripturas definita est? Et si Arriani malè senserint de fide. *Rectè.* Quod si, inquit, nolim &c. *Hoccine hæreticum? at non proinde ponimus, si fortè aliquid supponimus. verbi gratia. Aduocatus.* * Gal. 11. vers. 8. Si vel Angelus de cœlo aliquid Euangelizauerit præter id &c. [d] Non quod facere Angeli hoc aut velint, aut possint, sed si vellent, &c. *Qui ita hypotheticas enunciationes cum Categoricis confundit, dignus is est Categoria, vt inquit ille. Lutherus rem amplectitur, de vocabulo quærit, non quod eo vti nollet, sed quod eo vti, Nemo necessariò tenetur. de quo paulò post. tu interim in speculo teipsum contemplare tuo. Aduocatus.* [e] Stultum est cum de SENSV constet, de verbo litigare. *Vel sic.* [f] Logomachia est, cum de SENSV constat, de verbo litigare, quid? Trinitas personarum in Bibliis non fuit, quia vocabula ista non sunt? *neque enim qui decem minas debet*

a *Campianus Iesuita Rat. 8.*
b *Bell. præfat. in Controu. de Christo* §. Sed mittamus, *&c.*
c *Possiuinus Iesuita lib. 3. de notis verbi Dei pag. 68.*
* *Lutherus ipse in loco, à Campiano citato contra Iacobum Latomum.*
Iesuita propositioni hypotheticæ sensum Categoricum inuidiose affingũt.
* *Gal. 1. 8.*
d *Caietanus comm.*
* *Gal. 1. 8.*
e *Bellar. lib. 3. de Euchar. c. 23. in prin.*
f *Campianus Iesuita Rat. 9.*

perinde obstringitur, nomen Sūmæ, quā numerum ipsum persoluere. tu verò. Quid aliud (*inquis non piè*) impius dixisset Arrius? *Si vel tu omne quod Lutherus dixit, vel Arrius nihil: amplius certè quidem nec tu in Maledici, nec ille in Hæretici reprehensionem iustam incurrisset. Sic enim Lutherus.* Modò rem teneā à Concilio per Scripturas definitam. *Quanquàm velit nolit Lutherus, erit Hæreticus Arrianus, vt Aduersarius.* [g] Luthero etiam displicet nomen Trinitatis, & ex Germanorum precibus, illam precandi formam submouit: sancta Trinitas, vnus Deus, miserere nostri. *Hoc si tu amens obiicis, miserandus: si sciens execrandus es: tu, si veritas tibi cordi est, linguam Germanicam consule, vox in ea lingua accepta ad exprimendam trinitatem, potius triplicitatem sonat. hanc ipsam formam (vt doctissimus Iunius obseruat) Lutherus doctrinæ de Trinitate purioris amans vsque adeo iam probauit (inquit)* vt periculosum esse diceret hoc vocabulum vsurpare in hoc mysterio enunciando. *Quod ego tanto facilius credo, quanto certius testari possim me vidisse in Germania Lutheri volumē integrū vernacula Germanica* de Trinitate *inscriptum. hic si nullus alius nobis occurreret Aduocatus, locus ipse tibi satisfacere deberet. Enimuerò primum.* [h] Lutherus cum fama accepisset indictum esse Concilium Tridentinum, &c. *quid tum postea?* Lutherani Concilium VVittenbergense trecentum Pastorum conuocant præside Luthero. *esto, in hoc Lutheranorum adeóque Lutheri confeßionem expecto, vt intelligam, quam ingratum Trinitatis vocabulum, Luthero fuerit.*

Aduocatus.

g *Bell. in præfat. Controuer. de* Christo *Crimen nouum & ante hunc diem inauditū Bellar. intulit. Nomen Trinitatis.*

h *Bellar. præf. in controu. de Concil. §. Igitur.*

i *Bell. lib. de Concil. c. 6. in fine.*

Aduocatus.[k] Sic ad verbum habet VVittenbergensis confessio Tridentino Concilio, (vt ipsi iactitant) oblata: credimus, inquit, tres esse personas, sicut docet Prophetica, & Apostolica Scriptura, & EXPLICANT TRIA SYMBOLA: Apostolicum, Nicenum, ATHANASIANVM. &c. *Qui Athanasianum Symbolum amplectitur, is vt à vocabulo Trinitatis abhorreat?* [l] Symbolum Athanasij sic: fides Catholica hæc est, vt vnum Deum in Trinitate, & Trinitatem in vnitate veneremur. *Progrederis, & Bullingerum persequeris. Aduersarius.* [m] Henricum Bullingerum non puduit scribere, tres in Diuinitate personas esse, non statu, sed gradu, non subsistentia, sed forma, non potestate, sed specie differentes, quod vix Arriani dicere ausi essent. [n] Quibus verbis Bullingerus Sanctæ Trinitatis mysteriū euertit. *Sic Bullingerus, qui in hoc, quod Cyprianus olim de Tertulliano dicere potuit,* Date mihi magistrum. *nam Aduocatus.*[o] Sic scribit Tertullianus in libro aduersus Praxeam. Tres autem sunt, non statu sed gradu, nec subsistentia sed forma, nec potestate, sed specie: vnius Subsistentiæ, vnius status, vnius potestatis, quia vnus Deus. *Sed quid refert (inquit Seneca)* faciasne, an probes scelus, *eiusdē igitur perfidiæ erit excogitare hæresin, & approbare. quæstio nunc est, primò, vtrū Tertullianus Arrianâ aliquâ peste laborauerit. Secundò, an hic liber, aduersus Praxeam, illi hæresi faueat. Tertiò, an hæc sententia Orthodoxū sensum possit admittere. Primum. Aduocatus.* [p] Obijciunt nobis noui Arriani librum, qui inscribitur

k *Lindanus Panopl. lib. 2. c. 6.*

l *Possiuinus Iesuita lib. 3. de verbo Dei pag. 140. Lutherus absoluitur.*

m *Bell. præf. in Controuer. de Christo §. Henricum. Bullingeri hæresis scilicet.*

n *Greg. Valent. Ies. lib. de Vnit. & Trinit. c. 9.*

o *Autor Epist. ad Lectorem in libros Tertull.*

p *Bell. lib. 1. de Christo c. 6. §.* Ad locum.

Tertulliani de Trinitate, respondeo: hunc librum non esse Tertulliani, sed potius Nouatiani Hæretici, vt scribit Hieronymus. *Optimè non igitur respondes, Tertullianū in articulo Trinitatis, sed librum illum, non Tertulliani, de Trinitate fuisse Hæreticum. ad secundum.* [q] Tertullianus in libro aduersus Praxeã, vnitas, inquit, à seipsa deriuans Trinitatem, non destruitur ab illa, sed administratur, vbique teneo vnam Substantiam in tribus cohærentibus, Tres vnum sunt, non vnus. *Ergo Tertullianus in hoc libro nihil minus quàm Arianus fuit. nunc tertio loco, locus ipse pensitandus erit, tu interim accusationem tuam repete. Aduer.* [r] Non puduit Bullingerum sic scribere: Tres sunt in Diuinitate personæ, non statu sed gradu, &c. quod vix Arriani diceret; quibus verbis mysterium Trinitatis euertit. *Nihil dixit aliud, quā quod Scholastici vestri solent: nec aliud sensit, quàm quomodo Catholici omnes debent. Adoc.* [s] Cùm sic scribit Tertul. Tres sunt, non statu sed gradu &c. Statum vocat quod Scholastici substantiam; ille gradum, quod hi notionem; ille formam, quod hi proprietates, ille speciem, quod hi habendi modum, & signa. *Bullingeri locus agnoscit* Tres personas, non statu, & Subsistentia, non potestate distinctas: sed tamen notione, proprietatibus, modo, differentes. *Et tamen Quid aliud (inquitis)* Arriani? *Aduocatus ἀνώνυμος est, fateor, sed quantū ego auguror fuit Erasmus: vereor igitur ne vt nomine, ita fide careat: aut ne, si nomen illi desit, suspecta: si Erasmi nomen accedat, nullius sit apud vos fi-*

q *Bell. ibid. c.* 10 §. Tertullianus.

r *Bellar. & Valent. suprà.*

s *Autor Epist. ante opera* Tertulliani.

vos fidei. Iesuita Aduocatus est cõsulendus. [t] Cùm dixit Tertullianus in libro aduersus Praxeam, filium distingui à Patre, non statu, sed gradu, &c. per gradum intelligit ordinem Personarum. *Hic rursus symphoniam vestram audiamus.* Nihil puduit Bullingerum scribere. *Bellarminus.* Quod tamen scripsit Tertullianus. *Bellarminus.* Quid aliud Arriani? Trinitatis mysterium euertit. *Valentianus & Bellarminus.* & alijs verbis disertè asserit Trinitatem. *Bellarminus. Tu ne pudorem in Bullingero desideras, etiam in causa fidei, qui iam toties fidem tuam prodidisti? sed pergis, & in Erasmum inueheris. Aduersar.* [u] En egregium patronum Arrianorum Erasmum, qui Arrianos ab hæresi vindicat, & eos Catholicis doctrina, & Eloquentia superiores facit. *Te ipse Erasmus, rationẽ tuam tu ipse refutabis. Primũ. Reus.* * Ioh. 1. Et Deus erat verbum] Illud idem verbũ quod erat apud Deum, erat Deus; hoc est, particeps diuinæ essentiæ, seu, vt melius Græcè dicam, ὁμούσιος τῷ πατρί: & per filium intelligimus facta esse omnia, non tanquam per instrumentum, vt Arriani somniabant, sed ita Pater condidit omnia per filium, vt Filius nihilo secius cum Patre condiderit omnia. *Vtinam ita omnes Arrianis patrocinarentur. sed ad rationem tuam. Aduocat.* [x] Cùm olim Arriani peterent à Catholicis, vt saltem vnam vocem omitterent ὁμούσιον, vel vnam literam immutarent ὁμοιούσιον, & si hoc fieret pacem pollicerentur. Cum simpliciores Catholici ab Arianis decepti nomẽ ὁμούσιος tollendũ esse decreuissẽt, Mox Arriani

[t] Bell. li. 1. de Christo c. 10. §. Secundo obijciunt.

Malitia quid non? hãc sententiã Tertulliani Iesuit. in Bullĩgero narratore dãnat, & execratur: In Tertulliano autore benignè interpretatur Erasm.

[u] Bell. præfat. in Controuer. de Christo. §. Incipiamus & Greg. Val. Ies. lib. de Vnit. & Trinit. c. 9.

* *Erasm. annot. in Ioh. 1. Erasm. Arianos disertè dãnans, Arianismi dãnatur.*

[x] Bell. lib. 3 de Laic. c. 9.

toto orbe Terrarum prædicarunt ſe viciſſe; nomen ὁμοούσιον ſuſtulerunt, ὁμοιούσιον verò ſubſtituerunt, & poſtea hoc in ἑτερούσιον transformarunt, vt refert Theodoretus. lib. 2. Hiſt. cap. 21. *Eraſmus non veritatis, ſed politioris literaturæ palmam Hæreticis conceßit: ſi vere, tu illum nequiter damnas, ſin falsò, te ipſum condemnas.*

Capvt LII.

Calumnia tertia { *Caluinum.* & *Bezā perſtringit.* } { *An filius Deus ex ſeipſo.* }

a *Campianus Ieſ. Rat.* 8. §. Mox ad.
b *Collegium Anglo-Rhem. annot. in Ioh.* 1. *v.* 1.
c *Poſſiuinus Ieſ. lib.* 3. *de notis verbi Dei. c.* 74.
d *Stapl. prōpt Fer.* 3 *poſt Domin. paſſ.*

A*Duerſar.* [a] Caluinus docet filiū Dei eſſe αὐτόθεον Deū à ſeipſo; & Beza, eſt Deus, inquit, ex ſeſe, nec genitus eſt ex Patris eſſentia. Hoc portentum eſt à nobis expugnandum. [b] Hanc Caluini blaſphemiam facilè poſſitis refellere. [c] Nova hæc Avtotheanorvm hæreſis eſt, & Caluini Atheiſm⁹. [d] Quam nefariam hæreſin Feuardentius doctè refutauit. Hanc hæreſin Genebrardus, Lindanus, & Caniſius noſter tribuunt Caluino, & Bezæ. *Ecquem verò hic Caluinus ex viris Pontificijs Aduocatum ſibi expetere, aut expectare poterit? adeſt ſaltem vnus, & is quidem minimè contemnendus. Aduocat.* [e] Aſſerunt quidem Caluinus & Beza durè dictū eſſe in Symbolo, Deum de Deo: ſed quanquam hoc ita ſe habeat, tamen dum rem ipſam excutio, Non facilè audio pronunciare illos In Errore fuiſſe; ſiquidem do-

e *Bell. ibid.* §. Sed quanquā *Bellarminus Caluinum cōtra cohortem Ieſuitarum aduerſantium defendit.*
Deus de Deo.

dem docent filium esse ex se respectu essentiæ, non respectu personæ, & videntur velle dicere ESSENTIAM NON ESSE GENITAM & ex hoc Caluini Sectator, Simlerus, confutare voluit hæreticum Valentianum Gentilem: Simlei[e] defendit *αὐτουσίαν*, & sic explicat Caluini sẽtentiam: Non negamus, inquit, filium habere essentiam à Patre, sed ESSENTIAM GENITAM negamus: quæ sententia, non video cur catholica dicenda non sit. *Quid igitur commisit Caluinus tandem tanta Aduersariorum suorum vociferatione dignum? Aduersarius.* [f] Caluini dicendi modus, qui dicit filium habere in se essentiam, repudiandus est. *Esto: an itaque loquendi modus parum vsitatus vt tot Iesuitas in tantam rabiem concitaret, vt mentiendi, nec modum, nec modestiam tenerent vllam? Aduocatus.* [g] Regula iuris est ne fiat vis in verbis. *Quanquam vel modus præsertim loquendi in refutatione hæresis Gentilis videtur quodammodo necessarius fuisse: is enim negabat Filium esse Deum, quia erat genitus à Patre, Caluinus Filiũ αὐτόθεον à se genitũ esse defendit, sed (te recte & candide fatente) intelligit.* [h] Quoad essentiam, non quoad personam: *Vt Orthodoxè Ribera vester* [i] Essentia non gignit essentiam, sed Pater generat filium, ideo filius est Character Patris, NON AVTEM ESSENTIÆ EIVS. *Nec non alius.* [k] Filius, vt est persona, est EX ALIO: vt simplicissimum ens NON est EX alio: *Nunc Symphoniam vestram animaduertamus: Primo, quoad modum loquendi*, Filius Deus est ex seipso, *inquit Caluinus.* Modus loquendi reprehendendus.

[f] *Ibid.* *Modus loquendi asseritur.*

[g] *Pineda Ies. com. in Iob.* 2.

[h] *Suprà.*

[i] *Ribera Iesuit. Com. in Heb.* 1.

[k] *Valent. Iesuita lib.* 1. *de Trin. ca.* 22. & *lib.* 2. c. 17.

Sic Bellarminus. Filius simplicissimum ens est ex seipso *Valentianus. Secundò quoad rem,* Caluini sententia est portentum. *Campianus.* Est hæresis. *Canisius.* Est blasphemia. *Rhemenses.* Atheismus. *Poßiuinus, omnes Iesuitæ, & sic ferè Iesuitæ omnes aduersus Caluinum.* Est tamen Caluini sententia Catholica. *Bellarminus vnius Iesuitæ sed instar omnium, eamque orthodoxam esse alij Iesuitæ comprobant.*

CAPVT LIII.

Calumnia Quarta, aduersus Protestantes coniunctim de natura Mediatrice.

a Bellar. li. 5. de Christo cap. 3. in principio §. Testatur.

ADuersarius. [a] Christum exercere munus Mediatoris secundum vtramque naturam Caluinus apertè docet, idem Melancthon, & communiter alij Protestantes, vt habet liber Concordiæ. qui error apertè inducit partim Arrianismum, partim Eutychianismum. *Mira accusatio. Aduocatus.* [b] MIRATI sumus aliquos tueri Christum Iesum secundum HVMANAM naturam TANTVM esse, dicique Mediatorem, & secus sentientes apertè ARRIANISMI, & id genus hęreseon insimulare. *Causa hæc cùm magni sit momenti, nec aliâs à me attingenda, iam hoc in loco, pro virili, exactè tractãda occurrit. Aduersarius.* [c] Probandum est solum secundum naturam humanam Christum fuisse Mediatorem, si sermo fiat de principio formali non de ipso supposito. Primo, ex Scripturis. 1 * Tim. 2. Vnus Deus, vnus est Mediator

b Episcopus Espensaus Cō. in 1. Tim. 2. in Tract. de Christo Mediatore c. 2. & 5.

c Bellar. quo suprà §. Probandum.

* 1. Tim. 2.

diator Dei ac hominũ, HOMO Christus Iesus. Cur, quæso, addidit HOMO, nisi ad exprimendam naturam, secundum quam Christus est Mediator? *Cur quæris? attende. Aduocatus.* *Obiectio.*
[d] Sic quidam vrgent, sed quæro ego vicissim, cur Patres, hunc locum enarrantes, ex eodem loco & vocabulo, Christum esse Deum eliciunt, & vrgent? Si Apostolus hic Christum Mediatorem ESSE tantum, quatenus hominem intellexerit, atque vocabulum TANTVM, quod introducit, Apost. non apposuit: quod qui addũt, timeat plagas huic malo denũciatas. Apoc. 22. Nec modo non apposuit, verum etiam contrarium adiecit. Christus Iesus, inquit, quorum illud, nomen est, non meri hominis, sed à Deo vncti, & in vnionem personæ assumpti. Heb. 1. Act. 4. Psal. 44. Posterius etiam nomen est Dei hominis, vt Angelus docet: Math. 1. *Aduersarius.* [e] Obijcit Caluinus locum * Ioh. 10. Ego pono animam meam.) Hoc inquit, Mediator dicit, Ego, nec tamen hoc vt homo dicit, sed vt Deus. Respondeo. Ponere animam, nihil aliud est quàm mori, vt sumere animam, nihil aliud est quàm Resurgere. Vtrumque non Dei, sed hominis, quãuis potestas, vtrumque pro libitu faciendi sit à Deo, vt Patres exponunt: videat ergo Caluinus quos authores sequatur. *Nec quos Autores modò, verum etiam Comites habuerit, tu quæso videas. Aduocatus.* [f] Alij Patres per animum intelligunt tantum alteram partẽ hominis, quæ Anima dicitur, nõ autẽ vitã corporalem. Alij verò pro tota vita humana poni malũt, quam Chri-

[d] *Episcopus Espensæus quo suprà.*
Solutio.

[e] *Bell. quo suprà cap. 6. in princ.*
* *Ioh. 10. 18.*
Ratio Caluini impugnatur.

[f] *Maldonatus Ies. Comm.* In hunc locum.
Confirmatur.

ſtus & tanquam homo,& TANQVAM DEVS poſuerit. Mihi non videtur magnopere inte-reſſe,hoc vel illud dicas.*Si de anima, vt eſt pars hominis,expoſitio Caluini ſit, magis cum textu videatur congruere,quia* g Docet Chriſtus ſe non, vt cæteros homines,mori,quorum in poteſta-te non eſt animam in corpore detinere,aut ex-pulſam in corpus reducere:at Chriſtus non ſic, nam in Chriſto DIVINA PERSONA vnitam humanitatem ſibi habuit,ſed animã & corpus, &,quãdo voluit,cõiunxit, &,vt qui tenet altera manu enſem,altera vaginã,& enſẽ è vagina exe-rit,ſic animã à corpore ſeparauit.*Vides ergo*,E-go, *cuius erat ponere & reſumere, diuinæ naturæ aſcribi maximè:humanæ autẽ, reſumi, & poni, id eſt, mori, atque reſuſcitari.ad Patres feſtinamus. Aduerſ.* h Refellitur Proteſtantiũ error ex Pa-tribus Cyrillo,Chryſoſtomo,& Auguſtino. *Re futator ſcʒ. Aduocatus.* i Habemus ex Græcis & Latinis magno conſenſu de vtriuſque naturæ, ad Mediatoris nomen,concurſu neceſſario ve-lut grauiſſimum, & vnanime Senatuſconſul-tum. inter quos ſic * Chryſoſtomus: vt qui ſe interponens,vt litem diſcordiámque diſſoluat, hunc quidem dextra, illum ſiniſtra tenens, v-troſque in amicitiam reducit.ſic Chriſtus inter nos & Deum ſe medium ingeſſit. VTRAN-QVE NATVRAM ſociauit, vnione naturarum DIVINITATIS,& HVMANITATIS,meritò Me-dius & Interceſſor dictus,vt inquit * Theodo-retus, & Leo huius nominis primus idemque magnus Pontifex: Qua ratione inquit, Me-diatoris

g *Tolletus Ioſ. Com.in Io. 10.*

h *Bell. quo ſuprà cap. 4.*

i *Patrum teſtimoniis Bellarminus abutitur.*

k *Eſpenſæus quo ſuprà.*

* *Chryſoſt. vt citatur à Vigilio li. 5. contra Eutychetem.*

* *Theodoretus in dialog. de Incar.*

diatoris veritatem impleret, niſi in forma Dei æqualis Patri, in forma Serui particeps eſſet, & noſtri. Ex * Cyrillo: nec propter carnis diſpenſationem Mediator vocatur, vt alij Græci Patres de ratione Mediationis vtramque naturam eſſe ſentiunt: idque ex * Bernardo videre eſt, de ratione Mediationis ſaluificæ, eſſe vtramque Christi naturam, quia oportebat Mediatorem, non modò ſatis pati, verum etiam ſatisfacere, quod PVRVS HOMO NEQVIT: & actio Chriſti dicitur θεανδρικὴ, Dei virilis, ſeu (vt ita dicam) humani diuina, vt deducit eximius Theologus* Damaſcenus de orthodoxa fide. *Habemus Patronos celeberrimos Chryſoſtomum, Theodoretum, Bernardum, Damaſcenum, etiam ſummum Pontificem, reſtat vt Auguſtini calculum exquiramus. Aduerſarius.* [i] Noſtram ſententiam Auguſtinus in ſuis decem tomis apertè confirmat. *Aduocatus.* [k] Quod ſi Auguſtinus videtur negare Chriſtum Mediatorem eſſe quoad diuinam naturam, conciliandus ſibi erat, non nobis obiectandus, nimirum quia negat Chriſtũ mediatorẽ fuiſſe, niſi vel vt hominẽ iam factũ, vel olim promiſſum agnoſcimus, quia eadem erat veterum fides de Chriſto venturo, & noſtra in ventum. Idem Auguſtinus negat Chriſtum Mediatorẽ eſſe vt Deũ, hoc quoque cognoſcimus, ſed intelligit, vt Deum purum, nullo reſpectu habito ad hominem factũ, vel faciendum, ſed in ſua immortali & impatibili natura conſideratum. hæc expoſitio violenta non eſt, ſed ex mente * Auguſtini, vt patet, Mediatorem, inquit, habere oportet &

* *Epiſt. 86.*
* *Bernard. ſerm. de Circumciſione.*
* *Lib. 3. de orthodoxa fide. c. 19.*

i *Bellar. quo ſuprà.*

k *Episc. Eſpenſaus quo ſuprà*

* *Lib. 9. de ciuit. Dei. c. 15.*

humanitatem transeuntem, & beatitatem permanentẽ. *Aduersarius.* [l] Refellitur idem error rationibus, prima est: Mediator debet esse Medius, id est, distans ab vtraque parte dissentiente aliquo modo: sic Christus, vt homo distat à Deo, vt Iustus ab hominibus: & contra, vt homo, conuenit cum cæteris hominibus, vt Iustus, distat ab hominibus: At Christus, vt Deus, non distat à Deo vllo modo, ergo vt est homo iustus, est Mediator inter Deum iustum, & homines peccatores. *Tu Christum medium fingis tanquam* Homo & Iustus: *Nos dicimus medium tanquam* Deus, & homo, *θεάνθρωπος*: *nec Christianus quisquam (pace tua dixerim) de Mediatore inter Deum, & hominem, aliud unquam somniauit. Aduocat.* [m] Medium vtroque extermo participare debet: ecce extrema DEVS ET HOMO, omnino extrema ista, sicut cœlum & terra, ecce MEDIVM participans ista extrema Christus dominus, qui DEVS ET HOMO EST. [n] Quærendus est medius, (inquit Augustinus) qui non modò DEVS est, verum etiam HOMO. Christus est (*inquit* * Cyrillus) & perfectè VTRAMQVE* in seipso NATVRAM CONTINENS. naturâ DEVS Patri, hominibus vt HOMO coniunctus. atque hoc est PROPRIVM nostri Mediatoris (vt inquit * Chrysostomus) vt sit VTRIVSQVE naturæ particeps, diuinæ & humanæ: nam verus homo remanens Mediator esse nequibat, cum Mediatorem oportet, cum Deo colloqui, quod Christus Mediator est: indè liquet (inquit Theophylactus) quod DEVS est, quia Mediator

l Bell. quo suprà c. 5. Fucus primus.

m Ozorius Ies. Tom. 4. Domini. 3. Aduentus in Ioh. 1. Quare Christus Mediator dicitur.

n Episc. Espensæus quo suprà.

*Lib. 9. de Trin. c. 33.

*Chrysost. hom. 7.

Mediator duorum quorundam distantium medium est. o Vt * Iob. 7. Non est qui valeat manum ponere in ambobus.) * Tertullianus, His verbis Iob, inquit, Mediatorem desiderat inter se, & Deum, & prophetare videtur de Christo Mediatore, & sanè hic Mediator manum ponit in AMBOBVS: nam hic quidem dextra Patris est, per quam Pater iurat, Seque magnificat, tum etiam nobis dextram dedit, cùm nobis naturam humanam copulauit Mediator verissimus non solùm officio & munere, sed etiam substantiâ & naturâ. *Non itaque hac manus* In ambobus *vt homo in stus, sed vt homo Deus. Aduers.* p Si mediator esset coniunctim, secundum naturam diuinam, tum Mediator esset sui ipsius, vt Deus est, quod inuoluit apertam contradictionem. *Adest qui tibi necessariò contradicendum esse statuit. Aduocatus.* q Hic modus loquendi, qui negat Christum & sibi & toti trinitati pro nobis satisfecisse omnino MIHI DISPLICET, est apertè contra Scripturas. * 2. Cor. 5. Deus erat in Christo reconcilians mundum sibi,) Vbi sicut Deus dicitur esse in Christo ratione DIVINÆ naturæ, *ita ratione* EIVSDEM dicitur reconciliâsse mundum sibi. *Instat Aduersarius.* r Possit quis per seipsum reconciliare inimicum sibi, at non tamen ipsa pars erit Mediator sibi. *Arguta subtilitas. Symmysta tuus discrimen nullum facit: nam paulò post, Aduocatus.* f Sic etiam Mediator vocatur Dei, QVATENVS DEVS, vt latè tractat Cyrillus. *Expreßius verò Iesuita alius, sed Iesuita tamen, nec planè ignobilis. Ad-*

o *Pineda Ies. Com.* In hunc locum.
* *Iob. 7. 33.*
* *Liber Pacient. ad fin.*
p *Bellar. quo supra* §. Secundo.
Fucus secundus.
q *Suarez Ies. in Thom. Tom.* 1. *qu.* 1. *art.* 2. *disp.* 4. *sect.* 5. §. Sed hic.
r *Bell quo supra* § At.
Fucus tertius.
f *Suarez Iesuit. quo supra*

t Valent. Ies. lib. 1. de Vnit. & Trin. c. 22.

uocatus. t Christus obijt munus MEDIATORIS APVD SEIPSVM, vt Deus, qui vna cum Patre, & Spiritu Sancto erat peccatori infensus, ac tantum abest, vt Christus, qua Deus & homo est, non potuerit esse Mediator noster apud Deum, vt contra potius sequatur, Nisi Devs et homo esset perfectus, esse Mediator non potuerit, vt pulchrè Patres omnes demonstrant. *Hac quoque non successit, vtere aliâ, eâque Achilleâ. Aduersarius.*

u Bell. quo suprà cap. 5. §. Quarta ratio. & c. 8. Fucus quartus.

u Ratio alia, sine suspicione Arianismi hoc non potest, quia Mediator, qua Mediator est, cũ debeat sacrificare, supplicare, & intercedere, necessariò minor est Deo, cui sacrificat, supplicat, intercedit. qui orat minor est. *Praclarus tu quidẽ Disputator, qui armis Hareticorũ conaris causam Orthodoxã labefactare. nã Aduoc.* x Sic obijciũt Ariani, non desunt qui responderunt esse inæqualitatis argumentum. Rogare. quia DEVS POPVLVM suũ ROGAT. Mich. 6. & Deus, ac Christus omnes NOS ROGAT vt recõciliemur. 2. Cor. 5. Theodoretus exemplum introducit, vt si duo Reges eodem honore & potestate æquales sint, & alter precibus aliorum auditis, qui eos offendunt, petat à regni consorte, vt illis reconcilietur, idne de eius, qui petit, dignitate quicquam detrahit? nequaquam. multò minus hic, quæ enim placent Patri, placent filio, & vna est vtriusque voluntas. Secundo. (*si modum Rogationis spectemus*) y Respondendum est Ex PATRIBVS, id esse interpellare, non supplicantium Seruorum more, ante pedes Patris volui, sed suum cor-

x Episc. Ess. quo supra.

y Idem. ibid.

corpus, iam glorificatum, Patri quasi nostrum pignus ostendere. Vt Gregorius ait: filium pro humanâ naturâ rogare, est, eandem naturam in diuinitatis suæ celsitudine suscepisse: interpellat igitur non voce, sed miseratione, quia quod damnari in Electis noluit, suscipiendo liberauit, vt Chrysostomus. Est charitatis oratio, non vocis. Tertio. Respondeo, præter hanc corporis sui perennem repræsentationem, & exhibitionem coram Patre, quæ est ad perpetuam intercessionem valida, alia est precationis ratio, qua cœlestis Sanctuarij Sacerdos vtitur Heb. 6. &c. nimirum quod Sanctorum preces, & vota ad Deum defert. quia idem Christus NOBIS est OCVLVS, inquit * Ambrosius per quem videmus Patrem, vox quâ Patrem alloquimur, DEXTERA per quam Sacrificia Deo offerimus: idque notat ex Ecclesiæ ritu * Primasius. nos quia puri homines sumus ad Patrē per filium accedimus, per eum preces ad Deum dirigimus, in hunc modū concludentes. Per Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum: ita vt vel nominis eius inuocatio nos Patri gratos reddat. Postremò. Respondeo. Christus in sua persona orat, & offert pro nobis, vt homo tantum, sed non tātum de Mediatore sacrificante, & orante agimus, sed etiam EXORANTE, PERLITANTE, propitiante, qualis homo simplex non erat futurus, sed eius orationis EFFICACIAM ex deitate pendere magnorum consensu, cum PATRES, tum etiam SCOLASTICI EX SCRIPTVRIS docent. Cuius postulatio (inquit * Ambrosius) con-

** Lib. de Isaac Patriarch. c. 8. Eleganter Ambrosius.*

** Super Hebd. 6.*

Responsio solida & cum causa coniunctissima: quam etiam Protestantes amplectuntur infrà lib. 2.

** Ambros: Com. in Rom. 8.*

temni non poteſt, quia in dextra Dei eſt, hoc eſt in honore, quo Deus, idque demonſtratur in locis Scripturæ, in quibus Sacerdotij eius deſcribitur diuina virtus. (Heb. 5. Sacerdos in æternum. & ſaluare in perpetuum accedentes, ſemper viuentem ad interpellandum pro nobis. 1. Cor. 10. Heri, hodie, in æternum. Heb. 8. ſecundum ordinem Melchiſedechi, ἀπάτωρ ἀμήτωρ:) ſic Chriſtus illud, vt homo hoc vt Deus (Heb. 5. exauditus,) & quidem cùm eſſet filius Dei, vt Patres exponunt, Chriſtus duplici reſpectu exauditus erat, & hominis aſſumpti merito & filij aſſumentis præſtantia. & NON MINVS natura diuina cum humana, quam humana cum diuina, Meritò & Catholicè ab Auguſtino Mediatrix dicitur. *Quicquid tandem obiici poßit vno Proteſtantium reſponſo facilè infringitur.* *Aduerſarius.* z Diſtinguunt Proteſtantes opera Mediatoris, & quædam eſſe volunt humanitatis, quoad rem, quædam diuinitatis, QVOAD EFFICACIAM, vt pati, mori, Quædam ſolius diuinitatis, vt illuminare, & peccata remittere: Victimam verò eſſe naturæ humanæ, ex quibus conſtat, quæ ſit eorum ſententia, quæ apertè introducit hæreſin, & tamen hoc modo occurrit argumentis noſtris Ioſias Simlerus: Sacrificare (*inquit*) quoad ſubſtantiam operis eſt, actio propria humanitatis, ſed efficacia & dignitas eius eſt, propria diuinitatis, at non ita eſt. *Diſtinctio hac tibi videtur hæreſin introducere: qua tamen.* *Aduocatus.* a Diſtinctione vtendum eſt, nam ſi quæſtio eſt, per quid propriè munus Me-

z Bell. *quo ſuprà* c. 3. §. Secundò *&* c. 5. §. Contra ſi, &c. *Ipſe Cardo quæſtionis.*

a *Valent. Ieſ. lib. de Chriſto Redempt. part. 2. c. 4.*

Mediatoris obierit, dicendum est, tantum Mediatorem vt hominem, si per quid fuerit, siue à quo valorem acceperit eius muneris Functio: Orthodoxa est Patrum sententia, CONIVNCTIM vt Deum, & hominem, non passus est pro nobis secundum diuinitatem, tamen SECVNDVM VTRAMQVE NATVRAM OPERATVS EST (*quæ tria verba totam Bellarmini defensionem planè iugulant*) reconciliationem Deo. *Scholam appello.* [b] Dicendum quod duplex est efficiens, Principale, & Instrumentale: Efficiens quidem principale humanæ salutis est Deus, quia verò humanitas Christi, est diuinitatis instrumentum, ideò ex consequenti, omnes actiones & passiones Christi instrumentaliter operantur in virtute diuinitatis ad salutem humanam: Et secundum hoc passio Christi efficienter causat salutem humanam. [c] Scholastici Meritum, Satisfactionem, Mediationem, Redemptionem, naturæ quidem humanæ ascribunt, sed quatenus talem: hoc est, quatenus est tantæ efficientiæ, dignitatis, sufficientiæ, & (vt ita dicam) supersufficientiæ quam naturæ diuinæ, seu personali cum eandem vnioni tribuunt: merere, mediare, satisfacere naturæ assumptæ est, inquit Caietanus. vt autem ea tantæ in satisfaciendo efficaciæ sint, ex diuinitate habent, & Gabriel Biel obseruat ex illo: Per Christum Dominum nostrum. Per, inquit, Præpositio Mediationem significat, Christus dominus, VTRAMQVE NATVRAM. Idem habet Glossa Anselmi. Summa omnium est: Sicut pro salute nostrâ orare

b *Aquinas part. 3. qu. 48. art. 6.*

c *Episc. Espensæus suprà Com. in 1. Tim. 2.*

Deus, nisi homo factus, ita exorare homo, nisi Deus simul existens, non poterat. Lachrymas, preces, reliquasque Mediationis exequutiones non simpliciter contemplamur, sed vt Redemptrices, expiatrices, propitiatrices, exoratrices, satisfactrices, & vt tales NON magis AB HOMINE TANTVM, quàm à Deo tantum, sed AB HOMINE DEO profectas. *Hæc, & multa plura in hanc sententiam vester Episcopus Espensæus. quæ huc spectant, omnia, quanta potui breuitate, perstrinxi, in quo tamen fui, quàm solebam prolixior, quia & causæ ipsius grauitas enucleatam expositionem postulabat, & occasio nulla erit eam deinceps explicandi.*

CAPVT LIIII.

Calumnia Quinta.

De Scientia Humana Christi natura.

ADuersarius. [a] Agnoitæ Hæretici docebant Christum ignorasse Diem iudicij: neque hoc diuinitati, sed animæ humanæ tribuebant, vt ex eorum argumento elicimus, hanc hæresin sequuntur Omnes fere huius temporis hæretici, qui aiunt Christi ANIMAM HVMANAM verè aliquid ignorasse. [b] In eodem errore sunt Protestantes præcipui. *Erratis crassißimè. nam Aduocatus.* [c] Agnoitæ, vt ex Damasceno colligitur, SIMPLICITER Christo ignorantiam tribuebant, qui credebant DIVINITATEM in humanitatem esse conuersam. [d] Agnoitæ IGNORANTIAM impingebant

a Bell. lib. 4. de Christo c. 1. Idem etiam obiicit Armandus Ies. in Epist. ad Camierum. idem habet Suarez Ies. Tom. 1. in Tho. qu. 10. art. 2. disp. 25.

b Valent. Ies. Tom. 4. disp. 1. q. 15. punct. 1.

Inscitia Calumniatoris.

c Maldona. Ies. Com. in Math. 24.

d Alphon. de Castro lib. aduers. hæres. Tit. Deus.

gebant DEO, & ad hoc vsi sunt argumento ex Math.24.De illo die nemo scit. *Ex hoc argumento quid tandem elicimus?* Agnoitæ Christo simpliciter,(*vt ait Maldonatus*) *& vt planius Alphonsus*, Christo Deo ignorantiam impingebat. *Nimirum toti personæ Christi, at* [e] Protestantes,*inquis*,ignorantiam animæ humanæ tribuunt.*O igitur, Bellarmine, aut cæcam tuam ignorantiam, aut occulatam malitiam. Nunc de humana Christi ignorantia agamus. Aduersarius.* [f] Christus, inquit Lutherus, non omnia simul intellexit: in omnibus,inquit Lutherus,Christus erat similis nobis, excepto peccato, ergo proficiebat scientia.Christus,inquit Caluinus, nostra causa ignorantiam subire non abnuit, at communis Catholicorum sententia est Christũ nihil à primo ortu didicisse,quod antea nesciret,itá docent cum Magistro omnes Theologi,etiam omnes Patres.*Imò hoc quod Protestantes docent Christum à primo suo ortu secundum totam personam, sed non secundum totum personæ,omnia nouisse tanquam dogma, Orthodoxũ Theologi,& Patres tenuerũt.Aduoc.* [g] * Luc. 2.Proficiebat sapientia,ętate,gratia,&c.) Non me fugit,quomodo alij hũc locũ exponãt:non quod Christo quicquam,inquiunt,accesserit,à tempore,quo conceptus est in vtero Matris, sed quod dotes suas, quibus erat cumulatissimus,magis & magis expromeret, excerceretque. rursus sunt qui aliter se expediunt, vt dicant easdem dotes Christo aliter contigisse, & quas afflatu prius habuit, mox studio, vsuque comparasse. quorum ego Sententiam non

[e] *Bell. sup. lit. a.*

[f] *Bell. lib. 4. de Christo. c. 1.*

Protestantium sententia.

[g] *Eras. Paraph. in Luca 2.*
**Luc. 2.*

refello. tantum expendat Lector, num hoc incolumi fidei sinceritate sentiri possit, cùm extra controuersiam sit quibuscunque Dotibus Christus præditus sit, beneficentiæ fuisse diuinæ, deitatem PER GRADVS QVOSDAM impertiuisse naturæ assumptæ, præsertim cùm apud Lucam bis in eodem Capite legamus, Proficiebat sapientia, ætate, gratia. sicut verè proficiebat ætatis accessu, ita verè profecisse videtur Dotium incrementis, & quod dicitur, plenus fuisse gratia, & sapientia, id non impedit profectum, cum idem de Ioshuah dicitur. neque verò nos mouet, quod hoc aliquo modo pugnet cum aliquo placito Scholasticorum, sed an quod apertè scripsit Lucas fidei sinceræ aduersetur, cui est omnibus modis adhærendum. *Hanc Protestantium sententiam Iansenius deserit, quam tamen Hæreticam esse dicere, abnuit sed tu ad scholam prouocas, nos (nè eam contempsisse videamur) Scholasticorum Homerum consulemus, causam ipsam maturiori Iudicio consulentē.* [h] Iā, quāuis alibi aliter scripserim, DICENDVM est in Christo FVISSE SCIENTIAM ACQVISITAM, quæ propriè est sciētia secundū modum humanum, non solum ex parte subiecti recipientis, sed etiam ex parte causæ agentis. sed modo, qui est perfectior, id est INVENIENDO SCIENTIAM à se non addiscendo ab alio *Germanus profectò sensus Caluinianus. nunc insuper Patronos nostros accersamus, quos tu tibi vniuersos vendicas.* Sic, *inquis*, omnes Patres. *Enim vero Aduocatus.* [i] Multi veteres Patres Athanasius, Gregorius, Nazianzenus, Theodoretus,

Sententia Scripturis consentiens.

[h] *Aquinas part. 3. qu. 9 art 4. Eam Aquinatis* Φρονησις *secunda confirmat.*

[i] *Maldonat. Ies. Com. in Math. 24. Eidem patrocinantur patres.*

Theodoretus, Cyrillus, autor operis imperfecti in Math. docuerunt Christum QVATENVS HOMINEM, diem Iudicij IGNORASSE *Nec deest nobis Sanctus Ambrosius.* [k] Fatetur Ambrosius Christũ, QVOAD HOMO ERAT, PROFECISSE SAPIENTIA. *Verba Ambrosii agnoscite.* * Quomodo proficiebat sapientia docet te ordo verborum, Profectus est ætatis, profectus sapientiæ) Ideo profectum ętatis pręmisit Lucas, vt secundum hominem dictum crederes. *Et Chrysostomus.* * Magi non pueritiæ detulerunt honorem NIHIL INTELLIGENTI, sed diuinitati suæ, omnia cognoscenti. *Instat verò Iesuita. Aduersarius.* [l] At, dicere Christum aliqua ignorantia laborasse, est ac si diceres eum Originis vitio sordidatum fuisse. *Falleris Rabbi. quia Aduocatus.* [m] Duplex vt Theologi statuunt, est Ignorantia: altera puræ negationis, prauæ dispositionis altera, & hæc quidem repugnat statui Innocentiæ, ILLA VERO MINIME. [n] Nec Adam, priusquam peccabat, omnia sciebat. [o] Nec Angeli ipsi cognoscunt diem nouissimũ QVALIS IGNORANTIA SINE LABE PECCATI iis perpetua fuit. *Itáque in hac causa Conscientiam, aut saltem scientiam desideramus. quid ita? Tu enim,* Omnes Scholastici. *Ille (antesignanus Aquinas)* non. *Tu,* Omnes Patres. *Ille,* multi non, *Tu,* perinde possitis, peccatum Christo tribuere. *Ille,* nequaquam. *Sic inter vos conuenit sc. Denique veram hæresin in Agnoietis dissimulas, vt Protestantibus falsam affingas: &, vt Protestan-*

k *Iansenius concord. in Luc. 2.*
* *Ambros. de Incarnat. c. 7.*
* *Chrysost. in Math. 2. hom. 2.*
l *Campianus Ies. Rat. 8.* Dubietas puerilis.
m *Perer. Iesuita Com. in Gen. 6. disp. 4.* Solutio.
n Bell. *lib. de Grat. primi hominis.*
o *Schola vniuersa. vide Lombard. Tho. alios & Suarez Ies. infra ostendit.*

tes Hæretici sint, Agnoetæ non erunt: ne Protestantes Hæretici non sint, Patres etiam multi erunt. Ad conclusionem festino. [p] Non omnis carentia, seu negatio scientiæ dici possit vera Ignorantia: quia Ignorantia non significat quamcunque negationem cognitionis, sed priuationem illius cognitionis, quæ inesse DEBET iuxta statum propriæ naturæ, vt non dicitur homo ignorans, quod caret scientia Angelica, ita Christus nihil eorum nesciuit, quæ OPORTVIT scire, considerata personæ eius dignitate. *Quod nemo Christianus non libenter dabit. iam verò vtrum ad Christum Redemptorem mundi, quatenus hominem, Iudicij diem cognoscere oportuit, hoc est de quo ambigitur, & quidem meritò. quippe Scriptura illa* * Math. 13. De die illo nemo scit, neque Angeli de cœlo, neque Filius.) *Vos non mediocriter torquet. Cùm personas aduersantes examino, video partem vtramque pio zelo duci, cùm opiniones ipsas, non posse quemquam in alterutra pernitiôse errare: quod quamuis non ad diuersas sententias, attamen ad animos, diuersa sentientes reconciliandos satis esse debet.*

p Suarez Ies. Tom. 2. in Tho. q. 9. art. 2. disp. 24. §. 3.

* Mat. 13.

CAPVT LV.

Calumnia Sexta.

De Christi tristitia. in hac solum Caluinum inuadunt.

ADuersarius. [a] En horribilem Caluini blasphemiam! dicit Christum desperâsse. [b] Insignis est Caluini blasphemia Christo blasphemiam tribuentis. [c] Fortè in pœnam huius pec-

a Colleg. Anglo Rhemens. annot. in Heb. 5. 7. & Campianus Ies. Rat. 8. b Maldonat. Ies. Comm. in Math. 27. c Bell. lib. 4. de Christo c. 8. §. Et hinc. &c.

peccati Caluinus ipse in morte desperabat. *Anathema Caluine, tibi, siquidem id dixeris, vel per somnium quidem. accusatores audio.* Caluinus dixit, *Inquitis*, Christum desperasse; & Caluinus, *inquitis*, Christo desperationem tribuebat. *Aduocato hic nobis opus est, quoad fieri possit αὐτόπιςῳ. sed perinde erit, atque acceperitis. Aduocatus.*[d] Caluinus dicit Christum NON DESPERASSE. Hæc sunt verba Caluini: quanquam, inquit, carnis sensus exitium apprehenderit, FIXAM tamen stetisse fidem eius in corde, cùm dixit (DEVS MEVS,) præfatur se ad Deum suum confugere, quibus Caluinus significat Christum NVNQVAM DESTITVTVM fuisse VERA FIDE, quæ illlum erigebat contra omnes tentationes. *Quid igitur non dixerit, vel Aduersarius fatetur, quid etiam dixerit, audire ab Aduersario minimè recusabimus. Aduersarius.*[e] Christus inquit Caluinus, verba desperationis protulit, & damnati, atque perditi hominis cruciatus pertulit, sentiebat se à Deo derelictum, cum Diaboli potestate, & mortis horrore, cum Infernorum doloribus manum conserendo, factum est, vt referret de illis victoriam. *Si verba premis, audi Collegam tuum. Aduocatus.*[f] Cùm Christus Deus & homo esset, ita Deus hominem, quasi diuinitatem suam cohibens, pati permittebat, vt si purus homo esset. vt PVRVS HOMO, se à Deo derelictum esse queritur, non quod se à Deo derelictum esse sentiret, sed quod ita se pati sentiret, Quemadmodum si ab eo derelictus fuisset. quamobrem

Pellucidum mendacium.

[d] *Bell. lib. 4. de Christo c. 8. §.* Nota secundò, & §. Sexto si.

Mendacium detegitur.

[e] *Ibidem.*

[f] *Maldonatus Ies. Comm. in Math. 27.*

Verba aduersariorum cum verbis Rei conferuntur.

ex hominis à Deo DERELICTI MORE clamat.(DEVS MEVS,cur me dereliquisti?) vt hominis extrema patientis supplicia, & à Deo DERELICTI PERSONAM EXPRIMAT,Christ' hęc verba nō pronobis,sed PRO SEIPSO exprimit. *At instas.* Dixit Caluin',Christum sensisse se à Deo derelictum. *Dixit? & quid dixit aliud, qui ait* [g] Martyres alij cocti sunt aqua,passiones enim illorum multis modis refrigeratæ sunt,& mitigatæ. Christus verò NVLLAM habuit in parte inferiori CONSOLATIONEM, nec à parte SVPERIORI, nec à Deo. quod significauit,dicēs:(Deus cur me dereliquisti.) TOTAS affatus est igne. *Nec non Aquinas.* [h] Christi anima secundum vires INTERIORES efficacissimè apprehendit omnes causas Tristitiæ nostræ, assumpsit TRISTITIAM MAXIMAM quidem QVANTITATE ABSOLVTA, cuius dolores excedebant omnes dolores quos homines pati possunt in hac vitâ, non tamen excedebant regulas rationis. [i] Dereliquit eum Deus non secundum diuisionem vnionis Dei, sed secundum successionem protectionis. [k] In Math. 27. cœpit contristari. Græcè ἀδημονεῖν, quæ vox non propriè mœrere significat,sed grauiter angi, & PENE EXANIMARI, & deficere præ mœrore, & hic locus valet aduersus Hæreticos qui negarunt in Christo fuisse animam humanam. [l] Dolor excessit in immensum omnes hominum dolores. *Hactenus ex dictis tuorum, dicta Caluini asseruimus, nunc consequentiis tuis, ex responsis vestris*

g Perer. Iesuit. Com. in Exod. n. disp. 7.

h Aquinas part. 3. qu. 46.

i Senens. Bibliot. 6. annot. 164.

k Iansenius concord. in eum locum.

l Ozorius Ies. Tom. 1. in Dom. 2. quadrages.

vestris, occurremus. Aduersar. [m] Vel emisit verba desperationis voluntate deliberata, vel non: si primum, tum verè desperabat: si secundum, inordinationem affectionum sentiebat. *Aduocat.* [n] Caluinus respondet, non fuisse deliberatam dubitationem, sed solum immissam à diabolo per tẽtationem: quia dicit Christum cum desperatione luctari, sed NON fuisse VICTVM. *Sed instas. Quomodo ergo non erat* Affectionum inordinatio? *Duplex accipies responsum: primum. Aduocatus.* [o] *ἀδημονεῖν*, significat vehementi obiecti discriminis metu angi, & quodammodo EXANIMEM & ATTONITVM esse. Alij dicunt tristitiã hanc non *πάθος*, sed *προπάθειαν*, id est, nõ passionẽ, sed propassionẽ fuisse; quod Theologi inter primos, & secũdos motus distinguunt. Passionem esse, quæ animã aliqua ratione turbat, & aliquem quamuis imperfectum voluntatis consensum extorquet. Propassionem, quæ hominem quidem MOVET, & aliquem doloris, aut delectationis sensum affert, sed animam de quiete sua non deturbat. Ita Origines, Hieronymus, Beda existimant Christum fuisse tristatum. *Hunc sensum Iansenius quoque concorditer amplectitur.* [p] Erat, inquit, tantum PROPASSIO: cui voluntas non assentiebatur, NON EST PECCATVM, cùm bonum mutatur in melius. *Si minus hoc responsum tibi arriserit, habeto aliud, mea quidem sententia appositissimum.* [q] Sunt ex Scholasticis, qui dicunt Christum fuisse tristatum tantum inferiore animæ parte, quæ in corpore est: At Christus significat tristitiam OMNIS ANIMÆ suæ

m *Bell. quo supra §. At pœna.*
Dilemma Bell.
n *Ibid. §. Deniq; & §. Sexto &c.*
Solutio.
o *Maldonat. Ies. Com. in Math. 26.*
p *Iansenius quo suprà.*
q *Maldonat. Ies. quo supra.*

PARTES occupâsse: meli' igitur alij, qui dicunt dispēsatione quadā factū esse, vt Christus tristitiā in animæ partem SVPERIOREM admiserit, QVANDO VOLVIT, ET QVA RATIONE VOLVIT. Eleganter enim * Augustinus: Huiusmodi affect', sicut carnē humanæ infirmitatis, & mortē carnis, Dominus Iesus NON CONDITIONIS NECESSITATE, sed RATIONE VOLVNTATIS suscepit. rectè etiā * Damascenus scripsit, hoc inter nostras & Christi passiones interesse, quod NOSTRÆ VOLVNTATIS PRÆVENIVNT actionem; Christi SEQVANTVR; nos non nisi NOLENTES passiones habere, Christū non nisi VOLENTEM habuisse. Deinde, quod nostræ ex NECESSITATE & EX PECCATO ORIGINALI nascuntur: Christi NEC EX NECESSITATE, nec ex ORIGINALI PECCATO, sed ex MISERICORDIA NATÆ sunt. Nā esuriuit pro nobis, sitiuit pro nobis. Negari Christū timuisse mortē, salua scripturæ autoritate nū possit. Nec propterea timidior multis martyrib' cēsendus est, sed fortissimus, qui non nisi QVIA VOLVIT, timebat. at si voluntate sua timuit, inquies, cur timere voluit? possim ego vno verbo respondere. Si volūtate sua mori voluit, cur mori voluit? vtiq; pro nobis timere voluit. Tristis est anima &c. Idē quod * Dauid in persona Christi dixit, Circūdederunt me dolores mortis, PERICVLA INFERNI inuenerūt me. maiore admiratione dignū est, quāobrē Christus tātopere mortē apprehenderit, vt sanguinem sudaret. respondet * Thomas: quia non

* August. in Psal. 87.

* Damascen. lib. 3. de Fide Orthodoxâ c. 20.

* Psal. 114.

* Aquinas p. 3. qu. 46. art. 6.

non solum mortem, verum etiam mortis potissimam causam OMNIVM hominum PEC CATA ANIMO concipiebat. in quam sententiam * Ambrosius piè sanè & eleganter scripsit. Christus minus contulisset mihi, nisi meũ suscepisset affectum, ergo pro me doluit, qui pro se nihil habuit; suscepit tristitiam meam, vt mihi lætitiam suam largiretur, & vestigijs meis descendit ad mortis ærumnam, vt nos suis vestigijs reuocaret ad vitam. *Hæc omnia Iesuita. Quorsum hæc? inquies; animaduerte. tu vel ex dictis Caluini, vel ex dictorum consequẽtiâ Blasphemiam elici posse putas. Quid verò Caluinus dixit, quod non Iesuita aliquis disertè asseruit? quid tu obijcis, cui non Iesuita aliquis satisfecit? Dicta cũ dictis conferamus. litera* C. *Caluinum:* I. *Iesuitã denotat.* C. Christus damnati, & perditi hominis cruciatus pertulit. I. Hominis derelicti personam expressit. C. Se à Deo derelictum esse sentiebat. I. in parte animæ superiore consolationẽ nullã sentiebat. C. cũ infernorum doloribus manum conserebat. I. Christo propriè conuenit illud Psalmographi. Pericula inferni inuenerunt me. *Rursus.* I. Non quod se à Deo derelictum esse sentiret. C. non quod vera fide destitutus erat. *Itaque aut Aduersarius tuus* Caluinus *absoluendus est, aut Fratres tui Germani Iesuitæ in eodem* (*vt ita dicam*) *nigro inscribendi. nunc ad responsa venio. Primum, Tentatio fuit non transgreßio. Secundum non paßio erat, sed propaßio. Tertium, Si vel paßiones fuisse concedamus, tamen tales sunt, quæ non prauenicbant voluntatis actionem, id est, quæ*

* *Ambros. in Luc. 22.*

Caluini dicta ex Aduersantium dictis asseruntur.

Verborum sensus planè Orthodoxus.

non reluctabantur, rationi, sed obsequebantur. quia Doluit Christus, quia voluit. nec ex originali prauitate, sed ex misericordi voluntate profecta sunt. tantum igitur abest, vt ex his blasphemiæ nota aliqua Caluino inuratur, vt nihil videam pro Christi obedientia erga Deum Patrem, vel pro sua erga nos charitate dici posse diuinius. Quamuis enim dum pretium Redemptionis nostræ per Christum respicimus, t Non est existimandum vel ex multitudine, vel ex magnitudine pœnarum, sed ex dignitate Personæ, quæ patiebatur, & charitate qua patiebatur, alioqui tam animo quàm corpore Christus æternas pœnas pertulisset. *Tamen Patronus.* * Christus corpus suum pro Corporibus nostris, animam pro animabus nostris posuit. *Et* * Christus animo & corpore passus est, licet, pœna corporis esset infiniti pretij: *Et Aduo.* f Rectè Bernardus. Ex magnitudine remedij periculi mei æstimo quantitatem. *Ita cum ex hac persona patientis dignitate, tum etiam supplicij acerbitate, coguntur pectora Christiana non modò humani sceleris atrocitatem, verùm etiam Dei eum aduersus Peccatores iustitiam, ergà & Pœnitentes infinitam misericordiam gratissimis animis confiteri. doctrina admirationis, pietatis, consolationis plenissima, quod nemo, qui commentarium Caluini in Math.* 27.26 *legerit, non facilè intelligat: quorum summa hæc est.* t Spiritus Dei (inquit Caluinus) hæc duo simul conciliat, Christum fuisse tentatum per omnia sicut nos, & tamẽ ABSQVE peccato. vehemẽter erat Christus commotus, inquit Caluin. sed ita vt semper se contineret sub Patris voluntate.

t *Bell. lib. 4. de Christo cap. 8. §. 2.* Argumentum.

* *Iren. lib. 5. cap. 2.*

* *Theodoret. Dial. 3. teste Bellar. quo suprà.*

f *Royardus Dom. 6. post Pentecosten.*

t *Staplet. prompt. in* Feria 4. *hebd. Sanctæ.*

Capvt LVI.

Calumnia Septima { *Aduersus vnicum Caluinũ quasi (quod absit) Christo labem peccati asperserit.*

A*Duersarius.*[a] Caluinus ait Christum aliquid egisse, quod corrigi debuerit, quod etiamsi peccatum fuisse non audet dicere, tamen peccatum reuerà fuit, si corrigi debuerit.* Matth.26. Pater, si possibile est, transeat à me calix; verum tamen non mea voluntas, sed tua fiat &c.) votũ subito elapsum Christus (inquit Caluinus) corrigit, atque castigat. nota hęc verba, votum subito elapsum: &, castigat. in quibus Christo peccatum tribuere, non veretur. Nota, *inquis. Næ tu malus es Notator: sed Narrator peior. Reus.* *Tenendum est Non fvisse in Christo Tvrbvlentos affectus, qui more nostro eius animo puram moderationem excuterent, sed, quantum fieri potuit, sana & integra hominis natura. *Hæc Caluinus, & tamen Aduersarius.*[b] Caluinus asseruisse Fertvr docuisse Christum INORDINATAM suam petitionem correxisse; & ita turbatum fuisse vt SINE SPIRITV orauerit. *Fertur, inquis, si non licuit tibi Caluini sententiam explorare, iniquis Dominis, si non placuit, Tyranno iniquiori, viz. voluntati obfirmatæ obtemperas, vtcúmque cum Caluino iniquè actum est. Nam aduocat.*[c] Dicit Caluinus naturam Christi VNDIQVE PERFECTAM fuisse, NEC VLLAM fuisse in eo passionum INORDINATIONEM.

a Bellar. li. 4. de Christo c. 1.

* Math. 26.

Impietatis crimen piè Caluinus iam diu repulit.

* In loco quē notandum cēsuit Bellarminus.

b Suarez Ies. Tom. 1. in Th. disp. 33. sect. 1: Mendacium cote dignum.

c Bell. li. 4. de Christo cap. 8. §. Præterea

Sed tu eius verba mordicus arrodis. Nota inquis, & tu nota, obsecro, hac nō dissimilia verba Sancto-*rū Patrum. Aduoc.*[d] Christus, inquit Hier. REVERTENS ad seipsū, quod ex hominis persona Christus TREPIDANTER RENVERAT, ex Dei filiique confirmat, cùm dicit, Non sicut ego volo.] id est, non hoc quod humano affe-ctu loquor, sed propter quod ad terras tua vo-lūtate descendi. *Nota etiā illud.*[e] Rursus, inquit * Origenes, Christus REVOCANS desideriū suum, & videns quanta vtilitas mundo esset futura, per passionem ipsius, quasi RECOGI-TANS dicebat: non sicut ego volo. *Hierony-mus.* Renuens, & ad se reuertens. *Origenes.* Re-cogitans, & se reuocans. *Caluinus.* Corrigens & castigans. *Phrases, cùm prorsus idem sonant, aut pariter in patribus damnanda, aut in Calui-no pariter excusanda fuerunt. Postremo loco con-sequentiam tuam aggrediar, quam falsam esse om-nino tu disce, vel potius, nos doce. Aduocatus.*[f] Pa-ter transeat hic calix; sed non sicut ego volo &c.] ac si diceret, volo vt non fiat. id est, vo-luntate naturali; quod voluntate deliberata vo-lo vt fiat. nulla est contradictio, nam non sunt hę voluntates circa idem eodem modo consi-deratum; & est velleitas potius quàm voluntas. *Vel sic.*[g] Illa vox, transeat calix, non profecta est à Spiritu, sed à DESIDERIO NATVRALI, *Vel sic.*[h] Saluator noster, secundum volūtatem PARTIS INFERIORIS, mortem formidans & refugiens, petijt à se transferri calicem; quē, secundum voluntatem partis superioris ratio-nalis, ardentissimè cupiebat bibere. *Denique.*

d Ianseniꝰ con cord. in Math. 26.
Caluini dictū dicta patrum antiquorum patrocinantur.
e Ibidem.
* Origē. tract. in Math.
f Bell. lib. 4. de Christo cap. 5. § At Scriptu-ra.
Sensus orthodoxus elicitur, & corroboratur.
g Iansenius cō-cord. in eum lo-cum.
h Pererius Ies. Com. in Rom. 9 num. 25.

[i] Colligitur ex hoc loco duas in Christo fuisse voluntates, humanam & diuinam hęc voluntas quæ recusauit mori, Non fuit Plena & perfecta, sed, vt Theologi volunt, CONDITIONALIS: si possibile est transeat &c.] Nec enim dicebat apud se, NOLO mori, sed NOLLEM mori: quæ voluntas peccatum non est, adhibita honesta conditione. *Quid ni igitur ex deliberato subitum, ex spirituali naturale, ex superiori inferius, ex perfecto imperfectum, corrigi sine peccato potuerit? cùm præsertim Christus conditionalem iam reiicit, quam pater admittere noluit, & ad simplicem Patris voluntatem accommodat suam. nos itaque hic rursus regulam Iuris repetimus.* [k] Regula Iuris est ne fiat vis in verbis. *Sed est (hêu) odium exlex & vel in Regularibus Sacerdotibus irregulare.*

i Maldonatus Ies. comm. in Math. 26.

k Pineda Ies. Com. in Iob. 2.

Capvt. LVII.

Calumnia Octaua, qua Protestantes omnes grauantur, an necesse fuerit Christo mereri aliquid pro seipso.

Adversarius.[a] En Caluini blasphemiam! ita penitus abhorruit à nomine Meriti, vt neget Christum quicquam meruisse pro seipso, sed tantum pro nobis. *Hanc opinionem alii* [b] du biam, *alii* [c] falsam, *alii* [d] Temerariam, *dixerunt, at* Blasphemam *ante vos (Rhemenses) adhuc, quod sciam, nemo. Assertoris ipsius vocem efflagitamus. adest Reus.* * Si spectemus Christi naturam, nulla noua exaltatione indigebat,

a Colleg. Angl. Rhem. annot. in Philip. 2.

b Guilbel. Rubion. vt refert Suarez in loco infra allegato.

c Bell. quo infr.

d Suarez Ies. quo infrà.

* Caluinus Cō. in Philip. 2. 9. & Inst. 2. cap. 17. §. 6.

Caluinus introducitur tãquã læsa gratiæ Reus, cũ tamẽ nemo magis Christi gratiam amplificat.

quia semper erat æqualis Patri, sin humanam, non potuit humana natura Diuinitatis thronum mercre: FVGIENDÆ sunt igitur PROFANÆ cogitationes eorum, qui Christi GRATIAM obfuscant, dum imaginantur Christum alia, quàm salutis nostræ causa venisse: dicunt illi eum in cruce passum, vt sibi gloriam compararet, cùm tamen tota Scriptura fructum passionis omnem, membris suis proprium esse prædicet. Rom. 8. Pro NOBIS tradidit illum.) Isa. 9. Puer natus est NOBIS.) Zach. 9. Ecce Rex venit tibi.) Ioh. 17. Pro Iis sanctifico meipsum.) & tamen Sophistæ dicunt Christum priorem sui, quàm nostri, rationem habuisse, & sibi antè gloriam esse promeritum, quam nobis salutem. *Nulla in istis, opinor, vocula occurrit, quæ vel rigidissimis Censoribus blasphemiæ suspicionem vel tenuissimam præbeat. cominus agamus. Aduersarius.* [e] Conueniunt inter se Theologi omnes, & vno consensu docent, Christum, pręter ea bona, quæ suis laboribus peperit nobis, meruisse etiam sibi corporis gloriam, & nominis exaltationem, & omnia, quæ accepit post passionem. *Ain?* omnia? *&* post Passionem? *& in hoc Theologi* omnes *consentiunt? Aduocatus.* [f] Christus TOTAM suam gratiam, TOTAMQVE gloriam essentialem SINE MERITIS habuit, in primo suo humanitatis instanti, [g] NEC, nisi indirectè, meruit GLORIAM CORPORIS. *Vos verò ad Confirmationem descenditis. Aduersarius.* [h] Quod docemus probatur primo expressis scripturis. * Heb. 2. Videmus Iesum PROPTER passionem mortis gloria

e *Bell. lib. 5. de Christo cap. 9. in princ. &* §. Hæc.

f *Vega opusc. de Meritis. qu. 6.*

g *Scot. dist. 18.*

h *Bell. quo sup.*
* *Heb. 2.*

ria coronatum.] * Phil. 2. 9. Humiliauit seipsum, factus obediens vsque ad crucem, PROPTER quod exaltauit eum Deus, & dedit ei nomen super omne nomen. &c.] Respondet Caluin*, has voces QVA PROPTER, & PROPTER, non causam exaltationis significare, sed consequentiam.[i] Hæreticè.[k] Scripturas impudenter detorquet. *Quamobrem verò?*[l] Quia particula PROPTER causam vbique significare solet, vt Patres exponunt; & tamen Novi Doctores non sapere sibi videntur, nisi omnibus contradicant. *Imò nec vbique, nec vbi iam versamur causam denotat. primum. Aduocatus.*[m] Heb. 1. 9. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, PROPTEREA vnxit te Deus oleo iustitiæ. &c.] Sanctus Thomas affirmat, cũ dicitur, Propterea, Non meritum indicari, sed Finem, vt sit sensus: ad hoc te vnxit Deus vt haberes HÆC OMNIA; quod SATIS probabiliter dicitur. *Imò etiam necessariò. ostendo.*[n] Per vnctionem intelligunt MVLTI Patres ipsam incarnationem, & vnionem ad verbum, Augustinus, Anselmus, Beda, & Cyrillus, Alexandrinus: atque ita particula (Propter) Non de causa MERITORIA, sed de FINALI intelligenda est.[o] Athanasius exponit illum locum de gratia animæ habituali. *At.*[p] Communis est Theologorum sententia Christum Non meruisse gratiam animæ habitualem, sed eam ab instantia incarnationis suæ habuisse.[q] Nec sanè meruit Christus sibi gratiam, aut scientiam, aut gloriã animę.[r] Nec sibi personalẽ vnionem meruisse Theologi OMNES protestantur. *Ergo, inquam,*

* Phil. 2.

i Suarez. Ies. Tom. 1. in Tho. disp. 41. sect. 1.

* Anglo. Rhẽ. annot. in Phil. 2.

l Bell. quo sup. Iesuitæ Scripturis abutuntur.

m Ribera Ies. com. in Heb. 1. Vocis, propterea, vis.

n Suarez. Ies. quo suprà, disp. 10. sect. 4 §. Sed contra.

o Ibid. disp. 18. §. 2. §. Dico primo.

p Ibid. disp. 40 sect. 2. § Nihilominus.

q Bell. quo sup.

r Feuardentius Theomachia. li. 5. cap. 14. & Bell. quo suprà

[Propterea] *non causam Meritoriam, sed consequentiam finalem significat. nunc locum ipsum attingamus, quem huic priori affinem esse Seraphicus Doctor vester explicabit.* [s] Phil. 2. Propterea quod dedit illi nomen. &c.) Duobus modis NOMEN exponitur; vel quantum est filius Dei, & nomen illi AB ÆTERNO, & donatio eius erat æterna eius generatio, alio modo de Christo homine; & sic Pater dedit illi NOMEN VT DEVS ESSET, non per naturam, sed per gratiam; GRATIAM autem non adoptionis, sed VNIONIS. [t] Et per NOMEN super omne nomē, NON intelligitur VOX Iesu, sed OMNI-POTENTIA, vt PATRES OMNES ex Scripturis probant. *At.* [u] NON meruit sibi Christus vnionem Deitatis, aut omnipotentiam. *In quibus omnibus de Gloria* Corporis tantùm *ne γρῦ quidem. quemadmodum & in loco altero à vobis obiecto.* [x] IN Heb. 2. Gloria & honore coronâsti eum.] Coronare est OMNEM illi honorem dare, quē NATVRA HVMANA *(proinde etiam anima humana)* capere possit. *loca vtraque coniungamus.* [y] Heb. 2. PROPTER passionem coronatus.] & Phil. 2. Obediens cruci factus, PROPTER quod exaltatus] at Christus in anima & in corpore passus est. *Ex his Dilemma huiusmodi efficitur. Cùm omnes Scripturæ adductæ tam animæ, quàm corporis gloriam consummatam significent; vel meritum innuunt, vel non: si sic, tum (vobis licet refragantibus) animæ quoque gloriā Christus sibi meruit: si non, tum nec corporis quidem: ita vt si meritum inferunt, vos perperam distorsisse Scripturas*

sacras;

[s] *Aquinas cō. in hunc locum.*

[t] *Vasquez Ies. lib. 2. de Adorat. disp. 8. c. 10*

[u] *Iesuita iam suprà.*

[x] *Ribera Ies. Com. in Heb. 2.*

[y] *Catechismus Trident. in art. 4.*

Dilemma.

sacras, sin minus Christi partes imperitè distraxisse, videamini. Tu verò pergis. Aduersarius.[a] Melius illi erat carere gloria corporis, quàm carere dignitate merendi, proindè gloriam corporis meruit. *Inscitè omninò, ne dicā ineptè, quippe.* Detraheret perfectioni eius CARVISSE aliquandò gratiâ. *Denique vos Christi meritum pro gloria animæ suæ, vt Protestātes pro gloria corporis, negatis: si illa Catholica, vt hæc blasphema dici queat? quæ iccircò tutior & sanctior appareat, quòd ad vnam illam præfixam nobis Scripturarū metam.* Gloriam GRATIÆ *collimare magis videatur; quæ in eo eminet maximè, quod seipsum quodammodò abiiciens, omnem suam charitatem pro nostra salute profudit. Patronus.** Si pœnam respicimus, Christus similis Latronibus; si caussam interrogamus, Respondebit, PROPTER VOS. *Hūc facit illa passionis Christi, adeóque totius obedientiæ epitome*, Consummatum est.] *Aduocatus.* b In quem finem Christus passus est? nempè primò vt NOS à peccati, & Dæmonis tyrannide liberaret: Secundò vt pœnā NOSTRIS peccatis debitam persolueret. Tertiò vt cœlorum aditum, communi generis humani peccato interclusum, NOBIS patefaceret. *Atque eadem est totius Scripturæ analogia. Vtra igitur opinio pietati ac veritati propiùs accedat, æquus Lector facilè existimabit.*

a Bell. quo sup.

Obiect. solutio. 2. Aquin. 3. par. 3. qu. 19. art. 3.

* August. tra. in Psal. 44.

b Catechismus Trident. in art. 4. Symboli.

CAPVT LVII.

Calumnia nona { *De articulo descensus Christi ad inferos.* { *1. In genere, de eius approbatione.* *2. De sēsu genuino* *3. De effectu.* *4. De articuli necessitate.*

In primo de Immortalitate Animarum aduersus Caluinum, & Brentium inuidiôse, insidiôseque, agitur.

a Colleg. Angl. Rhemē. in nou. Test. in Indice. Tit. Hell.
b Feuardentius in Theomach. lib. 6. cap. 1.
c Bellar. lib. 4. de Christo ca. 6. per totum. De Immortalitate Animarum fictum crimen.
d Bell. quo sup. cap. 7. in prin. Pingue sophisma.

A*Duersarius.* [a] Caluinistæ negant hunc articulum.[b] Et Angliç Ministri statuerunt eum è Symbolo obliterandum esse, vt testatur Ric. Chenius, qui Londinēsi Synodo adfuit. *Hoc mihi Anglo incredibile, Bellarmino vestro certè quidē non verisimile videtur. Aduocatus.*[c] OMMES quidem CONVENIVNT quod Christus aliquo modo ad INFEROS DESCENDERIT. Caluinus hūc articulū in PRAECIPVIS habēdū putat: Catechismus Lutheri, Brētij, & aliorū hunc legunt. Sed tota quęstio est in eius explicatione. *Iam igitur ad sensum explicandum accingeris. Aduersarius.*[d] Brentius dicit quod descendere ad Inferos, est prorsus interire. *Vnde hoc deliramentum colligis?* Quia introducit Christum sic loquentem: Descendā ad Inferos, & sentiā dolores Inferni, & planè periisse VIDEBOR: ergo, &c. *Ergo tu exsibilandus es, non refutandus: nam*

Scholarum

Scholarũ parietes, mihi crede, quoties Aristotelicũ illud. Quędam videntur, & non sunt, *vsu tritum indies personantes tuam futilitatem explodere videntur. exempli causa. aduocatus.* [e] Etiamsi Christus plus pertimuisse mortem VIDEATVR, quàm multi alij Martyres, tamẽ timidior illis dici non possit. *En* videatur, (*Maldonate*) *quid sibi vult? caue insidias: ergo tu doces Christum plus alijs mortẽ pertimuisse? apage, inquies, pueriles ineptias. sanè. quibus tamen à Bellarmino tuo* Brentius *noster iniquissimè grauatur, nec Brentius solum.* Aduersarius. [f] Caluinus probat animam Christi non fuisse extinctam in inferno, nec ruisse in perditionem. ergo videtur tenere aliorum animas in Inferno prorsus interire: hæc sententia refutatione nõ eget, nam est fundamentum Atheismi. *Te esse profligatissimum Sententiarum tortorem ostẽdit primò Reus.*

e *Maldonat. Ies. Comm. in Math.* 26.

f *Bell. lib.* 4. *de Christo cap.* 7. §. Videtur. *Grandis impostura.*

* Eos deliros & phreneticos esse oportet, qui putant animos nostros vnà cum corporibus interire; aut ita sopiri, vt perinde sit atque si interirent. *Vides, (si tamen vides) Caluinum opinionem eam, quæ vel* tanquam *interitum animarum admittit, seu meram phrenesin damnare. forsan Rei vocem renues, audi testimonium Stapletoni tui, vel saltem tuam: vbi de statu animarum verè Christianorum agitur. Aduocatus.* [g] Docet Caluinus Fideles POST MORTEM VIVERE in cœlis. *cùm de statu Impiorum.* Asserit Caluinus Impios VIVERE POST MORTEM. *Hæc est Caluini aperta constánsque professio. & tamen pergit Aduersarius, & ne cum ratione insaniuisse videatur: Aduersarius.* [i] Ideo hoc mihi videtur, quia probat animam Christi

**Caluinus cõ. in 1. Cor. 15. vers. 18. teste etiam Feuardentio Theomach. li. 8. c. 7*

g *Stapletonus infra in Calum.* 11.

h *Bell. ibid.*

non fuisse extinctam, quoniam non erat absorpta ab Inferno. Quid igitur est Caluino absorberi ab Inferno, nisi animam penitus extingui? *Respondeo primum de Reo, secundò de re. Primum. Aduocatus.*[k] Caluinus, in ψυχοπαννυχία Descendere ad Inferos dicit esse penitus extingui, & interire, saltē iuxta QVANDAM APPARENTIAM, & OPINIONEM HOMINVM; quibus nimirum is, qui moritur, videri possit prorsus extingui, etiam quoad animam. *Absorberi ab Inferno, est Caluino, fateor, (fatente id quoque hîc nostro Iesuita) penitus extingui videri: sed tantum* videri, *& hominibus, & mortuarum animarum vitam mortalibus oculis videri minimè valentibus: quàm hominis animalis apparentiam, seu quas tenebras Christus iam** Sol ille, qui tanquam Gigas, *cursum suum cœlestem auspicatus est, gloriosa resurrectionis sua splendore, dissipabat. Iam ad rem, quàm exemplo non dissimili illustro. Aduocatus.**Ioh. 17. Nemo ex ijs perijt, nisi filius Perditionis.][l] Ideo hoc in loco Iudas filius PERDITIONIS nominatur, quia erat ad INTERITVM, & PERDITIONEM destinatus, quamquam etiam sua propria culpa PERIIT. *Hæc tria verba,* interitum, perditionem, perire, *Bellarmine: recole, quæso, & quid sibi velint discute, an ita* perire, *vt omnino non sit, & an potius vt perditissimè misera sit? Scholam vestram appello.*[m] Vita animæ duplex est, Essentialis, & habitualis, seu relata ad aliud: illa in esse, hæc in BENE ESSE consistit. Anima impij, quoad esse, nunquam perit; quoad bene esse in perditionem ruit. *Cùm itaque nec ex verbis ipsis,*

[k] *Valent. Ies. Tom. 4. disp. 2. quæst. 4. punct. 2. in principio.*

* *Psal. 19.*

[l] *Maldonatus Ies. Com. in* * *Ioh. 17.*

[m] *Magister, et Aquinas vbi de Beatitudine tractant.*

ipsis, nec ex consequentia verborum, nedum ex Caluini proposito, quem illi affingis, planè Atheismus elici possit, tamen videtur mihi, *inquis.* *quid ego? non dicam cum Comico,* Deus effodiat istos oculos, qui plus vident, quàm quod vident, *absit, sed Deus, precor, donet tibi mentem saniorem, vt videas quod profectò etiam vides:* [n] Asserit Caluinus animas post mortem viuere. *Ad Articuli sensum propiùs accedis.*

[n] Bell. quo suprà.

De Articuli sensu.

Aduersarius. [o] Est sententia Caluini Christum pertulisse pœnas animarum damnatarum, & innuit eum in inferno fuisse vsque ad Resurrectionem. [p] Etiam post mortem in inferno fuisse. *Vobis non licuit vel per otium percipere Caluini mentem, vel per odium confiteri: rectiùs illi, qui tamen nunquam ferè non obliquis oculis Caluini mentem cernunt.* *Aduocatus.* [q] Caluinus dicit Christum has tam diras pœnas TANTVM IN CRVCE persoluisse. *Non igitur in Inferno, id est Gehenna. idque apertè passim Caluinus docet: vereor interim vt doctores vestri ponant, quod vos Caluino imponitis.* *Aduersarius.* [r] Certum est Christum in inferno pœnas Damnatorum minimè fuisse expertum, vt contra Caluini impietatem ostendimus: atque hoc, quod dixi, certum est, & apud Orthodoxos omnes extra controuersiam. *ain? Orthodoxos opinione tua,* omnes? *prudens sciensque falleris.* *Aduocatus.* [s] Dicit AQVINAS

[o] Bell. lib. 4. de Christo cap. 7.

[p] Suarez Iesui. in Thom. part. 3. qu. 52. Art. 8. §. 1.

[q] Colleg. Anglo-Rhemens. annot. in Mat. 17. 47.

[r] Valent. Ies. Tom. 4. in Tho. disp. Quæst. 4. punct. 3. §. Quintò certum.

[s] Bell. lib. 4. de Christo cap. 10 §. Dubium.

Christũ voluisse esse in Inferno, vt POENAS NOSTRAS IN SE susciperet. *nec nō alii.*[t] Medina dicit, ALIQVOS CATHOLICOS sensisse Christum passum esse aliquas EXTRINSECAS POENAS DAMNATORVM in INFERNO; non tamē eo modo, quo Damnati, scz. inuoluntario, aut cum inordinatione, sed voluntariè pro nostris peccatis, & ex maxima charitate. *Iam charitatis vestræ erit hic verum errorem Autorum vestrorum inconsiderato Zelo, ac pietati ascribere, de quo Caluinum nostrũ falsò etiam Impietatis cōdemnastis. Opinio secunda. Aduersarius.*[u] Alia est opinio Bezæ: & aliorũ, per infernum, Sepulchrum significari; & nihil esse aliud Descendere ad inferos, quàm esse sepultum. *Expositionem hanc vos, tanquam insulsam, paßim exagitatis, quam, licet non cum Articuli ipsius sensu germano, attamen cum Scriptura phrasi consentientem, tueri possumus.*[x] In Hos. 1. Et ascendit de terra.) Hieronymus. id est, Resuscitabuntur, quasi ab Inferis mortui, qui ex Infidelitate mortui sunt: retinet & hæc interpretatio proprietatem verborum; nam sicut morientes dicebãtur in Infernũ descendere, id est, in profundum terræ; ita qui Resurgunt, merito de terra ascendere dicuntur. *Quid hæc sibi volunt?*[y] Infernus pro sepulchro sumitur: & in Infernum descendere, pro SPELIRI. *Et sanè plurima sunt Scripturarũ loca, vbi ᾅδης pro sepulchro sumitur. Deinde, (neque inter vos omnino conuenit)*[z] Quidã Scriptores Catholici, citra pertinaciam tamen; dixerunt nulla esse loca subterranea animarum; Chri-

t *Suarez. Ies. in Thom. part. 3. qu. 52. art. 8. disp. 43. §. 1. Scholasticorũ sententia praua.*

u *Bell. quo supra cap. 9. i. sepulchrum.*

x *Ribera Ies. in Proph. Hoseam. cap. 1. num. 132.*

y *Vidē in Indice istius voluminis Tit. Infernus. locum superiorem designans.*

z *Valent. Ies. quo supr. punct. 2.*

Christum quoque pertulisse pœnas Damnatorum; Infernum in Scripturis nihil aliud esse quã sepulchrum. *Et (quæ est opinio tertia)* [a] Docuit Durandus Christũ descendisse, quoad efficaciam, nõ per Essentiam: & existimat, nõ credẽdũ esse necessariò, Christi animam reipsa secundũ essentiã descẽdisse ad inferos. *addis.* Hãc Sentẽtiam esse erroneam, probatur. *optimè. in Durando erroneam, in Caluino hæreticam vocas. sic nimirũ tu soles calamum tuum, non in causam, sed in personam Distringere: quamuis non omnino erronea poßit vobis videri, si quidem germanum, & non supposititium Infernum, limbũ vestrũ, intelligere velitis.* [b] Per Effectum Christus in quemlibet infernorum descendit, aliter tamẽ, & aliter in infernum Damnatorum, habuit hunc Effectum, quod descendens ad inferos, eos de sua incredulitate & malitia confutauit. *Ad Infernum Damnatorum, si vobis credimus, non nisi per Effectum descendit. Opinio vltima.* [c] Opinio Catholica hæc est, Christum verè secundum Essentiã fuisse in inferno. *Quam sententiam vestram nos quoque iuxta cum Augustana confeßione libentißime profitemur, non tamen quatenus vestram, sed quatenus veram. namque doctrinæ veræ vos fermentum vestrum variũ admiscuistis, à vobis necessariò in tribus dissẽtiemus de loco, tempore, Efficacia ipsius descensus,* 1. *Nos ad Infernũ Damnatorũ: vos verò.* [d] Non descendit Christi anima ad inferos Damnatorũ, sed ad locum, qui est sinus Abrahę, vel communiter limbus Patrum dicitur. *Cõtra Augustinum, qui ait,** Infernũ nusquã in Scripturis in bono

[a] Bell. lib. 4. de Christo cap. 15. principio & in §. In hoc &c.

[b] Suarez Ies. in Tho. part. 3. qu. 52. art. 2.

[c] Bellar. quo supra.

[d] Feuardentius in Theoma. ina lib. 7. cap. 1.

* August.

* De Incarn. verbi Dei. *In cap. 10. ad Rom. * Lib. 3. ad Thrasimundum.

sensu reperiri. *Contra Athanasium.* * Omnia Inferni loca permeans. *Contra Theophylactum.* * Ex profundissimo loco. *Contra Fulgentium.* * Illuc vsque descendit, quo vsque homo separatus est à Deo, id est, ad Infernum, vbi solebat Peccatoris anima torqueri. *At inter loca tormenti, & Requiei* * μέγα χάσμα. *Secundò vos tempus triduanũ Christi descensui aßignatis, nos verò quod August.* * Dicit Dominus Latroni, Hodie mecum eris in Paradizo.] quemquámne igitur tam impium credimus, qui dicere AVDEAT, quoniã anima Saluatoris nostri TRIDVO illo corporeæ mortis apud Inferos custodiæ mancipetur? *Tertium de Effectu nunc pluribus persequimur.*

* Luc. 16.

* Cõtra Felicianum. cap. 15

Capvt LIX.

De Descensus Christi { *Effectu,* *Neceßitate.*

a Bellar. supr.

PRater hoc, quod [a] Omnes in eo cõsentiunt, quod Christus aliquo modo ad inferos descenderit, *Duo alia sunt quæ in hac expositionum dissensione me non mediocriter consolantur. vnum quod collatis inter se sententiis, Protestantes ampliorẽ quã Pontificij, diuiniorẽque virtutẽ Christo merito ascribunt: alterum, quod huius etiam Articuli neceßitatem firmius multò tenent atque constantius, Pontificii: (in quo quantos sequantur Autores infra) Aduersarius.* [b] Christus descendit ad inferos vt inde animas defũctorũ Patriacharũ sub veteri Testamento Fidelium ex limbo, seu carce-

b Bell. quo supra cap. 16. Protestantes magis gratia diuina gloriã amplificant.

carcere inferni educeret, vbi, ante eius aduentum continebantur. *Protestantes contra, virtute Redemptionis Christi futuri, Fidelium omniũ animas ob origine mundi ab Inferni carcere satis redemptos fuisse. vos tantum hanc in Christo virtutem agnoscitis, vt animas in Inferno incarceratas eriperet, nos etiam tantam, ne vnquam in Inferno incarceratas esse, quod ex Scripturis argumento ἀποδεικτικῷ firmo. Aduocatus.* [e] Omnes Christus SIMILITER redemit, siue ANTE Christi aduentum, siue post vixerunt, quique aliquãdo futuri erant; quamobrem * Apoc. 13. dicitur, (Agnus occisus ab Origine mundi) & B. Paulus dicit, Christum propositum fuisse propitiatorium PRÆCEDENTIVM delictorum: id est, reuera precium postea solueretur, cuius respectu, quasi sub fidei-iussione quadam PRÆTERITA etiam peccata fuerunt remissa: hinc STATIM post peccatum promissio Seminis benedicti facta, quo Serpentis caput contereretur. *Ita vt hoc verum sit quod dicis.* [d] Sacrificiũ crucis non tantum iam habet effectum & fructum, verum etiam ab exordio mundi in lege veteri, & lege naturæ habuit. *Si idem fuit effectum Redemptionis ante & post passionem, tum ex eadem lege gratiæ de statu animorum defunctorum, doctrina eadem esse debet, vt si credimus animas nostras immediatè post mortem supremo cœlo donatas, veterum Fidelium animas orco inferna amandatas & emancipatas esse minimè credamus. quod adhuc confirmatur neruosius, quia ex eodem æterno Christi merito efficitur Patriarcharum animas (ex sententia Protestantium) à*

e *Greg. Valent. Ies. Tom. 4. in Thom. disp. 1. qu. 19. punct. 4.* § Secundò sequitur. & *disp. 6. qu. 11. punct. 1.* §. At ratio.

* *Apoc. 13.*

d *Ibidem.*

Pœna damni fuisse redemptas: quo (ex iudicio vestro) à pœna sensus liberati fuerunt. De limbo plura, paulò post.

Secundò, Articuli Necessitas ostenditur.

*Ii huius articuli Assertores sunt maximè, qui eius notitiam explicitam magis exigunt. at. Reus.** Ego hanc particulam omittendam non censeo, vt pote quæ rei maximæ mysterium continet tam necessarium, vt prætermitti nullo modo debeat. *At Iesuitæ aliqui, dum decalogum repetunt, & Catechumenos instituunt suos, hanc particulam præteruolarunt. Sic*[e] *Acosta, sic*[f] *Tolletus Iesuita, Deinde alii explicitam eius notitiam non necessariam esse defendunt.*[g] Sequitur breue dubium, an veritas, de descensu Christi ad Inferos, non solum de fide sit, sed etiam articulus fidei: ratio dubij est, quia in Symbolo Nicæno non continetur, & quod ab Apostolis positus non fuerat, argumento esse possit, quod Patres in expositione Symboli, Augustinus, Tertullianus, Origenes, Irenæus, eum omiserunt. Respondeo non esse omninò certum Apostolos eum Articulum addidisse, si per articulum fidei intelligamus veritatem, quam omnes Fideles EXPLICITE scire, & credere tenentur. Existimo NON NECESSARIVM hunc computare inter articulos fidei, quia non est res ADMODVM NECESSARIA omnibus hominibus; & quia ob hanc causam fortasse in Symbolo Nicæno omittitur, cuius symboli cognitio VIDETVR esse SVFFICIENS ad præce-

*Calu. Inst. de hoc Artic.

e Lib. 5. de procurand. Indorũ salute cap. 5.

f Tolletus Ies. lib. 4. de Instruct. cap. 2.

g Suarez Ies. in Thom. qu. 52 art. 8. disp. 43. §. 2.

præceptum fidei implendum. *Si quis fortè Protestantium dixisset Articulum hunc non admodum necessarium fuisse, vah quantis illum clamoribus, & execrationibus exciperetis?*

CAPVT LX.

Calumnia 10. Bezam percellit.

A*Duersarius.* [a]Beza appellat Christi corpus Cadauer, licet in editione posteriori neget id esse idoneum vocabulum cum de Christi corpore agitur. *ô emunctæ naris homines scz. quamuis enim hoc dictum (ac venera fuit) insolens, Christi corporis incorruptibilis maiestate indignum vobis videretur, non vsque adeò tamen vos offendere debuit, quòd Beza verba corrigenda dixerit, quam placere, quòd non dicenda correxerit: cum præsertim qui primas habere sapientiæ non potuit, secundas habuerit partes Modestiæ. ne tamen is huius, quicquid est, audaciæ Autor primus fuisse videatur, Athanasium post hominum memoriam virum Catholicissimum consulite. Aduocatus.* [b]Vt Christus doceret (*inquit* * *Athanasius*) corpus suum esse mortuum, non, priusquã triduanum CADAVER esset, excitauit. *quid tandem? Aduersarius.* [c]Hos errores, qui apud antiquos Patres pro exploratis hæresibus notantur, Protestantes pro orthodoxis dogmatibus amplectuntur. *Enimverò id Protestantibus aliis accedit, quod iampridem Lutherus expertus fuit.* [d]Multa in Lutheri libris damnari vt hæretica, quæ in antiquorum Patrum scriptis Orthodoxa, imo vt pia leguntur.

a Colleg. Anglo-Rhem. annot. in art. 2. 27. & Censura aduersus Ecclesiam Angliæ.

b Suarez Ies. in Thom. part. 3. qu. 53. disp. 45. art 2.

* Athanasius lib. de Incarnat.

c Bell. lib 4. de Eccl. Milit. c. 9.

d Erasmus supra in v. 23.

Capvt LXI.

Calumnia II. *de Beatitudine Animarum, in qua hæreseos Rei aguntur.* { *Caluinus, Lutherus, Communiter Protestantes alij.*

a *Bell. de Beat. Sanct. lib. 1. & 2. & 20.*

b *Vasquez Ies. Tom. 1. in Tho. disp. 19. c. 3. num. 1. & num. 11.*

c *Stapl. lib. 1. de autoritat. Scrip. c. 2. §. 5.*

d *Sixtus Senens. Biblioth. lib. 9. annot. pag. 345.*

ADuersarius. [a] Erant ex Hæreticis, qui abdita receptacula, vbi seruentur animæ, nec Deum videant, ante Resurrectionem, nec Beatæ sint nisi in spe docuerunt. eundem errorem habet, Lutherus, Caluinus, & Caluinistæ alij. *Quæro, quid si fortè sic dixerint Protestantes? quid si verò non dixerint? si primum, tum illorum Autores, antiquos Patres hæreseos conuinci oportet: sin alterum, vos ipsos mendacij. Patrum iudicium præmittendum est, sed sine præiudicio. Aduocatus.* [b] Non pauci, neque infimi nominis Autores in ea fuerunt sententia, vt assererent Sanctorum Defunctorum animas, quæ ex hac vita discesserunt, non statim in Beatitudinem recipi, sed vsque ad diem Iudicij in quibusdam locis reseruari, vt interim nec Deum videant, nec beatæ sint. Euthemius, Tertullianus, Lactantius, Victorinus, qui Manifeste hanc sententiam docuerunt, Et priscis temporibus hæc res satis anceps, & dubia fuit. [c] Etiam Origenes, Irenæus, Chrysostomus, Theodoretus, Oecumenius, Theophylactus, Ambrosius, Bernardus, huic sententiæ assensi sunt, [d] Quibus addi Iustinus Martyr, Prudentius, Arethas, possint. *Licet igitur opinio contraria, postea definitione Ecclesia in Concilio Florentino probata fuit, tamen*

tol

tot nobilißimorum Patronorum vel nomina comprimere rabiem vestram debuerunt, & monerent quis vestrum hoc nomine in Protestantes asperius inuehatur. hoc tamen præstitistis strenuè. Qui tamen si etiam sententiam orthodoxam vestram profitentur, nemo non iudicet vos frontem iamdiù perfricuisse: nec tam quid, quàm in quos dicatis cogitasse. agite, Reum primum producite.

1. *In Caluinum inuolant: eius sententia pro veritate aperta proferuntur.*

Aduersarius. [a]Hunc errorem Caluinus pertinaciter defendit, negans animas sanctorum rectâ ad Deum ire, sed ad Inferos, vel alium locum extra cœlum. [b] Huius erroris Assertoribus Staphylus annumerat Caluinum. [c]Vix credi possit, tantam in Hæresiarcha Caluino cœcitatem extitisse, vt Libertinis fenestram aperuerit, negandi immortalitatem animarum, quod tamen videtur fecisse. non discedens à Sacrilegio aduersus sanctas, & Beatas animas, nititur iis æternam gloriam extorquere, negãs eas frui visione Dei ante resurrectionem, sed tantisper expectatione suspensas, inter spem & fidem adhuc proficere. *Hactenus vestrũ de Caluino præiudiciũ accepimus: nunc insuper iudiciũ efflagitamus, & primò (id enim Bellarmine tua dignitas postulat) tuũ. Aduoc.* [d]Caluinus locat Sanctorum animas in cœlo etiam ante Christi aduentum. *Optimè. Caluinus? Ecce Reus,* Etiam ante Christi aduentum? *Ergo ante Resurrectio-*

a *Bell. quo s.*

b *Vasquez, Ies. quo suprà.*

c *Feuardentius in Theomach. lib. 3. ca. 7. & 8.*

d *Bell. lib. 4. de Christo c. 15.*

Tertio Caluinus.

Caluini sententia orthodoxa explicatur.

nem. In cœlo? *Ergo non extra cœlum.* Sanctorum animas locat? *Ergo non spe, sed etiam re beatas. nunc porro, Feuardenti, eò grauius, quanto grauius Caluinum insectaris, iudicium tuum deposcimus.* [e] Scribit * Caluinus vbi relicto mundo ad Deum migrauerimus, IPSVM tanquam propinquum, & positum oculis CERNIMVS. Rursus tunc, * inquit, Deus IN SE VIDEBITVR, vbi ablatum fuerit incorruptibilis huius naturæ velum: nam si, * inquit, animæ à corpore absentes Deum habent præsentem, CVM EO certè viuunt. Et anima, * inquit, Latronis, quæ in fœdo corpore latuit, ab Angelo in BEATAM VITAM deferebatur, Sic iam est filiis Dei. deinde Caluinus obiectioni occurrit. Frustra * inquit, nituntur nostri ὑπνολόγοι Conuincere Sanctos Dei seruos defunctos, nondum esse ingressos in regnum Dei, ex eo quod iis dicetur, venite, possidete.) *Caluini sententias ponis, rectè faxis, vt sensum quoque eius rectè exponatur.* [f] Si animæ Defunctæ, vt ait Caluinus oculis spiritualibus Deum cernant, præsentem, profectò NON HÆRENT IN SVSPENSO donec Christus adueniat, vbi Apostolus publicè proclamat, (Scimus quoniam terrestris domus nostra huius habitationis dissoluetur, quod ædificationem à Deo habeamus, domum non manu factam, sed ÆTERNAM IN COELIS.) per Domum terrestrem corpus mortale significatur, per Domum æternam, fœlicitas, qua, post mortem corporis animæ fruentur cum Deo, hoc enim est quod statim subiicit, (voluntatē habemus peregrinari à corpore & PRÆSEN-

e *Feuardentius Theomach. lib. 8. c. 8. §.* Min. mihi. *& deinc.*
* *In 1. Cor. 13.*
* *In 1. Ioh. 3. 1.*
* *In 2. Cor. 5. 8.*
* *In Luc. 16. 22.*
* *Math.*
f *Feuardentius quo supra per integrum caput.*

SENTES esse AD DOMINVM.) & certè huic interpretationi etiam CALVINVS ASSENSVM PRÆBET, *Sensum Caluinus passim orthodoxum imprimis palam perspicuéque suum tradidit: vos vero? Aduersarius.* Contrarium Caluinus pertinaciter docuit. *rursus.* Nos in hac causa Caluinum contradictionis reum peragimus. *Hic in Caluino ἀσυνστανίαν notat? ille pertinaciam: vtramque accusationem copulamus (oritur, en, fœtus monstri similis)* Inconstans pertinacia, *quanquam Caluinus profectò nec veritati contrarius fuit, nec omnino sibi, illud docui, hoc doceo.*

Aduersarij suam Calumniandi libidinem satis produnt.

CAPVT LXII.

Sententiæ Caluini obscuriores explicantur, quas Aduersarij, quasi obtorto collo, in sensum contrarium pertrahere conantur.

ADuersarius. * Dicit * Caluinus solum Christum ingressum esse Sanctuarium cœli ad consummationem vsque seculorum, solus, inquit, Populi, eminus in atrio residentis, vota ad Deum defert, ergo significat solum Christum in cœlum ingressum esse, cæteros omnes excludi. *Hæc ipsissima est Bernardi expositio. Vide * infra, Et alludit Caluinus ad * Exod. 28. vers. 9.* Reus sicut solus sacerdos sanctuariū ingrediens, populo autem in atrio astante, gestaret in humeris nomina Tribuum: ita Christus Mediator vota nostra pen. aspersione san-

a Bell. lib. 2. de Beatitud. Sanctorum c. 15. Eundem.
** Lib. 3. Inst. c. 20.*
** Infra in hoc capite.*
** Exod. 28.*
** Locus Calu.*

guinis sui. *Iam si atrium fuisse partē templi, etiā interiorē probabimus: cōsectariū erit, eos qui in atriū cœli admißi sūt, è cœlo nō excludi. at. Aduoc.*

b *Ribera Ies. in eum locum. Solutio.*

[b] Tres fuisse partes templi nemo nescit, eam in qua populus consistebat, quæ aut templum, (nomine totius) aut atrium populi vocabatur. Secūdam: Primum tabernaculum, vbi quotidie Sacerdotes manè, & vesperi thura incendebant.* Exod.9. Tertiam, Sanctum Sanctorum, vbi erat arca Testamenti, quo semel tantum in anno summus Sacerdos peracto sacrificio ingrediebatur. Vtrumque tabernaculum describitur, Hebr.9.2. *Quid si etiam in cœlo Sanctos esse Caluinus disertè profiteatur?*[c] Si quis petat à Caluino, vbi fuerint ante Christi mortem animæ Iustorum: respondet, fuisse in cœlo. *O magnam vim veritatis! quæ, vel ex mendacißimis, aliquā extorquet confeßionem sui, quanquam non sit hac integra veritatis confeßio. addis enim,* Caluinū negare Sanctos visuros Deum, ante resurrectionem. *quæ sententia si Caluino fortè exciderit, nónne benignè exponenda esset potius, quàm tam contumeliosè exagitanda?*[d] Irenæus lib.5. Animæ Iustorum abibunt, inquit, in locum inuisibilem, definitum sibi à Deo, & ibi vsque ad resurrectionem commorabuntur, post, resurgentes venient ad conspectum Christi. Respondeo ad Irenæum, existimat eos non perfectam Beatitudinem consequutos, quæ consistit in corpore, & anima. & per locum inuisibilem quid prohibet intelligi cœlum, vbi est lux inaccessibilis? *siccine? illud igitur,* venient in conspectum Dei, *quid sibi vult? sed*[e] Irenæus

*Exod.22.

c Bellar.lib. 4.de Christo c.9.

d Bell lib.de Beat. Sanct.c. 4.in eandem sententiam respondet Vasquez Ies.loco ex eo in ea.superiore citato. Aduersarij imprudentes Caluinum in Patribus excusant.

e Senens.Bibl. pag.569.

næus in illum errorem impingebat; quo negatur animas defunctorum visione Dei frui ante resurrectionem. *Irenæus Pater errat, excusatur. filius Caluinus rectè, piéque sentit, ac profitetur, & rapitur in iudicium. instas secundo. Aduersarius.*[f] Caluinus instit. lib. 3. Cap. 20. §. 6. dicit Sanctos defunctos vna nobiscum esse fide coniunctos, ergo negat eos videre Deum: quia vbi fides, non est visio. *Loquitur de fide Resurrectionis, quæ vel in beatis defunctis, etiam vsque ad Resurrectionem viget, non minus quàm spes, vt suprà Caluinus disertè habuit. atque hic quoque debuisti sensum aliquem commodum admittere. nam Aduocatus.*[g] Arethas dixit Sanctos sperare futuram gloriam. Commodè exponi potest, intelligit gloriã corporis in resurrectione. *optimè.* Cõmodè, *inquis*, exponi Arethas possit. *Tũ profectò Caluinus nõ possit nõ iniquè, & odiosè traduci. Caluini verba se apud æquos iudices, ab hac Calumnia tua facilè vindicabũt. Reus.* * Sanctos mortuos toto animo, & aspectu in Deo hærere, deesse tamen adhuc quiddã, quod videre cupiant, supremam nempe gloriam implendam in die iudicij, quando satiabuntur aspectu vultus Dei, nec manere à morte fidem quam Apostolus aspectui opponit 2. Cor. 5. *et quid habes, quod hic increpes, aut illudas? næ omnino. Aduocatus.*[h] In Heb. 11. 39. Hi omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissiones, vt non sine nobis consummarentur.) Respondeo. Intelligit his verbis PERFECTAM BEATITVDINEM, animi, scz. & corporis, quam Sancti nondum sunt consequuti: quę

[f] Bell. lib. 1. de Beat. Sanct. c. 1.

[g] Bell. Ibid. c. 4.

* In Psychopannuchia.

[h] Bell. Ibid. c. 3. in resp. ad hunc locum.

* Heb. 11. 39.

est communis Patrum expositio. non ait, ne sine nobis remunerentur (inquit Augustinus) sed, ne consummaretur. *instan tertio. Aduersarius.*[l] Calu. Instit. lib. 3. cap. 25. § 6. ait coronam gloriæ deferri vsque ad Aduentum Christi. *Respicit Caluinus verba Petri. 3. 4. & per* Coronam *significat consummatam beatitudinem. Aduentus.*[k] Dicit quidem Bernardus Sanctos NON ante resurrectionem VISVROS Deum, & vsque ad resurrectionem esse IN ATRIO, post resurrectionem futuros esse in DOMO, id est in beatitudine. & nũc tantũ STOLA prima vestiri, quæ est fœlicitas animarum, POSTEA SECVNDA STOLA VESTIENDAS, QVÆ EST GLORIA CORPORVM, non loquitur de simplici visione, sed illa perfecta, quæ habebitur in resurrectione, & de perfecta gloria quæ in coniunctione Corporis erit. *Cum eadem prorsus sit Bernardi, ac Caluini sententia, & pene iisdem verbis expressa, quæ hæc peruersitas est, alterum à dextris vestris, tanquam Sanctum Patrem, collocare alterum vero ex hostem & Hæreticum in sinistram partem detrudere? Ac tandem in omnes Protestantes amplorum facis damnarius appello ad Regulam iuris,* Ne fiat vis in verbis, *sed vt Autor quiuis, tanquam sui interpres cõmodissimus adhibeatur, & dicta dubia, aliena, insolita, eiusdem Autoris dictis perspicuis, propriis, frequentibus illustrentur & explicentur. illustriora multa Caluini dicta produximus, hæc tamen subiungam instar Coronidis.* Reus Dominus quidem moriens dixit, Pater in manus tuas commendo Spiritum meum.] Similiter Stephanus

l Bell. ibid.

k Bell. ibid. c. 5. §. Ad locum Bernardi.

Caluinus sui interpres.

* Caluinus aduersus Libertinos c. 22.

Stephanus Christum rogabat, en de animabus, nunc de Corporibus, dicit Paulus, Iam nos resurrexisse, non significat nos illa gloriosa vita nunc frui, quæ in spe sita est, spes enim absentium est. Quamdiu verò degimus in hoc mundo peregrini sumus expectantes, quoad bona nobis promissa præstentur, quodque nobis nunc proponitur in speculo, & in figuris obscurioribus coram intueamur. Absumus à Deo, ait Paulus, quia fide ambulamus, non autem oculis cernimus, aut reipsa fruimur, proinde laboramus spe QVIETIS POST MORTEM POTIVNDÆ, credimus quod nobis per os Pauli dictum est, nos, cum terrestre hoc Domicilium dirutum fuerit, PERMANENTEM IN COELIS DOMVM HABITVROS, IDEOQVE ex hoc Carcere cupimus migrare, vt SIMVS CVM DOMINO BONIS OMNIBVS PERFRVENTES: Nam si Fidelium animæ SIMVLAC SEPARATÆ sint à corporibus VIVVNT CVM DEO, ac fœlici REGNI GAVDIO POTIVNTVR: tamen perfecta omnium filiorum Dei fœlicitas, vsque ad secundum Christi aduentum defertur. *Hic Caluini locus suam innocentiam asserit, tuam damnat Conscientiam: nam quod ille voluit, astutè dissimulas: quod non voluit, malitiosè fingis. Concludam ego pro Caluino ex Calamo, quem ille contra Caluinum distrinxit. Aduocatus.* [1] Etiam Caluinus eos censet * DELIROS, & Phreneticos esse, qui putant animos nostros aut vnà cum corporibus interire, aut ita sopiri, vt perinde sit, ac si interi-

cenus

[1] *Feuardentius Theomach lib. 8. c. 7. §. Min. in.*

* *Caluin. verba Comm. in 1. Cor. 15.*

*In 2. Cor. 5. 8.

rẽt. Et iterum: Colligi rectè possit, inquit *Caluinus, ex verbis Pauli, animas à corporibus solutas APVD DEVM VIVERE. *Quoties igitur defunctas Fidelium animas de Beatitudinis gloria suspensas facit, satis constat, non de loco cœlesti, sed de gradu, nec de Beatitudine ipsa, sed de animæ, & Corporis Beatitudine (quæ non ante Diem Resurrectionis perficitur) consummata, esse loquutum.*

In hac causa porrò Luthero litem intendunt.

m Bell. quo suprà & Vasquez Ies. quo supra.

Aduersarius. [m] Eundem errorem Lutherus habuit in Prælect. in Gen. vt Staphylus citat. *Tibi libuit plus credere Staphyli tui oculis, quàm tuis nimis credulus, minus est credendus. Lutherum verba sua resonantẽ audiamus. Reus.* *Nos quando emigramus ex hac vita rapimur in Christi sinum. *Rursus.* Nos certi sumus Saluatorem nostrum Iesum Christum sedere ad dextram Dei Patris, & expectare nos decedentes ex hac vita. Quandocunque igitur excedimus è viuis ad Episcopum animarum nostrarum egredimur, qui recipit nos in manus suas: is noster Abraham est, cuius complexu fruimur; is viuit, imò regnat perpetuò. *Etsi de gradu gloriæ Lutherus (quæ fuit eius docta ignorantia) statuere nihil voluit: at de ipsa Beatitudine hæc satis Orthodoxè elucubrauit.*

* Lutherus in Prælect. in Gen.

Postremo loco Protestantibus aliis ferè omnibus crimen inferunt.

n Bell. quo s. c. 4.

Aduersarius. [n] Eundem errorem Caluinistæ

tenent,

tenent, qui nolunt Sanctos Martyres, è mundo proficiscentes, rectâ ad Deum ire, sed ad Infernum, aut alium locum extra cœlum. *Siccine?* Extra cœlum? *Tu (quod soles,) toto cœlo erras: Illi reprehenduntur scilicet à vobis, quasi animas Fideliũ defunctorum* extra cœlum *credant, qui ideò reprehenduntur, quod Fidelium animas extra cœlum credere noluerint. Aduocatus.* ⁿObijciunt nobis Protestantes loca Scripturarum, & Patrum, in quibus duplex status eorum, qui moriuntur, significatur; Impiorum in supplicium æternum, Iustorum in vitam æternam, & deinde huiusmodi Scripturarum testimonia proferunt, & vrgent, quibus determinatè significari videtur, eos, qui ex vita discedunt, in statu gratiæ STATIM recipi AD BEATITVDINEM, vt Apoc. 14. Beati qui moriuntur in Domino, requiescunt à laboribus.) Si, inquiunt, Beati omnes, tum nulli Purgatorij, cruciatibus detinentur. Denique obijciunt ex Augustino, NVLLVM LOCVM MEDIVM esse post hanc vitam, præter regnum cœlorum & infernum damnatorum. ergo (*inquiunt*) nullus locus Purgatorio relinquitur. *Et (vt appareat te nusquam non esse tibi Aduersarium) teste Bellarmino.* ᵒ Octaua obiectio Protestantium sumitur ex 2. Cor. 5. Si domus terrena dissoluitur, habemus æternam in cœlis.) rectà igitur, inquiunt, fideles post mortem transferuntur in cœlum. *Quid igitur Caluinus, alijque, quos Caluinistas vocatis, planè non senserit satis constat; quid vester Pontifex senserit, dic tu sodes.* ᵖ Iohannes 22. reuerà sententiebat animas non

Praeceps Aduersarij quaerela.

n *Valent. Ies. lib. de Purg. c.* 8. *& colleg. Anglo-Rhem. annot. in Apoc.* 14. 13.

o *Bell. lib.* 1. *de Purgat.* *Pontifex reus esse conuincitur, obiect. Protestantibus criminis.*

p *Bell. lib.* 4. *de Rom. Pont. cap.* 14. §. Respondeo in primis.

visuras Deum ante resurrectionem. *Ergo nec noster Johannes Caluinus nobis obiectandus fuit, & Johannes Papa vester à vobis non excusandus.*

Capvt LXIII.

Calumnia 12. *in qua* { *Lutherum & Caluinum in eodem cum Libertinis volutabro hærere volunt.* }

HOc in loco duo præstare enitar, primũ, *Reos contritionem, ac pœnitentiam nullam, nisi omninò pœnitendam conuellere. Secundum, Protestantes etiam contritionem grauiorem Christianis præscribere, quam vel rigidißimi Jesuitæ, aut vlli Indulgentiarum Institores libenter velint admittere. de primo. Aduersarius* [a] Lutherus & Caluinus tam sunt Libertini vt doceant contritionem in homine, aut hypocrisin, aut desperationem generare. [b] Aduersus quam Lutheri blasphemiam in Conc. * Tridentino definitum est, huiusmodi dolorem esse vtilem. *Tam iustè queritur Lutherus hîc sibi factam iniuriam, vt sit miserandus vel hosti. Aduocatus.* [c] Malitiosè Aduersarij mei (inquit Lutherus) hunc articulum congesserunt, Non enim NEGAVI contritionem. hæc ille. Ego quidem de quibus loqueris nescio, neque enim mihi animus est priuatas quorundam opiniones tutari. *quid non dixerit Lutherus, Roffensis, ostendisti: quid insuper dixerit explica.* [d] Dixi, inquit Lutherus, fidem sine contritione esse non posse, cum gratia infundatur, non nisi magna animi concussione,

a *Colleg. Anglo-Rhemen. annot. in* 2. *Cor.* 9.

b *Valent. Ies. Tom.* 4 *in Tho. disp* 7. *qu.* 4. *punct.* 3. §. Recté.

c *Episc. Roffens. art.* 5. *aduersus Luth.*

d *Ibidem. Contritio quam Lutherus oppugnauit.*

sione, iam seipsum resoluit. *Et seipsum, quæso, plenius resoluit, Reus.* * Quod si Aduersarij dixerint se loqui de Contritione in charitate facta, NVNQVAM docui eum hominem HYPOCRITAM FACERE, qui meum Articulum damnant, de contritione naturali EXTRA FIDEM loqui eos oportet. *Tam orthodoxè vt ausit cuiusquam Christiani conscientiam de huius veritate attestari.* * Eat quisque in cor suum, & non mentiatur sibiipsi, ac respondeat mihi an non cor suum ita inueniat, vt mallet legem nullam esse, an non odiat pœnam peccatorum esse, an in affectu non vellet peccata non esse prohibita? *Videtis qualem dolorem Lutherus damnat, seruilem prorsus, & vt cum vestro summo doctore loquar,* e Ipsam seruilitatem. *At Aduers.* f Dolor seruilis vtilis est, nam vt * Augustinus Timorem pœnarum ita inducere charitatem docet, sicut seta Sutoris introducit linum; Si nullus est, inquit, timor; non est qua intret charitas, sicut videmus per setam introduci linum, quandò aliquid suitur. Ergo est vtilis. *Vtilis est: quis negat? Ergòne non facit Hypocritam, ergòne non ad desperationem erumpit? non post summus Scholasticus ita desipere, vt nesciat distinguere inter rem per accidēs vtilem, & sua naturâ malam. Venenum, quod cum est natura humanæ inimicissimum, subsidium tamen adfert, medica si adhibeatur manu; quod corpori venenum, id seruilis Gehennæ timor animæ adfert: veneni ingenium si spectemus verè dicimus interitum machinari; sic seruilis Timor alioqui hypocrisin & desperationem ingenerat: si illi ars humana, huic diuina gra-*

* *Luth. Art. 6.*

* *Ibid.*

e *Aquinas 2. 2. qu. 19. art. 4.*

f *Valent. Ies. quo supra.*

* *Tract. 9. super. Epist. Ioh.*

Dolor seruilis quatenus vtilis.

tia accesserit, vtrumque vtile & salutare efficitur: non quod (si propriè loqui velimus) alterutrum sua naturâ sit, sed quod, aliena virtute, iam sit vtile; hoc non modò ratio, verumetiam res ipsa demonstrat. Aduocat. g Nos asserimus si quis propter pœnas, tanquã propter MAXIMVM, quod horret, malum, summéque auertendum de peccatis doleret, OMNINO FORE MALVM, quoniam orietur ex peruersissimo sui amore. Secundo si quis mouetur timore pœnarum, & proposito vitandi pœnas, vt conditione, SINE QVA NON, doleret de peccatis, hic timor etiam malus est, & à pio animo alienus. *His fundamentis iactis, fundamenta Lutheri (quod tamen Valentiane moliris) nunquam profectò possis labefactare.* 1. *quia, si Contritionem rectè definiamus;* h Contritio non est timor Gehennæ, sed animæ dolor de peccatis. *Et* i Formalis amor Dei, per se loquendo, est NECESSARIVS ad iustificationem, vt medium. *Eadem fuit B. Augustini elegans constánsque asseueratio. Patronus.* * Qui carnali metu præcepta facit, proculdubio INVITVS facit, ac per hoc in animo NON facit; mauult enim animo NON FACERE, si secundum ea, quæ cupit & metuit, permittatur impunè, ac per hoc INTVS est Reus, si ipse qui præcipit, inspicit Deus. *Rursus.* * Seta prius intrat, sed nisi EXEAT, non succedit linum: sic timor primò intrat, NON autem MANET, quia perfecta charitas FORAS mittit timorem. *Denique.* * Verã pœnitentiã non facit nisi ODIVM PECCATI, & AMOR DEI, huius sacrificij ignis est di-

g *Valent.* Ies. *quo supra.*

Causa Luth. probatur & approbatur.

Lindan. pano pl. lib. 4. c. 64

i *Suarez.* Ies. *Tom. 4. disp. 4. Sect. 2.* Assertio 1.

* *Aug. lib. 3. contra duas epist. Pelag. ad Bonifacium. cap. 4.*

* *Tract. 9. super 1. Ioh.*

* *Serm. 7. de Tempore.*

est dilectio. *Comparemus hunc Augustini Inuitum, & illum Lutheri* Hypocritam, *& facile sentiemus, in ipso Luthero Augustinũ esse loquutum. Maiora molimur.*

Secunda Assertio: Protestantes in Pœnitentibus Contritionem maiorem, & veriorem quàm Pontificij, exigunt.

Aduersar. k Pœnitens, si vel pusillus dolor sit, absoluitur à culpa. l TENVIS dolor sufficit. Contritio IMPERFECTA. m Vel QVOCVNQVE gradu o REMISSA potest delere, vel grauissimum peccatum. *Hæc igitur Pontificiorum fuit de Remissa Contritione grauis & trita defensio. Protestantes verò. Aduocatus* p Gratia, inquit. Lutherus, non infunditur, nisi cum MAGNA animi CONCVSSIONE. q Docet Kemnitius Contritionem ACREM, & VEHEMENTEM esse debere, & Caluinus, nullos, nisi Conscientia peccatorum VVLNERATOS, syncerè Dei misericordiam implorare. *Doctrina hæc est ἄνωθεν dictante id Spiritu Sancto.* * SCINDITE corda.] *Et.* * Dole quasi PARTVRIENS.] In AMARITVDINE animæ.] * TRISTITIA quæ secundum Deum. &c.] *Et passim alibi idem præceptis & exemplis Scripturarũ comprobatur, quibus, ac par est, Patres suffragantur. Patronus.* * Conuertamur ad Dominum, & pœnitentiam criminis veris DOLORIBVS EXPRIMENTES, Dei misericordiam deprecemur. * In pœnitentia NON tam consideranda est MENSVRA temporis, quàm DOLORIS.

k *Roffens. Ep. art. 5.*
l *Mald. Ies. in Summ. qu. 16. art. 1.*
m *Acosta Ies. l. 5. de Salut. Indorum. c. 11.*
n *Suarez Ies. To. 4. disp. 4. Sect. 4. num. 9*
o *Tollet. Ies. lib. 3. de Instr. Sacerd. cap. 5.*
p *Roffens. quo. supra art. 12.*
q *Bell. l. 2. de Pœnit. cap. 19.*
* *Ioel. 2.*
* *Mal. 4.*
* *Is. 38.*
* *2. Cor. 7.*
* *Cyprianus. serm. de Lapsis*
* *Augustin. Enchirid. c. 65.*

* Hieron. in Psal. 118.
* Lactantius lib. 6.

* Vera Pœnitentia est iugiter FLETIBVS cōmissa diluere, & abluta non iterare * Metanoia est recipiscentia, vt quis SE ACCVSET DEMENTIÆ, & CASTIGET ad rectius viuendum. *Sed non licet in istis immorari: à Contritione ad Confessionem transeamus.*

CAPVT LXIIII.

Calumnia vltima de Confessione Protestantes omnes vrget.

Status quæstionis.

a Bell. lib. 3. de pœnit. c. 1.
* lib. 3. Inst. c. 4. §. 7. 11. 12.

ADmittit Caluinus Confessionem [a] generalē, quam minister pro se & populo in ecclesia faciat. * Admittit etiam Confessionem priuatam coram pastore, quando quis ita angitur, & afflictatur peccatorum sensu, vt se explicare, nisi alieno adiutorio, nequeat: sed addit hanc moderationem, libera sit, nec ab omnibus exigatur, nec necessariò de peccatis omnibus. Est enim (inquit Melancthon) enumeratio omnium impossibilis. Kemnitius docet priuatæ confessionis vsum in generali professione peccati cōsistere vt absolutio petatur, sed monet auditorum iudicia de peccatorum gradibus, de stipendio peccati, de fide in Christum, de sua pœnitentia, & emendationis proposito, esse exploranda. *Quid est igitur in quo à vobis dissentiunt?* Omnes Protestantes in eo conueniunt, vt non sit necessarium omnia peccata sacerdotibus confiteri: in quo Ecclesiæ nostræ

Bell. quo supra

stræ Catholicæ Confessione tanquam non necessariam, imò etiam pestilentem è medio sublatam cupiunt. *De sententiarum varietate constat, de veritate differemus.*

Romanæ Confeßionis { 1. *Antiquitas,* 2. *Æquitas discutitur.*

Aduersarius. [b] Audiani hæretici dixerunt confessionem auricularem non esse necessariam, sic Lutherani. [c] Quam probabimus esse iure diuino antiquissimam, [d] Et à Christo salubriter institutam. *qui contrà sentiunt, hæretici sunt censendi? Aduocat.* [e] Sunt etiam inter Catholicos qui putát nullum esse PRÆCEPTVM diuinum de confessione, vt OMNES decretorum interpretes & inter SCHOLASTICOS Scotus. *addis. Aduersarius.* [f] Sed tamen hæc opinio aut iam declarata est satis tanquam hæresis ab Ecclesia, aut operæ pretium faceret ecclesia, si declararet eam esse hæresin. *Dogmaticè & planè magistraliter. Enimvero, si Lindano tuo credimus, iamdiu hæc hæresis in Audianis damnata fuit, cùm tamen aut declarata est, aut declaranda est, quam hæsitanter? nimirum tibi in animo est hæresin nouam fingere. illi antiquam aliam Protestãtibus affingere. nobis incumbit probare Articularem vestram & impoßibilem esse & non necessariam.*

b *Lindan. pánop. tabul. 4. & Bell. quo suprà.*
c *Bell. quo suprà.*
d *Gretzer. Ioh. in Apol. lib. 3, c. 2.*
e *Mald. Iof. in Summ. qu. 18. art. 4.*
f *Ibidem.*

Esse impoßibilem.

Aduerf. g Dicunt Protestantes Confessionem nostram esse impossibilē. *Hos tu oppugnas.*

g *Bell. quo suprà.*

R

cæterum. Aduoc. [h] Scholastici nimiũ arguti homines talem confessionem priuatam reddiderunt, vt grauis & Sanctus Theologus sæpè testatus est, eam iuxta illorum DEVTEROSEIS, IMPOSSIBILE esse nobis confiteri. *Nos ex vestris de Confeßione principijs huius censuræ veritatem luculentam ostendemus. Agite, vestris enim insistemus vestigijs.* [i] Quandò confessio culpabiliter nō est integra, defectu MATERIÆ necessariè ipsa cōfessio omninò nulla est. *Materia, quæ est ipsum peccatũ, vel in actione, vel in actionis circumstantijs, consideratur: peccatum in actione ipsa, in mortale & veniale Distinguitis. de mortali.* [k] Mortalia OMNIA sunt NECESSARIO confitenda. *Venialia verò.* [l] Multi Scholastici dixerunt VENIALIA OMNIA esse NECESSARIO confitenda. *Subiungis.* Sed contraria Sententia est probabilior, quam Con. Tridentinum probauit. [m] Quæ est veritas Catholica. *Imò nec Catholica, nec sanè probabilis, modò principijs vestris constare velitis, sic enim statuitis.* [n] Vnus finis confitendi est, vt obligaret homines, ne ipsi Iudices essent, an habeāt peccatum, & an illud sit mortale, an veniale, quia plerumque, imperiti sunt, ideóque COGENDI sunt EXPONERE QVICQVID FECERVNT, Sacerdoti, vt iudicet peccarunt, nec ne: & proprius finis confessionis est, vt Peccatores vi clauium obtinerent remissionem peccatorum. Quapropter Sacerdos debet omnia remittere, & quia non potest remittere, nisi qui audit, omnia debet audire. *Ideò, inquitis, proferenda peccata sunt, vt iudicari,*

h B. Rhenanus in Arg. in Tert. de pœnit.

i Suarez Ies. Tom. 4. disp. 22. §. 6.

k Ibid.

l Maldon. Ies. quo supra.

m Suarez quo §. 5. 2.

n Maldonat. Ies. Summ. qu. 18 art 8. & art 3. & art. 4. Confeßionis auricularis finis.

Lutulenta ratio.

dicari, iudicanda vt remitti possint, in illo finis proximus, in hoc vltimus consistis, vterque opinione vestra necessarius: quibus, quasi pedicis, & manicis vestris, vos constringi & coarctari necesse est. Primò de Iudice. Si Sacerdos iudex necessariò constituitur, vt quæ sint in hominibus mortalia peccata discernat, tum quicquid peccato mortali obnoxium esse potest, est Sacerdoti exprimendum: ita homines non modò Iudicibus ipsa peccata mortalia, verùm & omnes omnium partium corporis actiones, omnes cordis affectus, omnes denique animarum conceptus intimos confiteri cogantur. quæ singula nec Satan, qui est κατήγορος τῶν ἀδελφῶν,* Accusator Fratrū *enumerādo cōsequi possit. Hæc de fine proximo. vltimus sequitur. Exponūtur inquit, vt remittātur: cur non igitur tenemur etiā venialia cōfiteri? aut quia remissione opus non habent, aut quia venialia Cōfessori repetere, vel Cōfessario attēdere, est impossibile. si primū, tū illud placitum vestrū infringitis.* °Venialia, quia solui & remitti possunt, materia esse possint Confessionis. *Sin alterum, Iudicium Sacerdotis auriculare, quod fingitis, est penitus abrogandum. Ad Confessionis materiam remotiorem, attamen, iudicio vestro necessariam, reuertamur.* ᵖ Actiones aliæ, *inquitis,* mutant speciem, HVIVSMODI eodem præcepto diuino DEBEMVS CONFITERI, quo mortalia. *v.g.* Qui furatur propter adulterium, est in actione fur, in fine Adulter. Aliæ speciem non mutant, quatum insuper aliæ peccatum augent, & aggrauant, aliæ minuunt. Quæ notabiliter aggrauant peccatum, in

*Apoc.12.10.

Dilemma.

° *Maldonat. Ies. quo sup. art.2.*

ᵖ *Maldonat. quo 3. art.4.*

* *Suarez Ies. quo 7. §.2. Labyrinthus anxietatis*

confeſſione EXPLICARE eſt NECESSARIVM. Cuius generis ſunt ſeptem. Prima, QVIS v.g. an perſonam priuatam vulnero, an publicam. Secunda, QVID. v.g. an à Diuite furatus fuerim, an paupere. Tertia, PROPTER QVOD. v.g. an mœchatus propter homicidium. Quarta, QVOMODO. v. g. an occidendo vulnera multiplicauerim. Quinta, QVIBVS AVXILIIS. v. g. an opera filij ſum vſus in homicidio. Sexta, VBI. v.g. vtrum in loco publico ſcelus perpetrauerim. Septima, QVANDO, v.g. an tempore diei feſti. *Quid ſi Circumſtantia peccati minuere poſſunt?* [r] Pertinent ad Iudicium Confeſſarij. v.g. an laceſſitus intuli iniuriam. [ſ] Nec Sacerdos remittit vllum peccatum, niſi Pœnitens proferat, quæ debet omnia. *Hac ſingula, qua ex Ieſuitarum amphoris deprompta, quanta potui breuitate perſtrinxi: expendat Lector, & indicet, an tam multorum hominum peccatorum genera tam multa explorandi cura atque oneri Deus vllus mortalis ſufficere queat. De impoſsibilitate ſatis, Reliquum eſt vt de Neceſsitate, vel potius non neceſsitate eius paucis agamus.*

r *Maldonat. quo ſup. art. 9. & 6.*
ſ *Suarez quo ſuprà §. 1.*

CAPVT LXV.

Confeſsionem Romanam non eſſe neceſſariam.

ADuerſarius. a Negant Hæretici noſtram Confeſſionem eſſe neceſſariam. b Quæ fuit à Chriſto ſalubriter inſtituta. *Hoc primum*

a *Bell. quo ſup.*
b *Gretzerus Ieſ. in Apolog. li. 3. c. 2.*

mum ex Testium confeßione. Secundo, ex ratione examinandum est. *Aduocatus.* [e] Propositum confitendi in lege veteris Testamenti NON ERAT NECESSARIVM. *Sed addis.* At modò est. *minimè nam.* [d] NONDVM persuasum est horum temporum sacramentalem confessionem fuisse à Christo ipso institutam. [e] Melius dicitur ab Ecclesiæ traditione, quam noui, aut veteris Testamenti autoritate institutam fuisse, quæ NON est apud GRÆCOS NECESSARIA, ad quos non manauit. [f] Plures Religiosi etiam Confessionem secretam non necessariam esse censuerunt. Ambrosius, Augustinus, Chrysostom[*], Theophylact[*], & alij Patres Greci. [g] Publica exomologesi vsi sunt Antiqui MVLTIS SECVLIS PRIVSQVAM ista secreta nasceretur, de qua Tertullianus nihil habet, quę penitus id tēporis ignorabatur; [h] Quāq; Panormitanus, & Gerson, non necessariam esse contenderunt. *Præcipua Ratio necessitatis, quæ obtendi solet, est, quod homines hoc pacto à peccatis magis deterreantur. at verò* [i] Theologus quidam optimè consultum ire Iudicis dixit, & SCRIPSIT, si confessionum obligatio tolleretur. *Quid ita?* Ne tot, inquit, & tam grauia Sacrilegia perpetrare cogantur. *Sic ille cui quomodo occurras aueo scire.* [k] Si peruersis remedio quouis abutentibus isthæc erit ratio medendi, tolle Matrimonia, ne sint Adulteria, & sic de alijs. nè bonum malitia conuertat in vitus, quin potius apud Sapienter & rectè omnia æstimantem. Pluris est

c Tolletus Ies. lib. Inst. tract. de Confess.

d Erasm. in Ep. de amabili Ecclesiæ concordiâ.

e Glossator apud Grat. decret. de Pœnit. dist. 5. cap. In pœnitentiâ.

f Gratianus ipse ibid.

g B. Rhenanus præfat. in Arg. Tert. de pœnit. Quod eius de antiquitate testimonium vsque adeo viris Pontificiis inuisum est, vt nihil habeant aliud quod respondeant præter illud Imperiosum Deleatur. Index Expurg. 19. Idem Polyd. Virg. lib. 6. Inuent. c. 1. & in eandem spongiam incumbunt. Deleatur. Index Expurg. 196.

h Valen. Ies. li. 2. de Missa. c. 4.

i Acosta Ies. l. 6. de procurand. Ind. salute c. 16.

k Ibidem.

quod pauci electi per Medicinam sanantur, quàm quod plures Reprobi per illius abusum deteriores fiunt. *Quibus verbis non obscurè largiris, plures per Confeßiones indies fieri deteriores. Ex quo sequetur eas necessariò potiùs remouẽdas esse, quia in remedijs ab humano ingenio institutis, semper abusus generalis tollit vsum. Cõtra necessitatem cõfeßionis vestra argumentum vnum proferam, ex principijs vestris deductum. principium primum.* l Quæstio est quando præceptum Confessionis aliquem obliget, COMMVNIS OPINIO est, præceptum diuinum de Confessione obligare solum SEMEL in anno. *Et tamen.* m In Oratione Dominica coniunctæ sunt hæ petitiones, Da nobis hodie panem,) Et Condona nobis peccata.) Docent orandum esse QVOTIDIE pro Remissione peccatorum. *Disputo. qui hodiè peccati mortalis Reus, animo pœnitenti à Deo per Christum Iesum remißionem deprecatur, antè constitutum illud tempus confitendi, remißionem impetrat, vel non: si non, cur Remißionem etiam quotidiè petit à Deo? sin obtinet, cur ab homine etiam annuatim expectat? non hæc ideo à nobis disputantur, vt Confeßionem omnem sublatam Christianis velimus, absit! vehementer Confeßionis vsum optamus: sed antiquam illam, quæ iam diu (proh dolor!) ex orbe Christiano exulauit. quia.* n Confessio longo tempore in Ecclesia prisca est olim facta publica. *Pro qua exomologesi veteres Patres tam acriter cõtendunt, Tum etiam secretam, sed non extortam illam, aut numerorum atque temporum legibus alligatam: sed liberam omnino; quoties periculum est*

ne Pœ-

l *Maldon. in Summula qu. 18. art. 5.*

m *Catechismus Tridentinus.*

Dilemma.

n *Maldonat. in los. Summula qu. 20. art. 1.*

ne Pœnitens vel dubiorum peccatorum anxietate afflictim torqueatur, vel certorum onere opprimatur. De illa vestra absolutione, vereor, vt verè dici poßit quod de aqua lutosa Philosophus: Qui hic lauat, *inquit*, vbi lauabitur?

Calumniarum Superiorum tantum ex dictis Iesuitarum conflata Synopsis.

Prima Obiectio. [a] Protestantes cum Atheis negant omnipotentiam Dei. *Solutio.* In illis verbis Dei omnipotentia non negatur. *Secunda*, [b] Luthero displicuit nomen Trinitatis. *Solutio.* Lutherus Symbolum Athanasianum amplectebatur, in quo Trinitatis vocabulum celebratur. *Tertia*, [c] Bullingerum non puduit sic scribere, Tres sunt. &c. *Sol.* Quod Tertullianus scripsit, & rectè. 4. [d] Caluinus docet filium *αὐτόθεον*, doctrina hæretica, blasphema, Atheistica. *Sol.* Non video cur Catholica dicenda non sit. 5. [e] Docet Caluinus Christum exercere munus Mediatoris secundum vtramque naturam. hæresis Eutychiana. *Sol.* Christus obiit munus Mediationis etiam vt Deus. 6. [f] Tribuunt Christo ignorantiam quandam vt homini. *Sol.* Multi antiqui Patres docuerunt Christum Diem iudicij ignorâsse. 7. [g] Dixit Caluinus aliquid egisse Christum, quod correxit. *Sol.* Sed ait non fuisse inordinatam vllam in Christo passionē. 8. [h] Caluinus negat Christū indiguisse aliquo merito pro seipso, & gloria sui corporis. Opinio blasphema. *Sol.* Et nos negamus

a *Supra c.50. lit.a.b.*
b *Cap.51.lit. a.k.*
c *Cap.51.lit. m.*
d *Cap.52.a.a.*
e *Cap.52.a.s.*
f *Cap.54.a.i.*
g *Cap.56.a.e.*
h *Cap.57.a.v.*

i Cap.58.a.e. & c.59.f. Christum suæ animæ gloriam meruisse. 9. [i] Caluinistæ negant articulum descensus ad Inferos. *Sol.* Caluinus hunc articulũ in præcipuis habendum putat: Nos putamus non esse ex fide absolutè necessarium. 10. [k] Docet Caluinus animas defunctorum interire post mortem. *Sol.* Loquitur secundum apparentiam humanam: nam Asserit animos post mortem viuere. 11. [l] Docet Caluinus Christum solum in cœlum ingressum, cæteros omnes excludi. *Sol.* Si quis petat à Caluino, vbi fuerint animæ Iustorũ ante Christi aduentum, respondet, in cœlo. 12. [m] Docet Lutherus contritionẽ extra fidem hypocrisin generare. *Sol.* Et est hic dolor malus: & ille contritionem vehementem exigit, nos verò dicimus vel tenuem & remissam Contritionem sufficere. [n] Omnem confessionem peccatorum oppugnat. *Sol.* Non omnem, sed nostram, quam multi Catholici non probant.

k Cap.58.f.k. n.

l Cap.62.a.e.

m Cap.63.

n Cap.65.

Capvt LXVI.

Hypothesis Secunda. Huius Notæ pars prima duplicem Hypothesin continet: quarum primo viginti Hæreses, & criminationes alias tredecim profligauit. hac secunda Hypothesis hæreses eas profert, quæ viris Pontificiis adhærere videantur: quæ quot sint non laboro: veritas accusationes suas ponderari quàm numerari mauult.

Hæresis

Hæresis Prima, Pelagianorum, In merito de congruo, tam in actionibus, quæ sunt extra gratiam, quàm, quæ sunt ex gratia.

ADuers.[a] Si quis me amet, (inquit Christus) diligetur à Patre.) Id est, si quis me amat per AMOREM NATVRALEM, diligetur à Patre meo per gratiã. *Purus putus Pelagianismus.* *Aduoc.*[b] Vt ex solis NATVRÆ viribus, per opus extra gratiam factum, gratiam mereamur, pugnat cum gratia.[c] Et est hæreticum planè, & Pelagianum. *Quod tamen tunc licuit Doctoribus vestris Catholicis, scilicet, publicè defendere: Moderni autem omnes an resipuerunt? minimè.* [d] In * Rom. 2. Factores legis iustificabuntur) Aliqui MODERNI Catholici respondent, Paulum intelligendum esse de quadam iusticia legali, & morali, quæ est legis obseruantia, quæ quidem potest esse in INFIDELI: sed hanc Responsionem refutat verbum illud, APVD DEVM. *Ergo Catholicorum vestrorum, etiam modernorum glossa Pelagiana extitit. Hæc de dispositionibus extra gratiam, de quibus Iesuita piè & orthodoxè senserunt. Nunc de dispositionibus, quæ ex gratia proficiscuntur, quas vltimatas vocant. In hac parte Pelagianismum suum egregiè prodiderunt.* *Aduersarius.* [e] Quæstio est vtrum Dispositionibus, quibus ad gratiam iustificantem adducimur, meritum ex congruo rectè tribuatur? Respondeo has meritorias esse apud Deum. [f] Roffensis non abhorret ab hac sententia. [g] Huic Scotus assentitur.

a Beatus Vincentius Domin. 4. Aduent. idem dormit. Rich. 1. dist. 27. idem Gabriel Biell. in 2. dist. 27. qu. vnica.
b Bell. lib. 2. de Iustif. c. 2.
c Vega opusc. de Meritis qu. 7. pag. 814.
d Tolletus Ies. Comm. in * Rom. 2. annot. 13.
Scholæ veteris iuxta & moderna pelagianismus.
e Vega opusc. de Meritis. pag. 181. & 816.
f Vega ibid.
g Stapl. lib. 10. de Iustif. c. 2.

h Bell. lib. 1. de Iustif. c. 21. §. Iam vera. *Schola moderna etiam Ies. pelagianismus*

i Greg. Valent. Ies. Tract. de Gratia diuina. part. 4. c. vlt. in fine. hic Tractatus vnà cum Analysi sua compingitur.

Quid Iesuita tandem? [h] NOS certè non videmus, cur dispositionibus ad Iustificationem, quæ ex gratia fiunt, non tribuatur nomen MERITI, cum additione EX CONGRVO. *Nullus ex Schola vestra prodit, cui huius doctrina Pelagianismus penitus suboleat? Aduocatus.* [i] Cùm tantum Gratia tunc detur, cùm semel ex actiones, quibus VLTIMO ad gratiam disponimur, Ex ipsa GRATIA & libero arbitrio fluunt, sequitur hominem neque ex iustitia, NEQVE EX CONGRVITATE gratiam propriè per illas PROMERERI. ILLVD profectò PROBABILIVS dicitur, per opera moralia, quibus aliquis ANTE GRATIAM faceret, quod moraliter posset, eatenus gratiam primam promereri, quatenus congruum est, & conueniens, vt cùm talis facit, quantum in ILLO STATV moraliter possit, Deus præstet id, quod suarum est partium: hoc est, auxilia augeat, quibus adiutus facilius gratiam consequatur. *Assumo. at,* [k] Pelagius dicit eum, qui benè vtitur arbitrij sui libertate, ex his præcedentibus meritis, à Deo gratiam consequi, vt cor eius ad bonum inclinet. [l] Quod etsi vel de merito ex congruo intelligatur, est hæreticum, & cum gratia pugnat. *Ergo (in promptu enim erit cuiuis concludere) opinio Pelagiana est probabilior, quàm ea (de qua dicis,* Nos dicimus) *vestra.*

k Vega quo 7. qu. 7. pag. 814.

l Bell. & Vega iam supra.

Hæresis 2. Est Eutychianorum.

Aduersarius. Dicere corpus Christi esse posse vbique simul est Eutychianorum, & Vbiquiti-

quitistarum Hæresis. *Bell.* Nos dicimus Christi corpus SIMVL esse in pluribus. *Bellarminus.* Quod si autem in pluribus, tum in Infinitis. *Aquinas. Ergo opinio vestra, opinioni Eutychianæ patrocinatur. De his singulis** *supra.* *Supra c.45.

CAPVT LXVII.

Hæresis 3.[a] *Error Collyridiorum fuit: quæ docuit B. Mariam non secus inuocari, ac inuocatur Deus. Quos Epiphanius refert, & refellit hæres. 78. perge.* [a] Bell.lib.1 de Beat. Sanct.c. 15.in principio.

ADuersarius. [b] Papistæ, inquit Lutherus, B. Mariam Deum constituunt, omnipotentiam ei tribuunt, omnes se ad eam conferunt, & plus gratiæ ab ea expectant, quàm à Christo Iesu. Horrenda est hæc eius impostura. Quis Catholicorum vnquam vni Deo B. Mariam æquauit? Quis (*id enim significas*) *Pontificiorum quæris? vtinam de hoc quærendum, aut dubitandum nobis esset, & non iure conquerendum, ac cum execratione dolendum. Equidem mallem Lutherum in hac parte falsum nuncium, quam vos veros Hæreticos deprehendi: licebit igitur vobis Luthero non credere, sed ea lege, vt his testibus vestris oculatissimis credere nobis liceat. Aduocatus.* [c] Multi sunt, qui non minus fidunt, ac tribuunt Diuis quàm Deo: quia HVNC quam illos MINVS PLACABILEM putant, &

[b] Bell.in Præf. in lib.de Eccl. triumph.& in lib.1.c.16.§. Quintò ibidem.

[c] Epist. Essen. Com.in 2.Tim. 3.

d *Cassander lib. Consult. art. 21.* *Blasphemia in Confessio habetur.*

exorabilem. *Et.* d Eò ventum est vt Christus etiam iam in cœlo regnans MATRI SVBIICIATVR. *Non hic misellis populi vestri stuporem perstringimus, tantum doctores vestros proferemus, qui Ecclesiæ vestræ, quasi columnæ, extiterunt.*

Doctorum Pontificiorum de verissimè B. Maria, *& sanctissima Virgine, laus ac Prædicatio non attentione, sed execratione digna: in qua B. Maria Saluatori suo, nomine, autoritate, gratia, dignitate non adæquatur modo, verùm interdum etiam anteponitur.*

e *Vega Ies. Com. in Apoc. 12. sect. 1. num. 9.* f *Sixtus Senens. Biblioth.* g *Vega Ies. quo supra sect. 2. num. 6. & sect. 20 alia satis pueriliter multa 1.* *Nominis dignitas.*

Primo de nomine. e Tetragrammaton (f Quod est Deo proprium apud Hebræos) est nomen sacerrimæ virginis, nec hoc solùm, sed etiam suo modo ineffabile, non solùm hominibus, verum & ipsis Angelis. g Nec prætermittendum est illud doctissimi Idiotæ (*quolibet vel Idiota indignum*) illustre (*nimis*) encomium, Dedit tibi Maria, tota Trinitas nomen, quod, post nomen filij tui, est super omne nomen: vt IN NOMINE TVO FLECTATVR omne genu, cœlestium, terrestrium, & infernorum, nomen tantæ virtutis, vt ad eius inuocationem cœlum rideat, Infernus conturbetur, est illa spiraculum hominis, quia sublato eius patrocinio, peccator diutius viuere non possit. *Secundo, de gratia, & autoritate eius quærimus.*

h *Cassander lib. consult. art. 21.* *Gratiæ eius immensitas.*

h Non defuerunt viri celebres, qui dixerunt, Deum regni sui (quod ex iustitia & misericordia constat) DIMIDIVM, hoc est, MISERICORDIAM,

DIAM, IN MARIAM transtulisse. *Quid ergo?* [l] Possumus igitur prouocare à foro iustitię Dei, ad CVRIAM B. Mariæ. *Quid illic?* [k] Ibi, si quis à filio, qui ad Patris dextram sedit, terreatur, quia Iudex est, MATREM ADEAT, quia MEDICINA est. *Ita vt;* [l] In nonnullis Ecclesiis, canatur. [m] Quod sumitur ex Ritualibus.

IVBE FILIO, fœlix Puerpera,
Iure matris IMPERA
Redemptori.

Tales olim non defuerunt, inquitis, quales (ô curuas hominum mentes!) nec iam desunt Iesuita. [n] Meritò virgo Domina dicta est, cuius typus, eam ob causam, fuit Sarah: quæ cùm antea diceretur Sarai id est, Domina, & PRINCEPS MEA, postea, Deo iubēte, dicta est Sarah; quod nomen sonat Principem, siue DOMINAM ABSOLVTE: est enim virgo Domina per excellentiam, & princeps omnium Creaturarum, vt egregiè (*ineptus*) expendit Arnoldus Carm. sic scribens: Maria lingua Syriaca Domina dicitur, Christus Dominus; & licet ipsa se profiteatur Christi ancillam, hoc seruitutis genus omni regno (*piè*) sublimius esse intelligit: Constituta QVIPPE (*argutè scilicet*) est super omnem creaturam, & quicunq; Iesu curuat genu, Matri quoque pronus supplicat: & filij gloriam cum Matre non tam CONMVNEM (*impiè*) iudico, quàm (*blasphemè*) EANDEM. *quo modo?* [o] Aduertendum est, quod Maria sua bonitate vicit omnem mundi malitiam, quæ sum-

[k] *Holcotus Theolog. com. in li. Sap. lect. 36. in editione vet.*

[l] *Cassand. quo supra.*

[m] *Duræus Ies. lib. aduersus VVhitakerũ fol. 352.*

[n] *Vega Ies. cõ. in Apoc. 12. sect. 2. num. 3. Autorit. eius.*

[o] *Ozorius Ies. Hom. Tom. 3. Concio. 1. in Annunciat. B. Maria* §. Quam te gratia.

ma est, & DEVM IN MVNDVM ADDVCIT, remissis omnium hominum peccatis, quæ se. parauit inter nos & Deum, & nobis impedimento sunt, ne ILLE ad nos VENIRET; sed tantam iniquitatem (*iniquè*) vicit Mariæ bonitas, maxima sanè ea futura erat, & quæ omnem mensuram excederet. *quid igitur?* Nunc igitur p Maria ait, (*dictum Spiritui sancto, qui est aterna Dei sapientia, proprium*) Dominus possidet me in INITIO viarum suarum.) Ante Adamum in intontione Dei. q Quæ Ignatius (r Societatis (*ô socios*) nostræ Pater primus) religionis nostræ, & Pœnitentiæ Magistram vocat. In qua (vt Rupertus ait) Spiritus sanctus habitabat, & loquebatur dum primo Concilio præfuit, & veritatem illam definiebat Actor. 15. vbi propter Mariæ autoritatem, dicunt Apostoli, visum est nobis, (*Scriptura tantum de spiritu sancto loquens*) & Spiritui Sancto.) s Sine qua decreuit Deus nihil darę. Caput est Christus, Maria collum: quia omnis influxus à capite per collum deriuatur, t Vt omnes intelligant se, quicquid ab æterno illo augusto bonorum omnium fonte in terras profluat, sumere per Mariam. Ergo quæ regio, quæ gens, quæ natio est, vbi non illustratum miraculis B. Mariæ patrocinium existat? *De gratia satis supérque: quin insuper eius meritum ostenditis?* u Obedientia Mariæ similis facta est Obedientiæ Christi, magna ergo in hoc laus Mariæ, magna ejus gloria, quod imitatio eius gloriæ EXEQVATVR (*audiat Terra & obstupescat.*) Obedientiæ Christi, quam imitatur illa

p *Idem Tō. 3. Conc. 3. Cōcep.* §. Nunc igitur.
q *Idem Iesuit. ibid. Conc. 2. de Assumpt. Maria.*
r *Gretzerus Ies. in Apol.*

s *Ozerus quo supra ibid. Tom. 4. Conc. de Deuotione Mar. virg.* §. Assimulatur *& deinceps. Tursellinus Ies Ep. dedicat. hist. Lauretania.*

u *Delrius Ies. Com. in Cant. cap. 1. Sect. 2. in hac verba.* Et collum tuum. *Maria meritū obedientia.*

illa. *Tertio loco* B. Mariæ *gloriam & maiestatem saltem adumbrate.*[x] Matrem suam prępotens ille Deus Diuinæ majestatis potestatísque Socɪᴀᴍ, quatenùs licuit, adsciuit. *Quatenus verò?* [y] Huic olim Cœlestium Mortaliúmque principatum detulit; ad huius arbitrium (quoad hominum tutela postulat) terras, mare, cœlum, naturámque totam moderatur: hac annuente, & per hanc diuinos thesauros mortalibus, & cælestia dona largitur. [z] Dubitant aliqui an Maria Aᴅᴇᴏ bona mater Christi dici debeat, ac bonus est Pater æternus. *De quo si vel dubitare impium, tum profectò dicere blasphemum erit. veruntamen.* [aa] Certè diuersa est admodum generatio, quia diuersa natura, hac in re excedit æternus Pater matrem Mariam. At verò si duntaxat filium ab vtroq; genitum attendamus, in nihilo pater excedit matrem, idem enim filius est ab vtroque genitus, & hac ratione mater Aᴅᴇᴏ ʙᴏɴᴀ (*Pessimè vox* Adeò bona) Maria est, ac æternus Pater. [bb] Cui igitur B. Mariam comparemus? Non Euæ, quia &c. Non Saræ, quia &c. Nec Rachaëli, nec Hester, nec Lunæ, nec Soli, cui igitur? (*erubescat sol audiens*) Pʟᴀɴᴇ Dᴇᴏ, bona omnia continenti. *Nihil iam restat, nisi vt Deam vestram in doxologiis vestris laude aliqua diuina prosequamini; quod etiam præstitistis egregiè.* [cc] Gloria Deo, & B. Virgini Mariæ Dominæ nostræ, item Iesu Christo. [dd] De qua Maria quicquid dicatur tam longè abest ab eius eximia dignitate, vt silentium, & taciturnitas laus omnis appellanda videatur. *Laus verò quam vos Jesuitæ*, Ecclesiæ Romanæ lu-

x *Tursellin. Ies. quo supra*

y *Ibidem.*

Maria maiestas.

z *Ozorius Ies. Tom. 3. Conc. in assumpt. S. Bartholom.* § Quid ergo.

aa *Ibidem.*

bb *Ozor. Ies. Tō. 5. Dom. 4. Epiph.* §. Voluit autem.

Doxologia sacrilega:

cc *Greg. Val. Ies. in fine tract. suorum de satisfact. de Idololat. de differ. nou. legis de Indulg. & aliorum. idem habet Bellar.*

dd *Vegas Ies. Com. in Apoc. 12. Sect. 1.* §. Elegans.

mina, *assertis, tanta, vt silentio lethali obruenda videatur. quid enim est, si hoc non est, virgini omnipotentiam ascribere & semper Beatam, & sanctissimã Virginem (quia Idololatricis) fucis adulterinis dedecorare? quod si (ô Babylon!)* Lux ipsi, quæ est in te, tenebræ sunt, ô quantæ sunt ista tenebræ! His satis est erit testimonium vnũ opponere.* [d] Idololatriæ est omnis generis oratio, quæ laudes continet diuinitatis proprias. *Enimuero hæc si esset tantummodo (vt ille de Collyridianis loquitur)* * Muliebris opinio, *ludibrio non ratione profliganda esset. cùm verò viri, opinione sua,* Catholici, *eandem ausint inter vanalia sua monstra protrudere, virilem animum nos induere oportet, & ad hoc portentum expugnandum armatis viribus prodire.*

* Matth. 6.
d Val. Ies. l. de Idolat.
* Epiphan. hæres. 78.

Ratio contra Inuocationem Pontificiam.

Omnes omnium hominum actiones, cogitationes, vel diuersissimas, & simul oblatas, eodem temporis momento, vel vno intelligendi actu comprehendere, vno animi discursu expendere, ijsque vna denique vocis expressione supplicando satisfacere, propria est omnipotentiæ virtus infinitæ. at ex doctrina Inuocationis, hæc singula Sanctis singulis necessario sunt concedenda, quæ B. Maria vos satis prodigè prodigiosèque tribuistis. [e] Eius, *inquitis,* arbitrio Deus terras, mare, cœlũ, naturámq; totã moderatur, precibus omniũ attendit, & solent omnia dona cælestia, sicut ex Christo Capite, Ita ex Maria collo ad mortales dimanare.

e Supra.

Ergo

Ergo profectò Sanctis omnipotentiam ascribitis. Huius Controuersiæ disputationem fusiorem loco ac tempori suo tractanda relinquamus. Hæresin alteram aggrediar.

Capvt LXVIII.

Hæresis Quarta, propriè Pontificiorum, quorum prærogatiua non errandi, errorum hydram alit.

ADuersarius. [a] Romanus Episcopus est summus Ecclesiæ Iudex: Cuius Interpretatio est sensus Spiritus Sancti. [b] Qui alios docere hæresin nequit. [c] Ita vt non Quid, sed Quis loquatur, fidelis populus debeat attendere; quia iubemur magis de doctoribus falsis cauere, quàm de doctrina; Ordinarius pastor Ecclesiæ audiendus est non examinandus. [d] magis enim iam nostris Prælatis conuenit illud [Quod dicunt facite. *Hac non errandi prærogatiua, quam soli Pontificii sibi vendicant, eos germanè Pontificios, seu Papistas, denominat, in qua hæreseon Hydram quasi latentem Sanctus Athanasius eruditè obseruauit. Aduocatus.* [e] Scripsit Athanasius ad Eustathium contra eos qui IVBENT CREDERE, quæ ipsi dicunt, & NON PROSPICERE deceat an nō deceat. Istorum hæresin, ait, CVNCTAS HÆRESES renouare, & CVNCTAS superare. Iubent isti, inquit, accipere simpliciter quæ dicūtur, vt NEMO EXQVIRAT, quid in ijs, aut

a *Bell. lib. 3. de verbo Dei cap. 4. & 5.*
b *Costerus Ins. Enchirid. cap. de pontif. §.* Fatemur.
c *Stap. lib. 1. de doct. princ. ca. 5.*
d *Bell. lib. 3. de pont. Rom. cap. 5. §.* Tertium testimonium.
e *Franc. Turrian. Ies. in Ep. ante Greg. Valent. contra vbiquitistas Arrianistas.*

decens, aut indecens sit. non expendam quid vtile, quid proposito consentaneum, quid mysterio dignum, quid cum veritate concordans? Hæc Athanasius. *& his Athanasij dictis bellua ista multorum capitum, caput vestrum* [f] Papa non possit errare, *planè prosternitur. præsertim cùm* [g] Quilibet homo etiã papa, vt papa, & pastor Ecclesiæ, hæreticus esse possit. [h] Et deuiabilis à fide. *de quo in Tomo proximo, Deo propitio,* ἀκριβῶς. *Huic affinis est quæ sequitur hæresis vltima.*

f Ies. quo supr.

g Alph. de Castro. hæres. ca. 4

h Gerson. in Apolog.

Hæresis Quinta, Anabaptistarum.

Anabaptistæ, veritatem ab hæresi diiudicandi, medio omni abiecto, Enthusiasmo quodam, ceu Spiritus Sancti reuelatione immediata, nituntur. assumo. vestro nomine ex verbis Iesuitæ. [i] Tenemus quod siue Pontifex in iudicando diligentiam adhibuerit, siue non adhibuerit, infallibiliter tamen definiet. *proinde papismus est germanus Anabaptismus. taceo hæreses alias.* * Messilianorum *, Donatistarum *, Vadianorum, *, Carpocratianorum, * Receptaculanorum, * Manichæorum, *quibus satis fuit iam digitòs intendisse.*

i Greg. Valent. Ies. lib. 8 Analys. fidei cap. 3.

* Supra cap. 28. s.
* Cap. 31. d.
* Cap. 4. r.
* Cap. 46.
* Cap. 32. & 63 in fine.
* Cap 30.

Capvt

CAPVT LVII.

Notæ sextæ pars secunda, In qua, Explosis veteribus Hæresibus, de antiqua veritate differendum est ex Hypothesi duplici, Prima Protestantes vrget, altera Pontificios.

Status Controuersiæ.

[a] VEra Ecclesia dicitur etiam Apostolica, quia doctrinam retinet, quam Apostoli tradiderunt: certum autem est antiquam Ecclesiam primis quingentis annis veram Ecclesiam fuisse, & proinde doctrinam Apostolicam retinuisse.[b] Lutherus, Caluinus, Melancthon, primos tantum quingentos annos veritati concedunt, aut, ad summum sexcentos. Ex hac nota ostendam ex confessione Aduersariorum, nostra dogmata esse doctrinā OMNIVM veterū. *ain*? vestram? & omnium veterum? *Duram profectò prouinciam suscepisti, ego contra in duobus insistam: Primum, nequaquam ex confessione Protestantium euinci dogmata vestra, omnium veterum doctrinam fuisse. Secundum doctrinam Protestantium planè antiquissimam esse ex Pontificiorum quoque confessione comprobari: in vtroque ego tantum Pontificios Doctores Aduocatos mihi pro instituti mei ratione vendico. De Hypothesi prima tua age, & Spartam, quam nactus es, orna.*

a Bell. lib. 4. de Eccles. militāt. ca. 9. in princi.

b Sap l. princ. Feria 4. §. 2.

Prima Hypothesis, eiúsque Doctrina prima de lib. Arbitrio quoad { *Vocabulū;* *Dogma.*

c Bell. quo supra. § Ac primum.
Vocabulum liberi arbitrij.

Aduersarius.[c] Caluinus in Institutione cum nostra oppugnat, passim fatetur se repugnare toti antiquitati, ex quo sequitur nostra esse omnino antiquitati consentanea. primò queritur semper apud Latinos nomen liberi arbitrij, apud Græcos nomen αὐτεξούσιος vocabulum arrogantius vsurpari, à qua abstinendum esse monet. *Caluinus, vt nosti, nomen liberi Arbitrij non respuit, quod non bene dicitur, sed quod non bene intelligitur.* *Aduocatus.*[d] Caluinus dicit vocabulum hoc ambiguum esse, significans libertatem à necessitate, & à Coactione, in altero BONVM, in altero pernitiosum. *Eodem planè ingenio, quo Augustinus à nomine fati abhorruit, vocabulo nec antiquo minus, nec multò magis pernitioso.* * Fati nomen abhorremus, præcipuè propter vocabulum, quod reuera NON CONSVEVIT INTELLIGI. *Nullúsne verò vir Pontificius Caluini iudicio adstipulatur?* [e]Laurentius Valla optabat, vt tollatur è medio nomen liberi arbitrij. *Ecqua tandem causa esse possit, cur nomen illud interdum orthodoxo animo supprimatur?* [f]Augustinus propter insidias Pelagianorum qui ex libertate naturæ colligebant libertatem à peccato, VIX VNQVAM AVDET LIBERVM ARBITRIVM ASSERERE. *Optimè. quod Augustino licuit propter insidias Pelagianorum, idem propter insidias Pontificiorum Caluino licuisse, controuersia ipsa (Deo adiuuante) apertissimè demonstrabit. ad Dogma, quod attinet.*

d Bell. lib. 4. de Grat. & lib. arbit. cap. 5.
Fatum.

* *August. de Ciuitate Dei.*

e Bell. ibid.

f Bell. quo supra cap. 30.

Dogma.

Aduersarius.[g] Dicit Caluinus omnes veteres,

g Bell. lib. 4. de Eccles. milit. cap. 9. §. Ac primum.

res, excepto Augustino, humani arbitrij vires plus æquo extulisse.[h] Centuriatores etiam clamant Clementem & omnes veteres in ijsdem tenebris fuisse: Notandum autem est Protestantes habere liberum arbitrium pro fundamento suæ Doctrinæ.[i] Caluinus dicit, Chrysostomum hic repudiari necesse est.[k] Petrus Martyr dicit eum fuisse immodicum liberi Arbitrij Patronum.[l] Caluinus, visus est mihi, inquit, Chrysostomus, nimius in liberi Arbitrij viribus prædicandis. *Quid ex his?*[m] Caluinus inscitiam suam prodit.[n] Istis hæreticis nihil non immodicum videtur. *Nos igitur, si placet, ex vno Chrysostomo patres plerosque alios æstimemus: quidni verò placeat? Aduocatus.*[o] Quid enim docet Chrysostomus, quod nō ante illū Græci Patres docuerunt? *Esto at.*[p] Chrysostomus impetu dicendi cum Manichæis, qui fati necessitatem defendebant, naturæ vires PLVS ÆQVO attollit.[q] Chrysostomi doctrina hæc est, hominem PER LIBERVM ARBITRIVM seipsum DIGNVM facere GRATIA: eadem est doctrina Cyrilli: nec istorum tantùm, sed aliorum Doctorum maximè Græcorum.[r] Etiam Theophylactus, Euthymius, Arnobius ita loquuntur, ac si homo antequam per gratiam ad gratiam trahatur, possit gratiā mereri.[s] Photius etiam, & Ambrosius eodem modo de proposito Dei statuunt.[t] Similiter Theodoretus, Oecumenius, eadem fuit Hieronymi sententia. *Patrum istorum omnium doctrinæ conspirationem perspicimus. & tamen.*[u] Hæc doctrina eorum nimis affinis est Pelagiano-

h Ibid. §. In secunda.

i Bell. lib. 6. de lib. Arbit. c. 11.

k Campianus Ies. Rat. 5.

l Bell. quo iam supra lib. 5. c. 26. hoc idem Canisius Iesuit. exagitat. præf. in lib. Vega.

m Ibid.

n Campianus quo supra.

o Bell. ibid.

p Sixtus Senen. Bibl. lib. 5. in præfat.

q Tolletus Ies. Com. in Ioh. 6.

r Maldon. Ies. Com. in Ioh. 6.

s Tollet. Ies. Com. in Rom. 9

t Perer. Ies. Com. in Rom. 9. num. 33.

u Maldonat. Ies. Com. in Ioh. 6.

rum errori: Caueat lector, si Chrysostomum in hunc locum legat, ne in Pelagianorum hæresin incidat.[x] Augustinus multò aliter quàm isti, docet enim à Deo nobis dari non modò gratiam, vt credere possimus, verùm etiam vt velimus: In hoc igitur prædicti Doctores NON probātur.[y] Eorum inquā doctrinā in hac parte NON PROBO. *Licuit itaque Caluino vnū Augustinū seu potiùs in Augustino doctore nouo, verè antiquā, & Apostolicā doctrinā amplecti.*[z] Profectò illa doctrina cōtraria videtur ijs, quę in hoc loco disputat Apostolus: Sētentia Augustini est Doctrinæ Pauli conuenientior. *Tres Iesuita Caluini iudicium contra totidem alios suffragiis suis comprobarunt: ex quo sequitur interdum in antiquis Patribus antiquam, id est, verè Apostolicam veritatem desiderari: & personis neglectis tutißimum esse primæuam antiquitatem ex Apostolicis scripturis petere, quæ est prora & puppis defensionis Protestantium. quo vno exemplo, ceu spongia, obiectiones aliæ omnes facilè deleantur.*

x Tolletus Ies. Com. in Ioh. 6.

y Idem Com. in Rom. 9. annot. 19.

z Peter. Ies. in Rom. 9. num. 33.

Capvt LXX.

De alijs tribus. Secunda doctrina de subiectione filii.

ADuersarius.[a] Docet Caluinus filium subiectum Patri ratione diuinitatis, & quia veteres omnes contrarium docent, ipse ait omnes errasse, *Tu bis erras. Primò, quia non dixit Caluinus veteres omnes errasse, sed eos omnes, qui sensum*

a Bell. quo supra §. Ita.

sensum loci germanum non perceperint. Caluinum enim sententiæ suæ Patres plurimos Patronos habuisse Iesuita Tolletus testis locupletissimus esse posit. Aduocatus.[b] Quidam censent Patrē maiorem esse filio ratione diuinitatis, non quoad substantiam naturæ, sed respectu originis, quia filius à Patre, quam expositionem Doctores illustres sequuntur, inter quos Athanasius, &c. *Vbi alios vndecim refert nominatim. Secundò insigniter erras, quod hanc Patrum ferè omnium sententiam, in hæreseon catalogo tuo recensendam esse censuisti. De his* * *supra. Vnum subiungam. Patres Satisfactiones imposuerunt publicas, quibus non Dei iudicio infinito, sed, ex Dei præcepto, Ecclesiæ offensæ satisfacerent.*

[b] *Tolletus & Maldona. Ies. supra.*

* *Supra ca.32.*

Doctrina Tertia, de Limbo.

Aduersarius.[c] Fabula, inquit Caluinus, de loco subterraneo, qui dicitur limbus, tametsi magnos Autores habet, tamen nihil est aliud quàm fabula. *Fabulam vocauit vestram de Limbo sententiam: hanc nobis exponite.*[d] Animæ piorum defunctorum, ante Christi ascensionem, non erant in cœlo.[e] Infernū locus est subterraneus, cuius pars profundissima est infernus Damnatorum, Purgatorium est illi vicinum, Limbus puerorum est in altiore loco inferni, quàm est Purgatorium, denique Limbus Patrum est in parte inferni supremâ. *In quibus vos operam dedistis, vt populo placerent* quas FECISTIS(*verè cum poeta loquor*) fabulas. *De*

[c] *Bell. lib. de notis Eccles. ca. 9.*

[d] *Bell. lib. 4. de Christo. cap. 11. in principio.*

[e] *Idem lib. 2. de purgat. ca. 6.*

*Supra ca.62.

*Limbo hoc * supra demonstrauimus de Purgatorio paulò post. Hic Caluinus Limbum vestrū subterraneum appugnat: qui locus non vsque adeò de fide est, vt non licuerit Augustino aliquando de eo dubitare.* [f] Augustinus sentire videtur Inferos NON esse SVB TERRA. *Sic ille, vbi addit:* sed verba sua retractauit. *Esto, sed non tanquam* [illegible] *contrariæ. Augustinum consulamus.* [g] Augustinus sentire videtur locum in quo erant sancti illi Patriarchæ ante Christi aduentum, NON FVISSE IN INFERNO. *Huic sic occurrit tandem Iesuita. Aduersarius.* [h] Hoc Augustino tunc dubium fuisse, quia nondum assecutus erat veritatem: alijs tamen locis expressè dicit. Sinum Abrahæ fuisse apud Inferos. lib. 2. de ciuit. Dei. cap. 15. *Locus ipse te refutat.* *Si enim non absurdè credi videtur, antiquos sanctos apud Inferos fuisse; *Hoccine est expresse dicere, quod non Categoricè posuit, sed hypotheticè supposuit? nec tamen vt Catholicè, sed tantum non absurdè dici? Aduocatus.* i Vbi hic locus, aut quomodo intelligatur nescire se Augustinus libro supra Genesin 8. fatetur. Occulta sunt omnia hæc, quia (*en dogma Catholicum scilicet*) NEC SCIRI ATTINET, nec vt sciamus digni sumus. *Nunc porrò dogma vestrum erudito aliquo artificio suffulciatis. Aduersarius.* k in * Luc. 16. Diues, in inferno cùm esset, vidit à longè animam Lazari in sinu Abrahæ, & audiuit inter loca ipsorum magnum χάσμα, hiatum esse interiectum: Animæ Piorum in hoc sinu Abrahæ fuerunt. [l] Et hoc probo contra Impiū Caluinū, Sinum Abrahæ non in cœlo sed

f Sixtus Senens. Biblioth. lib. 5. annot.

g [illegible] Thom. part. 3. qu. 52. art. 1. disp. 42. §. 1.

h Ibid. qu. 52. art. 1. disp. 52. §. 2.

* Augustinus

i Ludouic. Viues in eum locum Augustini.

k Bell. lib. 4. de Christo cap. 11. in princip.

*Luc. 16.

l Stapletonus Prompt. in Feria 5. hebdom. 2. & Costerus Ies. Enchirid. cap. 12.

sed in loco subterraneo, & Inferis esse. *probabis, sed iberi. nam.* Aduocatus. [m] Hæc pars de Epulone non historia, sed parabola videtur; quia qui in Inferno sunt nondum corporibus puniuntur, at hic fit digiti Epulonis, & linguæ mẽtio: vbi sinus Abrahæ esset Augustinus PRVDENTER dubitabat, & ex hoc quod dicitur magnum χάσμα, valde suspicor PER SINVM Abrahæ SVMMVM COELVM designari. *Hic Iesuita tam liberè commentum vestrum explosit, ac si in Protestantium scholis edoctus fuisset: & sanè nonnullum argumentum fabulæ esse possit, hac vestra illius fabulosa probatio.*

m *Maldonatus Ies. Comm. in Luc. 16.*

Augustini prudentia in Caluino impietas censetur.

Capvt LXXI.

*Doctrina Quarta, de Concupiscentia an in regeneratis, vbi deest consensus, sit ne propriè peccatum. de qua * supra diximus.*

* *Supr. cap. 28*

Doctrina Quinta, de Satisfactione pœnali.

A*Duersarius.* [a] Omnes ferè veteres, inquit Caluinus, quorum libri extant, aut hac in parte lapsi sunt, vbi de Satisfactione agitur, aut nimis asperè & durè loquuti sunt. *Proculdubio, hac scribenti tibi malitia calamum subtraxit, ne Caluini verba immediatè sequentia exprimeres. Reus.** Sed non cõcedam eos ipsos adeò fuisse rudes, & imperitos, vt eo sẽsu illa scripserint, quo à NOVIS ipsis satisfactionarijs leguntur.* Chrysostomus enim ita scribit, vbi

a *Bell. lib. 4. de Notis Eccles. cap. 9.*

Aduersarius Caluini testimonium detruncat.

* *In loco quem Bellarminus delumbauit.*

* *Hom. in Psa. 50.*

misericordia efflagitatur, ira cessat; vbi misericordia petitur, pœnæ locus non est. quæ verba, vtcumque torqueantur, cum Scholasticis conciliari nunquam poterunt. Et * Augustinus, Pœnitentiæ satisfactio est causas peccatorum excidere, nec ipsorum suggestionibus aditum indulgere; quo apparet ILLIS QVOQVE SECVLIS, irrisam passim fuisse satisfactionis doctrinam, quæ pro admissis delictis rependi dicitur, cùm omnem satisfactionem referant ad cautionem se in posterum à peccatis abstinendi. *Caluinus igitur non dogmata, sed verba duriuscula in veteribus taxauit, imò Satisfactionem, quam Schola noua excogitauit, à veteribus irrisam, & explosam esse contendit. Quin & insuper (tu Bellarmine) verborum temperantiam in Patribus desideras.* ° Satisfactio non offertur pro culpa, sed pro pœna. Quod si veteres Patres interdum actionibus humanis tribuere id videntur, vt pro expianda culpa satisfaciant: interpretandi sunt de satisfactione ex congruo, non ex condigno. *Itaque sine distinctione noua vetus Patrum erratum excusare non poßis, distinctionem nouam dixi? Aduocatus.* p Catholicos quosdam viros doctissimos, & pientissimos adhuc video eò propendere, vt Ecclesia meritum de Congruo repellat, vt CONTRA AVTORITATEM Patrum RECENS inuentum. Reuera hanc distinctionem Congrui, & Condigni PATRES NVSQVAM habent. *Egregius tu quidem Patrum expositor, quorum verba (ne quid durius dicam) duriuscula, per distinctionem (quæ est contra eorum sensum, & autoritatem)*

* *Eccles. dog. cap. 54.*

° *Bell. lib. 4. de Pœnitent. ca. 1.* §. Iam igitur. *Inscitè respondet aduers.*

p *Vega li. 2. c. 8. pag. 183. & in opusc. de meritis qu. 7. pag. 816. & pag. 195.*

ritatem) interpretando, lenire voluisti. postremò, vt huic quæstioni de satisfactione, paucis ipse vobis satisfaciam: Scholasticum dogma recolite.[q] Satisfactio (*scholastica*) imposita est à Confessario, fit per opera pœnitentialia.[r] Est vtilissima Peccatori, quia coercet à peccando. Secundo, cōducit ad habitus vitiorū eradicandos. Tertiò, ad Dei irā placādā, quia propter vnius peccatū nō punitum vt oportuit, Dei furor, in totū populum accenditur.[f] Indulgentia est remissio harum actionum, quæ sunt à Confessario iniunctæ Peccatori. *Si satisfactiones tam (vt dicitis) vtiles sunt, indugentia perniciosa sunt: aut igitur Helena vestra Indulgentiarum doctrina iugulanda est, aut Satisfactionis Scholastica opinio abroganda, quia non sumitur in cautela, sed ad medelam proponitur. De his * supra.*

q *Tolletus les. l.3. de Instruct. Sacerd. cap.32*
r *Bell. lib.4 de Pœnit. cap.5. §.4.* Ratio.
Indulgentia papalis sententiam Caluini nimis confirmat.
f *Tolletus quo supr. lib.6. ca. 22 & 23.*
Dilemma.
* *Supr. ca. [illegible] & 63.*

Doctrina sexta. De oratione pro defunctis.

Aduersarius.[g] Ante mille, & trecentos annos vsu receptum fuit (inquit * Caluinus) vt precationes fierent pro defunctis, sed veteres, omnes, fateor, in errorem abrepti sunt. *Siccine Caluinum tractas? Reus.** Quum mihi obijciunt Aduersarij, ante mille annos vsu receptum fuisse, vt precationes fierent pro defunctis. *Sententiam, quam ille proponit sibi refutandā obiectionem vestram, eam tu, tanquam ipsius assertionem nobis obtrudis. pergit enim Caluinus.* Atqui ipsi veteres, qui preces fundebant pro defunctis; *Quibus verbis tu, ex tua insidiosa libe-*

g *Bell. quo supra.*
* *Cal. Instit. lib 3. cap. 5. §. 10.*
* *In loco obiecto*
Sententia Caluini miserè delumbatur.

valitate, addis, Omnes, *deinde Caluinus, inquis*, fateor, inquit, Omnes in errorem abrepti fuerũt. *à qua confeßione Caluinus tam fuit prorsus alienus, vt verbis subsequentibus subiungat.* * Verum ne glorientur Aduersarij nostri, quasi veterem Ecclesiam erroris sui sociam habeant: dico esse longum discrimen. Agebant illi memorias defunctorum, de statu eorum dubitantes, de purgatorio nihil asserebãt, isti (Papistę) quod de Purgatorio somniant, pro fidei dogmate haberi postulant. quinetiam NONNVLLA VETERVM TESTIMONIA proferre NOBIS haud difficile esset, quæ totas illas pro mortuis preces manifestè euertunt, *Præclara est hac Caluini sententia, quâ non obscurè docet, antiquam consuetudinem, quam cæcus affectus humanus inuenit, esse ex diuina iudicii norma doctrina antiqua, corrigendam. Doctrina, inquam, Antiqua. Aduocatus.* [k] Vsque ad hodiernum diem, nunquam in Ecclesia veteri statutum fuit, quomodò defunctorum animis preces nostrę prodesse possint: Sed fuisse MERVM TESTIMONIVM CHARITATIS nostræ erga defunctos, & immortalitatis animæ, & corporum resurrectionis futuræ. *Ex huius eruditißimi hominis confeßione, dogma vestrũ, quod importuna prædicatione, tãquã omnino necessarium, vrgetis strenuè, excussum euanuit. En verò fraudes pias scil. vestras:* [i] Mittas diplomata à Põtifice max. vt aræ maximę huius collegij facultas detur VNIVS animę ex Purgatorio liberandæ, quoties ad eũ sacrum fiat pro mortuo. *Somnium planè Paganicum.* Nam [k] Bonzij, qui sunt Sacerdotes Ethnici apud

*In eodem capite.

Caluinus ad antiquitatem prouocat.

k *Cassander lib. Consult. art. 24.* *Orthodoxa Responsio.*

i *Xauerius Ios. lib. 1. 10. ad Ignatium Loiolam.*
k *Ibid. lib. 4. Epist. 1.*
Quam apte Pontificijs sacerdotibus, cũ Ethnicis conuenit?

pud Indos, dicunt eos, qui fortè ad Inferos relegati sunt, è mediis flammis vindicaturos, præsertim verò SI BONZII DEPRECATORES accesserint. *Quin etiam hunc mihi quæso scrupulum eximite, Iesuita petit à Pontifice facultatem in missis singulis animam vnam duntaxat ex Purgatorij suppliciis maximis, multóque tempore luendis, liberandi. Noster summus animarum Pastor, 99. oues saluas relinquens, errantem vnam quærit, vt saluet: Pastor verò hic vester animas millies 99. in Purgatorii flammis miserè tostas relinquens, exorandus est vt redimat vel vnam. Dominus eos benedictos esse pronunciat, qui incarceratis sanctis suis etiam minimis vel minimum solatii præbuerint. Seruus verò sanctas animas infinitas in Infernali Carcere miserè cruciari credit, quibus nihil indulgentiarum impertiet. Si potest, non est verus Pastor, si non potest, est verus Impostor.* *Dilemma.*

CAPVT LXXII.

Doctrina septima. De merito.

A*Duersarius.*[a] Vsi sunt, fateor (inquit)* Caluinus passim vetusti Doctores nomine Meriti; & infra addit: pessimè consuluisse fidei synceritati, qui hoc nomen inuenit. *Aliud Caluinus queritur, aliud fatetur, hoc, Patres veteres* meriti *vocabulo vti, illud, Posteros verò eodem abuti consueuisse: quorum alterum Caluini modestiam, alterum sapientiam, vtrumque candorem animi eius, pietatémque illustrat.*

[a] *Bell. quo sup.*
* *Caluini lib. 3 Instit. cap. 15 §. 2.*

modestiam. vsi sunt, inquit, nomine meriti; *potuit de multis*, abusi, *dicere, cùm præsertim. Aduocatus.* [b] Non me fugit VSVRPARI apud Patres nomen meriti, vbi NVLLA EST RATIO MERITI, neque de congruo, neque de Condigno. *Non ita tamen vsi sunt Patres eo nomine, quemadmodum nunc Posteri.*[c] Quòd si aliquis veterum vocabulo promerēdi vsus est, non aliter intellexit, quàm Consecutionem de facto. *Rectè. Veteres per* mereri *nihil aliud quàm consequi significarunt, posteri verò contendunt ex dignitate operum, tanquam sibi debitam beatitudinem vendicari. Doctrina fidei antiquitati, synceritatíque inimicissima, quia (in quo etiam Caluini sapientia elucet.)* [d] Thomas VValdensis sic scribit. Ille (*Theologo vestro celeberrimo attendite*) est SENIOR Theologus, FIDELIOR Catholicus, & sacris Scripturis magis consentiens, qui merita SIMPLICITER ABNEGAT: & cum modificatione Apostoli, & Scripturarum agnoscit, quod simpliciter nemo meretur regnum cœlorum, sed ex gratia Dei, & voluntate largitoris. Loquitur VValdensis de operibus Iustificatorum.[e] In quam sententiam Albertus Pighius incidit. *Quam sententiam verè sacram, & antiquam esse, in Tractatu nostro de* Iustificatione(*si Deus dederit eũ lucem videre*) *ex autoribus vestris abundè demonstrabitur.*

[b] *Vega lib. 8. de Iustif. cap. 8 pag. 189.* *Meriti vox apud patr. quid sibi vult.*

[c] *Stapleton in prompt. Fer. 5. post pass. Dom.*

[d] *Vega opusc. de meritis q. 4 pag. 782.* *Scholastici abhorrent à voce meriti.*

[e] *Bell. lib. 2. de Iustif. cap. 2.* § Ineandem, *&c.*

CAP.

CAPVT LXXIII.

Doctrina Octaua, de Cœlibatu Sacerdotum.

ADuersarius.[a] Peccauit Antiquitas (inquit Caluinus) immodica seueritate, quod plus requireret in Episcopo, quàm Paulus requirat, ac præsertim successu temporis cœlibatum. *Tu genuinam Caluini mentem astutè dissimulas. Caluinus antiquitatem Apostolicam vendicat, taxat verò Ecclesiasticam, nec tamen primitiuam illam, sed quam* Successus temporis *innexit nouam.* Aduo.[b] Caluinus in * Instit. non est veritus affirmare OMNES veteres PATRES APPROBASSE coniugium in Sacerdotibus, & intelligit etiam quoad VSVM: quod si verum est, sequitur legem cœlibatus esse antiquam. quod idem Protestantes. *Hæc quæstio integra discutienda est, vt teneamus quænam sit.*

Lex Cœlibatus, { *ante* / *post* } *Ordinationem.*

Aduersarius.[c] Votum cœlibatus annexum est ordinibus iure antiquissimo, ita vt, nec vxores ducere, nec ductis vti liceat. *quo iure?*[d] Diuino.[e] Theologus quidam cœlibatum sacris ordinibus *οὐσιωδῶς*, hoc est substantialiter, & lege diuina adiunctum esse contendit, nec esse in potestate Ecclesiæ, vt coniugij vsum magis, quàm latrocinij Sacerdotibus permittat.[f] Eadem est sententia Medinæ, *Aduocatus.*[g] Vsus coniugalis interdicitur Sacerdotibus

a *Bell. lib. 4. de Eccles. milit. cap. 9.*

b *Greg. Valēt. Ies. Tom. 4. disp. 9 qu. 5. punct. 5. sect. 2.*
* *Inst. lib. 4. cap. 12. § 25.*

c *Bell. lib. 1. de Clericis ca. 19. §. Contra hos. Aduersarij qui inter se litigant.*

d *Ioan. Maior in dist. 24.*

e *Cassander li. consult. art. 23. intelligit Turrian. Ies in l. 2. de dogmaticis characteribus vt est in margine apud Cassandrum.*

f *Valent. lib. de Cœlibatu c. 2.*

g *Aquinas 2. 2. qu. 88. a. 1. 1.*

h *Bell. li. 1. de Clericis ca. 19.* i *Valēt. Ies. quo iam supra.* * *Sess. 24. Can.* k *Cassander iā supra.* * *Turrianus Ies.*

TANTVM IVRE HVMANO.[h] Et hoc multis argumentis probatur.[i] Accedat autoritas Concilij * Tridentini, in quo dicitur LEX ECCLESIASTICA.[k] Non est igitur audiendus * NOVVS ille Dogmatistes, qui matrimonium vult Sacerdotibus iure diuino prohiberi. *Legem igitur Ecclesiasticam obtenditis, qualem verò tandem, & quam Antiquam? Aduersarius.*[l] Cœlibatus iure Apostolico annexus est Sacerdotibus.[m] Lege planè Apostolica. *Aduocatus.*[n] Antiquissimis Ecclesiæ temporibus viuentibus adhuc Apostolis, & POST APOSTOLOS aliquot adhuc annos, admissi fuerunt ad sacros ordines VIRI CONIVGATI, non quidem promiscuè, sed electi, qui vnicam tantum duxissent vxorem, eámque virginem.[o] MVLTIS annorum CENTENARIIS post Apostolos Ecclesia primitiua defectu cœlibum SACERDOTES habuit MARITOS. *Addunt Iesuitæ* 1. *Aduersarius.*[p] Maritos illos Sacerdotes non vsos esse copula matrimonij, post ordinationem. 2.[q] Nunquam licuit Sacerdoti iam sacris ordinibus initiato vxorem ducere, neque vllus est antiquorum Patrum qui aliter scripsisse, vel sensisse legitur.[r] Nullum probati viri exemplum afferre possint. *In vtroque vobis satisfaciendum est*: 1. *Licuisse maritis vti vxoribus suis, quas ante ordinationem duxissent*, 2. *Licuisse etiam post ordinationem vxores ducere.* 1. *Aduocat.*[f] De maritis ad Ecclesiæ ministerium eligendis non tantoperè quidam reluctantur, cùm ea res exemplum habeat PRISCÆ ECCLESIÆ, & ab orien-

l *Bell. quo sup. cap. 19.* m *Valent. Ies. quo supr. ca. 3.* n *Costerus Ies. Enchir. tract. de Cœlibatu.*

o *Episc. Æspensaus comm. in Tit. cap. 1.* p *Valent. quo supr.*

q *Costerus quo supra. Instat Aduers.*

r *Bell. quo sup.*

f *Cassander lib. Consult. art. 23. Solutio.*

orientalibus OMNIBVS Ecclesiis HVCVSQVE seruetur: cùm res in plerisque ita comparatæ sint, vt coniugum piarum Consortio, non modò ad functiones ecclesiasticas non impediantur, sed etiam ad earum procurationem ADIVVENTVR ab iis, quemadmodum de Patre suo Gregorio, & matre NOMIA Gregorius Nazianzenus testatur. *De Hilario sic cecinit Poeta vester.*

t Non nocuit tibi progenies, non obstitit vxor
Legitima coniuncta thoro --- *& de Nazianzeno suauius.*
Præsule Patre satus, nam TVNC id iura sinebant,
Pastorale pedum gessit post funera Patris.
Paulo post. --- Non horruit ILLA
TEMPESTATE Deus thalamos, cunabula, tedas.
Concludit. Tutius esse volunt, qua lex diuina sinebat,
Isse via, VETERVMQVE sequi vestigia Patrum.

Deinde quod in confesso est apud omnes. u Fuerunt ex nostris pontificibus aliqui in matrimonio. *Quid multa?* x Copula Sacerdotalis nec legali, nec Euangelica, NEC APOSTOLICA autoritate prohibetur. y Ecce hac autoritate *(loquitur de decreto Pelagij Pontificis)* electus in Episcopum NON PROHIBETVR habere vxorem, & filios. z Sacerdotibus ante prohibitionem VBIQVE licita ERANT,

t *Baptista Mantuanus.*

u *Æneas Syluius de gestis Conc.* Basil. *Platina etiam plur. copia suppeditat hist. de vit. Pont.*

x *Gratianus dist. 26. Can.* Sors.

y *Dist. 28. Can. de Syracusana. &c.*

z *Dist. 56. Can.* Cenomansis.

& in Orietali ecclesia VSQVE HODIE licere probatur. *Accedat Pontificis iudicium.* a Is Episcopus ordinetur, quem vnius vxoris virum esse constiterit. *Paulò post.* Vt virginem vxorem ACCIPIAT, & alterius THORVM nesciat coniugis, quæ futura est vxor Pontificis. *Post ordinationem verò.* b LICVIT in Ecclesia Orientali matrimonium POST ORDINATIONEM contrahere. c Matrimonij contractio POST ordinationem SOLO STATVTO prohibita fuit, & exempla PRISCA extant, quæ testantur huiusmodi statuta non tam anxiè obseruata fuisse, quin ob Ecclesię necessitatem aliquandò relaxata fuerunt. Epiphanius ait etiam * SVA ÆTATE quibusdam in locis Presbyteros matrimonio vti, & LIBEROS GIGNERE, quamuis id fiat contra Canones Ecclesiasticos, idque fieri propter inopiam Ministrorum. d Ante sextam Synodum, quæ fuit in Trullo, LICEBAT EPISCOPIS HABERE VXORES, etiam POST Episcopalem dignitatem, quemadmodum qui post matrimonium ordinantur Sacerdotes. *Iam nouitatis faciem contemplemur.* e Gregorius Papa celebrata Synodo vxoratos Sacerdotes à diuino officio remouit, & Laicis missas eorum audire interdixit, NOVO EXEMPLO, &, vt multis visum est, INCONSIDERATO, CONTRA Sanctorum Patrum sententiam. f Contra hoc decretum, quo statuitur, ne quisquam ad sacros ordines admittatur, qui non perpetuam continentiam, vitámque cœlebem profiteatur, tota Clericorum factio vehementer infremuit,

a *Leo Papa Epist. 87. Post ordinationem.*

b *Caietus lib. 1. opusc. tract. 17. teste Valent. Ies. Tom. 4. disp. 9. q 5.*

c *Cassander art. 23.*

* *Anno 390. & Clemens Alexand. lib. 7. pag. 152. Exempla habemus Apostolos.*

d *Balsamon. in Can. Apost. 5.*

e *Sigebertus Anno Domini 1074.*

f *Scafnburgensis anno Domini 1074.*

infremuit, hominem esse Hæreticum clamitans, qui oblitus sermonis Dominici, (Non omnes capiunt.) & Apostoli, (Qui non continet nubat) violenta coactione hominibus vitam Angelicam imponeret. [g] Hoc decretum à Syritio Papa primum editum fuit, nec ab Orientali Ecclesia vnquam receptum. [h] Ante Syritium coniugium Sacerdotibus permittebatur. [i] Syritius circiter annum salutis 363. sedere cœpit, Sacerdotibus coniugio interdixit, nec ante Gregorium 7. anno Domini 1074. coniugium Occidentalibus Sacerdotibus adimi potuit. *Quid ergo?* [k] Restat vt, in posterum ordinandis, hoc statutum relaxetur, & MORE VETERIS Ecclesiæ, & HVCVSQVE Orientalium Ecclesiarum, honesti quoque mariti ad Ecclesiæ ministerium admittantur, & extra tempus ministerij familiaritate quoque suarum coniugum VTI permittantur, iuxta Canonem sextę Synodi generalis. *In his duplex occurrit vestra nonitas. 1. Non licere Sacerdotibus, ante ordinationem ductis vxoribus vti. 2. nec alias post Ordinationem ducere.*

g Clictouæus li. de continent. Sacerd. c. 4.
h Glossa dist. 82.
i Polydor. Virg. Inuent. lib. 5. c. 4. Nouitas supradict.
k Cassander lib. Consult. art. 23.

CAPVT LXXIIII.

Doctrina 9. de veteris Ecclesia seueriori pœnitentia.

ADuersarius. [a] Excusari nullo modo potest (inquit * Caluinus) immodica veterum austeritas, quæ prorsus à Domini præscripto dissidebat, & erat mirum in modum peri-

a Bell. quo 1.
** Cal. lib. 4. de Instit. c. 12. §. 8.*

culosa, cùm Peccatori pœnitentiam solennem, nunc in tres annos, nunc in quatuor, nunc in septē, nūc in totā vitā indiceret. *Quo in loco Caluinus veterē morē deprauatū meritò reprehendit, vt tamen veterum ipsorum iudicium rectū efflagitet. Primum, tu in Caluino, & quidem atro quasi carbone notandum profers. alterum, inuidiosè dissimulas. ipsius loquatur Reus.** Quanquam publicum hic potius morem improbo, quam eos omnes accuso, qui eo vsi sunt: quorum non nullis displicuisse certum est, sed ideò ferebant, quia non poterant corrigere: certè Cyprianus declarat, quam non sponte fuerat tam rigidus: Chrysostomus aliquanto durior lenitatem præcipit. scimus prætera qua facilitate Augustinus vsus est. *Deinde ad antiquitatem Apostolicam prouocat.* [b] Talis seueritas docet Ecclesiam, quæ cum spiritu Mansuetudinis coniuncta est: semper enim diligenter cauendum est, quemadmodum præcepit Apostolus 2.Cor.2. ne absorbeatur tristitia is in quem animaduertitur] sic enim ex remedio fieret exitiū. ergo vbi pœnitentiæ suæ testimonium Ecclesiæ dat peccator, quo scandalum, quod excitauerat quantum in se est, obliterat, nequaquam vltra vrgendus est, ne vel magna hypocrisis sequatur, vel maxima desperatio. *Hanc esse sententiam verè Apostolicam, adeóque Antiquissimam Commentarij vestrorum Autorum in locum Apostoli vniuersi contestantur. pro omnibus vnum proferam, sed vnius, qui est instar omnium.* [c] Apostolus dicit: * Sufficit illi qui eiusmodi est. Incestuosus erat excommunicatus, & traditus

Idem Calui. Caluinus patres excusat.

b *Idem ibid.*

c *Aquinas in hunc locum.*

* *2.Cor.2.*

Ratio Apostolica.

traditus Satanæ, grauiter dolet, Sufficiens igitur erat pœna, non quantum ad iudicium Dei, sed quantum expediebat personæ, melius enim est seruare lenitatis spiritum, vt correctionis fructus sequatur, quàm si durius corrigatur, desperet peccans, & maioribus peccatis immergatur. ratio NE FORTE tristitia ABSORBEATVR. inducit eos ad misericordiam vt ad Ephes. 4. DONANTES inuicem sicut Deus in Christo donauit vobis, nec condemnationem modò, sed etiam Consolationem præcepit: VT CONFIRMETIS IN ILLIS CHARITATEM: addit, Vt non circumueniamur à SATANA: Diabolus enim multos decepit, quosdam trahendo ad perpetrationem peccatorum, quosdam verò ad NIMIAM RIGIDITATEM contra peccantes, *Inter iudicium Caluini, & Aquinatis, præter styli elegantiam, nihil interest: erat igitur hæc Caluini Immodica rigiditatis, non immodica, nec immodesta taxatio: vos verò priscam illam seueritatem admittetis? nihil minus.*[d] Antiquitus remissiones aliquot pœnarum factas legimus, licet nō tam AMPLAS, vt MODO fiunt.[e] Antiquitus vsus erat seuerioris disciplinæ, antequam Indulgentiarum Vsus increbuit. *Quamobrem obsecro?* Quia tunc illi homines feruentiores erant, in bonis operibus, & minus indigebant indulgentijs, quàm nos. *Confeßio vera: quæ ostēdit vos antiquā seueritatē excußisse penitus, Iesuitæ ratio inepta: quasi laxius, & petulātius peccantibus Remißio maior, faciliórque debeatur. non est igitur quod quis*

Eccl. Rom. antiquam Austeritatem antiquauit.

[d] *Tolletus Ies. lib. 6. Instruct.*

[e] *Valent. Ies. lib. de Indulg. c. 2.*

miretur, quod tales vestras remissiones indulgentias *nominatis. De quarum nouitate paulo post.*

Capvt LXXV.

Doctrina 10. *de Quadragesima.*

a Bell. quo 8.
*Calu. Inst. li. 4. c. 12. §. 20.

Adversarius.[a] Veteres, inquit * Caluinus, Superstitionis quædam semina iecerunt, & occasionem præbuerunt tyrannidis, quæ postea exorta est, rursus passim inualuerat superstitiosa Quadragesimæ obseruatio: fuit enim mera κακοζηλία, & superstitionis plena, quod colore imitationis Christi ieiunium ordinabant. *Superstitionis semina in veteribus notauit, sed tantum semina: in vobis autem fructum ipsum, superstitionem reprehendit. semina verò Caluinus descripsit.* * Immodicis laudibus ieiuniũ inter præcipuas virtutes extollunt, cùm sit res per se media, nec quicquam habet in se momẽti, nisi propter fines, in quos respicere debet. *Noluit Caluinus medium virtutis cum ipsa virtute, seu Ancillam cum Domina adæquare: de quo nos * supra. nec tamen hunc tantillum errorem omnibus, nec Authoribus ipsis in omnibus tribuit. addit enim:* * Occurrunt quidem interdum sanæ, & prudentes de ieiunio sententiæ. *Nunc de κακοζηλίᾳ paucis. hoc est in omni Theologia tritissimum, miracula ad admirationem, non ad imitationem facta esse, vt apud homines ex admiratione fidem conciliarent, non vt ex imitatione illorum homines suum aliquod officiũ exprimerẽt.* [b] Christum

*Calu. ibid.
*Supra, c. 33.
*Cal. loco iam posito.
b Iansenius concord.

stum autem; tot diebus sine omni cibo atque esurie ieiunantem, quis imitari possit? *Ergo nec velle debetis. quia* c In rebus diuinis quædam sunt credenda, vt Trinitas. &c. quædam admiratione honoranda, vt Christi Domini, & Sanctorum hominum miracula: quædam imitanda, vt mansuetudo, & charitas Christi: de quibus Apostolus, (Imitatores mei estote, sicut ego Christi.) VELLE autem in illis prodigiosis affectibus animi, est STVLTI, atque SVPERBI. *Attamen.* d Pro modulo nostro, *inquitis.* e Et quantum possumus Christum caput nostrum imitamur. *Imo, si ad Christi ieiunantis causam, vel modum, aut etiam finem spectemus, nullus homo possit, ita ieiunium instituere. at* quantum, *inquitis,* possumus *tamen: ne id quidem.* f Non ieiunamus eo tempore, quo Christus Dominus ieiunauit, maluit enim Ecclesia post Christum Dominum, quàm cum Christo ieiunare, vt verè eius vestigia sequeretur, itaque ieiunauit Dominus à sexta die Ianuarij, vsque ad 14. Februarij: nos autem ibi (vt plurimum) incipimus, vbi ipse desiit: *ridiculum. in quo non possitis modum ieiunij, saltem pro modulo imitari vultis; in quo possitis, tempus ieiunij obseruare negligitis. sed vbi Christus desiit vos incipitis, nimirum ita imitando, ne imitemini, ô Imitatores! Nos hic rursus ad Antiquitatem ipsam, Christum confugimus.* g Quamuis Christus potissimum ieiunauit, vt per tentationes probatus procederet ad proferendum diuinum Euangelium, statutum est ab Ecclesia, vt ante Pascham omnes ieiunium Quadragesimæ obseruarent. *Non igitur*

c *Delrius lib. part.1. disq. Magic. lib. 2. q.4. §* Sed.

d *Iansenius quo 3.*

e *Bell. lib. 2. de bonis operibus c.16.*

f *Ibid. c.17. §. Quærunt.*

g *Iansenius concord.*

Apostolicum hoc, sed Ecclesiasticum statutum fuit. Statutum sicut non necessariò imponendum Ecclesiæ, quia non est Apostolicum: ita quatenus antiquum statutum εἰς παρασκευὴν, id est ad præparationem ad Eucharistiam in Paschate celebrandam retinendum, ita tamen vt nouo suo, & planè Pharisaico fermento, quod ex opinione meriti, κακοζηλίας studio, & præscriptorum Papalium tyrannide conflatum est, omnino careat. de Quadrag. antiquitate paulò post.

II. *Doctrina. Baptismus Laicorum.*

b Bell. quo 8.

Aduersar. b Quod multis abhinc seculis, adeóque ab ipso ferè Ecclesię exordio, vsu receptum video, vt in periculo mortis Laici baptizarent, si Minister abesset, non video (*inquit** *Caluinus*) quàm firma ratione possit defendi. *Caluini dicta satis seipsum defendent. Primò, quia antiquam* Concilii *autoritatem pro se opponit.* De mulieribus citra vllam exceptionem, sancitum fuit in Concilio* Carthag. 4. cap. Ne baptizare omnino præsumant. *Alibi verò* Tertullianum, & * Epiphanium allegat, qui hanc in Marcione hæresin damnant.* Permittet Mulieribus baptizare. *Secundo ratio eius** Math. Docete baptizantes. Baptismi administratio est pars Ecclesiastici ministerij, at ne ipsis quidem veteribus, qui hunc morem vel tenebant, vel patiebantur, constabat an rectè id fieret vt præ se fert* Augustinus cùm sic ait, Etsi Laicus, necessitate compulsus, baptisma dederit, NESCIO an piè quisquam dixerit esse repetendum: nulla enim

* Calu. Instit. lib. 4. 15. §. 2.
*Cap. 100.
*Lib. de Veland. virg. & li. de Baptism.
*Hæres. 42.
*Cal. quo 8.
*Augu. Tom. 7. lib. 2. contra Epist. Parm. c. 13.

la enim cogente necessitate si fiat, alieni muneris est occupatio: si autem NECESSITAS vrgeat, aut nullum, aut VENIALE delictum est. *Dubitatio manifestior est, quã vt eludi possit. Calnini rationem, cum Augustini dubitatione comparemus, & Institutio Christi, vt vera antiquitas, obtinere debet. Denique vos quidem.*[i] In casu necessitatis siue Iudæus sit, siue Paganus, siue quiuis Infidelis, possit baptizare. *Ecqua Antiquitas figmento huic faueat?*[k] Veteres de hoc dubij fuisse videntur. *Postremò, quam solam causam obtenditis, Casum necessitatis, eam iam * supra non necessarium esse probauimus.*

i *Bell. lib. 1. Baptis. c. 7.* Cæterum. & *Tol. Instruct. Sacer. l. 2. c. 20.*

k *Bell. quo iam* s. § Quinto docent.

* *Supra c. 41.*

12. *Doctrina de Eucharistiæ ritu.*

Aduersarius,[l] Excusari non arbitror posse veteres (inquit * Caluinus) quin aliquid in actionis modo peccauerint, imitati sunt enim Iudaicum sacrificandi morem magis, quàm aut ordinauerit Christus, aut Euangelij ratio sinebat. *Hac sententia nec causæ nostræ præiudicio esse possit, nec præsidio vestræ. 1. quia tantum præposteram & vmbratilem quandam Anagogen taxat: ita tamen, vt hic Patrum iudicium de Eucharistiæ mysterio non modò non refugiat, verùm etiam approbet, & prorsus efflagitet.* * Equidem cùm pium atque ORTHODOXVM SENSVM de toto hoc mysterio retinuisse PATRES videam. Excusari tamen, &c. *Quod ad causam vestram.* * Si de approbando Sacrificij commento, quale est in Missa, confinxerunt Papistæ, agitur, vtuntur quidem Patres sacri-

l *Bell. lib. 4. de Eccl. Milit. c. 9.*

* *Lib. 4 Insti. c. 18. § 21.*

Aduers. deprauat mentem Caluini.

* *Ibid.*

* *Calu. ibid. §. 20.*

Sacrificij ratio.

ficij vocabulo, verum exponunt se aliud nihil intelligere, quàm memoriam veri illius, & vnici sacrificij, quod in cruce peregit Christus vnicus (vt ipsi passim prædicant,) noster Sacerdos. *Atque etiam (ne fortè ignores.) Aduocatus.* m Lutherani non penitus sacrificium negant sed in eo perstant, qui hostiam pro peccatis admittunt, eos iniuriam ponere Christi Sacrificio perfectissimo, quo vno cuncta sunt remissa peccata: itaque Gratiarum actionem sacrificium in Ecclesia esse quidem, quod Eucharistiam isti vocant. sed pro peccatis nullum esse, quod Propitiatorium appellant.[n] Id est quod Tertullianus vult, ni fallor, cùm dicit sacrificia offerri pro Martyribus, significans pro commemoratione eorum, nam id prioris loci mox citati verba apertè continent: vt ex Augustino constat lib. de virg. vbi ait Martyres ad sacramenta altaris recitari, fuisse preces gratulatorias, quibus gratias agebant, de eo quod Martyribus eam gratiam contulisset. *De quo fusius * infra. Hæc sunt omnia illa dogmata, de quibus arrogantius, quàm verius in initio dixti.* Ostendam ex confessione Aduersariorum nostra dogmata esse doctrinam omnium veterum. *&c.* Caluinus, cum nostra oppugnat, fatetur se repugnare toti Antiquitati. Nostra esse omnino antiquitati consentanea. 1. Passim, *inquis, quasi in omnibus Controuersiis Antiquitatem auersetur Caluinus.* 2. Omnium veterum, *inquis, quasi is etiam nullius Patrocinio vtatur.* 3. Toti, *inquis,* Antiquitati, *ac si non antiquitatem primæuam vendicet in omnibus.* 4. Dogmata nostra. *inquis, quasi*

m *Melchior Canus loc. Theog. lib. 12. c. 12. §. Atque. Vera Protestantium sententia verè enarrata.*

n *B. Rhenanus in arg. Tert. li. ad Martyres.*

* *Infra.*

quasi concedat eandem fuisse Patrum & Papista rum sententiam. Hæc quatuor insigniter falsa esse hæc Synopsis ostendet.

Synopsis Contradictionum superiorum.

Quascunque Confeßiones de dogmatibus quibuscunque potuisti ex Protestantium libris corradere, vel te Autore, duodecim dogmata concernunt: & tamen, Cùm nostra dogmata oppugnat Caluinus, *inquis*, passim fatetur, &c. *Atque etiam ex his quædam sunt minoris momenti: quale* 3. De quo Augustinus dubitabat.* *Suarez Iesuita.* Nec scire attinet.* *Viues. & quamuis Stapletonus Caluinum* Impium *vocat, quod* 3. Sinum Abrahami. *Negauerat esse in inferno, hoc tamẽ tã non est ex fide.* Vt VALDE suspicer Sinũ Abrahæ esse in Cœlo. 4. *Maldonatus Iesuita, huc vox.* 5. *meriti &* 6. *superstitionis referri possint. Secundum patet in* 2. *non dixit Caluinus (vt tu ais) Patres* OMNES *errasse, tantùm abest, vt id dicere potuerit, vt, si in hoc dogmate Caluinus fortè errauerit,* Patres ferè omnes errauerunt. 7 *Tolletus Iesuita deinde in altero*, NON OMNES, aliter enim Augustinus. * *Caluinus.* Ex patribus probo. * *Caluinus.* Priores Patres non.* *Caluinus.* Non Patres accuso, sed morem. * *Caluinus.* Ad concilium Carthaginense prouoco, & ad Augustinum, & alios. * *Caluinus. Et tamen*, fatetur, *inquis*, se omnes veteres oppugnare. *Tertium examinemus.* Reprehendit Caluinus veteres omnes, præter Augustinum. 8. *Bellarminus.* Et meritò quidem

*Hæc in doctrina 3.5.
5 Supra doctr. 7.
6 Doctr. 10.
7 Supra doct.
*Supr. doct. 1.
*Doct. 5.
*Doct. 8.
*Doctr. 9.
*Doct. 11.
8 Supr. doct. 1.
9 Ibid.

reprehendendos, quia contra Apostolum.
9 Ibid. 9. *Tolletus, Pererius, Maldonatus, tres inclyti Iesuitæ.* Reprehendit Caluinus vocabuli meriti vsum.
10 Supr. doct. 7. 10. *Bellarminus.* Quo Patres sæpe sine ratione vsi sunt.
11 Ibidem. 11. *Vega. et.* Est fidelior Catholicus, & sacris Scripturis magis consentiens, qui illud vocabulum abrogat.
12 Supr. doct. 9. 12. *VValdens. & Pighius.* Successu temporis peccauit antiquitas.
*Supr. doct. 8. * *Caluinus. Loquitur de posteriore antiquitate, & verè.* Nam Cœlibatus multis seculis post erat impositus Sacerdotibus. *Cassander.* Et disciplina lenior est ex præcepto Apostoli. *Aquinas in quibus omnibus Caluinus iuxta cum Doctoribus vestris, relicta posteriore antiquitate, ad antiquitatem primam, & Apostolicam prouocat, & tamen* fatetur, *inquis*, se toti antiquitati repugnare. *Ad vltimum deueniamus.* Non concedam Patres hoc eo sensu scripsisse, quo à nouis Satisfactionariis leguntur.
*Calu. 5. doct. 5. * *Caluinus.* Longum est discrimen inter Patrum iudicium, & Papistarum.
*Doct. 6. * *Caluinus.* Patres superstitionis semina, Papistæ superstitionem ipsam inuexerunt.
*Doct 10. * *Caluinus.* Cùm Patres pium & orthodoxum sensum habent, Papistæ Idololatricum confingunt.
*Doct. 12. * *Caluinus. Hæc Caluinus. Et tamen* fatetur, *inquis*, nostra dogmata, esse doctrinam omnium veterum. *Ex quibus ars tua calumniandi vetus & veteratoria appareat.*

Ca-

Capvt LXXVI.

Hypothesis Secunda, in qua, ex Pontifi-rum confeßione patet, Romanam Ecclesiam, in dogmatibus controuersis, vera antiquitati iamdiu repugnasse.

Aduersar. a Protestantes religionem nostram mutatam esse conqueruntur, cùm non possunt eius mutationis autorem, locum, tempus vllum assignare: ergo Ecclesia Romana non à vera religione deflexit: *Quasi homini peste vexato liceret morbum suum negare esse pe stem, nisi demonstrari poßit autor, locus, tempus, causa, unde istam contraxerit. iam verò multas notas mutationis explicabimus, in omnibus, ex ipsorum confeßione constet, Ecclesiam suam iam nimis esse mutam.*

a *Bell.l.4. de Eccl.milit.ca.* 5. §. In omnibus. *& lib.3. Enchir.cap.*8. §. Ac primum.

Quæstio Prima, Religionis totius basin, Sacram Scripturam, respicit. circa hanc mutationes quatuor notantur.

A*Duersar.* b Numerus sacrorum librorum qui ad Ecclesiam pertinet, ante annos 1200. in Conc.Carthag.3.traditus erat. *quis tandē?* c Si quis librū Hester, Danielis, Baruch, Eccles. Sapiēt. Iudith, Tobiæ, duorū Machabæorū, cū omnib⁹ suis partibus, prout in vulgata Editione habentur, pro Canonicis non receperit, Anathema sit. *Vera Antiquitati assentiemur. Ad*

b *Costerus Enchirid. tract. de Scriptura.* § Nullus.
c *Concil.Trid. Seß* 4.
1. *Canonem ipsum infringit.*

uocatus. [d] Hi libri non erant in Canone Hebræorum. [e] Quæ Ecclesia erat fidelis custos Eloquiorum Dei. [f] Nec ante Christi aduentum deficiebat. Secundo, [g] Concilium Laodicæum eos nō recipiebat. *Quos Patres Antiqui Hebræos secuti non Canonicos esse censuerunt.* [h] Epiphanius, Hilarius, [i] Etiam Hieronymus, [k] Etiam Melito, Origenes, Eusebius. *Deinde post Concilium Carthaginense.* [l] Augustinus, [m] Damascenus, [n] Gregorius Theologus, & Isiodorus. Item [o] Lyranus: & Dionysius Carthusianus, & alij. [q] Hugo de Sancto victore, Caietanus, [r] Abulensis. *Post Concilij Tridentini Anathema de aliquibus partibus dubitarunt* [s] *Senensis, Iansenius,* [t] *Espensæus,* [u] *Erasmus. at* [x] Ipsis Patrib. qui primitiuæ Ecclesiæ præsidebant, incumbebat, catalogum Scripturarum tradere. *Secunda. Aduersarius.* [y] Volunt Lutherani controuersias omnes ex solis Scripturis definiri. conditio iniqua. *Aduocatus.* [z] Primitiua Ecclesia nullam regulam aliam nouit, vtinam hęc nunc obtineret. *Quia.* [a] Quæcumque sunt omnibus ad salutem necessaria scripta sunt omnia. [b] Hoc affirmat Chrysostomus. [c] Hoc est veræ eruditionis. [d] Hoc fieri debet. [e] Hoc, *Denique* Constantinus magnus exigebat. [f] Quem Imperatorem Deus quasi communem quendam Episcopum Ecclesiæ, ad pacem Ecclesiæ constituendam ordinabat. *Tertia. Aduersa-*

d *Bell. præf. in lib. 1. de Verbo Dei.*
e *Tollet. Ies. cō. in Rom. 3.*
f *Bell. lib. 3. de Eccles. Milit. cap 16. §. Ad tertium.*
g *Ederus Oecon. Bibl. lib. 1. pag. 36.*
h *Bell. lib. 1. de verbo Dei, cap. 20. & Canus locis Theolog. lib. 2. cap. 10.*
i *Bell. quo supr. cap. 10.*
k *Canus lib. 2. cap. 10.*
l *Caietanus.*
m *Ederus Oeconom. Bibl. l. 1. pag. 22.*
n *Senens. lib. 1. pag. 5. & 9.*
p *Perer. præfat. in lib. comm. in Dan.*
q *Bell. l. 1. de verbo Dei c. 10.*
r *Canus locis theolog lib. 2. cap. 10.*
s *Bell quo supra cap. 7. in princ.*
t *Cō. in Tim. part. 1.*
u *Annot. in 1. Tim. 1.*
x *VValdensis vt citat Staplet. doct. princ. l. de Scrip. c. vlt.*
y *Bell. l. 1. de verbo Dei c. 21. Scripturarū sufficientiā oppugnat.*
z *Faber Stapulen. præf. in Euang.*
a *Bell. lib. 4. de verbo Dei cap. 11* §. Primum
b *Ederus Oeconom. Bibl. l. 1. pag. 44.*
c *Erasm. vt not. Can. loc. theolog. l. 3. c. 1.*
d *Greg. magnus l. 18. Moral. c. 4.*
e *Bell. lib. 4. de verb. Dei c. 11.*
f *Ep. Espens. cō. in Tim. 3. Tertia in Scripturarū edit.*

rius.[1] Protestantes sequuntur Hebręam & Gręcam, quos fontes purissimos falsò appellant. [2] nam codices Hebræi, & Græci erant Rabinorum, & aliorum Ecclesiæ hostium fraude corrupti. *Aduocatus.* [3] Iudæi nec per religionem voluerunt, nec propter Catholicorum diligentiam potuerunt hebræum textum corrumpere, vt Patres docent. *Aduersarius.* [4] Cùm Patres citant Græcum textum non hunc Græcum intelligunt, non fuit ille ab Hæreticis multum corruptus. *Aduocatus.* [5] Sic quidem Heluidius vetus hæreticus sensit, quem Hieronymus refellit, & execrabiles Anabaptistæ hodie in eodem errore implicantur. *En apertam hæresin.* [6] Esse autem eundem verum Græcum textum, quo vsque ad tempora Apostolorum vsa est Ecclesia PATRES ANTIQVI contestantur. *Secundo, de vulgata latina, an antiqua.* *Aduersarius.* [7] Est & vera tota Hieronymiana. [8] Imo tota præter quosdam veteris Testamenti, & Apocalypsin. *Aduocatus.* Existimo nouum testamentum, ab Hieronymo versum non fuisse. [10] Nec sanè credibile est Ecclesiam ante annos mille quingentos hac versione vsos fuisse. *Quid refert modò syncera fuit; nam quicquid verum est, antiquum est satis.* *Aduersarius.* [11] Qui vulgatam hanc cum omnibus partibus non susceperit, Anathema sit: hæc si errat, Ecclesia errat. [12] Ex hac Græci codices sunt examinandi. *Aduocat.* [13] Hoc quod de Concilio Tridentino obiectant alij, ridiculum est, nam

1 *Bell. lib. 1. de verb. Dei c. 2.*
2 *Greg. Val. Ies. Analys. l. 8. c. 8. c. 5.*
3 Bell. *lib. 2. de verbo Dei c. 2. & Senēs. lib. 3. & lib. 8. pag. 63. Hebraa editio.*
4 *Colleg. Anglo-Rhemensē annot. nou. Testam. in præfa. &* Bell. *l. 2. de verbo Dei c. 7. Græca editio.*
5 *Sixt. Senēs. Bibli. 5. l. 7. p. 576.*
Hæresis Heluidiana.
6 *Pag. 580.*
Latina Pontificia trāslatio.
7 *Engubinus Episcop. vt refert.* Bell. *Lib. 2. de verbo Dei cap. 9.*
8 *Bell. ibid.*
9 *Malden. Ies. com. in Luc. 16.*
10 *Lindan. li. 3. de opt. genere Interp. idē Senensis Bibl. lib. 4. tit. Sanctos & Erasm. in Epistol. ad M. Dorpium.*
11 *Can. refert locis theolog. li. 2. cap. 13.*
12. *Valent. Ies. Analys. lib. 8. c. 5.*
13 *Franc. Lucas in præfat. Annot. in Bibl.*

etiam post concilium Tridentinum Theologi Louanenses illam taxarunt. [14] Multiplici vitio scatet, græcæ fidei reddenda. [15] Credendum ei quatenus cum græcis consentit. [16] Hoc Augustinus sensit, Hieronymus clamat, ratio docet, nec vllus sanioris iudicij repugnat, sed Nunc rigidus stupor opponitur. *Ecqua tandem apud Protestãtes integra latina translatio? Aduersarius.* [17] Protestantes in translationibus suis omnia adulterarunt. *Aduocat.* [18] In nouum Testamentum & Syriacè, Græcè, atq; Latine editum, cum versione ex Syriaco per Immanuelem Tremellium, quod opus ipsum aliis Vtile esse videatur, hæc quæ subiecimus expurganda sunt. *Hæc? quæ obsecro? locos examinet Lector, in annotationibus aliqua delenda esse statuunt, in translatione ne verbum quidem. Quarta. nullane vernacularum, & vulgarium translatio antiquitati necessaria videbatur? Aduersar.* Non per quadringentos annos, quod dico ad Nouatorum audaciam comprimendam. *Aduocat.* [20] Concilium Nicænum erat circiter annum trecentesimum. [21] In quo decretum erat, vt Christianus nullus careret Bibliis [22] Chrysostomus floruit anno 380. [23] Qui vertebat partes Scripturæ in linguam Armenicam, & Gothicam. *Aduers.* [24] Non est existimandum sacra Biblia opificum manibus conteri. [25] Nunquam indifferenter ab omnibus. Legebatur. *Aduocatus.* [26] Contrarium manifestum est ex Epistola ad Coloss. & ex COMMVNI ECCLESIÆ PRAXI: hanc Eusebius & vsque ad suam ætatem Christianos seruasse scribit, nec hæc

14 *Stapulens. in præf. in annot noui Test.*
15 *Thom. Morus in Ep. ad Marc. dorpiũ*
16 *Viues scholast. in Aug. de Ciuit. Dei lib. 15. c. 12.*
17 *Colleg. Anglo-Rhem. præfat. in nouum Testament. Latina Protestãtium.*
18 *Censores librorũ ex decreto Concilij Trident. In indice expurg.* quem Iunius *edidit Quarta vsum Scripturarũ publicũ Christianis abstulit.*
19 *Bellarmi. l. 2. de verb. Dei c. 15.*
20 *Bell l. 2. de Euch. c. 10.*
21 *Agrip. lib. de vanit. scien. cap. 100.*
22 *Coster. Ies. Enchirid.*
23 *Colleg. Anglo-Rhem. præf. in nouũ Test.*
24 *Ibid.*
25 *Bell. lib. 2. de verb. Dei c. 15*
26 *Episc. Espẽsæus com. in* Titum *cap. 2. & com. in 2.*

hæc noua, aut mea, sed Patrvm Antiqvorvm doctrina *antiqua admodum. nam.* 27 Euangelista Lucas suum Euangelium, & Apostolus Paulus multas epistolas ad homines seculares, & priuatos scripserunt. 28 Iohannes vnam epistolam ad Gaium hospitem suum. 29 Secundam ad Electam dominam, ea erat matrona Babylonica, dedicauit.

27 Mald. les. Com. in Luc. 1.
28 Lyranus cō. in Rom. 16.
29 Aquinas in 2. Ioh.

Caput LXXVII.

Quæstio 2. circa Sacramenta versatur. in hac pontificij duplici laborant vitio.
- *1. Sacramenta falsa pro veris obtrudunt Ecclesiæ.*
- *2. Sacramenta vera cum falsis ritibus deturpant.*

In falsis Sacramentis excudendis, mutationes.

A*Duersar.* a 1 Sunt septem propriè dicta Sacramenta. b Caluinus tantùm duo propriè à veteribus. nobile mendacium. *Aduocatus.* Apud Autores paulo Vetvstiores inter Sacramenta Proprie dicta nunc Dvo ponuntur, nunc tria, Baptismus, Eucharistia, confirmatio. Non temerè quenquam reperies, ante Petrum Lombardum, qui certum aliquem, ac definitum numerum Sacramentorum statuerat: & de his septem non omnes quidem Scholastici æquè propriè Sacramenta vocabant. *Nunc in particulari de quibusdam*

a Bell. lib. de Sacrament.
b Lindanus Panopl. Tab. 5.
c Cassander lib. Consult. art. 13. 1. I. in numero. In natura.

1.*de Matrimonio. Aduersarius.* d Matrimonium in statu Innocentiæ institutum fuit in officium naturæ, in statu hominis lapsi in remedium, in statu legis nouæ in Sacramentum. Ex nostris Catholicis vnus est * Durandus, qui matrimonium Sacramentum, NON NISI ÆQVIVOCE dici posse disputat. at contra huiusmodi Conc. * Tridentinum Anathema ijs dixit, qui negant Matrimonium esse propriè dictum Sacramentum, aut à Christo institutum, aut gratiam conferre. *Enimuerò non debemus nos in hac causa Conc. Tridentinum, tanquam summum Iudicem vestrum, nec vos Durandum tanquam testem nostrum solum & vnicum agnoscere: nam & Paulus Pontificis vestri iudicio aduersatur, & Durando (iam nostro) Pontificij alij astipulantur. Vt hæc clarius elucescant. Aduocatus.* e De Matrimonio non modò Lumbardus NEGAVIT in eo CONFERRI GRATIAM, sed etiam post eum Durandus. Etiam Bernardinus, Canonistæ, cum alijs, NEGANT Matrimonium esse propriè dictum Sacramentum, sicut alia, aut conferre gratiam. *Nunc Apostolum Iudicem consulamus. Aduersarius.* f Matrimonium esse signum rei sacræ, & proinde mysterium quoddam, & Sacramẽtum, probamus ex cap. 5. Epist. ad * Eph. 5. Sacramentum hoc magnum est, Ego dico de Christo & Ecclesia.) *Ex quo loco euincitur: mysterium hoc & Sacramentum non debere propriè ad nouam legem restringi, quia Allegoria Apostolica maximè de matrimonio Adami & Euæ, non pariter de aliorum coniugijs, instituitur. historiam cum*

1 *Matrimonij.*
d *Bell. lib. 1. de Sacram.* Matrimon. *c. 5. §.* Quæ etiam
* *In 4. d. 26. q. 3.*
* *Sess. 24. can. 1.*
e *Cassander lib. cõsult. art. 13. ex Durando quo iam ẽ ex Lumbard. dist. 40.*
f *Valent. Ies. li. de num. Sacr. c 7. pag. 343. in eodem volumine cum Analysi.*
* *Ephes. 5.*

cum mysterio conferamus. Historia Gen.2. Dixit Adam Euæ: Tu nunc es os Ex ossibus meis, & caro Ex carne mea. *Iam mysterium rimemur: huc enim alludit Apostolus* Ephes.5. Nos sumus membra corporis eius (*Christi*) Ex carne eius.) &c. *Secundo historia Gen.2.* Propter hoc relinquet homo Patrem & matrem & ADHÆREBIT vxori, & duo erunt carō vna) *Hanc Paulus repetens.* Propter hoc) *&c. adiungit,* Magnū est hoc mysterium, dico de Christo & Ecclesia.) *Videtur igitur mysterij huius ratio absoluta in duobus membris consistere, in ortu coniugum, & in vinculo coniugij. Origo. Aduocatus.* [g] Quemadmodum (vt Scholastici definiunt) Ex Adami dormientis latere, formata est Eua: ita Ex latere Christi morientis profluxit sanguis & aqua: vnde condita est Ecclesia. ideò voluit Deus Mulierem Ex viro etiam propter figuram. Etenim CONIVNCTIO ADAM ET EVÆ CONTINEBAT SACRAMENTVM ILLVD MAGNVM DE QVO Paulus dicit Ephes. 5. EGO DICO DE CHRISTO ET ECCLESIA.) *Quod ad vinculum coniugij.* [h] CVM præmisisset Dominus Math.19. Deum in initio fecisse Masculum, & Fœminam. & quidem Deus fœminam fecit Ex masculo, eósque coniunxit & benedixit. Ex his rectè infertur (Propter hoc) id est, hanc arctissimam coniunctionem, & intimam societatem. (Relinquet homo Patrem & matrem, & adhærebit vxori, & duo erunt caro vna: mysterium hoc magnū inquit Apostolus) Ego autē dico de Christo, & Ecclesia.) *Vult igitur Apostolus mysticam*

g *Pererius lib. com. in Gen. 2.*

h *Idem ibid.*

& ineffabilem Christi, & Ecclesiæ vnionem adumbrare, non solùm respectu coniunctionis, quatenus Ecclesia cum Christo vna fit, Erunt vna caro.) *Verumetiã quatenus ab vno Christo ortũ habet,* Os Ex ossibus, (i Pluraliter pro singulari) & caro ex carne mea.) *Nulla autem anima cum Christo Capite cohæret, qui non* Ex *Christi latere, eiúsque Redemptionis merito iustificata exijt, aliter verò fit in coniugijs alijs, vbi Mulier non ex viro traxit originem suam, quocum tamen Coniugium contraxit. Ex Augustino concludam teste Beda.* * Quantum mysterium de Christo continet quod memorat Apostolus dicens, Et erunt duo in carne vna: Sacramentum hoc magnum est.) Et ne quis istam magnitudinem Sacramenti in singulis quibusque hominibus, vxores habentibus, intelligeret. (EGO AVTEM, inquit, DICO in CHRISTO & in Ecclesia. *Si igitur propriam significationem vocis velimus, mysterium vt arcanum dicitur, non vt Sacramentum: si analogiam vrgetis, respondemus illam tantum in exemplo Adami perfectam consistere, quia.* * Dormit Adam, vt fiat Eua, Moritur Christus vt fiat Ecclesia: dormienti Adam fit Eua ex latere: mortuo Christo latus percutitur, vt profluant Sacramenta, quibus formetur Ecclesia, hæc in Adam figurata, Quandoquidem dicit Apostolus ipsum Adam formam futuri esse.* (Qui est, *inquit,* forma futuri.) *De Sacramento Ordinis (extra ordinem agere res ipsa postulat) infra: vbi de ministris verbi agetur. Tertia.* k Alexander Alensis iam asserit Confirmationem, non à Christo, sed ab Ecclesia institutam fuisse.

i *Pererius Ies. quo 5.*

**Beda in Eph. 5, ex August. tract. in Ioh.*

**Ibidem.*

**Rom 5.*

3 *In confirmatione in duobus.*

k *Greg. Valent. Ies. lib. de num. Sacr. c. 3. pag. 337.*

fuiſſe.[l] Confirmationem Holcottus negat eſſe propriè Sacramentum.*nec mirum.*[m]Confirmationis defectus non impedit ab alijs Sacramentis. *Aduerſarius.* [n] Chriſma eſſe materiam conſecrationis, ex Scripturis probamus. *Imò hæc eſt etiam alia mutatio. Aduocatus.* [o] In vnctione (*loquitur de Confirmatione*) APOSTOLI oleo NON ſunt vſi, ſed ex diuina diſpenſatione, ſola manuum impoſitione, confirmabant. Quæſtio eſt vtrum Balſamum neceſſarium ſit in confirmatione, ex neceſſitate Sacramentorũ, communis opinio ait, ALII NEGANT.[p] Neutra opinio eſt de fide. 4. *Sacramento Pœnitentiæ, in confeſſione cernitur. Aduoc.* * Confeſſio auricularis inſtituta erat à Chriſto. * Antiquiſſima. *Aduocatus.* * Nondum hoc perſuaſum eſt. Melius dicitur ab Eccleſiæ traditione profectum, Quam Patres multi non neceſſarium eſſe cenſuerunt. De qua Tertullianus nihil habet, ſed multis ſeculis poſt, hæc DEVTEROSIS nata eſt. *Quibus hoc adiungendum duximus.*[q] Non eſt verè & propriè poteſtas remittendi peccata, ſed facultas tantum pronunciandi, declarandi, teſtificandi à Deo ea eſſe remiſſa: nec aliud eſt abſolutio, quàm dixero, En tibi certifico, remiſſa tibi eſſe peccata. *Mutatio.* 5. *Vbi miraculum in myſterium tranſmutatur. Aduerſarius.* [r] Dicendum eſt Extremam Vnctionem eſſe verum Sacramentum, à Chriſto immediatè inſtitutum (Sacramentum autem eſt ceremonia, à Chriſto inſtituta, tanquam ordinarium remedium ſalutis animæ) vnumque ex ſeptem nouæ legis. Aſſertio eſt de fide.

l *Caſſander lib. conſult. art.* 13.
m *Tolletus Ieſ. Inſt. Sacerd.*
n *Bell. lib.* 2. *de Confirm. ca.* 8. §. Prima propoſitio.
o *Tolletus quo ſ. lib.* 2. *c.* 24.
p *Bell. quò ſup. cap.* 8.
4 *In confeſſione auriculari.*
* *De his ſupra cap.* 64.
q *Ferus Com. in Matth. lib.* 2.
r *Suarez Ieſ. Tom.* 4. *diſp.* 39. *ſect.* 1. *num.* 2. *& ſect.* 2. *num.* 2. *Vnctio extrema.*

s Idem ibid. *Aduocatus.* s Inter Catholicos NONNVLLI NEGARVNT Christum Dominum instituisse hoc Sacramentum, ex quo consequebatur (ipsi verò Consequens non admittunt) non esse verum Sacramentum. *Hoc ex vi Consequutionis, nunc ex ingenua Confeßione.* t OLIM cùm Æger oleo, quod infirmorum, seu energumenorum dicebatur, vngebatur, hæc verborum forma adhiberi solebat: Vngo te oleo sancto, In nomine Patris, Filij, & S.Sancti, obsecrans vt per hanc Sancti olei vnctionem, & nostram deprecationem, SANITATEM RECVPERES per Dominum nostrum. Quapropter hæc vnctio OLIM, NON vt HODIE fit ad extremum vitæ periculum, & valetudinem iam deploratam, differebatur. *Vestrum Sacramentum, miror, qua sit ex Scriptura depromptum. Loca duntaxat duo opponi solent. Aduersarius.* u Lutherus & Caluinus docent in loco Marc. 6. (Vngebant multos oleo, & sanabantur.) non agi de Sacramento Extremæ vnctionis: quo nunc Ecclesia vtitur: neque iam oleum ad sanandos ANIMOS adhibitū fuisse, vbi ergo est, si sic non est? *quasi dixeris, nusquā. at Antecedēs Scholastici tui vetustiores recentioresque nobis largiuntur. Aduoc.* x Idē quod Caluinus, idem NONNVLLI (mitto VETVSTIORES, quos prohibet reuerētia nominare) NVPER Catholici docuerunt. *An non etiam Catholicè? Aduocatus.* y Illud oleum, apud Marc. 6. NON erat hoc Sacramentum Extremæ vnctionis: quia Apostoli vtebantur illa vnctione SOLVM, aut præcipuè ad curationem morbi corporalis. *Locus secundus,*

t Cassander li. Consult. art. 2.

u Maldonatus Ies. tom. in * *Marc. 6. 13.*

x Idem ibid.

y Bell. lib. 1. de vnct. Extr. c. 3. & Suarez Ies. Tom. 4. disp. 39. sect. 1. num. 4.

dus. Aduersarius. z Siquis dixerit Extremam vnctionem non esse propriè Sacramentum à Christo institutum, & à B. Iacobo promulgatum, Anathema sit. *Vexat censura Columbos suos. Aduo.*[a] Ex hoc loco, nec ex verbis nec ab affectibus colligitur Extrema vnctio, sed vnctio illa miraculosa, quam Christus instituerat sanandis ægrotis in initio Euangelij. nam textus promittit alleuationem infirmi, & de remissione peccatorum non nisi conditionaliter loquitur. at vnctio extrema, non nisi in extremo mortis articulo, adhibetur, & directè tendit ad remissionem peccatorum. illa multos Presbyteros vexabat, quod ea ab Extrema vnctione alienum. sequitur enim in textu (Confitemini inuicem.) ad quod in extrema vnctione fit, non fit inuicem, sed tantum à Sacerdotibus. *Huius itaque Scripturæ voces ferè singulæ Concilij vestri Commentum refellunt. nam vester Ægrotus ita ferè comparatus est, vt nec alleuiationem corporis sperare debeat, nec Confeßionem aliquam mussare, aut mutire poßit. hoc vos conceditis, illud verò cùm textus ipse probat, tum etiam Ecclesiæ praxis confirmat.*[b] Effectus huius olei erat, vt à morbis CORPORIS SANARENTVR: quod in initio nascentis Ecclesiæ frequens accidisse legitur. in * Tertull. in curatione Imperatoris: in * Hieron. A serpentibus percussos Agricolas ad sanitatem restitutos fuisse, & S. Clemens Pontifex Rom. inter sacras Constitutiones refert hanc formam benedictionis sacri olei, Deus Creator sanctifica per Christum hoc oleum, & tribue illi vim

z *Conc. Trident. Seß. 14.*
* *Iac. 5.*

a *Caietanus com. in Iac. 5.*

b *Feuardentius com. in Iac. 5.*

* *Tert. ad Scap.*
* *In vita Hilar.*

SANANDI, & DEPELLENDI morbos. *Recte, quando verò tandem cœpit ad sanandas animas vsurpari? fortè tunc cum.* [c] Felix Romanus pont. iussit infirmos ante transitum vngi. *quia,* [d] NON OLIM VT NVNC ad extremum vitæ periculum, & valetudinem iam deploratam deferebatur. *Aut igitur sanandi virtutem præstetis oportet, aut desinatis vngendi necessitatem prætexere.*

c Fasc. Tempor.

d Cassander quo supra. Dilemma.

CAPVT LXXVIII.

Quæstio tertia circa Sacramenti Eucharistiæ falsos & nouos ritus: in quibus multiplex itas cernitur. quoad materiam, vsum, modum, atque ipsum effectum.

a Bell. lib. 4. Eucharistia c. 7. Materia duplex nouitas.
b Toll. Ies. lib. 2. de Instruct. sacerd. c. 25 §. Quinto debet.
Prima necessitas Azymi.
c Platina in vita Alexãd. & Polydor. Virgilius lib. 5. Inuent. c. 9.
d Ruffens. Episc. contra Capt. Babyl. c. 3. part. 24. & 25. 2. mixtio aqua.
e Henricus rex in disp. sua aduers. Luther. vt habet Roffe. ibid. part. 1. fol. 2. regem suum refutans.

A*Duersarius.* [a] Ex instituto Christi in Eucharistia Azymo vtimur. *Quod si certum est esset Christianis omnibus Azymus adhibendus. at. Aduocatus.* [b] Panis Azymus debet esse in Ecclesia Latina, in Græco verò cum FERMENTATO, adeo vt peccaret Latinus mortaliter non consecrans in Azymo, quisque consuetudinem Ecclesiæ suæ tenetur obseruare. *Vnde verò Azymus?* [c] Alexander I. Pontifex Romanus oblationem ex Azymo, non autem VT ANTEA, fieri mandauit. *quoad alteram speciem. Aduersarius.* [d] Non solùm ex Scripturis, sed etiam ex traditione hic ritus miscendi aquam cum vino ad nos vsq; dimanauit. *Nihil minus. Aduocatus.* [e] Vt aqua vino admisceatur, neque

que exemplum habet in cœna dominica, neque ex traditione. *Quid si aqua desit?* [f] Consecratio valida est cum solo vino. *Quid ni verò deesse debeat? neque enim aquæ mixtio passionem Christi (quod est ex natura sacramenti) verè repræsentare possit. quia.* [g] Dicendum sine dubio est in passione Christi sanguinem & aquam exiuisse IMPERMIXTA & loco separata, tum quia hæc significant verba Ioannis: fluxit sanguis & aqua) tum etiam, quia non aliâs potuisset aqua à sanguine discerni. *Itaque Augustinus.** Ex latere Christi duo effluxerunt Sacramenta, Eucharistia, & Baptismus. *Non sunt in vno igitur confundenda: sed hæc mixtio vnde primum ortum habuit?* [h] Alexander Pontifex voluit aquam vino admisceri in consecratione sanguinis. *iccircò prima Antiquitas repetenda est.* [i] Vt nullus in oblationibus sacri calicis, nisi quod ex fructu sacræ vineæ speratur, & hoc SINE AQVA mixtum, præsumet offerre: quia sacrilegium iudicatur aliud offerre, quàm quod in mandatis sacratissimis Saluator instituit.

Materiis explicatis, eorum vsum exploremus. Aduersarius. Lutherus in Eucharistia exigit vtriusque speciei panis, & vini communionem, idque ex Scripturis conatur efficere, at vbi Scripturę desunt, illic rationem, aut sanctam consuetudinem attulisse sufficiet. *Fortasse, sed Antiquam at. Aduocatus.* [k] In primitiua Ecclesia in vtraque forma communicabant. [l] Satis constat Occidentalem, seu Romanam Ecclesiam MILLE à Christo ANNIS in solenni ordinaria huius Sacramenti dispensatione,

f *Toll. Ies. lib. 2. de Instruct. Sacerdot. c. 25.* §. Rursus.

g *Suarez Ies. in Thom. part. 3. qu. 51. art. 3. disp. 41. §. 2.*

* *Augustinus.*

h *Platina in vita Alexād.*

i *Conc. Aurel. Can. 4. Con. 2. pag. 133.*

k *Epist. Roffen. contra c. Babyl. c. 3. part. 1. fol. 2.*

De vsu vtriusque speciei.

Lyranus com. in 1. Cor. 11.

l *Cassander li. consult. art. 22.*

Contra omnia antiquitatis vestigia altera species Eucharistiæ populo subtrahitur.

VTRAMQVE panis & vini speciem OMNIBVS Ecclesiæ membris exhibuisse, id quod EX INNVMERIS VETERIBVS, tam Græcorum, quàm Latinorum, testimonijs manifestum est, atque vt ita facerent inductos fuisse EXEMPLO CHRISTI, atque hic mos etiam ADHVC per Greciam, & Armeniam obtinet, quare haud temerè est, quod optimi quique Catholici, & in Ecclesiasticorum Scriptorum lectione versati summo desiderio potiundi calicis incenduntur vt Sacramentum Domini ad consuetudinem VETEREM, & MVLTIS SECVLIS PERPETVATAM vniuersalis Ecclesia reducatur. *Quando primum Ecclesia onixa est, hunc suum catulum?* [m] Non ante Concilium Constantiense, in quo tandem pro lege habendam esse decretum est, *quomodo?* [n] Est diligenter notandum hanc consuetudinem non tam Episcoporum mandato, quàm populi vsu, & facto, conniuentibus tamen præsulibus, IRREPSISSE, quam abstinentiam Episcopi propter quædam pericula comprobabant. *Prouidósne igitur istos Episcopos dixeris, an potius perfidos?* [o] OLIM sanctissimi viri VTRIVSQVE speciei Sacramentum NECESSARIVM ESSE VI PRÆCEPTI CHRISTI, VERBO ET OPERE astruxerunt. *Sic fuit remedium vestrum morbo ipso grauius. Proxima. Celedus nouus & ridiculus, vbi missa publica in priuatam trãsijt. hunc intueamur. Aduersarius.* [p] Missam priuatam sine communione probamus ex consuetudine veterum. *Ain?* vete-

m *Greg. Valent. Ies. lib. de legit. vsu Sacram. c* 10.
n *Costerus Ies. Enchir. c.* 10.
o *Cardinal Cusanus in Epist. 2. ad Bohemos.*
p *Bell. lib. 2. de Missa c. 9. §.* Tertio probatur.

veterum? *Aduocatus.* [q] Sunt qui communionem requirunt, sic, fateor, fuit à CHRISTO INSTITVTVM; & ita OLIM consueuit obseruari: verum id, quo minùs nunc fiat, non stat per Laicos, quibus nimium refrixit charitas. [r] TEMPORE APOSTOLORVM Christiani quotidiè communicabant: paulò post creuit Christianorum negligentia, vt solis Dominicis communicarent: postmodum, facti remissiores, ter in anno. *Nunc autem.* [s] Semel in anno. *Quid multa?* [t] Quod de priuatis missis conqueruntur Protestantes, non est absque ratione, vbi priuatarum missarum nomine eas intelligimus, vbi solus Sacerdos confecta Sacramenta participat. Nec vlla mysteriorum distributio, quæ apertiore nomine Solitariæ missæ vocantur, quæ VETERIBVS IMPROBATÆ fuisse videntur: absurdum enim est vt solus Sacerdos dicat Dominus VOBISCVM, aut Gratias AGAMVS Deo, aut sursùm CORDA ATTOLLIMVS. De his scribit Oddo Camerensis (in Canonem ANTIQVITVS) in vsu Ecclesiæ eas NON FVISSE. *Quid enim?* [u] RIDICVLVM est parietibus insusurrare, quæ ad populum pertinent. *Ad effectum deuenimus. Aduersarius.* [x] Dogma transubstantiationis est de fide tenendum. *De antiqua fide quærimus. Aduocatus.* [y] Transubstantiationem Ecclesia SERO definiuit. *Diem eius natalem designate.* [z] Ante annos trecentos in Concilio Lateranensi ad rei istius admirabilis clariorem explicationem vsurpatum est NOMEN Transubstantiationis, vt intelligerent Christiani Substãtiã vini, & substantiã panis in

q Eras. Epist. de concord. Eccles.

r Maldonat. Ies. in Summu la. qu. 24.

s Idem 3. c. 64.

t Cassander lib. consult. art. 24.

u Rhegino ex Con. Nanitensi

x Bell. lib. 3. Eucharist. c. 23.

y Eras. annot. in 1. Cor. 7.

z Costerus Ies. Enchirid. c. 8. Effectus consecrationis nouus & commentitius.

substantiam sanguinis, & corporis Christi Vi verborum transferri. *De nomine verò minimè laboramus, dogma examinemus: an sit Antiquitati repugnans.* 1. [a] Scotus, & Cameracensis docent non extare locum in Scripturis tam expressum, vt sine Ecclesiæ determinatione, euidentor cogat Transubstantiationem admittere, atque id non est omnino improbabile. *addis.* Nam etiamsi Scriptura adeo clara est, vt cogere possit hominem non proteruum. Tamen an ita sit (*inquis*) meritò dubitari possit, cum homines doctissimi & acutissimi, qualis imprimis Scotus fuit, contrarium sentiant. *ἀσύςατον. Si doctissimus & acutissimus mysterium vestrum Transubstantiationis videre nequibat, profectò proteruus non est censendus qui se id videre posse negat. sed pergis.* Vnum addit Scotus ante Concilium Lateranense (*non nomen modò, sed & dogma nouum est*) non fuisse DOGMA Transubstantiationis. *Responde.* Hoc dixit Scotus cùm non adhuc legerat concensum Patrum, quem duximus. *Subolet sentio, id enim voluisti dicere.* Scotus (*Lector*) erat vir doctissimus, & acutissimus, *Sed minus versatus in Patribus quàm ego, ego doctissimo Doctior. quæstionem hanc ex Patribus discutere est à proposito nostro alienum, vnum tamen Patrum patrem (id enim nomen Papæ sibi vult) antiquissimum proferam.* [b] Gelasius Papa dixit Substantiam panis & vini in Eucharistia naturam suam non amittere. *Responde.* Hoc dixit tanquam priuatus Doctor. *Quod tu respondes tanquam ne doctus quidē, vt locus proprius in Tomo. 2. docebit, illud*

interim

a Bell. lib. 5. de Euchar. c. 23.

b Greg. Valent. Ies. lib. 2. de Idol. c. 5.

interim est in confesso. [c] Transubstantiatio tum nomine tum Effectv nova est. *Quod nouum dogma alia dogmata plurima, in Remp. Christianam noua ac planè portentosa, inuexit.*

c *Cassander lib.Cōsult.art. de hoc supra.* 117.

Capvt LXXIX.

Quæstio 4. De Ecclesia Romana, eiúsque Hierarchia instituitur, & (vt olim ἐν ἀρχῇ ἀρχὴν) sic in principio de Principe omnium Romano Pontifice agendum. 1. *In genere.*

De Ecclesiæ, huius opinio. 1. *noua est.*

A*Duersarius.* [a] Ecclesia Romana est mater omnium Ecclesiarum. [b] Laus, quam Apostolus tribuit Ecclesiæ Romanæ. Rō. 1. & 16. est etiam atque etiam à nobis consideranda. *Quasi aut illa antiqua, & Sancta Roma Mater omnium, aut hæc illius filia fuerit. de vtroque nota proxima nobis satis abundè faciet. Vbi quoad primum. Aduocatus* [c] Ecclesia apostolica possit à Romana transferri. *Hic verò ad locum Scripturæ, quem nobis importunè obtrudis.* [d] Vt aliquem fructum habeam ex vobis, inquit Apostolus, Sicvt in Cæteris gentibus] Perpende (*perpendite Rhemenses.*) Euangelij indifferentiam; quãuis enim Romani inter cęteras gentes eminerent, & primatũ tenerent, tamen in prædicatione Euangelij, & salutis Negotio (*etiam atque etiam attendite*) Pares eos facit. *Deficere posse vides, non posse etiam non deficere subsequens Nota explicabit. progrediamur.*

a *Bell.lib.1.de notis Eccles.*
b *Colleg. Anglo-Rhem. in arg. ante Epist ad Romanos in fine.*
Romana Ecclesia noua prarogatiua.
c *Cardinalis Cusan. & alij infr. Nota 7.*
d *Tollet.Ies. comm. in* * *Rom.1.13.*

Capvt LXXX.

Quæstio quinta, de Pontifice Romano, quoad duplicem eius potestatem: Ordinis & Iurisdictionis: in priore Protestantes factam Mutationem triplicem, in Electione, Dignitate, Munere pracipuo, conqueruntur.

Prima.

a Bell. l. 1. de Cleric. cap 16. §. Est autem. *Electionis Pontificia nouitas.*

b Francisc. de vict. Relect. 2. prop. 11. & 12.

c Bel. quo supr

ADuersarius. [a] Officium quod Cardinales exercent in eligendo Pontifice, est officium antiquissimum, & ab ipso tempore Apostolorum inchoatum: & hic ordo eligendi omnium optimus. *Sic tu dixti, tunc spe, nunc re Cardinalis, sed quo iure? Aduocat.* [b] Ratio hæc eligendi Pontificem est ex constitutione Ecclesiæ, & minorum Pontificum: NON ex IVRE DIVINO. [c] NON est Iure diuino. *Iccirco muneris eorum autoritas, hac Confeßione labefactata, corruat, necesse est. nunc Antiquitatem rimemur.*

Secunda.

d Polyd. Virg. Inuent. lib. 4. cap 9. *Ordinis Cardinalatus, qui nunc Dominatur, nouitas.*

[d] Marcellinus Pontifex quinque diocœseis Romæ constituit, ad vsum Baptismi, & Sepulturæ; eisdem totidem Presbyteros præfecerat, vt baptizandi Infantes, & humandi mortuos curam sustinerent: &

Hæc

HÆC VERA CARDINALIVM ORIGO fuit. *Eheu! curam tam vilem? non honos, sed onus: quod homines delicati iamdiu excusserunt. quid praeterea?* [e] Verum cùm Bonifacius tertius ab Imperatore Phoca impetrasset, vt in omnes Episcopos prærogatiuam haberet, omniúmque Caput perpetuò foret; IAM TVM R. Pontifex, cum suo vrbano senatu, multò quàm ante, cunctis autoritate præstare cœpit; & simul isti Presbyteri, quibus Christianorum animas curandi munus delatum fuerat, in administranda Rep. Christiana Pontifici præstò aderant, & paulatim inter contentiones Imperatorum, & cleri Romani de Pontifice eligendo ortas, prærogatiuam, iúsq; creandi Pontificem nacti sunt. *nec hac Confessio à veritate quicquam abhorruit. nam.* [f] Olim fateor Episcopos quoscunque prælatos fuisse non Episcopis, POSTEA tamen MVTATVS est ordo. POSTEAQVAM enim ad Cardinales deuoluta est Summi Pontificis electio, cœpit Cardinalium dignitas pluris fieri, quàm antea: nam primis OCTINGENTIS ANNIS Cardinales vel soli, vel primarij Pontificis Consiliarij non erant, his POSTREMIS annis SEXCENTIS vel Septuagentis cœperunt omitti Concilia Episcopalia, & res tota redigi ad senatum Cardinalium. [g] Qui ordo non est ex iure diuino. *Hac quid aliud demonstrant, quàm Pontificis electionem nouam, adeóque Pontificatum nouum esse introductum? Ordo tamen, opinione tua,* * Optimus. *Ne tu praeclarus es Antiquitatis assertor, cui ordo nouissim' optimus videtur? optimus sz. de*

[e] Ibidem.

[f] Bell. li. 1. de Cleric. cap. 16.

[g] Francis. de Vict. relect. 2. conclus. 7.

* Supra.

h *Canus loc. Theolog. li. 8. cap. 7.*

i *Ep. Espens. in Epist. ante sex. tract. ad Cardinalem Castilionæum pag. 12.*

Pontificia dignitatis nouitas duplex.

quo Theologus vester non potuit non queri. h Non equidem video quonam consilio nunc apud nostros hoc fiat. faxit Deus vt Theologi grauissimo tribunali adiungantur. *In quorum numerum ascribi Episcopus celeberrimus planè horruit.* i Paulus Quartus Pontifex maximus cùm de me in Sacerdotum suorum collegium cooptando, se cogitare seriò dixerat, (nihil hic fingo) Immortali Deo gratias immortales egi, quod mihi tãtum mali non permisit Christus. Quid facerem Romæ; mentiri nescio? *Deinde honor qui nunc tribuitur Pontifici qui quidem duplex est: tituli & personæ.*

Tertia.

k *Bell. lib. 1. de Rom. Pont. cap. 9.*

l *Stapl. de doct. princ. li. 10. ca. 11. & Ies. vniu.*

m *Greg. pont. in l. 4. Ep. 26. & 34.*

Tituli nouitas.

n *Card. Cusan l. 2. de concord. Ecclesiæ c. 34.*

o *Gratiã. dist. de Greg.*

p *Bell. l. 2. de Rom. Pont. c. 12. rat. 1.*

q *Bell. ibid. li. 1. c. 9.*

Aduersar. k Mortuis Apostolis summa potestas in sola successione Petri Romano Pontifici remansit. l Qui est Christi vicarius & totius Ecclesiæ pastor vniuersalis: & caput. *Atqui certum est, hanc Prærogatiuam nec à Maioribus agnitam antiquitus fuisse, nec à Posteris vnquam excogitari debuisse. primum. Aduocatus.* m Nemo prædecessorum meorum hoc profano vocabulo vniuersalis Episcopi vsus est vnquam. *Sic quidem Gregorius Pontifex palam testatur.* n Hoc inquit Gregorius, temerarium nomen Episcopi vniuersalis nullus Romanus Pontifex sibi arripuit. De quo titulo in Concilio Africano cautum est. o Vniuersalis autem Episcopus nec Romanus Episcopus dicatur. *Quid ni possit?* p Ecclesia, quæ eadem est, formam eandem omni tempore tenere debet. *At* q In primordijs

Eccle-

Ecclesiæ potestas summa OMNIBVS APOSTOLIS concedebatur.[t] Omnes vtramque potestatem eandem ordinis & Iurisdictionis exercebant per TOTVM Terrarum orbem, ad OMNES actus quos Petrus habuit, vt ex actis Apostolorum patet. [s] Eadem potestate PASTORALI instructi &c. [t] Eodem tempore Apostoli omnes clauos Ecclesiæ acceperunt. *Ergo Episcopi Successores Apostolorum præditi sunt pari consortio ordinis, & Iurisdictionis. libet tandem huius splendidi tituli Infantiam perlustrare.*[u] Bonifacius tertius Pontifex Romanus qui fuit secundus à Gregorio, magna contentione à Phoca obtinuit vt Roma caput Ecclesiarum diceretur. quem locum Iohannes Constantinopolitanus sibi vendicabat. *Hæc de nominis titulo: Personæ verò eius reuerentiam vix quidem humanam homines præstant.*

t *Francisc. de Victoria relect. 2. qu. 2.*

s *Toll. Ies. com. in Ioh. 21.*

t *Ferus in Math. 16. & glossa Ord.*

u *Platina in vita Bonifacij 3. Idem testatur Cuspinianus Polydorus, Carion, sed Index expurgatorius integras sententias hac sua linea erasit* Deleatur. Index *pag. 1069. & 1073.*

Quarta.

Aduersarius.[x] Prophetia Esaiæ 61. In faciem terræ adorabunt, & puluerem pedum tuorum lingent: Vbi hoc nisi in deosculatione pedum Episcopi Romani, vt iam exitus probat? *Aduocatus.*[y] In* Act. 10. Cecidit Cornelius osculaturus pedes Petri: tum dixit Petrus, Surge, &c. ô vocem memorabilem. Surge ô homo! ô si imperiosissimi nostri Domini Sacerdotes, ita se homines esse perpenderent: Vt Pontificum pedes exosculemur à Romanis Pontificibus institutum esse dixerim.[z] Masculus senior nunquam ad pedum suorum osculationem quen-

x *Turrian. Ies. lib. contra Sadeelē pag. 14. Personam in osculo pedum.*

y *Polyd. Virg. Inuēt. l. 4. c. 12.*

* *Act. 10. 25.*

z *Eras. Apotheg. lib. 6.*

quam admisit. Absit, inquam vt quisquam pedibus meis oscula figat. Vbi sunt igitur, qui non modò ingenuos, verùm etiam summos Monarchas ad oscula, non pedum, SED CALCEORVM, non dico admittunt, sed inuitant & quodammodo cogunt? *Vt noua, sic nobilitata est hac istorum superbia, qui vtinam tam à Deo sibi impositi oneris, quàm humani honoris studiosi fuissent. in munere enim inualuit profana mutatio. Aduocatus.* [a] DIV est quod desierint Pontifices concionari. [b] At fuerunt ante hæc tempora Sanctissimi Patres qui singulis Dominicis ad populum homilias declamitarunt. *De hac perfidia* (nam *fidelis, & prudens dispensator est &c.) **supra.*

a *Bell. supra.*
b *Epis. Roffens. art. 33.*
* *Luc. 12. 42.*
* *Vide suprà. cap. 20.*

CAPVT LXXXI.

Iurisdictionis potestas duplex Pontifici tribui solet, Spiritualis vna, altera Ciuilis. Spiritualis Capita varia assignantur. Primum. super Episcopos vniuersos supremum dominium.

Mutatio Prima.

ADuersarius.[a] Pontifex R. habet in omnes Pastores potestatem supremam. *Aduocatus.* [b] Quia ab illa potestate ligandi & soluendi, quæ est immediatè à Christo, est diuinæ Iurisdictionis potestas, patet omnes Episcopos, & fortè etiam Presbyteros ÆQVALIS POTESTATIS

a *Bell. tract. de Pontifice.*
b *Card. Cusanus lib. 2. de Cōcord. Eccles. cap. 13. & 14.*
Dominium nouum.

TATIS quoad Iurisdictionem esse.[e] Vsque ad tempora Constantini nemo Episcoporum in alios Iurisdictionem exercuit. *De hoc** *infra.*

Secunda est Appellationis.

Aduersarius.[d] Ad potestatem Papæ omnes veteres Patres confugiebant, potestas Papæ igitur ex appellationibus probatur. *Aduocatus.*[e] Ex Epistola Augustini ad Gloriam, & ex antiquorum Pontificum confessionibus contrarium ostenditur.[f] Non aliter Romanam sedem in dubiis consuluerunt, quàm sicut Episcopus Aurelienſis olim vniuersitatem Parisiensem. Cui tamen non erat aliqua Iurisdictione subiecta.[g] Ante Concilium Nicænum ad Romanam Ecclesiam non magnus respectus habebatur.[h] Quod Appellationis ius Concil. Africani Patres Romano Pontifici denegarunt.

Tertia in Concilijs congregandis præpotens Autoritas.

Aduersarius.[i] Est proprium Pontificis munus Concilium generale conuocare & hoc est Christi nomine congregari.[k] Sine cuius consensu Concilium non est: sed conciliabulum erroris. *atqui. Aduocatus.*[l] Per trecentos annos Concilium generale nullum fuit.[m] Et ex illo tempore quo Imperatores Christiani esse cœperant, ex illorum nutu pendere visa sunt negotia Ecclesię, atque adeò maxima Concilia ex

[e] *Marsilius Tom.2.cap.16*

**Vide nota.7*

[d] *Bell.lib.2.de Rō.Pontif. ca. 21. & li. de notis Eccles. c.10*

[e] *Cusanus quo supra cap. 17.*

Appellationis ius nouum.

[f] *Marsilius quo supra cap. 16.*

[g] *Aeneas Syluius de gest. Cōcil. Basil. de Conc. Afric.*

[h] *Lib. Cōciliorū*

[i] *Bell. lib. 1. de Concil. cap. 13.*

[k] *Canus loc. Theolog.*

Concilij congregādi ius nouū.

[l] *Bell. lib. 1. de Concil. cap. 10.*

[m] *Cusanus li. 2. Concord. Ecclesi. cap. 15.*

eorum sententia conuocabantur. vt ex * Eusebio, *Socrate, *Sozom. * Nicephoro patet. [n] Octo prima Concilia, generalia ab Imperatoribus erant collecta, & Pontifex Romanus adinstar aliorum Patriarcharum diuales sacras iussiones pro veniendo, aut mittendo ad Concilia recepit. [o] Concilium Constantiense, & Mileuitanum à nullo Romano Pontifice congregata erant, & tamen illud Martinus, hoc Cœlestinus, & Innocentius approbant. *Aduersarius.* [p] Concilium legitimum non est, in quo non præsidet Pontifex, aut alius eius nomine.

* *Lib. 3. hist. & 4.*
* *Lib. 4. in Proœm.*
* *Lib. 1. ca. 16*
* *Lib. 8. ca. 14*
n *Card. Cusanus quo supra.*
o *Canus loc. theolog. l. 5. c. 3.*
p *Bell. lib. 1. de concil. cap. 4. Ius præsidendi in Concilio nouum.*

Quarta, in Præsidendo.

Aduocatus. [q] In secundo Concilio generali non omnino interfuit Pontifex, nec per se nec per alium. [r] In octo Concilijs prioribus Papa nullus præfuit. [s] In nullis Concilijs Orientalibus interfuit. [t] In Calcedonensi ne per Legatos quidem.

q *Idem ibid. cap. 5.*
r *Card. Turrecremata lib. 3. de Eccles. ca. 11*
s *Bell. lib. 1. de Concil. cap. 19.*
t *Idem lib. 2. de Rom. Pontif. cap 17.*

Quinta, in Suffragatoribus.

Aduersarius. [u] In Concilijs soli Episcopi vocem decisiuam habent. *quando.* *Aduocat.* [x] Quid prohibet exemplum Apostolicum imitari? in Concilio Nicæno primo Athanasius PRESBYTER, vel solus argumentationes Arianorum disturbabat, & Constantiensi Synodo, vidi Presbyteros ad decisionem rerum admitti arduarum, idem obseruari in Pisano & Lateranensi nemini ambiguum est. [y] Vt soli Epis-

u *Bell. Staplet. de Conc.*
x *Card. Arelatens. vt refert Aenæas Sylu. in gest. Conc. Basil.*
In Conc. suffragijs nouitas.
y *Episc. Espensæus Comm. in Tim.*

Episcopi Iudices sint, factum est his POSTREMIS Seculis. [z] In PRÆTERITIS temporibus aliter factitatum vidimus. *Postquam verò Episcoporum calculis aliquid Decretum fuerit, ecqua autoritas id possit dissoluere?*

z Card. Turrecremata in classe huic causa propria.

Sexta, in Concilijs moderandis.

Aduersarius. [a] Pontifex est absolutè supra Concilium. [b] Qui contrarium sentiunt pugnant reuera cum primatu Pontificis. [c] Quod minimè tolerandum censuimus. *Aduocatus.* [d] Papam non esse supra Ecclesiam ex Augustino, Cypriano, & Gregorio Papa: etiam ex Ambrosio, & confessione Pontificum constat. [e] Papam esse infra Concilium, Cardinalis Cameracensis, Almain, Gerson, Nicol. Campanus, Panormitanus Cardinalis, Florentinus, & Patres in Concilio Basiliensi censuerunt. [f] Et qui Papæ autoritatem autoritati Concilii anteponeret, hæreticum esse statuerunt. [g] Posse quoque congregari Concilium contra voluntatem Papæ expressè tenet Cardinalis Turrecremata, & Syluester idem; & est vera sententia. [h] TEMPORE ANTIQVORVM Conciliorum Pontifices Conciliorum acta, tanquam diuina oracula obseruabant, & Papa Damasus negabat sui muneris esse in causis à Concilio definitis manum suam apponere. [i] Si bene reuoluantur historiæ tempora ANTIQVORVM CONCILIORVM, reperiemus Pontifices similes fuisse Conciliorum Patribus, nec præsumpsisse decreta Concilio-

a Bell. lib. 2. de Conc. cap. 17.
b *Valent. Ies. Analys. lib. 8. cap. 7.*
c Index Expurgator. pag. 165. *Nouitatum omnium monstrum nouissimum.*
d *Card. Cusanus li. 2. de cõcord. Cath. ca. 17. & 18. & 28*
e *Bell. lib. 2. de concil. cap. 14. An papa supra Concilium.*
f *Aeneas Syluius de gestis Conc. Basil.*
g *Franciscus de Vict. Relect. 4. prop. 25.*
h *Aeneas Syluius quo supr.*
i *Franc. de Vict. Relect. 4.*

rum TAM facile dispensare, sed tanquam diuina Oracula obseruare. IAM verò nec mala nostra, nec remedia ferre possumus. [k] In Act.15. Cùm magna inquisitio esset: vide quàm prudẽter Apostoli agunt, non præcipitant sententiam in rebus fidei, non satis est dicere VOLVMVS, & Mandamus. quid mirum, si in hoc Concilio fuerit Spiritus Sanctus. NOS AVTEM aliter conuenimus cùm magna pompa, pollicemur nobis quiduis licere de plenitudine potestatis. quomodo Spiritus Sanctus huiusmodi conuentus probare possit? *Præterea in condonandis peccatoribus, atqui etiam canonizandis Sanctis ius singulare sibi vendicat.*

k Iohan. Ferus com in Act. 15. Bulla põtif. vanitatem muta & nouitatem ebullit.

Septima.

Aduersarius. [l] Sufficit ad Indulgentias, & Bullas defendendas Ecclesiæ autoritas, quæ non tam constanter indulgentias prædicaret, & in Concil. Oecumenicis approbaret, nisi diuinitus sibi traditam esse huiusmodi potestatem non ignoraret. *Inertis est Poetæ (inquit Comicus) cum argumenti exitum inuenire non posiit, confugere ad Deos. tu cùm certum principium harum fraudum inscienter ignoras, aut potius callidè dißimulas, eas diuinitus traditas esse somnias, at aliquam saltem antiquitatis vmbram sectari videamini, sed ne vmbram quidem.* [m] Indulgentiarum origo eruitur ex Cypriani ętate, more apud Catholicas Ecclesias peruulgato. [n] Veteres Remissas vocarunt, quas nos Indulgẽtias, nemini igitur harũ origo possit esse incognita

l Bell. lib. 2. de Indulg. & Iubilæo cap. 10. Indulgentiarũ profana nouitas,

m Lindanus Panopl. lib. 3. cap. vlt.

n Ibid. lib. 4. cap. 37.

gnita. *Lindanus ait neminem ignorare indulgentiarum originem, Bellarminus verò neminem nō ignorare. Satis nobis eſſe debet, quod Indulgentias iſtas ignorauit vera antiquitas. Aduocatus.* [o] Quis iam mirari poteſt, quod in PRINCIPIO naſcētis Eccleſiæ, NVLLVS fuit INDVLGENTIARVM VSVS. [p] De Indulgentijs nihil habemus, nec in Scripturis, nec ex dictis antiquorum Doctorum. *Imò etiam tam noua, vt vix eam ipſa nouitas viderit.* [q] Obijci poſſit, Gratianum & Lombardum, qui ante annos 400. vixerunt, de Indulgentiis nihil meminiſſe. Reſpondeo, TVNC CVM VIXERVMT VSVS ERAT SEVERIORIS pœnitentiæ, qua POST deferueſcente, Indulgentiarum vſus increbuit. [r] ERANT CATHOLICI quidam ANTE LVTHERVM, quorum opinionem * THOMAS refert, qui Indulgentias pias fraudes eſſe duxerunt. *Veriùs eas impias & omnis impietatis matres indulgentiſſimas & planè lenocinia dicerent. De hoc mox * infra.*

Octaua.

Aduoc. [ſ] Bonifacius 8. Primus fuit qui conceſſit plenarias Indulgentias, & Iubilæum Romam viſitantibus ob reuerentiam ſedis. [t] Hic primus (*en antiquitatem!*) ann. Dom. 1300. Iubilęum ordinauit, atque hoc ſolenne repeti voluit anno quoque centeſimo. Clemens 6. ſanxiuit eū celebrari anno quinquageſimo. Sixtus Quintus eum ad vigeſimū quintum, quēque annum reduxit. [u] Bonifacius 8. primus inſtituit Iubilæū, & Indulgentiarū nundinas, primus in purgatoriū extendit indulgētias. *Quoſ*

o *Epiſ. Roffenſ. art. 18. contra Luth.*

p *Antonius 4. part. Summa. cap. 7.*

q *Greg. Valēt. Ieſ. li. de Indul. cap. 2.*

r *Greg. Valent. Ieſ. lib. 5. de Indulgent.*

* *Part. 3. qu. 25. art. 5.*

* *Infra nota 8.*

ſ *Toll. Ieſ. li. 6. Inſtruct. Sacerd. cap. 24. Iubilæi nouitas nobilis.*

t *Polyd. Virg. lib. 8. inuent. ca. 1. quam partem ſententia Cenſores Pont. in Indice expurg. expūctis reliquis approbarunt. idem quoque Platina narrat in vitis horum Pont.*

u *Agrippa de vanit. Scient. cap. 61.*

Indulgẽtia ad purgatorium extendere noua præsumptio.
x*Ibib.cap.92.*

que vero? [x]Clemens Papa in Bulla, quæ hodie Viennæ, & alibi in priuilegiorum scrinijs seruata est, præcepit Angelis de cœlo, vt animam peregrinantis Romam, & morientis, à purgatorio absolutam ad gaudia perpetua introducant: Inquiens. Nolumus vt pœna Inferni sibi aliquatenus infligatur. quam intolerabilem temeritatem (ne dicam hæresin) Schola Parisiẽsis palàm detestata est. *De hoc plura* * *infra. Ad Sanctos venio. Aduersarius.* [y] Canonizatio Sanctorum ad iudicium Pontificis pertinet. *Hac nouitas 9. est.*

* *Infr. nota* 8.
y Bell. *lib.* 1. *de Beat. Sanctor. cap.* 8.

Nona.

z *Bell. ibid.*

Aduocatus. [z] Primus Pontifex (ni fortè fallor) qui Sanctos legitur canonizasse, fuit Leo 3. ([a] Id est, anno 786.) forsan alij ante eum id fuerunt, sed hoc mihi non constat. *Ex quo tamen satis nobis constat Antiquitatis de hoc merum altúmque silentium: quamuis hæc munera omnia, quæ fraus cudit, superbia obtrudit, & stupor ipse approbat, tanta sunt, vt mortalis nullus sufficere tanto oneri poßit. Duo tamen alia restãt, quorum, alterum in Rep. Christiana incredibile, alterum intolerabile videtur. Primum est, Papã, quicquid tandem vt Papa decreuerit non posse errare. Alterum si fortè errauerit, non posse vlla autoritate iudicari aut condemnari. in priore.*

a *Costerus Ies. in Indice ante Enchirid. Canonizatio Sanctorum noua, & non necessaria facultas*

Decima.

De iuditio Papæ præiudiciũ nouum atque hæreticum.

Aduersarius, [b] Papa, vt papa, id est quoad publicam personam, hæreticus esse nequit

b *Greg. Valẽt. Ies. Analys. li.* 8. *cap.* 3.

Aduo-

Aduocatus.[c] Falsum etiamsi NOVITII Scriptores ausi sunt oppositum defendere.[d] Legimus multos Põtifices apostatâsse à fide Honorium Concilijs duobus & tribus Papam damnatum.[f] Cœlestinum & alios.[g] Quam sententiam tenuerunt Doctores Parisienses, vt Gerson, Almain, nec non Papa Adrianus sextus. *Sic viri sanctißimi, & antiquitatis studiosißimi, non Pontificij modò sed & summi Pontifices de Pontificis arbitrio iudicarunt. Quid si fortè papa hæreticus euaserit? erumpat nunc vox noua, & omnium non admiratione solum verum & execratione dignißima.*

c Catharinus comm. in Galat.2.
d Lyranus in Math.16.
e Canus loc. theolog.l.6.c.8
f Alphonsus de Castro lib.1. hæres.fol.7.
g Bell.lib 4.de Rom.pont.ca.2 § 2.Opinio.
Immunitas pestilentißima.

Vndecima.

Aduersarius:[h] Pontifex Romanus non potest ab vllo Principe seculari, siue Ecclesiastico iudicari in terris neque ab omnibus simul in Concilio congregatis. *Aduocatus*,[i] * In Act. 11. Cur cum Incircumcisis comedisti? Petrus respondebat, & omnia narrabat: possit igitur Ecclesia à Ministris non modò exigere rationem, sed etiam deponere, & repudiare possit: impij autem nostri Pontifices, quasi Domini sint non Ministri, ab Ecclesia quidem argui, & in ordinem cogi nolunt. *Exemplis antiquis antiquitas illustratur.*[k] Celebratum erat Concilium Synussianum in causa Pontificis * Marcellini, ad eum deponendum, si hæreticus inueniretur[l] Ecclesia Romana ex suspicione hæreseos * Liberio Pontifici Pontificatum abrogabat, Constantinopolitana Synodus Sexta, item Septima deposuit Julium. *De huius*

h Bell.lib.2.de Rom.Pontif. cap.26.
i Iohannes Ferus in hunc locum.
*Act.11.5.
k Bell.lib 1.de Conc.cap.9. §. 4.Causa.
*Anno Christi 295.
l Bell.lib.4. de Rom. Pont.ca. 9.§.Post biennium.
*Anno Dom. 354.

*Nota 7. *æquitate & necessitate* infra plenius.*

Caput LXXXII.

Quæstio quinta de Iurisdictione eius Ciuili: planè nouum esse spiritualis cum Ciuili coniugium.

a Bell. lib. 5. de Rom. Pont. cap. 9.

b Ibid. §. Denique.

c Epist. Espensæus in 1. Tim. digress. lib. 2. cap. 9.

ADuersarius.[a] Nō pugnat cum verbo Dei, vt vnus homo sit Princeps Ecclesiasticus, & Politicus simul: possit vnus homo regere Episcopatum & principatum.[b] Etsi absolutè fortè præstaret, Pontifices tractare solùm spiritualia, Reges temporalia, tamen, propter malitiam temporis experientia clamat vtiliter temporales aliquos principatus Pontifici esse donatos. *His verbis non obscurè fateris potestatis spiritualis & ciuilis consortium à pristina, & absoluta integritate sua plurimum deflexisse: at* vtiliter, *inquis.* vt experientia docet. *Experiētia Stultorum magistra prudens appellatur, hanc nos minimè aspernabimur. Aduocatus.*[c] NOS (PROH DOLOR!) ex Pacificis in litigiosos DEGENERAVIMVS, eáque est HODIERNA Ecclesiæ praxis, vt quæri SERIO soleat, Theologúsne, an Canonista sit ad Episcopum aptior. &c. Dicunt quidam PRISCIS quidem Episcopis magis Theologiam cōuenisse, cuius gladio Catholicis contra hæreticos procedere opus sit. HODIE VERO CONTRA, Iurisperitiam magis congruere, quia plures accidunt quæstiones ad ius, quàm ad fidem spectantes. SED longè aberrant, quia Episcopi nō minus

minus hodie, quàm anteà, prædicare tenentur, qui nõ MINVS NVNC, QVAM TVNC in consecratione prædicandi officium imponitur, prædicationis autem materia est diuina Scriptura, hanc igitur docere magis tenetur quàm Canones, quos non immediatè Dominus, sed Sancti Dei homines ediderunt.[d] MVLTA (*ô tempora, ô mores!*) quidem TEMPVS secum affert, & immutat; vtinam in melius.[e] Quam non expediat homines Episcopos Cancellariatu fungi? *Quò facit illa similitudo.* [f] Si cætera membra corporis ad multa officia conueniant, vt lingua ad gustum, & loquutionem; OCVLVS tamen VNICVM OFFICIVM habet. [g] Regimen animarum est ars artiũ: ergo NON possit VNVS & idẽ VTRVMQVE MVNVS implere, administrandi secularem, & Ecclesiasticam POTESTATEM. *Pugnat itáque cum verbo Dei Pontificum mos inueteratus.* (*de quo* * *supra*) *sed in hac quæstione illud,* Quatenus, *etiam atque etiam explorandum est.* [h] Tempore Augustini (vt * ipse docet) Episcopi litibus Christianorum vacare solebant: non ita tamen litibus vacabant discernendis; vt interim à prædicatione, & Episcopi munere vacarent. Quod NVNC Episcopi causis incumbunt ciuilibus, CONSVETVDINE Ecclesiæ introductum est: (*addit, vtinam verè omnino!*) vt peccata cauerentur. *Ex his patet, vt temporum ita sæpe morum mutationem inualuisse.*

d *Ibid. cap.10.*

e *Ibid. cap.11.*

f *Peraldus Episc. Tom.2. tract. de* Auaritia.

g *Frãciscus de Vict. Relect.1. qu.1.*

* *Supra.*

h *Salmeron les. tract.18. in Parab. Hominis diuitis Luc.16. num.1.*

* *Lib. de oper. Monach. cap.29. Tom.3.*

Capvt LXXXIII.

Quæstio sexta, de Ciuili Pontificis Dominio. Cuius quæstionis tria sunt membra. Primum. An Iurisdictionem habeat in vniuersum orbem terrarum.

Aduersarius. a Clementi Octauo Pontifici Opt. Maximo. Franciscus Bozius. &c.

a *Bozius in Epist. nuncup. ante lib. de Temp.* Eccles. *Monarch.*

DIcendum est, Petrum Christi vices suscepisse, non solùm in Sacerdotio, sed etiam in regno, (Beatissime Pontifex) cui operæpretiũ est, vt hæc dicantur, tanquam Supremo Pastori totius Ecclesiæ: cuius honoris gratia hi libri conscripti sunt. *Operæ inquis, pretium erit. erit, ne dubites (mi Bozi) tibi, præsertim iam Pontifici Monarchiam promittenti: non enim tibi viam magis facilem ad Cardinalatum, aut compendiariam munire potuisti, age verò & Spartam quam nactus es, orna.* b Etiã Ethnici, quoad temporalia, Ecclesiæ, adeóque eius Pastori vniuersali, Romano Pontifici subijciuntur, vt docent Innocentius, Ioh. Andreas, Hostiensis, Syluester, S. Antonius, & cæteri Doctores Canonistæ; eósque puniri posse affirmant, si delinquunt contra lumen rationis, non quidem pœna spirituali, sed tamen corporali & pecuniaria. *In hac quæstione hic Bozius libros quinque consumpsit, in quibus, ab initio vsque ad finem, inuenies solum vnũ misellũ argumentũ, à fine desumptũ, quod tamen verbis sanè locupletissimis persequitur. at hos multos sophistas duo doctissimi Theologi testimoniis suis iugulãt. Aduocat.*

b *Ibid.*

Hoc

Hoc quod isti dicunt, ego puto MERVM esse COMMENTVM, in assentationē Pōtificum. Quod Cordatiores sentiunt esse ludibrio dignum. *Inter Cordatiores istos iure Bellarminum ponimus. quia.* [c] Tria probabimus: primum, Papam NON esse Dominum totius orbis terrarum*: quia de Infidelibus dicit Apostolus, [*Quid ad me de his, qui foris sunt, iudicare?]

c *Franciscus de vict. Relect. 1. §. 6. Prop. 2.*
c *Bell. lib. 5. de Rom. Pont. cap. 2.*
* *1. Cor. 5.*

Secundum *Membrum*, An *Pontifex sit monarcha orbis Christiani.*

Aduersarius. [d] Affirmant hoc Aluarez, Hostiensis, Syluester, & alij multi. *Ex multis, Bozium, à Bellarmino prætermissum esse, miror: præsertim cùm hic iam Romæ viguit, & in quinque suis libris recens editis, non tam multum, quàm multa, de hoc argumento: hoc vnum agiens strenuè, scripsit.* [e] Pontificem esse caput totius Ecclesiæ, & potestatem habere circa omnia temporalia, quæ cadunt in vsum humanum, ostendam ex Patribus, Theologis, Canonistis. *Aduocatus.* [f] Papam NON esse Dominum totius orbis Christiani, probatur: primum quia si res ita se haberet, & quidem iure diuino, vt volunt, deberet id constare, ex Scripturis, aut certè ex Apostolorum traditione; ex istis (*en nostros Aduersarios aduersarius noster suos habet*) Aduersarij testimonia multa proferunt.

d *Bell. quo sup.*
e *Bozius quo supra.*
f *Bell. quo sup. cap. 3.*

Cap.

CAPVT LXXIIII.

Tertium Membrum. An habeat Potestatem temporalem vel indirectè.

a *Bell.lib.5 de Rom. Pont.ca. 1.& 6.*

ADuersarius. [a] Altera ſententia in altero extremo poſita eſt, Pōtificem non habere poteſtatem aliquam temporalem iure diuino; nec poſſe vllo modo imperare (*temporaliter*) Principibus ſecularibus, nedū eos regno & principatu priuare; etiamſi illi priuari alioqui mereantur. non habet ſummam hanc poteſtatem directè, ſed tamen indirectè in ordine ad bonum ſpirituale. hoc modo poteſt Reges deponere, Regna transferre, & vni auferre, alteri conferre, tanquam ſummus Pontifex ſpiritualis. *Hac eſt hodierna Ieſuitarum omnium nouiſſima & peſtilentiſſima defenſio. Aduocatus.* [b] Chriſtus NVNQVAM hanc poteſtatem Petro delegabat, vt traderet Gentem in Gentem. [PONE GLADIVM N VAGINAM.] Chriſtus Petro pręcipit. [c] A Chriſto paſſo per interuallum ducentorum annorum NVSQVAM legitur Chriſtianos contra Imperatores, iam ſæuientes in eos, & plurimos necantes, contra rempublicam quicquam fuiſſe molitos. *Aduerſarius.* [d] Id fuerat quia deerant vires temporales Chriſtianis. *Minimè verò. Aduocatus.* [e] Etiam cùm Chriſtiani Patres viribus & numero fuerūt, imò in hoc religionē ſuam anteferri alijs omnibus, ſéque ab eo Chriſtianos dixerūt appellari, cuius ſit hoc pijſſimum dogma, vt MAGISTRATIBVS PAREANT.

b *Libellus Collegij VVitebich. in Reſp. ad Ord. Ieſuit. Patronum generoſum pag. 15.*
c *Toloſanus li. 26. de rep. cap. 7. § 10.*
d *Bell. li. 5 Rō. pont. cap. 7. §. Quod ſi*
e *Toloſanus quo iam ſupr.*

REANT.[f] Apoſtolus docet credentes omnes mundi poteſtatibus debere eſſe ſubiectos: ſed Turbulenti quidam, mota inter regnum & Sacerdotium controuerſiâ, mirum eſt, quot, quantáſque turbas dederint. Tot, ANTE hanc Camerinam annorum centurijs Chryſoſtomus nihil tale vnquam futurum ſuſpicans ex Apoſtolo.[Omnis anima poteſtatibus ſubdita ſit]omnis,inquit,ſiue Apoſtolus,ſiue Propheta, ſiue Euangeliſta, ſiue Epiſcopus SVBDITVS ſit.Sequuntur Chryſoſtomũ, Theod. Oecum. Theophylact. & qui non Græci? idem * Gregorius magnus ingenuè agnoſcebat. Imperatoribus, inquit, conceſſum eſſe SACERDOTIBVS DOMINARI. Et * Bernardus idem colligit.Si OMNIS anima(*inquit*) tum veſtra, quis vos excipit ex vniuerſitate? ſi quis tentat excipere, tentat decipere. [g]Pontifices ipſi in ſuis decretis fatentur ſe Imperatoribus ſubiectos eſſe.*Hæc omnia de Epiſcopis veſtris veſter Epiſcopus liberè & conſtanter docuit.* [h] Gregorius 7. Pontifex, cui nomen erat Hildebrandus, exemplo ſuo NOVO, & omnis bibliothecæ veteris inuento nouello ſchiſmate regnum,&ſacerdotium ſcindens, * primus Sacerdotalem lancem contra Imperij diadema eleuans, ſe ſuóque exemplo Pontifices alios contra Principes, & excommunicatos,gladio accinxit; bellóque,quaſi hæreditario, inſurrexit, vt iuxta Prophetam. [* Dentibus mordentes pacem prædicarent,] Vtinã Petrũ in feriendo imitari, Petrũ in RECONDENDO GLADIO imitarẽtur.[i]Lego,

f *Epiſc. Eſpenſaus Cõ.in Titum 3. digreſſ.* 10.

* *Epiſt.* 42.

* *Ad Arbiepiſcopum. Senoſenſem.*

g *Gratianus diſt.63.can. in* Synod.*& can.* Si competenter.

h *Eſpenſaus com.in Tim.li.* 2.*digreſſ. &* *pag.*275.

* *Anno Dom.* 1013.

* *Mich.*2.

i *Otto Frigenſ. Chron.lib.* 6.*cap.*35. *vt refert Toloſſanus lib.*26.*de Rep.cap.*5.

& relego Regum, & Imperatorum res gestas, & NVSQVAM inuenio quenquam eorum, * ANTE HVNC Henricum Imperatorem, quem Hildebrandus deposuit, à summo Pontifice regno priuatum.[k] Angliæ Rex Henricus 8. minis & fulminibus Clementis 7. factus irritatior, ad VETVS illius regni exemplum, vt regnum à iure Pontificis Rom. assereret, & vtriusque status supremam potestatem sibi vendicaret. *Aduersarius.*[l] Ratio hæc esse potest: non licet Christianis tolerare regem Infidelem, aut hæreticum, aut conantem Catholicos ad suam falsam religionem pertrahere. *Possum ego hanc proditionis laruam argumentis firmissimis vultu vestro detrahere, si esset hoc in loco de huius rei æquitate, & non tantùm de antiquitate, disputandum. in præsentia satis erit clauum vestrum vestro clauo depellere, demus igitur hanc, quam finxistis, veram esse rationem.*[m] Quid si ipse Pontifex Romanus leges, canones, iura Regum negligat? *Responde.* Respondeo, Pontificem à nullo nisi à Deo iudicari posse. *Aut concessit mortalibus Deus potestatem se ex omni tyrannide redimendi, aut non: si hoc, cur Regem inuaditis? sin illud, cur Papam defenditis? aut igitur impii Pontificis tyrannis tollenda est, aut impii Principis toleranda. Quanquam à Principibus piis Pontifices impios deponi, non autem à Pontificibus piis Principes impios deponi iure posse, ex omnis Antiquitatis confessione liquidissima constare possit: Primum, paulò post Nota septima, secundum etiam octaua demonstrat.*

Hic,

* *Id est ante ann. 1013.*

k *Courinus Nucerius de morte Tho. Mori Episc. Roffens.*

l *Bell. lib. 5. de Rom pont. ca. 7. §. Tertia ratio.*

m *Azorius Ie. Instit. lib. 5 ca. 14.*

Dilemma.

Hic, quandoquidem de antiquitate disseritur, proferam pro Principum priuilegio, duplex Antiquitatis patrocinium. Patronus. * Cum Nicomediæ proponeretur edictum Maximiliani, & Diocletiani crudele contra Christianos, vt Scripturæ comburerentur, & eorum delubra solo æquarentur, ac Christiani cruciarentur: vnus Christianus, huius rei indignitate motus, ausus est edictum discerpere, in quem cùm extremo supplicio fuisset animaduersum, tamen reliqui Christiani eum IVRE CÆSVM esse pronunciarunt. *Qualem illi viri post hominum memoriam Christianißimi, licet bonâ (quod dicitur) conscientiâ, Tyrannorum iura violantem, læsa maiestatis reum meritò damnarunt: tales (proh!) multos non modò dilacerantes Principum chartas, sed eorum corpora & corda dilaniantes iam vestri Pontifices vt legitimos martyres Sanctorum canone, quasi cœlesti ciuitate, donarunt. Hoc quidem exemplum illustre admodum est, sed quod sequitur longè appositißimum ex Ambrosio.* * Iuliano Imperatori SERVIEBANT milites CHRISTIANI: quando dicebat ducite ACIEM contra illam gentem, obtemperabant, sed cùm iubebat IDOLA colere, NON agnoscebant autoritatem. *Antiqui Christiani cum Imperatore Apostata nequißimo arma sumpserunt: nostri Neocatholici subditis, ad Principes confodiendos arma porrigunt, & necem Regibus, quam manibus aliorum non possunt, sæpè suis machinari conantur.*

* *Eusebius li. 7. hist. c. 6.*

* *Ambrosius com. in Psalm. 124.*

Capvt LXXXV.

Quæstio 7. de reliquis Ecclesiæ Pontificiæ membris, tam secularibus, quàm Regularibus in priore genere nouitas.

1. in voto Cœlibatus.

* *De his 5. c. 73.*

A *Duersarius.* * Cœlibatus Sacerdotalis ex traditione antiquissima manauit. *Aduocatus.* Non est ex iure diuino. Cuius consuetudo contraria diu post Apostolos obtinuit. Centenariis multis. vt in exemplo priscæ Ecclesiæ. Exempla prisca multa ostendunt.

Secunda in iure Electionis.

a *Bell. lib. 1. de Clericis c. 7. §. At inquit. Populi ius in eligendis episcopis.*

b *Idem ibid. c. 9. §. Tertius modus.*

Aduersarius. [a] Contendit Caluinus ius eligendi Episcopum partim ad populum pertinere, in qua electione, si quæ sunt incommoda, cur veteres (inquit) patiebantur ? Respondeo. Hæc ratio eligendi Episcopum per suffragia populi paulatim irrepsit, Apostolicis temporibus insciente populo eligebantur. *Quod quam non verisimile sit, patet: quia. Aduocatus.* [b] Vt Clerus, & Populus Episcopum eligeret, hic modus fuit in vsu tempore Chrysostomi, Ambrosij, Augustini, Leonis, Gregorij.

Tertia in munere Diaconatus.

c *Bell. lib. 1. de Clericis c. 13. §. 6. Ordo idem habet Collegium, Munus Diaconatus.*

Aduersarius. [c] Diaconos oblationibus colligendis, & opibus Ecclesiæ administrandis præpo-

præpositos fuisse inter Catholicos, & Protestantes constat: Sed præter hoc officium Diaconorum, erat officium Sacerdoti sacrificanti assistere, & ministrare, & populo distribuere eucharistiam, quod munus Protestantes non agnoscunt. [d] Tota antiquitas probat principale officium Diaconorum fuisse consumptum circa altare. *Aduocatus.* [e] Diaconi non fuerunt Ministri sacri altaris. *At huic Cardinali fortè obest tota Antiquitas.* [f] Ego quidem rem diligentius perscrutatus inuenio omnes ferè Græcos PATRES pro Caietano facere. Apostoli Diaconos creabant, NON iuxta gradum, qui NVNC est in Ecclesia, sed διακόνους, id est, Ministros qui bona distribuerunt viduis, simul & Orphanis, ea quæ ad alimentum reposita erant, latini Patres autem putant Diaconorum munus esse inseruire altari. *Quid ni Græcis, id est antiquioribus, assentiamur? cùm præsertim isti sacris Scripturis, id est ipsi antiquitati apertè suffragati sunt? quarta.* [g] Ad minores ordines quod attinet, qui olim quinque se ordine consequentes memorare consueuerunt, hi sanè PRÆSENTE TEMPESTATE, neglecta omni disciplina, & politia Ecclesiastica, prorsus confusi sunt, & eorum officia propemodum cessarunt. *Hæc in re, licet non magni momenti, tamen magna est nouitas.*

d *Colleg. Anglo-Rhem. annot. in Act. 6.3.*
e *Caietanus com. in Act. 6.*
f *Sixtus Senens. Bibl. lib. 6. annot. 225.*
g *Cassander lib. Consult. art. 14. Minorum ordinum*

Caput LXXXVI.

De Regularibus.

Aduersarius. [a] Nunc de Religiosis: Religio est status hominis ad perfectionem Christia-

a *Bell. lib. 2. de Monachis c. 2. in princ.*

nam per paupertatis, continentiæ, & obedientiæ vota tendentium.[b] Monachi dicuntur, quorum duo sunt genera, Eremitæ, & cœnobitæ. [c] Protestantes de horum origine tria docent: Primum, Religiones incepisse demum 4. seculo, id est, post annum Christi 300. primósque Autores fuisse Antonium, & Macharium, & similes. Secundum, Eremitas alios casu factos, propter persecutiones. Tertium fuisse apud veteres, quarti & quinti seculi aliquos Monachos, sed eos qui nunc sunt nihil cum ijs cõmune habere: ideóque Monachatũ, vt nunc est, rem esse nouam. [d] Dicunt tempore Augustini Monasteria fuisse libera collegia, non astricta vllis votis obedientiæ, continentię, paupertatis. *Duo hoc in loco expedienda sunt: primum ordinem Monasticum vera antiquitate carere. Secundum ipsos Monachos, quos antiquitas probauit, à Põtificijs Monachis, vt seculis, ita regulis & moribus dissentire. Primum Aduoc.* [e] Sunt adhuc in Ecclesia diuersarum Sectarum populi, MONACHI, & fratres Anachoritæ, quibus vetus lex omnino caruit. caruit etiã Ecclesia, eo tempore quo fuit optima, nec tot ceremoniarum ritibus implicita. [f] Antonius verè princeps Eremitarum fuit, quippe qui, nec ab alio didicit, & ipse docuit omnes: & Athanasius docet ante Antonium non fuisse Eremitas. Qui floruit initio QVARTI seculi. [g] Quidam altius repetentes, Eliam, & Ioannem Baptistam eius rei autores faciunt: sed vt is plusquam Propheta, ita ille plusquam Monachus censeri debet: alij Antonio assignant, alij cuidam Paulo The-

b *Ibid. c. 3. §.* Quod autẽ.

c *Ibid. c. 5. in princip.*

d *Ibid. c. 20 §.* Philippus.

e *Cornel. Agrippa de Vanit. Scient. c. 62.*

Eremitarum ortus non verè antiquus.

f *Bell. quo iam* 3. *c. 5. §* Veniamus. *&* §. Nunc quod.

g *Polyd. Virg. lib. 7. Inuent. c. 1.*

lo Thebæo. ſed Antonio huius rei initium iure optimo acceptum referri debet, qui, etſi nō ante omnes fuit, primus tamen Monachorum dogma inſtituit: is vixit anno ſalutis humanæ 361. *nec caret hic ordo periculo inconſtantiæ:* * Dæmon meridianus eſt, quoties(verbi cauſa) maioris boni imaginē tentans ad malū, bene proficiſcētibus in cœnobiis inuidens obtentu quaſi maioris puritatis, EREMVM petere perſuaſit: & cognouerunt miſeri tandē quā verus ſit ſermo, quem fruſtra legerant: VÆ SOLI. Eccleſ. 4. quoniam ſi ceciderit, non habet Subleuantem) *Deinde.* [h] Si Abbates, qui tamen ordines NON erant, à Chriſto inſtituti. &c. *Vota Monaſtica quàm non neceſſaria fuerint* * *ſupra diximus: nūc eorum originis rationem rimemur.* [i] Vota tria Monaſtica OLIM non valebant. [k] Baſilius circiter annum Domini 385. primus omnium Monachos nouis legibus obligauit, vt vouerent, multæ familiæ quæ Hieronymi, Auguſtini, Benedicti, & quorumlibet diuorum regulas(ſicut perhibent) profitentur, quas tamen tantum abſuit vt ipſi inſtituiſſent, vt etiam ne tale quidquam vnquam cogitaſſent futurū. *Aduerſarius.* [l] Dicunt Proteſtantes prætereà Monaſteria fuiſſe ſcholas ſacrarum literarum, & aliarum diſciplinarum, at Baſilius, Hieronymus, Auguſtinus, aliique veteres, dum deſcribunt inſtituta Monachorum, meminerunt orationis, ieiunij, pſalmodię, de ſcholis literarum ne verbum quidem. Cùm ergo dicunt olim pios homines, qui Monachi fiebant, nihil aliud intendiſſe quàm vt ſe per diſciplinam Monaſticam ad Eccleſiæ

* *Bernard. in Cant. ſerm. 33.*

Abbates.
h *Card. Arelatenſ. vt refert Aenaus Syl. de geſtis Conc. Baſil.*
* *Supra c. 48.*
i *Eraſmus vt patet Ind. Expurg. par 49.*
k *Polyd. [illegible] lib. 7. [illegible] c. 2.*

l *Monachiſmus Pontificius nouus.*

gubernationem præpararent, est mendacium contumeliosissimum in omnes sanctos, qui ex Monasterijs inuiti ad Episcopatus eligebantur. *Quamuis de Monachis ijs, qui tempore persequutionis in Cryptis, & desertis sese abdiderunt verum sit, quod* [m] Monachorum cœtus initio ex illiteratis tantùm ferè constabat. *At postquam pax Christianis affulsisset. Aduocatus.* [n] Mox cœperunt studia non solùm diuinarum literarum, sed etiam liberalium artium exerceri, sic vt ibi Adolescentes in liberalibus artibus, & potissimùm pietatis studijs imbuerentur: ac tandem ex ijs Ecclesiæ MINISTRI, & PASTORES assumerentur. Ita de Gelasio 2. legimus eum in Monasterio institutum fuisse: & Seuerus in vita Martini testatur ex eius Monasterio EPISCOPOS & SACERDOTES accitos fuisse, & PELAGIVS Pontifex optat, vt qui in monasterijs nutriuntur, vt prouecta ætate, & vita probata AD SACERDOTIVM valeant promoueri. [o] Erant OLIM cœnobia, COLLEGIA, & *ἀσκητήρια*, Id est, exercitationes in quibus orationi lectio, lectioni succedebat oratio, vt est apud Hieronymum, ac proinde EPISCOPORVM SEMINARIA vindicauimus Monachismum VETEREM ab imperitiæ nota, quem vtinam propiùs sequatur RECENTIOR: vix nunc vicesimum quodque cœnobium literatorium inuenies, hodierno tempore malunt hæc euersa penitus quàm ad ORIGINEM reuersa. [p] Hos enim, qui ventri obedientes sunt, animalium loco nu-

[m] *Cassander lib. Consult. art. 25.*

[n] *Ibid.*

[o] *Episc. Essensaus Plen. in Tom. digress. lib. 3. c. 12.*

[p] *Ibid. ad finem capitis.*

co numeremus an hominum? Imò quosdam ne animalium quidem, sed mortuorum, viuit enim qui se vtitur, & multis vsui est, qui verò latitant, & torpent, sic in cellula sunt, quomodo in conditiuo, otium enim sine literis, mors est, &, viui hominis sepultura. [q] Oportebat Ioannem antequam ad populum docendum accederet, vt ipse sese in solitudine, veluti in monasterio doceret. Notum enim est illud apud Augustinum prouerbium, qui non est bonus MONACHVS, non erit bonus CLERICVS. [r] Tempore Hilarionis, & Basilij nullo adhuc certo viuendi ritu Monachi vtebantur, sed ID TEMPORIS vitæ genus simplex, ac LIBERVM erat, & istis ceremonijs minimè obstrictum, quas hodiè Monachi obseruant, nullum votorum vinculum, ita vt si quem huiusmodi instituti pœnituisset, etiam potestas esset ad pristinam redeundi viam, non absque tamen inconstantiæ nota. Quod si deinceps per NOVAS hominum leges inuiolatum permanere licuisset: longè sanctissimos omni tempore Monachos habuissemus. In principio, Monachi precibus, vigilijs, ieiunijs, LITERARVM studijs dediti fuerunt. *Quare verò hoc in Sanctos contumeliosum videri posit? Aduersarius.* [s] Qui constat eos omnes inuitos ex Monachis Episcopos factos, vehementer episcopatum fugisse, vt perpetuò in Monasterio viuerent. *Augustinus, Chrysostomus, Basilius, qui singuli tamen Episcopi fuerunt, Primus Hipponensis, secundus Constantinopolitanus, Cæsariensis tertius, sed fac illos tam vehementer episcopatum*

[q] *Maldonat. Ies. comm. in Math. 3. 3.*

[r] *Polyd. Virg. quo supra.*

[s] *Bell. quo 2.*

refugiſſe, quam tu Cardinalatum (ordinem extra ordinem ab hominibus recens inuentum) ardenter expetiuiſti. Illorum, quod alios ſibi proponendos cenſuerint, modeſtiam, quod nulla fraude ad tantum honorem obrepſerint, probitatem laudamus, ita tamen ne fidem eorum & induſtriam obliuiſcamur. Hanc quâ in Monaſteriis (omni genere literarum excultiſsimi) ad verbi miniſterium ſuſcipiendum habiles, alteram qua ad illud obeundum faciles, & conſtantes euaſerint, tam in diſcendo Conchæ, quàm in docendo Canales, nam oblatum ſibi à Chriſto talentum non accepiſſe, obſtinati, & impudentis animi fuiſſet, acceptum non in vſuram Domini expoſuiſſe perfidi, & impotentis: quo nihil aut in Sanctos magis contumelioſum aut Chriſto iniurioſum, aut Eccleſiæ denique pernicioſum eſſe poßit, probo. Aduocatus.

t Peraldus Episc. ſum. Virt. c. 12.

[t]Qui Prædicatoris officio idonei eſſe poſſunt, & eligunt ſibi ſolum viuere, licet bona intentione faciunt, vt ſcilicet cum puriori conſcientia Deo ſeruiant: tamen multum timendum videtur, eo quod ſeruus is, qui talentum abſcondidit in Sudario, vocatur à Domino Seruus nequam: &, vt Gregorius dicit, qui ſcientia, & virtute præditi, ſeceſſum ſpeculationis appetunt, tot animarum rei ſunt, quot animabus prædicando prodeſſe potuerunt.

u Salmeron Ieſ. tract. 7. in parab. Seminis iacti, &c. Marc. 4.

[u] Frumentum periclitatur, dum foſſis ſubterraneis abſconditur, quod Dæmones præſtare ſolent, dum perfectis hominibus perſuadent, vt in Eremum, aut quendam ſecretum locum ſe abdant: vt populum verbo Dei, aut vitæ exemplo non paſcant, *Huius Ieſuitæ teſtimonio*

nio tam liquido contenti esse poßimus. Quin etiam cœlibatus lex vestra dignißimos ab hoc munere deterret. x Thomas Morus ad pietatem totum animum appulit, vigiliis, ieiuniis, precationibus Sacerdotum meditans, neque quicquam obstabat, quo minus sese huic vitæ generi addiceret, NISI quod vxoris desiderium non possit excutere: MALVIT itaque esse maritus castus, quàm Sacerdos impurus. y Quàm longè Monachatus HODIE à prima sua origine DEGENERAVIT, & quantis abusibus contaminatus, & deformatus sit, satis per se manifestum. nam paulatim religio vera, & solida, in superstitionem & inanem speciem religionis conuersa est, & accrescentibus opibus decreuit pietas, & in eius locum laruæ ceremoniarum successerunt, in quibus, veræ pietatis operibus neglectis, summa totius religionis constituta sit. Si Monachatus in eâ forma perstitisset, quæ describitur ab Athanasio, & Patribus, nunquam tam graues reprehensiones incurrisset. Manent adhuc vestigia communis, & Canonicæ vitæ, sed in ædificiis ac nominibus tantum. Alij absurdo & monstroso nomine Canonici Seculares dicuntur, hoc est, regulares irregulares dici cœperunt: quare haud iniuria Albertus Cranzius, Canonicum Secularem vocat MONSTRVM SINE EXEMPLO, regularem SINE REGVLA, Canonicum SINE CANONE. z Sunt quos vel desperatio, vel certè magna animi anxietas, ex regibus,

x *Erasmus de Thoma Mori vita.*

y *Cassander lib. Consult. art. 25.*

Monachatus hodiernus tam nouus quàm nequam.

z *Episc. Esparsaus quo sup.*

Cæſaribus, nedum ex Epiſcopis Monachos effecit. Duo olim Monachiſmum glorioſum reddiderunt, vitæ meritum, & ERVDITIO SCRIPTVRARVM: Verum Monachomaſtix Monacho imperitiorem prouerbialiter dixit, vtinam hoc in loco vanus, & mentitus. Nec ſcio qua ratione iſti Monachi, qui vulgo mendicantes vocitantur, qui ſolum precarium quæſtum faciunt, vnde ſeſe ſuſtinent, debeant ſemper in mendicando HÆRERE, quando ſatis conſtat APOSTOLOS NON ocioſos expectaſſe ab aliis victum. Monachi in Ægypto, teſte Chryſoſtomo, exercuerunt ſe manibus operando. [a] Concionator celebris Franciſcani inſtituti, hac noſtrâ ætate ſcriptum reliquit: hoc inquit, cauendum eſt ne ponatur iuſtitia, id eſt, ſalus in huiuſmodi obſeruationibus, id eſt, ne quis putet ſe promereri iuſtitiam, & remiſſionem peccatorum. *Cui accedit alia noua ſuperſtitio à nobis explodenda.* [b] Sic deuotioni vacandum eſt, vt quæ ſunt officij non negligas, vt qui filios habet educat, atque proſpiciat, nec omnia in templis extruendis inſumat, hoc voluntatis eſt, illud neceſſitatis: hoc Conſilij, illud præcepti: hoc eſt fundamentum vitæ, ne opera iuſtitiæ, propter ea quæ ſunt gratiæ, omittamus. Sic Scriptura: melior eſt obedientia, quàm victima: illud officium vocat, ad quod præceptis obligati ſumus, hoc victimam, quicquid ex deuotione, & voluntate proficiſcitur: ſed homines plerumque in contrariam ſententiam PRÆCIPITES ſunt, vt quæ ipſi excogitarunt, quęque proprio animi motu aſſumunt magis

a *Caſſander lib. Conſult. art. 25.*

b *Granatenſ. de Communione. part. 4. c. 9. Regula ad cauendam ſuperſtitionem apprimè neceſſaria.*

magis curent, quàm quæ sunt illis imposita. Dominus Luc. 9. sic præcipit: Tolle crucem TVAM. at multæ coniugatæ omittentes curam domus suæ, obsequium, quod viris suis debent (quæ est cura ipsorum) abiiciunt, & suscipiunt monialium crucem. *Dum igitur horum ordinem quærimus, ordo Monachorum nouus, Anachoritarum seu Eremitarum nouus, Abbatum nouus, Canonicorum omnium nouus esse deprehenditur, dum institutum, examinamus, quantum ocij domicilia à literarum gymnasiis, quantum à votorum laqueis libertas Christiana: quantum in Ministro Dei fides à perfidia. 4. quantum à pietate superstitio. 5. quantum à merito gratia. quantum denique voluntatis humanæ consilium à præcepto diuino, tantum hac monastica nouitas ab illa Antiquitate, deflexit.*

e *Stella in Luc. 9.*
Errones superstitiosi.

Caput LXXXVII.

Quæstio Octaua, instituitur de iis quæ ad externum Dei cultum propius spectare videntur: vtpote de Sanctis beatis, per quos, *de Sanctis miseris in Purgatorio* pro quibus *de Imaginibus* coram quibus, *de Ceremoniis* cum quibus *Deus inuocare & colere, soletis.*

Prima.

Aduersarius. [a] Inuocationem Sanctorũ defunctorũ vniuersa antiquitas docuit. *Aduo*

a *Bell. lib. 3. de Eccl. triumph.*

b Bell.ibid.ca.6.
c Ecchiui Enchirid. sub finem loci de Venerat.Sanctorum.
Inuocat.Sanctorum.
*Supr.c.38.

catus. [b] Sanctos veteris Testamenti inuocare Populus non solebat. [c] Nec hoc licuit in primordio Ecclesiæ in nouo TESTAMENTO, ne Gentiles recens conuersi, se iterum ad Idololatriam induci paterentur. *De hoc * supra.*

Secunda, Pro quibus.

d Bell.lib.2.de Purgatorio.
e Ibid.l.2.c.15.
f Ibid.li.1.c.11
g Lib.1 c.6.
h Lindanus panopl. lib. 4. pag.314.
i Episc Roff. art.18. aduersus Lutherum.
Purgatorium antiquitas ignorauit.

Aduersarius. [d] Orationem pro defunctis omnis antiquitas probauit. [e] Suffragia viuorum prosunt defunctis, qui sunt in purgatorio. [f] Confessio autem Purgatorij ad fidem Catholicam pertinet. [g] Purgatorium esse Patres Græci, & Latini asseruerunt. [h] Purgatorium esse, veteres Patres vno ore statuunt. *Aduocatus.* [i] Legat qui velit Græcorum Patrum commentarios, & NVLLAM, quantum opinor, aut rarissimam Purgatorij mentionem inueniet: sed neque Latini simul omnes huius rei veritatem conceperunt, neque tam necessaria fuit PRIMITIVÆ Ecclesiæ Purgatorij fides, *(addit)* atque nunc est: ex qua pendet omnis Indulgentiarum existimatio, his enim, si nullum fuerit Purgatoriũ, nihil indigebimus. Contemplantes igitur ALIQVANDIV Purgatorium INCOGNITVM fuisse, deinde quibusdam pedetentim, partim ex reuelationibus, partim ex Scripturis creditum fuisse, & tam SERO cognitum, & receptum Ecclesiæ vniuersæ. Quis, &c. *Tu aliud quæris, ego verò, Quis tam excors est, qui Confessionem Purgatorij ad finem Catholicam pertinere, possit credere? cum præsertim.*

k Cassander lib.Consult.in art.de Missa.

[k] Vsque ad hodiernum diem N V N Q V AM in Ecclesia statu-

tum fuit, quomodo nostræ preces defunctorum animis prodesse possint: sed fuisse MERVM testimonium charitatis nostræ erga Defunctos, & articuli immortalitatis animæ, & corporum resurrectionis futuræ. *Huius luculentum testimonium esse possit illud Augustini orantis pro Matre sua Monacha defuncta:* * Credo quod IAM feceris quæ rogo, sed voluntaria oris mei approba Domine. *Magis affectionis, quàm rationis oratio.*

* *Confess. l. 9. cap. 13.*

Tertia. coram quibus.

Aduersarius. [l] Quod ad veterem Ecclesiam pertinet, certum est imagines Christi, & Sanctorum non sine cultu, & veneratione, in vsu fuisse. *Non iam igitur de historico vsu imaginum, sed religioso, id est de ipso cultu disputamus. atque hac in parte. Aduocat.* [m] Certum est initio prædicati Euangelij, & aliquanto tempore post, Imaginum vsum NON fuisse, vt ex Clemente Alexandrino, & Arnobio patet, [n] VSQVE ad TEMPORA HIERONYMI probatæ religionis viri fuerunt, qui nullam faciebant imaginem, ne ipsius quidem Christi. [o] Quæ fuerit mens Romanæ Ecclesiæ TEMPORE GREGORII ex eius scriptis colligitur, haberi nimirum picturas NON VT COLERENTVR, sed vt per eas Imperiti rerum gestarum admonerentur: [p] Iudæi, qui erant Dei populus, nihil magis horrebant, inquit Iosephus, quàm simulachra. Ipsi Ethnici cùm ad Christi religionem conuersi erant, in Ecclesiam nostram simulachra, &

l *Costerus Enchirid. de Imaginibus* §. Quod ad. *Cultus Imaginum.*

m *Cassand. l. Cõsult. art. 21. Cultus Imaginum.*

n *Eras. in Catechesi lib. 2.*

o *Cassand. quo supra.*

p *Agrippa l. de vanit. Scient. cap. 57.*

multas steriles ceremonias introducebant, quarum omnino NIHIL est APVD PRIMOS illos, & VERE CHRISTIANOS. [q] OMNES veteres Patres, teste Hieronymo, simulachrorum cultum damnabant. *Hic videtis quàm non antiquus hic cultus sit: quàm sit insuper iniquus, & impius * superior Tractatus demonstrauit.*

q *Polyd. Virg. lib. 6. Inuen. cap. 13.*

* *Supra c. 47*

Quarto, Ritus, cum quibus in Romana Ecclesia Deus coli solet, in ijs quæ sensus humanos demulcere aliqua ratione poßint. Primo Tactum.

Aduersarius. [r] Aqua lustralis, qua populo bene dicimus, meritò dicitur Apostolica traditio. [s] Hac venialia peccata delentur, ex opere operato, hac etiam dæmones fugantur. *Aduocatus.* [t] Est tantum ex iure positiuo. *Quandò primum hanc lucem aspexit?* [u] Alexander. 1. Romanus Pontifex instituit vt aquam, quam Sanctam appellamus, interpositis sacris Orationibus, sale admixto, in templis, atque cubiculis ad fugandos Dæmones, retinerent. *Secundò, gustum. Aduocat.* [x] Mihi purioris Christianismi videtur, magisq; consentaneum Euangelicæ, & apostolicæ doctrinæ, si nullum certũ cibi gen[us], in ieiunio, præscribat. *de hoc * supra. Tertiò. auditũ vestrũ duo præcipuè delinire solent, orationis ignotæ, & instrumenti musici sonus. de priore. Aduersar.* [y] Populus Christianus antiquæ suæ consuetudini parere debet, & latinis precibus vti, potiùs quàm vulgatis. [a] Doctrina Lutheri, quæ linguam cognitã in precibus exigit, Diabo-

r *Bell. l. 4. de verbo Dei c. 3.*

s *Azor. Ies. Instit. l. 4. c. 11.*

t *Francisc. de Vict. relect. 11 quæst. 1.*

u *Platina de vita Alexandri 1. & Polydor. Virg. lib. 5. Inuent. c. 8. Aqua benedicta.*

x *Eras. in 1. Cor. 8.*

* *Supra c. 35. Preces Ignota.*

y *Colleg. Anglo-Rhem. annot. in 1. Cor. 14. pag. 462.*

a *Ambros. Cõpsa Episc. vt refert Senens.*

Diaboli calliditatem sapit. *Imò potius Apostolicam prudentiam. Aduocatus.* [b] Tempore Apostolorum omnes Christiani simul psallebãt, in diuinis officiis,& preces intelligebant. [c] Omnia in Ecclesia primitiua lingua vulgari fiebant. *Aduersarius.* [d] Sic quidem tempore Apostolorum;sed Crescente populo Christiano, vsus ille cessabat. *Siccine? imò Aduocat.* [e] Longo tempore post in Occidente, & in Oriente, vt ex Chrysostomo,& Cypriano constat,populus in diuinis respondebat, Amen. [f] Hac in re mirum est quomodo MVTATA est Ecclesiæ consuetudo. *Ergo,* [g] Optandum videtur,vt, iuxta Apostolicum mandatum , & PRISCVM Ecclesiæ morem in lingua vulgari preces peragerentur. *At mandatum recens Pontificale prævaluit.* [h] Vitalianus primus omnia in Latino sermone in Ecclesiis fieri imperauit. *Adiungam huic nouitatem aliam superstitionis plenam.* Est modus orandi postremò inuentus per calculos, quos vulgo preculas vocant, modò Pater-nostros: ij numero quinquaginta quinq; ita ordine distinguuntur, vt per denos singuli maiusculi affigantur filo, sunt enim perforati: hoc circiter ANNVM salutis 1090. inuentum. Hodie tantus honor huiusmodi calculis accessit,vt non modò ex ligno,succino,corallo, sed EX ARGENTO, & auro fiant. *De musica: nec tamen ipsam musicam sed eius modum deprauatum notamus. Aduocat.* [k] Fatemur vsum instrumentorum non ita conuenire perfectis,atq; imperfectis: & ideo in Ecclesiam SERO admitti cœpisse, circa annum Domini 660. Si Plati-

b *Bell. l. 2. de verb.Dei c.16.*

c *Lyran. com. in 1. Cor. 14*

d *Bell. quo supra §. At obiicies.*

e *Bell. ibid.§.* Idem etiam.

f *Erasm. in 1. Cor. 14.*

g *Defensor libelli contra Caluinum.*

h *Platina de vita Vitaliani.*

i *Polyd. Virg. li.5.Inuen.ca. 9. Oratio per calculos.*

k *Bel. l.de bonis operi.c.17.*

Gen. Musict. næ credimus. Sin fidem habere Ainomio volumus, ducentos annos post. [l] Quis HVIVS ÆTATIS musicam cum illa PRISCA componat? quæ nunc cantatur omnia non tam ad populi intelligentiam erudiendam, quod Priscos vbique spectâsse indubitatum est. *Quid tandem?* [m] Possit illud modulatæ musicæ genus citra pietatis iacturam omitti, si placet: curandum est vt illa musica sit tẽplo Dei necessaria, &c. 5. *Quæ oculos oblectare videntur, præter alia & ferè præ aliis, sunt duo, Missæ sacrificiũ, & festorum dierum solennitas. De priore. Aduersar.* [n] Si quis dixerit missæ sacrificium esse nudam commemorationẽ Sacrificij in cruce peracti, non esse propitiatorium, Anathema sit. *Hoc anathema omnes antiquos Patres necessariò perstringit. Aduocatus.* [o] Hoc breuiter dici potest: illud quod offertur, & consecratur à Sacerdote vocari sacrificium, & oblationem, quia est MEMORIA veri Sacrificii, & sanctæ immolationis in ara crucis. In Sacramento est RECORDATIO illius quod factum est semel, vt docet Augustinus, & Ambrosius. *Nec mirum.* [p] Oblatio Christi semel facta sufficit ad delenda omnia peccata: quorsum igitur Sacramentum altaris quotidiè offertur in Ecclesia? Dicendum, quod non est ibi sacrificii crucis renouatio, sed illius quotidiana commemoratio, propter quod dicit, Matth. 26. hoc facite in meam COMMEMORATIONEM, atque hac ratione quatenus (*non sua virtute*) Sacerdotis pia supplicatione peragitur, non modò Eucharisticum, sed etiam propitiatorium dici potest,

l *Lindan. panopl. lib. 4. c. 78.*

m *Erasm. de Amab. concord. Eccl.*

n *Concil. Trid. Sess. 6. can. 31.*

o *Magister sententiarum lib. 4. dist. 12. f. Missæ Sacrificij ratio noua & Idolom. nutrix.*

p *Cassand. lib. cõsult. art. 24. Tacita murmuratio.*

Non quidem vt Efficiens propitiationem, quod Sacrificio Crucis proprium est, sed vt eam iam factam imperans, quomodo oratio cuius hoc sacrificium species propitiatoria dici potest. *Propriè propitiatorium sacrificium esse nequit. Deinde in consecratione, nescio qua, murmuratione tam tacita vtimini, vt ausim dicere, Antiquos illam nunquam audire potuisse. Aduocatus.* q Hoc Contrarium est Veteri vsui orientalis, & occidentalis Ecclesiæ, in quibus verba consecrationis Alta voce pronunciabantur. *Postremò adoratio hostiæ idolomaniam nefandam innexit. Aduocatus.* r Tempore Veteris Ecclesiæ populus non cursitabat ad videndum id quod Sacerdos ostendit, &c. *Quæ sequuntur* * *supra explicantur. Missam hoc in loco tantum attingere libuit, quam crassißimarum nouitatum verè Cloacam iure dicere poßimus. breuitati studeo.*

q *Durandus lib.* 4. *c.* 35.

r *Erasm. tract. de Amab. Eccles. concordia.*

* *Supra c.* 37.

Quæstio 9. De Liturgia Romana: quam ferè totam vel vnica sua nouitas damnat Canonizatio Sanctorum.

Qua & nouorum Sanctorum inuocatio, & pro defunctis oratio maximè nituntur. Aduersarius. s Canonizatio est publicum Ecclesiæ iudicium de vera gloria hominis defuncti. t Quod munus est pontifici Romano proprium: in quo certum est Ecclesiam errare non posse. *Ita vt.* u Hæreticus sit habendus, qui Thomam Aquinatem Sanctum esse pertinaciter negauerit.

s *Bell. lib. de Beat. Sanct. c.* 10.

t *Ibid. c.* 8. §. Secundo modo.

u *Roffensis art.* 37. §. *Ei succ.*

x Melchior Canus loc. Theolog. c. 5. & 6. conclus. 3.

y Vasquez. Ies. li. 1. Ador. disp 5. c. 3. num. 166.

[x] Quòd si enim Pontifex in hoc errat, certè non erit absurdum. *(Consequentia erudita)* Diuorum cultum omnem ab Ecclesia explodere: intelligo eos, qui post Clementem consecrati sunt. *At Aduocatus.* [y] Aliqui Catholici (*& tamen Catholici?*) probant NON esse CERTVM secundum fidem, Sanctos quos colimus, esse colendos, quia non est ex fide eos esse Sanctos. *En Sanctos Catholici vestri sine fide colunt, imò etiam contra fidem. quod ipsius Canonizationis vestræ cum ortus nouus, ac fanaticus, tum exitus eius vanus & profanus ostendet: illud, quia.* [z] Primus Pontifex qui legitur Sanctos canonizâsse, fuit (ni fallor) Leo tertius. *Hoc, quia* [a] Bossarius Cardinalis dixit, videre se Romæ inter Diuos referri quamplurimos, quorum vitam improbarat. *Quod quàm verisimile sit ex eo constat.* [b] Adrianus Papa, deceptus à Synodo, iudicabat Prędecessorem suum Honorium fuisse Hæreticum. [c] Anastasius Papa Acatium in hæresi defunctum, & excomunicatum absoluit. *Disputo. Papa Adrianus, Papam Honorium Hæreticum fuisse definiens, vel non erat, vel erat deceptus: si non, en Papam Honorium Hæreticum, sin deceptus, sequitur Papam in Sanctis damnandis fuisse, adeóque in Impiis canonizandis posse esse deceptum. ex quo illud Cani vestri erit consectarium.* [d] Absurdum non erit omnem illum Diuorum cultum explodere, nisi fortè nihil refert vtrum quis hominem aliquem condemnatum colat.

z Bell. quo s. c. 8. §. Dicet.

a Bodinus Meth. hist. 4.

b *Bell. lib. 4. de Rom. Pont. c. 11.* §. Ad Quartum.

c *Ibid. c. 10. §.* Decimus nonus.

Dilemma.

d *Canus quo supra.*

CA-

Caput LXXXVIII.

Quæstio 10. De temporibus Cultus, non nouis modò sed & nobiliter fucatis.

Primum.

Festum Conceptionis B. Mariæ, in quo nouo festo error nouus celebratur. Aduersarius.[a] Est hoc priuilegium B. Virginis speciale, in prima sua Conceptione immunem à peccato fuisse. Antiqui Patres pauca de hoc priuilegio loquuti sunt, tum quia Spiritus Sanctus Ecclesiam paulatim instruit, tum etiam quia illi in aliis grauioribus mysteriis explicandis distinebantur: POSTQVAM verò ante Quingentos annos veritas hæc COEPIT CLARIVS doceri, ita incendit fidelium animos, creuitque paulatim eius fides, vt iam ferè omnium consensione recepta sit, & præsertim ABHINC DVCENTIS ANNIS Ecclesiastici Scriptores omnes, vniuersæ Academiæ, huic sententiæ subscripserunt, adeò vt in Academiis, nulli ad doctoratus gradum aditus patebat, qui prius, sub iuramento, non promiserit nunquam se veritatem hanc oppugnaturum, non est autem credibile Spiritum Sanctum permissurum fuisse vniuersam Ecclesiam in re tanti momenti grauiter errare. Hûc accedit, quod ab Ecclesiâ festum conceptionis apud Græcos ante mille annos, ANTE QVINGENTOS apud Latinos ferè omnes celebrari COEPIT. dicetur

a Suarez Tom. in Thō. part. 3. q. 27. art. 1. & 2.

Festum conceptionis B. Vir.

Nouus articulus fidei.

fortasse non celebrari hoc festum conceptionis quod illa sancta est, sed quia est magnum Dei beneficium, initiúmque maiorum. Sed hoc nulla ratione probandum est, quia Ecclesia non celebrat hoc festum tantum in gratiarum actione, respectu Dei, sed etiam in honorem virginis: non est autem virgo digna honore propter conceptionem, nisi illa Sancta fuisset: tertium fundamentum huius ex * Patrum autoritate petendum est. *Hoc in loco non agitur de B. Mariæ Conceptione, qua Dominum Iesum concepit, sed qua ipsa à Matre concepta fuit: illam omni-modo immaculatam fuisse nemo nisi Infidelis negat: hanc verò non fuisse Originalis vitio impuram, nemo nisi superstitiosus affirmat. quia. Aduocatus.* b B. Virginem fuisse à peccato liberam, è sacris literis, iuxta germanum literæ sensum, nusquam habetur: quinimo lex generalis in ijs traditur quæ ex Adæ carnali scil: propagatione creatos, sine vlla exceptione complectitur: Nec verò dici potest, Apostolorum tempore id in Ecclesiam descendisse, nam constat PRISCOS Scriptores non id à maioribus suis accepisse. Imò Sancti OMNES, qui in huius rei mentionem inciderunt VNO ORE asseuerarunt beatam virginem IN PECCATO ORIGINALI CONCEPTAM FVISSE. *Nec tamen Iesuitam puduit omnium Patrum autoritate destitutum, autoritatem Patrum omnium nobis obtrudere: at ego opponam ipsum sibi, ait enim* Patres antiquos pauca *de hoc priuilegio loquutos: imò paucos quoque illud tenuisse, quia* Paulatim *inquit, creuit huius fides,* presertim, *inquit,*

Conceptio Sanctiss. Virg.

* *Damascenus, August. Bernard. Cyprianus, Hieron. Origines, Anselmus, Theodoret, Cyrillus. Irenaus, Greg. Neocaes. Gregor. Nazianzenus.*

b *Melchior Canus locis Theolog. lib. 7. c. 1. primaria Cathedra in Academia Salmanticensi olim præfecti.*

quit, abhinc ducentis annis, *id est, non ante annos mille quadringentos obtinuit in Ecclesia: & sanè per istos 200 vix centesimus quisque id defendebat. nunc autem hunc sensum, quasi fidei oraculum, ipsa nouitas cudit, quid multa?* [c] Festum conceptionis celebrandum non est, sicut in multis locis: & ratio est, quia B. virgo peccatis concepta fuit, vt cæteri.

c *Gratian. dist.3.c.* Promanandum.

Secundum, festum Assumptionis.

Aduersarius. [d] Beatæ Mariæ corpus assumptum fuisse in cœlum ex antiqua historia verissimum esse constat. *Aduocatus.* [e] Nihil huiusmodi (inquit Augustinus) inuenitur apud Latinos Patres: est hoc Apocryphum dogma, inquit Hieronymus, & istam historiam Beda refellit, vt Euangelistæ contradicentem.

d *Colleg. Anglo-Rhem. Annot. in Act.* 1. 14.

e *Sixtus Senensis Bibl. lib.* 2. *Tit.* Mariæ transitus.

Festum Assumptionis beatæ Virginis.

Tertium, est festum Corporis Christi.

Aduocatus. [f] Consuetudo qua panis Eucharistiæ in publicâ pompa circumfertur, præter veterem morem, ac mentem, haud longo tempore inducta, ac recepta videtur. illi enim tanta veneratione habuerunt istud Sacramentum, vt non modò ad eius perceptionem, sed ne ad suspectionem admitterent, nisi fideles, quos tanti mysterij perceptione dignos existimarunt. quare hic CIRCVM-GESTATIONIS VSVS cum Ecclesiæ lucro omitti possit. tum quia RECENS est, & DIV sine eâ suus Eucharistiæ honos constiterit. *Quando verò hoc Monstrum primum lucem aspexit?* [g] VRBANVS

f *Cassander li. Cõsult. art.* 22.

Festum corporis Christi. Processionum abominanda nouitas.

g *Bell. lib.* 4. *Eucharist. cap. vlt.*

quartus Pontifex instituit quidem festum corporis Dominici, & sublimen illam PROCESSIONEM. *At quamdiu luce dignum?* [h] Albertus Cranzius Nicolaum Cusanum Legatum per Germaniam laudat, quod abusum Eucharistiæ in Circum-gestatione, nimis frequenti SVSTVLERIT: quia (inquit Cranzius) eius Sacramenti vsus à cœlesti Magistro ad VSVM, NON AD OSTENTATIONEM institutus est.

h *Cassander quo supra.*

Quadragesima stricta Obseruatio.

Vnam aliam de Quadragesima attexam: quia de huius Antiquitate nondum fortasse vobis satisfecimus. Huc incumbo. Aduersarius. [i] Ieiunium Quadragenarium, quod proximè ante pascha obseruatur, & colitur, quidam Iuniores censent esse iure diuino sancitum, quia Ecclesiæ Patres aliqui sic videntur docuisse. * Ambrosius vocans illud indictum à Christo Ieiunium rursus in hoc legem Dei homo prandendo rescin dit. similiter Augustinus & alij. *Aduocatus.* [k] At Communis Theologorum opinio est, Ieiunium Quadragesimum non iure diuino institutum fuisse. *Aduers.* [l] Sed tamen traditione Apostolica, & iure Canonico, & generali Ecclesiæ consuetudine celebratur. *Si Ieiunium ante Pascha vultis, non inficiamur, sin integrum Quadragenarium, Consuetudinis Ecclesiæ multiplex diuersitas vobis reclamabit. Aduocatus.* [m] De Ieiunij Quadragenarij numero magna fuit

i *Azorius Ies. Inst. Mor. lib. 7. c. 23.*

* *Serm. 1. & 2. Serm. 26.*

k *Azorius quo s.*

l *Idem Ibid. & Maldonatus in sum.*

m *Azorius quo iam supra.*

fuit olim apud Christianos varietas, quam etiam Irenæus significat. Quidam * inquit, se vnum diem ieiunare existimant, alij duos, non pauci plures, multi quadraginta, atque diurnis, ac nocturnis horis diem suum metiuntur: quæ varietas ac discrepantia nō nostra modò ætate, cœpta est, verum etiam longè ante Maiores nostros &c. si quæras quomodo tempus Ieiunij Quadragesimam vocauerint, cùm alij octo, alij septem, alij sex, alij tres, alij duas, alij vnam duntaxat hebdomadam ante pascha ieiunio consecrauerint, vt Sozomenes, & Nicephorus tradiderunt. Respondeo. *Respondes tuum fundens Oraculum.* n Apostolos quadraginta dies proximè ante pascha ieiunio deputasse: deinde varias consuetudines introductas esse, cum alij pleno, alij semipleno Ieiunio dies istos celebrabant. *Aduocatus.* o Græci in tempore Quadragesimæ, in honorem Resurrectionis, nefas esse dixerunt in Sabbato Ieiunare. Latini contra, in memoriam luctus Apostolorum Ieiunium in Sabbato obseruarunt. *Vtrique opinione vestra*, benè. *aut Apostolos igitur legis Quadragesimalis Ieiunij non autores, aut Catholicos iamdiu eius Violatores fuisse.*

* *Irenaus lib. 5. c. 25.*

n *Idem les. quo supra c. 26.*

o *Ibidem.*

Capvt LXXXIX.

Quæstio vltima circa Ceremoniarum farraginem versatur, nam Ecclesia Romana multa ista Ceremonia Antiquitati repugnant, non modò quia ista, sed quia multa: multitudo enim ipsa-- & copia nocet.

a *Eras. annot. in Matt. 11. Ceremoniarum ontra noua & importabilia.*
b *B. Rhenanus in arg. in Tert. de Corona militu.*
c *Erasmus de Amab. Eccl. concord.*
d *Agrippa de Vanit. Scient. c. 56. Stupenda superstitio.*

ADuocatus.a Ætas Hieronymi, præter diem Dominicum, pauca numerat festa, Nvnc feriarum neque finis, neqve modvs est. b Quarum Antiqvitvs mira paucitas. c Turbam festorum dierum quos vel Episcopi multitudinis indulgentes affectibus, vel Romani Pontifices CAVSIS NON NECESSARIIS instituebant, facile paterentur abrogari, quale est illud Conceptionis, & Natiuitatis Virginis. d Nobis Christianis diuersis temporibus, Pontifices diuersi, diuersos mores præscripserunt, circa ceremonias, cultum, cibos, ieiunium, vestitum, Pompas, mitras, & huiusmodi, sed VNVM admirabilium VINCIT ADMIRATIONEM, quod illi his ambitiosis moribus se cœlum ascendere posse putant: & tamen istæ religionum leges nullo alio fundamento nituntur, præterquam suis placitis, nec aliam insuper regulam, præter credulitatem habent. *Hoccine verum est? exemplum vnum exhibebo.* e Non possum non stomachari eos, qui vt suum institutum laudent, non verentur coram populo iactare, & dicere eum, qui semel habitum istius ordinis susceperit, non posse in fide errare, aut deficere: nónne hæc aperta est

e *Alphonsus de Castro lib. 1. Hæres. c. 9.*

BLAS-

BLASPHEMIA? est ne fortè potentior panis, quàm Dei gratia, aut fides? *De alijs.*[f] Fatendum est NOVELLAS esse TRADITIONES in quibus ab æquitate, & mente Ecclesiæ, ab Imperitis, & superstitiosis Ecclesiarum præfectis RECESSVM est, vt de nimis seuera exactione Iejuniorum, & ciborum delectu, item cœlibatu eorum quo nimis temerè sese ad cœlibatum astrinxerũt, de votis Monachorum, & reliquis id genus. Assentimur Augustanæ (*Prostantium*) Confessioni cùm ait: Si Episcopi hos abusus præcipuè, qui missam, & alias partes diuini cultus inuaserunt, correxissent, minùs nunc esset dissentionum: neque tantùm monendos, & rogãdos putamus, vt abusus corrigant, verumetiam vt antiquos aliquot Ecclesię RITVS, & mores per progressionem & inclinationem temporis OBSOLETOS, & IMMVTATOS reuocari studeant. *Imò, quod magis dolendum est*, [g] Bona pars Ceremoniarum, teste Eusebio, ab Ethnicis in nostram Religionem migrauit, plus HODIE onerantur Christiani, quàm olim Iudæi, crescentibus Ceremoniarum legibus. *Nec hoc solum, sed* [h] Sylua quædam Iudaicarum, & Gentilium ceremoniarum agrum Domini occupauit. *qualia?* [i] Onera, quæ Ministri imponunt humeris hominum sunt importabilia, NON onus Christi. *Hactenus de Ceremonijs vestris, quæ, dum earum numerum spectamus, nimij, dum vsum, nullius sunt ponderis. Ad exitum iam perducta est quæstio.*

f *Cassand. lib. Consult. art.* 25.

g *Agrippa quo s. c. 6.*

h *Polyd. Virg. Inuent. lib.* 4.

i *Caietan. com. in Math.* 11.

Capvt LXXXX.

Conclusio tres difficultates expedit.

Prima difficultas.

Quod si fortè Maiores nostri, in antiquis erroribus implicati, Caput autem Christum tenentes, *fatis concesserint, nec veritatis lucem aspicere potuerunt, vel si qui in viuis fuerint qui exploratos errores nolunt deponere: quid est nobis de vtroque genere sentiendum? Hunc nodum Sanctus Cyprianus Patronus noster piè iamdudum sciteque dissoluit.* *Ideò frater si quis de Antecessoribus nostris, vel ignoranter, vel simpliciter hoc non obseruauit, quod nos facere Dominus exemplo, & magisterio suo docuit, potest simplicitati eius, de indulgentia Domini, venia concedi: Nobis verò Non poterit Ignosci, qui nunc à Domino admoniti, & instructi sumus. *Quia Consuetudinem veritati præfractè anteponere, quid est aliud, quàm Ethnicus ille stupori Aduocatus.* [a] Hæc Indos odiosissima cogitatio, vel maximè à Dei cultu reuocabat, quod ex nostra doctrina didicerant Maiores suos, salutaris veritatis huius cognitione destitutos, *(absit tamen hæc à nobis impietas, vt ita de Maioribus nostris statuamus)* ad interitum fuisse sempiternum.

*Cyprian. epist. 3. ad Cæcilium.

a Xauerius Ies. li. 4. Epist. 1.

Secunda.

Quinam professores, Pontificij ne an Protestantes,

tes, antiquitatem magis venerentur? proculdubio ij, qui Antiquitatis Teſtimonijs libentius acquieſcunt: hoc punctatim iam ſupra præſtiti, nunc exemplo vnico illuſtrabo. Aduerſarius. [b] Priſtinam Eccleſiæ faciem hiſtoria priſca detegit: huc prouoco, antiquiores Hiſtorici ſunt Euſebius, Damaſus, Hieronymus, Ruffinus, Socrates, Sozomenes, Theodoretus, Marianus Scotus, Sigebertus, Nicephorus, quid narrant? Noſtrorum laudes, progreſſus, hoſtes. *De omni genere teſtium vah quam confidenter Hic Rhetor? ſed Rhetoricè omnino (per hyperbolen) ne dicam poeticè: nam hos Autores Proteſtantes ſtudioſè peruoluunt, ex his lucem eliciũt, horum ſuffragia, ſibi vendicant, quæ teſtimonia, quoties Pontificij ſuæ nouitati aduerſari perſentiſcunt, non modò non approbant, verùm etiam in teſtes ipſos ſæpè procaciter inuehuntur verbi cauſa.* [c] Sic quidem Euſebius, ſed erat hæreticis addictus. *Rurſus.* Non multùm me mouet Pontificalis Damaſi. [d] Erat Hieronymus in ea ſententia, non eſt autem Hieronymus regula fidei noſtræ. [e] Idem habet Ruffinus, ſed Ruffinus, pace Lectoris dixerim, traditionem Patrum ignorabat. [f] Socrates Hæreticus fuit Nouatianus: ergo iudicium eius in dogmatibus ſtabiliendis nullius eſt momenti. [g] Non ignoramus Sozomenem multa alioqui mentitum eſſe. [h] Theodoretus de alio errore damnatus eſt. [i] Nicephorus mihi ſemper audacior eſt viſus. [k] Marianum Scotum cõtemnimus. [l] Sigebertus in hoc eſt fide indignus. Nihil de Beato Rhenano laboramus, apud nos minimè Beato. *Inſtantiam*

b *Campianus Ieſ. Rat. 7.*

c *Bell. lib. de Rom. Pontif.*

d *Canus loc. Theol. lib. 2. c. 10.*

e *Ibidem.*

f *Bell. lib. 3. de cultu Sanct. c. 10.*

g *Valent. Ieſ. lib. de cœlibatu. Cap. 6. pag. 869.*

h *Idem lib. de Euchariſt.*

i *Mald. Ieſ. in præf. in Luc.*

k *Bell lib. 2. de Rom. Pont. c. 5.* §. Quocirca.

l *Bell. lib. 4. de Rom. Põt. c. 13.* §. Habemus.

m *Greg. Valent. Ieſ. lib. de Euchariſt.*

vnam addã, qua vos vehementer exercuit: Ecclesiastici Scriptores referunt Nectarium Constantinopolitanum Episcopum Confeßionis ritum sustulisse. Aduers.[n] Duo simul falsa Caluinus scribit, cùm addit: Nectarius vir eruditione clarus confitendi ritum abrogauit. nam non est credibile Episcopum Nectarium iam senem, & non dum baptizatũ, clarum eruditione fuisse. *Aduoc.*[o] Non satisfaciet, qui dixerit Nectarium in rebus Ecclesiasticis non admodum eruditum fuisse, vt potè nuper baptizatum, & vrbis factum Patriarcham: at CREDIBILE NON est, rem adeò grauem absque consilio Sapientum attentâsse, tum etiam quia ILLVM IMITATI sunt alij EPISCOPI Orientales. *Aduersarius.* Respondent alij non esse fidem adhibendam huic historiæ, quia Sozomenes multa mentitur, & Socrates hæreticus Nouatianus fuit.[q] Nectarium fuisse à Nouatianis hæreticis deceptum affirmare OPORTET. Sed esto, non fuerit deceptus, at mendacissimè Socrates, &c. *Aduoc.*[r] Sic quidem respondet Baronius: at non facilè potuisset mendacium confingi in re tam publica, & manifesta, si non fuisset in re aliqua fundamentum. [s] Non facilè adduci possum, vt credam historiam confictã fuisse. *Nec putandũ Nectarium factum senẽ vsque-adeò delirâsse, vt Nouatianorum hæreticorum consilio esset seductus. quia.*[t] Chrysostomus Nectarij Successor EANDEM consuetudinem retinuit. *Quinetiã vos nihilo humanius aut verecundius Patres ipsos tractare soletis, quoties vestris placitis reluctari, ac refragari videntur.*

n *Bell. lib. 3. de Pœnit. c. 14.*

o *Suarez Ies. Tom. 4. disp. 17. Sect. 2. num. 30.*

p *Suarez quo suprà.*

q Baronius *Tom. 1. Anno Christi 56. pa. 440.*

Baronius Ies. Cardinalis oscitantia notatur & praiudicij.

r *Suarez quo* s. §. De hac.

s *Bell. quo* s. *c. 14. in fine.*

t *Suarez ibid.*

tur. Hoc (Deo his cœptis fauēte) tot vestris testimonijs, támque luculentis efficiam, atque præstabo, vt nemo sit ex Schola vestra tam effrons, qui postea audeat Antiquorum Patrum contemptum Prostantibus obijcere. Intereà vestrum erit, post hominum memoriam nefandam, sed styli non gladij lanienam vobis ob oculos proponere.[u] Tu Beatissime Pontifex expurgari fecisti omnium Autorum Catholicorum: & præcipuè VETERVM PATRVM Scripta. *Verbi gratiâ.* x Vbicunque hæc verba in Patribus reperiũtur, SCRIPTVRÆ SVNT OMNIBVS NECESSARIÆ, deleantur. *Philosophus, vbi fortè aspexerat filium Parentum suorum agrum sepulchralem aratro proscindentem, Hoc est vere, inquit, colere monumenta Maiorum. De facto vestrorum non dissimili, similiter dixerim, hoc est verè scripta Patrum conterere, atquè euoluere.*

u *Sixtus Senēsis in Epist. nuncup. ad Pium 5. Pontificem.*

x *Index Expurg. ex Autorit. Conc. Trident. pag. 27.*

Tertia Difficultatis Solutio.

Quoties de Antiquitate certatur, & pars altera longæuam quidem, sed minimè primæuam Antiquitatem ostentat; altera verò primam, sed iam hominis vitio antiquatam, vendicat; toties (exemplo Christi) primæuam succedenti, tanquam Meretricis fucato splẽdori natiuam Matronæ faciem; aut tanquam filium legitimum spurio, anteponere debemus. Christus taxat & corrigit diuortij consuetudinem, bis mille annorum tritam. Aduocatus. y In * Math. 19. [Non sic fuit ab initio.] Cum Pharisæi proposuissent cõstitutionẽ Mosis, qua, ob duritiem cordium ipsorum, nitebatur di-

y *Iansenius Concord. in * Matth. 19.*

uortij consuetudo: Christus antiquiorem Dei, circa propositam quæstionem, constitutionem cui tum ob antiquitatem, tum quòd Dei esset, non Mosis, constitutio meritò cedere deberet. *Ne igitur Ecclesia Ceremoniarum multitudine grauetur.* [z] Augustinus scribit NIMIAM illã consuetudinem, oblata occasione, RESECANDAM ESSE, etiamsi fidei non videntur aduersari; quia Religionem, quam Christus liberam esse voluit, seruilibus oneribus premunt. *Ne insuper superstitione corrumpatur.* [a] Quisquis, ait * Augustinus, verus Christianus est, in sacris SVPERSTITIOSA REPVDIAT; nec VLLA ratione placet, (inquit * Bernardus.) contra Ecclesiæ & Patrum ritum NOVITAS, temeritatis mater, soror superstitionis, filia leuitatis. *Quid multa?* Apostolus in * Rom. 16. [Obsecro vos fratres, vt obseruetis eos, qui diuisiones faciunt, PRÆTER doctrinam, quam à nobis didicistis, & declinetis ab ijs, qui per BENEDICTIONEM fallunt corda simplicium.] [b] Sic hortatur Apostolus Romanos, & in Romanis nos: vide autem ne HAC TEMPESTATE sint NONNVLLI stultam opinionem populo, præter Christi doctrinam, inducentes, magis fortassis superstitiôsam quàm Religiôsam. Hæreamus igitur SOLI CHRISTO, & APOSTOLICÆ DOCTRINÆ. *Et rursus * Apostolus.* (ô Timothee profanas vocum NOVITATES deuita.) [c] Vocum, id est, Dogmatum; si vitanda nouitas, tum sacrata & tenenda est Antiquitas: quas nouitates sectari

z *Cassãder lib. Cõsult Art.*

a *Episc. Esseſ. in 2. Tim. 4.*

* *Lib. 2. de Doctr. Christi cap. 18.*

* *Epist. 174.*

* *Rom. 16.*

b *Faber Stapulensis in eũ locum.*

* *Tim. 6.*

c *Episc. Esseſ. Comm. in hunc locum.*

sectari nunquam Catholicorum, semper verò HÆRETICORVM fuit. *Qua Antiquitatis nota diligenter pensitata, nemini dubium esse possit, vtrum Protestantiū an Pontificiorū Religioni potiùs adhæreat; cùm præsertim hi veritatem cuiuscunque Consuetudinis, illi Consuetudinē solius veritatis affectant, & consectantur.*

Gloria trin-uni Deo in secula, Amen.

Apologiæ Catholicæ Liber
Secundus Notas alias suo quásque ordine pertractans.

Capvt I.

a Bell. l.4. de Eccles. Milit. cap. 10.

Nota septima Vnitas obijcitur, in species duas dissoluitur, quarum
1. [a] Est vnio membrorum cum capite.
2. Membrorum inter se.
Hæ duæ vnitates faciũt Ecclesiam vnam.

Quæstio prima, quæ est vnionis Membrorum cum Capite, ex Thesi & Hypothesi breuiter, dilucidéque pro instituti nostri ratione, euentilanda est.

THESIS.

b *Idem ibid.*
c Bell. *ibi d. l.* 3. c. 2. §. Atque hoc.
d Bell. *ibid.* c 5. §. At obijciunt.
e *Lindanus Panopl. lib.* 4. c. 84.
f *Greg. de Valent. Ies. Analys. l. 6. cap.* 5. *& Vasquez. Ies. Tom.* 1. *disp.* 21. *Num.* 2.

Duersarius. c Hæc vnio cum capite Pontifice Romano fuit sẽper Nota Ecclesiæ Catholicæ. e Per quam excluduntur Schismatici omnes qui habẽt fidem, & Sacramenta; sed non subduntur Romano Pontifici. d Qui, licet fidem Catholicam profitentur, non sunt tamen Catholici, quia non profitentur in Ecclesia Catholica. e Catholica enim non est, nisi quatenus cum Romano Pontifice coniuncta est: Extra quam Ecclesiam non est salus. f Subesse enim Romano

mano Pontifici definimus esse de necessitate salutis.[g] Schisma autem est rebellis separatio à Romano Pontifice. *Quid ad hæc Protestantes? Aduocatus.*[h] Axioma nostrum est, inquit* Caluinus, non audiendos esse qui ab Ecclesia discessionem faciunt, & abrumpunt fidei vnitatem; hoc Papistis libenter concedimus: sed quod discutiendum erat, mille locis dilucidè exposuimus, Papam cum sua caterua nihil minùs quàm Ecclesiam esse. *Et sanè hæc* Capitis *prærogatiua iam diù corpori suo, viz. Concilio Basiliensi, hæretica esse videbatur. Aduocatus.*[i] Quæ maior superbia est; inquit Bernardus, quàm quod vnus homo toti Ecclesiæ suum præferat iudicium, quasi solus Spiritum Sanctum habeat?

g Tolletus Ies. Instr. Sacerd. lib. 1. cap. 19.
h Stapl. Promt. Fer. 4. Hebd. 4. Quadrages.
* Cō. in Ioh. 9.
i Conc. Basiliens. Patres vt refert Aeneas Syluius de gestis Conc. Basil.

Thesis Iesuitarum. Primò, Argumentis; Secundò, Exemplis Antiquitatis refellitur. Argumenta duo persequemur.

Primum.

Aduocatus.[k] Nisi Petrus alios Apostolos vel per se vel per alios Episcopos ordinâsset, nulla ratio est, cur Romam Ecclesiarum omnium Matrem esse dicamus. *At*[l] Vtrum Petrus eos ordinâsset est incertũ.[m] Sententia, quæ NEGAT Petrum alios ordinâsse, magis est COMMVNIS. *Imò.*[n] Apostoli à CHRISTO IESV in tempore cœnæ Sacerdotalem potestatem ACCEPERVNT. *Vis huius argumenti est huiusmodi: Si Petrus non alios Apostolos, Episcopos*

k Bell. lib. 1. de Rom. Pont. cap. 23.
l Franciscus de Vict. Relect. 2. qu. 2.
m Greg. Valēt. Iesuit. l. 8. Analys. cap. 2. pag. 51.
n Idē lib. 1. de Eucharist. pag. 1.

ordinabat, tum(vt ait Iesuita) Romana Ecclesiarum Mater dici non debet; at, secundùm communem Theologorum sententiam Petrus (inquit Iesuita) NON *ordinabat Episcopos: Ergo, (sic enim ex Iesuitis contra Iesuitas licet concludere) Romana Ecclesia Matris prærogatiuam non accepit, sed arrogauit.*

Argumentum Secundum.

o Bell.li.4 de Eccles. Milit.
p Greg. Valēt. Ies lib.7 Analys. cap.12.
q Ibidem.
r Gerson de Potest. Eccles.
s Bell. lib.2. de Rom. Pont. cap. 12.
t Soto vt refert Valent. Analys li.7. cap.12.
u Staplet. de Doct. Princ. lib.13. cap.15.
x Bell. lib.4 de Rom. Pont. c.4.
y Card Cusanus li 2. de Cōcord. Cath. ca. 13. & 14.

Aduersarius. [o] Ecclesia Romana non possit deficere: [p] Ego prorsus existimo Ecclesiam Romanam à Christo domino accepisse primatum, non ex Ecclesiæ autoritate. *Aduocatus.* [q] Alioqui intelligi nequit, quomodò deficere non possit. [r] NISI enim Papalis autoritas à CHRISTO immediata fuerit, à tota Ecclesia institui non poterat. *At.* [s] Vt Episcopus Romanus potius Petro succederet, quàm Antiochenus, NON EX INSTITVTO CHRISTI FVIT. [t] Sed erat TANTVM ex IVRE ECCLESIASTICO. [u] Et Sic quidem putabant Concilij Basiliensis Patres. *Etiam* [x] Rectè Driedo dicit, NEQVE TRADITIO NEQVE SCRIPTVRA habet, sedem Apostolicam à Romana non posse transferri. [y] Imò (si Ecclesiæ visum est ita statuere) Treuerensis Episcopus Episcopo Romano præesse possit. *Huius etiam Argumenti connexio (disputantibus Iesuitis) talis est: Si Ecclesia Romana non accepit autoritatem suam immediatè à Christo, tum potest à fide deficere: at nec Scriptura (inquiunt) nec Traditio antiqua docet Ecclesiam Romanam potestatem eam*

à Christo

à Christo accepisse, vt transmutari non possit: Ergo antiquitus acceptum non est, eam esse Matrem illam Extra quam nulla est salus. *His argumentis Cathedra Romanæ fundamenta labefactata corruant necesse est. quod Exempla prisca conuincunt.*

CAPVT II.

2. *Thesis superior Exemplis multis, nec occultis euertitur.*

ADuersarius.[a] Hæc vnitas probatur, quia ad Cathedram Romanam omnes veteres Patres confugerunt. Quorum testimonia habemus, quibus huius Cathedræ vnitas commendatur: Irenæi, Tertulliani, Cypriani, Augustini, Hieronymi, Ambrosij. *Et nos ad horum Patrum testimonia in hac causa confugimus. Aduocatus.*[b] Maius est Testimonium quod factis, quàm quod verbis confirmatur. *Rectè: quid enim verba audiam, cum facta videam? primùm igitur in genere accipite de Capite vestro ex vestro Capite præclarum acroama.*[c] Ante Concilium Nicęnum ad Romanam Ecclesiam NON MAGNVS RESPECTVS habebatur. *Nunc sigillatim singulos Patres consulamus.*

a *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 10.*

b *Glarianus lib. de Schismate pag. 182.*

c *Aeneas Syluius postea pontifex Pius 2. in gest. Conc. Basil.*

1. *Irenæum.*

Aduocat.[d] A Victore PONTIFICE Romano, vt refert* Eusebius, OMNES Ecclesiæ Asiæ EXCOMMVNICATÆ erant. *Benè habet. Irenæum apud ipsum Eusebium loquentem audi.** Fecit Victor (inquit Irenæus) abscin-

d *Bell. lib. 3. de verbo Dei ca. 6. §. Secundo seculo.*

* *Hist lib. 5. cap. 23.*

* *Eusebius ibid.*

di tãtas Ecclesias, quę morẽ sibi antiquitùs traditũ custodiebãt, quibuscũ Prędecessores cõmunionẽ habuerant, NEC POTVIT Anacletus EPISCOPVS ROMANVS POLYCARPO PERSVADERE vt suum Pascha obseruandi MOREM AB Ecclesia ROMANA DIVERSVM deponeret. *Hæc Patronus noster Pater Irenæus. porrò. Aduocatus.*[e] Victor PONTIFEX OMNES simul ORIENTALES, & AVSTRALES Ecclesias à COMMVNIONE AMPVTABAT: cui tunc, inter cæteros excellentissimos viros, restitit Polycrates Asiæ Episcopus: & IRENÆVS Victorẽ PONTIFICEM, tãquam pacis TVRBATOREM acriter OBIVRGABAT. *Hi Pontificis Aduersarij Irenæus, Polycarpus, Polycrates, reliquique Asiæ Episcopi qui quantíque fuerunt?*[f] Irenæus, PRESBYTER Ecclesiæ Lugdunensis, ad componendum illud dissidium, Romam mittitur, MARTYRVM literis mirificè commendatus, qui MAGNA libertate Victorem REPREHENDEBAT. *Veteris Catholicismi libertatem agnoscite.* Romanum Episcopum tanquã in Ecclesia (*Iesuitæ dixissent Monarcham, & moderatorem*) pàcis Turbatorem liberè acritérque obiurgabat. *Cuius Excommunicationis fulmen plumbeum Sancti Christi Martyres prorsus contempserunt. Aut igitur vnionis vestræ dogma deserendum est, aut de Sanctorum Martyrum, & maioris partis Ecclesiæ tum Orientalis, quàm Australis salute penitùs desperandum.*

e Agrippa. lib. de Vanit. Scient. cap. 59.

f Erasm. præf. ante li. Irenæi.

Irenæus noster est.

Dilemma.

2. *Ter-*

2. Tertullianum.

Aduersarius.[g] Tertullianus, Euoluant,* inquit, Hæretici origines Ecclesiarum suarum, &c. Hoc enim modo Clementem in Ecclesia Romana à Petro ordinatum refert. *Aduocatus.*[h] Docet quidem Tertullianus in Præscript. Vnam esse aliquam Ecclesiam, ex qua reliquæ; hanc autem NVLLI LOCO AFFIGIT; quanquàm honorifico laudis elogio Romanam exornat Ecclesiam, NON tamen TANTAM illam facit, QVANTAM HODIE fieri videmus: nam inter Apostolicas Ecclesias illam enumerat, NON SOLVM FACIT APOSTOLICAM, hoc est, summatim eā facit, NON SVMMAM, vt patet ex 4. eius libro aduersus Marcionem: Videamus, inquit, quod lac à Paulo Corinthij hauserint, &c. Porrò, SI HODIE superesset Tertullianus non istud impunè diceret, nam quas tragœdias vidimus excitatas ob similem causam? *Sic de suo tempore Rhenanus vester grauiter queritur: quanto grauius si hodiernum papismum cerneret? quinetiam in libro præscrip.*[i] Non ex personis fides probanda est, sed potius ex fide persona, inquit Tertullianus. *Hanc præscriptionem Tertulliani agnoscite, &, de Pontificis vestri persona publica, vestrum dogma mera est profectò circumscriptio.*

g *Bell. lib. 4. de Eccles. Triumph. cap. 8.*
* *In Præscrip.*
h *B. Rhenanus arg. in Tert. de præscript.*
Tertullianus noster est.
i *Rhenanus quo s.*

3. Athanasium.

Ad quem Anathematizandum Pontifex Romanus cum Arianis Hæreticis nequiter con-

*Theod. lib. 2. hist. cap. 16.

k Bell. lib. 4. de Rom. Pont. ca. 9. §. Dicet aliquis.

l Sixtus Senẽs. Biblioth. lib. 4. Tit. Athanasius pag. 206.

m Possiuinus Ies. in Apparatu. Tit. Athanasius.

n Episcopus Arelaten. in Concil. Basil. vt refert Aeneas Syluius.

o Baronius Ies. & Card. Annal. Tom. 3. anno Christi 357. pag. 709.

spirauit. Nam. * Cùm Arianus quidam cum Liberio Romano Pontifice contra Athanasiũ disputabat dicens, Quis tu es qui pacem orbis dissoluis? *Hæreticum cum Athanasio disputãtem audimus, Pontificem Athanasium damnantẽ audiamus. Aduoc.* [k] Liberius Pontifex interpretatiuè consensit in damnationem Athanasij, eúmque damnari permisit, quem sciebat causa fidei persecutionem pati. *Quid audio? Damnationem Athanasij?* [l] Erat Athanasius sanctitatis & eruditionis eximiæ, acerrimus Catholicæ fidei Propugnator, pro cuius defensione multas Hæreticorum perpessus est insidias. [m] Qui fuit tanquam columna Ecclesiæ, aduersus omnes Hæreticos. [n] Qui ferè solus Hæreticorum argumentationes disturbabat. *Et tamen Liberius Papa, etiam cum hoc sensit (ô caput!) cum Hæreticis* consensit in damnationem Athanasij. *Hoc exemplum in ipsius causæ visceribus altissimè inhæret: neque enim iam facti, sed fidei quæstio instituebatur: causam totam illustris Cardinalis vester scitè delineauit.* [o] Liberius sententiæ, ADVERSVS ATHANASIVM latæ, subscripsit, & decreta FIDEI in Sirmiensi Synodo scripta suscepit. Epistola ipsius Liberij idem significat, est autem huiusmodi: Dilectissimis Fratribus & Episcopis Orientalibus S. Ego Athanasium NON defendo. *paulò post.* Itaque, amoto Athanasio, dico mecum omnibus vobis, & cum vniuersis Orientalibus vnitatem habere: FIDEM ego Sirmij expositam atque susceptam lubenti animo suscepi, in nullo contradicens. Hucusque Liberij literæ ad

Orien-

Orientales Episcopos, qui Sirmij ad Synodum ([p]Quę erat cõuenticulũ Satanæ) cõuenere: Inter quos fuerũt (*viri Hæreticißimi*) Vrsacius & Valens, ad quos in alia epistola sic scribit Liberius. Cognoscat prudẽtia vestra Athanasiũ, ab Ecclesiæ Romanæ cõmunione separatum esse; quicũque autẽ se separatum esse à nostra concordia senserit, sciat se separatum esse à nostra communione, præuaricatori Anathema vnà cum Arianis à me dictum.[q] Iustè Liberius defendi non possit, quod iniustè cõtra S. Athanasium subscripserat. Tanti enim momenti existimabatur Athanasij causa, vt qui in eum subscriberent, in Nicænam pariter fidem ferre calculum viderentur. *Hactenus Historiographus, apud vos ferè* αὐτόπιστος, *Cardinalis vester Baronius. Nũc ad oppositum,* Athanasius *iam à Pontifice Romano, ceu* Anathema, *excommunicatus, vel necesse habuit communionem cũ Pontifice conciliare, vel non: si sic, tum fides Christi deserenda fuit: nam.*[r] Athanasius ob fidei Catholicæ defẽsionẽ iniustè damnabatur: *si non, tum* Cõmunio *cum Romano Pontifice non est de neceßitate salutis. Et profectò hæc* Columna Ecclesiæ, *hoc* fidei Catholicæ propugnaculum, *hic* Hęreticorum malleus A*thanasius, dum* C*hristo adhæreat, Pontificis excommunicationem contemnit. hoc suo facto palã docet, ac profitetur, interdũ à Ministeriali Capite Põtifice Romano discesionem necessariò faciendam esse, vt cum Principali Capite* C*hristo Iesu saluificam vnionem tueri, ac conseruare poßimus.*

p *Ibi. pa. 669.*

Athanasius noster est.

q *Pag. 712.*

Dilemma.

r *Iesuita iam supra.*

Capvt III.

4. *Cyprianum.*

a Bell.lib.2.de Rom.Pont.ca. 12.& cap.16. Princ.

ADuersarius.[a] Romanum Episcopum succedere Petro in Monarchia Ecclesiæ probatur ex Cypriano, in lib.de vnitate Eccl.vbi docet omnes hæreses inde nasci, quod hæretici non quærunt Caput Ecclesiæ,& quidem à Christo diuersum ; quod ostendit fuisse Petrum; & docet Ecclesiam esse vnam in capite vno:quod idem conuenire Romano Pontifici docet in* Epist. Ad Cornelium Pontificē.non aliunde hæreses natas esse, quàm quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur,ne vnus in Ecclesia ad tempus Sacerdos & Iudex vice Christi cogitetur. Et ad plebem vniuersam, Vna est,* *inquit*, Ecclesia super Petrum voce Domini fundata; aliud altare constitui non potest. Et [b]Rursus Schismatici isti,*inquit, Petri Cathedram atque Ecclesiā principalem,vnde vnitas Sacerdotalis exorta est,non respiciunt;nec cogitant eos esse Romanos,ad quos perfidia non potest habere accessum. *Hæc testimonia quoque* * *Costerus*,* *Turrianus*,* *Dureus*,& *Iesuitæ plerique omnes lectorum animis passim satis importunè inculcant. Quibus Cypriani sententijs nullius negotij erit ex ipso Cypriano satisfacere. Primò, quia per vnū Episcopum, non vnicū, sed, in eodē iure Episcopatus, Episcopum vnumquemque significat.* OMNES Episcopi sunt VNVS EPISCOPATVS. QVILIBET Episcopus vice Christi ad tēpus Iudex. *Ita vt null[9] Episcopus si*

*Cyprianus li.1.Epist.3.& lib.1.Epist.10 ad Cornelium.

*Lib.1.Epist. 8.

b Bell.lib.4.de Eccl.Milit. cap.10.

*Lib.1.Epi.4
*In Enchiridio.
*In disp.cōtra Sadaelem.
*Cōtra Witakerum.

*Cypr.lib.4. Epist.9.

alterius

alterius Episcopi imperio subiectus. * Episcopatus vnus est, cuius à SINGVLIS in solidum pars tenetur. *Secũdo, per vnum Episcopum seipsum sæpe intelligit.* * Episcopũ vice Christi, &c. *Tertio primatum, quem Pontifex sibi arrogauit, Cyprianus ex Concilii decreto profligauit.* * Neque quisquam nostrum se Episcopum Episcoporum esse constituit. &c. *Quæ omnia Cypriani iudicium orthodoxum satis explicant, vestrum præiudicium coarguunt: sed vos iam estis testimoniis vestris obruendi. Aduocatus.* [c] Primas, inter Orthodoxos Patres, Cypriano tribuit Papa * Gelasius. *Quid verò Cornelius?* * Cornelius Pontifex Romæ Concilio habito decreuit, non esse baptizandos, qui ab hæreticis baptizati essent, vt refert * Eusebius: idẽ postea Stephanus Papa præcepit. *Quid adhæc Cyprianus?* Cyprianus in Conc. 80. Episcoporũ decreuit hęreticos ESSE rebaptizandos, PVTAVIT enim PONTIFICEM PERNICIOSE ERRASSE. & Stephano PAPÆ seriò PRÆCIPIENTI Cyprianus PARERE NOLVIT, sed verba contumeliosa * protulit CONTRA PONTIFICEM, vocans eum superbum, imperitum, cæcæ & prauæ mentis. *Quid multa?* [f] Cyprianus, qui semper est habitus in numero Catholicorum, ROMANO PONTIFICI, CONTRA errorem suum in CONCILIO particulari definienti, aduersabatur. *Bene habet. Gelasius Pontifex Cyprianum laudat: & tamen Cyprianus Cornelii Pontificis autoritatẽ conculcat, etiã literas suas Episcopi Romani literis, Concilium Cõcilio, Cathedram Cathedræ, & Præsidi*

** Lib. de Vni. Eccles.*
** Lib. 4. ep. 9.*
** Epist. ad Quintum.*
c *Eras. præf. in lib. Cypriani.*
** In Decret. dist. Can. S. Romana.*
d *Bell. lib. 3. de verbo Dei ca. 6. §.* Tertia Seculo.
** Hist. lib. 7. cap. 2.*
e *Bell. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 7. §.* Tertia ratio.
** In Epist. ad Pompeium.*
f *Bell. lib. 2. de Conc. cap. 5.*

Pontifici, tanquam perniciosè erranti, seipsum pra sidem opposuit: & tamen ex Cypriano, inquitis, probamus eum non esse Ecclesiæ Catholicæ membrum, qui non subiicitur Romano Pontifici. Miror quenquam ὀφθαλμίᾳ adeò laborare, vt putet Cyprianum verbis patrocinari Pontificis primatui, cui factis acerrimè repugnabat: adeóne Cyprianum delirâsse existimemus, vt confeßionem ederet, in damnationem sui? nam Aduersarius. [g] Subesse Romano Pontifici est de necessitate salutis. [h] Huic vni Ecclesia Catholica adhæret, extra quam non est salus. *Hoc etiā probari ex Cypriano contenditis, & tamen.* Aduocatus. [i] Cyprianus, cùm Stephanus à sua COMMVNIONE eum REPELLERET, & Episcopos ab illo ex Africa legatos, nec ad sermonem communis colloquij admitteret, & præciperet vniuersæ fraternitati, ne quis eos in domum suam reciperet, vt venientibus non solùm pax, & COMMVNIO, sed & tectum & hospitium NEGARETVR, Cyprianum quoque pseudochristum, & dolosum operarium diceret. &c. *Vidē? Communionem cum Pontifice nihili fecit Cyprianus, & tamen* [k] Cyprianus in illo dissidio, pacis & vnitatis vinculum constantissimè retinebat mente pacificus. *Esse igitur potest vnitas Catholica extra, imò contra Pontificis vnionem: ecquid habes, Costere, quod opponas? Aduersarius.* [l] Non habet Deum Patrem, inquit Cyprianus, qui nō habet Ecclesiā matrem. *Patronus.* * MVLTA Stephanus contra Ecclesiam Dei, asserere conatur, at quomodò habere potest Deum Patrem, qui non habet Ecclesiam matrem? *Quibus ver-*

Cyprianus noster est.

g *Valent. Ies. supra cap. 1. lit. f.*

h *Lindanus supra.*

i *Cassander lib. Consult. art. 7.*

k *Idem ibid.*

Costerus Ies. Apolog. part. 3 ante præf.

* *Cyprianus Epist. ad Pompeium.*

bus verbis Cyprianus *in Pontificem, tanquam in schismaticum, inuehitur: ea tu (quâ conscientiâ ipse videris) tanquam pro Pontificis vnione dicta obiicis: Cyprianus quantus fuit nosti:* [m] Cyprianus semper est habitus in numero Catholicorum.[n] Martyrio postea coronatus.[o] Nec retractatio eius vnquam inuenitur. *Qui tamen certò credidit schisma impium nullo posse Martyrii igne expiari.* * Et si quis occisus (*inquit*) propter nomen Christi, postmodum fuerit extra Ecclesiam constitutus, & ab vnitate & charitate diuisus coronari in morte nòn poterit. *Non potestis igitur Pontificis primatum ex Cypriano asserere, nisi velitis etiam* Cypriano *Martyrii sui coronam detrahere: neque profectò rectè à vobis definitur Ecclesiæ vnio, si Sanctus* Cyprianus *de Ecclesia vnus fuit.*

m Bell. supr.
n Cassander quo supra.
o Bell. quo supra.
* Cypr. lib. 4. Epist. 2. pag. 114.

Capvt IV.

5. *Augustinum, & Totam Ecclesiam Africanam.*

A*Duersarius.* [a] Etiam * Augustinus: Me (*inquit*) tenet in Ecclesia, in sede Petri, cui Christus oues suas commendauit, vsque ad pręsentem Episcopatum successio Sacerdotum,[b] Rursus aduersus Donatistas. Venite fratres (* *inquit*) si vultis vt inseramini vite, numerate Sacerdotes ab ipsa sede Petri; ipsa est Petra, quam non vincent superbæ Inferorum portæ. *His Augustini testimoniis ex Augustini verbis sæpè fuit ab aliis responsum: nunc ex*

a Bell. lib. 4. de Eccl. Milit. cap. 8.
* Cōtra Epist. Fund. cap. 4.
b Bell. ibid. cap. 10.
* In Psal. contra partem Donati.

Augustini factis Consequẽtiam vestram diluemus. Aduocatus. [e]Erat Conc. Carthaginense Ann. Dom. 419. in causa Apiarij Presbyteri. [d]Huic Concilio Augustinus interfuit. [e]Sub quo Episcopo hæc causa Apiarij incidit, qui Episcopus Apiarius Concilij Africani decreto Episcopatu suo Siccensi deiectus, ad Episcopum Romanæ sedis appellat; Pontifex eum absoluendum & restituendum suæ Ecclesiæ iudicat, quod factum suum (*vt Pontifex fingebat.*) Canone Concilij Nicæni muniebatur: Africani ad Patriarchales sedes Alexandrinam, Constantinopolitanam, Antiochenam nuncios destinant, qui exemplaria ex illarum armarijs Africam deferunt, sed in quibus NON ERAT CANON ille de appellando ad Romanum Pontificem comprehensus. [f]Istius Concilij Africani seu Carthaginensis ducenti tres tribus Papis Sozimo, Bonifacio, Cælestino restituerunt, Canonem Nicæni Concilij ab ipsis Pontificibus, in defensionem primatus sui, FALSVM esse deprehendunt. Concludunt tandem nemini licere ad Romanum Pontificem prouocare; nisi fortè (inquiũt) credat quispiam VNI cuilibet posse Deum examinis inspirare iustitiã, & innumerabilibus in Concilio congregatis denegare. *Hæc etiam causa vnionis vestræ iugulum petit. An igitur tot Orthodoxorum Episcoporum decretum tam graue constánsque licebit admittere? Aduersarius.* [g]Non tenemur credere quicquid isti Episcopi statuerint. *Quamobrem verò?* [h]Quia erant ex ignorantia decepti. *Quatenus, obsecro, decepti?* [i]Diabolico spiritu

c *Possiuinus Ies. in Apparatu sacro Tit.* Carthag.
d *Costerus Ies. Enchiri. tract. de Sacra Scriptura.*
e *Lindanus Panopl. lib. 4. cap. 89.*
f *Liber Concil iorum de actis Cõc. Africani.*
g *Bell. lib. 4. de Conc. cap. 7.*
h Idẽ *lib. 2. de Rom Pont. cap.* 25. §. Alterum.
i *Ep[illegible]ola Decretalis Bonifacij 2. ad Eulalium.*

spiritu instigati fuerunt, omnésque illi antecessores Eulalij priuilegia Romanæ sedis conabantur infringere. *Quamdiu tandem à Romana sede vi excommunicationis distracti permanserint?*[k] Cùm Deus post ANNOS circiter CENTVM Africanæ Ecclesiæ benignus misereri constituisset, & Eulalium donauit Archiepiscopum, qui pœnitentiæ libellum Ecclesiæ Romanæ Episcopo Bonifacio. 2. solenni ex more conscriptum offert, vt videre est ex Bonifacij 2. Epistola ad Eulalium Thessalonicensem Episcopum.[l] Postquam Afri per centum annos in schismate perseuerâssent, tandem excitauit Deus Eulalium qui eam Ecclesiam domum reduxit. *Hæc fortè non est genuina epistola Bonifacii. Aduersarius.* [m] Respondeo valdè mihi epistolas eas Bonifacij esse suspectas. *Aduocatus.* [n] Cæterum hanc esse genuinam Bonifacii epistolam & minimè suppostitiam, satis superque arguit, quod ante annos 500. talis indubitatò credebatur, ex qua Gratianus capitulum citat non exiguum: & Antonius Florentinus, veterum rerum studiosus peruestigator, nobis attestatur, hanc rem longè verissimam: quam qui confictam ridet, quid, quæso, relinquet nobis saluum ex omni antiquitatis historia, quo res in Ecclesiæ negotijs gestas nostri seculi Academicis probent, atque corroborent? *Hoc dato, quid erit indè Cõsectarium?* [o] Sequitur falsum esse, quod dicimus de coniunctione Augustini, Eugenij, Fulgentij, & aliorum Africanorum cum Romana Ecclesia. *Si igitur Concilium Africanum consulimus, Potifi-*

k *Lindanus Panopl. lib. 4. cap 89.*

l *Epistola ipsa Bonifacij.*

m *Bell. lib. 2. de Rom Pont. cap. 25. §.* Sed contra.

n *Lindanus Panopl. lib. 4 ca. 89. ad finem capitis.*

o *Bell. quo supra. Augustinus noster est. Dilemma.*

ces vestri ius appellationis non diuino consilio, sed humano, sed ne humano quidem, nec fide antiquitatis, sed ambitionis fraude arripuerunt: sin vobis credimus, B. *Augustinus, Fulgentius, aliique celeberrimi Concilii istius sanctissimi Patres vniuersi (in illo Schismate mortui) nec tunc sancti, ne nunc beati haberi poßint, etenim non isti, inquitis.* p Sed Successores eorum peccatum illud correxerunt.

p *Turrianus Ies. contra Sadaëlem. pag.* 256.

6. *Hieronymum.*

Aduersarius. q Etiam * Hieronymus ad Damasum Pontificem: A te Pastore (inquit) præsidium ouis peto, ego Cathedrę Petri communione consocior; super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio, Quicunque extra hanc domum agnum comederit, profanus esto; Si quis in archa Noë non fuerit, peribjt regnãte diluuio: & de nomine hypostaseos ad eundem Damasum: Tu, inquit, si iusseris me dicere tres hypostases esse, dicam. *Primùm posteriori in duobus satisfaciam: vnum est, Hieronymum non de dogmatis alicuius sensu vero, sed de vocabuli vnius vsu idoneo dubitasse. Aduocatus.* r Ab Arianis trium hypostasen (inquit * Hieronymus) NOVELLVM à me nomen exigitur: interrogamus quid per tres hypostaseis intelligant; Tres subsistentes personas, aiunt: respondemus nos ita credere: non sufficit sensus: NOMEN ipsum efflagitãt, EGO QVIA, &c. Ex quibus verbis intelligimus Hieronymum nihil sibi in recta & sana intelligentia

q *Bell. lib. 4. de Eccl. Milit. ca. 10. & lib. 2. de Rom. Pont. ca. 16. etiam in li. de Concilijs.*
* *Hieron. epist ad Damasum.*

r *Melchior Canus loc. Theol. lib. 12. cap. 8. ad Arg. 3.*

à crimine hæreseos timuisse, sed VOCIS venenum formidâsse. *Quomodo?* [f] Nomen HYPOSTASIS, eò quod non pro persona, sed pro essentia soleret vsurpari, atque adeò periculôsum esset dicere, tres esse in Diuinitate hypostaseis, propterea IN ea VOCE aliquid veneni latere putauit Hieronymus; NEC tamen omninò RECVSAVIT DICERE tres Hypostaseis, imò vt ita liceret LOQVI à Damaso postulauit. *Cùm in hac voce ea inuoluta est ambiguitas, vt ex ea, & ab Orthodoxis sensus verus, & falsus ab Hæreticis elici potuerit, nihil momenti affert ad primatum Pontificis stabiliendum, si vir Sanctus iussu Damasi eo nomine vti voluit, quod forsan sine alieno periculo, certè quidem sine errore suo vsurpare potuerat. Alterum est, cum in aliis, tum in hac causa etiam Damasus Pontifex Hieronymi ipsius iudicio exactissimo nitebatur.* 1. *In aliis. Aduocatus.* [t] Ante annos plurimos, inquit * Hieronymus, cùm in causis Ecclesiasticis IVVAREM DAMASVM Romanæ vrbis Episcopum, & Orientis atque Occidentis Synodicis Consultationibus responderem. *Deinde etiam in hac ipsa causa.* [u] HIERONYMVS Damasum Papam consuluit, IMO DAMASO CONSVLVIT, vocem hypostasis non esse recipiendam, quia sub melle venenum latebat. *Ita vt, si Damasum consuluisse Damasi iudicium infallibile innuit, tū* Cōsuluisse Damaso *eius iudicii imbecillitatem pariter euincat. iam ad testimoniū primū reuertor, & Patronū Hieronymū appello.* * Si autoritas quæratur, ORBIS maior est VRBE,

[f] *Greg. Valent. Ies. lib. 1. de Trinit. cap. 7. idem quoq; Ribera Ies. Com. in Heb. 1.*

[t] *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. ca. 16.*

* *In Epist. ad Agentiam.*

[u] *Episc. Espensæus in fine Cō. in 2. Tim. 4*

Dilemma.

* *Hieron.*

vbicunque Episcopus est, siue Romæ, siue Tanais, siue Eugubini: eiusdem est meriti, eiusdem Sacerdotij: quid mihi profers (*significat Romanam*) VRBIS consuetudinem? quid mihi obiicis paucitatem, de qua ortum est supercilium? *Hoc testimonium Pontificiorum iudicium torsit maximè, causam Pontificiam planè iugulat: nam cum Pontificii vrbis, seu Ecclesiæ Romanæ autoritatem ostentant, Hieronymus maiorem* Orbis *opponit: Illi Iurisdictionem supremam vendicant, ille in hoc* arrogantiam *&* supercilium *taxat: Illi denique super Episcopos autoritatem, ille inter Episcopos æqualitatem asserit. quod ne quis à me fingi potius, quàm ab Aduersariis nostris affirmari arbitretur. Aduocatus.* [x] Hieronymus ÆQVALITATEM docuit. *Itaque non minus cuiuis liberum esse debet à Pontificibus hæreticis, & nimis imperiosis dominis dissentire, quā cum Orthodoxis consentire necessarium.*

Hieronymus noster est.

x *Medina lib. 1. Orig. cap. 5.*

7. *Ambrosium.*

Aduersarius. [a] Etiam * Ambrosius, In omnibus cupio, *inquit*, sequi Romanam Ecclesiam. *quid omnino in omnibus? Aduocatus.* [b] Cum Consuetudo Romanæ Ecclesiæ de non lauando pedes recens Baptizatorū Ambrosio obiiceretur, respōdit, * Sed TAMEN, (*inquit*) Nos homines sensum habemus, id quod ALIBI RECTIVS seruatur, & NOS rectè custodimus. *Si Ecclesiam Romanam, tunc Sanctam & Orthodoxam Ambrosius non vt dominam, sed vt sociā venerabatur, & liberè ab ea discederet, quoties illam*

a *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 16.*
* *Lib. 3. de Sacr.*
b *Bell. quo iam supra.*
* *Ambrosius Ioh. 13. 10.*

Ambrosius noster est.

illam à veritate deflectere putabat, tantum igitur inter hodiernam, atque antiquam Romanam Iurisdictionem, quantum inter libertatem auream, & ferream tyrannidem interesse videatur.

8. *Græcam Ecclesiam.*

Aduersarius. [c] Romanos accepimus, & eorum Pontifices maximè longo tempore cum Græcis in Christianæ religionis articulis concertâsse. hæc verba Laonici Deleantur. *Sed & restituantur oportet. Aduocatus.* [d] Græci Episcopi maximè SEMPER Romano Pontifici hanc potestatem inuiderunt. [e] A Romana Ecclesia IAMDIU est quod recessit Græcia. NEC nunc patitur nostrum Pontificem apud se autoritatem aliquam exercere. *A Thesi iam ad Hypothesin transeamus.*

c *Censores Pontificij in Indice Expurg. p. 190. Tota antiqua Græcia nostra.*

d *Maldonatus Ies. Comm. in Matth. 16.*

e *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. c. 12.*

Capvt V.

Hypothesis prima de Ecclesia Romana. Probandum est vnionem cum Episcopo Romano non esse Ecclesiæ Romanæ notam. Quod ratione & Exemplo confirmatur.

A*Duocatus.* [a] Nota debet esse notior re quã notat. *At de Capite Ecclesiæ Romanæ certum est, quod* [b] Erant simul tres Papæ, NEC quis erat legitimus CONSTABAT. [c] Schisma circa Pontifices per centum annos Ecclesiam Romanam vexabat. *Ergo hac notâ nihil est ignotius.*

a *Bell. l.*

b *Bell. lib. 4. de Rom. Pont. c. 14.*

c *Stapletonus infra.*

Ratio secunda, si ex Capite emergit aliquod Corporis indicium, cùm [d] MVLTI Pontifices olim Hæretici fuerunt, *Sequitur ex hac vnione Ecclesiam Romanam, vt Catholicam, ita interdum etiam Hæreticam esse demonstrari. Quod ad exempla attinet. Sunt nobis in promptu quàm plurima Romanæ Ecclesiæ membra nobilissima, quæ ab isto Capite se, conscientiæ causâ, separarunt. Aduersarius.* [e] Ecclesia Romana particularis errare in fide non possit. *Esto. at Aduocatus.* [f] Otho primus Imperator pius Pontificem Iohannem 12. deposuit. nec mirum, cùm præsertim MVLTI doctiores ita senserint. [g] Suadente CLERO ROMANO. [h] Imò per CONCILIVM ROMANVM erat depositus. [i] ROMANVS CLERVS, abrogata Liberij Pontificia dignitate, se contulit ad Felicem. [k] Anastasium Pontificem ROMANA ECCLESIA repudiabat. [l] Leoni 8. CLERVS POPVLVSQVE ROMANVS pontificatum abrogabant. [m] Gregorium 7. SYNODVS Moguntina, SYNODVS Brixiensis, SYNODVS VVoormatensis exautorabant. [n] Iohannem 23. SYNODVS Constantiensis è Pontificatu, Eugenium SYNODVS Basiliensis eiecit. *Denique* [o] Imperator dat Liberio potestatem reuertendi Romam, & vnà cum Fœlice sedem Apostolicam administrandi: apud Romanos existimatus est Liberius, ob manifestam excommunicationem suam, cum hæreticis à communione Catholicorum prorsus extorris, & ex eo ipso necessariò videbatur exclusus à communione Catholica, atque ob id etiam à Pontificatus communione penitus

d *Canus, Alphonsus, Gerson, Adrianus Papa, & alij testes complures supra.*

e *Bell. lib. 4. de Rom. Pont. c. 4. in princ.*

f *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. c. 29.*

Ecclesia Romana antiqua, in hac parte, planè nostra.

g *Platina in vita Iohannis.*

h *Franciscus de victoria.*

i *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. c. 4.*

k *Alphonsus de Castro. Tit.* Pontifex.

l *Platina in vita Leonis.*

m *Anthonius.*

n *Aeneas Syluius de gest. Conc. Basil.*

o *Baronius Ies. Cardinalis Annal. Tom. 3. ad Ann. Dom. 357 pag. 713.*

Dilemma.

penitùs alienus. Hinc magna Romæ turbatio facta est, & maxima persequutio in eos, qui Liberij restitutioni restiterunt, maximè in Clero, ita vt inter Ecclesiam Presbyteri, & Clerici plures necarentur, & MARTYRIO coronarentur. *Ex his facilè erit hunc nodum constringere, quem vos nec digitis nec dentibus poßitis vnquam dissoluere. Multi pij Imperatores Romani, multa Concilia, sæpe etiam Clerus populúsque Romanus Pontifices multos vt rebelles & Hæreticos deposuerunt. Ergo aut vnio cum quouis Pontifice Romano Ecclesiæ Catholicæ nota non est, aut Ecclesia Romana multotiès non erat Catholica.*

Hypothesis secunda in qua video à Pontificijs notam Schismatis Protestantibus esse inustam, quam multiplici Responso facilè poßimus exculpere. Primum, Fieri potest vt Excommunicatus à Pontifice veram vnionem cum Christo colat atque conseruet.

Aduersarius.[p] Protestantes à Romano Pontifice excommunicantur. *Si tamen iniustè. Aduocatus.* [q] Aduerte sententiam excommunicationis iniustam nullam, nec quoad Deum, nec quoad Ecclesiam ligare. *Rectè. Nam verè Excommunicatum (sicut martyrem) non pœna, sed causa facit.* [r] Qui illicitè alium excommunicat, SEIPSVM, non alium, condemnat. *Aduersarius.* [ſ] At non est quod Protestantes dicant se cum Christo capite, adeóque cum Ecclesia triumphante communicare, nam Christus est Caput per internum influxũ, Papa verò

[p] *Bell. lib. 4. de Notis Eccl.*
[q] *Tolletus Ies. l. 1. de Instru. Sacerd. c. 10.*
[r] *Rubric. C. 24. qu. 3. c.* Comperimus.
[ſ] *Bell. lib. 3. de Eccle. Milit. c. 5. vbi in obiectione miserè implicatur. §.* Ad Confirmationem.

per exteriorem; nec quis Christo subest, qui non subest Pontifici. *Est hoc ingeniosum, sed & insidiosum figmentum, ab vtriusque Testamenti autoritate disertè reiectum. 1. Veteris.* * Ioh. 9. (Cæcum, quem Iesus curabat, EIICIEBANT foras.) [t] Eum EXCOMMVNICANT, & à Synagoga, & consortio Iudæorum, qui TVNC FIDELES habebantur, separant, at FOELIX Cæcus, qui pro nomine Christi ABSQVE SYNAGOGIS factus est: maluit eijci è Synagoga, quàm à Christi Confessione recedere. [u] Pharisæi omnes credentes in Christum Seductos, & HÆRETICOS iudicabant. [x] Christus autem cùm dixit, (EGO SVM OSTIVM) docet Pharisæos potius EXTRA VERAM SYNAGOGAM & Ecclesiã fuisse. *Ergo Põtifices iniustè excõmunicando ipsi excõmunicantur 2. Superius deliramentũ ex nouo Testamento refellitur.* [y] In*Ioh.9.(Et cognoscent me (inquit Christus) oues meæ) Oues quidem Christi cognoscere Christum, hæc nota est vnius illius Pastoris. NEMO enim hominum, etiam eorum qui boni Pastores sunt, HOC HABET, fieri enim potest vt Oues NON COGNOSCANT eos, non enim necessarium est ad salutem HVNC aut ILLVM cognoscere, CHRISTVM AVTEM cognoscere est necessarium. *Quo testimonio Iesuita, & Cardinalis te Bellarmine Iesuitam & Cardinalem in duobus disertè refutauit. Tu vnionem cum hoc aut illo Pontifice notam hominis Catholici propriam facis, Ille*, Nemo, vel bonus Pastor hoc habet: *tu*, necessarium esse ad salutem eum vt

t *Tolletus Ies. Comm. in *Ioh. 9.*

u *Idem Com. in Ioh. 10. Annot. 1.*

x *Ibid. annot. 8.*

y *Tolletus Ies. Comm. in *Ioh 9.*

eum vt externum Caput agnoſcere, vt Chriſti capitis quis particeps eſſe queat. *Ille,* NON eſt NECESSARIVM HVNC aut ILLVM *externum* Paſtorem cognoſcere, agnoſcere autem Chriſtum eſt neceſſarium. *Quamquam addit.* [z] Etſi quis non hunc Pontificem, tamen eius Succeſſorem aliquem agnoſcere tenetur. *Inſcitè omninò, quia prædeceſſoris Pontificis, & Succeſſoris, præſertim apud Pontificios, eadem eſt ratio.*

z *Idem ibid.*

2. *Reſponſum. Licebit etiam vobis (quoties cauſa fert) Capiti veſtro reſiſtere.*

Aduocatus. [a] Licet reſiſtere Papæ inuadenti corpus, vel (*audiant hoc Principes Papo-maſtiges, & de hoc ius ſuum ſibi gratulentur*) turbanti remp. ita multò magis ſi Eccleſiam deſtruere conetur: licet (inquam) reſiſtere ei, NON faciendo quod iubet, & VOLVNTATEM eius IMPEDIENDO. *Viden' (Bellarmine) quantum tu capiti veſtro plagam inflixeris? corporalem Papæ tyrannidem licet nobis excutere, Spiritualem non licebit?* [b] Imò neceſſarium eſt, vt docet Hieronymus, cùm loquitur de Prælato fatuo, Sal, inquit, infatuatus nulli vſui inſeruit, niſi vt mittatur foras. *Huc etiam exempla ſuperiora faciunt, vt Irenæi.* [c] Qui Victorem Pontificem Romanum, tanquam pacis Chriſtianæ PERTVRBATOREM liberè obiurgabat.

a *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. ca. 29. §.* Reſpondeo negando.

b *Concil. Baſ. Patres vt refert Æneas Syluius de geſt. eius Conc.*

c *Agrippa 3. c. 2.*

3. Responsum. Protestantes in hoc cum Pontifice dißidio, non intulisse schisma, sed pertulisse videri.

d *Tolletus Ies. 5. c. 1. lit. g.*
e *Cassander lib. consult. art. 7.*

Aduersarius.[d] Schisma est rebellis separatio à Romano Pontifice. *Aduocatus.*[e] Etiamsi Protestãtes seclusi ab Ecclesia viderētur, & in aliquo per tempus errore versarentur, Non putarem tamen AB INTERNA illa, quam animo & voluntate colerent, alienos esse habendos. non negarem multos initiò pio studio ad acriorem reprehensionem quorundam manifestorum abusuum impulsos fuisse, & præcipuam CAVSAM huius calamitatis, & distractionis Ecclesiæ ILLIS ASSIGNANDAM, qui, inani quodã FASTV Ecclesiasticę potestatis inflati, rectè & modestè admonētes, superbè & superstitiòsè contēpserunt, & repulerūt. quare nullam Ecclesiæ firmam pacem sperandam puto, nisi ab ijs initium fiat, QVI distractionis CAVSAM DEDERVNT, hoc est, vt ij, QVI Ecclesiasticæ gubernationi PRÆSVNT, de nimio illo rigore aliquid remittāt, & Ecclesiæ paci aliquid concedant, & multorum piorum votis, ac monitis, obsequentes, manifestos abusus ad regulam diuinarum literarum, & veteris Ecclesiæ, à qua deflexerunt, corrigant, [f] NEQVE VNQVAM, credo, CONTROVERSIA apud nos DE VNITATE externa EXTITISSET, NISI PONTIFICES ROMANI hac autoritate, ad dominationis quandam speciē, ABVSI fuissent,

f *Ibidem.*

cámque

eámque EXTRA FINES à Christo & Ecclesia veteri præscriptos ambitionis& cupiditatis causa extulissent. *Ex quo discere quis poßit, aliud esse pati Schisma, aliud verò facere, & hoc* * *Donatistis, ac Pontificibus, illud Protestantibus conuenire.*

* *Supra.

CAPVT VI.

4. *Responsum. Pontifex ipse in Concilio generali nefandis Schismatis reus esse conuincitur.*

A*Duersarius.* [a] Respondeo, Basiliense Concilium initiò quidem fuisse legitimum, nam Legatus Pontificis aderat, at, quo tempore Eugenium Papam deposuit, non fuit Concilium, sed conciliabulum Schismaticum. *Huius Concilij autoritatem à schismatis, sententiam quoque ab heresis suspicione facilè vindicabimus. illud, quia Aduocatus.* [b] Conc. Basil. quàm celebre fuit, quàm sanctum, quàm in Iesu Christo congregatum, qui ignorat, totius Academiæ Parisiensis nunquam satis laudatæ, CONTRA LEONEM decimum, appellationem legat, is proculdubio sentiet, quanti illud fecerint doctissimi illius Vniuersitatis viri: vel si etiam legeris Iuliani Cardinalis LEGATI Pontificis literas ad Eugenium quartum. *Alterum verò, quia* [c] Concilium Basiliense Ecclesiam liberabat à pestifera doctrina, quæ statuebat (*quod statutum Iesuitæ omnes hodiè grauiter affectant*) Papam esse supra Concilium, aut Concilio parem. *At verò* [d] Necesse est, vt Pontifex Cõ-

a *Bell. lib. 3. de Eccl. Milit. ca. 16. §. Ad sextum.*

b *Othunius Graius in epist. quæ affigitur volumini* de fasciculo rerum expetendarum.

c *Gerson. tract. de potest. Eccl.*

d *Aeneas Syl. lib. 1. de gest. Conc. Basil. fol. 5.*

cilio ſubiiciatur: In Hieronymi ſententia, tanquam in agro fertiliſſimo verſor, vbi dicit, Autoritas Orbis maior eſt vrbe: magna Papæ autoritas, qui Romanæ præeſt Eccleſiæ, maior eſt autoritas vniuerſalis Eccleſiæ, quæ ſi Mater eſt omniũ, filiũ habet Romanũ Pontificẽ, aliâs verò, vt ait Auguſtinus, non habet Deũ Patrẽ, qui non habet Eccleſiã Matrẽ. *Quinetiã.* [e]Conciliũ Conſtantienſe ſolenni decreto declarauit, omnes homines cuiuſcunque conditionis, ETIAMSI PAPATVS exiſterent, ſtatutis, & ordinationibus Concilij generalis OBEDIRE teneri. *Horum duorum Conciliorum hæc vna fuit ex vnanimi omnium conſenſu profecta, ſententia:* Pontifex, niſi ſubiiciatur autoritati Concilij, non eſt filius *Matris Eccleſiæ: at* [f] Nos (*inquis*) defendimus. Summum Pontificem ſimplicitèr & abſolutè ESSE SVPRA Eccleſiam vniuerſam, & ſupra Concilium generale, ita vt nullum in terris ſupra ſe Iudicem agnoſcat. *Vos itaque Pontificem Patrem talem Eccleſiæ præficiendo, veram Matrem, Eccleſiam ipſam, iamdiu non deſeruiſtis modò, ſed & prodidiſtis: ita vt illa fictitij Capitis veſtri vnio nobis neceſſariò derelinquenda ſit, vt Chriſti Corporis myſtici communionem veram participare poſſimus, cùm præſertim* [g] Papa poſſit eſſe hæreticus, & tum vnuſquiſque Laicus tenetur SE AB ILLO ſeparare, & per ipſam ſeparationem illi dicit Anathema. *Sic pro Concordia Cardinalis veſter contendit, cuius ſententiæ etiam veſter Pontifex iam olim patrocinatus eſt.* [h] Pontificem vt Pontificem hæreticum eſſe poſſe, tenent Alphonſus de Caſtro, &c.

e *Ibid. lib. 2. c. 17.*

f *Bell. lib. 2. Conc. c. 17. in Princip.*

g *Card. Cuſanus lib. 2. de Concord. Cath. c. 17.*

h *Bell. lib. 4. de Rom. Pont. c. 2. §. Secunda opinio.*

stro. &c. Etiam Adrianus sextus Papa tenuit. i Qui hoc dicunt pugnant reuera cum primatu Pontificis. *hac etiam sica* *Bestiæ *ipsius Papismi penitus infixa inhærescit: nam cum hic sit iam fidei Pontificiæ articulus ferè primarius, ac peculiaris*, Pontificem *(quamuis esse poßit)* non posse esse Hæreticum, *vestra cum Capite vnio est profectò quouis Schismate pestilentior. Ex quo sequitur* i Greg. Valēt. Analys. lib. 8. c. 7. *Apoc. 3.

Responsum vltimum. Leuiorem excommunicationem Pontificij inferunt, in grauiorem incurrunt, qui alios nominatim excommunicantes, ipsi re excommunicati sunt.

Aduocatus. *(Si vel nos vel Angelus de cœlo prædicauerit vobis, præter id quod accepistis, Anathema esto,) k Anathema, id est, Excommunicatus. Doctrinæ Euangelicæ autoritas habet, vt quicunque Doctor contra eā pugnet, reiiciendus situat par, inquies, habet autoritatem in parem, non in superiorem, Respondebit Apostolus, ipsum Euangelium Christi hanc autoritatem diuinam habere. *Iam verò Protestantes in omni controuersia vestrum* Præter id *ex Scripturis oppugnant. cum itaque verbo autoritatis excommunicatis, ipsi autoritate verbi excommunicati estis.* *Gal. 1. k Aquinas, & Caietanus in hunc locum.

Conclusio.

Multæ Orthodoxæ Ecclesiæ, multorum Marty-

rum consignata sanguine, Carthaginensis, *&* centum annos *post, tota* Africana, *etiam seculis multis* vniuersa Græca, *nec non ipsa* Romana sæpè *per Pontificum* Victoris, Stephani, Bonifacij, Liberij, Eugenij *Excommuniones, ab ipsorum Pontificum externa communione separata, an propterea ab interna Christi communione exciderunt? Multi etiam sanctissimi Patres*, Athanasius, Augustinus, Cyprianus, *cum aliis Martyribus nobilissimis multis* Polycarpo, Polycrate, Clero, Populóque Romano *in dissidio cum Pontificibus maximo mortui sunt: an proindè tot sacratissima Christi membra, vt corporis, ita animæ vitam perdiderunt? hoc Christiana pietas non vult, veritas non possit credere. Apagite igitur vos cum isthoc Capite vestro, cuius vnionis Communionem, dum solam necessariam facitis, proditis ferè vniuersorum. Hactenus de Capitis vnione.*

Capvt VII.

Nota septima pars secunda est, vnio membrorum inter se: *quæ quantum momenti habeat, ad designandam Ecclesiam, despiciamus.*

a Bell. lib. 4. de Eccle. Milit. c. 10. §. Veniamus.

ADuersarius. a Veniamus nunc ad Consensionem membrorum inter se. Certum est Concordiam esse signum regni Christi, discordiam Diaboli, quod in seipsum diuisum tandem desolabitur. Math. 12.

Hac

Hac examinanti vnio duplex occurrit, prima est moralis & actionum, altera intellectualis & opinionum Concordia.

I. De Actuali.

Hac nec causam Catholicam magnoperè illustrat, & Romanam prorsus dedecorat. Primum, quia Aduocatus. [b] PAGANI colentes multos Deos diuersos, imò litigantes, atque inter se inuicem hostili odio ardescentes, tenent tamen in iis QVALEM-CVNQVE VNITATEM, cùm pariter eant ad eorum templa diis ipsis iratis IPSI CONCORDES sunt. [c] In omnibus gentibus maior est nunc Concordia, quàm inter nos Christianos. *Alterum quoad Romanam Concordiam, facilè elucescet, siue spectamus dißidia membrorum Ecclesiæ Romanæ cum Capite, siue etiam ipsorum Capitum inter se. Primum. Aduocatus.* [d] SCHISMA in Ecclesia Romana de Pontificum successione ANNOS ferè QVADRAGINTA durabat, & omnium schismatum, quæ in Ecclesia Romana fuerunt, non plus confecit, quàm ANNOS CENTVM VIGINTIQVATVOR. *Alterum quoque patet.* [e] Schisma ambiguum orbem Christianum grauiter concussit, quandò alter Pontifex Romæ, alter Auennione creatur, vterque magno Cardinalium, Episcoporum, Sacerdotum, Principum ac populorum assensione Pontificatu defungeretur: nā cū tres simul Pontifices inaugurati essent, Iohannes 23.

b *Glouianus lib. de* Schismate *in Epist. nuncup. ex Augustinus sermone de Ieiunio.*

c *Iohannes Ferus postill. de cæna Domini Serm. 3.*

d *Stapletonus lib. 14. de doctrin. Princ. c. 15.*

e *Glouianus de Schismate, pag. 181.*

Gregorius. 12. Benedictus. 13. tum quidem graui SCHISMATE est Ecclesia Christi dilacerata, & in partes dissecta. *Denique.* [f] Tanta seditio in creando nouo Pontifice orta est, vt biennio sedes vacaret. *Quid multa?* [g] Non ignoratis quas tragœdias in Ecclesia Imperatores excitârunt, &, quasi hæc parua fuissent, addidit Satan Romanos Pontifices contra Pontifices commouere. *Patres vestros prætereamus: etiam (nam*—Fratrum quoque gratia rara.) [h] Est ampla nobis & frequens domus plusquam ducentis fratribus, sed, ex ducentis, pereo, si reperis duos. [i] In Math. 14. (Ecce hic Christus.) His verbis excluditur Schisma Hæreticorũ, sed idẽ nobis quoq; cauendũ est, qui nobis Orthodoxi videmur: audimus Monachos passim clamantes singulos de cellis suis, Ecce Christus hic est. Apud alios non est. *Ad extraneos transeo.* [k] In India dissidia, acerbæque contentiones inter Episcopos, & Regulares sunt, cum Indorum certè magno malo. *Ad Iesuitas accedo.* [l] Incredibilis, vera tamen, fuit tragœdia inter Vniuersitatem Parisiensem, & Patres societatis Iesu, hos illa è Gallia expulsit. *Domum reuertar.* [m] In VVisbycensi Diœcesi oritur in Anglia tumultus inter Iesuitas, & Sacerdotes. *Hac discordia nota adeo notabilem Ecclesiam vestram reddidit, vt necesse habeat Iesuita de actuali Concordia minimè laborare.* [n] Non agitur de actuali vnitate, nam omnes Sectarij inter se vnitatem hanc colunt.

f *Platina de vita Clement. 4.*
g *Bell. in præf. in Contro. de Rom. Pont.*
h *Thom. Morus in Epist. ad Erasmum in Epigramm.*
i *Erasmus annot. in*
** Math 14.*
k *Acosta Ies. lib. 5. de procur. Ind. sal. c. 16.*
l *Gallo-Belgicus tom. 2, li. 10.*
m *Declaratio motuum & turbationum aduersus Ies. ad Clementem 8. Pontificem.*
n *Greg. Ualent. Ies. Analys. li. 6. c. 9.*

De

De consensu in Dogmatibus
I. quoad Thesin.

Aduersar.[o] Consensus in doctrinâ est nota Ecclesiæ. *Si doctrinam veram intelligis, transis in castra Protestantium. Nam Aduocatus.* [p] Protestantes notam Ecclesiæ præcipuam esse statuunt DOCTRINÆ VERITATEM. *Sin consensum in qualibet doctrina velis, veteris Christianismi patrocinium prodis, vt nouū Antichristianismum astruas. quia, Aduocat.* [q] Tradit Isidorus, ante Constantini magni tempora, Ecclesiam Christi in diuersas sectas fuisse diuisam. [r] Corinthiorum & Galatarum, ad quas scribebat Paulus, veræ erant Ecclesiæ, & tamen in Corinthiaca reprehenduntur, qui docebant non futuram esse resurrectionem: & inter Galatas, qui docuerunt seruandam esse legem Mosis cum Euangelio. *Fuit hæc solennis Paganorum hominum excusatio, ne ad Christianismum adducerentur, vt est apud Chrysostomum;* Multa inter Christianos Schismata. *De hoc * infra. Hæc de Christianismi iactura: restat vt de Antichristianismi structura aliquid attexam.* [s] In Apoc. 13. (Et admirata est tota terra Bestiam, & adorauerunt eam OMNES, qui inhabitant terram.) Significat Apostolus INFINITAM MVLTITVDINEM eorum, qui Antichristo ADHÆREBVNT.

[o] *Bell. l. 4. de Eccles. Milit. cap. 10.*
[p] *Bell. ibid. ca. 2.*
[q] *Bell. l. 1. de Conc. cap. 10.*
[r] *Idem lib. 4. de Eccles. Milit. cap 2. §.* Tertiò veræ.
* *Infra.*
[s] *Ribera Ies. Com. in hunc locum.*

Capvt. VIII.

Ad Hypothesin deueniamus. 1. quãtum hac consensus nota pro Pontificiis. 2. Quantum aduersus Protestantes faciat. Pontificiorum vnio ex ipsorum Pontificum discordia manifestè dissoluitur.

a Bell. l. 4. de Ecclesf. Milit. cap. 10. §. Iã ex hac.

ADuersarius. [a] Omnia Pontificum decreta etiam in OMNIBVS dogmatibus, inter se conueniunt, licet edita sint à diuersis hominibus, diuersis temporibus: quod est apertum signum vnius & ejusdem Spiritus Sancti, hanc Ecclesiam gubernantis. *Ridiculum commentum. Nam. Aduocat.* [b] Vt taceam Formôsum, nónne Papa Iohannes 22. & Nicolaus decretis toti inter se pugnant, ídque in his, quæ videntur ad fidei negotium pertinere? Innocentius 3. & Cœlestinus prorsus pugnantia de matrimonio definiuerunt: quorum * hic alteri parti ius facit iterandi Matrimonium, si pars altera fuerit in hæresin prolapsa: Innocentius autem negat, non dissimulans quendam Prædecessorem suum aliter statuisse, indicans Cœlestinum, vt Glossema aperit. Pelagius Papa constituerat, * vt Subdiaconi ab vxoribus suis abstinerent, quas ante ordinationem legitimè duxerant: Id Decretum, veluti iniquum, & Euangelio pugnans, abrogat Gregorius primus. *Huius generis multa adduci poßint, sed non sunt huius negotij. ad reliqua pergamus.*

b Erasm. annot. in 1. Cor. 7

* Decret. 4. Tit. De Diuortijs.

* Decret. dist 31. cap. Ante triennium.

Secunda

Secunda Hypothesis, in qua res cum re, causa cum causa concertat. dum enim rem, id est, Consensionem ipsam inquirimus, Protestantes constantius, quā Pontificij sua dogmata defendunt. Dum insuper causam Consensionis intuemur, cautiùs atque prudentiùs.

Quoad rem.

Aduersarius. [c] Protestantes se Hydram ostendunt, nec vnius sunt labij, vt Prophetæ verbis vtar. [d] Discipuli Lutheri de rebus grauissimis inter se vehementer pugnant, in dogmatibus INNVMERIS: Non igitur Protestantium cœtus est vera Ecclesia, quia non vna. [e] At verò Catholici omnes vbiuis terrarum, sub vno Pontifice Romano, cui OMNES parent, eandem fidem constanter retinent, IDEM dicunt, IDEM sentiunt, IDEM credunt PER OMNIA, & ne in MINIMO quidem Religionis negotio discrepant. [f] Eundem ducem sequuntur OMNES per OMNIA, non pręsentes modò, sed Antecessores quoque totis mille quingentis annis. [g] OMNES in OMNIBVS fidei dogmatibus IDEM sentiunt, & hæc est nota Ecclesiæ; ex qua patet Romanam Ecclesiam esse Catholicam. [h] Et illam Columbam vnam. Cant. 6. *Benè habet. Protestantes, ceu multiceps* Hydra. *in dogmatibus innumeris dissentiunt. Papista verò veluti* vna Columba *sint,* OMNES IN OMNIBVS fidei quæstionibus per OMNIA OMNINÒ *conspirant? digna hac causa est, in qua vires nostras*

c *Canisius Ies. præf. in libro Vega de* Iusti ficatione.

d *Coster. Ies. Encher. tract. de Ecclesia* §. Discipuli.

e *Ibid.* §. At verò.

f *Ibid.* §. In Spiritualia.

g *Bell. quo supra* §. Deniq; iam.

h *Coster. Ies quo supra.*

periclitemur, vt ex Confeßione vestra Protestantium Consensio vnanimis, vestra verò discors concordia appareat.

Capvt IX.

Ea Dogmata duntaxat attingemus quæ versantur circa Fidei
- 1. *Principium,*
- 2. *Subiectum,*
- 3. *Obiectum,*
- 4. *Adiunctum,*

In principio fidei. 1. integritatem. 2. sufficientiam, & vsum publicum requirimus. Integritatem ex vero Canone Scripturarum, & earum pura editione dyudicamus.

1. ADuocatus. [a] OMNES Protestantes sex illos libros, quos Apochryphos vocant, vt Tobiæ, Iudith &c. negant pro Scripturis Canonicis esse habendos. *Quoad editionem.* [b] Inter se MIRIFICE CONSENTIVNT, negantes vulgatam latinam translationem habendam esse pro Authentica. [c] Igitur OMNES omnia ad textum Græcum & Hebræum examinari volunt. *Quoad sufficientiam.* [d] Docent OMNES omnia ad salutem necessariam in Scripturis expresse contineri. *Quoad vsum publicum.* [e] OMNES in eo conueniunt, quod oportet sacras Scripturas in linguis vernaculis omnibus legendas tradi. *Et vt attexamus, si non principium, attamen principem fidei vestræ,* [f] Clamant OMNES Romanum Pontificem, vt Pontificem in

a *Bell. lib 1. de Verb. Dei c. 10. in princ.*
b *Ibid. l. 2. de verb. Dei ca. 10.*
c *Ibid. c. 2.*
d *Ibid. l 4. c. 3*
e *Ibi. l. 1 c. 15.*
f *Bell. præf. de Rom. Pōtifice.*

tificem in hæresin esse prolapsum. *Quid Protestantes senserint, quantúmque consenserint, ostendisti: quid verò vos de his singulis statuatis, dicito.*[g] NOS CONTRA. *qui vos: obsecro, &* *quatenus? numquid* Omnes, omninò, in omnibus? 1. *quoad Canonem.*[h] Catholici multi libros eos (*vt Protestãtes*) Apochryphos esse cẽsuerunt. *Quoad Editionẽ.*[i] Existimo latinã nostrã vulgatã esse in hoc loco (*sic Protestãtes*) ex Græcis esse corrigendã.[k] Est vulgata multis vitijs conspurcata.[l] Ridiculum est hoc quorundam responsum: vulgatam latinam Authenticam esse, nec esse ex Hebræis & Græcis corrigendam. *De his accuratius suo loco. quod ad sufficientiam.*[m] Non inficiamur præcipua illa fidei dogmata ad salutem omnibus necessaria (*purum putum dogma Protestantium*) perspicuè satis comprehendi in Scripturis. *De hoc quoque fusius in loco proprio. quod ad vsum publicum.*[n] Aliqui (*Pontificij*) existimant Scripturas difficiliores esse quàm vt debeant Laicorum manibus conteri. sed aliter visum est (*vt & Protestantibus*) Patribus veteris & noui Testamenti. *quod ad Principem vestrum.*[o] Papam, vt Papam, hæreticum esse posse (*in hoc planè Protestantes*) Doctores Parisienses tenuerunt, nec non Pontifex Adrianus Sextus.

g *Bell. in locis supra citatis.*
h *Testibus Pererio Ies. præf. in lib. 16. Com. in Dan. pag.* 742. *Bell. lib. 1. de verbo Dei. c.* 10. *Canus loc. Theol. lib. 2. c.* 10.
i *Maldonatus Ies. Comm. in Math.* 8. 5.
k *Caietanus.*
l *Franciscus Luca præf. in Annot. in Bibl.*
m *Costerus Ies. Enchirid. c.* 1.
n *Episcopus Espensaus Comm. in Tit. c. 2. & 2. Tim.* 3.
o *Bell. lib. 4. de Rom. Pont. c.* 2.

2. *Subiectum fidei.*

Docent Protestantes, omnes homines, excepto solo Christo, cum Originali peccato conceptos esse: nec B. Mariam excipiunt. *sic illi.*[p]

p *Costerus Ies. Apol. part. 3. c.* 6.

q *Idem ibid.* *vos verò quid?* q Fateor Scholasticos in hac quęstione grauissimis concertationibus in diuersas partes fuisse distractos: quæ quæstio est de dogmatibus,quę ad fidem pertinent,sed non sunt dogmata fidei. *Quasi verò non sit fidei dogma, quod Spiritus Sanctus omnibus credendum propinauit.* Rom.5.(Quia per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in OMNES homines MORS pertransiit, in quo OMNES PECCAVERVNT.) *Id est, Cuicunque naturaliter contigit ex morte corruptio, ei prius obfuit ex peccato conceptio: proinde B. Maria exitus mors naturalis, satis prodit ortum eius originale peccatum, vt patres vniuersi docent.*

3.*Obiectum Fidei.* { *Protestantes extra nos iustitiam & meritum Christi, Pontificij verò Iustitiam, ex gratia inhærente, nostram statuunt.* }

Aduocatus. r Protestantes inter se CONVENIVNT, cùm dicunt nulla re alia iustificationem apprehendi,quàm sola fide. s Nimirum quatenus fides apprehendit misericordiam, quæ nobis imputatur propter meritum Christi. *Quid vos?* t Negamus nos esse sic imputatiuè iustos. *quid autem vestri?* u Catholici aliqui (x Docti & pij viri) tenebant, nullum alium esse Iustitiæ conseruandæ modum, quàm si iustitia Christi nobis imputetur. *De gratia inhærente.* y Nos in gratia constituti meremur æternā vitam de Cōdigno. z Vel minima opera bona

r *Bell. lib. 1. de Iustif. c. 12.*
s *Vega lib. 15. de Iustif. c. 21. pag. 160.*
t *Bell. lib. 2. de Iustif. c. 2.*
u *Stapl. lib. 7. de Iustif. c. 9.*
x *Vega lib. 15. de Iustif. c. 20. pag. 712.*
y *Bell. lib. 5. de Iustif. c. 10.*
z *Vasquez Ies. tom. 1. in Thō. disp. 86. c. 4.*

bona in homine iusto merentur gloriam æternam: Protestantes contra. *Et iuxtà cum Protestantibus,*[a] CATHOLICI MVLTI meritum omne negarunt. *Hîc quoque in quæstione fidei, imò etiam de ipsa fide, Protestantes ὁμόψυχοι Pontificij verò δίψυχοι deprehenduntur.*

[a] *Vegà opusc. de meritis qu. 3. & qu. 4.*

4. *Adiunctum Fidei.*

Aduocatus. 1.[b] Negant Protestantes ferè OMNES, Confirmationem esse vniuocè Sacramentum. *Vox illa, ferè quorsum faciat non video, nisi fortè innuere velis, id affirmari ab aliquibus Protestantibus, quod omnes negant.* 2. [c] Omnes negant Extremam vnctionem, & Matrimonium esse sacramenta propriè dicta. 3. [d] Docent OMNES characterem sacramentalem (quem nos effectum esse quorundam sacramentorum defendimus) nulla Scriptura aut ratione probari. 4. [e] VEHEMENTER ijs OMNIBVS placet hic articulus, Eucharistiam esse sub vtrâque specie Laicis communicandam. 5. [f] Laborant totis viribus TVM Lutherani, TVM Caluinistæ, vt realem (*intelligunt corporalem*) in Eucharistia Christi præsentiam tollant. *Quid ad hæc viri Pontificij?*[g] Nos Catholici contra. *Scio, sed parùm Catholicè, quia in istis nec Orthodoxum sensum, nec inter vos vniuersalem consensum tenetis: De sensu locis proprijs, Deo adiuuante, dicemus. nunc de consensu vestro ex vestra Confessione expediemus. ad* 1. *&* 2. [h] Catholici alij negant Matrimonium, Confirmationem, alij Extremam vnctionem esse vniuocè sacramen-

[b] *Bell. lib. de Confirm. c. 1.*

[c] *Idem lib. 1. de Vnct. Extr. & lib. 1. de Matrim. c. 1.*

[d] *Idem lib. 3. de Sacr. in Gen. c. 2.*

[e] *Idem lib. 4. de Euchar. c. 20.*

[f] *Idē in præf. in Controu. de Eccle. Triūph.*

[g] *Bell. in locis 1. allegatis.*

[h] *Valent. Iesu. lib. de num. Sacram. c. 3. & c. 7. de his etiam vide 1. lib. 1. c. 77.*

tum. *ad* 3. Sacramenta imprimere aliquem characterem in anima, ex sacris Scripturis non habetur, sed ex Ecclesiæ autoritate, & NON multum ANTIQVA. *ad* 4. [k] Nonnulli optimi Catholici antiquam Domini consuetudinem vehementer desiderant. *ad.* 5. [l] Transubstantiationem dogma nouum esse, sensit Scotus vir doctissimus. *Hanc Helenam vestram qui contemplari velit, Deus bone, quantum Contradictionum labyrinthum, quantum paradoxorum barathrum cernet: ex quibus istius dogmatis assertores nunquam se expedire, aut explicare poßint! denique.* [m] Lutherani & Caluinistæ in Eucharistia absq; aqua vino vtuntur, contrariũ dicunt esse figmẽtum humanum. [n] Si roges an sit aqua vino miscenda ex præcepto Christi, aut ex Ecclesię instituione, QVIDAM nostrum opinantur PRIMVM: SED alij probabilius secundum. *Multa alia dogmata occurrunt, quæ etsi de fide non essent, huiusmodi sunt tamen, quæ, si vera sunt, nemo sine fide debet: sin falsa, nemo nisi contra fidem, poßit publicè profiteri. huius generis nonnullis tantum digitum intendam.* 1. Protestantes concordi sententia tradunt, peccatum Originali esse hęreditariam prauitatem, quæ omnes damnationis reos constituit. *Sed vt vos iã mordeat, in hoc, vestra dissensio.* Refutandæ sunt duæ CATHOLICORVM sententiæ circa peccatum Originis, quarum altera conuenit ex parte cum sententia LVTHERANORVM. 2. [q] Docent OMNES Lutherani, & Caluinistæ nullum esse peccatum veniale ex sua natura. *Sic illi. vos verò.* NOS Catholici contra, SI EXCIPIAS Iohannem

[i] *Caietanus de hac Quæstione & Scotus dist. 6. q. 9. nec multum ab his dissentit Durandus in 4. d. 4. q. 1.*

[k] *Cassander, & Cusanus. vide supra lib. 1. c. 78.*

[l] *Bell vide S. lib. 1. c. 78.*

[m] *Bell. lib. 4. de Eucharist. c. 10.*

[n] *Azorius Ies. Inst. Moral. li. 10 c. 30. §. Altera Quæstio.*

[o] *Valent. Ies. lib. de Orig. Pecc. in prin.*

[p] *Idem Ibid.*

[q] *Bell. lib. 1. de Amiss. Grat. c. 8. & 5.*

hannem Gersonem, Almarium & Episcopum Roffensem. 3. [t] Etsi Protestantes alij vsum Ima ginum publicum admittant, tamen cultum earum OMNES auersantur. 4. [s] Satisfactionis nostræ meritum ad redimenda peccata ab iis OMNIBVS negatur. 5. [t] COMMVNIS est eorum sententia, Concupiscentiam suâ naturâ esse peccatum in renatis. [u] COMMVNITER docent infantes sine baptismo mortuos posse saluari. 6. [x] Voto Continentiæ ordinibus annexo repugnant OMNES. 7. [y] OMNES in vitam Monasticam VNO ORE inuehuntur. 8. [z] Inuocationem Defunctorum OMNES reprehendunt. 9. [a] OMNES COMMVNI CONSENSV negant purgatorium, Suffragia, & Indulgentias pro Defunctis. *In istis Articulis, de Protestantibus, præter* Omnes, vniuersi, vnanimiter, vno ore, communi consensu, vehementer, mirificéque conueniunt *(vel vobis testibus) nihil audio: in quibus tamen * singulis, vt in omnibus Controuersiis, isthoc* Est, & non est *(quod Dominus Iesus suis * interdixit) nihil profectò est in vobis frequentius. Rem ipsam, id est, admirabilem Protestantium harmoniam, Pontificiorúmque inter se* δυσφονίαν *pinguem horridámque ostendimus: quibus adiungi, hæc debet. Aduersarius.* [b] Non ait Pontifex Innocentius 3. Christum aliis verbis consecrasse, quàm his, (Hoc est corpus meum.) vt Hæreticus Gummarus mentitur. *Falleris. Aduocatus.* [c] Docet nunc Ecclesia Christum in his verbis consecrâsse, (Hoc est, &c.) at Innocentius 3. putabat Christum SINE VLLIS verbis consecrasse. *Alter Iesuita*

t *Idem in præf. de Ecc. Triumph.*

s *Vasquez Ies. Tom. 4. disp. 7. qu. 14 punct. 2.*

t *Bell. quo s. lib. 5. c. 5.*

u *Bell. lib. de Baptis.*

x *Idem lib. de Clericis c. 19.*

y *Idem præf. in lib. de Monachis.*

p *Idem lib. 1. de Purg. c. 2.*

a *Idem lib. 4. de* Pœnit. *c. 4.*

* *3. 4. 5. & reliquas dissensiones Pontificias liber superior exposuit.*

* *Math. 5.*

b *Costerus Ies. Apolog. part. 3. c. 6. §.* Christum consecrasse.

c *Azorius Ies. Inst. lib. 2. c. 9. §.* Prima præceptio.

Gummaro protestanti mendacij crimen impingit, alter retundit.

Iam causam vnionis dogmaticæ exploremus.
1. Inter Pontificios.

d Bell. lib. 4. de Eccl. Mil. c. 10 §. Denique.

Aduersarius. [d] Catholici omnes non possunt aliter sentire, cùm omnes subijciunt sensum suum sensui vnius & eiusdem Pontificis. Respondeo. *Primò (vt hoc verum esse concedamus) si hoc vnionis vestræ caput aliquo hæreseos crimine capitali laborauerit: nihil aliud pariet hæc opinio cõsensus, nisi consensum erroris. Secũdò, falsum est quod prætexitis, & ludicrũ vestrũ commentum. quia.* [e] Decreta Pontificũ inter se pugnant maximè: *Tum quia.* [f] Multi Pontifices hæretici fuerunt: *Tum etiam quia in omni ferè Controuersia vos estis in opiniones varias, dissentientes diuulsi atque distracti. Causam vnionis Orthodoxæ expromite. Aduocatus.* [g] Protestantes solam Scripturam Controuersiarum omnium Iudicem agnoscunt, cui opiniones suas subijciant. Antiqua Ecclesia hanc vnam fidei regulam agnoscebat, Scripturam sacram *Fidei, inquam, non (vt vos) personæ.* [i] Persona omnis iudicanda est ex fide. *Etenim ad vnius personæ iudicium omnium opiniones suspendi, vnam quidem regulam significat, sed* [k] Palliatam tyrannidem: *Quæ non pax existimanda est, sed pactio miserrimæ seruitutis. si igitur.* [l] Non minùs mirum est varias scholas, inter se discrepantes, in vnam eandémque sententiam concurrisse, quam septuaginta Interpretes, diuersis (vt ferunt) cellulis inclusos, in

e Supra c. 8.
f Supra c. 8.
g Bell. Contr. de Interpret. Script.
h Stapulens. l. lib. 1.
i Rhenanus l. lib. 1.
k Erasm. annot. in 1. Cor. 12.
l Melchior Canus locis Theol. lib. 8. c. 4.

sos, in vnam eandémque interpretationẽ conuenisse. *Tum profectò multò magis, Protestantes qui non vnius personæ, sed solius Scripturæ regulam, tam disiunctis inter se Regionibus, animis tam consentientibus amplexati, non admirationem modò vnitatis, sed & imitationem meruisse videantur.*

CAPVT X.

Ne quis fortè Patrum suffragia in hac parte desideret, huc prouocemus: vt constet nec dissensionem falsæ, nec Consensum omnem veræ Ecclesiæ notam certam Christianis antiquitùs præbuisse.

QVid enim si fortè dißidia Ecclesiam afflixerint? * Hoc aduersus nos adducunt IVDÆI, dicentes, non oportere credere propter dissensiones hæreseon, retardatur veritas, dum alij alia docent, ad quod dicimus, quòd apud vos Iudæos, & illos Græcos plurimæ fuerunt hęreses, NEC TAMEN dubitarunt alij Philosophicæ se tradere disciplinæ. Oportere esse hæreses prædictum est à Domino, & fieri non potest, vt non fiat, quod prædictum est esse futurum. huius causa est, quod quicquid est pulchrum sequitur MOMVS. *An igitur Ecclesia ipsa vera, propter grassantes hæreses, prorsus repudianda est? non magis quàm ob lolium ager.* * Si appositus est fructus verus & maturus, alius fructus ex cera quammaximè similis, NON propter similitudinem ABSTINENDVM est ab vtraque: & quomodo, si VNA

* *Clemens Alexandrinus strom. lib. 7. fol. 155.*

* *Idem ibid.*

est VIA REGIA, & aliæ multæ, ex quibus quædam etiam ferunt in præcipitium, aliæ in fluuium, aut in mare profundum, NON dubitabit quisquam in viam ingredi OB DISSENSIONEM, sed quærit REGIAM: ita NON EST PROPTER DISSENSIONES A VERITATE DISCEDENDVM, sed exactiùs & diligentiùs inquirendum. *Quamuis dißidia & schismata Ecclesiam falsam non designant, attamen pace & vnitate veram Ecclesiam demonstrari, iure quis forsan suspicetur: minimè, nisi qui & Antichristianam ipsam veram & Catholicam aliquam, etiam Romanam, falsam esse concesserit.* 1.* SPECIOSVM nomen pacis, & pulchra opinio vnitatis (*iam enim Auxentius Arianus de Arianorum vnitate gloriabatur*) Sed quis solum ambigat EAM SOLVM ECCLESIÆ, ET EVANGELIORVM VNITAM PACEM ESSE, quæ Christi est? *Paulò post.* Antichristi Ministri de IMPIETATIS SVÆ vnitate se iactare solent. 2.* Imperator Arianus sic EPISCOPVM ROMANVM (*tum verè Catholicum*) *alloquitur.* Quis tu es, qui ORBIS TERRARVM PACEM DISSOLVIS? *Quæ fuit igitur Arianorum contra Ecclesiā Romanā, eadē nunc est Romanorū contra Orthodoxam de vnitate ostentatio. At veram tandem vnitatem Christianam noscere velitis?* * Pietatis vnitas est rectè credere, vnitas impietatis malè credere. *At enim sæpe Orthodoxi, cum fidei causa ab Ecclesia separantur, nihil aliud quàm Schismatici, Hæretici, pacis vniuersæ nequißimi desertores, & perfidißimi proditores au-*

*Hilarius lib. contra Auxentium.

*Theodorus lib.2. hist. c.16.

*Ambrosius lib. de Spir. & Litera.

res audiunt. quid tum postea? * Melius est dissidium, pietatis causâ ortum, quàm vitiôsa concordia. *Sanè. siue hominem quemlibet, siue quamlibet Ecclesiam spectemus. Hominem.* * Si quis eum sectatur, qui se à veritate absciderit, non hæreditabit regnum Dei: & qui non abscedit à mendace Concionatore, in Gehennam condemnabitur. *Quid ergo?* * Christus est SOLVS, quem nemo deserere debet. *Sin Ecclesiam cogitemus.* * Non ille de Ecclesia exit, qui corporaliter exit, sed qui spiritualiter veritatis Ecclesiasticæ fundamenta relinquit: Nos enim ab illis (*Arianis*) eximus corpore, illi à nobis FIDE. *Denique.* * FIDES IMPRIMIS Ecclesiæ quærenda mandatur: in qua si Christus habitator sit, proculdubio eligenda est, si verò populus perfidus, aut susceptor hæreticus deformet habitaculum, synagoga fugienda censetur: si qua est ECCLESIA, QVÆ FIDEM RESPVIT, DESERENDA EST. *Veram, vnionis regulam, & tanquam in maximis dissensionum procellis, & fluctibus sacram anchorã inquirimus?* * Gentilis mihi dicit, vellem fieri Christianus, sed tot sunt inter vos pugnæ, vt, cui adhæream, nesciam: quilibet dicit, Ego verum dico, cui credam nescio: hoc multùm pro nobis, nam omnes SCRIPTVRAS SVSCEPIMVS, quæ cùm sint simplices & apertæ, FACILE TIBI erit iudicare, Si quis illis consentiat, verus est Christianus, sin contra pugnat, procul est ab hoc canone. *Germanum Protestantium omnium asylum. Summa omnium hæc*

* *Greg. Nazianzenus Orat.* 1. De pace.

* *Ignatius ad Philadelphum Epist.* 6.

* *Ambros. comm. in Luc.* 6. c. 9

* *Chrysost. in Math. Hom.* 46.

* *Ambros. comm. in Luc.* 6. c 9.

* *Chrysost. hom.* 33. *in Act. Apost.*

erit: Veritas vnionis censenda non est, vbi non obtinet vnio veritatis: Causas nostræ à vobis separationis iustas liber superior docuit, & hic secundus in nota subsequente confirmat.

Capvt XI.

DE NOTA 8. *tum quoad* { *Thesin,* *Hypothesin.*

a *Bell lib.4. de Ecclesia Milit. cap. 11. in princ.*

NOTA 8. EST SANCTITAS DOCTRINÆ: vera enim Ecclesia est Sancta, vt est in Symbolo. Sancta autem ea est, quæ nihil continet falsum, quoad doctrinam fidei, nihil iniustum, quoad doctrinam morum. vnde appellatur, *Lex Domini, Lex immaculata, testimonium fidele. *Thesis hæc (si tibi credimus) non per omnia constans est satis, neque enim est propriè nota Ecclesiæ veræ quæ est ei cum falsa communis. Aduoc.* [b]Potest esse DOCTRINA PVRA ab omni errore IN FALSA ECCLESIA: nam sunt Schismatici puri, qui non errant in fide, sed deficiunt in charitate. *Sic domus malè materiata sua mole concidit. Nos verò concessa Thesi, Hypotheses vtrasque expedemus.*

**Psal. 18.*

b *Bell. ibid. c. 2. §. Sed dices.*

Hypothesis 1. in qua Calumnia triplex Protestantibus impingitur.

Prima.

c *Bell. ibid. §. Sectarij.*

1. *Aduersarius.* [c] Sectarij nostri temporis docent hominem iustificari sola fide speciali, quâ quisque certò credit, se propter Christum coram

coram Deo esse iustum: quod cum quolibet paradoxo comparari potest: [d] Nos tantùm certitudinem coniecturalem defendimus. *Infallibilem certitudinem remißionis peccatorum oppugnas? enimuerò, Aduocatus.* [e] ALIQVI CATHOLICI docent quidem eam certitudinem, quæ nullam habeat de sua salute formidinem. [f] Certitudinem eam docent, cui subesse falsum non possit. [g] Quidam Catholicus tanto affectu fidem coniecturalem oppugnabat, vt eam Lutherana opinione detestabiliorē diceret: quia, inquit, cùm Lutherani multum FIDEI tribuant, HÆC OPINIO DEROGAT. [h] Guillandus certitudinem gratię defendit prorsus vt Lutherani. [i] Et talem certitudinem consequentem fidem, MVLTI CATHOLICI ante Decretúm Concilij Trident. PROBABILEM esse censebant, & eam compluribus argumentis suadere conabantur. *Etiam post Conc. Tridentinum.* [k] Catharinus inter Theologos huius temporis minimè incelebris, [l] Docuit certitudinem fidei, qua certò statuunt sibi peccata esse remissa. [m] Vniuersi Patres hanc certitudinem contestantur. *Vides hoc tam insigne Protestātium paradoxon, scilicet, non carere insignium Autorum Pontificiorum patrocinio, vestram autem coniecturalem certitudinem, vel potius planè Incertitudinem, cùm in veteri Theologia paradoxon, tum etiam totius spei Christianæ quasi Charybdim immanißimam esse vestrorum doctorum argumentis solidißimis facilè euincerem, nisi huic causæ locum proprium & peculiarem destinassem. Tu pergis.*

d *Bell. lib. 3. de Iustif. c. 1. & 2.*

Certitudo Iustificationis.

e *Idem lib. 3. de Iustif. c. 2.*

f *Pererius Ies. comm. in Rom. 8 num 27.*

g *Vega lib. 3. de Incert. Grat. c. 36.*

h *Ibid. c. 36.*

i *Ibid. c. 7.*

k *Pererius Ies. comm. in Rom. 8. num. 27.*

l *Vega lib. 9. de Iustif. c. 46.*

m *Idem Catharinus teste Bell. lib. 3. de Iustif.*

Secunda.

n Bell.lib.4. de Eccle. Mil. c.11. §. Lutherani habent. Infantium baptizatorum facultas.

Aduersarius.[n] Lutherani habent quasi proprium errorem, quod infantes dum baptizantur, vtantur ratione, audiant verbum Dei, credant, diligant, quod in Synodo VVittenbergensi anno 1536. publicè definiuerunt, quod tamen repugnat veritati, nam apertè repugnant humanis sensibus (inquit * Augustinus) qui hoc dicunt, quomodo enim credibile est infantes qui plorant, reluctātur, dum abluuntur, intelligere quid agatur? [o] Lutheranorum illud acumen est quod omnem sensum, & rationem excedit. [p] Durum. *Lutherum audiui aliâs Infantibus nonnullam vim fidei tribuere. sed promißiones Euangelicas ab ijs audiri, mihi (& etiam vobis credo) hactenus inauditum. Aduocatus.* [q] Anno Domini 1536. Conuenerant Lutherani ad Concilium VVittenbergēse, in quo hoc pronunciatum habetur: licet (inquiunt) NON sit imaginandum, quod infantes intelligant, tamen motus eorum ad credendum, & diligendum Deum SIMILES sunt motibus fidei, & dilectionis, hanc mitigationē sententiæ Lutheri sequi videntur cōmuniter Lutherani. *Bellarminū Bellarmino committamus* Lutherani (*inquit*) in Cōcilio VVittenbergensi definiuerunt, quod infantes, dum baptizantur, audiant & intelligāt verbum Dei: *Qui tamen* in Conc. VVittenbergensi definiuerunt NON imaginandum esse, quod infantes intelligant. *Verùm adeste, quæso, boni viri, qui in sacramento Fidei iudicium sensuum deposcitis: subeat vobis in mentem illud portentosum paradoxon vestrum.*

* Epist.57. ad Dardanum.

o Armandus Ies. in Epist. ad Camierum.

p Campianus Ies. Rat.8.

q Bell.lib.1.de Sacram.Bapt. c.10.

r Post

[r] Post Consecrationem panis transmutatur in substantiam corporis Christi, vinum etiam in substantiam sanguinis. *Sensus Aduocatos adhibeamus: olfactum, gustum, visum, tactum: singuli vnanimi consensu panem & vinum remanere iurant, & contestantur. veréne? facessat igitur figmentum vestrum omnium sensuum consensu explosum: an falsò? falsò, inquitis, omninò. sensu itáque caretis, dum in causa simili sensuum iudicium vendicatis. Præsertim cùm quod illi de anima, seu spiritu inuisibili disputant, vos de corpore sensibili affirmatis.*

r *Bell. l. de Eucharist.* *Transubstantiatio.* *Dilemma.*

Tertia.

Aduersarius. [s] Caluinistæ habent tanquam propriam sententiam, pietati & rationi repugnantem, quòd omnia absoluta necessitate eueniant, quódq; Deus sit autor peccati. *Necessitas absoluta duplex est, vna fatalis, quæ astrorum virtuti tribuitur: altera diuina, quæ Dei voluntati ascribitur. prioris error est Hæreticis Priscilianistis proprius, secūdæ verò veritas Caluino cū Catholicis cōmunis est. De priore. Aduocat.* [t] Vitandus est error Priscilianistarum qui Christū astrorum constellationibus subiectum esse arbitrabantur, omniáq; ex fatali necessitate operari putabant: quàm cæci sunt isti, qui quod potestatis diuinæ est: secundum quod est Dominus cœlorum, & temporum, & quod prouidentiæ est, qua facere omnia ab æterno decreuit, id ad creaturas referebant? *Ad alteram venio, voluntati Dei necessaria illi quidē, sed tamen libera euentus omnes*

s *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 11.*

Fatum.

t *Tollet. Ies. Comm. in Ioh. 2. annot. 1.*

tribuendas esse, ratio, & religio docet. Aduocatus. [u] Deus non necessariò vult quicquid vult, posito autem hoc, quod aliquid velit, ESt NECESSARIVM, quia voluntas Dei est IMMVTABILIS, & tamen hæc æterna voluntas, quæ est immutabilis, non tollit à rebus volitis contingentiam; quia multa contingentia dicuntur propter causarum PROXIMARVM contingentiam, etiamsi causa (Prima) remota fuerit ABSOLVTA. *Huic attexam illud tuum.* [x] Peccatum ex causa proxima, quæ est Hominis voluntas, non ex remota, quæ est decretum Dei, definiendum est. *His positis, & necessitas absoluta necessariò concedenda est, & tamen peccati causa propria solum peccantis naturæ tribuenda. Instatis verò.* 3. *Aduersarius.* [y] Reprobationem certam esse illi non possunt statuere, qui Deum ante peccata hominem reprobare posse asserunt, vel quod in idem recidit, Reprobationis certitudinem explicare VViclefus, & Caluinus non possunt qui sine præsciētia peccatorum Deum reprobare hominem asserunt. *Quid ni poßint? Aduocatus.* [z] Deum aliquos reprobare, & excludere à vita æterna non quidem propter eorum præuisa opera, SED QVIA IPSE VVLT non dare illis vitam æternam, est * Augustini sententia: Est etiam hæc sententia Thomæ, quam alij quoque complures Theologi consequuntur. [a] Si Deus hominem in puris naturalibus sine peccato consideratum reprobaret, nolens ei dare vitam æternam, non faceret illi iniuriam. *Deinde, quid si huius opinionis assertores se satis explicare aut libertatē Arbitrij, cū diuina prouiden-*

u *Aquinas l. 1. contra Gentes. cap. 83. & 85.*

Voluntas Dei immutabilis.

x *Bell. in qu. de Repub..*

y *Greg. Valēt. Ies. l. de Prædest. cap. 8. §. Et prætetea.*

Reprobatio.

z *Perer. Ies. com. in Rom. 9. num 31.*

* *lib. 1. quæst. ad Simplicianum qu. 2.*

a *Perer. qu supra nu. 60*

tia neceßitate reconciliare nequeant? num Dei veritas asserenda non erit, nō prodenda sit mitis humana infirmitas? b Notabilis est Caietani sententia: Si quis rogaret me, inquit, vt ostenderem connexionē istorum inter se, equidem responderem, scire me, quod verum vero non est contrarium; sed nescire quemadmodum ista duo inter se socientur: sicut nescio mysterium Trinitatis, quod tamen credo: & sicut credo alia fidei mysteria, ita & credo & hæc mysteria Prædestinationis, & reprobationis. Hactenus Caietanus: sit quasi clausula, huius disputationis, hoc Caietani adnotamentum. *Sit quoque clausula nostra in hac causa responsionis, quam * supra attigimus, & suo loco copiosè persequemur. Dogmata igitur tria sunt omnia in quibus quoties Protestantibus impietatem obijcis, toties Lectori imponis.*

b *Idem ibid. num. 79.*

Vbi optima solutio est, credo.

* *Supra vide l. 1. c. 25.*

CAPVT XII.

Secunda Hypothesis.

ADuersarius. a At Ecclesia nostra Romana nihil falsum, nihil turpe docet, nihil contra rationem, multa supra rationem; ergo sola absolutè sancta est: eique conuenit quod in Symbolo dicimus: CREDO SANCTAM ECCLESIAM. *Vtinam verò hæc tua defensio (ex animo precor) non plenißima ostentationis, veritatis inanißima verè videatur. Nusquam ferè in Scriptis vestris vestigium impono, quin statim (quod vestra Africa alit) aliquid monstri prodeat, tam omninò deforme, vt Autori pudorem, Le-*

a *Bell. lib de Eccles. Milit. cap. 11. §. At Ecclesia.*

*Etori horrorem incutiat. Tu, ad * superiora Paradoxa, Lector, facilius respicere poßis, quàm ego illa repetere: noua quædam, satis scio, in hoc loco expectas, accipe, sed quædam, nam immensum esset, quæ hùc pertinent, omnia prosequi.*

* In lib.1.

Paradoxa alia extra legem Decalogi, alia ex præceptis legis considerantur. prioris generis.

Primum.

Aduersarius. b Gentiles poterant, seruatâ lege naturæ, omnium confessione salui esse. Lex autem naturæ satis illis erat ab ipsa natura prædicata. *Communis hæc, sed impia, & absurda sententia. Aduocat.* c Vix satis mirari possim, quid Præceptoribus quibusdam Scholasticis nostri seculi in mentem venerit, vt NVNC quoque temporis, post tamdiu reuelatum Christum, SINE CHRISTI notitia salutem cuiquam æternam contingere posse confirment; indigna Theologo sententia, quæ (vt liberè, & verè dicam) nihil in sacris literis, nihil in Sanctis Patribus firmitudinis habeat, tantum humana quadam suspicione introducta, propter infinitam eorum multitudinem, qui in hoc NOVO ORBE tam longa ætate Euangelij luce CARVERE: quibus aditus in cœlum præcludi omnis videtur, si ad salutem fuerit Christi notitia necessaria. rigidum est, inquiunt, & à Dei (* Qui omnes vult saluos fieri) charitate alienum, vt ea exigat, quæ nec ipse dat, & homines per se præstare non possunt. vnde concludunt, SINE FIDE PER

b *Maldonat. Ies. comm. in Matth.11.21.*

c *Acosta Ies. li.5.de procurand. Indorũ salute c.3. & Tollet. Iesuit.* Hoc *(inquit)* non est Catholicum assertum, *com. in Rom.*

An aliquis extra Christum saluus.

* 1. Tim.2.

DE PER NATVRALEM TANTVM COGNITIONEM ISTOS SALVTEM CONSEQVI POSSE. Quorum SENTENTIA, tametsi ipsi Catholici sint, est apertè HÆRETICA, vt nihil magis repugnet fidei, quasi verò fides ab Apostolis necessaria definiatur ad percipienda ea quæ à* Creatura cognosci possint: & non potiùs ad ea. *Quæ in cor Hominis NON ASCENDERVNT, Nobis verò REVELAVIT Deus per SPIRITVM. reuocat nos illud, quod * ad Patrem NEMO venit NISI per CHRISTVM. nulla alia*VIA quà eatur: nullum aliud *OSTIVM quo intretur ad vitam. ac re quidem vera, si potest sine Christi notitia salus esse, aut iustitia: ergo * Gratis Christus prædicatur. frustra Apostoli * MITTVNTVR in ORBEM. tam expressè docet hoc Apostolus ad Romanos: *FINIS LEGIS EST CHRISTVS AD SALVTEM OMNI CREDENTI. Non hic agitur vtrum durum hoc & seuerum sit, an benignum & liberale, sed vtrum verum, necne. *Augustinus docet nemini ex iis, qui ex Gentibus ante tempus Euangelicum seruati sunt, Christi salutem contigisse, absque reuelatione vnius Mediatoris Dei & hominum Iesu Christi. *Attamen.* [d]Dignissimus profectò hodie Latinorum Gymnasiorum Doctor, & quem Colonienses mei Theologi etiam Diuis annumerarunt, librum sub prælo euulgatum edidit, cui titulum facerent, DE SALVTE ARISTOTELIS: in cuius calce concludunt, Aristotelem sic fuis-

*Rom. 1.
*1. Cor. 2.
* Ioh. 6.
* Ioh. 14.
*Ioh. 10.
*1. Cor. 15.
*Marc. 16.
*Rom. 10.
* August. lib. 8. de Ciuit. c. 47.
d Agrippa l. de Vanit. Scient. c. 54.

se Christi præcursorem in naturalibus, quemadmodum Iohannes Baptista in gratuitis.

Secundum Paradoxon.

e Bell.lib.1.de Purgatorio c. 10.§.Secundus est.

Aduersarius. [e] Obiicitur, si applicatur nobis per opera nostra Christi Satisfactio, vel duæ sunt Satisfactiones simul coniunctæ, vel vna tantùm, si duæ, tum his punitur eadem culpa, si vna, vel Christi est, vel nostra, si Christi, tunc nos non satisfacimus, si nostra tum aut Christum excludimus, aut cum Christo honorem diuidimus. Alij respondent, quod sint duæ, vna ab altera pendens: nam etiamsi vna sufficeret, tamen ad maiorem Dei gloriam, cui satisfit, & maiorem honorem Hominis satisfacientis, PLACVIT CHRISTO CONIVNGERE NOSTRAM SATISFACTIONEM SVÆ. Homo iustus sub duplici titulo ius habet ad eam gloriam: vno ex meritis Christi sibi communicatis per gratiam, ALTERO EX MERITIS PROPRIIS. Qui modus videtur, mihi non improbabilis. *Qui tamen sano Theologo planè sacrilegus, & execrabilis meritò videatur, vt Controuersia de Merito illustrabit: interim vnus sufficiet. Aduocatus.* [f] Thesaurus indulgentiarum ex SOLIS meritis Christi constat, NON ex Satisfactionibus Sanctorum, quia meritum Christi est infiniti valoris.

f Eli andus in ... 2.q.3.

Tertium.

g Gretzerus as in Colloq. a Bub. Sess. 1.

Aduersarius. [g] Pontifex Romanus siue in

Con-

Concilio, siue solus sine Consilio aliquid definiat, infallibiliter iudicat. *Absurdum, quia. Aduocatus.*[h] Si hoc ita esset, quid opus esset Concilijs? quorsum tot Theologi accersuntur? Quorsum, &c.

h Erasmus annot. in 1. Cor. 9.

Quartum.

[i] Si conferretur ordo etiam ante vsum rationis, ordo teneret, & character imprimeretur. etiam presbyteratum posse conferri Infantibus nondum rationis vsum habentibus, est communis Doctrina Theologorum, & Canonistarum. Si ad annum discretionis, nimirum septennium, Puer suscepit ordines, & tūc erat voti capax, nec contradixit voto continentiæ, ordo tenet.[k] Nullus alius de numero Christianorum, præter fœminas, diuino iure excluditur à potestate Ecclesiastica siue ordinis, siue Iurisdictionis, non puer, non amens: quia potest peruenire ad eum statum, vt commodè exerceat: nec video cur non puer possit in Episcopum consecrari. *Hæc opinio vestra de Electione (quamuis non de exequutione) pueris, & Infantibus, communis est, inquis; quid refert, dummodo puerilis? Aduocatus.*[l] In Concilijs cautum est, ne quis ad Ministerium NEOPHYTVS ordinetur.[m] A promouendis pueris maximè abstinere debent Ecclesiarum rectores, nam Pueri nesciunt regere seipsos, nedum alios: nec satis est dicere (*audite Praxin vestram*) quod est nobilis & illustris familiæ, quia propter Ecclesiā est Minister, nō propter Ministrū Ecclesia.

i Tollet. Ies. li. 1. Instruct. Sacerd. c. 55.

k Francis. de Vict. Relect. 2. Episcopus puer & infans.

l Episc. Espens. com. in 1. Tim. 4. digress. lib. 2. c. 12.

m Salmeron Ies. Tract. 20. in Parab.

Quintum.

n *Colleg. Anglo Rhem. annot. in Luc. 12. & 11.*
Ignorantia in Idiotis Pontificiis.

Aduersarius.[n] Idiota Catholicus cũ pro Tribunali seculari steterit, de causa fidei examinandus, etsi tantum responderit se esse virum Catholicum, & Ecclesiam ipsam, quam profitetur, posse fidei rationem reddere, nec quicquam prætereà aliud responderit, satis viri Catholici muneri faciet. *Quàm verò hic pecudem (plebem dixissem) vestram nobis proponitis?* * Quomodo (*vt Bernardi verbis vtar*) est vera simplicitas quam simplex ignorat veritas? *quod eleganter* * *Augustinus.* Ignorantia in ijs qui noluerunt, peccatum est: in ijs qui nõ potuerunt, pœna peccati, in vtrisque non est iusta excusatio, sed iusta damnatio. *At. (proh dolor!) Aduocatus.*[o] Repurgatam hodie vnam opto Catechesin, nam hodie in primis fidei fundamentis instituuntur, sed non aliter quàm LATINE. Noui equidem generosum, & veteranum equitem, qui, de Spiritu sancto, quid crederet, interrogatus, ingenuè confitebatur, quod * Ephesij olim, Nunquam se, an vllus esset Spiritus Sanctus, audiuisse: An sufficit decantata hodie per Catholicos Carbonarij fides? Is interrogatus, quid crederet, respondit, se credere quod Ecclesia credit. *Vultum vestrum in aliorum oculis perlustrate:* [p] In quibusdam Neophytorum vicis Christiani. Indigenæ quidam sunt destituti Sacerdotibus, qui nihil aliud nôrunt, nisi se esse Christianos.

Bern. de præcepto, & disp. c. 17. & 18.
Epist. ad Sixtum Presbyterum.
o *Claudius Espensæus cõ. in 2. Tim. 3.*
Act. 19.
p *Xauerius Ies. lib. 1. Epist.*

Sextum.

Sextum.

In Oratione preces vestras, non ignotas modò, sed & ignobiles, meritò auersamur.

1\. *Aduersarius.* q Precibus ignotis Ecclesia vti iure possit. *Quæ,* r Ad ædificationem, non minus ad deuotionem, sæpe magis valent quàm cognitæ. *Etiam.* s Consolationem plurimum, adiuuant. *Cùm tamen. Aduocatus.* t Quantum ad fructũ deuotionis priuatur is, qui non in speciali intelligit ea quæ orat. *Et.* u Melius est orare in mente distinctè intelligente ea quæ orat, quàm confusè. x Quid enim proficit populus non intelligens ea quæ orat? *Preces alias ignobiles vocaui, quia.* y Lindanus proponit Episcopi Lugdunensis querelam de missalibus, & Antiphonarijs expurgandis, Antiphonarium, inquit, correximus, amputatis, quæ superflua, falsa, & blasphema videbantur: qui Episcopus nostra (ait Lindanus) si conspiceret Antiphonaria, aut missalia, Deum immortalem, quo ea pingeret nomine? vbi secretæ preces mendis spurcissimis cõspurcatæ sunt. sed scelera nostra emendationem non ferunt, Episcoporum vitio. qui cessant. *Quæ scelera tandem?* z Hodie cũ missæ ipsius Canone, obscœnæ cantiunculæ pares vices habent. *Quanquam hæc scelera pietas videri possint, si cum ipso Idololatriæ stupro comparentur: vtriusque Tabulæ præcepta singula attingamus.*

q *Bell. lib. de verb. Dei c. 16.*
r *Colleg. Anglo-Rhem. annot. in 1. Cor. 14. pag. 461.*
s *Costerius Ies.*
t *Aquinas cõ. in 1. Cor. 14.*
u *Caietanus com. in 1. Cor. 14.*
x *Lyranus in eundẽ locum.*
y *Episc. Espen. Sæus comm. in 1. Tim. de digress. 1. pag. 225. ex Lindano lib. 3. opusc. de Interpret. Script. c. 5.*
z *Agrippa de Vanit. Scient. c. 18. de his quæ Lindanus conqueritur Panopl. lib. 4. c. 78.*

CAPVT. XIII.

Contra praecepta Decalogi Pontificiorum crassa & prodigiôsa dogmata. 1. In genere.

a Tollet. Ies. li. 4. de Instruct. Sacerd. c. 9.
b Staplet. li. 6. de Iustif. c. 10. & Valent. Ies. lib. de Votis c. 3. & Bell. lib. 3. de Monach. c. 13.
c Vega li. 11. de Iustif. c. 16. pag 378. & li. 15. c. 21.
d Azorius Ies. lib. 9. Inst. c. 31. §. Sextò quæritur.

ADuersarius. a Quantum ad intentionem dilectionis Non tenemur sub præcepto Deum plus omnibus diligere. b Hoc præceptum diligendi Deum ex tota mente, doctrinale est, non obligatorium. *En hominum stuporem! Non tenemur sub præcepto, inquiunt, & Hoc præceptum, Si verò est præceptum, tum tenemur sub præcepto. sed ad rem. Aduocatus.* c Absit vt primum & maximum præceptum tam hyperbolicè nobis traditum esse putemus. *Secundò de Charitate erga Proximum. Aduersarius.* d Pro iis qui obstinato animo sunt in malis orandum est: at pro Hæreticis & Schismaticis non est publicè orandum. *Hanc impietatem Oratio Dominica condemnat, quæ, quotidiè publicè acta, peccatores nullos excipit.*

De Præceptis vtriusque Tabulæ in particulari. Primum primæ. (Non habebis Deos alienos, &c.)

e Cassander li. Consul. art. 21.
f Episc. Bssens. in 2. Tim. 3.
g Valent. Ies. fine lib. de Satisfact.
h Bell. lib. 3. de Cultu Sanctor. in fine impress. Lugdun.

Aduocatus. e Multi in intercessionibus Sanctorum plus, quàm in Christi meritis, fiduciæ ponunt, Christum Matri substituentes. f Magis fidentes Diuis, quàm Deo. *Verbi gratiâ.* g Laus Deo & beatæ Virgini Mariæ, item Iesu Christo. *Vel sic.* h Laus Deo, Virginique Matri

Mariæ,

Mariæ, Deo item Iesu Christo, æterno Dei filio. *Quantum hoc Iesuitarum quámque sacrilegum ὕστερον πρότερον, quo Saluator, saluata, Deus æternus, Creatura, postponitur?*

2. *Præceptum.* (Non facies tibi sculptile.)

Aduersarius. [i] Imagines sunt propriè, & per se colendæ, nullâ ratione habitâ ad exemplar. *Aduocatus.* [k] Hoc superstitiôsum & stultum est. [l] Sunt benè multi rudiores, qui Imagines colunt, non vt figuras, sed vt sensum aliquē habentes. [m] Dici non potest, quanta Idololatria alatur apud rudem populum per Imaginum cultum. *Concludam paucis.* [n] Quomodò Ecclesiæ nomen tueri potest, quæ talem doctrinam in consuetudinem recepit, qua Christi meritum obscuretur, Deo proprius honor eripiatur, & Creaturis vendicetur? *Quod manifestißimum est in Ariolatria Romana, qua est Idololatria sceleratißima.*

i *Bell. li. 2. de Imag. c. 21.*
k *Vasquez Ies. lib. 2. de Adorat. disp. 2. c. 3. & 8.*
l *Polyd. Virgilius lib. 6. Inuent. c. 13.*
m *Agrippa de Vanit. Sciē. c. 57.*
n *Cassander li. Consult. art. 21.*

Præceptum 3. (Non assumes nomen Domini in vanum.)

Aduersarius. [o] Tenetur homo aliquandò secundùm mentem aliorum iurare, id est, vti verborum significatione communi, quamuis non semper teneatur adhoc, sed aliquando licet vti æquiuocatione, & decipere audientem: non semper, sed quandò Iudex contra iustitiam petit iuramentum, licet vti æquiuocatione, & iurare secundum suam mentem, contra

o *Tollet. Ies. lib. 4. de Instruct. Sacerd. c. 21. & 22.*

mentem Iudicis: vt puta, quærenti Iudici, fecistine illud? respondeat, non feci; intelligendo inter se: vt dicam tibi, vel hoc tempore, vel quid simile: Et si vir vxorem petat, an sit adultera? ista potest dicere, non sum, quamuis verum fuerit, intelligendo, vt tibi reuelem: Sic qui cogitur iurare alteram in Sponsam acceptutum, intelligendo, Si posteà placuerit: Et à latronibus comprehensus iurauerit se postea daturum centum aureos vt liberetur, & æquiuocè iurans, inter se dicens, si postea libuerit, tunc non tenetur soluere: Sic à custode iniuriôsè detentus, vt dimittatur, iurans se redditurum posteà, potest vti æquiuocatione, & non tenetur reddere. p Hoc de Adultera occulta præter ius à viro rogata, & de promisso quod fit Latroni libenter concedimus. *Dogma tum professione impium, tum verò etiam praxi perniciosum. Illud. Aduoc.* q Quisquis fingendo alium fallere conatur, etiamsi aliquid præterea significare velit (*id est, æquiuocatione vti*) haud dubiè mentitur, alioqui nullum esset mendacium, quod non defendi possit. *Rectè. Enimuerò quo telo hanc belluam confodiam? en autem vnum, & quidem acerrimum, ex Dei armario depromptum.* * Homines quidem per maiorem (*Deum*) iurant, Et iuramentum est illis ad Confirmationem, omnis contentionis finis. *Verba singula huic monstro plagam mortiferam inferunt.* Homo. κατὰ τ̃ μείζονος, per maiorem, viz. *Deum, iurat per Deum, inquam, non propter Deum, quia iuramentum, Græcè* ὅρκος, *quasi* ἕρκος, *septum, claustrum, vallum, quod transilire non licet:* αὐτοῖς,

p *Aquarius Ies. in institut.*

q *Maldonatus Ies. comm. in Luc. 24.*

* *Heb. 6. 16.*

cèr αὐτοῖς, illis *hominibus factum, quorsum? εἰς* βεβαίωσιν, ad Confirmationem, cautionem, firmamentum, *vt sit fidei iurantis cum fide audientis, sacrum quasi coniugium. quatenus tandem? vt sit* αὐτοῖς Ipsis *hominibus*, πάσης ἀντιλογίας πέρας omnis contentionis finis, *id est, vt animi eius, cui fidem meam obstrinxi, dubitationi omni occurratur. summa est*: Finis *iuramenti inter homines est, vt* contentiones omnis *apud homines* finis. *ad hunc, tanquam lydium lapidem nummum vestrum exploremus, & reperiemus profectò eum* ἀδόκιμον: *sic enim vxorem adulteram vestram instituistis*, Potest illa etiam per Iusiurandum, *inquitis*, Marito suo negare se esse adulteram, tacitè in animo addens, vt tibi confiteri debeam. *At cùm potest, inquam, hic iurandi fucus Marito quoque innotescere, nónne eam vrgebit acriùs? vereor, inquiet, vt mente concipias (vulpem) æquiuocationem illam*, vt tibi reuelem: *respondit vxor, rursus nouo iuramento deuincta*, Non aliquid huiusmodi intùs in animo complector, *(mi vir) tacitè tamen animo suo reuoluens illud*, Vt tibi significem. *Instabit adhuc misellus homo (námque homo est coris non cordis auditor)* Equidem fieri possit, mea vxor, vt illudas me nunc iam *interno isthoc tuo commento*, Vt tibi reuelem. *Nullus itaque in hoc* ὅρκῳ ὅρκος, *& septum, nulla* βεβαίωσις, *aut firmamentum*, ἀντιλογίας πέρας, contentionis *& altercationis finis nullus esse possit. Itaque illa vestra mulier bis adultera facta est, coporis stupro, & nã* *veritas est animi virginitas) *mētis mendacio, tã alieno dogmate, quàm alieno semine corrupta. qui sunt huius sceleris doctores* * *August.*

quæritis? viz. qui eius etiã actores esse solent.[r] Ars est nostrorum Iesuitarum vt in iuramentis suis Magistratus illudant: cùm à Magistratibus quæritur, Es ne Sacerdos? tum Sacerdoti licebit, inquiunt, respondere, Non sum talis, (sed addita hac intentione, intus in animo concepta, non ore prolata) qualem me esse cupitis; aut vt narrem tibi, aut aliquid simile. *Subterfugium Iesuiticum timiditatis & perfidiæ plenissimum sed patrizant sat bene, nam.* [s] Eugenius Pontifex, ob violatum Turcæ iusiurandum, Christianam remp. in tot funestissima bella coniecit: ac si non etiam esset hosti fides seruanda. *Antiqua Hæreticorum spelũca.* [t] Priscilianistæ sentiebãt, licere sibi aliquando mentiri.[u] Canonicus quidam inuehitur in Pontificem Gregoriũ, quod tempore magni Schismatis, antequam Pontifex crearetur, iurauerat publico & solenni ritu sese abdicaturum Pontificia potestate: posteà verò Pontifex electus noluit Pontificatum deponere, at possit Romanus Pontifex SEIPSVM SOLVERE à voto, & IVRISIVRANDI religione, & lege, modò debita subsit caussa. [x] Ita aliorum quoque iuramenta possunt Pontificis autoritate relaxari. *Huius iustæ caussæ quam supremum Iudicem facitis?* [y] Pontificem. *Nimirùm apud hos iusiurandum iocus, testimonium ludus, quos iamdiu Ethnici Autores palam damnarunt.** Fraus distringit, non dissoluit periurium.

Præceptum 4. (Sanctifices Sabbatum.)

Aduersarius. [a] Mos non est improbandus, quo vidua pro dignitate personæ post obitum viri, cau-

r *Sacerdotes VVisbycenses in epist. quam ad Catholicum Generosum nuper inscripserunt.*

s *Agrippa lib. de Vanit. Scient. c. 61.*

t *Sixtus Senens. Biblioth. lib. 3.*

u *Azorius Ies. lib. 5. Instit. Moral. c. 15. pag. 527. & pag 528.*

x *Idem lib. 10. c. 9. §.* Tertiò.

y *Iesuitæ omnes.*

* *Cicero in officiis.*

a *Azorius Ies. Instit. lib. 7. c. 7 §.* Secundò quæritur.

viri, causâ luctus, domi se continet AD ANNVM, nec missam audiat. *Multum, Azori, nobiliores fœminæ, pro isthoc molli* * Puluillo *Tibi debent: siccine verò* * Viduas *instituis? equidem consilium hoc nobilem illum parasitum Aristippum, quàm Theologum Azorium, decuisset. Haud mirum esse poßit, vos, præsertim dum sic nobili viduæ consulitis, missam ipsam* priuatam *tanquam ignobilem viduam reddidisse. vos pergitis.* [b] Homo tenetur sub mortali ad sanctificandum festum, sed non tenetur ad BENE sanctificandum. *Quæ (malum.) Hæc sanctitas est, quæ benè careat, sine quo, Deo (quē Aduerbijs magis quàm Adiectiuis delectari schola docet) nulla actio grata esse poßit: repete igitur Sanctificationem vestram bonam scilicet.* [c] Licet iter facere (audito Sacro priùs) & venari: licet studere super lites, propter pecuniam. Licet carnes vendere, animalia occidere (*publicè*) ad victum propter pecuniam: licet in solennitatibus construere loca pro spectaculis, quandò non possunt fieri nisi in festo. Denique Pontificis aut Episcopi licentiâ licet in festo operari. *Hûc huc adeste Profani, nihil enim audistis vnquam licentiôsius. At. Aduocatus.* [d] Hoc præcepto prohibemur, vt quęcunque diuinum cultum impedire possunt, omninò vitemus: facilè enim perspici potest, omne seruilis operis genus prohiberi.

* *Ezech.* 13.18.
* *Math.* 23. 14.
b *Tolletus Ies. lib.* 4. *instruct. c.* 14.
c *Idem c.* 25.
d *Catechismus Trident. de hoc præcepto.*

Præceptum 5. (Honora Parentes.)

Aduersarius. [e] Possit filius vxorem ducere se dignā, inuitis Parētibus, sine peccato mortali.

e *Tollet. Ies. lib.* 5. *Instru. Sacerd. c.* 1.

f *Bell. lib. 2. de Monach. c. 36.*

Licebit filijs, inuitis Parentibus, ad Religionem (*Monasticam*) transire, postquam ad annos pubertatis, id est, ætatis suæ 14. peruenerint: nisi Parentes in tali necessitate sint, vt non possint, sine auxilio filiorum, viuere. *Præpropera hæc & periculosa libertatis assertio, nec profectò video quid dici, vel ad infringendam Parentum autoritatem, vel ad filiorum licentiam & insolentiam alendam patrocinandámque, perniciô sius possit: quasi Iuuentuti concedatur, priusquam ex ephebis excesserint, ius paternum excutire, vt suo animi arbitrio obsequantur: quasi maior hîc pubertatis quàm prudentia ratio habeatur. Aduocatus.* [g] Parentes honoramus, cùm nostras rationes ad eorum arbitrium voluntatémque conferimus, consilia eorum non modò exquirimus, verùm etiam SEQVIMVR. *Sed illud paradoxon longè execrabilius est, quo Patrum autoritas nequiter labefactatur. Aduersarius.* [h] Præsunt Reges Christiani hominibus Christianis, non vt Christiani, sed vt homines politici, nam vt omnes Christiani, sunt Ecclesiasticis subiecti. *Quatenus verò subiecti?* [i] Ita vt Pontifex Romanus suo iure possit Principes seculares excommunicare, & aliquando, si ita ei visum est, regnis suis priuare. *Hac in parte quid Subditis incumbit?* [k] Qui tenebantur aliâs obnoxij vinculo fidelitatis, vel iuramenti, liberabuntur tali vinculo, si is inciderit in excommunicationem, ea durante, etiam absoluuntur Debitores ab obligatione soluendi debitum Creditori, non re, sed verbis contractum. *Ecquid prætereà?* [l] Volumus & mandamus vt aduersus Reginam

g *Catechismus Tridentinus in hoc præceptum.*

h *Bell. lib. 1. de Rom. Pont. c. 7.* § At inquies.

i *Bell. lib. 5. de Rom. Pont. c. 6. & 7.*

k *Tollet. Ies. li. 1. de Instruct. Sacerd. c. 13.*

l *Bulla Pij 5. aduersus Elizabetham Angliæ Reginam.*

Reginam hæreticam & excommunicatam Subditi arma capessant. *Impium, quamuis Pij, decretum. hic hic est equus ille Troianus, ex quo tot armati parricidæ ad principes suos necandos prodierunt. Ius hoc quàm non antiquum sit, supra diximus: quàm insuper iniquum paucis expediemus. Aduocat.* [m] Principes aliqui sunt sui iuris, Rex Galliæ & Rex Hispaniæ qui in temporalibus NVLLVM agnoscunt superiorem, nec possunt PRIVARI suo IMPERIO. [n] Rex Hispaniæ Philippus, iam iam moriturus, coronam manibus apprehendens, oculis in cœlum defixis, TIBI, inquit, Domine DEVS. coronam meam reddo, à quo eam accepi. *Iure igitur hæreditario immediatè à Deo Rex constitutus erat, quo iure etiam Rex Angliæ gaudet.* [o] Te, Rex, permagni omnes existimarunt, cuius potestas, maiestásq; est in terris SECVNDVM DEVM maxima. [p] Hic Rex Henricus Pontificis minis factus irritatior, (ad VETVS illius Regionis EXEMPLVM) Regnum à iure Pontificis asserebat, & VTRIVSQVE STATVS SVPREMAM potestatem sibi vendicabat. *Prodeat iam rebellionis omnis caput.* [q] Rodulphus Comes Reinfeldensis, Henrico Imperatore Anathematis fulmine percusso à GREGORIO 7. ROMANO PONTIFICE, à quibusdam Rex creatus est, contra Henricum Imperatorem bella gessit, tandem in prælio abscissa est eius dextra: domum rediens EPISCOPIS & Magistratibus truncum manus ostendens, hac inquit, FIDEM (*audite ἀσπονδοι*) Domino meo Henrico dedi, & turpiter violaui; condignâ igitur accepi

m *Tolossanus vtriusque iuris doctor. lib. 25. de Rep. c. 5.*

n *Vir Hispanus in libro, quẽ de morte Philippi nuper edidit.*

o *Lodouicus Viues ad Henricum 8. Angliæ Regem (tunc Lutheri Antagonistam acerrimum. epi. dedic. ante libros August. de Ciuit. Dei.*

p *Courius Micerin. in epist. de morte T. Mori, & Episcopi Roffensis.*

q *Abbas Vspurgensis anno Dõ. 1080. Helmoldus, Cranz, Bonfinius, & alij eandẽ historiã referunt.*

PERIVRII mercedem, ecce in quo me loco, MONITA VESTRA sequentem, collocâstis? vtinam. &c. *Egregium sanè exemplum, cùm Christianæ conscientiæ tum etiam Antichristianæ, perfidiæ, huiusmodi seditionum buccinatores aliquos quæritis?* [r] Arnoldus ab Academia Parisiensi ad hoc munus designatus, litem IESVITIS intẽdit, accusationis articulus secũdus fuit, eos votum suscipere obediendi suo Generali, qui si dixerit INTERFICE REGEM FRANCIÆ, eundum est. In publicis concionibus LAVDARVNT factum Iacobi Clementis Regis Henrici 3. interfectoris. Autores erant mortis Regis Lusitaniæ Sebastiani. *Tam exploratum est hoc malum, vt hominibus tacentibus, saxum ipsum Parisiense loquatur.* [s] Iohannes Castellus nefandus Parricida Regem Henricum, 4. confodere voluit: pulso propterea, totâ Gallia hominum genere (*Iesuitas significat*) NOVÆ & MALEFICÆ superstitionis, qui remp. turbabant, quorum instinctu piacularis Adolescens dirum facinus instituerat. *O quot huius generis faces infestissimas in nostri seculi miraculum, Reginam* ELIZABETHAM *iniectas Anglia vidit, sed &, Dei beneficio, extinctas? Optandum est vt idem tumulus, qui Reginæ corpus contexit horum hominum malitiam obruisset, sed (heu!) optandum, nam iam nuper.* [t] Hispaniæ Legatus, regem Angliæ mitiorem aliquando Iesuitis reddere studens, interrogat quid causæ Rex habuerit, quòd tam asperam in Catholicos sententiam tulisset; Rex igitur vt causam proscriptionis istius Legatus cognosceret, literas

r *Gallo Belgic. tom. 2. li. 20.*

s *Saxum in Parisiis erectum, seu, monumentũ Parricida Castella, tum etiam factionis Iesuiticæ.*

t *Gallo-Belgicus Tom. 5. l. 4.* §. Sub initium.

teras prælegi curauit, quibus de Conſpiratione in regis & regni pernitiem facta prolixè proſcriptum erat: auditis his literis; Legatus obticuit, nihil ampliùs in cauſa Catholicorum agere expetens. *Longè ſanior fuit Ethnica diſciplina, quia.* [u] Contra Tyrannos vult Liuius ſcutum, magis quàm gladium ſumendum: nimirùm, vt inimicos imbres & tempeſtates, & tonitrua, ita Principem luxu diffluentem ac tyrannidem exercentem, precibus emendare, aut (*patientiâ*) ferre debemus.

u *Toloſſanus lib. 25. de Rep. cap. 5. ex Liuij lib. 3.*

Capvt XIIII.

Præceptum 5. Non Occides.

Aduerſarius. [a] Cùm quis motu repentino correptus, adeò vt non ſit rationis compos, alium occiderit, peccato mortali liber eſt. [b] Hæc diximus de homicidio cum Intentione occidendi. [c] Cùm homo profert verbum contumelioſum, non ex plena deliberatione, non eſt mortale peccatum; vel ſi adſit plena deliberatio, tamen ſit inter perſonas parui momenti, vt inter mulierculas. *Et quod magis ſtupeas.* [d] Cùm homo irâ aliquâ, vel altâ animi paſſione, non aduertens verba, quæ proferebat, protulit BLASPHEMIAM, non eſt peccatum mortale, niſi homo aſſuetus ſit blaſphemare. *Hæc omnia Ieſuita quibus, mea ſententiâ, docet licere homini hominem quodammodò exuere, & induere feritatem belluinam: quo nul-*

a *Tollet. Ieſ. lib. 5. de Inſtr. Sacerd. cap. 6.* §. Tertia cauſa.
b *Cap. 2. in initio.*
c *Idem cap. 9.*
d *lib. 4. c. 13.* §. Circa.

lus vnquam Ethnicis quicquam somniauit deformius. In hoc genere homicidij Scriptura vox est, Sanguis sanguinem exigit; *Non veniale dicitur, quod morte mulctatur. homicidij, imò & parricidij, praxin vestram in superiori præcepto exposui.*

Præceptum 7. [Non mæchaberis.] *De Adulterio quoad votum.*

e Greg. Valēt. Ies. l. de Cœlibatu. cap. vlt. in fine.

f Costerus, Ies. Enchir. tract. de Cœlibatu. cap. 15.

* Cor.

g Platina in vita Pij 2.

h Cassand. lib. Consult. art. 25.

i Cassand. lib. Consult. art. 23.

Aduersarius.[e] Etiamsi lege cœlibatus sublatâ, quædam etiam peccata, & sacrilegia Ministrorum impedirentur, tollenda tamen ipsa lex non est, nisi velis eadem etiam ratione alias leges diuinas & humanas tolli.[f] Nullo modo permittendum est conjugium Sacerdotibus, quia non desunt rationes aliæ seruandæ castitatis. *Sic Iesuitæ præscriptum nobis à Deo remedium,* [* Ad vitandum fornicationem habeat quisque suam vxorem.] *Minimè necessarium esse sentiunt, at si Deo nostro immortali & suo mortali prudentiores velint videri, suo, inquam. Aduocat.* g Sic dixit Pontifex Pius. 2. SACERDOTIBVS magna ratione sublatæ sunt NVPTIÆ, MAIORI RESTITVENDÆ videntur. *Etiam.* h His statutis Ecclesiæ nemo obligatur, nisi quatenùs sunt ad vitia corrigenda, & virtutem exercendam vtilia, viz. In quibus ratio legis cessat, solui & omitti possunt. *Deinde etiam Deo.* i Fatendum est, grauiter à POSTERIS PECCATVM esse, qui cælibatus legem, pro tempore vtilem, multis in laqueum verterunt, cùm Iuuenes, nondum sibi exploratos, temerè ad mi-

niste-

nisterium Ecclesiasticum admiserunt: & cùm illi castitatis onus sibi impar esse sentirent, illi potius impuros quosdam concubitus dissimularunt, & quodammodò probarunt, quàm vt sinerent HVMANAM constitutionem eorum gratiâ mutari, qui eam, sine offensione diuinæ legis, obseruare non poterant. quare NIMIS RIGIDA huius constitutionis exactione abominanda in Ecclesia scandala extitisse videmus: cùm tamen legis illius causæ non solùm hodie cessarunt, sed etiam in contrarium conuersæ sunt, cùm iam omni flagitio fenestra aperta esse videatur: vnde debet Ecclesia facere sicut bonus medicus, vt si medicina, experientiâ docente, magis obsit quàm prosit, EAM TOLLAT; idque requirit Ecclesiæ status, cùm plerique homines docti & pij ad continentiæ obseruationem astringere se nolunt, infirmitatis suæ conscij; quo fit, vt paucissimi Adolescentes, pietatis indole præditi, ad Theologiæ studium se adiungant. Quare si vnquam tempus fuit antiquæ consuetudinis immutandæ, certè HÆC TEMPORA IMMVTATIONEM aliquam efflagitare videntur, vt summum castitatis gradum conscendere qui non possint, in secundo CASTI CONIVGII gradu consistere permittantur, *Occurrit subinde, cùm in Thesi, tum etiam in praxi vestra, turpissimum scortationis lenocinium.*

Thesi.

Aduersarius. [k] Melius est scortari & vri, quã [k] *Bell. lib. de Monach. ca. 34*

post vnam fornicationem, votum Cœlibatus violando, ad nuptias transire.[l] Sacerdos, si fornicetur, aut domi Concubinam foueat, etsi peccat, grauiùs tamen peccat, si contrahat Matrimonium. primò, quia voto Castitatis solenni iniuriam facit: secundò, quia Ecclesiam grauiùs vulnerat. tertiò, inuerecundiùs scortatur. quartò, obstinata voluntate magis in peccato perseuerat.[m] Cùm dicit Apostolus, [Melius est nubere quàm vri.] VRI non idem significat quod flamma libidinis vri, hoc enim per se malum non est, imò materia potiùs victoriæ: sed significat flamma libidinis superari, & in peccatum mortale labi. *O Iesuitas! quasi hoc à Deo præscriptum remedium huiusmodi sit, quo tantùm homini lapso succurratur, non occurratur etiam labenti: dogma luparinaribus dignum, quod ex eo refutatur, quòd Coniugatus qui post votum suscipitur, minùs quàm Concubinatus puniri debet. Aduocatus.*[n] In Conc.* Neocæsariensi MAGIS punitur Sacerdos, qui FORNICATVR post votũ QVAM QVI publicè CONTRAHIT: Idem statuitur Can. 6. Conc. generalis. Iam eò res rediit, vt vix centesimum inuenias, qui ab omni commercio fœminarum abstineat: Populus verò ita affectus est, vt MARITVM Sacerdotem LEVIVS ferat, quàm Scortatorem. *Secundum.*[o] Diuus Augustinus Basilio æqualis permultis rationibus probauit CONNVBIA POST VOTVM contracta NON debere DIRIMI: veluti in Decret. 27. qu. 1. Cap. Nuptiarum, planè extat.[p] Vouens continentiam & postea vxorem ducens (qua m-uis

l *Costerus* Ies. *Enchiri. tract. de Cœlibatu.*

m *Greg. Valēt. Ies lib. de Cœlibatu. cap. 6* §. Quartum argumentum. *eodem modo.* Bell. lib. 2. *de Monach. cap. 30. in princ.*

n *Cassander li. Consult. art. 23*
* *Cap. 1.*

g *Polydorus Virg. lib. 7. Inuent. cap. 2. Matrimonium post votum.*

p *Toll. Ies. lib. 4. Instruct. Sacerd. cap. 16.*

uis mortaliter peccat) NON TENETVR seruare eam.[q] NOSTRA VERO Ecclesia iamdiù cohabitationem Sacerdotum cum fœminis tolerat, quod haud secùs atque ipsum Coniugium, Ecclesiæ statutis prohibetur.[r] Si quis perpendat horum temporum statum, quàm innumeri sunt Monachi publicè incesti, & impudici, fortassis iudicabit MAGIS EXPEDIRE, vt ijs, qui prorsus non continent, ius fiat publici Matrimonij: sed etiam atque etiam vereor, ne census Ecclesiastici castrent Clericos verius quàm pietas. *Vos verò. Aduersarius.*[s] Quicquid senserint multi antiqui Autores, an sit verum Matrimonium post votum, illud NVNC certum est, Matrimonium contractum ab ijs qui votum fecerunt solenne castitatis, non esse verum, quia in Conc. Tolletano, Virgines post votum nuptæ, non solùm adulteræ, sed etiam incestæ dicuntur. *Quicquid contra antiquos Autores nouitij senserint, certißimum est nūc quoque ex regulis vestris votum Cœlibatus iure posse infringi.* Aduocatus.[t] Est regula generalis ex iure naturali & diuina collecta, vt VOTVM MINORIS BONI RELAXETVR PER VOTVM MAIORIS BONI: quare cùm possit occurrere huiusmodi bonum multò MAIVS, quàm est seruare castitatem, non dubium est quin tunc ipsa Ecclesia, aut nomine totius Ecclesiæ Papa possit declarare eum in hoc casu non teneri ad obseruationem; quod credendū est fecisse Papas cum regibus Aragonum & Poloniæ.[u] Et potest Papa dispensare cū Mona-

q *Ibidem.*

r *Eras. annot. in 1. Tim. 3.*

s *Maldonatus Ies. Summ. q. 12. art. 5.*

t *Idem ibid. art. 7.*

u *Tiraquell. præf. in lib. de Pœnis num. 48. & huius positionis Autores plurimos citat.*

cho & Clerico constituto in sacris, vt contrahat Matrimoniũ.[x]Hoc Põtifex potest. *Disputo. Si nuptiæ, post votũ solẽne cõtractæ, sunt suâ naturâ adulteræ, & incestæ quo iure Papa de illis dispensat? sin sanctæ & castæ, quo iure eas Papa in Cõcilio Tolletano, incestas, damnauit? Deinde argumẽtor à Minore: Si autoritas humana ex causa cũ voto dispensare sine impietate poßit, tum causa ipsa multò magis ab autore Spiritu Sancto.* [Melius est nubere quàm vri.] *Concludo ex Augustino.** Hæ igitur (*loquitur de Virginibus, quas Apostolus reprehendit* 1. Tim. 5.) quæ nubere volunt, & tamen non nubunt, quia impune non possunt, QVÆ MELIVS NVBERENT, quàm vrerentur, id est, quàm occulta flamma Concupiscentiæ, in ipsa Concupiscentia vastarentur. *Nec minus verè de Sacerdote, quod alius de quouis Christiano posuit.* [y] Qui potius vult esse Concubinarius, quàm legitimus Maritus, mauult esse maledictus, quàm Benedictus. *Ad hoc.* [z] Turpissimum est, quòd officiales permittunt Clericos cum Concubinis Meretricibus, & Pellicibus cohabitare, liberos procreare sinunt, accepto ab ijs certo quotannis censu, atque adeò alibi à Continentibus, nam HABEANT, aiunt, SI VELINT. E*xperto credite.* [a] Sic ego illos supputantes aliquandò AVDIVI: Habet, inquientes, ille duo beneficia, & tres Meretrices, soluat, & censum à Sacerdotibus pro Concubinatu quotannis extorquẽt, vt apud plebem ipsam in prouerbium abiret illa eorum Concubinaria exactio, siue lenocinium, cùm dicunt, habet aut non habet; aureum

x *Azorius Ies. Instit. Moral. lib.* 11. *cap.* 7. §. Postremo nihil.

Dilemma.

* *Lib. de Vir. cap.* 34.

y *Episc. Peraldus tract. de temp. cap.* 15.

z *Episcopus Espẽsaus com. in Tit. cap.* 1.

a *Agrippa li. de Vanit. Scient. cap.* 64.

aureum ſoluat, & HABEAT SI VELIT. *Pergit Iuriſconſultus.* Romana ſcorta in ſingulas hebdomadas * iulium Pontifici pendent, verbum Dei lenonio commento prophanant: tolle, aiunt, è rep. Meretrices, & cuncta ſtupris permiſcentur. Cùm tamen Iſraëlitarum reſp. per multa ſecula continentiſſimè durabat, ſicut præcepit Deus, [Non erit Meretrix, neque Scortator in Iſrael.] [b] Recentioribus temporibus Sixtus Pontifex Maximus nobile admodùm Lupanar Romæ exſtruxit. ô *Eccleſiam ſanctam ſcilicet! nec mirum. Aduerſ.* [c] Prohibetur Clericis coniugium, non ſolùm ratione eſſentiæ ſuæ, id eſt, propter contractum, qui fit ſolo animorum conſenſu, ſed ratione officij coniugalis, in quo ineſt impuritas & pollutio, non quæ peccatum eſt, ſed quæ ex peccato nata eſt, & ſanctum Matrimonium ſine turpitudine exerceri non poſſit, vt teſtatur verecundia humana, quæ ſemper ſecretum quærit, & impedit actum rationis. *Ergóne prohibitum coniugium vobis Sacerdotibus? ô verè Puritanoslita, Bellarmine, nec mingendum tibi erit, neç dormiendum; quia ad illud locus ſecretus quæri ſolet, ex altero ſenſum omnium actus impediri. Aduocatus.* [d] Quod dicit Apoſtolus [Innuptam excogitare, quæ ſunt Dei, vt ſit ſancta corpore & ſpiritu.] NON ſic accipiendum eſt, vt putemus non eſſe ſanctam corpore Chriſtianam coniugem caſtam; Omnibus quippè fidelibus dicitur, Eorum [* Corpora eſſe membra Chriſti, Dei viui, & Spiritus Sancti templa] hæc Auguſtinus. *Adde illud.* * [Omnia mũ

* *Certum nũmi genus.*

b *Agrippa ibidem.*

c *Bell. lib. de membris Eccl. Milit. cap. 18.*

d *Episcopus Espensaus com. in Tit. 2.*

* *1. Cor. 3.*

* *2. Cor. 6.*

e *Ribera Ies. in hunc locum.* **Heb.13.* f *Peraldus Episcopus tract. de Temperantia.*

da mundis.] Et * Torus IMMACVLATVS dicitur & impolutus, cùm nullo adulterio fœdatur.[f] CONIVGII VSVS dicitur TORVS IMMACVLATVS.

CAPVT XV.

Præceptum 8. Non furtum facies.

a *Maldonatus Ies. in Summula q.8. art.3.*

* *Ambros.*

b *Tolletus Ies. Instruct. Sacerd. Tract. de septem peccatis. cap.49.*

ADuersarius.[a] Pauperes non faciunt furtum, cùm pressi extrema necessitate, rem alienam capiunt, quia res tum propriè non est aliena, sed communis vitę periclitantis: nec necessitas extrema est, quæ iam ferè non potest admittere remedium, vt cùm Pauper exhalat animam; sed cùm vix alia ratione potest subueniri: Præclarè * Ambrosius, Esurientis, inquit, panis est, quem tu retines; nudorum vestimētū est, quod tu recludis; miserorū pecunia est quā tu in terrā defodis *Præclarè vtuera Ambrosius, vt ferè omnia, tu verò inscitè Ambrosii testimonio abuteris. Ambrosius debitum charitatis in diuitibus exigit, tu verò Pauperibus ascribis debitum proprietatis: Consule, quæso, quamuis vel scriptam vel in hominum cordibus inscriptam legem diuinam, & doce, si potes, vbi*, meum, *&* Tuum *aliena necessitas, & non cuiusque proprietas fecerit. pergitis.*[b] Is qui iusto precio non potest vendere vinum, vel propter iniquitatem Iudicis, vel propter Emptorum malitiam, qui conueniunt inter se, vt pauci emant, ad pretium remittendum; tunc possit minuere mensuram, aut paululum aquæ miscere, ac vendere

pro

pro puro, & completa mensura, iusto exigendo pretio, dum modò non dicat mendacium: quòd si dicat, non erit mortale peccatum. *Docet Iesuita dolum dolo, tanquam diabolum diabolo, expellere; & inter se, tanquam legitimum & nobile par vitiorum copulauit, Furtum, & mendacium: hic homo dignus est, scil. quicum mices in tenebris. Aduocatus.* [c] Grauius est furti genus fallaces & corruptas merces vendere pro veris.

Mendacium sine mortali peccato Iesuita ponit in hoc ipse mentiens & mortaliter peccans.

c *Catechismus Trident. in hoc praeceptum.*

Præceptum 9. [Falsum testimonium non dixeris.]

Aduersarius. d Cùm in iudicio probatur aliquis esse nocens, quem Iudex in priuata sua persona innocentem esse nouit, quamuis sunt in hac quæstione variæ opiniones, tamen communior & verior est, quod Iudex licitè possit damnare Innocentem. [e] Nec peccat, si aliquem damnat secundùm legem, licet ipse sciat eum esse innocentem. *Nimirùm vobis ea sententia verior esse videtur, quæ veritatem opprimit, & partem damnat innocentem: qui sic Iudicem instruit, Pilatum prorsus absoluit: nullúsne Catholicus ab hac sententia abhorruit? Aduocatus.* [f] Alia est quorundam opinio. *Nec cæca illa quidem, præsertim tanto rationis lumine illustrata. quæritur enim cur Iudex nequit quempiam extra iurisdictionem suam interficere, quamuis morte dignum. Respondes.* [g] Quia Iudex non habet aliam autoritatem, quàm quam accepit à Republica. Resp. Autem non potest maiorem dare, quàm ipsa habet, non habet autem auto-

d *Tolletus Ies. lib. 5. de Instruct. Sacerd. cap. 56.*

e *Maldonatus Iesuita Summula quæst. 7. art. 3.*

f *Tolletus quo supra.*

g *Maldonatus Ies. quo supra.*

ritatem quampiam nisi inter terminos suos. Nec Resp. possit eum occidere, quem constat esse innocentem. *Assumo. at Deus Reipublicæ hos Iudicij terminos præscripsit.* * Qui iustificat impium, & qui iustum condemnat, vterque abominabilis est Deo. *Ergo ex autoritate Reipublicæ Iudex damnandi Innocentem ius non habet. Plura de mendacio, imò etiam pro mendacio, testimonia vestra Classes præcedentes abundè suppeditant.*

* Prou. 17. 15.

Præceptum vltimum. [Non Concupisces.]

Aduersarius. [h] Si quis desideret habere pollutionem ob finem bonum, vt ob sanitatem, aut ad leuandas tentationes carnis, quibus interdum affligitur, non est peccatum. *En igitur tentationum remedium morbo ipso noxius. nam. Aduocatus.* [i] Est prorsus mortale peccatum. *Horum omnium qui velit synopsin colligere, sentiet profectò Romanam Ecclesiam bis miseram esse, tum quod sancta non est, tum etiam quod non sentit, quàm non sancta sit. quod in nota Decima adhuc erit manifestius.*

h Tolletus Ies. lib. 5. Instruct. cap. 13.

i Dom. Sotus. 4 dist. 12. qu. 1. art. 7.

Capvt XVI.

De nota 9. secundùm { *Thesin,* *Hypothesin,*

A*Duersarius.* [a] Efficacia doctrinæ est non nota Ecclesiæ. vt Psal. 18. [Lex Dei est conuertens animas.] & Heb. 4. [Sermo penetrans vsque ad diuisionem animæ, & Spiritus.]

a Bell. lib. 4. de Ecclef. Milit. cap. 12.

Locus primus de interna Spiritus ἐνεργείᾳ loquitur, quæ, cùm sit interna, Nota ignota videri poßit: Locus alius non de doctrina Christi: sed Christo doctore propriè exponitur. Aduocatus. [b] Multi interpretantur, vt sermo Dei sit doctrinæ Dei, quam EXTERIVS loquitur Deus. [c] ALII verò ipsum filium Dei esse volunt: & sanè si verba Apostoli sigillatim consideremus, AD CHRISTVM propriè & accommodatissimè referuntur. *Tu Pergis. Aduersarius.* [d] Olim Ecclesia Apostolica breui tempore per homines contemptibiles externâ specie, sine pompa verborum, totum Mundum traxit, non ad delicias carnis, sed ad res credendas supra omnem rationem, & ad crucem. *Olim reuera, sed olim, nam Ecclesiæ Apostolicæ hoc proprium fuit. quia Aduocatus.* [e] Ex historijs manifestum est, quibus in Regionibus Apostoli prædicauerint Euangelium: B. Petrus in Iudæa, Antioch. Galat. Cappad. As. Bythin. Rom. &c. Paulus ab Hierosolyma prædicauerat vsque ad Illyricum, postea Romæ, per Italiam, in Hispan. Iohannes in Iudæa, & in Asia minori: Andreas in Scythia, Europa, Epiro, Thrasia, Achaia: Iacobus frater Domini in vrbe Hierosolyma: Philippus in Scythia, Phrygia: Bartholomæus in India citeriori, in maiori Armenia: Matthæus in Æthiopia: Thomas apud Persas, Brachmanes, Hyrcanos, Bactros, Indos: Simon in Mesopotamia: Iudas in Ægypto, & ambo postea in Perside. Matthaias in interiori Æthiopia, simul cum Paulo in Syria, & in multis Europæ, & Asiæ regionibus, ac deinceps in Cypro.

b *Ribera Ies. com. in Heb. 4 num. 15.*

c *Ibidem Autores allegat Cyprian. Augustinum, Theodoret. Oecum. Cyrillum, Ambrosium, Thomam, Lyranum, Caietanum.*

d *Bell. quo 1.*

e *Pererius Ies. cō. in Rom. 10. num. 27.*

Efficacia ministerij apostolici.

Secundo. Quamuis hæc sola Ecclesiæ Apostolicæ nota propria, tamen, etiam vel Apostolicæ, perpetua non fuit.[f] Sonus Euangelicus in OMNEM terram exijt, sed GRADATIM, SVISQVE TEMPORIBVS, secundum æternum Consilij decretum. *At nec semper fuit, quod gradatim esse cœpit, & quod semel factum est (vt in omnem terram exiret) postea vt fiat non est expectandum: quia, non multis post Christum seculis, efficax error fuit, & ante aduentum Christi erit (heu!) efficacißimus. primum.* Aduocatus. [g] Ariani Hæretici totas Ecclesias Orientales & Occidentales occupabant: Ariana hæresis ab ortu solis & meridie transiuit in Aquilonem, & totum ferè Occidentem infecit, & penè in toto Orbe dominabatur. *Secundùm post Apostolorum tempora efficaciam etiam Erroris magnam fore Scriptura prænunciat.* * 2. Thes. 2. [Ideo misit illis Deus ἐνεργείαν, Efficaciam, ERRORIS, vt credant mendacijs.] [h] Id est, Efficaciam Erroris intùs operantem, in pœnam peccati. *Et.* * Ioh. 5. [Ego veni in nomine Patris, & non recepistis me; alius veniet in suo, & eum recipietis] [i] Is alius erit Antichristus, hunc RECIPIENT. Sic omnes Patres exponunt. *Denique.* [k] Meretrici OMNES REGES TERRAE PRAESTABVNT obsequium. *Vt olim tempore Ahab, ad quem decipiendum Spiritus erroris cùm satis promptus fuit, audit;* * Ibis & præualebis. *Hactenus de Thesi.*

f Acosta Ies. de Salut. Indorū lib. 1. cap. 2. pag. 118.

g Valentianus Ies. & alij. vide supra lib. 1. cap. 15. Efficacia errorꝰ.

* 2. Thes. 2.

h Caietanus in hunc locum.

* Ioh. 5. 43.

i Maldonatus Ies. comm. in eum locum.

k Ribera Ies. in Apoc. 18. 3.

* 1. Reg. 22.

Capvt XVII.

Hypothesis.1 de Efficacia doctrinæ in Ecclesia Romana; tùm antiquâ, tum etiam moderna.

De priore.

ADuersarius.[a] Tempore Gregorij primi Anglos multos Paganos à Monachis Pontificijs conuersos fuisse ad fidem Christi, testantur Centuriatores. *Aduocatus.*[b] Britannia ab initio Euangelij Christianam pietatem, teste Gilda, complexa est, quam mordicus semper tenuit, inter sæuissimas Imperatorum persequutiones. *Cuius opera?*[c] Britannia, opera Iosephi Ariminensis, prouinciarum omnium prima publicè Euangelium recepit. *Secundò, hoc ipso seculo, de quo agitur, ipsius Angliæ bona pars Christiana erat:* * Non enim Paschæ diem Dominicum, nisi decima quarta Lunæ, obseruabant. *Hoc est, contra Ecclesiæ Romanæ ritum, pro more Orientalis Ecclesiæ. Tertiò, Augustinus Monachus Pontificio, non Apostolico* Spiritu *eos ambiebat.* * Venerant septem Episcopi, & plures viri doctissimi, qui decreuerant, si Augustinus prior illis appropinquantibus assurrexisset, tanquam Sanctum Christi, illũ obtemperanter audiuissent, sin minùs, iuxta consilium Anachoritæ, cum spernerent. factum est, vt illis venientibus Augustinus sederet in sella, quod illi notantes, cũ notantes superbię, illũ noluerunt agnoscere. *Placétne Gilfridũ Aduocatũ*

a Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 10.

b Polydor. Virgilius hist. lib. 1. cap. 1.

c Ibid. lib 2. Anglorum conuersio.

* Beda hist. Angl lib. 2. cap. 2.

* Beda ibid.

admittere? [d] Missus est Augustinus Monachus à Gregorio in Britanniam, vt Anglis Dei verbum prædicaret: in parte autem Britanniæ adhuc viuebat Christianitas, postquam venit Augustinus Monachus in Angliam, in Britannorum prouincia inuenit septem Episcopatus, Archiepiscopatũ vnum inter cęteras Ciuitates erat nobilissima Bangor, in qua Monasterij Abbas Dinoch, petenti Augustino subiectionem, diuersis argumentis ostendebat ipsos NVLLAM SVBIECTIONEM debere. Edelbartus Rex, vt vidit Britones subiectionem DENEGANTES, Edelthredum regem Northumbriorum instimulabat, vt, collectâ magnâ Militum manu, illum Abbatem, & cæteros Clericos perditum iret: sic vno die mille ducenti Monachi martyrio coronati sunt. *Efficax sanè hæc conuersio, per quam factum est, vt viri Christiani vitam cum morte, mortem cum immortalitate commutarent. vos venerab. Bedam vt murum aheneum opponitis, sed* [e] Magni Autores labuntur interdum, & oneri cedunt, vulgóque interdum indulgent: quæ ego de Gregorio & Beda iure fortasse dicere possum, quorum ille in historia Anglorum, hic in Dialogis vulgo iactata & credita miracula scribunt. *Quid verò de Scotis sentiendum?* [f] Scoti & alij vetustissimi Christiani Pascham, NON ROMANO, sed Orientali ritu celebrabant. *De Francis Aduersarius.* [g] Franci per S. Kilianum iussu Canonis Papæ, seculo sexto erant conuersi ad fidem. Anno Domini 686. Germaniæ magnæ pars per Bonifacium Episcopũ, tẽpore Grego-

[d] *Gilfridus Britannus, & Cardinalis, li. 8. de gestis Britannorum.*

[e] *Melchior Canus loc. Theol. lib. 11. pa. 337.*

[f] *Peterus Cluaensis in epist. ad D. Bernardum.*

Scoti.

[g] *Bell. quo supra.*

Franci.

Gregorij 2. accessit fidem. *Itan'? Apostolis ipsis, & eorum Discipulis detrahitis, quod Pontificijs vestris tribuatis? nam ferè cuiusque Nationis conuersio prima ad fidem Apostolorum ætate contigit. Aduoc.*[h] In primogenia Ecclesia (attestantibus non paucis, ac etiam Tert. in lib. aduers. Iudæos, qui illius tempestatis erat) Persæ, Medi, Elemiti, Mesopotamij, Armenij, Phryges, Cappadoces, Pontini, Asiani, Egyptij, Afri, Cyrenæi, Romani, Hierosolymitani, Indi, Æthiopes, Mauri, Hispani, Galli, Brytanni, Scythæ, ignotarum Gentium Insulæ in Christum credebant, Christum adorabant. hæc Tertullianus, de fide in Christum longè latéque diffusa.[i] In Gallia S. Irenæus Lugdunensis Ecclesiæ Præsul extitit Anno Dom. 163. qui Euangelij zelo præeminebat. Is victorem Pontificem Romanum reprehendebat, &c. *Multò ante Irenæum in Gallia propagatum erat Euangelium. quippe.*[k] In 2. Tim. 4. [Crescens abijt in Gallatiam.] Gallatiam Galliam exponit Theodoretus, ita enim appellabatur antiquitùs: & Epiphanius in Galliam, non Gallatiam legendum putat: eum in Gallia rexisse Ecclesiam testantur * Eusebius, & * Nicephorus.[l] Tertul. crescentem Pauli discipulum Gallorum vocat. *Germaniam perlustremus.*[m] Etiam Germanicarum Ecclesiarum meminit Tertullianus, & ante illum * Irenæus: quin etiam Thomam in Germania prædicasse, autor est * Hieronymus.[n] Redeat Germania ad eam fidei puritatem, quam ab Apostolorum discipulis AB INITIO didi i. *A Hispaniam deflectimur.*[o] Paulū n Hispania pr di

h Faber Stapulensis in præf. comm. sui in Euang.

i Eras. in Epist. nuncup. in lib. Irenæi.

k Episc. Espensæus in eum locum.

* Lib. 3. cap. 4.

* Lib. 3. cap. 1.

l Pammelius in lib. 3. Tert. aduers. Iudæos. cap. 17.

m Ibidem.

* Lib. 1. cap. 3.

* In Catalogo. cap. Thomas.

n Lindanus Panopl. in Ta. Analyt. tab. 1. in fine.

o Perer. uel e. comm. in Gen. 33. 14. & Toll. us comm. Rom. 15. anno t. 15.

Hispani.

caſſe plurimorum Autorum autoritate confirmatur.[p] In Hiſpania prædicâſſe Iacobum minorem teſtatur Iſidorus: atque etiam in Hibernia, teſtis eſt Vinc. Lyrinenſis. *Omnium iam Regionum quaſi ſuccinctam ſynopſin contemplemur.*[q] Admirandus profectò eſt Pauli circuitus, quo ab Hieruſalem ad Illyricum perueniſſe ſe dicit, prædicandi Euangelij cauſa: nemo profectò tantam meſſem colligere potuit, niſi Dei virtute adiutus.[r] Sophronius Hieruſalem Patriarcha, cui ſubſcribit Iſidorus, ſcribit Italias, Hiſpanias, Gallias, Pauli tranſitu illuſtratas. *Deniq; ſi matrem primæuam quærimus, non Romam, ſed Hieruſalem agnoſcere debemus.*[ſ] Hieruſalem fuiſſe emporium fidei Chriſtianæ, & Eccleſiæ matrem, atque nutricem probatur, Act. 1. vbi Dominus ipſe dicit, Euangelium prædicandum eſſe per omnes Gentes, initio facto ab Hieruſalem. *Quod ſi verò antiquis Pontificibus Romanis omnia, quæ fingitis, verè concedantur; hæc tamen eorum in propagando Euangelio laus tantùm abeſt vt huic Romanæ ornamento eſſe poſſit, vt potiùs nota hæc, illi, ſuperbiæ, & tyrannidis maximæ notam neceſſariò inurat.*

p *Pammelius quo ſupra.*

q *Tolletus Ieſ. quo ſupra annot. 11.*

r Epiſ. *Eſpenſaus in 1. Tim. 4.*

ſ Bell. lib. 4 de *Eccleſ. Milit. ca. 7. in princ.*

Caput XVIII.

Hypotheſis prima Caput ſecundum. De Conuerſione Indorum.

A*Duerſarius.*[a] Sequuntur Catholici eam doctrinæ propagandæ rationem, quam Apoſtoli

a *Coſterus Ieſ. Enchiri. tract. de Eccleſ. §.* Non ſequuntur.

Apostoli primi Ecclesiæ Fundatores præmonstrarunt, non inferendo bella, non occupando per vim terras, non mortem minitando: Christus enim non armis aut humana virtute, sed humilitate & patientia Martyrum Christianos subiici voluit. *Huius prudentiæ & patientiæ vestræ specimen aliquod nobis exhibete.* [b] Hoc nostro seculo in nouo orbe millia Gentilium Catholici nostri conuerterunt: etiam Iudæorum & Turcarum multi hoc nostro seculo baptizantur. Mahumetani quidem multos traxerunt, sed vi armorum, non efficacia doctrinæ. *Vestrum itaque tum profectum, tum etiam modum proficiendi consideremus, de quibus (vtinam tam verè, quàm vehementer) gloriamini: sed*

b *Bell. quo supra.*

Profectus (heu!) quàm ieiunus?

Aduersarius. [c] Accusant nostri Indorum tarditatem ad capienda mysteria fidei, frustra in ijs edocendis tempus teri, denique post annos iam quadraginta, ab Euangelii ingressu, in tam immensa turba, VIX QVEMQVAM qui Symboli duo capita intelligat, quid Christus sit, quid vita æterna; quid Eucharistia, vel crassè agnoscat: Pecudes potiùs habendos, quàm homines. verùm qui ista iactant, respondeant mihi qua diligentiâ isti erudiantur; recitant illis bis terve in hebdomada Symbolum & preces, idque HISPANICO IDIOMATE; iubentur denique Hispanica hæc discere, quorum ne syllabam quidem intelligant, & pronuntiant ridiculè. Vulgaris tamen & tritus doctrinæ

c *Acosta Ies. li. 4. de procur. Ind. salute cap. 3.*

Stupenda imò stupida Indos Catechizandi consuetudo.

tradendæ iste est modus, vbi exquisitiùs res agitur: Sacerdos sermone Indico composita quædam in Catechismi formam recitat, cùm tamen ipse linguæ Indicæ prorsus est infans; quod si peritus sit, quod rarum est, tamen mysteria fidei neque explanat, neque verò satis nouit: quis verò VNQVAM Catechista rationem Auditorum exegit? Denique perinde Indis doctrina traditur, atque cùm à Medicis, stipis colligendæ causâ, precationes aut versus aliqui cantillantur, qui illud tantùm spectant, vt dicendo ipsi ad finem vsque perueniant carminis: vtrum verò Auditores vel attendant vel delectentur, pecuniâ IAM accepta, non admodùm curant. TOTA igitur catechizandi RATIO VMBRATILIS, & Ludicræ similis. *Hactenùs Iesuita. quem cùm lego, subit mihi illud apud A. Gellium (quod in Catechistas & Catechumenos præclarè conuenit) cùm vnus loquitur quod alius non intelligit, simile esse ac si* Alter hircum mulgeat, alter cribrum supponat. *At in eo, inquis, efficacia Ministery cernitur*, quod vsque ad animam penetrat: quod est conuertens animas. *Dixti, at. Aduocatus.* [d] Verè quidam nostrum scripsit Pater, NON videri sibi ad Indorũ horũ ANIMOS PENETRASSE EVANGELIVM, sed ad SPECIEM TANTVM receptum: negari enim non possit, quin si intimis sensibus radices egisset, copiosos manifestósque fructus cerneremus. quid enim potentius verbo Dei? quid ad immutandos homines efficacius? [e] Mihi sanè monstri simile semper est visũ, inter tot millia Indorũ, Christiano nomine

d Idem Iesuita ibid. cap. 4.

Indi etiam fideles adhuc Infideles manẽt.

e Ibid. lib. 5. cap. 2.

mine donatorum, tam esse rarum; qui Christum agnoscat, vt quod * Ephesij olim Paulo de Spiritu Sancto responderunt, possint hi de Christo melius vsurpare. (Neque AN SIT CHRISTVS AVDIVIMVS.) *Hoc est Indos conuertere scz. nimirum asinos in Mulos, par enim est in vtrisque bruta ignorantia.* * Act.19.

De modo Indos conuertendi.

Aduersarius.[f] Non vi armorum, non pompa verborum, non virtute humana. *Sanè, sed prorsus inhumana. Aduocatus.*[g] Cùm audiamus apud Indos tot hominum CÆDES, tot SPOLIA hominum alioqui innoxiorum; deturbatos tot Dominos, possessionibus, & ditionibus suis priuatos, dubitari meritò potest, iure, an iniuria hæc facta sint, timeo ne vltra res progressa est, quàm ius fásque permittebat. *De facto confidenter; de iure autem loquitur hic Aduocatus hæsitanter & timidè nimis, quandoquidem.*[h] Quis non videat, quàm implacabile Christiani nominis odium apud Barbaros excitetur, quàm graue & immedicabile SCANDALVM, tota res ista vergit in obstinatam quandam inuidiam, & ODIVM FIDEI, & certam perniciem hominum. Christus, quod non debet, tributum soluit, ne scandalizet: nos nullo modo, debitas terras, si spoliemus, vexemus, prædemur, nullúmne iustum timebimus scandalum? res ipsa satis clamat per se, omninò verum est, quod S. Gregorius scribit: Qui fidem asperitatibus propagari volunt, suas, non Dei

f *Costerus & Bell. supra.*

g *Franciscus de Vict. Relect. 5.*

h *Acosta Iesuita quo iam supra lib. 1. cap. 4.*

Conuersi ori gladij.

i *Ibid. lib. 6. c. 3.* causas probantur attendere. *Et tamen.* i Hispani Indos multos contra ipsorũ voluntates baptizarunt. *Sed huius Zeli, ignei nimis, qui potissimum Autores extiterunt? Orator Parisiensis loquatur, vos Patres Iesuitæ parumper attendite.* k Arnoldus in Synodo Parisiensi omnem tyrannidem Hispanorum apud Indos solis Iesuitis ascribit. *Quod si verum est, Conuersionem in India vestram efficacissimam meritò agnoscimus: cùm satis iam constet, vos primùm gladium oris in os gladij, adeóq; antiquã Indiã in nouã Hispaniam, peregrinos & hospites in hostes, denique Dominos regionum ipsos Indos viuos in mortuos conuertisse; bella hæc, & planè bellica conuersio. cùm vim armorum videmus, de pompa verborum non est magnopere laborandum, en verò etiam pompam verborum, sed mutorum.* l Proderit iam plurimum, ritus & signa, & omnem externum cultum diligenter curare; his quippè delectantur & detinentur homines ANIMALES. (* Neque enim prius quod spirituale est, sed quod animale.) *Scripturæ sensum peruertis, & causam vestram subuertis, nam animalis homo per victum animali proprium non in spiritualem conuertitur, sed (vt verè dicis)* Animalis homo detinetur. *Iam verò Conuersorum Indorum (conuersionis argumentum expeditissimum) vultum nobis & expressam effigiem proponite.* m Quidam hoc nostro tempore, habentes zelum Dei, sed non secundum scientiam, Indos ad Baptismum venientes indiscriminatim admiserũt, nulla facta inquisitione de vita & moribus, imò nulla, aut pene nulla, ijs tradita doctrina, de vita & moribus ne-

k *Gallo Belgicus hist. Tom. 2. lib. 10.*

l *Acosta quo supra.*

*1 *Cor. 15.*

m *Andreas Vega opusc. de Fide & operibus qu. 3.*

bus ne-

bus necessariò seruandis; sed hoc solo contenti, quòd propositis fidei articulis, credere se respondeant, velle se baptizari. reuocare eos ab hoc errore debuit illud Christi; (Nolite sanctum dare canibus.)[n] Notitia quædam tenuis Indis offertur, vt vel facilè repudietur, vel ita recipitur, vt non perniciosiùs deseratur. *Quid ita?* Simulatoriam sanctitatis speciem præferunt, non colunt Deum seriò, nec credunt ad Iustitiam. *Videtis quomodo, conuersi Indi vestri homines adhuc animales, vel potius animalia, viz. vel propter manifestam impietatem* Canes; *vel propter* simulatam sanctitatem *Simij appareant? Postremò, ne viros Pontificios Primos Indorum Apostolos esse arbitremur, obstat quod.* [o] Quædam nuper in India inuenta sunt ANTIQVA hominum Christianorum millia. *Et.* [p] In India Orietali Lusitani reliquias CHRISTIANORVM inuenerunt. *Ita vt in hoc negotio post Apostolum Thomam Græca Ecclesia primas tenuerit.* [q] Socotorium Insula, in circuitu millia passuum fermè centum, tota incolitur ab ijs Christianis, qui MVLTIS ABHINC ANNIS, Catholicis Sacerdotibus orbati, nihil habent præter nomen: hi Christianos se esse gloriantur, & S. Thomam Apostolum sanctè colunt, quod se oriundos prædicant ab ijs, quos ille in hisce locis Christo peperit. [r] Neque desunt qui S. Thomam Apostolum in Sinas penetrâsse confirment, magnúmque eorum numerum ad Christi fidem conuertisse: nã, PRIVS QVAM LVSITANI Indiam in suam redegissent ditionem, GRÆCA ECCLESIA eò mit=

n *Acosta lib. 1. de procur. Indorum salute c. 2.*

Græci Episcopi Indis primi post Apostolos, fidem prædicarunt.

o *Osorius hist. lib. 3.*

p *Staplet. lib. 1. de autorit. Script. c. 14. § 5.*

q *Xauerius Ies. lib. 1. Epist. 1. & lib. 2. Epist. 10.*

r *Lib. 2. Epist. 3.*

tebat Episcopos, qui Christianos, S. Thomæ, eiúsque Discipulorum opera propagatos, tuerentur. Cùm primùm igitur Lusitani Indiâ potiri cœperunt, vnus EX GRÆCIS EPISCOPIS, quos dixi, affirmâsse fertur, se cognouisse ab alijs Episcopis, quos in India inuenerit, S. Thomam Sinarum fines ingressum Euangelio diuulgato Indigenas plurimos Christo peperisse. *Hanc igitur Conuersionis gloriam Græci vobis facilè præripient. Hæc de Indis. Vos etiam, nescio quid, de Iudæis mußitatis. Aduersarius.* s Millia Iudæorum Romæ singulis annis conuertuntur, & baptizantur. *Aduocatus.* t Non quod non sit omnibus optandum, vt Iudæi omnes resipiscant, sed quod quidam ex ea re gloriæ suæ consulant, nec ea viâ pelliciunt, quâ oportet, nec pellectos ea docent, quæ veri sunt Christianismi. fit igitur, vt pro scelerato Iudæo, sceleratiorem habemus Christianum, cuius rei Hispania testis esse possit: & sunt, qui nouo exemplo armis Christianos faciunt, sed religionis ampliandæ prætextu, suis opibus, suæque ditioni consulentes: huic confine est, quod Monachorum nonnulli faciunt, qui partim studio pietatis, sed absque iudicio, quos possunt, ad suę vitę institutum pelliciunt, præsertim quos augurentur sibi futuros vsui; ac miro astu rudi simplicíque ætati insidiantur, quæ nondum nouit neque se, neque veram Religionem.

s *Bell. quo* 3. §. Denique.
t *Erasmus annot. in Math.* 13.

CAPVT

CAPVT XIX.

Hypothesin alteram intueamur.

ADuersarius.[a] Hæretici noſtri temporis armis agunt, mortem minitantur. [b] Olim in Eccleſia Apoſtolica per homines contemptibiles externâ ſpecie trahebantur homines ad fidem. [c] Hoc Apoſtolus intelligi vult. 1. Cor. 1. (videte, fratres, vocationem veſtram, qui non multi ſapientes ſecundùm carnem, non multi potentes, non multi nobiles.) reuincit hoc argumentum Proteſtantes. *Spectatum admiſſus, Lector; cùm audis à viris Pontificijs Ieſuitis & Cardinalibus aut crudelitatem alijs obijci, aut nobilitatem? Proteſtantes ij, qui Eccleſiam collapſam ad antiquam ſuam integritatem reſtituere conabantur, quales, obſecro, homines fuerunt? an ex nobili proſapia oriundi? Aduocatus.* [d] Vndè habent Lutherani Lutherum ſuum, Pomeranum, Bucerum, Menium, Munſterum, Muſculum, Miconium, Oecolampadium, Martyrem, Ochinũ? nónne EX MONASTERIIS? *At (vereor vt Pontifex veſter Cardinales veſtros perſtringat.* [e] Sicut Chriſtus pauperes & idiotas elegit, & ſimplices: ſic Antichriſtus aſſumet aſtutos & diuites. *Secundo, dicite, Proteſtantes quam breui tempore, quantos in prædicando progreſſus fecerint.* [f] In Septentrione ferè toto magna facta eſt à Romana Eccleſia diſceſſio. *Hæc Confeſſio in palinodiam te, Bellarmine, vel inuitum impellet: quomodò, inquis.* [g] Obijciũt Proteſtantes doctrinã ſuã ideò à Deo eſſe, quia tot

a *Coſterus* 5.
b *Bell. quo* 5.
c *Greg. Valent. Ieſ. Analyſ. lib. 1. c. 6.*
d *Bell. præf. in lib. de Monac.* §. Sed quid.
e *Greg. Pont. Monarch. lib. 13. in Iob.*
f *Acoſta Ieſ. li. de nouiſſ. c. 2.*
g *Bell. Orat. in Schola Romæ in fine tract. De bonis operibus in partic.* §. Habent. *Efficacia doctrina Proteſtantium.*

populos, tot prouincias; tot regna tam breui tempore occupauerit. Si ita liceat philosophari, magis nunc mirabimur Mahometi Alcoram in magna orbis parte tam facilè obtinuisse. *Disputo. vel ita argumentari licuit, vel non: si licuit; tum Protestantibus Hypothesis sua concedenda erit; si non, tum superior tua Thesis delenda. Tertio loco expediēdum est, vtrum illi armis, an magis contra arma, valuerint;* [h] Inquisitores nostri iurisdictionem suam in Pontificum decretis fundatam crudelissimè exercent: vnam Romanam Ecclesiam, quæ (vt dicunt) errare non possit, sibi fidei scopum præfigunt, non aliud quærendo expostulantes, quàm si credat in Romanam Ecclesiam, quod si quis opinionem suam defendere conetur, mox iratis buccis respondent, non esse illi negotium cum scholaribus ad Cathedram, sed cum iudicibus ad tribunal. Cum hæreticis, inquiunt, NON ARGVMENTIS, & Scripturis, SED IGNE & fasciculis decertandum esse. Maior veteris Ecclesiæ mansuetudo, debent Hæreticum per sacras Scripturas conuincere. *Genus, ergo, illud vestrum arguendi Mahumeticum est, quippe.* [i] Mahumetes, ne in mala suscepta causa cedere cogeretur, omnē disputationis aditū lege suis edita præclusit. *Lex quoq; vestra, instar illius Draconica, non atramento scripta, sed sanguine. etenim* [k] Non impunè licet eorum placitis contradicere, aut libidini resistere, nisi quis paratus sit Martyrium subire pro Christo, hoc est, cremari pro Hæretico, quemadmodum Hieronymus Sauanarola

Theolo-

h *Agrippa de Vanit. Scient. c.96.*

Disputatores Romani argumenta ferrea, & ignea spirant.

i *Melchior Canus locis Theol. lib.3. c.2. in princ.*

k *Agrippa de Vanit. Scient. c.61.*

Theologus & Propheticus vir olim apud Florentium exustus est. *Et quot, quaso, myriadas Martyrum in Belgia, Anglia, Gallia, Hispania, igneus Zelus vester deuorauit? Deum precor, ne statuat vobis tanta scelera. Ecqua tandem reformationis spes subest?* [l] Dictu mirum est quas nostri tragœdias excitent, si quis contra quorundam commentitias propositiones audeat hiscere: nonnunquam Euangelica doctrina aut supprimenda est, aut ad eorum arbitrium detorquenda. [m] Episcopi, qui debent Ecclesiæ corruptelas tollere, videtis quàm pauci nobiscum sunt, & quàm terrenam faciem potentis (*Pontificis*) extimescunt. at, si verum fateri volumus, aptiores pauperes, quàm abundantes iudicio sunt faciendo quod horum diuitiæ timorem, istorum paupertas libertatem afferat. *Denique.* [n] Si superesset Tertullianus non impunè isthoc diceret, nam quas tragœdias ob similem causam, cùm hæc adornaretur editio, excitatas vidimus, cùm Germani negarent se quorundam expilationes diutiùs laturos; & alias indignitates per eos, qui Maiorum suorum SIMPLICITATE abusi, vicissim GLADIOS & FASCICVLOS MINARENTVR; cùm potiùs deberent pugnare gladio spiritus, qui est verbum Dei? *Hac arte (id est, Marte) fides Romana iamdiù propugnata atque propagata fuit: his armis exuti, quid aliud quàm laruati Milites eritis?* [o] Eo sanè loco hæreses (*Protestantium dogmata orthodoxa significas*) sunt, vt nō tam arte, & industria, quàm Alexandri gladio eorum nodi gordij dissolui debeāt; magisq; Herculis claua,

l *Erasmus annot. in Matth.* 24. 5. & c. 11.

m *Conc. Basil. Patres vt refert Aeneas Syluius de gestis istius Conc.*

n *B. Rhenanus in Arg. in lib.* Tert. de Præscript.

o *Stapletonus epist. dedit. de opere Iustificat.*

quàm Apollinis lyra mitigari videntur. *ah, quàm athleticè miles hic Pontificius, & biliosus senex! Clauo Petri diffidens, clauam Herculis sibi arripit.*

Veram Efficaciæ causam vtri magis teneant, Pontificij, an Protestantes?

p Bell. quo 8.

Aduersárius. p Efficacia doctrinæ est nota veræ Ecclesiæ, quia VERBVM DEI est conuertens animas: hac Romana Ecclesia demonstratur. *Demonstratur esse omninò, sed nouercalis, non materni ingenij. Aduocatus.* q In Rom.10. (Fides ex auditu, auditus verò verbi Dei.) vbi ergò verbũ negligitur, nec auditur, fidem ibi perire, & labefactari necesse est. & HODIE (proh dolor!) OMNIBVS LOCIS cernimus, vt ad tempora appropinquare videamur, de quibus Dominus. * (Putas filius hominis veniens, fidem inueniet, in terris?) qualiter in HAC TEMPESTATE legatur sacræ Scripturæ canon, satis est manifestum, vbi ex indesuetudine & indeuotione Ministris Ecclesiasticis sacra in fastidium venerunt. r Manifestum est ex Apostolo Colos. 3. & Ecclesię ANTIQVÆ PRAXI, quod vsus Scripturas legendi PVBLICVS Populo concedebatur. s Atque hoc est in diuina Scriptura omninò mirabile, neminem esse tam omninò rudem, & imperitum, qui si humiliter legat, non multa illic vtilia, veráque intelligat. t Ad cuius lectionem non solùm Theologi, sed omnes homines, pro data sibi facultate obligantur. *Et tamen.* u HODIE piaculum existimant (*Pontifi-cij,*

q Episc. Espen. comm. in 1. Tim. digress. lib. 2. c. 11.

* Luc. 18.

r Episc. Espens. com. in Tit. 2.

s Acosta Ies. lib. 3. de Christo Reuelato. c. 20.

t Agrippa de Vanit. Scient. c. 100.

x Erasmus in Indice operum Hieron. quæ perierunt.

u Episc. Espens. comm. in Tit. 2.

cij.)Sacras Scripturas vulgari lingua legi. ^x Hodie meritò lamentari possumus,cum Propheta. (Paruuli petunt panem,& non sunt qui frangerent iis.)*Desinite,itaque vos efficaciam verbi iactare,per quos factum est, vt non modò non efficax verbum, sed (dum est sub aliena lingua,tanquam modio positum) ne verbum quidem esse poßit.*

CAPVT XX.

Nota Decima. I. *quoad Thesin.*

A*Duersarius.* a Decima nota est Sanctitas vitæ Auctorum , siue primorum Patrum nostræ Religionis: si quis enim consideret Magistros Ecclesiæ Patriarchas,& Prophetas, deinde Apostolos,tum Doctores,qui contra singulas hæreses dimicarunt,denique Institutores Religionum, inueniet omnes Sanctos,Castos, pios fuisse. *Disertè nugaris:eò enim maximè incumbis vt notas Ecclesiæ proprias, perpetuas, omnibúsque fidelibus perspicuas,ac infallibiles nobis exhibeas:Hæc verò externa sanctitatis nota(nisi per verbum regulata) nec ita propria est , vt solis Catholicis,nec ita perpetua,vt semper, nec ita publica,vt palam,nec ita,denique, infallibilis vt necessariò conueniat.*

a Bell.lib.4.de Eccle.Milit.c. 13.

I. *Non propria,quia.*

Aduocatus. b Donatistæ tam SANCTITA-

b *Alphonsus de Castro lib. aduersus Hæreses.Tit.*Ecclesia.

TEM profitebantur, vt Ecclesiam esse negarēt, vbi boni commaculantur communione malorum. [c] Decipiebant seipsos CATHARI Hæretici, qui haberi volebant ALIIS SANCTIORES, despicientes alios, quique propter munditiem Catharos se nominabant, gloriantes de suis meritis. [d] Essæi erant Iudæi moribus, Hypocritæ mente: qui, vt Iosephus tradit, nuptias respuebant, & diuitias, ac bona sua cum Sociis communicabant, vestitum nullum, nisi veterem, & attritum induebant, non nisi continentes in suam Societatem admittebant, deprehensos in peccatis deturbabant, sine vlla fœmina per seculorum millia (incredibile dictu) gens æterna, in qua nemo nascitur. Essæi quasi ὅσιοι, id est, SANCTI vocati. [e] Anabaptistæ quid non agunt, vt fidem mutuam, & charitatem seruent? suos alunt, vestiunt, omnia vitæ necessaria ministrant, communem vitam, & (vt ipsi putant) APOSTOLICAM agunt.

c *Tolossanus lib.13. de Rep. c.1.*

d *Carolus Sigonius lib.5. de Rep. Heb. c.11.*

e *Costerus Ies. Apolog. part. 3. c.8. §.* Hem.

2. *Non perpetua.*

Etenim, siue præteriti temporis memoriam repetere libet, vel futuri fatalem quandam apostasiam præsagire, hæc nota vtrinque vacillat: quid fuit? Aduocatus. [f] Maximam Diocletiani persequutionem, quam nostri passi sunt, à Deo immissam refert Eusebius propter deprauatos Christianorum mores, MAXIME verò Ecclesiasticorum, qui inter se cer-

f *Platina de vita Marcellini.*

certantes, tyrannidem potiùs quàm Sacerdotium ſapere videbantur. *Quid erit?* [g] Antichriſtus futurus erit callidiſſimus, & variis artificiis vtetur ad homines decipiendos, principio eos, qui ſtudebunt pietati & religioni, capiet ſpecie & SIMVLATIONE SANCTITATIS, CASTITATIS, ABSTINENTIÆ, PIETATIS: Antichriſtum fore Hypocritam teſtatur Hippolitus. [h] Erit in eo compoſita ad decipiendum SANCTITATIS SIMVLATIO, quæ ſolet homines parùm cautos externâ ſpecie vehementer allicere, erit enim vel primus eorum, qui in hypocriſi loquuntur mendacium, habentes ſpeciem quandam pietatis. *Vtrum his notis Pontifex Romanus viuis coloribus depingatur, ſalutis communis plurimùm intereſt accuratè diſcernere.*

g *Pererius Ieſ. comm. in Dan. lib. 14.*

h *Acoſta Ieſ. de Temp. nouiſſ. c. 20.*

3. *Non conſpicua.*

Aduocatus. [i] Certum eſt ex operibus ipſorum hominum, qui nos docent, NON POSSE COGNOSCI doctrinam, cùm opera interna non videamus, externa autem ſunt communia vtriſque, & propterea comparantur veſtimentis OVIVM, quibus Lupi quoque ſe tegunt: itaque Dominus, quoniam ſciebat NON POSSE diſcerni doctrinam ex opere, cum ſæpè mali bona doceant, ſic monuit, (*Quæ dicunt facite, ſecundùm autem OPERA IL-

i *Bell. lib. 5. de lib. Arbit. c. 10.*

* *Math. 23. 3.*

LORVM NOLITE.) *Vſque adeò nota non publica, vt vel in vno latêre potuerit.* [k]Tametſi Eccleſię membra plurima ſint mortua, & impia, non amittit tamen Sanctæ nomen, quandiu eſt vnus Sanctitatem animo colens, retinet ſanctitatem, quæ tempore paſſionis Chriſti in SOLA ſacratiſſima VIRGINE viguit. [l]NON ineſſe dixi, quia Apoſtoli alij Sancti erant, ſed VIGVISSE, nempè QVOAD EXTERNVM IVDICIVM *Ergo cauſa cadis.*

k *Coſterus Ieſ. Enchir. tract. de Eccl.* §. Cœtus igitur.

l *Idem in Apolog. part.* 3. *c.* 2. §. Erras.

4. *Non infallibilis.*

Aduocatus. [m] Vbi agitur de periculo animæ, nihil virorum ſanctitas facit, vt eſt apud *Gratianum in hæc verba, Alios ita lege vt QVANTALIBET SANCTITATE polleant, NON IDEO verum putem quia ipſi ita ſenſerint: & ibi Gloſſa, Non eſſe conſiderandum quis dicat, ſed quid dicatur, ad quod allegatur *Thomas. *Ergo, vt aduerſus Bellarminum ex Stapletono concludam.* [n] Sancta eſt Eccleſia, at Sanctitas NON eſt NOTA Eccleſiæ.

m *Tiraquella li.* 4. *de pœnis. Cauſa* 51 *num.* 16.

* *Can.* Ego ſolis *diſt.* Vbi.

* 2.2 *qu.* 70. *Art.* 3. *in fine.*

n *Staplet. lib.* 1. *de doct. princ. c.* 19.

Dubitationis ſolutio quomodò Eccleſia Sancta dicenda.

Multis modis. 1. *Quoad externam iuſtitiam imputatiuam. Aduocatus* [o] Quia fideles Chriſti ſanguine loti ſunt 2. *Ex interna ſanctificatione.* [p] Quia Spiritus Sancti Gratiâ vnguntur. 3. *Parte nobiliſsima.* [q] Quia Chriſtus caput eorum eſt Sanctus Sanctorum. *Sic in conſpectu*

o *Aquinas opuſc. Explic. Symb.*

p *Ibidem.*

q *Bell. lib.* 3. *de Eccle Milit. c.* 9. *&* *Catechiſ. Trident.*

Dei sancta est. Quomodo etiam coram hominibus vera eius sanctitatis nota appareat? [r] Quia fides, qua Ecclesiæ membra inter se coalescunt, Sancta est & sacra. [f] Vbi manifestiùs iudiciis deprehẽditur SANCTITAS PROFESSIONIS doctrinæ. *Quod est notam decimam cum octaua planè confundere. proximo loco à Thesi ad Hypothesin dilaberis.*

r Possuanenses Ies. Thesi 64. f Coster. Ies. quo supra, & Val. Ies. lib. 6. Analys.

CAPVT XXI.

In Hypothesi prima, de Protestantium vitiis inquiritur.	*ex parte*	*tam Pastorum, quàm omnium Fidelium.*

Primum Lutheri cum Diabolo Colloquium exagitant.

A*Duersarius.* [a] Lutherus, vt Patrem suum esse ostendat eum, qui est Rex super omnes filios Superbiæ, dicit se à Diabolo doctum, quod Missa priuata esset res mala; & Diaboli rationibus conuictum aboleuisse missam. [b] Ab Angelo Satanæ fuit in obstinatione sua obfirmatus. [c] Satanæ telis instructus sacrosanctũ sacrificium impugnabat. *Præterea, de hoc Lutheri colloquio* Serarius *Iesuita integrum librum ex professo elucubrauit, qui inscribitur* De Lutheri Magistro. *vt hanc vestram* διαβολὴν, *id est, Calumniam, facilius obteram atque contundam, certis quibusdam quæstionibus, veluti tormentis, ipsam extorquebo veritatem.*

a Bell. l. 4. de Eccles. Milit. cap. 13. Idem Feuardentius in Iac. 3.15. b Valen, Ies. Analys. Fidei lib. 1. cap 20. c Costerus Ies. Apolog. part. 3. c. 4.

Quæstio 1. *Nunquid Luthero rectè vitio datur suum cum Diabolo colloquium? minimè. nam.*

d *Maldonat. Ies. Comm. in* Matth. 14.
e *Delrius Ies. disq. Magic. lib. 2. qu. 26.* §. 3.

Aduocatus. d Iesus Christus cum Diabolo multa est colloquutus. *Quid Pater & Patriarcha Iesuitarum Ignatius? Aduocatus.* e Id expertus fuit Pater Ignatius in fictitio illo, & OCVLATO MONSTRO, (*loquitur de apparitione Dæmonis*) quod præsens lætitiam illi afferebat, absens contristabat.

Quæstio 2. *An quia Lutherus ignorabat Diabolum esse mendacem? non omninò. quia.*

* *Lutherus in lib. de Missa priuata. in loco obiecto.* 9. Hic respondebunt.

Reus * Quasi ego tres has voculas, (Diabolus est mendax,) ignorâssem, nisi vos Papistæ eximij Theologotati monuissetis. *Bene est, inquies, Cùm itaque nihil Dæmō oppugnat, nisi quod odit: nihil odit, nisi quod sanctum est: iccirco Lutherus, quanto vidit Missam priuatam ab isto Infernali Cerbero arrosam vehementiùs, intelligere debuit eò studiosiùs sanctiùsque eam esse colendam.*

Quæstio 3. *An quia Dæmon Missám reprehendit, proinde ea Sancta videri debet? nullo modo. etenim.*

f *Delrius Ies. lib. 4. de Magia cap. 1. qu.* 3 §. 5.

Aduocatus. f Apud Surium liquet DIABOLVM in specie Angelica apparuisse, & statim Abbatem, vt MISSAM CELEBRARET, HORTABATVR. *Videtis quibus modis hic infernalis Coluber sese implicat atque innoluit? Luthero*

thero Miſſam tanquam rem execrandam, Deóque abominabilem obijcit. Idem Abbatem ad eam tanquam chariſsimam Dei filiolam exoſculandam conatur pellicere. Non, igitur, Miſſa ſancta cenſenda eſt, quod Satan illam reprehendiſſe magis, quàm execrabilis quod eam probâſſe videbatur.

Quæſtio 4. An omnis Diaboli doctrina Diabolica cenſenda eſt? nequaquam.

Aduocatus. g Cùm Dæmon Ieſum vidit, procidit ante illum.) Adorabat Ieſum, non quidem amore, ſed præ timore; & ſicut ſeruus, eius flagellum euadere cupit, clamans (Quid mihi tecum, fili altiſſimi?) In illo Chriſti HVMANITATEM, in hoc eius DIVINITATEM ſignificans. *Animaduertite,* * Dæmon credit, & contremiſcit; *Hic etiam credit & confitetur. denique.* * Licet Pater mendacij, tamen aliqua vera profert.

g *Tolletus Ieſ. Com. in Luc.* 8.

* *Iac.* 2. 19.

* *Ozorius Ieſ. tom.* 4. *Conc. de Deuotione B. Mariæ in fine.*

Quæſtio 5. Ecquod Satan Argumentum contra Miſſam propoſuit, quod non ſummam continet veritatem?

Aduerſarius. h Dixit Luthero Diabolus, Eſt contra inſtitutum vti Sacramento priuatim, & non cum alijs communicare. 2. Sacramentum populo non ſub vtraque ſpecie porrigere. 3. Non mortem Domini annunciare, ſed tibi ſoli verba cœnæ demurmurare. 4. in Sacramenti adminiſtratione non prædicare. Sed tu, Luthere (*inquit*) Miſſator nunc annos quindecim

h *Serar. Ieſ. l.* 1. *de Lutheri Magiſtro c.* 3.

hæc fecisti, & ne semel quidem in tuis Missis prædicasti. Quid ad hæc Lutherus? os habet, & non loquitur. Cùm Catholicus respondisset ad primum, Non necessarium esse Eucharistiam alijs edendam porrigere: ad 2. nullam esse sub vtraque specie administrandi necessitatem. ad 3. ipsam Sacrificij actionẽ esse mortis Dominicę annũtiationẽ. ad 4. Sacramentũ posse sine prędicatione administrari. *Sic reuera pseudocatholic⁹ respõdisset, non verus. quia ad* 1. *Aduocat.* [i] Ex instituto Christi fideles communicabant. [k] Post etiam tempore Apostolorum communicabãt. [l] Et consuetudo contraria à Protestantibus iure reprehenditur. *Ad* 2. [m] Communio à Christo, fateor, sub vtraque specie erat instituta. [n] MANDAVIT etiam Christus vt poculum similiter omnibus porrigeretur. [o] Quo neglecto, Sacramẽtum Christi sacramẽtaliter NON sumitur: quia, [p] Vi præcepti vtrumque est necessarium. *Ad* 3. *ea non est perfecta, & per viuam vocem animata annuntiatio.* [q] Ridiculum est parietibus insusurrare quæ ad populum pertinent. *Ad* 4. *Qui potest & non vult vnquam in administratione Sacramenti prædicare, sacrilegæ perfidiæ conuincitur, nec enim olim hic stupor vester inualuit, qui ait.* [r] Auditio Missæ est præferenda auditioni verbi. *quia,* * Pastoris munus PRÆCIPVVM est verbum prædicare. *Quid ad hæc Lutherus? Reus.* * Diabolus est mendax, cuius mendacia callidiora sunt & instructiora quàm animus humanus assequi possit: sic adoritur vt semper deprehendat aliquam solidam veritatem, quę negari non potest; adeò speciosè fucat suum mendacium, vt fallat cautissi-

i *Erasmus.*
k *Maldonat. Iesuita.*
l *Cassand. de his vide supra lib.1.cap.78.*
m *Bell.l.2. de Missa c. 9 §.* Tertio probatur.
n *Iansenius Concord. cap. 131. pag. 903.*
o *Durandus 4. cap. 53.*
p *Cardinalis Cusan. Epist. 2. ad Bohemos*
q *Rhegino.*
r *Azorius Ies. Inst. l.7. ca. 7. §.* Decimo quæritur.

* *Multi. vide supra lib.1. c.20.*
* *Lutherus tract. de priuata Missa.*

cautissimos, vt cognatio illa, quæ Iudæ cor percussit, [Tradidi sanguinem iustum:] hoc Iudas negare non potuit, sed hoc erat mendacium (*Quid molitur, quid machinatur Satan animaduertite*) vt ergo desperandum sit de gratia Dei. Ergo, bone Frater Papista, non mentitur Dæmon cùm accusat, ibi enim habet duos inconuincibiles testes graues, Legem Dei & nostram Conscientiam, *Certè, nam illa diaboli propositionem maiorem, hac minorem confirmat.*

Quæstio vltima. An Lutherus tandem de Diabolo diuinam victoriam reportârit? Omninò.

Aduocatus.[f] Sanctus Bernardus in acerrimo conflictu cum Diabolo, Fateor, inquit, non sum dignus, nec meritis meis possum ego regnum obtinere cœlorum: cæterum Dominus meus Christus duplici iure illud possidet, hereditate Patris, & merito passionis. *Haud aliter Reus.* * Non possum negare me peccâsse, sed ibi mentitur Satan, quòd vltra vrget vt desperem, vt Cain: Confessus quidem sum coram Diabolo (lege Dei conuictus) me peccâsse vt Iudam, sed verto me ad Christum cum Petro, Christum inuoco, in Christum credo, qui omnem horrendam damnationem damnauit, qui meum peccatum deleuit per sanguinem suum: de hoc non dubito, in hoc baptismum accepi, & Sacramenta sigilla diuinæ gratiæ, &c. *Idem infestißimus* Πλοριμιος [illegible] *Bernardum & Lu-*

[f] *Autor in vita S. Bernardi*

* *Lutherus quo suprà.*

therum adoritur, in hoc priuata missæ, in illo proprij meriti opinionem oppugnat: vtrique (nam ille, Fateor, *inquit; hic* Confessus sum, *inquit) peccati Confeßionem extorquet, vt vtrunque in veniæ desperationẽ rapiat, enimuero ad solum Christum, tanquam sacram anchoram vterque adhæreſcit. Vtrique igitur non tã ignominioſum eſſe poßit, ſermones cum Satana commiſcuiſſe, quàm glorióſum diuino auxilio ſtrophas eius profligâſſe: cùm tamẽ aliqui Pontifices veſtri (ſiqua hiſtoriis veſtris habenda eſt fides) non colloquium modò ſecerunt, verum etiam firmarunt cum Diabolo Compactum.*

Calumnia 2.

Aduerſarius.[t] Talis fuit Lutherus, vt de eo ſcribit Geſnerus vt niſi ſibi per omnia conſentientes ferre neſciat, tantus fuit Lutheri faſtus. *Vel tãta potius humilitas, vt Reus.* *Sũt qui gaudent ſe Lutheranos appellari, non ſic, ô fatue, non ſic, taceatur nomen meum, à Chriſto Chriſtianus appelleris: nam quis ſum ego fœtidus vermium ſaccus, vt ? &c. *Nec hoc ſolum.* * Clarè & diſertè teſtati ſumus, vt ſi (*Papiſtas ſignificat*) non cogerent nos ad articulos palàm impios ac blaſphemos, nos bona ex parte eorum iuriſdictionem epiſcopalem defenſuros, ſed reuerenter & ſimpliciter ad eorum pedem proſtratos, & in cauſa publica æquiſſima petentes, nos ad ſatanica mendacia ſua cogere volunt: ALTO FASTV me deſpiciebant, quod indulgentias eorum (bullæ enim erant) difflâſſem. *Cauſa igitur hæc in Luthero zelum, in Pontificiis faſtum arguit.*

[t] *Bell. quo ſupra.*

* *Lutherus vide ſupra lib. 1. cap. 8.*

* *Lutherus tract. de Miſſa priuata.*

3. Ca-

3. *Calumnia.*

Aduersarius.[u] Lutherus in disputatione Lipsiæ habitâ (vt scribit Cochlæus) exclamabat, hęc causa, inquit, nec propter Deum cœpta est, nec propter Deum finietur. *Quorsum, Bellarmine, testem illum maledicum, ne dicam* * *maledictum, nobis obtrudis? cui nos sanioris iudicii testem Bellarminum opponimus.* *Aduocatus.*[x] Neque alia doctrina, inquit Lutherus, in Ecclesia tradi, aut audiri debet, quam PVRVM VERBVM DEI, hoc est sacra Scriptura. *Qui autem verbo Dei, is* * *Deo ipsi adhæret. Coclæus Lutheri dicta profert, quæ malè audiendo, peius verò narrando possunt pessimè deprauari. Bellarminus scripta Lutheri producit publicis cõsignata monumentis; cui potius credendũ sit, quis ambiget?*

u Bell. quo supra.

* Vide infrà in Nota 14.

x Bell. lib. 4. de verbo Dei cap. 3.

* Ioh. 8. 47.

4. *Calumnia.*

Aduersarius.[a] Lutheri vita fuit incesta.[b] Erat ille perinsignis meribibulus. *Aduocatus.* [c] Lutheri vita omnium hominum consensu probatur: id non leue præiudicium est tantam esse morum integritatem, vt nec hostes reperiant quod calumnientur. *Facile equidem credo quia Roffensis Lutheri Antagonista acerrimus nunquam illi notam aliquam turpitudinis aspersit, sed Luthero piè monenti.* [d] Quantò (*inquit Lutherus*) rectiùs faceremus, si primum orationibus, imò totius vitæ mutatâ ratione Deũ propitiũ faceremus? *Piè assentitur.*[d] Nemo qui sapit

a Campian. in Ies. Rat. 3.

b Serarius quo 3. lib. 2. cap. 8.

c Erasm. in Epist. ad Thomam Card. Eboracensem.

d Apud Roffensem art. 34.

d Ibidem.

ſententiæ (Luthere) tuæ refra gabitur.

5. *Calumnia.*

Aduerſarius.[e] Orbi notum eſt quàm ſalax fuit Beza, qui publicatis poëmatibus paidaſtrias ſuas celebrare non erubuit.[f] Galliæ probrum, Simoniacus, Sodomita, omnibus vitiis coopertus.[g] Inter Religiôſos excucullatos Monachos præferimus Lutherũ, Bucerũ, &c. Bezã. Si calumnijs fides habeatur, quis vnquam pius ab ijs tutus? Nequaquam ſunt tam nefaria falsò iactata vllo modo concedenda, ſed omnino certiſſimâ eáque veriſſima negatione directè repellenda. Bezam certè à tam putidis criminationibus liberant & viri in Gallia præcellentes quibuſcum ille vixit ſemper, & vita eius ſcriptis mandata, & veneranda ſenectus & pij labores eius, & de poëmatibus ipſius admonitiones editæ. Vixit Beza, etiam tunc quum inter Papiſtas ver ſaretur, vt virum verè nobilem decuit. Vixit in luce cum præſtantiſſimis ſemper, in cœnobijs cucullatus nunquam. faceſſant igitur tam abſurda, tam falſa, tam à tanto viro aliena, & à maledicentiſſimis & mendaciſſimis hominibus impudentiſſimè conficta, & ab ijs tantùm excepta qui non à melioribus edocti commentitia eſſe iſta ignorant. Verùm orbi notum eſt, ab iſtis ſycophantis viros pios inſimulari, vt ſui quàm diſſimillimos ſibi ſimiles eſſe confingant.

e *Feuardentius comm in Iac. 3. & Staplet. in Prompt. Hebd. 3. Quadrag.*
f *Coſterus Ieſ. Apollog. lib. 3. cap. 1.*
g *Maldonatus Ieſ. Epiſt. nuncup. in comm. in 4. Euang. in margine.*

6. *Calumnia.*

Aduerſarius.[h] Ex Proteſtantium libris, ſi calum-

h *Bell. lib. 4. de notis Eccleſ. cap. 13.*

calumnias,& conuitia tollas,ex maximis voluminibus vix libelli exigui effici possint. *Aduocat.*[l] Mirificè mihi placet votum Bezę,qui hęc: Convitiis Ecclesia Dei non ædificatur, quæ cùm in Vtrivsqve partis Scriptis reperiantur, vellem pia CONCORDIA CONSTITVTA omnia combusta esse. *Equidem miror aut conuitiandi morem tibi* Bellarmine *displicuisse, aut etiam hanc Bezæ moderationem placuisse(Gretzere)tibi hac enim lege sancitâ non modò tua, verùm etiam Bellarmini, Maldonati, Coclai,imprimis verè Stapletoni tuorúmque Collegarum omnium scripta ferè omnia plurimis conuitÿs distenta atque suffertia Vulcano vos iamdiu consecrare oportuit. Donet nobis(precor)Dominus Iesus eum spiritum sanctissimæ Charitatis,qui* * Irasci & non peccare *præcepit: nimirùm ne hominum vitia Conuitÿs,quasi dixeris,cum vitÿs,corrigere velimus.*

l Gretzerus les.

* Ephes.4.25.

Capvt XXII.

Secundo loco Orthodoxa Ecclesiæ vniuersæ notam impietatis inurunt.

ADuersarius.[a] Inter Catholicos pauci, inter Protestantes nullus est bonus. *Quid ita verò?* Lutherus inPostilla,Mundus,inquit,nunc deterior, quam in Papatu fuit. eodem modo Sm idilinus prædicator, vt totus mundus, inquit, agnoscat eos non esse Papistas, nec bonis operibus confidere, nullum opus bonum exercere volunt. [b] Idem queritur Bucerus

a Bell.lib.4.de Eccles. Milit. cap.13.

b Greg.Valét. Ies. Analys.li. 1.cap.5.

de suis. *Respondeo primò, esse dictum hyperbolicū. vide, quæso, quod profectò etiam vides. Aduocatus.* [c] Propheta Esaias, [* Cognouit bos possessorem suum, & Asinus præsepe Domini, Israël autem me non cognouit; à planta pedis vsque ad verticem capitis non est sanitas.] Dico Prophetas & Apostolos sæpe reprehendere VNIVERSVM populum, QVASI NEMO sit bonus, cùm TAMEN PERMVLTI sint boni.

c Bell. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 16.
* Is. 1.

2. Responsio. Ex hoc sequitur saltem doctores istos bonos esse.

Aduocatus. [d] Prophetæ & Apostoli sæpe reprehendunt vniuersum populum & Lutherus, Smidilinus, Bucerus suum populum grauiter reprehendunt. *Si discipuli præfracti, boni non sunt, tum qui populum ad pietatem erudire seriò conantur, doctores ipsi sint boni necesse est.*

d Bell. hic supr.

3. Responsio, Pastorum populique impietas doctrinæ sanctitati non derogat.

Aduocatus. [e] Os verè aureum * Chrysostomus, non temerè, ait, dico, sed vt affectus sum, & sentio, non arbitror inter Sacerdotes multos esse qui salui fiant, imò miror si eorum aliquis saluari possit. Sequitur Chrysostomum suus colloquutor * Basilius, qui sui temporis statum exponit, & deplorat: Euanuit, inquit, Sacerdotalis honestas. *Hic etiam tu Bellarmine in tela tua miserè inuolueris.* [f] Boccatius taxa quidem

e Epist. Espens. comm. in Tim. pag. 316.
* Hō. 3. in act. & Hom. vlt. ad Hebræos.
* Sub finem, opusc. de Sp. Sancto.
f Bell. Tract. de Indulgentijs in appendice ad lib. de Summo Pont. cap. 22.

quidem Clericorum & Monachorum turpitudines: sed ex hoc NON SEQVITVR, vt propterea Religio & doctrina ipsa falsa videatur. *Addis*, Imò hæc impietas Sacerdotum potiùs argumentum erit fidei veritatis quæ Romæ colitur; quia nec Pagani, nec mali mores possunt illam sedem subuertere. *supra* sanctitas autorum, *inquis*, est nota Ecclesiæ, hic impietas, *inquis*, est argumentum Ecclesiæ. *O mirũ hominis ingenium, quod possit ex quolibet ligno, etiam ex fungo Mercurium effingere! Sed si impietas vita sit apud vos argumentum sanctitatis doctrinæ, profectò facilè erit infinitis impietatis argumentis probare doctrinam Romanam esse Religionem omnium longè sanctissimam. de qua mox plura.*

Instat Iesuita.

Aduersarius.[g] Concedit mundum nunc deteriorem esse quàm in Papatu fuit. *Quid tum postea? Aduocatus.*[h] Apud Apostolum [* Auditur inter vos fornicatio esse, QVALIS NON nominatur inter GENTES.] Non dicit Apostolus, Qualis inter Gentes non est, sed QVALIS NON NOMINATVR. *Quod si enim* Sodoma in Hierusalem, *si in* Corazin *&* Bethsaida, Tyre *&* Sydon, *in iudicio insurgant? Non igitur doctrina & fides diuina, absit, sed humana infidelitas damnatur; denique si qua sit vis huius argumẽti, ea Ecclesiã Romanã maximè cõcutiet.*[i] Dissimulari de Indis profectò non potest, quàm NOBIS ERVBESCENDVM sit, quod à SATANÆ MINISTRIS SVPEREMVR, cũ nos

g *Bell. supra.*

h *Caietanus comm. in* *1. *Cor.* 5.

i *Acosta lib. 6. de procur. Ind. salut. cap.* 12.

ad salutares nostras confessiones persuadenda? PIGRIORES simus, QVAM ILLI ad sæuas suas.[k] Et sanè magno CHRISTIANIS NOBIS OPPROBRIO est, Ingam Regem barbarum & Idolis DEDITVM, AB EBRIETATE subditum sibi populum cohibuisse. NOSTROS VERO TEMVLENTIÆ incrementa tanta fecisse. Quæ spes restat infœlicium horum salutis, cùm ab ijs venena porriguntur, à quibus esset antidotus expectanda.[l] Coniugatorum quoque ADVLTERIA SEVERIVS apud INDOS, QVAM APVD NOS puniuntur. *Etiam.*[m] Iam adulterium, crimen quod apud Ethnicos gladio, apud Iudæos lapidatione puniebatur, neutiquam leue est, vtcunque nunc pro ioco ducitur.

k *Ibid. cap. 21. & 22.*

l *Ibid. lib. 6. cap 20.*

m *Erasmus de amab. Eccles. concord.*

Responsio 4. Aliqui (nam Sanctitatis notam externam exigis) publicè Boni reperiuntur.

Aduocatus.[n] Nihil in Caluinistis, nisi (Pater noster,) nisi Christus, nisi fides. Iuramentum inauditum: nihil in eorum factis apparebit, nisi Eleemosyna, nisi temperantia, nisi modestia. *Hæc est reuera Protestantium professio, quam vtinam omnes factis exprimerent.*

n *Maldonatus Ies. comm. in Matth. 7. 15.*

Responsio vltima. Protestantium Ecclesia non possit non esse Sancta.

Aduocatus.[o] In hac causa non loquimur de peccatoribus; fœlices nos, si nemo Catholicus trans-

o *Costerus Ies. part. 3. Apolog cap. 9. §. Ego*

transgressor esset legis diuinę: sed hîc loquimur de peccatis, quæ VI & DICTAMINE RELIGIONIS committuntur. Vera Religio non docet nos aliena inuadere &c. *Est hæc ita perquam erudita & ingenua confeßio, qua & Bellarmini decima nota deletur, & Ecclesia vestra obfuscata, & penè extincta est: quia ex* Dictamine Religionis vestræ* Mendacij, periurij, homicidij, furti, adulterij, *& nefandæ Sodomitriæ lenocinia profluunt.* [p] Protestantium dogma, in iustificato requiri necessariò fidem & pœnitētiam; & Iustificationem, cum sanctificatione perpetuò esse coniunctam. *Quod qui verè credit & profitetur, non potest non omni studio in omnia sanctitatis officia incumbere. de his vide supra. Nota* 8.

*Supra in Nota 8. cap. 14. 15 & deinceps.

p Bell. & Ies. vide supra li. 1. cap. 24.

Capvt XXIIII.

Hypothesis 2.

IN qua Romana Ecclesia expressa effigies depingitur. vt Pontificii, si quam voluptatem falsa crimina aliis affingendo cœperint, eam vera sua audiendo amittant, præsertim historiis suis hæc contestantibus. In priore loco de Religionum Institutoribus, in secundo de moderatoribus agemus. Institutores vestros alios sua antiquitas, alios forsan vestra experientia commendat.

Institutores nobilioris notæ.

Aduersarius. [a] In institutoribus ordinum Religiosorū nostris Aduersarii nihil inueniēt nisi

a Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 13. §. Iam verò.

nimiam Sanctitatem: Bernardum Sanctum fuisse Aduersarij fatentur, Franciscum quoque Sanctum. *Ain'* nimiam Sanctitatem? *Sanctum Patronum consule. Patronus.* * Lego aliquem nimis iustum esse posse; Noli esse nimis iustus; Lego nimis sapientem, * Noli altum sapere: at profectò NIMIS BONVS, aut SANCTVS esse NVLLVS potest. *Audi etiam Aduocatũ,*[b] Sũt quibus nihil satis est nisi QVOD IMMODICVM est, ita enim quidam ad inuidiam vsque homines prodigiôsis efferunt laudibus, quos moribus exprimere magis oportebat, quàm in immensum attollere.[c] Nũc videmus dormitari passim ad Christi doctrinam, ceu crassam & rudem, plurísque fieri inter Monachos, quid statuerit Benedictus, aut Bernardus, aut Franciscus, quàm quid is docuerit, de quo vno vox Patris audita est [* Ipsum audite.] Illi ferre non possunt, si quis eleuet Dominici & Francisci autoritatem; & nos feremus æquo animo, seruos anteponi Domino? *Deinde erat Bernardus Sanctus, fateor: itaque Sanctum, si placet audiamus, & sentiemus profectò Ecclesiam Romanam iamdiu. omnem ferè vel vmbram sanctitatis perdidisse; Aduocatus.*[d] Videtur, bone Iesu, (inquit Bernardus) contra te coniurâsse VNIVERSITAS CHRISTIANORVM, & illi in persequutione primi sunt, qui in Ecclesia tua videntur primatum obtinere.[e] Væ væ, inquit Bernardus, generationi huic! TOTVM CORPVS Ecclesiæ, quò latius eò desperatius serpit hodiè putida.

* Bernardus Epist. 19.

b Eras. annot. in Math. 16.

c Idem ibid.

* Math. 7. 5.

d Hugo Card. apostill. 2.

e Episc. Espens. comm. in 1. Tim. lib. 3 digress. pag. 374.

putida tabes hypocriseos per TOTVM CORPVS Ecclesiæ: nunc impletur illud Isaię. [*Ecce in pace mea amaritudo mea amarissima.] Ministr Christi seruiunt Anti-Christo, superest vt de medio fiat dæmonium meridianum. *Hæc & multa alia queritur Sanctus * Bernardus libertate quidem Apostolicâ. at, inquies, si hic sanctus fuit, sancta eius doctrina quoque fuit, & sanè fuit, quoad istius seculi stupor & tyrannis ferre potuit, planè sanctissima. Bernardum, igitur, de ratione* Concilii *moderandi, & in libro de* Gratia & lib. arbitrio, *consulite, ex quibus duo præcipua Controuersiarum omnium capita emergunt: in altero supremi iudicii autoritatem, in altero humanæ salutis necessitatem summam ponit: in vtrisque si Sanctus Bernardus hodiernum papismum docuit, ego Papista haberi, & esse, minimè recusabo.*

* Es. 38.
* De Cōsideratione ad Eugenium.
* In Epist. 91.

Institutores recentiores, Iesuitas, salutemus.

Aduersarius.[f] In* Apoc. 9. [Quintus Angelus tuba cecinit, & vidi stellam.] Quatuor Angeli, qui præcesserunt, vt Thomas docet, quatuor ordines Prędicatorū significant: per quintum verò intelligitur is, quem Deus missurus erat in mundum, cùm alia hæresis orta fuisset: quod impletum est in Ignatio, & eius societate, cùm orta est Lutheri hæresis. *Crassa hæc est Iesuitæ futilitas, quam Iesuita alius apprimè doctus retundet. Aduocatus.*[g] In Apoc. 8. [Legimus,

f *Ozorius Ies. Tom. 4. Cōc. de Sanctis, in Concion. habita in obitu Patris Ignatij, Fundatoris Societatis* Textus
* *Apoc.* 9 [Quintus Angelus.
g *Rib er a l' es. com. in A oc.* 1. 9.

& vidi ſeptem Angelos ſtantes in conſpectu Dei.] ſignificat Angelos ſpiritus habentes quaſi curam vniuerſæ terræ, vt ſuis locis videbimus, vt probatur. &c. *Ad Ignatium redeamus.*[h] Cupiebat Ignatius Loiola omnibus eſſe ludibrio & nudus, ac deſpicatus, & oppletus ſordibus, vt inſanus haberetur, per vicos ambulabat. *Sic de primo Patriarcha Ieſuitarum Ieſuita, interprete autem alio. Aduerſarius.*[i] Hoc erat ſapientiæ. *Cuius hominis iudicium propriè pertinet ad μωρίας encomium. Pergit alius.*[k] Nemo dicat ego ſum Pauli, ego Apollo: ſed ego Chriſti & nos, *Ieſuitas*, SOCIOS dicamus non Ignatij, ſed Chriſti, quod ſumma contentione Ignatius curauit in mirabili viſione, in qua Deus Ign tio abſtracto è ſenſibus Pater ſe oſtendit, Ieſu filio Ignatium præſentem, ſociósque commendans. quibus Chriſtus ego, inquit, vobis Romæ propitius ero. hæc fuit cauſa cur Ignatius huic Societati potiſſimũ nomen Ieſu indiderit, quia eos in SOCIOS Chriſtus admiſerat. [l] De quo ordine D. Vincentius, Deus diligit illum vltimum ordinem, deſignatur in Ieſu, quemadmodum Iacob Patriarcha Beniaminẽ filium ſuum, eo quod in ſenectute genuerat eũ. Iſtitutum virorũ planè PERFECTORVM, qui ſolam Chriſti gloriam quærunt. *D. Paulus in extaſi fuit, fateor, ſed cùm audijt;* * Paule inſanis? *reſponſo ſano & ſobrio contumeliam repulit.* Non ſum inſanus, nobiliſſime Feſte. *Ignatius verò.*[m] Abſtractus ſenſibus *ſæpè* Cupiebat omnibus eſſe ludibrio, & inſanus haberi. *Cui qui credere maluit, ſimiliter facit atq;* Argiuus *ille de*

h *Rabienera Ieſ. de vita Ignatij.*

i *Gretzerus Ieſ. in Apolog. lib. 5 cap. 2.*

k *Ozorius Ieſ. quo ſupra & iſtius libri pa. 161.*

l *Ibid. pa. 166.*

* *Act. 26. 25.*

m *Ieſuita iam ſupra.*

quo Cicero, Maluit esse insanus. *Sed istis permittamus suis frui insaniis, quarum hoc nonnullũ argumentum esse potest, Iudice Sapientia*, * Os te alienum laudet, non tuum. *Vt enim halitus, sic cuiusque oris laus propria, etiamsi vera adstantes offendit, sin falsa excruciat. at.* Aduocatus.[n] Curia Parisiensis Iesuitas insatiabilis ambitionis & auaritiæ accusabant, eos ad summas opes peruenire, coniurationes plusquam Catilinarias exercere: nec seculares, nec religiôsos ad societatem suam, sed infames quoscunque & sceleratos admittere, Ordinarijs obedientiam subtrahere, multas in vtraque politia rebelliones, schismata inducere, magis ad Ecclesiæ destructionem, quàm ædificationem facere, ideóque tam à Curia, quàm à Sorbona esse eiectos. *Huius generis alia* * *supra. Ego nũc ad Indos vestros transeo. Aduersarius.*[o] Hoc nostro seculo in NOVO ORBE millia Gentiliũ Catholici conuerterunt. *Qualia arma fuerint, quibus Indos Catholici vestri cõuerterũt*, * *diximus: quales isti Catholici conuersores fuerint Iesuita testis oculatissimus penicillo suo delineabit.*[p] Expende omnia subtiliter, inuenies tam TENVIS & INOPIS MESSIS apud Indos potissimã causam in eo esse, quod diuinis & occultis quidem, sed iustis consilijs, antiquis gentibus prædicatores fuerint prædicatione suâ digni, cum NOSTRI tàm sint PLERIQVE INDIGNI, vt longè plus euertant ac dissipent, quàm ædificent atque plantent.[q] Equidem certus sum, si Euãgelij introitus in has regiones is extitisset, quẽ Euãgelij cõditor maximè docuit

* *Prov.* 27.2.

n *Gallo Belgicus Tom.2.lib.* 10.

* *Cap.* 18. & *alibi.*

o *Bell.lib.4.de Eccles. Milit. cap.*7.

* *Supra cap.* 18. & 19.

p *Acosta Ies. lib.4.de salute Indor.cap.*4.

q *Ibid.lib.*1. *cap.*18.

non alios iſtius progreſſus futuros fuiſſe, quàm quos in primâ & Apoſtolica Eccleſia legimus, &c.[r] Rectè & prudenter ſcripſit Polus rerum In dicarum prudens indagator, tribus de cauſis tam multo tempore tam modicum promouiſſe Euangeliũ: primum, quod EXEMPLA PRAVA NOSTRORVM hominum fidem prædicationi Euangelicæ derogarint: deinde, quod in cognoſcendis extirpandiſque erroribus ſuperſtitioſiſque opinionibus nullam Prædicatores operam collocarint. &c. [s] O quot ita miſerè corruere? vt meritò* vlulare debeat abies, cùm viderit altiſſimas & nobiliſſimas cedros Libani cecidiſſe. [t] Prçclarè verò ageretur cum rebus Indorum, ſi Sacerdotum ea ſaltem modeſtia eſſet, vt non ſolutioris vitę licentiã quærerent, neque enim laqueos Diaboli effugiunt FOEMINARVM CONSORTIVM [A Sacerdote vſque ad Prophetam omnes auaritiæ ſtudent] ait ſermo diuinus, quid verò de Aleatoribus? populare eſt in Sacerdotum domo ludendum, Inſomnes nocte ſacra peragunt, ídque tam curſim, vt mirũ ſit eos pictas chartulas pro ſacris paginis non referre. Non inuehor equidem, neque maledicendi animo iſta depromo; ſed cogor vicem noſtram dolere, qui fabula & LVDIBRIVM ſumus vicinis noſtris: Collapſa eſt ſcholaſtica diſciplina omnis, idem & Sacerdotes, & Præſules, & Monachi actitamus.[u] Sæpè quos Paſtores beneficẽtia, & fide ſentire oportuit, hos ſæuos Lupos miſeri Greges experiuntur. [x] Et ſolent plurimùm Indorum conuerſionem retardare peſſimi

r Ibid. lib. 4. cap. 5.
s Ibid. cap. 13.
* Zach. 11.
t Ibid. cap. 15.
u Lib. 1. cap. 11.
x Lib. 2. cap. 18

pessimi exempli mores.[y] Non alia ex causa Mercatores negotiantur, vel Iudices præsident, vel Sacerdotes plerumque euangelizant, quàm spe argenti, & auri; argentum & aurum si se subducit ex oculis, omniũ ciuilis & Sacerdotalis concursus breui euanescit; & quò charitas non inuitauit animarum, auri saltem cupiditas inescauit; & quemadmodùm olim incredulitas Israëlis salus fuit Gentium, ita nunc Christianorum auaritia Indorum vocatio facta est. *Hæc & multa alia acerbè dolentérque queritur vester Iesuita, & ad extremum, præ animi dolore, quasi notam hanc tuam, Bellarmine, lachrymis diluisset, addit.*[z] Illud multum à * B. Augustino commendatum in catechizandis rudibus documentum accuratè seruetur, vt admoneantur ij, qui fidem suscipere parant, ne religionem nostram ex nostris hominibus metiãtur, sed ex ipsius potiùs ÆQVITATE, & SANCTITATE. *quæ est Protestantium in hac causa accurata defensio.*

[y] *Lib. 3. cap. 18*

[z] *Acosta quo supra lib. 2. cap. 18.*

* *Lib. de Catechizandis Rudibus cap 25.*

CAPVT XXIIII.

Moderatores Ecclesiæ in Dominos & Ministros, id est, in ipsos Pontifices, & viros Pontificios dispertimus.

ADuersarius.[a] Magistri Religionis pij, casti, sancti fuerunt. *Fuerunt, fateor, & quidem sanctissimi, at (heu!) fuerant: vt enim in typis iam urbs Romana ædificatum, &*

[a] *B ell. supra.*

murorum;ita Ecclesia Romana dogmatum & morum faciem nouam, & veteri doctrina & sanctitati dißimilem repræsentat. de Opinionibus supra: nunc morum vultum deformem, & horridum intueamur. *Aduocatus.* [b] Iohannes 23. erat tam dissolutæ vitæ, vt vulgus existimaret eum negare vitam æternam. [c] Iohannes 12. erat venator, lubricus, & incorrigibilis. [d] Homo ab adolescentia omnibus probris & turpitudine contaminatus; vni Cardinali nasum, alteri manum abscindebat, sceleratissimus, vel monstrum, potiùs. *& tamen* [e] Hic erat Pontificum omnium (*nisi*) FERE deterrimus. [f] Bonifacius 7. sacrilegus & homicida erat, tyrannidem exercuit, obstante Cardinale optimo, quem oculis priuabat: [g] Bonifacius 9. Bonifacio octauo nomine & fraude par: ([h] Sub quo, per indulgentiarum venditiones, viluit Sacerdotalis autoritas) Si Bonifacij dicendi sunt, qui pessimè faciunt. [i] Benedicti simulachrum horridum & monstrôsum post mortem apparuit, causam dicens, quia, inquit, sine lege & ratione vixi. [k] Innocentius 7. ante pontificatum prædecessorum ignauiam carpebat; ipse Pontifex eorum vestigia sequutus, Romanos, ejus negligentiâ, Reipublicæ consulturos, ad Lodouicum nepotem suum, tanquam ad carnificem mittit, à quo statim necantur, & è fenestris deijciuntur. Innocentius 8. Papa pius, & veluti INTER ALIOS SYDVS, &c. filium suũ Frãciscum & filiam Theodorinam NOTHOS ex scelesto cõcubinatu satos præter rationẽ multo munere cumulatißimos reddidit. Paulus 2. (fuere

[c] *Bell. li. 4 de Rom. Pont. cap 14.*
[c] *Franciscus de vict. Relect 2. Prop. 23.*
[d] *Platina in eius vita.*
[e] *Bell. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 29.*
[f] *Platina de eius vita.*
[g] *Laurentius Valla orat. de Donat. Constant.*
[h] *Platina in eius vita.*
[i] *Platina de horum vitis.*
[k] *Ibidem.*

(fuere qui dixerunt) priusquàm publicè prodiret, faciem sibi fucis concinnaret. *Mitto* [l] Honorium, [m] Cœlestinum, *& alios hæreticos:* [n] Hildebrandum, [o] Syluestrum 2. *& alios Necromanticos.* [p] Iohannem 12. [q] Eugenium 4. *& alios* rebelliter viuentes. *Satis est quod intelligimus in* Bonifacijs, Benedictis, Paulis, Innocentijs *vestris, Bonifacios, Benedictos, Paulos, Innocentes desiderari. Instas. Aduersarius.* [r] Hæresiarchis vnum est commune vitium superbia. *quorsum hoc; nisi ne quis fortè hoc vitium Pontificibus vestris proprium esse suspicetur?* Nam *Aduocatus.* [s] Clemens quintus in pompa coronationis carbunculum vnum pretij sex millium à tiara sua amisit. [t] Ego spectaui Romæ Iulium 2. tales, tanquam splendidos agentem triumphos, vt cùm Pompeianis, & Cæsarianis conferri possent. [u] Paulus 2. publicè prodiens mitram gerebat, in qua multæ opes erant, coëmptis omne genus pretiosis lapidibus, inspici ab hominibus voluit, & admiratione haberi: toruis me oculis aspiciens, Pontifex sum (*inquit*) mihi licet pro mei animi arbitrio aliorum acta rescindere, aut reprobare. [x] Et iam Romani Pontificis pompam & factum nullus vnquam Tyrannorum æquauit. [y] Vtinam Imperator Lodouice, viueres vt inspicias horum equos ita phaleratos, ac si deuictis hostibus, triumphos agerent. [z] Vtinam qui tantam illis autoritatem tribuunt, possent quoque dare cæteras priscorum virtutes. *Ita* [a] A Petri vestigijs degenerarunt. [b] Alioqui, ingenuè fateor, nemo Christianus eorum autoritatem impugnasset.

l *Canus locis theol. lib. 6. c. vlt.*
m *Alphonsus de Castro lib. 1. hæres. c. 4.*
n *Benno Card.*
o *Martinus Polonus in Cronic.*
p *Francisc. de Vict. Relect. 2.*
q *Conc. Basil. vt refert Æneas Sylu.*
r *Bell. supra.*
s *Platina in eius vita.*
t *Erasmus annot. in Act. 3.*
u *Platina in eius vita.*
x *Agrippa li. Vanit. c. 61.*
y *Platina de vita Greg. 4.*
z *Erasmus annot. in 2. Cor. 10.*
a *Platina de vitiis Ioh. 10. & Bonifacij 7.*
b *Ferus com. in Math. 16.*

c Valla quo 3. [c] Quamobrem dico & exclamo (neque enim metuo homines Deo fretus) neminem mea ætate fuisse fidelem dispensatorem, imò Papa ipse pacatis populis bella infert, opes alienas sitit, & suas exsorbet, nulla sanctitas, nulla Religio, nullus Dei timor, &, quod horresco referens, omnium scelerum, impij homines à Papa sumunt excusationẽ. *Spes tamen boni maior esset, si malum suum intelligere vellent, sed* [d] Non licet impune eorum placitis resistere, nisi quis paratus sit, martyrium pro Christo subire. *Aliorum autorum testimonia consultò prætereo, nam omne cænum male olet, hoc (ex historijs) commoue & senties odorem.*

d Agrippa quo 3.

Doctores Pontificij.

d Bonifacius Pont.

e Grauamen Nationis Germanicæ 7.

f Stella comm. in Luc. 10.

g Ecchius hom. 2 de festo Stephani.

[d] *Aduocatus.* Olim Sacerdotes aurei habuerunt ligneos calices, nunc calices aureos habent lignei Sacerdotes. [e] Ecclesiarum regimina Romæ minùs dignis committuntur, qui ad mulos, magis quàm ad homines pascendos, regendósque sunt idonei. [f] Vtinam Episcopi nostri doctos simul & probos homines mitterent, qui in sermone & opere plurimum valerent: non mittunt nisi qui marsupium exhauriant, totum sanguinem ebibant, de animarum salute nihil sunt solliciti: quam quæso, rationem redditurus est Episcopus, qui cùm ipse Romæ sit, Ouile eius sit in Hispania, aut in Flãdria, omniũ sumptibus opiparè viuens, nec per Quemquam populũ pascens. [g] NOSTRATES Prælati ordinem inuertunt Apostolicum, dum

spiritualia

ſpiritualia grauiora, quàm quæ ſubeant rati, in Pontificalibus ſuffraganeorum, in Iudiciali Officialium, in abſoluendis Pœnitentiariorum ope vtuntur, in prædicatione Monachum, neſcio quem præferunt, in alijs ſpiritualibus vicarios habent: ſin qua in re de cenſu & temporalibus agitur, res hæc AD DOMINVM noſtrum Epiſcopum referēda eſt.[h] Quomodo illud Hieremiæ apud eos impletur? (Paruuli petierunt panem, & non erant qui frangerent ijs.)[i] Vtinam vulgus Eccleſiaſticum comederet hunc panem ſpiritualem pondere & menſura, Ezech. 4. & non contabeſceret in iniquitate ſua, verum lex perijt à Sacerdotibus: recitant pro hiſtoria fabulas, pro ſerijs ioca, pro veritate mendacia, pro virtute fidei portenta Dæmoniorum. *Hoc paruum eſt, quamuis immane.* [k] Sileo quàm ſæuus, quàm barbarus ſit frequenter Sacerdotum dominatus. [l] Sacerdotum Principes tradiderūt Chriſtum Pilato Gentili, ille reſpondit [Non inuenio culpam.] at nunc (proh dolor!) multoties videmus, quod IVSTIVS AGITVR in FORO Laicali, quàm Clericali: nam Malefactores in curia politica puniuntur, in Eccleſiaſtica abſoluuntur: *Hoc quoque (quamuis intolerabile) paruum eſt.*[m] Fertur Diabolus duas habuiſſe filias, Auaritiam, atque Luxuriam, illam Iudæis, hanc Ethnicis locaſſe: nunc verò Clerici noſtri VTRAMVIS viris ſuis eripuerunt. *Hoc etiam paruū eſt.* [n] Sacerdotes multi ſacras Virgines ſtuprant, vitiāt viduas, &, quod ego ſcio, & vidi Platonica lege, cū popularibus ſuis fœminas com-

h *Episcopus Essensa. com. in Titum.*

i *Idem lib. 6. tract. serm. 16*

k *Valla in Declarat. Donat Constătit.*

l *Stella comm. in Luc. 23.*

m *Hugo Cardinalis in quadam Glossa.*

n *Agrippa lib. de Vanitat. c. 64.*

munes prostituunt: & quorum animas debent lucrari, eorum corpora sacrificant Diabolo. [o] Existimo siqua inter Dæmones, qui aëra incolant, ludorum genera exercentur, eos exprimendo CLERICORVM cultu, fastu, luxu, exerceri, & hoc scenici lusus genere maximè delectari. *Hoc tam horrendum malum minus luctuosum videretur, si qua spes esset admittendi remedium at heu!* [p] Desperata est salus Romanæ Ecclesiæ; de qua verificatur dictum Esaiæ, (Erit cubile Draconum.) [q] Quæ ad eum statum venit, vt non sit digna regi, nisi per reprobos. [r] Arnulphus quidem Romæ impurissimos Clericorum mores videns, si sanctus Petrus, inquit, resurgeret & vitam vestram reprehenderet, ei minimè parceretis: qui omni spurcitia pleni plebem præcipitem agitis in Infernum. *Quid fit?* [s] Hic Sanctus monitor erat interfectus à Clericis. *Hoc olim.* [t] Hac nostra ætate vitia nostra eò creuerunt, vt vix vllum misericordiæ diuinę locum nobis reliquisse videantur: quanta nunc sit Sacerdotum auaritia, quanta libido, quanta ignorantia sui ipsius, tum doctrinæ Christianę, quam parua Religio, & simulata potius quàm vera, quàm corrupti in secularibus mores sint, quid attinet dicere? vbi tamen publicè proterueque peccant, ac si inde laudem quærerent, veniet mihi credite, vtinam sim falsus vates! veniet Turcus hostis nomini Christiani infestissimus, qui Italiæ iam claustra pulsat. *Noli quæso, (mi Platina) male ominari, adest Concilium Tridentinum, quod pro autoritate possit & fortasse pro voluntate velit his malis omnibus mederi:*

Optan-

o Valla declam de Donat. Constant.

p Durandus de Conc. Tit. 27. & 32.

q Card. Aliaco de Reform. Eccles.

r Platina de vita Honorij.

s Ibidem.

t Idem de vita Marcellini.

Optandum magis, *inquies*, quàm sperandum, *certè.nam* u Conc. Tridentinum reformationem profitebatur, verùm post tot annos Nihil omnino emendatur, sed Omnis reformationis Spes ablata est, cùm tot annorum centenariis vrbem nobis deformissimam reliquerint: vbi sub sole maior malorum omniū licentia, clamor, impuritas, ne dicam, insania, & impudentia? talis & tanta, vt credat nemo, nisi qui viderit, neget nemo, nisi qui non viderit: missam faciam omnium temporum ab Hieronymi vsque seculo querimoniam: Eccuius fuit hoc distichon?

u *Episc. Espens. comm. in Tit. 1.*

Viuere qui sanctè cupitis discedite Roma,
Omnia cùm * liceant, non licet esse pium.

* *Id est, Venalia prostent.*

Certè quidem Theologi, & Monachi, & quidem Itali Mantuani: & ausus est homo, nihil minùs quàm Lutheranus, idem aliis verbis comprehendere, Petri domus marcescit luxu. *Hæ trabes, Bellarmine, oculis vestris eripiendæ erant, priusquam Protestantibus (si cùm his comparentur) festucas suas exprobasses. Nulline enim Lutherani boni, qui, ne mali essent, Babylonem vestram deseruerunt?* x Accusandi sunt Nostri, qui inani titulo inflati, eoque ad dominatum & auaritiam abutentes hominibus (*Protestantes vult*) Non malis, huic Ecclesiastico ordini detrahendi, & ab eo Deficiendi occasionem dederunt. *Ecclesiarum Pontificiorum & Protestantium succincta hac & luculenta collatio, vtra sit sanctior, ex formali causa sanctitatis, demonstrat.*

x *Cassander lib. consult. art. 14.*

Antecedens.

y Costerus Ies. lib. 3. c. 9.

Aduocatus. [y] Ea Ecclesia necessariò sancta non est, ex qua, EX DICTAMINE RELIGIONIS SVÆ, sanctitas ipsa tollitur, vt si doceat aliena rapere.

Assumptio.

At duo sunt Religionis Romanæ Dictamina, quæ vt corporis sanitati, ita animæ sanctitati solent plurimum officere, In malis palpandis præsumptio, & in curandis expellendísque imprudentia: illud ante, hoc post peccatum, vtrumque egregiè præstant Pontificij. Ante: Dictamen Romanæ Cathedræ est huiusmodi. [z] Peccatum veniale non est contra legem Dei, sed præter legem: cuius generis sunt hæc: [a] Non bene sanctificare Sabbatum, [b] Conuitium aliquod ex ira etiam cum deliberatione iniectum. [c] Etiam ex animi passione volitio vindictæ. [d] Etiam stultiloquium, scurrilitas, risus immodicus, non sunt contra legem Dei, sed venialia. [e] Venialia autem omnia possunt SINE POENITENTIA remitti. *Vah quanta quantilli facitis? quæ Sancti Patres tanquam* * *Caput Serpentis conterere, tanquam filios* * *Babel ad saxa collidere, tanquam* * *vulpeculas vineam destruentes de medio tollere seriò monent: ea vos tam venialia peccata facitis, vt (ceu non omninò peccata)* sine pœnitentia remittantur: *hoc veniale peccatum, si semel tanquam furunculus intromittatur, præsertim vbi Dominus, sine pœnitentia, in vtramque aurem dormiat, facilè aditum, quasi maioribus latronibus, peccatis mortalibus*

z Bell. lib. 3. de amiss. Grat. c. 11.
a Toll. Ies. in Instruct. Sacerd. c. 25.
b Lib. 5. c. 9.
c Lib. 3. c. 13.
d Stapletonus lib. 3. de doctr. princ. c. 7.
e Tolletus quo 3. lib. 3. c. 3.

* Gen. 3. 15.
* Psal. 137. 9.
* Cant. 2. 15.

libus patefaciat : * Protestantes hæc omnia mortalia esse definiunt. *Secundò, Post peccatum: salutis humanæ interest, tanquàm post factum naufragium, secundam tabulam pœnitentiam arripere, cuius partes duas hac vna sententia complectitur:* * Præterita peccata plangere, & plangenda deinceps non committere, *id est, pro peccatis præteritis verè conteri, & studiòse cauere de futuris. In vtróque ex dictamine Romanæ Ecclesiæ perniciosè erratur. De plangendis peccatis dictamen primum.* [f] NON tenetur QVILIBET (*at Sp. Sanctus*, [* Nunc igitur] *omne nunc exigit*) STATIM post peccatum CONTERI, etiamsi recordetur sæpiùs commissi peccati. *Secundum.* [g] Contritio TENVIS, remissa, pusilla, imperfecta (Protestantes contra) sufficit ad delendum peccatum. *De futuris cauendis.* [h] Fieri potest aliquādò vt sola detestatio peccati (*præteriti*) SINE PROPOSITO FORMALI NON PECCANDI de cætero sufficiat ad gratiam consequendam. 4. [i] Martyrium SINE POENITENTIA peractum ad Iustificationem sufficit. 5. [k] In ieiunio (*quod solet, vt antidotus aduersus peccatum adhiberi*) Ieiunantes abstinentes à quibusdam cibis, tamen CIBIS ALIIS VESCI POSSINT. *Vel* [l] Excusari à ieiunio possint operarij, Concionatores, Lectores, Confessionistæ, & qui non possunt reddere vxoribus debitum. *Vel.* [m] Possit Confessarius pœnitenti imponere pœnitentiam (*Apostolus autem*, * *vnusquisque portet onus suū*) PER ALIVM IMPLENDVN: vt, nimirùm, vnū pro alio ieiunare, & bona opera facere. *quæ singula*

* *Iesuita passim fatentur.*

* *Ambrosius & Augustinus.*

f *Tolletus Ies. lib 6. Instruct. c. 5.*

* *Ier. 26. 13.*

g *Iesuita* ȝ. *li. 1. c. 63.*

h *Suarez Ies. Tom. 4. in Thom. disp 4. §. 3. Assert. 2.*

i *Vega lib. 6. de Iustif. c. 36. & 37.*

k *Tolletus Ies. quo* ȝ. *li. 3. c. 4.*

l *Ibidem.*

m *Ibid. c. 11.*

* *Gal. 6. 5.*

vel recitâsse refutâsse est, à quibus (nam istius contritionis, resipiscentiæ, temperantiæ Christianæ spiritus ipse quasi suffocator) Protestãtium nullus est, qui non penitùs adhorreat. his adiungamus: Importabile [n] negligentiarum (hem lapso calamo) Indulgentiarum onus, quibus pietas penè extincta est. [o] Videmus dissolutas dispensationes à Romana Curia profectas, vt orbis ferre non possit. *Et tamen*, [p] Nobis Canonici persuadere conantur, penes Pontificem esse autoritatem dispensandi CONTRA ius naturale, imò CONTRA nouum testamentum. *dogma exposuisti: iam huius documentum aliquod exhibe.* [q] Exempla plura suppetunt, sed pauca quæ à proximis annis sese offerunt, pro omnibus faciunt: Nónne Ladislaus Polonus, acceptâ in vxorem Beatrice, & tandem, repudiata illâ, superinduxit aliam ex Gallis pellicem? Nónne Carolus 8. Rex Francorum, repudiatâ Margaritâ Maximiliani Cæsaris filiâ, illius sponsam rapuit, & vxorem sibi copulauit, quam eandem posteà Lodouicus 12. repudiatâ sua, sibi consimili toro coniunxit, consentientibus illis & adiuuantibus regni Episcopis & Pontificibus? Quibus visum est pluris facienda iura acquirendæ Britanniæ, quàm iura obseruandi legitimi matrimonij: & hodie audio, nescio cui Regi persuasum esse, vt liceat sibi iam plus viginti annorum vxorem dimittere, & nubere Pellici. *Hoc igitur Indulgentiarum patrocinium veluti Augeæ stabulum, non aqua sed Ira diuina fluuio purgandum est, ad conclusionem festinamus.*

n *Autor quidam anonymus in fasc. rerum expetendarum.*

o *Franciscus de Vict. Relect. 4. Prop. 5.*

p *Agrippa de Vanit. Scient. c. 63.*

q *Ibidem.*

Conclusio

Conclusio ex Patribus.

r Lutherus erat Diaboli discipulus: [s] Bucerus Iudæus, Caluinus pestis Galliæ: P. Martyr scorto copulatus sacrilego connubio. *Respondebunt Patroni.* * Hic mos est (*audite Catholici*) Hæreticorum crimina obiicere Doctoribus, cùm non possunt reprehendere doctrinam: [vos (*inquit Apostolus*) non ita didicistis Christum:] ipse enim suos securos facit, etiam de Dispensatoribus malis, vbi dicit, (Quod dicunt facite.) * Quis vnquam Catholicorum in disputatione, Sectarum turpitudinem obiecit ei, aduersus quem disputat? *Quæ, si fortè nota aliqua sit, tamen obscurior est interdum, quàm vt notari possit: quia* * Omnes species iustitiæ, quas habet seruus Dei in veritate, habere possint serui Diaboli in similitudine, habet Diabolus suos castos, ieiunos, Eleemosynarios: & simplices homines, qui boni veri & simulati differentiam non norunt, dum quærunt bonos viros, incurrunt in seductores Diaboli: *Denique, vt ex Augustino causam hanc definiamus, sic ille hominem Paganum nuper ad fidem conuersum instituit.* * Non nescias multos, qui appellantur Christiani hæc mala operari, & etiam grauiora: sed si tu hoc animo venisti, vt securus talia facias multum erras, nec tibi proderit Christi nomen, cùm venerit seuerissimè iudicare, qui priùs venit misericorditer subuenire. Cùm igitur multos videas, qui non modò talia faciunt, verumetiam defendunt, TENE TE AD LEGEM DEI, & non sequaris præuari-

r *Serarius Ies. lib. 1. de Lutheri magistro.*
s *Costerus Ies. Apolog. Part. 3. c. 1.*
* *August. Epist. 137.*
* *Hieronymus lib. 3. apolog. contra Ruffinum.*
* *Chryso. hom. 4. in Math. 3.*
* *Aug. lib. de Catechizandis Rudib. c. 25.*

catores eius: NON enim AD ILLORVM sensum, sed secundum ILLIVS VERITATEM iudicaberis. *Hæc est verè via* Regia.

CAPVT XXV.

Nota vndecima. Miraculorum.

a Bell. lib. 4. de Eccle. Milit. c. 14.

ADuersarius. [a] Gloria Miraculorum est vndecima nota Ecclesiæ. *Theses tres euentilandæ sunt priusquam ad Hypotheses descendamus.*

Thesis prima. de perpetuitate.

b Costerus Ies. Apol. part. 3. c. 9.
c Bell. quo s.
d Episc. Esp. comm. in 2. Tim. 3. ex August. de Ciuit. Dei. lib. 22. c. 8.
e Stella com. in Luc. 11.

Aduersarius. [b] Hæc est perpetua nota Ecclesiæ, nullum seculum, nulla ætas hominum miraculis caruit. [c] Singulis ætatibus plurima fuerunt. *Quæ tamen non esse perpetuò necessaria certissimum est. Aduocatus.* [d] Vbi nullus est Infidelis, faciendorum miraculorum NVLLA EST NECESSITAS. *Imò etiam tam non sunt apud Christianos semper necessaria, vt sæpe etiam vel ea non esse sit necessarium.* [e] Crede Euangelio, quod fuit miraculis confirmatum: sed dices, nónne rationi consentaneum est, vt nunc quoque fides confirmetur miraculis? NON, nam nunc quoque DAMNVM potiùs afferrent, quā commodum, etiamsi in principio nascentis Ecclesiæ fuerint necessaria. Puer enim, cùm ambulare nequit, adiuuatur vehiculo, quod homini adulto est impedimento. *Hæc luculentè Stella vester: nec minus eleganter ille Magnus.*

f Greg. Magnus Hom. 29. in Euang.

[f] Numquid fratres mei, qua ista signa non facitis,

citis, minimè creditis? sed hæc necessaria in exordio Ecclesiæ fuerunt, vt multitudo ad fidem cresceret: quia & nos, cùm arbusta plantamus, tamdiu eis aquam infundimus, quousque ea in terra coaluisse videamus, & si semel radicem fixerint, irrigatio cessabit. *Ex quo patet, nec esse à Protestantibus ad fidem demonstrandam exigenda miracula, nec à Pontificiis iactitanda. de his infra fusius. secundam examinemus.*

Thesis secunda, de Sufficientia.

Aduersarius. [g] Verum miraculum est sufficiens testimonium veræ Ecclesiæ, ex quo fundamento probamus, eam esse apud nos. *Huic Thesi duo maximè aduersantur, tum veritas Miraculorum in falsis operariis, & obscuritas in veris. 1. quia etiam heretici interdum vera edunt miracula.*

g *Bell. quo 1.*

Ratio prima.

Aduocatus. [h] Chrysostomus, Hieronymus, Euthemius, Theophylactus, probãt exemplis, etiam per alios, quàm Catholicos, vera miracula fieri: & hoc ipso loco Math. 7. [Multi dicent in illo die, in nomine tuo eiecimus. &c.] facile colligitur FALSOS illos Prophetas, de quibus Christus loquitur, VERA miracula fecisse, VERE prophetasse, VERE Dæmonia eiecisse, nec enim respondet Christus, mentiri eos: sed se eos, quãuis ista fecerint, nõ nosse: nec magnum est, si moneret nos ne falsa miracula

h *Maldonatus Ies. comm. in Matth. 7.*

facientibus non crederemus, sed magnum & admirabile est omnino quod monet, ne Falsis Prophetis credamus, Vera etiam miracula facientibus. Nullum ergo, dicit aliquis, ad probandam veram doctrinam argumentum sumi potest: Non sequitur omnino, Nullum, sed non Necessarium, sumi posse: scimus enim Christum, ad confirmandam doctrinam suam, potestatem faciendi miracula Apostolis suis tradidisse: scimus vi miraculorum totum penè orbem ad fidem fuisse pertractum, quod qui negant, vt disputat Augustinus, maius ipsi miraculum, miraculo tollendo, faciunt: incredibilius enim tot Philosophos, tot sapientes viros, tam paucis Apostolis, tam imperitis, támque incredibilia humanæ rationi prædicantibus, sine vllis miraculis credidisse, quam illa ipsa miracula, quæ ab illis facta narrantur. Probabile, igitur, fidei argumentum est, quod ex miraculis sumitur, quia per fidem sæpe; sine fide raro, fieri solent. NEC NECESSARIO demonstrant Ecclesiam, nisi vbi potestas miracula faciendi ORDINARIA contingit. *Bellarminus Iesuita asserit verum miraculum esse* sufficiens testimonium veræ Ecclesiæ: *Maldonatus Iesuita ex Scripturis, & Patribus contrarium demonstrat, cui potius credendum sit qui ambigit, proinde dubitet vtrum consultius sit vni, quam multis; nomini quam rationi, homini, quam Christo credere. fieri poßit, vt vera miracula edantur in falsa Ecclesia. quamuis non ad confirmationem hæresis, quam contra Catholicam Ecclesiam, sed veritatis, quam cũ ea Miracularij tenent. Aduocatus.*

i Solet

[i] Solet quidem Deus hanc gratiam gratuitò, etiam perperam de fide sentientibus largiri, sed in veræ fidei probationem; vt quando dedit prophetiam Balaamo & Caiphæ: in falsæ fidei confirmationem nec dedisse, nec magis dare Deus possit, quàm potest veritas mentiri. *Verbi causa.* [k] Nouatianus, cùm Iudæum baptizabat, miraculum edidit; sed non ad Nouatianæ suæ hæresis, sed ad Catholici baptismi confirmationem editum est. [l] Etiam Hæretici per sacra verba, aut nomen Christi, aut sacramenta Christiana expellunt Dæmones; cùm autem malum iubentibus Dæmones voluntariò cedunt, cùm verò inuiti, in honorem excellentiss. Imperatoris Christi: talis fuit is, de quo Discipuli loquuntur ad Christum: (* Magister in nomine tuo eijcit Dæmonia:) cùm tamen Christum non sequeretur. *Non itáque, Ecclesia vera, nisi quatenus vera fidei, nota est.*

i Delrius Ies. lib. 2. disq. Magic. q. 7. tom 1.

k Bell. l. 4. de Eccles. Milit. cap. 14 §. Ad postremum.

l Pererius Ies. comm. in Gen. cap. 7. disp. 5.

* Marc. 9 37.

Ratio secunda.

Quia quamuis ab Apostolis facta miracula sole meridiano clariôra fuerunt, at quæ post multa secula sunt lunæ macula obscuriôra: miraculorum specie mirabilia fidem nostram illudere videantur, age, hunc nodum expedi, vel potiùs constringe. Aduocatus. [m] Miracula, quæ operaturus est Antichristus, dicuntur signa mendacia, vel ex causa efficiente principali, Diabolo, quia est Pater mendacij, vel ratione materiæ, quia sunt phantastica, & præstigiæ, vel etiamsi sint ratione materiæ vera, tamen ratione formæ mendacia sunt,

m Bell. l. 3. de Rom. Pont. cap. 15.

quia iactabit Antichristus fieri à se virtue supernaturali, & virtute diuina, quæ habent omnes causas naturales, LICET NOBIS OCCVLTAS: vel, postremò, ratione finis, quia ad mendacium inducunt. *Deinde.* [l] Quod sit verum miraculum NON CONSTAT nobis certitudine fidei, cui non subesse FALSVM potest & illusio Dæmonis. *Itaque præuaricaris planissimè. Disputo. Si hæc est nota, quomodò* nobis occulta; si nobis, *id est, Ecclesiæ occulta & ignota, quomodò nota Ecclesiæ? Itaque Collegis tuis assentiemur, quorum vnus,* [m] Tempore Antichristi DIFFICILE erit discernere vera signa à falsis; vbi multa & magna erunt VERIS SIMILIMA. *Alius.* [n] Admonemur ne turbemur prodigijs impiorum, quasi illa essent miracula, & diuinæ virtutis testimonia, quia proprium est Diaboli transfigurare se in Angelum lucis, ad circumueniendos mortales. *Quomodo?* [o] Duo sunt miraculorum genera; quædam huiusmodi, vt non nisi per omnipotentiam Dei fiant, huiusmodi non faciet Antichristus: Alia quæ fieri possint potentia naturalium causarum, operante Dæmone, hominibus IGNOTA; quæ modò INVISIBILI adhibebuntur, & QVASI MIRACVLA EXISTIMABVNTVR: hæc signa vera sunt, sicut illa Magorum vera fuisse arbitratur Augustinus, nihilominùs mendacia, quia qui faciet, se ea facere miraculôsè virtute diuina falsò profitebitur. *Denique.* [p] Aliquandò erit in ECCLESIA DEI maxima deceptio Populi per FALSA miracula. *Ex quo sequitur (si tibi, Bellarmine, credimus)*

l *Ibid. c.* 14. §. Est autem.

m *Acosta Ies. de Temp. nouiss. cap.* 19.

n *Pererius Ies. com. in Exod.* 7. *disp.* 11.

o *Idem com. in Dan. lib.* 4.

p *Lyranus.*

dimus) operationẽ ignotam, fallacem & inuisibilem *esse notã vera & visibilis Ecclesiæ:* ἀσύστατον.

Thesis tertia. De necessitate.

Aduersarius. q In extraordinaria Missione necessarium est miraculum, quia qui mittitur à Deo per Ordinarium Prælatum, debet ostendere testimonium ordinarij Prælati, nimirùm literas eius sigillo munitas: qui verò mittitur à solo Deo, debet ostendere sigillum Dei, quod nihil aliud est quàm miraculum. Ergo Protestantibus non credimus, nisi miracula faciant. q *Bell. lib. 4. de Notis Eccl. c. 14.*

*Missio extraordinaria dupliciter accipitur, vel respectu ordinis publicè recepti; vel ordinis à Deo instituti: si posteriorem intelligis, miracula requiruntur, eóque faciunt Scripturarum * loca, quæ producis, vt Mosis, qui legem nouam tulit, & Christi, qui veterem ceremonialem abrogauit. sed hoc modo Protestantes extraordinarij Ministri non sunt, quia non ad Ecclesiam nouam extruendam, sed ad veterem miserè collapsam erigendam excitati fuerunt: sin priórem velis, Miracula non esse necessaria, omnium ferè Prophetarum exempla, & superiora Patrum testimonia demonstrant, & exemplo Iohannis Baptistæ adhuc dilucidius fiet.* * *Exod. 4. Math. 10.*

Exemplum primum.

Aduersar. Objiciunt nobis Protestantes Iohannem Baptistã. Respondeo, 1. Mendaciũ esse quod Cẽturiatores dicũt, Iohannẽ à Pharisæis & r *Bell. lib. 4. de Eccles. Milit.*

ſacerdotibus vt hæreticum habitum fuiſſe: 2. erat ille Sacerdos ordinarius: 3. licet nullum factum ſit ab eo miraculum, tamen multa in eo edita ſunt, & magna miracula, natus ex anu ſterili: Pater eius obmutuit, & ſoluta lingua clarè loquebatur: Iohannes in vtero exultabat, à puero in deſertis locis vixerat. *Ad ſingula: primò tu vide, ne ipſe mentiens Centuriatoribus imponas mendacium, nam Iohannem pluſquam hæreticum apud Phariſaos habitum fuiſſe, Scriptura docet. Aduocatus.* [f] In * Luc. 7. (Phariſæi & Legiſperiti conſilium Dei ſpreuerunt in ſeipſos, non baptizati ab eo.) & ver. 11. (Venit Iohannes neque manducans panem, neque bibens vinum, & dicitis DÆMONIVM HABET) Phariſæi igitur & Scribæ, ſeu legum Doctores, NVLLATENVS credebant Iohannem A DEO MISSVM eſſe, ſed in hoc conſilium Dei contemnebant, & interpretabantur Iohannem VIRTVTE DÆMONIS auſteram vitam egiſſe. *Quod ſecundo loco proponis, fuiſſe eum ordinarium Sacerdotem, inſigniter falſum eſt; quia locus, modus, ritus, omnia in Iohanne extraordinaria fuerunt.* * Matth. 3. (Vox clamantis in deſerto.) NON IN TEMPLO prædicabat, vt EXORDIVM NOVÆ legis exordio veteris reſponderet, Iohannes quoque BAPTIZABAT, in quo docuit legis VETERIS FIDVCIAM DEPONENDAM ESSE. *At nec deſertum tum ordinarius Miniſterij locus, nec baptiſma ordinarium ſacramentum, nec prædicationis, (cuius ſubiectum erat Chriſti Aduentus) legis veteris ordinaria functio fuit, ſed nouæ præludium & præparatio. In tertio multum hallucinaris, neque enim*

[f] *Tolletus Ieſ. & alij Interpretes omnes comm. in eum locum.*
* *Luc. 7.*
* *Math. 3.*
t *Ianſenius in Concord.*

enim in quo, sed à quo Miraculum fiat, contendimus: nam etiam in Lazaro miraculum est editum. ad rem igitur; [u] In * Ioh. 10. [Et multi crediderunt in eum (*Christum*) & dicebant, Iohannes quidem NVLLVM fecit signum. [videtur in hoc verbo duplex argumentum implicatum esse, alterum est, Iohannes NVLLVM vnquã MIRACVLVM fecit, & illi credimus, multò ergo magis huic (*Christo*) credere debemus: Alterum, &c. [x] Hoc, quod Iohãnes NVLLVM signum fecerat, maximè Iudæos illos impellebat, vt ad Christum venirent: Iohannes ENIM, cum tantus erat, NVLLVM fecit miraculum, hic autem multa & magna edidit. Certè igitur, hic maior est Iohanne. *Quo argumento Iudæorum Protestantium argumentum confirmatur, Responsum tuum exploditur, vt & illud etiam quod fingis*, Iohannem à puero in deserto vixisse. *Aduocatus.* [y] Difficile est creditu, nec videtur probabile.

u *Maldonatus Ies. com. in hunc locum.*
**Ioh. 10. 41. 42.*
x *Tolletus Ies. in eundem locum.*
y *Toletus Ies. com. in Luc. 1. annot. 178.*

Ab Exemplo nono. Argumentum aliud, cuius antecedens propositio.

Iesuitarum ad Infideles Indos adducendos ad fidem: (si qua alia) extraordinaria est Missio. 1. à parte mittentis, quia qui eos mittit, Indorum pastor ordinarius non est, sed ne Pastor quidem. Aduoc. [z] Aliqui statuunt Romano Pontifici ius esse in Ethnicos, sed Apostolica voce iamdiu explosi sunt. Ex 1. * Cor. 5. [Quid mihi cum ijs qui FORIS sunt.] [a] Foris sunt generaliter

z *Acosta Ies. lib. 2. de salute Indor. c. 2. & 3.*
**1. Cor. 4.*
a *Bell. lib. 3. de Eccl. Milit. c. 3. in prin. & c. 4. ante finē.*

omnes,qui non dederunt sua nomina Christo.

b *Acosta quo supra.*
* *Tom.10. serm.6.*

b NON TOLLO(inquit * Augustinus)Idola Ethnicorum,quia non habeo in illis potestatem, HABEO autem cùm FVERINT facti Christiani. 2.*Ex parte Missorum. Aduocatus.*

c *Acosta Ies. lib.5.c.17.*

c Societas nostra eo potissimum instituta fuit,vt in missionibus obeundis,per varios orbis terrarum tractus Ecclesiæ seruiat: hoc est tam PROPRIVM MVNVS, vt nihil magis.

d *Idem.lib.5. c.21.*

d In militia enim Christiana duo sunt ordines: vnus eorum qui certo loco decertant,alter eorum,qui per omnia discurrunt, vt omnibus opem ferant:quod militiæ genus tanti in Ecclesia factum est,vt illud Duces nostros summos, id est, APOSTOLOS sibi sumpsisse videamus;sumus nos auxiliares copiæ leuisque armaturæ milites.*Esto,vel etiam, si placet leuissimæ,instar illorum,quos ille se vidisse finxit,** Militum volaticorum *modo tamen extraordinariæ.*

**Apud Plautum.*

e *Acosta lib.2. de procur.Ind. Sal.c.9.*

At in hac mißione Miraculorum Charisma non fuit simpliciter necessarium.Aduocatus.[e] Religio Christiana, vbi humana præsidia prorsus aberant,diuinis est fundata miraculis: At nostrorum temporum LONGE ALIA EST RATIO;nam ij,qui enunciant Indis Euangelium, sunt antiquitate Religionis, multitudine suorum, ingenio cæterisque copijs ad persuadendum superiores. Deinde QVID magnorum signorum CONFIRMATIONE OPVS est,vbi potius acuta intelligentia desideratur, ad altitudinem doctrinæ nostræ disquirendam? vnum illud huic nouo orbi potentissimum, & ad fidem efficacissimum, & PENE SINGVLARE MI-

RE MIRACVLVM necessarium est MORES CVM FIDE CONGRVENTES:hoc ABVNDE SVFFICIT, in hoc signorum argumento explicando*Chrysostomus mirificè versatur:Si enim miracula in initio Euangelicę prædicationis patrata creduntur, certum est, inquit, doctrinam, cui confirmandæ adhibebantur,diuinitus esse profectam: sin autem veritati historiæ iam minùs Gentilis credat, at longè omnibus signis maius est, homines illos paucos,ignobiles illiteratos, omnibus mortalibus exosos,toti orbi persuasisse. NON, ergo, fides,IAM satis firmata, MIRACVLIS NOVIS INIDGET confirmari, quin POTIVS vtilius esse asserit, SIGNIS NVNC CARERE,quoniam maioris meriti sit sine illis credere. *Quid clarius? si enim in Infidelibus conuertendis,tum sanè Christianis corrigendis, & reformandis miraculorum necessitatem exigere infidelitatis argumentum est: Eadem itaque Caluini & Chrysostomi asseueratio.*

*Hom. 6. in 1. Epist. ad Cor. in illa verba, Fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei.

Caput XXVI.

Hypothesis prima, quæ Protestantes vrget.

A*Duersarius.* ᵃCaluinus Brulæum,mortem simulantem excitare voluit:Lutherus Dęmonem pellere, at nihil nisi in doctrinæ ignominiam successit. *Profer testes.* ᵇ Lutherus semel voluit de quadam discipula Dæmonem eiicere,sed periculum fuit, ne à Dæmone

a Costerus Ies. Apolog. part. 3.c.9.

b Bell. lib. 4. de Eccl. Milit. c.14.§.De hi stri.

occideretur. vide Staphylum. Rursum, Nicænum mortuũ vanis murmurationibus frustra in vitam reuocare tentabat. vide Coclæum. Idem tamen post mortem insigni miraculo claruit: nam eius cadauer in media hyeme, in arca stannula optimè clausa inclusum, cùm deferretur, tam tetrum odorem spirare cœpit, vt nemo eum ferre potuerit; proinde coacti erant eius corpus relinquere in itinere. vide Coclæum. Etiam Caluinus sic cum quodam, nomine Brulæo, pactâ mercede successu infœlici, egit. Vide Bolsecum. hæc inserere placuit. *Placuit, cui nihil non placet, quod per fas aut nefas Protestantes in inuidiam rapiat. Lutherus atque Caluinus, vt vnquam miraculum aliquod edere tentarent? Aduoc.*[c] Caluinus in præfat. Instit. dicit nos INIVRIAM ijs facere, quod AB IIS MIRACVLVM EXIGIMVS, cùm ipsi doctrinam antiquam, & innumeris miraculis ab Apostolis & Martyribus confirmatam prædicent.[d] Caluiniani nullis miraculis se à Deo missos esse docent, Baptistæ exemplo se tueri volunt, quod is præter ordinem à Deo missus, NVLLVM MIRACVLVM fecerit. *Resp.* * Meminisse nos decet, sua esse Satanæ miracula, quæ etiamsi præstigiæ potius quàm veræ virtutes, sunt tamen huiusmodi, quæ multos deludant, Idololatriam stupenda miracula aluerunt; IDEM NOS nunc Aduersarijs nostris RESPONDEMVS, vt olim Donatistis * Augustinus. Dominus contra istos Mirabiliarios cautos nos fecit, cũ prædixit fore Pseudoprophetas, qui signis mẽdacibus seducerẽt, si fieri possit,

c *Bell. quo 3.* §. Possumus.

d *Maldonatus Ies. comm. in Ioh. 2. 18.*

* *Caluinus præf. in Instit.*

* *Augu. tract. 13. in Math. 24.*

sit,Electos. *Nec ab illo dissentit Lutherus. Reus.* * Non fidendum est miraculis, quæ fieri vel mentiuntur, vel etiam verè prædicant, sed SOLÆ DOCTRINÆ CHRISTI, & Apostolorum. * Apostoli ediderunt signa tantùm ad Euangelij confirmationem: postcaquam verò Euangelium latè propagatum est, & vniuerso mundo promulgatum, NON EST OPVS porrò MIRACVLA facere. *Praterea periniquè facitis, quòd Luthero aut Caluino miracula faciendi conatum affingitis. cùm id post tàm longè latéque propagatum & manifestatum Euangelium, nè tentandum quidem esse scriptis & concionibus publicis vtrique profitentur. Quid ergo? Aduocatus.* e Stultum est credere, de rebus, Autoribus ijs, qui non interfuerunt, potiùs quàm qui interfuerunt. *Et tamen* Vide(*inquis*)Bolsecum, vide Coclæum, vide Staphylum, *Lutheri & Caluini Aduersarios infestißimos, quibus (vel si decem fuissent) nos iure opponimus oculatum vel vnum.* * Hæc nos falsa esse nouimus, qui Caluinum intùs & in cute cognouimus. *Quod idem de Luthero Melancthonus.* * Lutherus honorificentiùs sepultus est, quàm multi Principes. *Neque enim existimandum est, Lutherum aut Caluinum fecisse aut tentâsse quod noluerint, potius quàm Bolsecum & Coclæum finxisse, quod profectò nimis voluerunt. Omißis fabulis, quod si vultis audire verum, non ex ore inimico, & ad maledicendum conducto, sed ex fidei Romanæ domesticis testibus profectum, Hypothesin hanc sequentem explorate.*

* *Lutherus Dom.2. Aduentus. in Epist. ad Rom.15. in hac verba. vt Vnanimes.*

* *Domin. Ascensionis Hom. 2.*

e *Bell. li.4. de Eccl. Milit. c. 14.* §. Sed respondemus.

* *Danæus.*

* *Melanchthonus.*

Hypothesis 2. quatenùs Ecclesiam Romanam Miraculorum nota illustret.

f Bell. lib. 4. de Eccl. Milit. c. 14. §. Vndecimo seculo.

Aduersarius. f Nunc nostram Ecclesiam demonstrabimus esse veram Dei Ecclesiam ex miraculis, quæ singulis ætatibus plurima & testatissima fuerunt, vsque ad hoc nostrum seculum, in quo &c. g In Ecclesia Catholica semper fuerunt. h Nullum seculum, nulla ætas hominum miraculis caruit.

g Pessiuinus de notis verbi Dei. fol. 31.
h Costerus Ies. Apolog. part. 3. c. 8.

Huius defensionis falsitatem tam { *superioris, quã posterioris ætatis experientia redarguit.* }

De ætate superiori, quæ tamen, si cum antiquis comparetur, nouissima dici possit.

i Bell. quo s.

Aduersarius. i Etiam in vndecimo seculo claruerunt miraculis in Ecclesia Catholica Sanctus Edouardus Rex Angliæ, Anselmus, Gregorius Papa septimus, & alij: duodecimo, B. Malachias, & B. Bernardus, qui pluribus miraculis claruit, quàm vllus sanctorum. *Hoc cùm res ipsa tum ratio necessariò refutat. Res quia*

k Episc. Roffensis de c. Bab. aduersus Lutherum c. 18. part. 4.

Aduocatus. k Promisit Christus vt Discipuli Dæmonia eiicerent, quam promissionem NVLLVM HIS DIEBVS EFFECTVM sortiri dilucidè cernimus. NEMO enim est qui NVNC corporaliter Dæmonia eiicit, aut morbos sanat, &

TA-

Tamen minimè ambigimus, quin plurimi sint qui Fidem eandem, & æquè magnam cum priscis fidelibus habeant; nec tamen inanis illa promissio fuit, quam Noluit efficaciam habere Perpetuam, sed pro tempore Nascentis, & Adolescentis Ecclesiæ. *Nescio an quid dici disertiùs potuit vel ad calumniam in Protestantes, vel etiam fucatam gloriolam vestram profligandam. Ratio etiam duplex repugnat, priorem raritas Miracula vera faciendi, alterum falsa fucandi insulsitas docet. Prior. Aduocatus.* [l] Operatio miraculorum Non est necessarium argumentum Ecclesiæ, Nisi in ea societate hominum, cui Ordinaria faciendi miracula Potestas conceditur. *At hæc potestas nec Ecclesiæ Christianæ veteri ordinaria fuit.* [m] In explicando argumento de signorum Raritate mirificè versatur S.Chrysostomus: *nec recentiori Romanæ, vt Episcopus Roffensis docuit, nec iam præsenti, vt sectio proxima demonstrabit. Altera Ratio, quia multa fuerunt signa ementita, & à malè feriantibus ingeniosè conficta. Aduocatus.* [n] Cæteri Diuorum construunt historias, piè non nihil admentientes, supponunt reliquias, fabricant miracula, Confinguntque terribiles Fabulas. [o] Quid eos commemorem qui Fabulis vanis, & Miraculis fictis, memoriam eorum, quibus fauent, student vulgo commendare, nonnunquam ea laudantes, quæ laudatus nec fecit vnquam nec probauit? & arbitror fuisse, qui pium existimarunt animum huiusmodi fucis ad Religionis studium

[l] *Maldonatus Ies. comm. in Math.7.*

[m] *Acosta Ies. lib 2. de procur. Ind. sal. c. 9.*

[n] *Agrippa de Vanit. Scient. c.97.*

[o] *Erasmus arg. in lib. confess. August.*

accendere: ego semper execratus sum hoc Rabularum genus, qui non nôrunt veram pietatis imaginem depingere, sed MENDACIIS fallunt discipulos eius, qui veritas est. *Quasi sancti Dei homines nostris mendaciis egeant? p Nam Deus nequaquam nostro eget mendacio, inquit* Apostolus. q Etiamsi vtantur homines signo crucis in signis edendis, & solis verbis religiôsis, tametsi sint ritus & obseruationes peculiares & determinatæ, & certis horis, ad certum situm stellarum, siue certo numero crucium, & candelarum, ita vt aliter non speretur effectum, certum est NON esse hanc gratiam, sed MAGIAM. r Hæc ad Magiam Dæmoniacam pertinere Theologi statuunt. *Denique,* s Aliquandò fit in Ecclesia maxima deceptio populi in miraculis factis à Sacerdotibus, vel eis adhærentibus, propter lucrum.

*Melchior Canus loc. theol. lib. 11. fol. 333.
p *Acosta Proœm. ante li. 1. de Salut. Ind.*
*Rom. 3.
q *Franciscus de Vict. Relect. 12. de Arte Magic.*
r *Delrius Ies. lib. 2. disq. Magic. qu. 5.*
s *Lyranus.*

CAPVT XXVII.

Posterioris temporis experientia: hic agitur de Miraculis quæ à Iesuitis fieri narrantur.

An Iesuitæ vel nuper fecerint, aut iam faciant Miracula.

Primum.

ADuersarius. a Hoc nostro seculo claruit in Indiis omni genere miraculorum B. Pater Franciscus Xauerius societatis Iesu Presbyter. b In hunc oculos coniiciamus, virum Apostolicæ

a *Bell. quo 7. §. Denique.*
b *Acosta Ies. li. 2. de Procur. Ind. Sal. c. 19.*

ſtolicæ vitæ, cuius tot & tam magna ſigna referuntur per plurimos eóſque idoneos teſtes, vt vix de alio, exceptis Apoſtolis, plura aut maiora legantur. c Hic Xauerius erat noui mundi Apoſtolus, innumera patrauit miracula, Dæmones eiecit, cæcos illuminauit *&c. Reſpondeo, Iſtis miraculis fidem dubiam, vel forſan nullam deberi.*

c *Ozorius Ieſ. tom.4. Concion. Conc. de obitu. Patres Ignatij.*

Primum.

Aduocatus. d Non ſatis mihi liquet, an barbaris Indis fides Chriſtiana ita à nobis propoſita fuerit, & annunciata, vt teneantur credere ſub nouo peccato, nam MIRACVLA & ſigna NVLLA audio, nec exempla vitæ adeo Religioſa, imò contra multa ſcandala, & multas impietates: vnde videtur quod Religio Chriſtiana non ſit iis ſatis commodè & piè prædicata, vt illi teneantur acquieſcere. *Iam ad Thaumaturgum veſtrum Franciſcum Xauerium propiùs accedo, & probo, illa decantata miracula apud viros cordatos, quod eſt*

d *Franciſcus de Vict. Profeſſor Regius in Academia Salmaticenſi, in Hiſpania. Relect. 5. Prop. 5.*

Secundum, Nullam mereri fidem.

Aduerſarius. e Veritas miraculorum Xauerij conſtat ex Indicis literis, quas ij, qui cum Xauerio verſabantur, hûc miſerunt, ab eo ſurdos, mutos, cæcos eſſe curatos, mortuúmque reuocatum ad vitam. *Horum fidem duplici argumento infringam.*

e Bell. quo 5.

Argumentum primum, ex Testimonijs.

f Franciscus de Vict. quo 3.

Aduocatus. [f] Miracula nulla audio. *Mirum si tot tamque splendida fuerint, vt vir tantus testimonium nullum fide dignum acceperit, præsertim de Indorũ iure ex professo doctè accuratéque disceptans. Secundò, sunt mihi ad manũ & etiam iam in manu Iesuitarum, ipsius etiam Xauerij, de rebus Indicis literæ, doctrinæ, pietatísque, imò & mirabiliorum quorundam plenissimæ, at miraculorum Apostolicorum planè inanissimæ: operæ pretium erit aliqua commemorare, nè aut libros eorum non vidisse, aut honoribus inuidisse videamur. Aduoc.* [g] Infidelis quidam Calumniator Catechumenum recèns conuersum irridens, latere in caput adacto humi statim prosternitur, percussor nullus offendi potuit, itaque non dubitatum est, diuinam fuisse vindictam. *Rursus.* [h] Alium maledicum Calumniatorem vitæ Patris Heriquez, qui à Xauerio missus erat, Deus hoc probro castigauit, vt quoties eloqui vellet, magnâ linguæ parte ex ore exertâ, ita præpediretur, vt intelligi non possit. *Rursus.* [i] Naue euersa in flumine turbido, alij nostrûm (eramus numero duodecim) natandi periti periculum euasere, ego in fundum prolabor, nescio quomodò emergo, & capite super vndas elato, video me à famulo Paulo ad ripã pertrahi. *Rursus.* [k] Nos febri correptos Deus sanitati restituit, nullo remedio humano fretos, præter stibij potionem, & venæ incisionem. *Nullum horum omnium est miraculum Apostolicum, quo sanabant mutos &c. & tamen hæc sunt mira, quæ Iesuita refert omnia. Secundus historicus est*

g Nicolaus Pimenta Iesuita Prouincialis Indiæ Orientalis visitator. in Epist. ad Claudium. pag. 6.

h Ibid. pag. 119.

i Pag. 17.

k Pag. 77.

cus est Acosta, de quo infra in sectione subsequenti. Tertius est ipse Xauerius, is de rebus Indicis Epistolas familiares quinquaginta exarauit. pluri mas ex illis ad Ignatium Loiolam ordinis Iesuita rum Patrem primum missas, in quibus de sanatis illis Cacis, claudis, surdis, mutis Xauerius ipse penitus mutus prodijt:[l] Hoc modestiæ, *inquies*, illius argumentum fuit, non impotentiæ. *At hoc, inquam, responsum non synceritatis tua argumentum erit, sed tergiuersantia: quod ex ipso Xauerio probo. Aduocatus.* [m] In hac Insula rem vidi incredibilem, & ante hoc tempus inauditam, quam fortasse operæ erit precium cognoscere. Caprum, inquam, vidi lacte suo paruos alentem hædos, vbere enim, quod propè genitalia vnicum habet, tãtum lactis reddebat quotidie, quantũ scutella capere possit. Ego ipse rẽ perspexi his oculis, neque enim aliter vt crederem adduci potuissem. *Quo faciliùs nobis ignoscere debes, Pater Xaueri, si (neque enim eam vidimus) rem ipsam narranti tibi minùs credimus: & vos (Iesuitæ) ægrè ferre minimè oportet, si adduci non possumus, vt existimemus Xauerium vestrum ita puerilitèr desipuisse, vt cum* Naturæ *miraculum tàm studiôse expresserit,* Gratiæ *silentio obruendum putaret; aut vt suspicionem immodestiæ effugeret, culpam contraxisse perfidiæ. etenim.* Act.14 [Transeuntes Apostoli retulerunt quanta per eos fecisset Dominus] & * Act.15. [Enunciantes quanta per se fecisset Deus.][n] Apostoli EXPONVNT SP. SANCTI VIRTVTEM, VT A MVLTIS pro collatâ in Gentes gratiâ, GRATIÆ DICERENTVR DEO, &

l *Sic quidem mihi respondebat Serarius Ies. Moguntiæ cùm essem quocum tunc erã familiariter colloquutus in Bibliotheca Collegij.*

m *Xauerius Iesu. in li.2. de reb. Indicis. Epi. 3. ad* Societatem Ies. Romæ.

* *Act.14.*

* *Act.15.*

n *Ferus in illa loca.*

mutuâ fide confirmarentur. de his GLO-RIANDVM, si Dei gloria promoueatur, vt Proximus adiuuetur: non enim seipsos commendant, sed DEI OPERA VT CHRISTVS PRÆCEPIT Dæmoniaco.* [Vade & ANNVNCIA quanta fecit Dominus.] & Dauid:* [NARRATE omnia MIRABILIA eius.]

*Marc.5.

*Psal.104.

Ratio secunda, qua Historiarum de istis miraculis Indicis fides & autoritas prorsus labefactatur.

Si necessarium fuit aliquod Iesuitis in Conuersione Indorum miraculum, tum præsertim illud, quod per se est ad alienigenas nationes maximè necessariũ, viz. illud miraculosum Charisma variarum linguarum, at hoc præsidio Iesuitæ omnes destituti fuere. Ergo &c. 1. *consequentia probatur.*

o Ferus in *Act.2.3.

o In* Act.2. [Et apparuerunt iis dispertitæ linguæ, & repleti sunt omnes Spiritu sancto, & cœperunt loqui variis linguis.] NECESSARIVM erat nouis illis Ecclesiæ ædificatoribus LINGVIS VARIIS loqui vt ab omnibus intelligerentur. ob EAM causam restituit Apostolis Deus OMNIVM LINGVARVM exactam NOTITIAM, quâ OPVS HABVERANT ad Euangelij negotium expediendum, *Assumptionem ipsi Iesuitæ non inuiti largientur. Aduocatus.* p Nostræ Societatis Pater Franciscus Corsi sic scribit ad suos, TOTVS, inquit, SVM in Persico idiomate ADDISCENDO. q Quod autem ad conuersionem attinet, vitio meo, vtpote IDIOMATIS IGNARO (inquit)

p Pimenta Ies. quo 1. in Epist. pa. 14.

q Idem pa. 80.

quit Pater Ferenandes). PARVM EFFECTVM. est. [r] Ferunt olim septuaginta linguis confusum fuisse genus Mortalium, at Indi SEPTINGENTIS, & eo amplius, inter se discrepant LINGVIS. [s] Qua ex re prædicando verbo Dei IMPEDIMENTA nobis grauia fiant. [t] Neque igitur meritò nostræ Societatis fundator Ignatius Indicæ linguæ LECTIONES publicas præcepit, sunt enim PER QVAM NECESSARIA ista præsidia, vt facultas paretur verbi diuini in Gentibus annunciandi. [u] Quid quòd confessiones sæpe ita fiant, vt neque Indus intelligat Sacerdotem, neque intelligatur ipse quid dicat? *Quid tandem ipse Xauerius?* [x] Si nos linguam callere mus Iaponicam, non dubito, quin plurimi fierent Christiani: faxit Deus vt eam breui ADDISCAMVS: tum demum aliquam Christianæ rei nauabimus operam, nam nunc quidem inter eos, tanquam MVTÆ STATVÆ versamur: multa enim illi de nobis & dicunt & agitant, ad quæ nos scz. obmutescimus, PATRII ipsorum SERMONIS IGNARI. in præsentia in linguæ huius PERCIPIENDIS ELEMENTIS REPVERASCIMVS. *Cùm igitur hoc diuersarum linguarum donum non ingenij, sed miraculi: non humanæ artis, sed Sp. diuini; non temporis, sed numinis opus sit, ad quod Apostoli θεοδίδακτοι non addiscendo sed credendo, non instituti sed diuinitus inspirati fuerunt, tam sit ad fidem annunciandam prorsus necessarium, vt eo* destituti *Prædicatores, primi etiam Iesuitæ, ceu* PVERI *aut* MVTÆ STATVÆ *in conuertendis Infidelibus aliquandiu nihil quicquam profe-*

r Acosta quo supra lib. 1. cap. 2.

s Ibid. lib. 4. cap. 8.

t Ibid. cap. 9.

u Ibid. lib. 5. cap. 2.

x Xauerius l. 3. Epist. 5. ad Societatem Goam.

cerint. Iccirco isti huius linguarum doni miraculôsi expertes, miraculorum falsos nuntios linguas suas comprimere debuerunt. Quæ nuper contigerunt, seu potius, non contigerunt, miracula examinauimus, quæ nunc iactantur exploremus.

CAPVT XXVIII.

An nunc in Ecclesia Romana aliqua extet Miraculorum virtus ordinaria, siue apud Indos, siue apud suos.

a *Costerus Ies. Enchirid. tract. de Ecclesia.* §. Certè vir.
b *Iesuita alij supra.*

ADuersarius. [a] In Regionibus Indicis non rarò ad haustum aquæ benedictæ Dæmones eijciuntur. [b] Miracula multa eduntur. *Multa? Negotiorum Indicorum testem oculatissimum fidéque dignissimum Acostam Iesuitam Aduocatum intromittamus. Aduocatus.* [c] Quæ est prædicatio nostra? quæ fiducia? SIGNA quidem NON EDIMVS. [d] Nos PRODIGIA, quibus Euangelicas voces confirmemus, NVLLA producimus. [e] NEQVE verò est opus. Bonis operibus ita lucere coram hominibus, vt videntes glorificent Patrem, qui est in cœlis, est omnium ad persuadendum MIRACVLVM POTENTISSIMVM. *Quid apud exteros miraculorum non fiat vidimus: Domum reuertamur, vt hæc nota quam sit Romæ notabilis dijudicemus. Aduersarius.* [f] Christus addicens Ecclesiæ miracula, neque certa tempora præscripsit, neque testimonia incerta esse voluit: miracula huius temporis multa cognoscunt, qui virtutem diuinam in corporum incolumitatem experiuntur,

c *Acosta Ies. lib. 6. de Salut. Ind. cap. 4.*
d *Ibid. cap. 12.*
e *Ibid. cap. 17.*
f *Coster. Ies. Apol. part. 3. c. 9. & c. 10.*

untur, ad inuocationem B. Mariæ coram ſacratiſſima eius imagine Laureti, & Hallis, & ad Collem Acutum. *Obtusè, atque inſulſe. ſed pergitis.* g Lauretanam domum B. Virginis viſitantes atque colentes multi cæci, dæmoniaci, & deſperatis morbis affecti, liberati ſunt. *Nullius negotij erit hac portenta explodere, ſi temporum, perſonarum, locorum ratio & collatio diligens habeatur. Temporum, quia ſi ſemper viguit in Romana Eccleſia miraculorũ virtus ordinaria, ea tunc potiſſimum obtinere debuit, cum Lutherus.* h Ab ordinaria iuriſdictione Eccleſiæ Romanæ, *vt dicitis,* apoſtatauit, *aut ſaltem in illa veſtra* Ad Infideles conuertendos extraordinaria Ieſuitarum miſſione. *At in tempore Lutheri* i Nullum his diebus miraculorum effectum cernimus. *In tempore Indorum Conuerſionis præcedentis.* k Miracula nulla audio. &c. *præſentis.* l Miracula nulla facimus. *Deinde, ſi vel perſonarum dignitas vel locorum ſanctitas ad miraculorum operationem aliquid conferat, profectò expectanda ſunt miracula à Romano Pontifice, quem* m Solum Chriſti vicarium ordinarium, Petriq; ſucceſſorem vnicum, Eccleſiæque Catholicæ Epiſcopum vniuerſalem *agnoſcitis.* * *Qui multis ſeculis miraculum nullum edidit: vel* ab Ignatio Loiala ſocietatis Ieſuitarum primo fundatore, *& tandem vbi apud* * *Ieſuitam extat mirifica eius laudũ prædicatio, de miraculis altum eſt ſilentium: atque etiam* à Roma, n vbi (*ſi vobis credimus*) Catholicæ Eccleſiæ Cathedra immota permanet, vbi plenariarum indulgentiarum Iubilæi celebrantur, vbi ſummorum Apoſtolorum

g *Turſellinus Ieſ. lib. de Lauretana historia per totum.*

h *Ozorius Ieſ. in Conc. de obitu Ignatij tom.* 4.

i *Epiſcop. Roffenſis vide ſupra.*

k *Franciſc. de Vict. vide ſupra.*

l *Acoſta Ieſ. vide ſupra.*

m *Bell. lib. de Rom. Pontif.*

* *Vide Platinam.*

* *Vide Ozorium Ieſ. quo ſupra.*

n *Bell. l. de Indulgentijs.*

conduntur ossa sacratissima, vbi augustissima templa Pontificum benedictionibus anniuersariis conseruantur. *Aut saltem ab Anglia.* ◦ Vbi (*dicitis, sed falsò*) iam fidem Catholicam multorum Martyrum sanguine consignatam esse. *Cùm tamen iamdiù de Roma miraculis nihil audiuimus, de Anglia nihil prorsus vidimus: Quid hoc deliry est, neglecta Regina* Roma *ad* Lauretum, Halem, Collem Acutum; *prætermißis Martyribus ad earum reliquias: posthabitis viuis summisque Ecclesiæ Pastoribus Ordinarijs, ad mutas statuas, & lapides. tanquam solos Miraculorum operarios conuolare? nemo istis fidem adhibeat, qui singularem vestram in confingendis Miraculis audaciam credulitatemque ex Legendis vestris compertam habeat. Hæc hoc in loco de Miraculis in genere diximus: de his aut illis Miraculis, quæ ad cultum crucis, Reliquiarum, Imaginum præstari speciatim perhibentur, loco suo lubentißimè (Deo propitio) disceptabimus.*

◦ *Martyrologium Romanum. & Caster. Ies. Apolog. part. 3.*

De Miraculis Patres, causam hanc grauiter aduersus vos perorantes, audiamus.

Hæc Miraculorum nota caret omni proprietate notarum. 1. quia Catholica non perpetua & ordinaria * Miracula necessaria erant, vt crederet mundus, sed qui NVNC quærit miraculum, postquam mundus credidit, magnum est ipse prodigium. 2. *Nec est propria.* * Obseruandum est, quod operari virtutes dicantur ij, qui non tenent Euangelij veritatem: hoc dico aduersum Hæreticos, qui probationem esse fidei suæ ex eo, si

* *August. l. 22. de Ciuit. Dei c. 8.*

* *Hierõ. com. in Gal. lib. 3. quod idem Patres alij supra cap. 25.*

eo, si signum aliquod fecerint, arbitrantur. 3. *Non est satis Conspicua.* *Non dicat quis Ergo verum esse, quia mirabilia fecit Donatus, vel quilibet alius, vel quia Huic aut illi visum contingat, remoueantur ista figmenta mendacium hominum, vel portenta mendacium spirituum. *Ita vt.* * Quod si talia in Ecclesia Catholica fiant, Non ideo ipsa Manifestatur Catholica, quia hæc in ea fiant, sed ideò approbanda sunt, quia in Catholica fiunt. *Illa itaque tunc nota, nunc notha erit, quippe nunc* *Miraculorum operatio Magis apud eos inuenitur, qui sunt Falsi Christiani. *Dubitas?* * Quasi hoc non sit scriptum, venturos esse qui maximas virtutes edent, ad corrumpendam veritatem. *Dominus igitur aduersus hos Mirabilarios cautos nos fecit, dicendo, Cauete. *Concludamus.* * Instruimur, igitur, Non Credere quandò, qui talia edit, Contraria Pietati docet. *Fide, itaque, miracula magis, quàm miraculis fides demonstratur, & hæc est verè miraculosa fides, sine miraculis assentiri veritati.*

* *Aug. lib. de Vnit. Eccl. c. 16.*

* *August. contra Epist. Fūd. c. 4.*

* *Chrysost. hom. 49. in Math.*

* *Tert. præscript. c. 44.*

* *August. vide in hoc libro 1. c. 16.*

* *Theodoret. in Deut. 13.*

Capvt XXIX.

De Nota Duodecima in { *Thesi, Hypothesi.*

Thesis.

Aduersarius. a Duodecima Nota est lumen Propheticum, donum certè maximū est,

a *Bell. lib. 4. de Eccle. milit. c. 15.*

certum est neminem cognoscere futura contingentia, excepto Deo: ponitur autem nota falsæ doctrinæ, cum Propheta prædixerit aliquid quod non euenerit. *Na tu præclarus Disputator, qui tam multis das operam, vt omnia probando nihil probes? quod hic quoque res ipsa demonstrat: tibi enim propositum fuit, Ecclesiæ notas tantùm* * proprias, *non communes*, perpetuas *non fluxiles*, conspicuas, *non obscuras, & planè ignotas definire. hoc verò prophetiæ charisma*

* *Vide* 2.*lib.* 1.*c.*6.

An sit Catholicis proprium?

b *Bell. quo tam supra.*

Aduersarius. b Hæretici, quotiescunque aliquid prædicere volunt, decepti sunt, vt patet in veteri & nouo Testamento. *Sic tu in vtroque egregiè deceptus. Aduocatus.* c Permisit, imò, IVSSIT Deus verus multa prædici per Idolorum sacrificulos, & per oracula eorum verissima, non secus quàm per Asinum Balaam annunciari voluit, ad PROBATIONEM BONORVM, quibus prædixit Deus, ne falsos Prophetas sequerentur, sed necarent. *Quod facilè probatur.* d In Deut. 18. [Si prædixerit quis signum, & portentum, & EVENERIT quod loquutus est, NON AVDIES verba Prophetiæ illius:] & Ratio est, quia FALSAM DOCTRINAM profert, & Dominus Deus vester vos tentat.] Etsi, ergo, EVENERINT, quod falsi Prophetæ prædixerunt, tamen NON esse sequendos Scriptura ipsa copiosè docet. *Imò futura verè prædicere, etiam Ethnicis interdum conceditur. Aduocatus.* e Deus aliquando permisit inter

c *Tolossanus lib.*3.*de Rep. c.*33.

d *Ederus Oeconom. Bibl. lib.*2.

Cautio.

e *Tolossanus quo supra.*

inter Gentiles & abhorrentes à lege Dei vates VERA quędam præscire & prædicere futura. f Balaam, falsus alioqui & infidelis Propheta, vera * prædixit: Et ex * Matth. facile colligitur, FALSOS Prophetas VERE prophetasse, & vera prædicando, non suam, sed populi Dei fidem confirmasse. *Quo spiritu?* g Prophetæ Dæmonum aliquando vera prædicunt, ex inspiratione DIVINA. *Verum est.* h Sinit nonnunquam Deus Pseudoprophetas nonnulla prædicere, quæ eueniant.

f Mald. Ies. com. in Math. 7.
* Num. 24.
* Math. 7.
g Aquinas 2. 2 qu. 172. art. 6.
h Pererius Ies. com. in Exod. 11. disp. 31.

An perpetua?

Etsi hæc Nota Ecclesiæ Catholicæ propria non sit, ei tamen forsan perpetua erit, vt si minus (quia non propria) Ecclesiam, vbi est, veram doceat, attamen (quia fortè perpetua) Ecclesiam, vbi est, falsam esse demonstret. Aduersarius. i B. * Petrus affirmat * Ioelis prophetiam in Ecclesia impleri, [Prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ, & seniores vestri somniabunt.] hoc prophetiæ donum NVLLO SECVLO DEFVIT Ecclesiæ. *En somniculosum Iesuitæ commentum! Quod Petrus suo tempore impletum docet, indè Iesuita nullo seculo non implendum esse argumentatur, hic per Iesuitam alium expergefaciendus est. Aduocatus.* k In illo solo tempore, quod Petrus indicauit intelligendum esse hunc Prophetiæ locum, * Hilarius, * Chrysostom. * Hieron. * Oecum. & alij viri doctissimi, qui OMNINO DE HOC TEMPORE interpretantur, NEC vnquam ALTERIVS temporis meminere:

i Costerus Ies. Apolo. part. 3. c. 10 §. Quare id, &c.
* Act. 2.
* Ioel. 2.
Ob. Sol.
k Ribera Ies. com. in Ioel. 2.
* Lib. 8. Trin.
* Hom. 4. in Act.
* Ad Hebdibiam.
* In Act. 4.

ſed quid ego ſanctos Patres commemoro, cùm & Iudæi nonnulli ad TEMPORA MESSIÆ referant: vt ex Actibus Apoſtolorum intelligimus impletã eſſe hanc prophetiam poſt Domini aſcenſionem: quidam enim prophetabant; Agabus, & filiæ Philippi, & nonnulli ex * Corinthijs; erant etiam in * Antiochena Eccleſia Prophetæ, etiam Ioannes * Apocalypſin vidit, & * Petrus, & * Paulus etiam * viſiones. *Denique* [l] Prophetæ NVNC dicuntur Scripturarum interpretes, & Explanatores vt docet Ambroſius, quamuis inter fidei PRIMORDIA ad commendanda eius rudimenta fuerint Prophetæ etiam prophetantes, quales fuerunt Agabus, & quatuor Philippi filiæ virgines. Act.11. *Nunc verò.* [m] NVNC verò NON prophetica prænunciatione, ſed admonitione opus eſt, & inſtructione prudenti, ne SEDVCANTVR fideles à falſis Prophetis.

*1.Cor.14. *Act.13. *Apoc. *Act.10. *Act.9. *Act.16.

l *Episcopus Eſſens. com. in 1.Tim.lib.1. digreſſ.c.2.*

m *Royardus Hom.2 de Domin.poſt Epiph.*

Tertiò, An ſit conſpicua Nota; quod idem eſt, An nota ſit?

Aduerſarius. [n] Lumen Propheticum eſt Nota Eccleſiæ. *Huic lumini ſæpè lumen deeſt. Aduocatus.* [o] Etſi Ethnici habuerint plurima oracula, tamen illa, vel per ambages reſpondebant, quandò, ſcz. Apollo non ſciebat quid eſſet futurum, vel ea quæ cœpta erant fieri IGNORANTIBVS nunciabant, tanquam futura: vel demum ea prædicabant, quæ naturales habent cauſas NOBIS IGNOTAS, illis autem notas ob maiorem naturæ ſubtilitatem, vt Patres docent. *Rectè.cùm, igitur, ſcire ſit per cauſas ſcire, quomodo,*

n *Bell.3.*

o *Idem quo 3.*

quomodo, obsecro, prophetia nobis Ecclesiæ Catholica nota conspicua esse possint, quandoquidem Prophetiarum causas veras, minimè tenemus? Iccircò p Docet * Chrysostomus, iudicium esse DIFFICILLIMVM quo falsus Propheta à vero dignoscitur, tum quod Prophetarum dicta de futuris plerumque sunt concepta, nec ante tempus exactum COGNOSCI POSSIT an quis MENTIATVR, tum quòd FALSI Prophetæ VERA prædicunt. q Ethnici & Hæretici non habuerunt vera vaticinia, nisi fortè fierent in testimonium veræ fidei. vt Sibylla, & Balaam. p Ederus §. lit. d. *In 1. Cor. 12. hom. 29. q Bell, quo §.

Disputo. Aut vera fides Ecclesiæ Catholicæ prophetiam veram esse ostendit, aut vera Prophetia veram Ecclesiam: si primum, tum Prophetia non est omninò nota Ecclesiæ Catholicæ, sed per eam notata potius: si secundum, tum Catholicæ nota non est, quia etiam apud Ethnicos & Hæreticos reperitur. Dilemma.

CAPVT XXX.

Prima Hypothesis.

A*Duersarius.* a Lutherani prophetantes sæpè mēdaces sunt inuenti. Vide Coclæum. a Bell. quo §.

Imò verò, quandoquidem. b Prophetare, quod est futura prædicere, est quoddam MIRACVLVM. *Vide, itaque, tu potius * supra in nota de miraculis, quam nihil valet testimonium ex maledici ore profectum, vbi, quæ hûc pertinent, omnia enucleatè exposui.* b Maldonatus Ies. comm. in Math. 7 22. *In nota superiori.

Hypothesis secunda.

Aduersarius. * In Ecclesia Catholica, præ- *Bell. quo §.

ter eos qui fuerunt primis quingentis annis à Christi aduentu, vt Agabum & Gregorium Thaumaturgum,& alios, fuerunt etiam in his postremis seculis in Ecclesia Romana Benedictus,Bernardus, Franciscus, &c. *Tu cùm Miraculorum notam explicas, Miraculorum operarios à primo seculo per secundum,tertium,& deinceps per alia secula gradatim ad* hoc nostrũ seculum *deuenis,hîc verò de lumine Propthetico disputans, ferè mille annorum spacio interiecto, Prophetam omninò nullum nominas:tandem ad secula postrema descendis,* In postremis seculis, *inquis,* fuere &c. *pracipitare hoc quidem est non descendere.Secundò,nullus ex nouißimis illis Prophetis, quos nominas, se Prophetam esse profitebatur,ideóque nec Propheta censendus,quia Aduocatus.* [d] Caiphas, licet prophetabat, tamen NON dicitur fuisse Propheta, nempè quia vnus actus non facit habitum, nec dicitur Artifex propter vnum opus. *Nisi verò sit potestas ordinaria,* [e] NON necessariò demonstrat Ecclesiam. *At iam lumen illud Propheticum in Ecclesia vestra planè esse extinctum, satis innuit altum vestrũ de vestris Prophetis silentium:nam qui hoc nostro seculo Propheta personam sustineat,nominare nullum potuisti,ne Xauerium quidem. quid fit? nimirùm hoc in Superis & superstitibus cùm nequimus, Acharonta mouemus.ergo*

d *Toll.Ies. com.in Ioh.*10.

e *Maldonatus Ies. comm. in Math.*7. 22.
Quis propheta.

Instantia occurritur.

Aduersarius. [f] Si reuelationibus agendum est,quos pro somnijs Aduersarij reijciunt,non desunt

f *Costerus Ies. Enchir. tract. de Eccl.§.*Si reuelationibus.

desunt vaticinia Brigittæ, & Gertrudis, aliorúmque Sanctorum hominum, quibus quæ prædicta legimus, secuta vidimus, [g] Videte quàm diuerso gustatu sapimus nos & hæretici: illi has reuelationes respuunt, ego eas legendo ita delector, vt satiari vix queam, quas Pōtifices nostri authenticas esse decreuerunt. *Sunt verò, etiam ex grege vestro, quibus est magis sanum palatum, & eruditum.* [h] Henricus de Hassia & Sybillanus, ambo Catholici, ambo religiosi, volunt Brigittæ & similium REVELATIONES non debere haberi pro indubitanter veris. Picus Mirandulanus contendit harum Sanctarum reuelationes contradictorias esse. *Quas reconciliare Iesuita studet, sed non proficit hilum. Vt autem has & eius generis quisquilias, & fæces alias plurimas veras esse concedamus, nihilo-minus Ecclesia vestra falsa esse poßit. quia.* [i] In Math.24. [Surgent Pseudo-prophetæ &c] Christus admonet, vt intelligamus etiam sceleratos miracula quædam facere, qualia vel sancti facere nequeant: nónne Magi Ægyptiorum multa fecerunt, quæ POPVLVS Israëliticus facere non potuit? NEC tamen erant isti Deo GRATI.

g *Idem Apolog. part. 3. c. 10.*

h *Delrius Ies. lib. 4. disq. Magic. c. 1. qu. 3. Sect 4.*

i *Perer. Ies. com. in Exod. 7. disp. 3.*

Conclusio.

Aduocatus. [k] ETSI VERA prædixerint (inquit Vincentius Lyrinensis) non tamen sequitur eorum doctrinam esse amplectendam, maximè si expresso verbo Dei repugnat, vt ex eiusdē verbi autoritate discimus. Deut. 18. *Ad hanc notam tanquam vnicā Ecclesiæ metā Prote-*

k *Ederus Oeconom. Bib. quo supra.*

] Gerson tract. de Probat. Spirit. *stantes collimant, nec meritò, quia.* [In Reuelationibus adsint, oportet, Moses, & Elias, id est, testimonia legis & Prophetarum, alioqui suspectæ erunt.

Hanc Causam Patres antiqui decernant.

*Supra teste Espensæo. *Ambrosius.* * Erant Prophetiæ Ecclesiæ primordiis propriæ. *At nota Ecclesiæ (definitore Bellarmino) propria esse debet. secundo Chrysost.* * Indicium difficillimum est, quo falsus Propheta à vero dignoscitur. *At Ecclesia Nota per se nota esse debet. tertiò, hæc Reuelationum nota cauenda est potiùs quàm decantanda, quia Chrysostomus.* * Concessum est interdum Diabolo verum dicere, vt mendacium suum rara veritate commendet. *Et Augustinus.* * Potestates aëriæ fallaces, etiamsi quædam à Sanctis Prophetis, vel Angelis audita verè per suos vates dixisse reperiuntur: hoc fecerunt vt per aliena vera, homines ad sua falsa traducerent. *Ergo verè Lyrinensis.* * Etsi vera prædicunt, non sequitur eorum doctrinam esse amplectendam.

* Supra teste Edero.
* Chrys. hom. 19. operis imperfect. in Math.
* Aug. tract. 4. de Trinit. c. 17.
* Supra teste Edero.

Capvt XXXI.

Nota 13. In qua primò Thesin, secundò Hypothesin euentilabimus.

a Bell. lib. 4. de Eccl. Milit. c. 16. A*Duersarius.* a Decima tertia Nota est, Confessio Aduersariorum; tanta enim est vis verita-

veritatis, vt etiam Aduersarios cogat interdum sibi testimonium dare. iuxta illud Deut. 23. [Inimici nostri sunto Iudices.] Iam nusquam inueniuntur Catholici laudasse, aut approbasse doctrinam, aut vitam vllorum Ethnicorum aut Hæreticorum. *Ain' nusquam? tu hic (vt non nusquam) falleris: etenim Catholici in Hæreticis, imò etiam in Ethnicis interdum tam veritatem, quàm sanctitatem coguntur agnoscere. De Hæreticis. Aduoc.*[b] Autor operis imperfecti secundum Matthæum, quod Chrysostomo falsò tribuitur (vt ex multis patet) HÆRETICVS erat Arianus, quem non omnino citaremus, nisi & AVTORITAS & ERVDITIO, & subtilitas interpretandi ILLI AVTORITATEM tribuisset. *In quo vides Ariani hominis autoritatem antiquitùs celebrari. pergit Iesuita.*[c] Quo Cōcilio Tertullianum, & alios, quos HÆRETICOS esse SCIMVS, SÆPE CITAMVS. *Hic verò Tertullianus in plerisque nónne Scriptor pius, & doctus habebatur?*[d] Tertulliani scripta B. Cyprianus tanti fecit, vt nullum diem sine illorum lectione præteriret, illud crebro inculcans Notario suo: DA MIHI MAGISTRVM, Tertullianum viz. significans, *Hoc in loco Cyprianus Catholicus scripta viri Hæretici, sed animo Catholico, amplectitur? nam* * Sapientia. (*vel etiam in Diabolo*) iustificatur à filijs suis. *Vt etiam in Poeta infideli Apostolus,* * Sicut Propheta vester dixit. *Vita verò sanctitatem in Ethnicis vos Pontificij magis prædicatis quàm Orthodoxus quisquam opinetur.*[e] Possit, *inquis*, Ethnicus bonum aliquod morale sine AVXI-

b *Maldenatus Ies. comm. in Math.* 8.

c *Ibidem.*

d *Sixtus Senens. Bibl. lib.* 4. *Tit.* Tertullianus.

* *Math.* 11.19.

* *Act.* 17.28.

e *Bell. lib.* 5. *de lib. Arbit. c* 5. *& cap.* 9.

LIO GRATIÆ perficere. *Hoc dogma atheologon. quin insuper, vt vita Ethnicorum, cum vita Pontificiorum conferatur si Zelum spectes.*[f] Dissimulari profectò, non POTEST, quã NOBIS ERVBESCENDVM est, quod à SATANÆ MINISTRIS Indis SVPEREMVR, cùm nos ad salutares confessiones persuadendos pigriores sumus, quàm Ethnici ad sæuas & carnificinas suas. Lubenter interdum à Sacerdotibus suis expianda adulterij, aut alterius sceleris causa, durissimo saxo ad scapulas tundi fortiter, interdùm à Iuuenibus diù virgis cædi, non raro, si sceleris magnitudo acerbius aliquid postulare videretur, in excelsam, atque omni solatij genere destitutam rupam secedere, & longum ibi æuum, ferarum more, traducere. [g] Ita in Idololatriam penitùs transformati eorum animi sunt, vt neque in ocio, neque in negotio, neque in publica re, neque in priuata, quicquam agant, nisi Idolorum suorum prius superstitione adhibitâ. *Sin Castitatem.* Indi Coniugatorum adulteria seueriùs quàm nos Catholici vindicant. *Si denique iustitiam.* [h] Nulla inter Indos istos furta, aut latrocinia, & idcircò dum foras procedunt, ædium ostia non occludunt: NOS certè ADMIRATI sumus, cùm in ascẽsu montium patulas villas offenderemus, nec vllum tamen hominem in ijs deprehenderemus. *Viden', igitur, Bellarmine, Catholicos vestros, vobis confitentibus, ab ipsis Ethnicis vita sanctitate externa, non adæquari modò, verum etiam superari? ex quo facile intelligimus non ex confeßione aut commẽdatione humana, sed*

f Acosta Ies. lib. 6. de salute Ind. c. 14.

g Ibid. li. 5. c. 9.

h Pimenta Ies. in Epist. de India Orientali. pag. 110.

na, sed ex institutione diuina veram Ecclesiæ notam esse petendam: & tamen instas.

Hypothesis prima, quæ pro Pontificijs adducitur.

Aduersarius. [i] Lutherus contra Anabaptistas: Fatemur, inquit, in papatu plurimos esse bonos Christianos, veram scripturam sacram, verum baptisma, verum sacramentum altaris, veras claues ad remissionem peccati, verum catechismum, vt sunt Oratio dominica, Decem præcepta, Articuli fidei, dico etiam veram Christianitatem, imò verum eius nucleum. Vbi dùm nobis nucleum tribuit, certè nihil sibi seruat nisi corticem, vel putamina. *Numquàm concessit vobis Lutherus nucleum, nisi impurum, & verminatum: nam in omni controuersia de Sacramentis, Oratione, Absolutione, Fide, Concupiscentia, præceptísque alijs, vobis omnibus (vt nêsti) ex diametro* aduersatur. nunc idem quod de Iudæis Augustinus.* [k] Iudæi vt * D. Augustinus argumentatur, scripturam Veteris Testamenti ipsi probant & retinent, vndè clarissimè nostræ fidei mysteria confirmantur, vnde diuino Consilio factum est, vt testimonia nostræ fidei secum ipsi contra se, & pro nobis, circumferant. *Vide an in vos quadret,* Qui nucleum habere vult, frangat nucem. *Vetus est dictum. Ad sacram Scripturam Protestantes prouocant, ex his veritas eruenda est. Vbi igitur, de Scripturarum expositione contendimus, nisi in maximis Controuersiis, in plurimis verò Scripturarum testimoniis, viri quoque (opinione vestrâ) Catholicissimi purum putum nucleum (sic enim Hieronymus sensum Germanū appellat) à Prote-*

i Bell. lib. 4. de Eccl. Milit. c. c. 16. §. Idem.

* *Vide supra fere in singulis capitibus.*

k *Greg. Valent. Ies. lib. 1. Anal. c. 9.*

* *Lib. 18. de Ciuit. c. 47.*

ſtantibus teneri diſertè fateantur : ego non recuſabo, quò minùs perfrictæ frontis, læſi cerebri nullius fidei homuncio apud vniuerſos homines audiam.
Ad rem : quid ſi Philiſtæi olim arcam Domini ad ſtuporem magis quàm ad ædificationem habeant, aut perduelles monetâ regiâ aduerſus principis autoritatem perfidè abutantur, aut lucernam quis teneat, ſed ſub modio reconditam? ecquis tam excors eſt, qui in iſtis non fidam ſanámque mentem deſideret? & quid aliud, obſecro, faciunt, qui Scripturas aut linguâ peregrinâ abſtruſas, populum celant, aut quoties in diſputationem adducuntur, earum ſenſum detorquent, ita vt, nec doctis earum nucleo, nec Indoctis cortice veſci liceat. inſtas. Aduerſarius.

1 Bell. quo 5. [1] Caluinus Bernardum pium Scriptorem vocat, at certè Bernardus fuit Papiſta. *Quam piè, veréque Caluinus* Bernardum pium, *tam tu eum perperam* Papiſtam *vocas : de hoc pium Bernardum conſulamus.* * Opponi & anteponi poſſit PONTIFICIS autoritas, talis POTIVS autoritas PRÆFERATVR, cui fas non eſt contradicere. Summus ILLE Pontifex, qui per ſanguinem ſuum introiuit in ſancta Sanctorum ; numquid ideò malum eſt, aut minoratum quia Papa conceſſit? nec dico Præpoſitorum mandata eſſe à ſubditis diiudicanda, vbi nihil iubere deprehenduntur diuinis contrarium inſtitutis : SED NECESSARIVM eſſe dico & prudentiam quâ aduertatur, ſi quid aduerſetur, & LIBERTATEM, quâ ingenuè CONTEMNATVR. *Ecquis Papiſta decretum aliquod Papæ, abſque crimine, ac hæreſi contemni aut infringi poſſe putat? ipſum ve-*

* Bernardus Epiſt. 71.

ſtrum

strum Papismum recognoscite. [m] Omnia tandem reuocantur ad examen Pontificis, quæ ille probat, recipiuntur, quæ improbat reijciuntur. Pontifex Romanus audiendus est, NON IVDICANDVS. *Tam, itaque Bernardus à Papismo, quàm, vt vocatis, à Caluinismo Bellarminus, abfuit. Denique. Aduersarius.* [n] Bernardus *inquitis*, Franciscus Dominicus nostri fuere, boni, & laude digni. *Sed quanta obsecro?* [o] in istis nihil inuenies nisi nimiam sanctitatem. [p] B. Franciscus fuit exemplar omnis perfectionis. Totum Euangelium obseruauit ad literam, mundus ab omni peccato vsque ad QVADRANTEM VLTIMVM Sanctus ad perfectionis apicem. [r] Hanc laudem inuident Hæretici: sed enumerent illi præcepta Euangelica, quæ Franciscus non obseruauit, arguant eum, si possunt ALICVIVS PECCATI: non enim hic loquimur DE MINIMIS, sine quibus hæc vita non ducitur, à quibus tamen plenè purgatus, rectà in cœlos migrauit: sed quid illi ad perfectionem huius vitæ defuit? *Putidũ commentum. verba hæc,* Fuit Franciscus mundus ab omni peccato, vsque ad vltimum quadrantem, *Quid sibi volunt?* Per nouissimum & * Vltimum Quadrantem ferè omnes intelligũt MINVTA PECCATA: quadrans enim est MINIMA moneta. [t] Significnas MINIMA PECCATA. *Sic Iesuita. tu verò etiam Iesuita eadem verba exponens,* Non loquimur, *inquis*, de MINIMIS peccatis. *Erubuisti, salua res est, nisi quod te minus puduit tuam crassam & falsam glossam apponere, quam ementitam laudem alienam agnoscere. Domi*

m Bell. l. 2. de conc. cap. 15. idẽ Greg. Valent. Ies. lib. 6. Analys. c. 4. Stapleton. lib. 10. de doctr. princ. cap. 5.

n Bell. quo supra.

o Bell. vide supra in hoc lib. c. 23.

p Conformitatum l. 1. part. 6. & part. 13.

q Ibidem.

r Coster. Ies. Apol. part. 3. cap. 10.

s Bell. lib. 1. de purg. cap. 4. §. De sexto,

* Math. 5.

t Idem in Indice Scripturarum. Tom. 1. de hoc loco Math.

num vestrum salutemus, de quo celebre est illud vestrum, quamuis inconditum dictum. u Agios Paulus, per istum itur ad Christum: Agios Dominicus FACILIVS itur per istum (quia doctrina Pauli, sicut & cæterorum Apostolorum, erat doctrina inducens ad fidem: doctrina Dominici ad obseruationem consiliorum; & ideo facilius per ipsum itur ad Christum. *Responde.* x Quid hic audis aliud, quàm Apostolorum doctrinam, quæ ad fidem spectat omnibus accommodatam, eam esse qua ad perfectionem Euangelicam informamur, non æquè omnibus conuenire, his facilius penetrari in cœlum? attamen perfectionis status ab Apostolis prætermissus non est, nec exemplo, nec institutione. *Lupum auribus tenes, vt est in Prouerbio, quem nec retinere, nec dimittere sine periculo potes: nam vel doctrinam perfectionis Paulus docuit, vel non: si non docuit, quorsum est quod respondes?* Status perfectionis ab Apostolis prætermissus non est; *sin docuerit, quomodo* ad cœlum itur facilius per istum *Franciscum? meritò, igitur. queri oportet, esse. Aduocatus.* y Qui ad inuidiam vsque homines immensis efferunt laudibus; plurisque fieri inter Monachos, quid Bernardus & Benedictus, quàm quid Christus statuerit. *Conclusio, si Bernardus, Franciscus, Dominicus, has tam prodigiosas laudes vestras admisissent, non boni, si non admisissent, certè quidem non vestri fuerunt.*

u *Anto. Hist. part. 3. tit. 3. cap. 15.*

x *Costerus loc. quo supra.*

Dilemma.

y *Vide supra cap. 23.*

Dilemna.

CAPVT

CAPVT XXXII.

Hypothesis 2. quæ aduersus Protestantes vrgetur.

ADuersarius. [a] Iam nusquam inueniuntur Catholici laudasse aut approbasse doctrinā, & vitam (*Protestantes intelligit*) Hæreticorum. *Respondeo, Obiectionem hanc non falsam esse modò, verum etiam insulsam: primum, quia Protestantes tam in vita, quàm in doctrina viris Pontificijs non omni laudis præconio indigni videbantur.*

a *Bell. quo supra lib. 4. de Eccl. Milit. cap. 16.*

Quoad doctrinam in duobus: 1. an, vt ita dicam, scientifica, 2. an sana fuerit?

Aduersarius. [b] Dixi in vestrorum codicibus, nihil acuminis, nihil ingenij, nihil solertiæ reperiri. *Aduocatus.* [c] Caluinus ita quoad literam Interpres DILIGENS est, ita MORALIS, ita ELEGANS, ita suauis, vt etiam ab ipsis (*significat Pontificios*) ORTHODOXIS auidè interdum legatur, quos aliquando exoptare audiui, vt resectis ijs, quæ contra Ecclesiam, & fidem nostram disputantur, castratus prodeat; sic enim COMMENTARIOS EIVS PERVTILES fore. [d] Immanuelis Tremelij opus latinè editum in nouū Testamentum VTILE esse videtur, paucis expunctis. [e] Oecolampadius vir erat omni genere bonarum literarum APPRIME DOCTVS. [f] Non minor eruditione, quā vita prorsus inculpata. Quid vel Athenis nasci potuit acutiùs, vel festiuius inge-

b *Armandus Ies. in Epist. ad Camierum pag. 8.*
c *Stapletonus in Antidoto in Euang. lib. quem aduersus Caluinum scripsit, in præf. ad Lectorem.*
d *Censores Pōtificij Indice Expurg. pag. 216. apud Franc. Iunium*
e *Alphons. de Castro lib. aduersus hæreses. Tit. Adoratio.*
f *Autor Admonitionis in præf. in Tert.*

nio Ioannis Sturmij. g Philippus Melanchthon vtraque literaturâ ex æquo suspiciendus. *Hic aliarum laudum præco, ne ipse explodatur, addo.* h Erasmus Roterodamus vir longè doctissimus erat, & de bonis literis optimè meritus. i Ecquid vidisti vnquam, Erasme OPTIME, & DOCTISSIME. k Gaudeo Paraphrasin tuam sub prælo esse: inuideo mediusfidius LOVANIO, cui tantum contigit beneficium, quantum, vt video, vix agnoscit. *De hac Paraphrasi Erasmi Thomas Morus sæpè egregium tulit elogium, cùm tamen vix vllum Erasmi opus papismum vexet vehementius. at in Hæretico literas inquies, aut ingenium, perinde est atque puero, aut insano gladium tradere, qui non tam suspiciendus est quod pugnare poßit, quàm miserandus, quod nesciat. Cùm igitur Protestantium iudicium doctum satis patet, illud insuper etiam sanum ac diuinum esse, ex totius huius Disputationis, ex ipsorum Aduersariorum diserta confessione * pagellæ singulæ satis illustrant.*

g *Erasm. annot. in 1. Thess. 2.*
h *Alphons. de Castro lib. 1. aduersus hæres. cap. 13.*
i *Thomas Morus in Epist. quæ sic incipit* Ecquid. *&c.*
k *Idem in alia epist. ad Eras. quæ sic incipit.* Hodie ad te.
* *Vide imprimis supra Notas 6. 7. 8.*

De protestantium vitis Pontificiorum Elogia.

Aduersarius. l Nulli Catholici Protestantium vllius vitam laudarunt. *Imo nonnulli. Aduocatus.* m Tanta est in Luthero vitæ integritas, vt nec hostes reperiant quod calumnientur. n Nihil in eorum factis appareat (*verè loquitur, sed de verè Protestantibus*) nisi Eleemosyna, Temperantia, Modestia. o Edunt illi quidem nonnunquam bona moralia, largiuntur Eleemosynas, Xenedochia erigunt, moderatè eorũ quidã viuunt

l *Bell. iam supra.*
m *Erasm. supra in Nota 10.*
n *Maldonat. Ies. supra in Nota 10.*
o *Costerus Ies. Enchirid. c. 2. §. Sanctitas verò.*

viuunt, à conuitijs, & iuramentis ſeſe abſtinent. hæc ſunt externa Officia. *Sunt, ſed Sanctitatis, adeóque luculenta, vt à Sanctis nec videri ſine gaudio, nec ſine laude recenſeri poßint. Enimuerò qui te nobis* (Coſtere) *Aduocatum præſtitiſti, iam verbis proximis factus es Aduerſarius.* [p] Quærenda ſunt alia ſanctitatis indicia, vel ex Reuelatione diuina, vel ex miraculis ſola diuina potentia editis: vt eſt excitare mortuos. *Apud veros Proteſtantes ſanctitatis ſplendor proculdubio oculos tuos præſtrinxit, vt neceſſe haberes ab illis miracula exigere, ineptè omninò: quia.* *Aduocatus.* [q] BONA OPERA ſunt (etiam apud Indos) omnium ad perſuadendum POTENTISSIMA MIRACVLA. *De Miraculis* ſupra. iam Proteſtantes cum Pontificiis conferamus.* [r] Cum Caroli Cæſaris exercitus, qui conſtabat ex Hiſpanis, & Italis Catholicis, atque ex Germanis Proteſtantibus, Roma capta, GERMANI MODERATIVS ſe gerebant, vt exiguo pretio Captiuis libertatem dederunt, quamquam ſtatuas deformabant. Itali verò tanta RABIE excitabantur, vt tormentis in nobiliſſima corpora graſſarentur: vt etiam Iulij Pontificis exoſum carie cadauer eruerent, & annulo aureo ſpoliarent. *Ad Proteſtantes Martyres venio.* *Aduocatus.* [ſ] Iohannes Huſſ. & Hieronymus Pragenſis in Synodo Conſtantienſi condemnati, quibuſcum poſtea colloquium habuere diuini & humani iuris Doctores inſigniſſimi, inculcant poſſe eos & in conſpectu Dei, & in Eccleſia militante ſublimem conſequi locum, ſi reiectis nouitatibus, Patrum veſtigia ſequerentur. Iſti ſe ve-

p *Coſterius loſ. quo iam ſupr.*

q *Acoſta Ieſ. lib. 4. de ſalut. Indorum cap. 17. pag. 412.*

**Nota 12.*

r *P. Iouius de vita Pompeij Columellæ, qui Autor nihil in gratiam Proteſtantium mentiri ſolet.*

ſ *Aeneas Syluius hiſt. Bohem. de Hieronymo Pragenſi.*

races Christi Ministros, & Discipulos esse dicunt. ROMANAM Ecclesiam LONGE AB ANTIQVIS APOSTOLORVM TRADITIONIBVS ABIISSE, VT POTE QVÆ IN LASCIVIA, ET LVXV DEMERSA PERIIT: Patres magnæ Synodi eos vt putida Ecclesiæ membra resecanda censuerunt, lata est aduersus eos sententia, cremandos esse statuunt. Prior Ioannes cōbustus est, Hieronymus diu post; pertulerunt ambo mortem constanti animo, quasi ad epulas inuitati, ad incendium properarunt, nullam emittentes vocem quæ miseri animi facere possit indicium: vbi cœperint ardere, hymnum cecinere, quæ vix flamma, aut fragor ignis intercipere potuit: Nemo Philisophorum tam forti animo mortem pertulisse traditur, quàm isti incendium. Poggius Florentinus ætatis nostræ nobilis Scriptor, de morte Hieronymi elegantem scripsit Epistolam. *Epistola Poggii præsertim tam elegans nos ad eam legendam quodammodò inuitare videtur*, [t]Mirum est vidisse qua facundia, quibus argumentis, quo vultu, qua fiducia Hieronymus Pragensis responderat Aduersariis in Concilio Constantiensi. Primò asseruit debere causam suam agere, priusquam responderet maledictis Aduersariorum, sed cùm hæc ei conditio denegaretur: tum quænam, inquit, est hæc iniquitas? vt cum 304. diebus quibus in durissimis vinculis, sordibus, squallore, inopia, Obtrectatores meos semper audiueritis, me vnam horam audire nolitis? cùm singulis respondere se parabat, incredibile dictu est, quibus

[t] *Poggius Florentinus Orator. in epist. ad Leonard. Aretinum de condēnatione Hiero. Pragensis & habetur in Fasciculo rerum expend.*

quibus se tueretur argumentis, nihil vnquam protulit indignum VIRO BONO, vitam suam, ac studia exposuit officiorum PLENAM, ET VIRTVTVM, expectabant omnes vt se purgaret, & erratorum veniam postularet:at ille nihilominus in laudem Ioannis Huss.descendit,quem virum sanctum appellat, & tali supplicio indignum, se quoque paratum esse constanti animo pro eadem causa quoduis adire supplicium.O VIRVM DIGNVM HOMINVM MEMORIA SEMPITERNA! *Addit hic vester.*(Non laudo si quid aduersus instituta Ecclesiæ sentiebat) cùm venisset ad locum mortis vestimentis sese exuit. Flammâ adhibita,canere cœpit hymnum, quem fumus & ignis vix interrupit: Cùm Lictor post tergum eius lignum, ne id videret, inijcere vellet,hûc,*inquit*, accede,& in conspectu accende ignem;si enim illum effugere voluissem, nunquam ad hunc locum, cùm fugiendi facultas erat,accessissem:hoc modo vir PRÆTER FIDEM EGREGIVS consumptus est.vidi ego hunc exitum, singulos actus perspexi. *Hactenus facetus Poggius vester seriò. Denique* [u] Cassander & aliqui Pacificatores reconciliationem inter nos & Protestantes moliebantur, quos dixerunt esse VERA MEMBRA Ecclesiæ,licet in aliquibus dogmatibus dissentiant, *Ita iampridem Candidiores Pontificii:caterùm vt iam appareat Contentionis Bellarminiana insulsitas,*

[u] *Bell lib.3.de Laicis cap.19.*

2. *A Protestantibus exigere Pontificiorum hoc tempore de sua laude testimonium planè iniquum videtur. Ratio duplex.*

Prima.

Quia nunc sunt aduersariorum ingenia magis tetrica, amarulenta, maligna, vt quoties apud aliquos de Protestantibus mentio aliqua honorifica occurrat, vos eorum debitam laudem simul cum nominibus obruendam esse mandatis: an verò expectatis, vt [illegible] *uidia Aduersariis suis laudem, id est, vt terr.* [illegible] *li lucem aliquam præbeat? Lutheri nomen quanti facitis? Aduersarius.* [x] Lutheri nomen Hebraicè scriptum efficit numerum, 666. quod nomen Antichristi efficere debet. *Ludicrum commentum. Aduocatus.* [y] Nomen Antichristi Apoc. 13. quidam ad Latinas notas, vt in ijs NOMEN LVTHERI esse ostenderent, AVDACIVS transtulerunt *Quid si is fortè laudetur?* [a] DELEATVR NOMEN LVTHERI, cum sua autoritate. [b] Et in Ioanne Funcio hæc verba: [Post Pii Doctoris Lvtheri mortem.] deleantur. [c] Deleantur illa verba, nimirum, [Operis laboriosissimi, atque Vtilissimi historiæ Magdebvrgicæ] [d] Deleatur nomen MELANCTHONIS. *Quamobrem obsecro?* [e] Quia Leobaldus in annotationibus passim citat Melanchthonem: eius Citatio passim delenda est [f]. Melanchthonis & aliorum nomina omittantur. [k] Supprimatur nomen Caluini, & ponatur STVDIOSVS QVIDAM. Quæ (*malum!*) *hæc peruersitas sibi vult?*

x *Ozorius Ies. Tom. 4. Côc. de obitu Patris Ignatij.*
y *Acosta Ies. lib. de temp. nouiss. cap. 5.*
a *Index expurg. pag. 162.*
b *Ibid. pa. 180.*
c *Pag. 96. & 123.*
d *Index expurg.*
e *Pag. 126.*
f *Pag. 164.*
k *Pag. 204.*

Caluinus

Caluinus studiosus aliquid scripsit laude dignum, at si Caluinus ponitur, deleatur Studiosus; *si ponitur* Studiosus, *deleatur Caluinus. Cui ego vos assimilem? Erant, qui* * Prophetas occidebant, & sepulchra eorum exornabant. *Vos sententias Autorum approbatis, nomina supprimitis: nec hoc solum, sed &* [l] Deleatur Laudatio Sleidani de Fidelitate: *quasi cum hominibus fidelibus ipsius quoque fidelitatis laudem extinctam velitis. Haec ex Indice illo expurgatorio, quem Fräciscus Iunius è tenebris vindicauit. vt verò Iunio nostro apud vos fidē conciliemus, operæpretiū erit huius generis alia percipere ex Indice, qui autoritate* [m] Supremi Senatus S. Generalis Inquisitorū *nuper prodijt, quo ceu nefanda typographia tyrannide, in Principum, Pastorum, Scriptorúmque Protestantium encomia, titulos, nomina immaniter sæuistis.* [1] *In his*; [Eduardus 6. Angliæ Rex, & ADMIRANDÆ INDOLIS ADOLESCENS.] Hæc postrema verba deleantur. [2] Detrahatur Epistola Nuncupatoria ad ELIZABETHAM Reginam Angliæ: & [3] Illa alia Epistola ad REGINAM ANGLIÆ reijciatur. [4] [Iohannes Fredericus PRINCEPS CHRISTIANISSIMVS,] Hę duę voces deleantur. [5] De Friderico Saxonum ducē deleantur illa verba. [ILLVSTRISSIMVS SAPIENTISSIMVSQVE]. [6] [Christophorus PRÆCLARVS Dux VVitenbergensis.] Deleatur verbum PRÆCLARVS. [7] Holsatiæ Ducis filius, quæ sequuntur, deleantur. [INSIGNI PIETATE LAVDATISSIMVS.] *Pastorum & Scriptorum.* [8] [Melanchthon vir NVLLI nec Italorum, nec Gallorum secun-

* *Math.23.*

l *Pag.262.*

m *Sic inscribitur Index Expurgat.* Expurgatorius illustrissimi Card. Toletani Hisp. Anno 1601.

1 *Fol.148.*

2 *Fol.92.*

3 *Fol.150.*

4 *Fol.148.*

5 *Fol.93.*

6 *Fol.142.*

7 *Fol.48.*

8 *Fol.142.*

dus: MAGNVM Germaniæ DECVS.] expungantur. 9 Melanchthonis & huiusmodi Hæreticorum, 10 Hulderici, & Hutteni, & Puceri NOMINA expungantur. 11 [Dominus Sebastianus Munsterus.] deleatur DOMINVS. 12 [D. Lutherus:] deleatur prima litera D. 13 [Conradus Pellicanus Theologus: 14 Bucerus Theologus: 15 Zuinglius Theologus:] Deleatur in istis vox THEOLOGVS. *Hac adhibita spongia facilè quidem efficietis vt apud Protestantes, nec* Princeps, *nec* Dominus, *nec* Doctor, *nec* Theologus, *sit, non modò non bonus, sed nec malus quidem. Enimuerò Censoribus & Inquisitoribus in primis cauendum erat, nec veluti æs, si sordidis hominum pedibus conteratur magis magisque splendescit; ita istis vestris lituris, magis quàm aliorum literis Protestantium nomina & laudes illustriores fiant.*

9 Fol. 61. 10 Fol. 97. 11 Fol. 93. 12 Fol. 93. 13 Fol. 93. 14 Fol. 148. 15 Fol. 148.

Secunda ratio.

Cùm hæc historiæ lex sancita est, primò ne quid falsi quis narrare audeat: secundò, ne quid veri non audeat: fieri igitur non potest, vt qui vitia sua impudenter negant, Aduersariorum suorum virtutes candidè ingenuéque agnoscant: at 16 Verba, *inquitis,* Espensæi, (*Episcopi Pontificii*) [ROMA FACTA EST LVPANAR. & hæc: Sedis Apostolicæ summa iura, hoc est summæ iniuriæ; Priuilegia; hoc est, Abusus; Consuetudines, hoc est, corruptelæ] hæc omnia deleantur. 17 Ex Thomæ Mori, viri clarissimi scriptis, hæc verba: [O SACERDOTES NOSTRIS LONGE

16 In Indice Expurg. ab Hispania fol. 60.

17 Fol. 158.

LONGE SANCTIORES:]Et hæc,[Quinta est acta ætas quasi decrepita , & confecta sub Pontificibus Romanis, & Cæsaribus Germanis.]atque hæc. Quod inde per omnes Cæsares, vsque in Pontifices Romanos durauit. Deleantur. *Denique Arrogantia, & Inuidia in eadem morantur sede,illa dextram,hæc lauam occupat,ita vt tam promptè hæc alienis laudibus detrahat,quàm profusè illa suis propriis blandiatur. sic autem de se Iesuitæ.*[m] Lege nostræ Societatis Theologos,[n] Legite & scietis quantos progressus in literis fecerint.[o] Ego super omnia laudo,Bellarmine, Tractationem tuam.[p] Nostræ Societatis institutum est hominum perfectorum & Sociorum Iesu. *Bone Iesu sic contere & confunde spiritus arrogantes,ne in æternum confundantur.postremò cùm Aduersarios vestros nulla laude dignemini,ex hoc non probari illos laude indignos fuisse, sed vos inuidos , nec illis meritum, sed candorem vobis , & charitatem defuisse , quæ faxit Deus vt animos exulceratos , ita aliquando penitus occupet,atque expurget,vt in vnitate Spiritus nobilissimum veritatis ac pietatis coniugium studiosè conciliamus , æternúmque colamus. Neque simus in numero eorum de quibus Christus* * *Ioh.*5.Non potestis credere, quia ab inuicem, (*id est,homines,ab hominibus*) gloriam quæritis: *sed eam potiùs laudem aucupemur,** Quæ est à Deo:* In gloriam gratiæ ipsius.

m *Armandus Ies. in Epist. ad Casimerium.*
n *Delrius Ies. in Prolog. in lib. de Mag.*
o *Pererius Ies. præf in disq. in Gen.*
p *Ozorius Ies. vide supra.*
* *Ioh.*5.42.
* *Rom.*2.35.
**Eph.*1.6.

Capvt XXXIII.

Nota 14.

a Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 17.

ADuersarius.[a] Decima quarta Nota est infœlix exitus eorum, qui Ecclesiam oppugnarunt. *Huius futilitatem Nota vltima explicat, atque refellit: ad Hypotheses festinamus, quarum prior ad Protestantes, posterior ad Pontificios pertinet.*

1. *Hypothesis. primò in genere.*

b Bell. quo supra. & Costerus Ies. Apolo. part. 3. cap. 1.

Aduersarius.[b] Lutherus vesperi sanus, eadem nocte repentè est mortuus. Zuinglius in bello trucidatus: Oecolampadius vesperi sanus, mane inuentus est mortuus. *Respondeo ex*

*Mat. 24. 41

* *Matth.* Vigilate, quia nescitis ποίᾳ φύλακῃ, qua vigiliâ, fur venturus est. *Ex qua (vt mihi videtur) Repentinæ mortis distinctio non inepta emergit, nimirum mortem dicendam esse vel respectu præparationis, vel expectationis, repentinam: ne primo modo subita sit, Dominus his verbis,*

*Luc. 12. 37.

*[Vigilate, parati estote,] *Nos cautos fecit, si verò secundo modo subita* [Nescitis quâ vigiliâ] *tamen vigilantes dominus & securos nos fecit,* [*Beati Serui illi quos dominus veniens inuenerit vigilantes.] *Quanquam satis semper expectata est mors iis, qui eam semper prudenter expectãt*

*Vers. 36.

*: Vos similes estis hominibus expectãtib⁹ Dominum]. *Aduocatus.*[c] Illi parati qui semper Domini aduentum spe & expectatione pręstolantur, nec in horam mortis pœnitentiam diffe

c Ies. Tolletus comm. in hunc locum.

runt. *Impœnitentibus verò mors etiam lenta, non minùs, quàm violenta est repentina.*

Secundò, in particulari.

Aduersarius. [d] Lutherus Vesperi lætus, & cùm facetijs suis omnes ad risum prouocâsset, eadem nocte est mortuus: Zuinglius in bello contra Catholicos trucidatus: Oecolampadius subitò mortuus: Caluinus à vermibus consumptus exspirauit, vt Herodes, & Dæmonibus inuocatis blasphemans obijt. *Ecquos horum omnium testes poßitis producere?* [e] Coclęum & Bolsecum testes habemus: *Hic penitùs hærerem, nisi vos me expediretis.* *Aduocatus.* [f] Stultum est credere potiùs absentibus, quàm ijs qui interfuerunt. *Libeat itaque tibi, quæso sapere; & auritos tuos testes vel potiùs Protestantiũ dētatos hostes omittere parumper, oculatos nostros, quamuis Domesticos, adhibere.*

[d] *Bell. & Costorus quo supra.*

[e] *Ibidem.*

[f] *Bell. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 14. §. Respondebimus*

Pro Luthero.

*Lutherus anno ætatis suæ 63. INFIRMA VALETVDINE à comitibus Mansfeldensibus, ad controuersiam inter eos dirimendam euocatus, post cœnam de rebus grauissimis, AD RELIGIONEM PERTINENTIBVS, loquutus inter alios sermones quęstio hæc intercidit: Vtrum sumus alij alios in altera vita cognituri? Lutherus respondit, Adamum cognouisse Euam, quam antea nunquam viderat, & dixisse. [Hęc nũc est os ex ossibus meis.] post

* *Sleidanus lib. 16. in fine.*

cœnam, ſentiens morbum INGRAVESCERE, vocat ad ſe vxorem, & liberorum Pædagogum Iuſtum Ionam, venit etiam Comes Mansfeldinus, multa verba cum eis habuit, & eos AD PIETATEM hortatus eſt, tandem, poſtquam PRECATVS eſt, animam Deo dedit. * GRATIAS immortales Deo agens, quod filium ſuum CHRISTVM ei pateſeciſſet: vidi, inquit, Filium tuum, & veritatem tuam amaui tanquam animam meam: hortatus eſt vt omnes precarentur pro propagatione Euangelij.

** Melancthonus de vita Lutheri.*

Pro Zuinglio.

Aduocatus. [g] Ais Sanderum noſtrum & cæteros Coniuratos in Hibernia contra Sereniſſimam Reginam Angliæ armatos fuiſſe. Reſpondeo, Dominum Sanderum cum alijs Sacerdotibus fuiſſe exercitui auxilio in his, quæ conſcientiã concernunt. Quid hic mali? *Nihil prater perfidiam, rebellionem, rapinas, parricidium: ſed ad rem, Zuinglius in bello aduerſus Pontificios mortuus eſt, & Sanderus cum alijs Sacerdotibus in bello aduerſus Proteſtantes, trucidatus eſt:* Iam ſumus ergo pares, *niſi quod ille ciuis pro patria ſua, hic perduelis, contra ſuam, buccinator extinctus eſt.*

g Coſterus Ieſ. Apolog. part. 3. cap. 9.

Pro Oecolampadio.

* Oecolampadius per dies ſedecim in lecto æger decubuit, aſtantes ſæpe ADORATIONES hortatus, conſtantiam optabat ſæpius pro Chriſto mo-

** Wolfangus Capito, & Simon Grinæus quorum hic Oecolampadio morienti adfuit.*

ſto mori, dixit ſe lætum ad Chriſti tribunal proficiſci: decem Miniſtri ei morienti adfuerunt;poſtquam Pſalmum 50.integrum recitaſſet,Serua me, *inquit*, Domine Ieſu Chriſte, & ſuam animam Chriſto tradidit.

Pro Caluino.

*Caluinus ante mortem teſtamentum pium condidit, & ad hanc rem Scribam Geneuenſem publicum adhibuit, omnes Miniſtros ad ſe conuocatos hortatus eſt, vt in fide conſtantes permanerent:tandem dextram cunctis porrexit,& vale dixit ſummo cum eorum gemitu; cùm ad ſtatum diem rurſus Miniſtri conuenirent, voluit Caluinus vt in ſuis ædibus prandcrent, poſtquam decubuiſſent, Caluinus ad menſam delatus eſt,verbis humaniſſimis ſingulos allocutus, abijt. Poſtero die animam efflabat dormienti ſimilior quàm morienti. *Non à me expectanda fuit, (præſertim in quæſtione de facto) ex Aduerſariorum ore profecta defenſio: dum tamen Aduerſarijs, quaſi iuratis,teſtes ego domeſticos oppono,cuiuſuis erit exiſtimare, vtrum malitia procliuior ſit ad Infamiam conflandam inimicis;quàm gratia ad famam & exiſtimationem bonam ſocijs conciliandam,cùm præſertim hæc ferè luſca,illa verò ſemper cæca naſcitur.*

* *Hæc ſcribũt. Nicolaus Gelaſius in Epiſt. præfixa Comm. Calu. in Eſaiam, & Theod. Beza qui coniunctiſſ. cum Caluino vixit. & Bolſecus, vt lego, in publica Synodo flens confitebatur quàm iniuſtis conuitijs Caluinum oneràſſet*

Caput XXIV.

Altera Hypothesis Ecclesiam Romanam confodicat.

a *Platina in horum Pontificum vitis.*

ADuocatus.[a] Sozimus. 1. Pontifex Episcopatus sui Die vicesimo, SVBITA MORTE corruptus abijt. Nicholaus 3. SVBITO mortuus est. Paulus 2. moritur mediâ nocte, nemine præsente, cùm LÆTVS eadem die esset in Consistorio, & duos pepones edebat pridiè ante mortem. Sunt qui scribunt Iohannem 13. sceleratissimum hominem, vel monstrum potius quàm hominem, in ADVLTERIO DEPREHENSVM, & confossum periisse. Christopherus 1. in carcere MISERE vitam finiebat.[b] Hadrianus Pontifex excommunicationem Henrico 2. denunciat, ipse à Deo MALEDICTVS cùm aquam è fonte haurire vellet, musca in os eius inuolans gutturi adhæsit, quâ MISERE SVFFOCATVS est. [c] Bonifacius 7. suorum scelerum conscientia excruciatus, SVBITANEA MORTE periit. [d] Benè legitur Anastasium diuino nutu percussum interijsse. *Deinde, quòd Caluino impingitis*, Eum perijsse more tyrannorum, *nimirum*, morbo pediculoso: *Hoc idem ego semel legi, sæpe audiui, Regi vestro* Catholicissimo *scil. Philippo Hispaniæ secundo contigisse: nósne igitur homunciones, vt tanquàm ex Iouis cerebro profecti, in hoc exemplo consilia Diuina rimari, & non potius mirari velimus? sed instas?*

b *Nauclerus generat 139.*

c *Sabellus & Nauclerus.*

d *Ioannes de Turrecremata Card lib. de summ. Eccles.*

Obiectio.

Obiectio.

Aduersarius. e Deus volens sententiam suam contra Consilium Basiliense ostendere, tam terribili peste Basiliam tunc affligebat, vt maior pars eorum Patrum qui ibi erant, extincti vel secedere coacti sunt. *Respondeo primò, si sic argumentari licet, va Iubilæis vestris! nā Aduocatus.* f Clemens 6. constituit vt quinquagesimo quoque anno Iubilæus celebraretur: illo tempore TANTA PESTIS PER TOTAM ITALIAM peruagata est, vt VIX DECIMVS quisque EX MILLESIMO superfuerit: nec id mirum, cùm ob IVBILÆVM contagione hominum & multitudine vndique Romam commigrantium, omnia miscerentur. *Fallacia, igitur, hæc dicitur, non causa. Sed cùm Basiliensis Concilii autoritas tam vehementer vos exercet, vt vobis necesse fuerit, eam penitus labefactare, quo Pontificis autoritatem sartam tectam habere possitis; nostrum erit horum quoque Patrum integritatem, etiam in hac parte, asserere: Dura inquies, prouincia, imò verò facillima, si Patrum Basiliensium conscientiæ cum Aduersariorū suorum conscientiis, vitæ exitus cum ἔξοδῳ conferamus.* g Constare inter omnes Patres Basilienses videbatur, ingrauescente peste, iam honestatem potiùs periculosam, quàm vtilitatem securam esse quærendam: quanquam reuerà secerni vtile ab honesto non potest. Cecidit in ea peste Lodouicus Patriarcha Aquiliēsis, vir grādæuus, in partē cōsolationis arripit, quoniā priùs Eugeniū depositū vidit quàm

e Bell. lib.3. de Eccles. Milit. cap.16. §. Tertio Deus.

f Platina de vita Clemētis.

g Aeneas Syluius de gest. Conc. Basil.

moreretur;lætúſque, vt antè prædixit, talem nuncium in orbem portaret alium.Multi Epiſcopi,& viri celebres diem obierunt,qui vbi adeſſe horam migrationis ſenſêre, quampluribus ad ſe viris grauibus accerſitis, vos omnes; qui adeſtis, dixerunt, Adorate Deum, vt illos conuertat, qui Eugenium pro ſummo Pontifice recognoſcunt, ſéque in fide Conc.Baſilienſis morituros profeſſi, abſque vlla excuſatione dormientibus ſimiles ad Dominum migrauere. *Hi in animis ſuis paradiſum ſentiunt, at horum Aduerſarius grauiſſimus, nihil niſi Gehennæ horrorem ſpirat.* [h] Panormitanus ſe acerrimum Eugenij Defenſorem in Conc.Baſilienſi exhibebat, poſtquam domun redijt,in cubiculum ſe recepit, ſecúmqne de Rege ſuo queſtus eſt, quod eum ADVERSVS VERITATEM pugnare compelleret, & famam ANIMAMQVE ſuam PERDITVM iret. *Sic ille de vno: accipe de aliis.* * Minerius Gallus, qui Proteſtantes perſequebatur, ex internis viſcerum flammis miſerè perijt, cùn medici non eum ſanare,ſed ne aſpicere quidem potuerunt. *Ecchius erat acerrimus Lutheri hoſtis*, & * Ecchius moriens de nulla re alia quàm nummis loquutus eſt: Si tantum,inquit, nummorum acquiri poſſit,tranſactam eſſe rem, *Pigghii, Oleuarii Cancellarii Galliæ, Lotharingi Cardinalis, Sadoleti,qui præfuit Concilio Tridentino, aliorūque exitus funeſtiſſimi fuiſſe perhibentur: Copias nobis exemplorum eorum,qui Proteſtantium partibus proditis, atque deſertis, ſumma in miſeria & deſperatione moriebantur, tradit veſtri ordinis*

h *Æneas Syluius lib. de gest. Cōc. Baſilienſ.*

* *Pantaleon in hiſt. Gallica.*

* *Carion in Chron.*

Alumnus

Alumnus olim Iesuita Hassenmullerus in libro, qui Historia Iesuitici ordinis inscribitur. *Omitto Casparum, Rabum, Franckum, Staphylum, & ipsum Cocleum, Franciscum Spiram, Bachaum, Stephanum, Agricolam; quos omnes ab Euangelica veritate** Apostatas, ait, miserrimè periisse. *Tandem Iesuitarum Patriarcham ipsum Ignatium Loialam introducit,* * Eum Turrianus Iesuita mihi dixit (*inquit*) ita sæpè à Dæmonibus agitatum, vt frigidissimum mortis Sudorem copiosè fuderit: Item Octauianus Iesuita mihi retulit (*inquit*) dicens: Ignatius Pater noster circa agonem mortis dixit, multa bona contuli in Ecclesiam Romanam, multas opes Societatis nostræ vidi; sed hęc omnia me deserunt, & quò me vertam nescio! *Consultò prætereo infinita huiusmodi luctuosissima spectacula, quæ Danæus, Zanchius, & alij literis tradiderunt, quia Christiani hominis est viuis potiùs benè precari, quàm demortuorum insultare miserijs. Nec tam ex istis horrendis mortuorum exemplis, quàm ex diuinis oraculis notas & argumenta petere veritatis.*

*Hassenmullerus lib. de ord. Ies.

*Idem ibid.

Caput XXXV.

De Nota vltima (quam Bellarminus posuit) Fœlicitate temporali.

A*Duersarius.*[a] Vltima nota Ecclesiæ est fœlicitas temporalis, diuinitùs ijs collata, qui Ecclesiam defenderunt: nunquam enim Catholici Principes ex animo Deum coluerunt, quin facillimè de hostibus hæreticis trium-

a Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. vlt.

pharent. *Vt impiæ ingratitudinis esset, non agnoscere miraculosam Dei munificentiam, ita insignis temeritatis est, vel etiam infidelitatis, admirabilem omnem felicitatem externam, vt Ecclesiæ notam perpetuam admittere. quia. Aduocatus.*[b] In Ecclesia nescit homo amorem aut odium, quia beneficia temporalia INDIFFERENTER EVENIVNT bonis, & malis: hæc indistinctio OBTENEBRAT mentes hominum de prouidentia Dei. *Scriptura clariùs loquitur.*[c] In Matth. [Facit Deus solem suum fulgere super IVSTOS ET INIVSTOS.] Vnde facilè perspicimus, hominum aut nationum prosperos successus NVLLVM SIGNVM, aut testimonium esse VERIORIS, aut purioris RELIGIONIS. *Quid ergo?*[d] Cùm creuerint opes Ecclesiæ, gratulandum est fœlicitati (SI MODO verè sita est in hoc Fœlicitas) si FOELICITATI respondet pietas. *Tu verò exemplis pugnas.*

b *Hugo de S. Victore in Eccles. 9. 1.*

c *Colleg. Anglo Rhem. annot. in *Math. 5. 45.*

d *Erasmus annot. in Act. 11.*

Exemplis certatur veteris Testamenti.

Aduersarius.[e] Notæ sunt historiæ veteris testamenti, Abrahæ, Mosis, Ezechiæ, Iosiæ. *Notæ reuerà, atque etiam notabiles, & admirandæ, quæ tamen quoties Ecclesiæ abfuerint, eius notæ esse minimè potuerint: nam primò, tēpore Patriarcharum. Aduocatus.*[f] Quot ADVERSA contigerunt IACOBO, qui TAMEN OMNIBVS hominibus GRATIOR erat, is fame laborans cogitur subsidium petere ex ÆGYPTO. 2. *Tempore Mosis.*[g] ÆGYPTVS (*per annos quadraginta*) erat SCHOLA FILIORVM DEI,

e *Bell. quo supra.*
f *Ioannes Ferus in Act. 7.*

g *Maldonatus Iesuita comm. Math. 2.*

Dei, qui adolescere non possunt, nisi vexentur. 3. *Tempore Iudicum.* * Terga vertit Israel in pugna contra Philistæos: cæsa sunt Quatuor millia virorum: dixerunt maiores natu Israël, quare percussit nos Deus hodiè cum Philistæis? proxima pugnâ ceciderunt De Israel triginta millia peditum, & Archa Dei capta est: Heli Sacerdos, hoc audito, de sella retrorsum cecidit, & fractis cervicibus mortuus est.] *Nec tamen Theologus quisquam (quod sciam) aut de istis Religionis Israeliticæ veritate, aut de Sacerdotis huius salute, unquam dubitauit.* 4. *tempore Ezechiæ.* [h] Interdum Deus sinit Barbaros crudeles dominari populo suo, quo grauissima eorum peccata puniat: sic per Regem Assyriorum, quem Esaias vocat Virgam Dei, Deus puniuit decem tribus Israel: per Regem Nabuchadnezzar quem per Ezechielem Dominus vocat Servum Suum, Deus castigabat duas tribus Iudæ. 5. *Tempore Iosiæ.* [i] In 4. Reg. Iosias ascendit templum Domini (*en principem post, vel etiam ante omnem hominum memoriam, pientissimum*) * Similis illi non fuit ante illum Rex, qui reverteretur ad Dominum toto corde, & tota anima iuxta legem Mosis, neque post eum surrexit similis ei. ille abijt contra Pharaonem Necho, & occisus est in Migiddo. *En igitur, piorum, adeòque verè felicium, successum temporalem minimè fælicem: qualis multò ante hac tempora Iudæis contigit.* [k] Beniamitæ Divino

** 1. Reg. 4. Vulgata Editio.*

h Pererius Ies. com. in Dan. lib. 2.

i 4. Reg. 23. Vulgata Editio.

** 4. Reg. 23: 25.*

k Pererius Ies. comm. in Exod. 5. disp. 4.

RESPONSO IVSSI PVGNARVNT, primo congressu ingenti clade VICTI SVNT: rursus Deum consulentes, ITERVM PVGNANT, DECEM & OCTO millibus suorum INTEREMPTIS. l Et tamen Israëli Deus fauit. *Id enim in hac parte interdum accidere, quod in Duello, solet.* m MVLTOS quorũ erat IVSTA causa in Monomachia sępe SVCCVBVISSE docent multa exempla. *Ad duellum primum respicito.* n Cain & ABEL pugnant, IVSTVS Abel OCCISVS est, sceleratus Cain vitam longæuam duxit, vrbes condidit, inquit * Ambrosius. *Res vel Ethnicis obuia.* * Nonnunquam etiam Viator à Latrone occiditur. *Quid tãdem?* o Oportet vt CREDATVR Deũ remuneratorem esse omnium fidelium PRÆSTANTIORI RATIONE, quàm quâ in hac vita eos remunerat, quia sæpe etiam sine remuneratione ex hac vita sancti discedunt, vt Abel à fratre interfectus. *Præclarè itaque Ruffinus.* * In huiusmodi melius nobis fides, quàm ratio respondet. *Imò verò hæc Nota Ecclesiæ (si quis velit in ea acquiescere) causa necessaria erit Apostasiæ. nam* p Achaz Rex Iudę videns se à Syris deuictum, quum id peccatis suis imputare deberet, & ad Dei auxilium confugere, politicè agere maluit, dicens, [* Dij Regum Syriæ opitulantur suis, quos ego placabo hostijs, & aderunt mihi.] sic iste (*audi Theologe*) politicus Deũ suum, & religionẽ suam vtilitate metiebatur. *Et certè cùm historias sacras cõsulimus, manifestè patet veritatis hostes sæpe bello superiores euadere; non quod Religio Orthodoxa indigna est* *fide,*

l *Roffensis art. 34.*
m *Delrius Ies. tom. 2. disq. Magic. lib. 4. c. 4. qu. 4. sect. 2.*
n *Pererius quantum memini, hoc habet com. in Gen.*
* *Ambros. lib. 2. de Cain & Abel. c. 10.*
* *Cicero.*
o *Ribera Ies. com. in Heb. 11.*
* *Ruffinus.*
p *Staplet. in Orat. Acad. contra Politicos pag. 17.*
* *1. Reg. 27.*

fide,) absit! sed quod professores eius ipsa Religione indigni sunt. Deinde etiam verè sanctèque profitentibus felicitas temporalis vsque adeò Ecclesiæ Militantis nota non est, vt plerumque etiam sit ad Ecclesiam triumphantem gradus expeditißimus. De hoc mox plura. De veteri Testamento satis, ad nouum pergamus.

Exempla noui Testamenti.

Aduers. [q] In nouo Testamento exempla nobis esse possunt Constantinus Magnus, Theodosius, Honorius, & alij qui de hostibus triumpharunt. *Oculis careat, qui miraculosa Dei præsidia non suspiciat, & veneretur, sed qui omnem felicitatem externam tanti facit, vt Religionis diuinæ tesseram perpetuam habeat:* --- * Careat successibus opto, Quisquis ab euentu *(semper)* facta notanda putat, *Poeta cecinit.* *quia Aduocatus.* [r] Tanta fuit Alexandri fœlicitas, vt scribit Iustinus, vt nulllo vnquam cum hoste congressus sit, quin deuicerit; nullam ciuitatem obsederit, quin eam expugnauerit, nullam Gentem adierit, quin eam calcauerit; Denique, præsente Alexandro, tanta fuit eius militum fiducia, vt armatos hostes nudi adoriri non dubitarent. ex innumeris periculis sępe pręsentissimo vitę DISCRIMINE MIRABILITER seruatus est; & amplitudinem imperij eius latam Scriptura prædixit. *Hæc diuinæ prouidentiæ nota fuit, non autem nota Ecclesiæ:* [s] nã Ecclesia est hęres crucis. [t] Vt aquæ diluuij Archã Noë attollebãt, ita persecutiones

q Bell. quo 8.

* Ouidius.

r Pererius Iesu comm. in Dan. lib. 2.

s Greg. Magnus com. in lib. Reg.

t Bell. li. 4 de notis Eccl. c. 6.

Ecclesiā ILLVSTRANT. Est enim persecutio Ecclesiæ, inquit Iustinus, quod vineæ putatio, vt vberiores lætioréſque fruges reddat, &c, vt eleganter Tertullianus: Sanguis Martyrum est semen Ecclesiæ. u Rubus ardens est figura Ecclesiæ, inquit Hieronymus, quę flammis persequutionum Vexata, non consumatur, sed viret magis & splendescit. *Proinde Ecclesia, quæ est* * Lilium inter spinas, *& Sponsa illa* nigropulchra, *hoc, faciendo bona, illud, mala patiendo; (si Patribus credimus) ex rubro, non ex albo colore plerumque dignoscitur. tu verò Patrem vnum opponis.*

u Pererius Ies. com in Exod, disp.5.

** Cant.2.*

Instantia.

Aduersarius. x De Constantino Imperatore sic scribit * Augustinus: Constãtinum Imperatorem, verum Deum colentem, Deus tantis terrenis impleuit muneribus, quanta optare nemo auderet. Vniuersum orbem vnus tenuit, in gerendis bellis fuit victoriosissimus, in Tyrannis opprimendis per omnia prosperatus. *Et nos, iuxta cum Augustino Ecclesia, & Constantino verè Magno magnam suam fœlicitatem libenter, iucundèque gratulamur: quid ex his? an propterea omnis splendida prosperitas est Nota Ecclesiæ? nihil minus. Augustinum appello, cui si placet, causam hanc totam definiendam permittemus. Patronus.* * Pagani obijciunt nobis (*Christianis*) latitudinem Imperij Romani, & illud beneficium falsis suis Dijs tribuebant. 2. * Pagani afflicti rebus aduersis, querebantur de Christia-

x Bell. quo 3. c. vlt.
** Lib. 5. de Ciuit. c. 25.*

** August. lib. 4. de Ciuit. c. 15.*
** Ibidem lib. 1. c. 30.*

Christianis,& Romanæ reip.cladē in Religionem nostram referunt, quia Dijs suis sacrificare prohibentur. 3. * Multi inquiunt (*Pagani*) à nobis Christiani captiui ducti sunt. *His Paganicis obiectionibus occurrit Augustinus postrema sic*: * CHRISTIANI INTERDVM, fateor, etiam Pophetæ Captiui ducebantur, sed nusquam vbi non Deum suum inuenerunt, etiam in visceribus Belluæ Ionas. *Ecce Captiuus verus Dei Cultor. Secundæ sic.* * In vero Dei cultu veraciter SEMPITERNA BEATITVDO promittitur. *Viden'? felicitatem temporalem tuam reijcit, vt æternam confirmet: ad primam denique sic.* * Belligerare & prædomitis Gentibus dilatare regnum, videtur MALIS felicitas, BONIS necessitas. *Nunc ad locum abs te obiectum*: Constantinum Imperatorem tantis bonis terrenis, *& cætera quæ citâsti; quæ enim sequuntur tibi minimè arriserunt, ea, pace tua, subijciam, ne quis aut nimium tibi, aut Augustino parùm credat.* * Sed rursus ne Imperator quisquam Deo Christianus esset, vt terrenam fœlicitatem mereretur, cùm propter vitam æternam quisque debet esse Christianus: IOVINIANVM (y Hic autem erat Catholicæ fidei PROPVGNATOR ACERRIMVS) Deus multò citius abstulit, quàm IVLIANVM, *qui erat perfidissimus Apostata. Augustinus hanc felicitatem Constantino ferè propriam fecit, vt neget eam esse in terris perpetuam, ne quis ea nota delusus Iulianum potius sectetur quàm Iouinianum, terrenæ felicitatis studiosior quàm cælestis. nam si temporalis illa bonis principibus Comes perpetua sēper so-*

* *Lib. 1. c. 14. & 19.*

* *Ibidem.*

* *Lib. 1. c. vlt.*

* *Ibidem.*

* *August. lib. 5. c. 25.*

y *Baronius Card. anno Christi 363. Liberij Papa 12.*

rer, Deus bone quot Principes Christus seruos fide les, sed seruiles, & minimè Christianos habiturus esset? qualis turba illa, de qua Christus queritur. * [Vos me sequimini, quia manducastis de panibus.] *At enim de bonis Apostolus*, * [Non multi nobiles.] *Malorum est infinitus numerus, quia terrenis terrena succedunt, Ratio.* * Habent enim mercedem suam.] *viz. Hic in terris: Qui meam de Patroni nostri iudicio fidem confirmet, adest.* *Aduocatus.* z Bella quæuis, ex quo homines esse cœperint, nulla non ætas viderit; tamen post tempora Christiana maximè orbem terrarum infestarunt, vt coactus sit * Augustinus calumnijs respondere eorum, qui istas calamitates legi Christianæ tribuebant, & reuera regnorum conturbationes hæreseon furori SVCCESSERVNT, cùm tamen nihil accidit, quod non erat prædictum. *Ex Augustino igitur Concludemus.* * Non magis pendamus terrenam fœlicitatem, quæ MALIS etiam PLERVMQVE conceditur, nec eam prorsus tanquam malam arbitremur.

*Ioh. 6.

* 1. Cor. 1. 26.

*Math. 6.

z Acosta Ios. de Temp. nouiss. lib. 1. c. 14.

* Lib. 1. Retract. c. 43. & lib. 3. de Ciuit. c. 30.

*Lib. 1. de Ciuit. c. 8.

Capvt XXXVI.

Hypothesis 1. *Protestantibus obiecta.*

ADuersarius.[a] Vix vnquam Protestantes in bello contra Catholicos superiores fuerunt, quandò iusto prælio dimicatum est. *Quid ego audio?* Vix? *Quâ vnâ voce prodis eum futilem iactantiam, tum ediam ridiculam ter giuersantiam tuam: terguersantiam, inquam quia si*

a Bell. quo 3. in fine Capitis.

quia si Protestantes vix vnquam sunt; *sunt igitur, interdùm. Quomodo verò vera Ecclesiæ nota hæc est, quæ conuenit interdum Ecclesiæ (opinione vestra) non veræ? vides in fœlicitatis huius defensione quam tu miserè hallucinaris? ad Iactantiam quod attinet; næ ego in Deum ingratissimus essem, si non responderem lætanti animo, non modò lubenti:* vix vnquam, *inquis: Vt prætercam, nullo tamen silentio obruendam, admirabilis Dei prouidentiæ memoriam, qua ciues Rochel in extremam victus omnis penuriam redacti, nunquam ante ibi visorum piscium incredibili multitudine diuinitùs sustentati, Papalem obsessionem excusserant. Vt omittam Neuporti vestrorum ingentem stragem: In hoc militum Pontificiorum Cadauera luctum excitare, in illo pisces muti (nisi quod diuinum auxilium miraculôsum prædicarunt) silentium vobis imponere iure debuissent. vt etiam taceam quæ hodierno die obuersantur nobis ante oculos, quas Archidux Sueuiæ de Rege Poloniæ, quas Belgia, vsque ad miraculum in bellis fœlix, de Archiduce Austriæ multas mirificásque victorias reportarunt. Habeo domi, ne quæram foris, Angliæ Regnum, in quo vno, tamquam amplissimo theatro ipsa fœlicitas temporalis omnia virtutis suæ insignia nobis exhibuisse, & quodammodo ostentasse videatur. Non te fugit, quod ingens illa Classis Hispanica,* Inuincibilis Armado *dicta à suis, stupendo omnis generis apparatus bellici præsidio instructissima ad Angliæ ripas ferè appulsa fuit; sed (laus soli Deo) ferè; nã subitò, nõ modò contra ipsorum fidem, verum-etiã supra vel hostiũ suorũ vota, solo diuino nutu, veluti* In* die Madiã,

Anno Domini 1588.

**Iud.7.*

*Exod. 14. *tanquam currus Pharao* * In Abysso aquarum *absorpta, periit.* *Imò inquies*, Vbi iusto prælio dimicatum est. *Prælium illud, fateor, siue causam spectes, Hispanorum dominandi libidinem insatiabilem, siue bellicum apparatum,* Classem *(sic enim appellarunt)* Inuincibilem, *iustum non fuit, ideóque illa. Deo vindice, victa est. Vbi de Regno Angliæ sit mentio, eius animam tunc in terris, nunc in cœlis regnantem* Reginam Elizabetham, *nunquam satis prædicandum, non possum non aliquo laudis præconio prosequi: sed quod (prout instituti mei ratio postulat) ex ore Aduersariorum proficiscatur. Aduocatus.* [b] Quid magis stupendum, quàm mollem & delicatam Mulieris naturam, tantis esse virtutibus ornatam & instructam, vt totum regni pondus sustineat, in eóque munere maxima cum laude versetur, quod vix multorum hominum virtute, consilio, fide, autoritate conficitur? *Addit quoque vir minimè Anglus:* [c] Illud duntaxat obiter adiecero, Britanniæ regnum nunquam ab vllo (aliorum pace dixero) vel retro actis seculis, vel Patrum, nostráve memoria, maiori cum prudentia, ac FOELICITATE fuisse administratum. *Omnibus igitur pensitatis, hæc nota externæ* fœlicitatis, *si verè negetur, nulla est, sin concedatur, nobis infœliciter succedit.*

b *Ozgrius præf. ante lib. de Relig.*

c *Bizarus lib. hist. Genuens. 21.*

Dilemma.

Secunda Hypothesis Pontificios perstringens.

Aduersarius. [d] Res Catholicæ Romanæ amplum habent in omni genere faustum progressum,

d *Greg. Valēt. Ies. Analys. li. 1. c. 3.*

sum. [e]In occidente semper imperatores magis vel minus floruerunt, vt magis aut minus Romanæ Ecclesiæ addicti fuerunt. *Obiectioni huic tria hæc, viz. Imperatorem Romanum, Pontificem Romanum, ipsámque Romam opponimus, nihil hic opus erit præteritorum Imperatorum memoriam recolere, in nouißimorum seculorum exempla oculos coniiciamus, tantum eorum qui Pontificis Romani nutui iamdiu se totos mancipârunt.*

e Bell. quo 1. §. Constat.

Imperator Romanus.

Aduocatus. [f] Quod vnum impedit Antichristi aduentum est Imperium Romanum, quo euerso VENIET ANTICHRISTVS. *At dominante Pontifice (qui* [g] à Phoca Imperatore primùm obtinuit vt Roma Ecclesiarum omnium caput diceretur) [h] Vbi, quæso nunc est Romana Monarchia? Vbi, qui in ea mundum regat, habemus? quam obsecro, nunc Roma suo Regi præbet obedientiam? *Certè quidem nullam præbet, imperat verò & imponit longè maximam:* [i] Volumus & iubemus. *Nimirùm, Imperator Pontificem peperit, sed filius deuorauit Patrem. nam.* [k] Romanum Imperium IAM ferè DELETVM EST. *Quod si aliquem vel tenuißimum spiritum ducit, certè in Germania obtinet, at* [l] Cui nunc vix Germani obtemperant. *Hic vides Imperij Occidentalis fatalem occasum, vbi imperator, nisi titularis, nullus superest, quod non Catholicæ sed Antichristianæ Ecclesiæ est argumentum certißimum. Deinde, Imperatorem semper Turcis, tanquam Christiano-*

f Bell. lib. 3. de Rom. Pont. c. 5. §. Deinde.

g Platina, Polydor. vide 1. lib. 1. c. 1. e. 80. sect. 3.

h Faber Stapulens. comm. in 2. Thess. 2.

i Bullæ omnium recentiorum Pontificum.

k Bell. lib. 2. de Rom. Pont. c. 2. §. Prædicit.

l Costerus les. in Enchirid.

rum munimentum soletis opponere, sed quo progressu?[m] Dicitur Mahometes illud * paruulum cornu propter parua eius initia: NVNC autem eius Sectatores & Alũni, Turcas dico, TRIVM mundi partium magna ex parte IMPERIVM possident, Asiæ, Europæ, Africæ, HODIE sæuit in Christianos. [n] Prouincias multas Europæ Turca occupat: & qui eas incolebant Christiani, partim cæsi, partim acerbissimo seruitutis iugo subacti sunt. *Ergo hac nota tantùm abest vt Ecclesiæ Christianæ lucem aliquam præbeat, vt magis ei noctem quodammodò offundat.*

m Pererius Ies. com. in Dan. c. 8.
*Dan. 7.
n Episc. Roff. art. 34.

*Ad Romanum Pontificem transeamus. De quo *supra satis. Exemplum vnum duntaxat subiungam.*

*Nota 14. & in li. 1. Fusius.

Romanus Episcopus.

Aduocatus.[o] Henricum eiúsque fautores Anathematis vinculo colligo (inquit Pontifex Gregorius 7.) atque iterum regiam ei potestatem adimo, interdicóque omnibus Christianis iuramento absolutis, quo fides Regibus semper dari consueuit, NE Henrico obtemperent, sed RODVLPHVM in Regem suscipiant. *Pontifex Henricum imperio priuare. Rodulphum tanquam germanum suum filium Imperatorem constituere conatur, res iure gladij dirimitur, principia vides, obserua successum.* [p] Rodulphus contra Henricum 4. bella gerit, à quo PRÆLIO VICTVS, abscissâ dextra manu clamat: fidem violaui, & condignam periurij mei mercedem accipio.

o Platina de vita Greg. 7.
p Abbas Vspurgens. ann. Dom. 1080. & Helmoldus hist. Slau. c. 29 & Cranzius Metrop. lib. 5. 16. & Bonfinius lib. 3. Decad. 1.

cipio. *Qualis hic aduersus Pontificis seruum Rodulphum, talis aduersus Pontificem ipsum successus Henrici fuit.* [q] Henricus irritatus magis, Pontificis Gregorij censurâ, quàm monitus, Romam hostili animo proficiscitur, vrbem ingreditur, Pontifex haud satis populo fidens, in arcem se recepit, diu obsessus, Henricus alium Pontificem creat, discedente Henrico, Gregorius liberatur, & NON ita MVLTO POST MORITVR. *Alios Henricos duos inter se comparemus, Galliæ tertium, & octauum Angliæ, Reges.* [r] Henricus 3. Rex Galliæ (*Pontificis filius multò dilectissimus*) à Iocabita MONACHO INTERFECTVS obiit: [s] at Henricus 8. Rex Angliæ, reiectâ Romani Pontificis summâ autoritate, alias regulas colendi Dei in suam inducebat Angliam. *Et nemo non nouit quam hic Henricus tam Marte quàm Mercurio vir pollens, bellorum felicitate nobilitatus, res suas domi ac foras prosperè administrauit. quicquid de Romano Episcopo fiat, Romanæ vrbi nihil nisi felix faustúmque licet ominari. Iccirco.*

[q] Platina de vita Greg. 7.

[r] Gallo-Belgicus tom. 2. lib. 10.

[s] Polyd. Virg. hist. Ang. lib. 29.

CAPVT XXXVII.

Romam ipsam salutemus, ex loco Apoc. 17.* [Ciuitas super septem montes.] Et *Apoc. 18. [Babylon cecidit.]

*Apoc. 17.

*Apoc. 18.

A*Duersarius.* [a] Protestantes extrema malitiâ excæcati aduersus Romanã Ecclesiã vsque

[a] Colleg. Anglo-Rhem. Annot. in Apoc. 17. 9.

adeò insaniunt, vt SEPTEM MONTES literaliter interpretentur, vt indè simplicibus persuadeant, Romam esse sedem Antichristi, cùm tamen Angelus seipsum exponat, in vers. 7. Septem montes idem esse quod septem capita, & septem Reges. *O solos homines oculatos, scil. Aduocatus.* [b] Babylonem esse Romam ex textu confirmatur, quia nulli alij conuenire potest, quod dicitur septem capita, septem MONTES sunt: Constat autem Romam super septem montes fundatam esse, de quibus Virgilius 6. Æneid. [c] Apostolus eam significat vt manifestum est ex Cap. 17. & 18.

b *Ribera Ies. in Apoc.* 14. *num.* 30.

c *Vega Ies. c.* 13. *enim. sect.* 2.

Responsum 2. diluitur.

Aduersarius. [d] Per Babylon, quę est ciuitas Diaboli, significatur vniuersa Societas Infidelium. [e] Sic Patres partim exponunt. [f] Ego respondeo cum aliis per Meretricem quæ sedit SVPER SEPTEM MONTES NON intelligi ROMAM, sed vniuersam Diaboli ciuitatem, quæ vocatur sæpè Babylon, & opponitur ciuitati Dei quæ dicitur Hierusalem. Per SEPTEM MONTES intelligi vniuersitatem superborum, & præcipuè Regum terræ. *Responsum dilutum atque euanidum non significat, inquis,* Romam. *at Aduocatus.* [g] Dici potest, & meo quidem iudicio MELIVS intelligi Romam vt Patres exponunt. Si Babylon melius *Romam denotat, tum malè* non Romam. *sed.* [h] Babylonem esse Romam noster R. Bellarminus eruditè confirmat.

d *Colleg. Anglo-Rhem. annot. in Apoc.* 14.

e *Idem. Annot. in ca.* 17. 5.

f *Bell. lib.* 3. *de Rom. Pont. c.* 23. §. Nunc.

g *Bell. in eodem loco.*

h *Ribera Ies. comm. in Apoc,* 14. *num.* 30.

Responsum

Responsum vltimum tollitur.

Aduersarius. [i] Vrbem Romanam, quæ erat, tempore suo, ruituram Iohannes prædicit quia Romanum imperium delendum erat. [k] Loquitur Ioannes de Roma quæ ebria erat sanguine Martyrum, quod certè non habebat locum nisi in ea Roma, quæ, regnantibus Nerone, & Domitiano, Martyres trucidabat: sed si illa Mulier esset Roma Christiana, tamen ex eo, quòd per Antichristum desolabitur (vt ostendi) manifestè sequitur Romam non fore sedem Antichristi. [l] Patres per Babylonem partim Romam terrenam interpretantur, sed vt erat cum iam scripserat Ioannes, & cùm Pagani Christianos persequebantur, tantum igitur de Roma dictum est, vt erat sedes Imperij: quod nunc ad Cathedram Petri accommodare summa est impudentia. [m] De Antichristo contra Hæreticos copiosè disputat noster Bellarminus. *Benè est, & tamen vel vos-ipsos, quibus ille est* noster Bellarminus: *ad Bellarminum ipsum in hac causa refellendum nobis Aduocatis locupletissimi esse possitis. dicite itaque, primò: Iohannes Romam paulò post ascensionem Christi præteritam significauit, an in nouissimis mundi seculis futuram? solam præteritam vester Bellarminus astruit: in hoc minimè vester.* *Aduocatus.* [n] [Cecidit Babylon.] id est, præteritum pro futuro: & ἡ μεγάλη, vrbs ILLA MAGNA egregiè in ROMAM conuenit. *Mitte quod scio in Romam conuenit; dic quod rogo, in quam Romam; eámne qua iam diu fuit, an qua multis seculis post futura erit?* [o] Roma in FINE

i Bell. lib. 2. de Rom. Pont. c. 2. §. Sed instat.
k Ibid. lib. 3. cap 13. §. Denique.
l Colleg. Anglo-Rhem. annot. in Apoc. 17. 5.
m Vega Ies. com. in Apoc. cap. 13. Rom. 2. sect. 17.
n Ribera Ies. com. in Apoc. c. 14. Num. 31.
o Nū. 40. & 54. 46. 51. 55.

SECULI FUTURA EST BABYLON. *Certúmne est hoc?* p Diuinare me dicet quispiam, sed hunc ego oro vt præiudicium deponat, rem totam maturo Iudicio examinet, nec plus mihi credat, quàm ratio, aut veritas persuaserit: erat Mater abhominationum, cùm sæuiente Nerone, vno die Petrum & Paulum occiderat. & cap. 17. [Ostendam tibi damnationem meretricis magnæ:] hæc qui legit, de illis dicta putet, qui Ioannis tempore vixerunt, & est hoc quidem verum, sed de illis quoque dicuntur, qui EXTREMO MUNDI TEMPORE VIVERENT. vbi dicitur, [Cum Meretrice fornicabuntur] Et in cap. 18. Vbi de eius incendio scriptum est, [FLEBUNT, & PLANGENT super eam.] Exite ex ea, non olim dicebat (inquit Spiritus) sed NUNC cùm vos ex ea exire iubeo ne simul pereatis, vt omnia confirmentur subijciam vaticinia Sibyllarum, quibus manifestè ruina Romæ, & incendia prædicta sunt, & septem illi montes nominati.

p *Ibidem.*

* Δὴ πότε καὶ γενεὴ δεκάτη μετὰ ταῦτα φανεῖται
Ἀνθρώπων, ὁπόταν.——————
Ῥώμης ἑπταλόφοιο μέγας τε πλοῦτος ὀλεῖται,
——————ὑπὸ φλόγος ἡφαίστοιο. &
Ἐγγὺς μὲν κόσμου τὸ τέλος.——— *Nec non Iesuita alius.*

* *Tunc sanè* Generatio Decima *posthac apparebit hominum: quãdo Roma septem vertices, magnaque diuitiæ* Peribunt à flamma *vulcani propè mũdi finem.*

q Ioannes non loquitur de Impiorum multitudine sub typo Mulieris & Babylonis, quia eam peculiaribus suis signis distinguit, vt Cap. 17. & 18. manifestum est. appellatur enim Babylon MAGNA illa ciuitas, & mentio fit septem mon-

q *Vega Iesuita cap. 17. com. 2. sect. 2. & sect. 3. & cap. 18. com. 1. sect. 4.*

montium: deinde euersio eius prædicitur Cap. 18. MERCATORES qui in Impiorum multitudine comprehenduntur LVGEBVNT PROPTER TORMENTA eius quod NECESSE est ad extrema tẽpora ante mundi finem referre. quare expositionem COMMVNEM DESERERE cogimur, & aliam cogitare TEXTVI magis CONGRVENTEM; nimirũ vrbẽ Romanã intelligi, non solùm eam, quæ erat tempore Iohannis, sed QVÆ FVTVRA EST tẽpore Antichristi, vt ex sequenti capite constat. *rursus* (Exite ex illa) cum præceptum est fidelibus, vt ex illa exeant, ne simul in eius calamitate inuoluantur: profectò ostenditur NON DE ROMA ILLA ANTIQVA cùm nulli adhuc fideles erant, sed de illa, quæ FLOREBIT IN EXTREMO mundi TEMPORE.

Instantia remouenda.

Aduersarius. r Erras Hæretice,) *sic Gunarllum Protestantem appellans*) Antichristus neque de Ecclesia futurus est, neque in Ecclesia, neque in templis nostris, vt Patres docent, sed ex tribu Dan oriundus sedebit Hierosolymis. s Antichristi sedem fore Hierusalẽ non Romã, est verissima sententia. *Imo falsissima. Aduocatus* t Roma ante finem mundi futura est sedes Antichristi. u Officina omnis idololatriæ. x Habitatio Dæmoniorum, & à fide Christi defectura. *Quid ex his, inquies? quid? attende.* Respondeo, * *inquis*, per septem montes non IN-

r *Costerus Ies. Apolo. part. 3. cap. 2. pag. 39.*

s *Bell. lib. 3. de Rom. Pont. cap. 13. §.* At nihilo-minus

t *Colleg. Anglo-Rhem. annot. in Apo. 17*

u *Ribera Ies. in Apoc. 14.*

x *Vega Ies. cõ. in Apoc. 18. com. 1. §. 4.*

* *Bellarminus*

* *Bellarminus*

* Bellarmin. TELLIGI Romam. *At* dico, * *inquis* melius INTELLIGI ROMAM. *Rursus.* Impudentia est, * *inquiunt*, per septem montes intelligi Romam, *At* Hunc sensum, * *inquiunt*, textus ipse confirmat. *rursus.* Intelligitur, * *inquis*, Roma, sed Ethnica illa antiqua non post fidem receptam futura. *At*, Necesse est, * *inquiunt*, Romanam multis seculis futuram intelligi. *rursus.* Roma, *inquis*, non erit Antichristi sedes. *At* erit, * *inquiunt*, Roma sedes Antichristi. *En igitur præclaram, scil. symphoniam vestram: & tuam Bellarmine, insignem oscitantiam. Quod ad Alterum.* * Fœlicitas temporalis, *inquis*, diuinitus ijs collata, qui Ecclesiam defenderunt, est nota. *at.* Spiritus Sanctus cùm dicit, * *inquiunt*, Cecidit Babylon, Cecidit Babylon, præterito tempore pro futuro vtens, Romam significat, de qua sic præcipit. [Exite ex ea.] *Ex hac Roma ruitura, quis non Romanæ quoque causæ fatalem quasi cernat ruinam? Faxit igitur Deus, precor, vt Christiani omnes, qui corpore nequeunt, nec corde velint, cum Roma coniungi, & qui Romæ degunt fideles, vt corde, ita corpore poßint ab ea separari.*

Marginal notes: * Colleg. Anglo Rhemens. * Ribera & Vega. * Bellarmin. * Ribera & Vega. * Bellarmin. * Rhemenses, Ribera, Vega. * Bellarmin. * Colleg. Anglo-Rhem. Ribera, Vega.

CAPVT

CAPVT XXXVIII.

De vera & propriissima Nota Ecclesiæ.

De Nota Ecclesiæ ea agitur, quam Protestantes arctè tenent, accuratéque defendunt, quæ est verbi prædicatio.

Status Controuersiæ.

[a] LVtherani & Caluinistæ visibilia quædam, & externa signa Ecclesiæ statuunt, nimirum, prædicationem verbi Dei, & Sacramentorum administrationem: & constanter docent, vbicunque hæc signa conspiciuntur, ibi esse etiam veram Christi Ecclesiam.[b] Et in hac externa bonos & malos inueniri.[c] Fatentur suas Ecclesias non carere næuis, tamen verbum Dei esse notam, licet aliâs magis aliâs minùs purè prædicetur.[d] Nec volunt solùm verbi Dei prædicationem esse notam Ecclesiæ, sed prædicationem & receptionem, vbi etiam auditur & creditur. *Animaduertendum est aliam in Fundamentalibus fidei principiis, aliam in aliis: quæ ad fidem pertinent, doctrinæ puritatis rationem esse habendam, quarum prior ad esse & constitutionem Ecclesiæ, altera ad eius perfectionem duntaxat requiritur: sicut igitur non omnia corporis vulnera mortem inferunt, ita nec quæuis fidei corruptio Christianis interitum adducit. Iam verò quantum in Protestantium causa defensione*

a *Bell. lib. 3. de Eccles. Milit. cap. 10.* §. Lutherani.

b *Idem cap. 2.* §. secundo docet.

c *Ibid. lib. 4. cap. 2.* §. Iam verò.

d *Ibidem.*

tam respondendo, quàm argumentando possimus experiemur. age Disputa.

1. *Obiectionis Solutio.*

e Bell. lib. 4. cap. 2. §. Ac primum.

Aduersarius. e Agam tribus argumentis. 1. Notæ debent esse propriæ non communes; si enim velim designare certum hominem tibi ignotum, vt mox, cùm videris, eum discernas, non debeo illum designare per notas, quæ sunt ei propriæ secundum rem, tamen non sunt propriæ opinione aliorum, cùm multi eas vendicare soleant; sic enim nunquam ille, qui quæritur, inueniretur. Iam verò sincera verbi prædicatio est nota omnibus, etiam Hęreticis com munissima, saltem opinione ipsorum: Quæ enim secta vnquam fuit, quæ non diceret se habere synceram prædicationem veritatis? Ergo hæc non est nota Ecclesiæ. Antecedens *est falsum: quippe duplex est rei alicuius agnoscendæ ratio; vna diligens quidem & accurata: altera adumbrata & leuis; priorem hominum vulgus, posteriorem non nisi θεοδίδακτοι, & in sacris literis excitati consectantur. prior est perinde quasi velis hominum ex pileo, calceis, toga aliisque accidentibus, quibus exterius homines vestiri solent; aut Philosophum ex barba, vultu, habitu, gestu definire. Alterius verò cognitionis argumenta sunt necessaria non ὀνοματώδη, sed οὐσιώδη; vt cùm Medicum ex principiis artis Medicæ examinamus, nō satis erit dicere, se veram artem Medicam profiteri, nisi scientiam suam ex Theorematis veris demonstrare possit: alioqui quam tu, obsecro, notam profers,*

profers, non aliis sectis communem, saltem opinione ipsorum? an Catholicorum nomen? at Aduocatus. [f] Omnis hæresis velit videri & DICI Catholica: [g] Priscis temporibus Catholicæ fidei propugnatores Augustinum, Hieronymum, & alios Orthodoxos Patres Hæreticos appellabant. A*n antiquitatem? at* [h] Diuinarum Scripturarum summa est Antiquitas. [i] Scripturas autem Hæretici omnes iactant. A*n Durationem? at* [k] Antichristus fuit in membris suis tempore Apostolorum.[l] Et vsque ad aduentum Christi durabit. *An Amplitudinem, & Multitudinem Credentium? at.* [m] Ariana hæresis longè latéque per omnes orbis Christiani partes dominabatur: & Antichristo in fine omnes Gentes adhærebunt. *An Episcoporum successionem? at.* [n] In Patriarchalibus sedibus hæreticis adhuc manet personalis successio Episcoporum. *Num conspirationem cum Doctrina Ecclesiæ antiquæ? at* [o] Protestantes *(Aduersarii vestri)* primos quingentos annos veritati concedunt. *Quid attinet notas reliquas persequi? Consensum Doctorum, vitæ, doctrinaque sanctitatem, atque efficaciam, virtutem Miraculorum, Prophetiarum donum, externam fœlicitatem. De quibus singulis per ditißimi hæretici, de multis etiam Ethnici, opinione sua (vobis fatentibus) sæpe multùmque gloriabantur? Itaque non ex opinione hominum; sed ex rei veritate vera rei notitia metienda, definiendáque est.*

f *Bell. vide supra lib. 1. Nota 1. cap. 7.*
g *Lindanus supra ibid.*
h *Valent. supr. in Nota Antiquitatis.*
i *Bell. lib. 3. de verbo Dei ca. 3*
k *Episc. Espens. supra Nota 3. cap. 12.*
l *Caietanus ibid.*
m *Valent. Ies. & alij supra Nota 4. cap. 15 & 16.*
n *Bell. supr. in Nota 5.*
o *Stapletonus suprà Nota 6. Reliqua in Notis singulis ostenduntur.*

Capvt XXXIX.

Obiectionis 2. solutio.

a Bell. lib. 4. de Eccles. Milit. ca. 2 §. Secundò Notæ.

ADuersarius.[a] Nota debet esse notior re cuius est nota, at vera prædicatio est vera scripturarum interpretatio; at veram Interpretationem verbi ex Ecclesia cognoscimus: Ergo Ecclesia est notior? *Respondeo. Vera Interpretatio per Ecclesiam quidem, sed ex suo natiuo lumine illustrata nobis innotescit.* *Aduocatus.*[b] Trapezitis comparati sunt Scripturarum studiôsi (inquit Chrysostomus) scientes quod bonum est retinere, vt si quis sit nummus adulterinus, & non habens figuram Cæsaris, reprobent. *De hoc iam* infra pauca attingemus, aliâs in disputatione de Iudice pleniùs de eo tractaturi.* *Tu aßumptionem confirmas. Aduersarius.*[c] Notior esse debet Doctor quàm doctrina. Ergo Ecclesia est potiùs nota veræ prædicationis, quàm est vera prædicatio nota Ecclesiæ. *Respondeo ex scholis, Aliam esse notionem confusam, aliam verò certam, & exploratam: secundum priorem est doctor notior Doctrinâ, secundum alteram, vt sit verus Doctor ex doctrina, vt verè Grammaticus ex Grammatica cognoscendus. Aduocatus.*[d] In* Ioh. 10.] Oues meæ vocem meam audiunt.] Et Cauete quid audiatis, & in illis verbis, [Ex fructibus cognoscetis eos.] Ait Dominus, id est, ex DOCTRINA, vt volunt Chrysostomus, Theodoretus, Vincentius: verus & Orthodoxus Pastor NON EX PERSONA, quā gerit, dignoscendus, quia ex Pastore fieri possit Lupus.

b Episc. Espens. com. in Titum ad finem.

* Infra.

c Bell. quo supra.

d Staplet. lib. de doctr. princ. cap. 5.

* Ioh. 10.

Lupus.& Scriptura alia,[* Cauete de fermento Pharisæorum.] [e] Id est, de Doctrina, quæ mandatis Dei aduersatur. *Rursus alia.*[*Omnia probate, quod bonum est tenete.] [f] Id est, ex Confessione DOCTRINÆ discernitur inter spiritum Christi, & Antichristi. *Iam tuis te laqueis constrictum dabo.* [g] Ecclesia Catholica(*inquis*)non est,quæ non tenet fidem Catholicam. *Et rursus.*Catholica est (*inquis*) quæ cum doctrina Apostolorum,Hæretica verò, quæ cum doctrina hæreticorum conspirat.*Propositio,qua Catholicam fidem, & doctrinam Apostolicam à vera Ecclesia,inseparabilem facis,vel vera est vel falsa;si falsa, quomodò Ecclesia hæretica non dici poßit Catholica?sin vera,quomodò vera doctrina, id est,vera prædicatio erit nota inseparabilis veræ Ecclesiæ?*

* *Matth.16.*
e *Iansen.cõcor. in hunc locum. Stella in Luc. 12. & Maldonat.Ies. com.in Matt. 23.*
* *1.Theß.5.*
f *Aquinas & Caietanus in loca.*
g Bell.*suprà Nota 1.*

3.*Obiectionis solutio.*

Aduersarius. [h] Veræ notæ sunt inseparabiles à vera Ecclesia: at Ecclesiæ Corinthiorum, & Gallatarum,ad quas Paulus scripsit,erant veræ Ecclesiæ,& tamen Corinthij negabant articulum Resurrectionis & Gallatæ docebant legem Mosis necessariò seruandam esse cùm Euãgelio:Ergo vera prędicatio non est nota Ecclesię. *Respondeo.Non omnes Corinthii, aut Gallatæ, sed pauci admodum in istis erroribus demersi fuerunt.* *Aduocatus.*[[i] Si Christus prędicatur, quod resurrexit à mortuis,quid est quòdQVIDAM dicunt in vobis, Resurrectionem mortuorum non esse?] *De Gallatis.* [k] Nonnulli ex

h Bell. *quo suprà.*
§. Tertiò veræ.
i *Vulgata editio in textu. 1.Cor.15.12.*
k *Arias Mont. in præfat. in Com.in Gal.*

Iudæis pseudapostolos suos VNVM AVT PLVRES, absente Paulo submiserunt, vt hæresin docerent. *Id quod textus ipse non obscurè innuit.* * [Sunt ALIQVI, qui vos conturbant.] *Vbi Apostolus distinguit inter* Aliquos *(Pseudapostolos,) &* vos *(Gallatas) tanquam inter Ecclesiæ hostes, & ipsam Ecclesiam, quæ duo tu inconditè confundis. Tria hæc, quæ sunt tua illa, quæ obiici poßint omnia, obiter diluimus: mox infra vera plenius.*

* *Gal.1.6.*

CAPVT XL.

Protestantes Argumentorum, quibus Nota sua confirmetur, tria genera adducunt. 1. Scripturarum. 2. Patrum. 3. Rationum firmamentis nititur. Scripturarum præcepta & exempla proferunt.

* MAtth.7. [Ex fructibus eorum cognoscetis eos] (*Prophetas.*) *Aduoc.* [a] Per fructus, hoc in loco, intelligit DOGMATA, QVIBVS falsi DOCTORES à veris diiudicantur, vt Patres exponunt. *Locus secundus.* * Ioh.5. [Scrutamini Scripturas, ipsæ ENIM sunt, quæ testimonium perhibent de me.] *Aduocatus.* [b] Iam affert Christus testimonium MAIVS testimonio Ioannis, vt Iudæi tergiuersari omninò nequeant; TESTIMONIVM SCRIPTVRARVM. [c] Scripturę veteris Testamenti manifestè loquuntur de Christo. *Disputo. Eo-*

* *Math.7.16*
a *Stapletonus lib. 10. de doctr. princip. cap.1.*
* *Ioh.5.*
b *Iansenius Cō. in Ioh.5.*
c *Lyranus in hunc locum.*

*to. Eodem argumento noui Testamenti hæredes corpus mysticum Ecclesiam, quo eius caput Christum veteris testamenti filii possunt, ac debent discernere: at Iudæi potius ex Scripturarum autoritate, quam ipsius Ecclesiæ Meßiam Christum tenebantur agnoscere, & certè quidem tenuerunt. Ergo, &c. de his iam * suprà. Res exemplo elucidatur.* * Supra.

Exemplum.

* Matth. 27. [Omnes Principes, Sacerdotes & Seniores populi (*vt est apud Euangelistas*) Scribæ concilium inierunt, vt Christum morti traderent.] *Aduoc.*[d] Tria hominum genera Iudęorum Concilium efficiebant, Principes, Sacerdotes, Scribę: & turba populi clamant. Tolle, crucifige eum. *at* * Act. 17. [Scrutantes Scripturas.] *Aduocatus.*[c] Nimirum. Iudęi Thessalonicenses probabant, vtrum ea quę Apostolus prędicauerat cum Scripturis Propheticis conuenirent, & postquam omnia in Scripturis explorassent, sequitur in textu: Crediderunt. *Qui tantum Ecclesiæ voci nitebantur Christum* crucifixerunt: *qui in diuinarum Scripturarum autoritate acquiescebant, in Christum crediderunt. Ergo Scripturarum vox, ad fidem discernendam, tutior est interdum quàm ipsius Ecclesiæ.*

* *Matth.* 27.

d. *Maldonatus Iesuita in eum locum.*

* *Act.* 17.

c. *Arias Mont. cō. in eum loc.*

Exemplum 2.

*Erant perseuerantes in doctrina Apostolorum, & in communicatione panis. *Aduocatus.* * *Act.* 2.

Iohannes Ferus comm. in Act.2.

f In his describuntur mores primitiuæ Ecclesiæ: vna est perseuerare in sana doctrina, in quo commendatur fides Thessalonicensium, quod

** 1.Thess.2.*

* Euangelij verbum scripsissent, Non vt sermonem HOMINVM SED vt VERBVM DEI, in eóque persisterent. est euidens signum pij, & sacri cordis, ardenter verbum Dei desiderare. Huic qui non obedit facilè seducitur, vt Eua, hæc enim vna causa est erroris, quod plus fidei adhibemus rationi nostræ, quàm expresso verbo Dei. Alterum est, quod DOCTRINÆ DIVINÆ SACRAMENTA SVNT ANNEXA. Perseuerarunt in fractione panis, hoc est, in vsu frequenti Sacramentorum. Confer iam dicta ad huius seculi mores, & facilè perspicias quantum à pristinæ Ecclesiæ statu declinauerimus. *Vides duo expressa signa Ecclesiæ veræ:* Susceptionem verbi *Dei, & piam* Sacramentorum communionem. *Vestram autem Ecclesiam nonnihil (Fratre vestro iudice) in vtrisque iamdiu ab antiqua synceritate defecisse. Sequitur*

Patronorum Autoritas.

g Bell. lib. 3 de verbo Dei ca. 8. §. Augustinus.
** Lib. cōtra ep. Funda. cap. 5.*
h Stapleton. li. 2. de Autor. Scrip. cap. 8.

Aduersarius. g Dicit * Augustinus: Ego verò Euangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ Catholicæ commoueret autoritas. h Respondent Protestantes, hoc Augustinum dixisse de se; cùm adhuc erat ipse Manichæus, nimirum eum Ecclesiæ autoritate tunc fuisse commotum, vt Euangelio crederet, vt esset Catholicus: at tam abesse eidem Augustino iam facto Catholico, vt Scripturis non crederet, vt potiùs Eccle-

Ecclesiam desereret, quàm Euangelio non crederet: ergo maioris apud Augustinum momenti fuisse, Scripturarum quàm Ecclesiæ, autoritatem. Falsò omninò, nam sensus est, quod ad me attinet, nisi me IAM Catholicæ Ecclesiæ autoritas commoueret, nec NVNC quidem Euangelio crederem.[i] Itaque frigida est omninò isthæc Protestantium solutio, qui hunc sensum ponunt de PRÆTERITO, Ego nunc non essem Christianus, nisi me commouissent suis persuasionibus Christiani; quia de PRÆSENTI omninò agit Augustinus. *Hoc celeberrimum Augustini testimonium.*[k] *Bellarminus, Stapletonus,*[l] *Costerus,*[m] *Possuanenses.*[n] *Turrianus,* [o] *Valentianus,*[p] *Gretzerus,*[q] *Armandus, & Iesuitæ vniuersi, seu Achillem suum, Protestantibus obiiciunt quod faciunt vt nemo ferè sit apud eos tam Tyrunculus, quin illud ad verbum ediscere cogatur: quo instructus non dubitet cum quouis hoste veterano manus conserere. at Protestantium Responsum, Pontificiorum primariorum cum ingenuæ confeßiones, tum etiam rationes eruditæ corroborant. Aduocatus.*[r] Augustino negotium erat cum Manichæis, qui absque controuersia suo cuidam Euangelio credi volebant: Rogat Augustinus ecquod facturi sint, si in hominē incidant, qui NE quidem Euangelio CREDAT, quo genere persuasionis sint cum in suam sententiam adducturi, certè SE affirmat, NON aliter (*de præterito*) POTVISSE adduci, quàm Ecclesiæ autoritate victum: NON itaque docet in Ecclesiæ autoritate fundatam esse Euangelij fidem. Agit enim Augustinus quomodo INFI-

i *Bell. quo iam suprà.*

k *Iam suprà.*
l *In Enchirid.*
m *In Thesibus.*
n *Aduersus Sadaëlem.*
o *In Analysi.*
p *In Coll. Ratis.*
q *Epi. ad Camierum.*

r *Meleb. Canus loc. Theol. lib. 2. cap. 8. vide plura infra in cap. vltimo.*

DELES ad credendum adducantur. *De quali credente loquatur Augustinus abundè constat; cuius insuper Ecclesiæ autoritatem asserat, discutiamus, non intellexit solam illam Romanam, sed Ecclesiam ipsam primitiuam.* [s] Loquitur Augustinus de Ecclesia illa, quæ FVIT ab INITIO fidei Christianæ, [t] Augustinus Ecclesiam ibi sumit, (*vir Pontificius ex professo refutans superius Iesuitarum commentum*) pro ECCLESIA PRIMITIVA Fidelium, qui Christum viderunt, & audiuerunt, & eius testes extiterunt. *Ex quo facilè quis rigidum stuporem vestrum deploret, quòd quanta Autoritas ab Augustino Ecclesiæ tribuitur, eam totam vos Ecclesiæ vestræ Romanæ arrogare soletis, cùm tamen in quæstione magni momenti Græca Ecclesia autoritatem Augustinus Romanæ anteponit. Aduocatus.* [u] Augustinus cùm aliquos Latinos hanc Epistolam non recipere audisset, MALLE se dixit, ORIENTALIVM ECCLESIARVM sequi autoritatem, apud quos nulla vnquam fuit de hac Epistola ambiguitas. *Quatenus autē Ecclesiæ credidit.* [x] Augustinus de Ecclesia vt causa prępon ēte, non vt FVNDAMENTO fidei loquutus est. [y] Non est Ecclesiæ autoritas ratio per se mouens ad credendum, sed causa SINE QVA NON crederemus, sicut Augustinus cùm dixit: Ego non crederem, &c. *Has istorum Aduocatorum confeßiones infrà rationibus firmabimus aliorum, nunc pro Augustini interprete ipsum introducemus Augustinum.* * Non intestatus Christus mortuus est, tamdiu de hæreditate contenditur quoad TESTAMENTVM proferatur in publicum

[s] *Driedo de varijs Dogmat. lib. 4. cap. 4.*
[t] *Gerson de vita anima.*
Notandum.
[u] *Senensis Bibl. li. 7. in fol. Ob. de hac epist. ad Heb. pag. 605.*
[x] *Aquinas 2. 2. qu. 2. Art. 7.*
[y] *Canus quo iam suprà.*
* *August. in psa. 21.*

blicum, his prolatis omnes tacent. * Si quis contra voluntatem Testatoris fecerit, hæreditate careat, ego verba recito Testatoris. *Hic de Christi hæreditate, Ecclesia vera, vobiscum* * *protestantes contendunt, Illi Testatoris instrumentum Dei verbum proferendum esse seriò monent; vos negatis, & notas, nescio quas alias, sæpe suppositítias semper dubias nobis obtruditis. Hûc hûc quæso viri doctißimi, videlicet ad Testatoris voluntatem, vnanimiter prouocemus, si veri Hæredes Christi esse volumus: quod Patres alij vniuersi iuxta cum Augustino palàm vendicant. Athanasius.* * Si discipuli estis Euangeliorum per Scripturas incedite, dicente Domino: [Si permanseritis in sermone meo, verè mei discipuli eritis.] * Ecce nos de Scriptura loquimur, candelam super candelabrum collocantes. *Ignatius.* * Omnis qui docet præter ea quæ mandata sunt, habeatur pro Lupo, quamuis IEIVNET, siuè SIGNA edat, siuè PROPHETET. *Ambrosius*, * Si qua est Ecclesia, quæ FIDEM RESPVIT DESERENDA est, Petra tua Christus est, fides fundamentum Ecclesiæ, si in petra fueris, in Ecclesia eris. *Basilius.* * Non faciendum Schisma ab ea Ecclesia, quæ Deum colit in Spiritu & VERITATE. *Chrysostomus.* * Vbi est fides, ibi est Ecclesia; vbi non est fides, ibi non est Ecclesia. *Et.* * Cum hæresis, quæ est exercitus Antichristi, obtinet, nulla est Ecclesiæ probatio nisi TANTVMMODO per SCRIPTVRAS. *Alia testimonia aliorum classes ferè singulæ suppeditant & horum tractationē vberiorem proximus Tomus (Deo propitio)*

* *Idem de quinque Hæresibus.*
* *In Incarnat. Dom.*
* *Idem Orat. 2. contra Ari.*
* *Epist. ad Heronem. 10.*
* *Lib. 6. cap. 9 in Luc.*
* *In Psal. 80.*
* *Hom. 6. in Matth.*
* *Hom. 16. operis imperfecti in Matth.*

de Scripturarum Iudice explicabit. Interim ex limati ingenii & antiqua fidei viro concludemus. Aduocatus.[a] Vincentius Lyrinensis PRIMAM regulam discernendi veram Ecclesiam ab hæretica ponit SCRIPTVRARVM AVTORITATEM.

a Sixtus Senēs. Biblioth. li. 6. Annot. 104.

CAPVT XLI.

Rationum momenta quibus hac veritas corroboratur.

Ratio I.

DOctrina falsa est inseparabilis, & clarißima Nota falsa Ecclesia. Ergo vera vera. Antecedens probatur. Aduocatus.[a] Ecclesiæ Patriarchales, quamuis habuerint successionem Episcoporum ordinariam, QVIA tamen habuerint per longa tempora Episcopos manifestè HÆRETICOS, non fuerunt Ecclesiæ Catholicæ. [b] Sectariorum Ecclesia ex eo hæretica esse deprehenditur, QVIA antiquis hæresibus patrocinatur. *Consequens tum Schola logica approbat, tum etiam Theologica confirmat.* *Ioh. 10. [Oues meæ vocem meam audiunt: vos non auditis quia non estis ex ouibus.][c] Ac si argumentaretur Christus. Omnes oues meæ vocem meam audiunt, VOS NON auditis. ERGO non estis oues meæ. *Ergo sicut veritatem Christi non audire,* NON Oues, *ita eam audire*, Oues *Christi arguit.*

a Bellar. lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 8.

b Bellar. supr. Nota 6.

*Ioh. 10.

c Maldonatus Iesuit. Com. in eum locum.

Ratio

Ratio 2.

Quâ Notâ pracipua alia omnes, quatenùs vera sunt, necessariò diiudicãda sunt: ea est propriissima Nota Ecclesia: at ex doctrina vera notas vestras pracipuas alias omnes necessariò dicernimus; Ergo hac est nobilißima, & inseparabilis Nota Ecclesia. Maior per se constat, Minor ex pracipuarum notarum inductione probatur. 1. inquis, est Nomen hoc, Catholica: *at primò affirmatiuè. Aduocatus.* [d] Catholicus est qui VERÆ FIDEI non cuiusquam præponit autoritatem. *Secundò negatiuè.* [e] Ecclesia Catholica NON est, quæ non profitetur fidem Catholicam. *Ergo fides vera est character veri Catholici. Patronus.* * Neque enim Catholicis Episcopis credendum est, siquid contra Scripturas DOCENT. 2. *Inquis, est* Antiquitas: *at. Aduocatus.* [f] Sanctarum Scripturarum summa est Antiquitas, ex HIS sumunt DOCTORES, quicquid Verius, &c. *Ergo Doctrina Scripturarum est antiqua veritatis symbolum exploratißimum. Patronus.* * Antiquior omnibus est veritas, præstructâ diuina literatura. 3. *Inquis, est* Duratio. *at Aduocatus.* [g] Multi erant Antichristi tempore Apostolorum, & Antichristus ipse durabit vsque ad aduentum Christi, tum spiritu SERMONIS EVANGELICI destruetur, qui ad finem PERSEVERABIT. *Patronus.* * Erit apostasia à fide. *Non, igitur, omnis sermo, sed solus Euangelicus est durationis Catholica nota duratura.* 4. *inquis est* Amplitudo, siue multitudo credentium. *at Aduocatus.* [h] Vel vna prouincia,

d *Edmu* 1. *ex Lyrinensi. Nota* 1.

e *Bellar. ibidẽ & alij.*

* *August. sup. Nota* 1.

f *Valent. Ies. & alij supra Nta* 2.

* *Tert. ibidẽ.*

g *Caietanu & alijsup. Not.* 3.

* *Ambrosius, & alij ibide.*

h *Bellar. supra Nota* 4.

si TENET VERAM DOCTRINAM, verè, & propriè dicitur CATHOLICA. *Patronus*,

*Iustin. ibid.

*De ORTHODOXIS dictum est, [PAVCI electi] *Ergo non nomen* Catholica *doctrina Catholica, sed Catholica doctrina, etiam in exigua multitudine, est veri nominis verum & proprium Characteristicon.* 5. *inquis, est* Successio Episcoporum. *at. Aduocatus.* [l] Successio vera NON est, quam HÆRESIS interrupit. [k] Successionem personalem non moramur, dummodò doctrinam Scripturis consentientem ostendere possimus. *Patronus.* * Successio sedis est nomine tenus successio, NISI FIDEI habeat VERITATEM. *Ergo vera Doctrina est vera successionis amplissimum testimonium.* 6. *inquis, est* Conspiratio cum doctrina antiqua. *An quia antiqua est? non. Aduoc.* [l] Sectarij cum ANTIQVIS HÆRESIBVS consentiunt. *An quia vera? omninò.* [m] Vera est quæ doctrinam APOSTOLICAM retinet. *Ergo tutissima Ratio discernendi inter Conspirationem Catholicam, & Hæreticam Coniurationem est sola doctrina Apostolica.* 7. *inquis, est* Vnitas cum summo Pastore Romano Pontifice, *at. Aduocatus.* [n] Papa potest esse Hæreticus, & tunc non tenemur eum sequi. [o] Quicunque Doctor contra Christi DOCTRINAM aliquid tenet, reiiciendus. [p] Audire Christi vocem est nota eorum, qui sunt cum Pastore. *Patronus.* *Christus est solus, quem nemo deserere debet. fides imprimis Ecclesiæ quærenda est, si qua est Ecclesia, quæ veram fidem respuit, deserenda est. *Ergo doctrina vera est vera vnitatis cum summo Pastore animarum Christo*

l Bellar. suprà. Nota 5.
k Stapletonus ibid.
*Nazianzenus ibidem.
l Bell. suprà. Nota 6.
m Idem ibidem.
n Card. Cusan. suprà Nota 7.
o Aquinas ibid.
p Tolletus Ies. ibidem
*Ambrosius ibidem.

Christo Iesu signum certißimum. 8. *inquis, est* Sanctitas doctrinæ. *bene habet, Ergo doctrina sancta (cuius fons sacratißimus est diuina Scriptura) est ipsißima Nota Ecclesiæ.* 9. *inquis, est* Efficacia Doctrinæ. *an quia Efficax? nequaquam. Aduocatus.* [q] Est quoque aliqua efficacia erroris. *Ergo tantùm, quatenus vera, veram Ecclesiam demonstrat.* 10. *est, inquis,* Sanctitas vitæ primorum Doctorum. *At non per se nota est. Aduocatus.* [r] Donatistæ vitæ sanctitatem profitebantur. *Vnde igitur?* [s] Certum est non posse discerni doctrinam ex opere, sed ex DOCTRINA veri Pastores noscuntur, vt Christus docet.] Quę dicunt facite.] [t] Ecclesia sancta dicitur propter PROFESSIONEM doctrinæ, quæ nihil mali continet. *Ergo doctrina sancta est Nota certißima Ecclesiæ.* 11. *est, inquis,* Gloria miraculorum. *at. Aduocat.* [u] Falsa miracula ex fine discernenda sunt, quia aliqua fiunt ad seducendum. *&c.* [x] Animaduertendum est falsa miracula, fieri vel ad ambitionem, vel ad EVANGELICAM DOCTRINAM oppugnandum. Hoc obseruari debet ne falsis miraculis seductorum moueamur. *Patronus.* * Doctoribus, cùm talia edunt, credendum NON est, si aliquid DOCENT, quod pietati repugnat. *Ergo, Doctrina vera nobis innotescat oportet, priusquam hanc notam admittere nobis liceat. Denique* 13. *est, inquis,* Lumen Propheticũ *an vt nunquam fallat? Aduocatus.* [y] Prophetæ Dæmonum aliquando vera prædicunt, sed vt decipiant. *Quomodò verò vera esse discernamus?* [z] Si fiant in testimonium veræ fidei. *Patronus.* * Etsi quis vera prædixit, NON tamen sequitur

q *Caietanus & alij, ex Theß. 2. suprà Nota 9.*

r *Alphonsus.*

s *Bellar. ibid.*

t *Bellar. lib. 4. de Eccles. Mil. cap. 4.*

u *Bellar. suprà Nota 11.*

x *Valent. Ies. Analys. lib. 1. cap. 7.*

* *Theod. supr. in Nota 12.*

y *Aquinat. & alij sup. notâ 13*

z *Bellar. ibid.*

* *Vinc. Lyrinen. ibid. in fine.*

eius doctrinam esse amplectendam, si aliquid docuerit quod EXPRESSO DEI VERBO repugnat. *Ergo doctrina vera prædicatio, & susceptio est summa, & sola, propria, perpetua, infallibilis Nota Ecclesiæ.*

Capvt XLII.

Ratio 3.

SI ijs, qui Scripturas agnoscunt, Scriptura certius, atque illustrius Ecclesiam demonstrat, quàm Ecclesia Scripturam; tum Scripturarum doctrina maximè obtinere debet, ad distinguendam definiendámque Ecclesiam. at Aduocatus. [a] Ex hypothesi SCRIPTVRA est notior, quã Ecclesia: quando scilicet SCRIPTVRA est RECEPTA CLARE, loquitur de ipsa Ecclesia. [b] Non nego quin aliquando contingere possit, vt ex Scriptura Ecclesia probetur, sitque illa ex HYPOTHESI NOTIOR, quàm hęc: quando, nimirum, est Scriptura recepta, & clarè loquitur, & oritur quæstio de Ecclesia. *Cùm igitur,* **Protestantes Hypothesin, Scripturarum autoritatem tenent, & venerantur, in hoc vestro cum Protestantibus negotio, notæ alia prætermittenda vobis fuerunt, & sola Scripturæ autoritas proferenda atque premenda: hoc, celeberrimum Augustini* testimonium satis confirmabit. Aduocatus.*[c] Non certius videre possumus de Ecclesia, & Euangelio, quod altero excellentioris sit autoritatis, quàm si demus fieri posse, vt aliquid euangelio contrarium Ecclesia statuat. quod etsi fieri non possit.

a *Bellar. lib. 4 de Eccles. Mil. cap. 3. §. Dices saltem.*
b *Armandus epist. ad Cami. pag. 29.*
**Vide supra.*
* *suprà.*
c *Nicolaus de Clamingijs in disp. de Mater. gẽ. Conc. vt est in fasc. rerum expetendarum fol. 197.*
Notandum.

possit, tamen enucleandę veritatis gratia fingamus fieri posse, putas in hac causa Augustinum, cùm dixit, Non crederem nisi me Ecclesiæ autoritas commoueret, &c. pro statuto Ecclesiastico fidem fuisse Euangelij reiecturum? absit, cùm præsertim dicit Apostolus: * Etsi vel Angelus de Cœlo aliud Euangelium prædicaret, Anathema esto. Manichæi, contra quos agit ibi Augustinus, Scripturas sacras pro arbitrio suo accipiebant, vetus Testamentum pro maiori parte repudiabant. *Quid igitur tandem?* [d] Nostræ fidei ascensio humanis causis, & incitamentis non nititur, quæ scilicet fides acquisita est, ne igitur mens nostra vacillet, altius petenda est, quam ab hominis vel ratione, vel autoritate, sacræ Scripturæ autoritas, vt si mihi omnes, qui me anteà docuerunt, imo adeò Angeli cęlorum, iuxta Pauli præscriptum, mihi astruerent oppositum eius, quod fide teneo, non ex eo fides mea labefactaretur, quia Apostoli, & Prophetæ RESOLVEBANT fidem suam vltimo NON IN HVMANAM, SED IN DIVINAM AVTORITATEM; & eadem erit ratio fidei nostræ formalis. Confirmatur. * Exod. 14. [Crediderunt Domino, & seruo eius Mosi] non dixit: Crediderunt Mosi, & Domino. & Apostolus, *[Accepistis verbum fidei, NON vt verbum hominis, SED sicut est, reuera verbum Dei] & * Ioh. 5. [Si testimoniũ hominis accepimus TESTIMONIVM Dei MAIVS.] *Quid insuper?* [e] Quã uis non nisi per Ecclesiam reuelantem Deum teneamus, tamen non cum Durando in Ecclesię voce acquiescimus, ita vt in Ecclesię vocem,

* *Gal. 1.*

d *Melc. Canus loc. Theolog. li. 2. cap. 8.*

* *Exod. 14.*

* *1. Thess. 2.*

* *Ioh. 5.*

e *Stapleton. de princ. doctr. Controuer. 4. lib. 8. cap. 10.*

vt supremam autoritatem, fides nostra desinat, sicut Scholastici quidã incautiùs, & imperitiùs tenuerunt. *Quid ex his? animaduerte.*[f] Illud nescio an sit argumentum omnibus argumentis MAIVS, quod qui VERE Christiani sunt, ita se animo diuinitus affectos esse sentiunt, vt PRÆCIPVE quidem propter NVLLVM argumentum, quod vel hactenus fecimus, vt pote Numerum Martyrum, Efficaciam doctrinæ, Miracula, Aduersariorum Confessionem, Infœlicem hostium exitum, Antiquitatem, quę quacunque ratione SIMILITER excogitari possint: SED propter SVPERNATVRALEM DIVINAM REVELATIONEM, quæ alio quodam modo FORTIVS quàm vlla argumenta persuadet ad firmiter credendum. *Præsertim cum.*[g] Omnino nulla res aduersus Antichristi tyrannidem athletas Christi melius armabit, quàm COELESTIS DOCTRINÆ inuictissima autoritas; vbi enim maxima tentatio præclariora SCRIPTVRARVM remedia opposita sunt. *Facessat, igitur, vestra de notis alienis nimis importuna ostentatio, & in Augustini sententia (per Deum rogo) vnanimiter acquiescamus.**Ipsa veritas, si (*ex Scripturis*) demonstrari queat, prępopenda est OMNIBVS illis, quibus in Ecclesia Catholica teneor, *notis*. Quę *huc pertinent alia Tomus proximus (Deo annuente) luculentè expediet. Hic* non libet actum agere, *inquit ille; ego etiam, nec agendum.*

f Gregori Valēt. Iesuita lib. 1. de Anal. fidei. cap. 20.

g Acosta Iesuit. lib. 1. de Temp. nouiss. cap. 10.

* August.

FINIS.

Gratia, pax, & salus sit Ecclesię Catholicę à Deo Patre in Filio, per Spiritum Sanctum.
Cui Trin-vni Deo sit gloria in secula. Amen.

INDEX

RERVM, QVÆ IN HOC TOMO continentur, Elenchus nec prolixus nimis, & satis locuples auctior nunc factus.

Q

R

S

